

Wygrać przyszłość

Grupa LOTOS S.A.
Zintegrowany Raport Roczny 2013

wersja PDF

Wygrać przyszłość

Grupa LOTOS S.A.
Zintegrowany Raport Roczny 2013

wersja PDF

Organizacja i jej Raport

List Przewodniczącego Rady Nadzorczej

Szanowni Państwo,

Grupa LOTOS zasługuje na pozytywną ocenę za swoje dokonania wypracowane w 2013 roku. Mimo niepewnej koniunktury gospodarczej i trudnych zewnętrznych warunków działania, Spółka osiągnęła zysk operacyjny i zmniejszyła swoje zadłużenie. Co ważniejsze, systematycznie i z sukcesem realizowana była strategia, która służy budowaniu silnej wartości Grupy LOTOS i umocnieniu bezpieczeństwa energetycznego Polski. Spółka, razem z Grupą Azoty, zrobiła też pierwszy krok w kierunku zaangażowania się w duży projekt petrochemiczny.

Na szczególne podkreślenie zasługuje konsekwencja w realizacji strategii Grupy LOTOS. Widoczna jest m.in. w zapewnianiu coraz większych dostaw ropy naftowej z własnych źródeł, w utrzymywaniu wysokiej konkurencyjności rafinerii poprzez stałe zwiększanie jej efektywności, w umacnianiu pozycji rynkowej Grupy LOTOS zarówno na rynku paliw samochodowych (8,5% udział w rynku detalicznym), jak i lotniczych oraz w sukcesywnym zmniejszaniu wielkości zadłużenia (obecnie 62% wartości kapitałów własnych). Spółka jest szóstym przedsiębiorstwem w Europie Środkowej i piątym w Polsce pod względem przychodów ze sprzedaży.

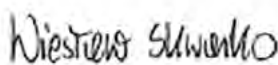
Godny podkreślenia jest wzrost wartości marki LOTOS osiągany zarówno poprzez działania ściśle biznesowe, jak i długoterminową strategię społecznej odpowiedzialności biznesu (CSR). Właśnie to odpowiedzialne i transparentne działanie Grupy LOTOS na rzecz różnych grup interesariuszy, stawiane jest jako wzór aktywności charakteryzujących nowoczesny biznes. Program Efektywność i Rozwój 2013-15 otwiera firmie drogę do dynamicznego rozwoju w średnim i długim okresie. To kolejny przykład poszukiwania, a następnie skutecznego wdrażania przez Zarząd spółki autorskich i zarazem nowatorskich rozwiązań dających wyższą sprawność działania całej struktury Grupy LOTOS i Grupy Kapitałowej LOTOS. Program skupia się na realizacji kluczowych inwestycji oraz rekonstrukcji grupy kapitałowej w tych obszarach, gdzie jest to biznesowo uzasadnione. Skuteczna realizacja obu założeń wpływa pozytywnie na wzrost efektywności i konkurencyjności Grupy LOTOS.

Szczególnie istotnym elementem z punktu widzenia bezpieczeństwa rozwoju firmy jest stabilność zatrudnienia i wysoki poziom kwalifikacji i doświadczenia Zarządu Grupy LOTOS i kadry kierowniczej spółek-

córek. Stwarza to bardzo dobrą atmosferę pracy wśród pracowników na różnych szczeblach – od menadżerskich po wykonawcze. Dostrzegalna jest duma z przynależności do firmy i głębokie zaangażowanie pracowników w rozwój Grupy LOTOS. Takie połączenie aspektów racjonalnych i emocjonalnych w zarządzaniu korporacją jest rzadko spotykanym, a bardzo cennym atutem.

Biorąc pod uwagę konsekwentnie realizowaną strategię, profesjonalizm kadry zarządzającej oraz zaangażowanie pracowników, jestem przekonany, że przyszłość Grupy LOTOS to dalszy szybki wzrost budowy wartości spółki oraz systematyczne zwiększanie jej udziałów w rynku. Grupa LOTOS jest i będzie silnym oraz niezawodnym elementem polskiej gospodarki, jedną z lokomotyw jej nowoczesnego, zrównoważonego wzrostu.

Z poważaniem,

Wiesław Skwarko
Przewodniczący Rady Nadzorczej
Grupa LOTOS S.A.

List Prezesa Zarządu

Szanowni Państwo,

Z przyjemnością i satysfakcją przekazuję Państwu Zintegrowany Raport Roczny Grupy LOTOS za 2013 rok.

Dokument wyraźnie pokazuje, że Grupa LOTOS jest nowoczesnym koncernem o stabilnej pozycji finansowej i rynkowej, który dzięki konsekwentnej realizacji strategii potrafi dynamicznie rozwijać się w nawet najtrudniejszych warunkach, z poszanowaniem idei zrównoważonego rozwoju i społecznej odpowiedzialności biznesu.

Sytuacja makroekonomiczna, tak w Polsce, jak i poza jej granicami, była w ubiegłym roku wyjątkowo złożona. Długoletni kryzys wywarł swoje piętno nie tylko na mechanizmach makroekonomicznych, ale także na decyzjach klientów i konsumentów, dotyczących zakupów towarów, w tym również paliw płynnych. Był to okres „trudnego pieniądza” z silnymi naciskami na obniżanie cen z jednej strony i zmniejszaniem się marż z drugiej. W takich warunkach szanse na rozwój miały tylko najlepiej zarządzane przedsiębiorstwa. Z satysfakcją stwierdzam, że Grupa LOTOS jest taką firmą. Wyniki za 2013 rok są dobre. Podstawa wyjściowa do 2014 roku jest bardzo korzystna. Nasze hasło brzmi: „Otwarcie na przyszłość”. Dodam do niego jeszcze: „Potrafimy tę przyszłość budować”.

Grupa LOTOS ma silne fundamenty finansowe i efektywnie zarządza swoją płynnością. W 2013 roku spłaciliśmy kolejną część zadłużenia związanego m.in. z realizacją Programu 10+, a dług netto Grupy LOTOS spadł o 580 mln zł r/r.

W 2013 roku przychody ze sprzedaży LOTOSU wyniosły blisko 28,6 mld zł, zysk operacyjny 146 mln zł, a zysk netto około 40 mln zł. Miniony rok był trudny dla światowego przemysłu naftowego. Panowała bardzo ostra

konkurencja na rynkach paliw płynnych, cena ropy była stabilna, ale mimo wszystko wysoka i oscylowała wokół 100-110 USD za baryłkę. Dostępność tańszych surowców w USA wywarła niekorzystny wpływ na eksport zwłaszcza benzyn do Ameryki Północnej, co odbiło się na wynikach wielu europejskich rafinerii. Dodatkowo na wyniki Grupy LOTOS silny wpływ miały rekordowo niskie marże rafineryjne oraz notowania produktów naftowych. Z kolei sytuacja na krajowym rynku charakteryzowała się słabszą koniunkturą i mniejszym popytem na paliwa płynne, co było spowodowane m.in. wolniejszym tempem wzrostu PKB i działalnością szarej strefy.

Skuteczną odpowiedzią Grupy LOTOS na ten stan rzeczy był ogłoszony wiosną ubiegłego roku Program Efektywność i Rozwój 2013-15, który skupia się przede wszystkim na realizacji kluczowych z punktu widzenia wzrostu wartości Spółki inwestycji oraz rekonstrukcji grupy kapitałowej.

Realizacja Programu jest ściśle związana z budową bezpieczeństwa energetycznego Polski.

Ważny udział w tym procesie stanowi dostęp do własnych złóż ropy naftowej. Rozwój segmentu poszukiwań i wydobywania Grupy LOTOS nabrał w ubiegłym roku istotnej dynamiki. Dzięki realizacji transakcji zakupu udziałów w pakiecie złóż Heimdal na Norweskim Szelfie Kontynentalnym podwoiliśmy wydobywanie węglowodorów. Intensyfikowaliśmy także działania poszukiwawczo-wydobywcze na Bałtyku, którego potencjał szacujemy na 30 mln ton węglowodorów.

W handlu detalicznym zjawiskiem szczególnie pozytywnym był dalszy dynamiczny wzrost sieci stacji paliw LOTOS oraz wzrost udziału Spółki w sprzedaży detalicznej. Na koniec 2013 roku w sieci LOTOS działało 439 stacji. Jest to istotny wzrost, ponieważ w 2010 roku sieć stacji liczyła zaledwie 324 obiekty. Jeszcze dynamiczniej rozwijała się sieć LOTOS Optima, która rozpoczęła ekspansję w 2011 roku. W tym samym roku liczyła 50 stacji, a pod koniec 2013 roku działało w niej już 151 placówek. Dzięki tym wynikom sieć stacji LOTOS była kolejny rok z rzędu jedną z najszybciej rozwijających się sieci w Polsce.

Szczególne satysfakcję daje wzrost aktywności Grupy LOTOS na rynku paliw lotniczych. Powołana do życia spółka LOTOS-Air BP jest od stycznia tego roku obecna na katowickim lotnisku Pyrzowice. Poza nim paliwo Jet A1 sprzedawane jest do „skrzydła” również w Warszawie, Krakowie i Gdańsku. Wśród najnowszych kontrahentów spółki LOTOS-Air BP znajduje się m.in. Wizz Air – jeden z trzech największych przewoźników lotniczych na polskim niebie.

Sukcesy wydobywcze, rynkowe i produkcyjne nie przesłaniają funkcji społecznych, które dla Grupy LOTOS są wyjątkowo istotne. Jesteśmy dumni z tego, że liczne programy i projekty z zakresu społecznej odpowiedzialności przynoszą doskonałe rezultaty i są powszechnie akceptowane. Najlepszym i zarazem najbardziej aktualnym przykładem jest stworzony przez Grupę LOTOS i Polski Związek Narciarstwa program „Szukamy Następców Mistrza”, który dał Polsce Kamila Stocha – dwukrotnego złotego medalistę z Soczi. Mogę dziś śmiało powiedzieć, że to właśnie Grupa LOTOS we współpracy z partnerami stworzyła nowoczesny model sponsoringu sportowego, który jest uważany za wzór przejrzystości, zgodności z prawem i skuteczności.

Dzięki najwyższym technologiom wprowadzonym przy realizacji Programu 10+ rafineria Grupy LOTOS w Gdańsku jest dziś jedną z najnowocześniejszych rafinerii na świecie. Potwierdza to m.in. ranking firmy Solomon Associates – międzynarodowego autorytetu w dziedzinie benchmarku rafineryjnego.

Szanowni Państwo,

Mocno zaawansowana realizacja Programu Efektywność i Rozwój pozwala z optymizmem i energią patrzeć na nadchodzące lata. Kiedy większość myśli jak przetrwać obecny czas, my wiemy jak wygrać przyszłość. Jesteśmy dobrze przygotowani do zmian i wiemy, jak budować silną pozycję LOTOSU.

W 2014 roku dokonamy istotnych przeobrażeń organizacyjnych, zarządczych i kapitałowych, a także realizować będziemy wiele zadań i programów inwestycyjnych, poprawiając sprawność i efektywność firmy. Wzmocni to zdecydowanie pozycję Grupy LOTOS na rynku. Akcjonariuszom przysporzy wzrostu wartości, a pracownikom da radość z uczestniczenia w bardzo ciekawym procesie gospodarczym.

Jesteśmy przekonani, że realizujemy bardzo poważny program rozwoju istotnej części polskiej gospodarki dla dobra nas wszystkich - Gdańska, Pomorza, Polski.

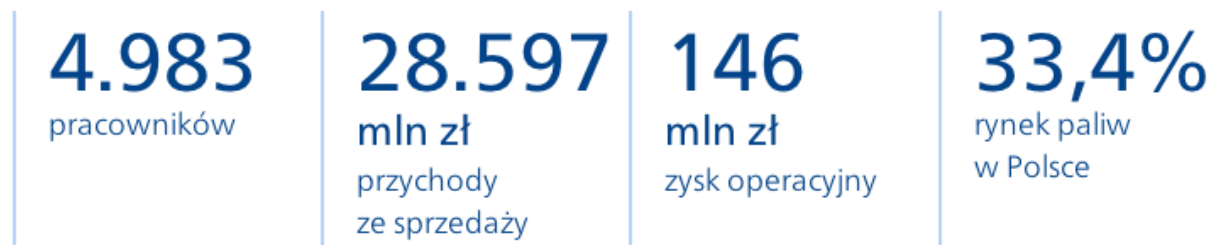
Mamy przed sobą inspirującą, pełną wyzwań przyszłość. Dokonamy wszystkiego co w naszej mocy, aby nasi akcjonariusze mogli być zadowoleni ze wzrostu wartości firmy, którą budujemy.

Z wyrazami szacunku,

Paweł Olechnowicz
Prezes Zarządu
Dyrektor Generalny
Grupa LOTOS S.A.

Organizacja

Zintegrowany Raport Roczny 2013 dotyczy działalności Grupy Kapitałowej Grupy LOTOS S.A. (zwanej dalej: Grupa Kapitałowa LOTOS, grupa kapitałowa), w szczególności zaś podmiotu dominującego, tj. Grupy LOTOS S.A. (zwanej dalej: Grupa LOTOS, Spółka, koncern).

Jesteśmy jednym z największych i najbardziej efektywnych koncernów naftowych w Europie. Pod względem przychodów ze sprzedaży osiągniętych w 2013 r. zajmujemy 5. miejsce w grupie 500 największych firm w Polsce. *

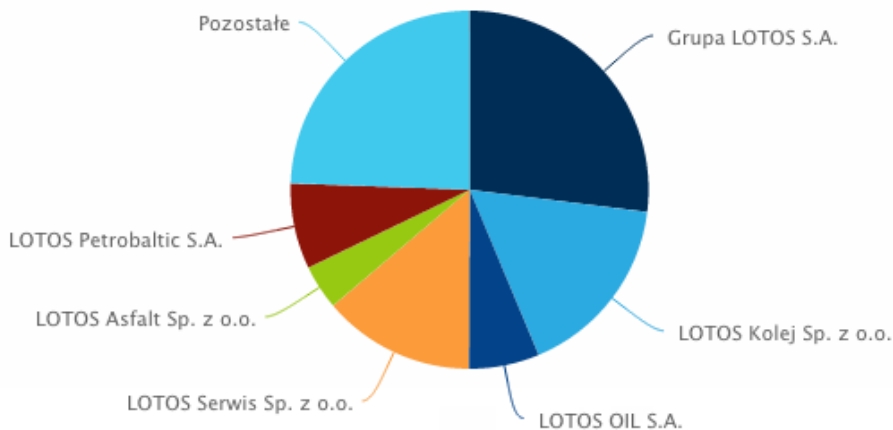
* Lista 500 dziennika Rzeczpospolita, 23.04.2014 r.

Od czerwca 2005 r. akcje Grupy LOTOS są notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie (GPW). Od listopada 2009 r. jesteśmy uczestnikiem indeksu firm społecznie odpowiedzialnych - RESPECT Index na GPW.

W naszej grupie kapitałowej w Polsce i zagranicą pracuje prawie 5 tys. osób. Wysoką jakość polityki personalnej potwierdziło wyróżnienie Grupy LOTOS tytułem Najlepszego Pracodawcy roku 2013 oraz Lidera Zarządzania Zasobami Ludzkimi.

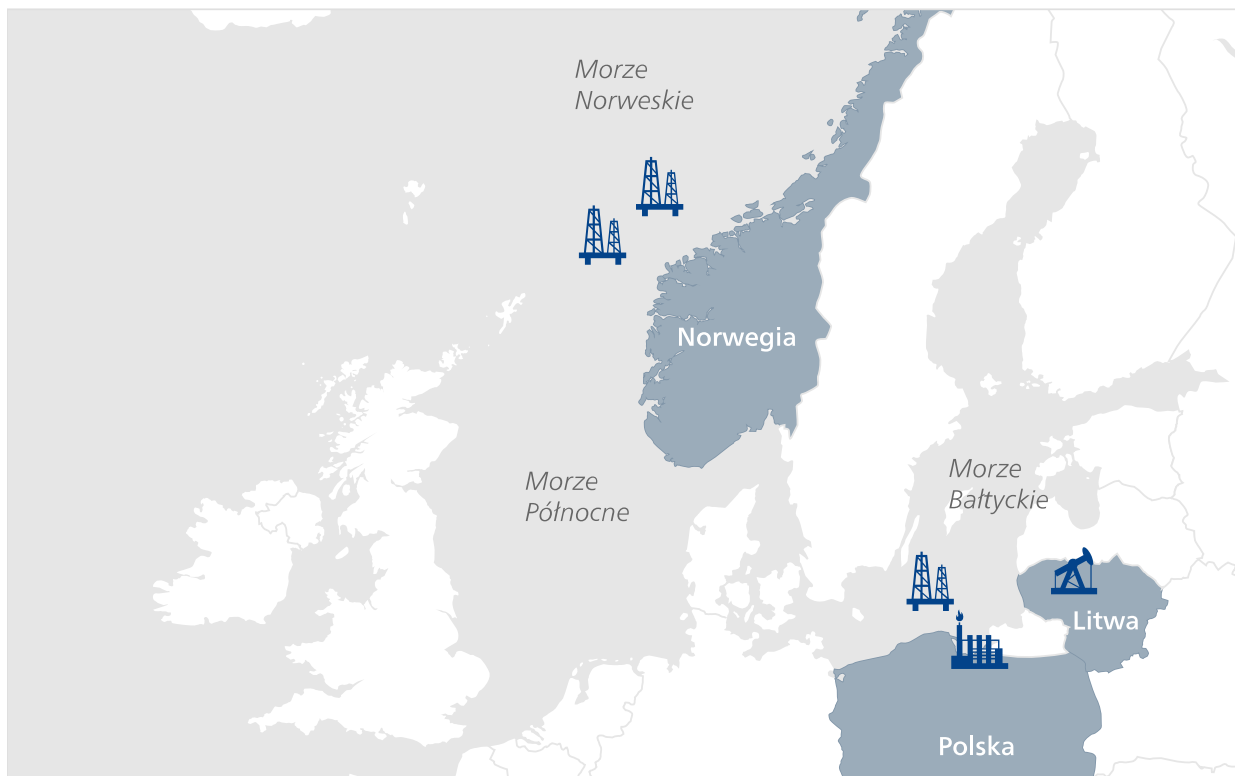

**Struktura zatrudnienia w Grupie Kapitałowej LOTOS w podziale na kluczowe spółki.
Stan na 31.12.2013**

W skład grupy kapitałowej, oprócz Grupy LOTOS (spółka matka, zarządza rafinerią w Gdańsku), wchodzi obecnie 15 spółek ze znakiem LOTOS. Dwie z nich mają swoją siedzibę poza terenem Polski – na Litwie i w Norwegii.

Terytorialny zasięg Grupy Kapitałowej LOTOS

Swoją działalnością przyczyniamy się nie tylko do rozwoju społeczności w regionach, w których zlokalizowane są nasze spółki, ale także do wzrostu dochodów całego kraju. W 2013 r. odprowadziliśmy na rzecz polskiego państwa podatki w łącznej wysokości 12.571.938 tys. zł.

Wypowiedź Mieczysława Struka

Marszałka Województwa Pomorskiego

” Działalność biznesowa oznacza wymierne korzyści dla regionu w postaci miejsc pracy czy wkładu finansowego z tytułu odprowadzanych podatków. Jednak oddziaływanie LOTOSU idzie jeszcze dalej, czego przykładem może być chociażby Program 10+ jako największy projekt inwestycyjny w tej części Europy.

Mieczysław Struk

Marszałek Województwa Pomorskiego

Działalność biznesowa oznacza wymierne korzyści dla regionu w postaci miejsc pracy czy wkładu finansowego z tytułu odprowadzanych podatków. Jednak oddziaływanie LOTOSU idzie jeszcze dalej, czego przykładem może być chociażby Program 10+ jako największy projekt inwestycyjny w tej części Europy.

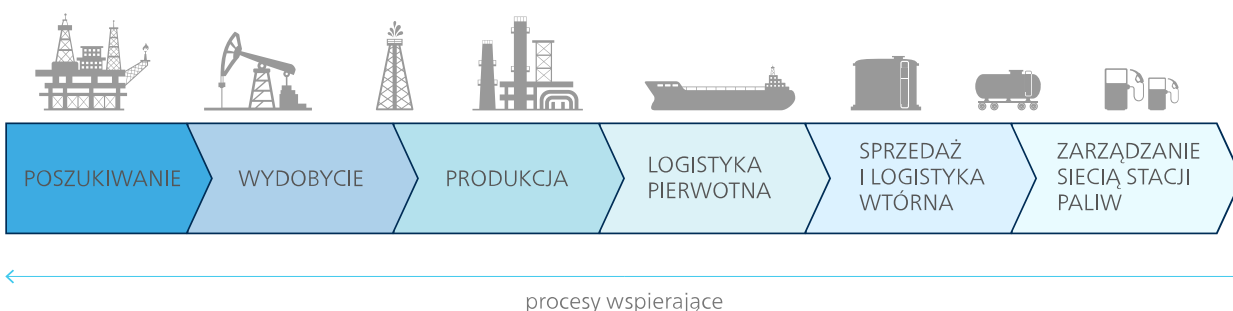
Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020 to efekt analizy mocnych i słabych stron naszego regionu, który ma wspierać przełamywanie barier i podejmowanie inicjatyw właściwych z punktu widzenia zmieniającej się rzeczywistości. Jednak, aby osiągnąć zdefiniowane cele, niezbędne jest prowadzenie dialogu społecznego i współpraca, które przy niskim poziomie zaufania społecznego w Polsce stanowi poważne wyzwanie. Dlatego tak istotna jest aktywność na tym polu polskiego biznesu, a Grupa LOTOS stanowi przykład z jednej strony spółki wnoszącej istotny wkład w rozwój rodzimej gospodarki, z drugiej zaś odpowiedzialnego sąsiada i zaangażowanego przedstawiciela regionu.

Mamy świadomość, że współpraca samorządu z biznesem to klucz do sukcesu rozwoju Pomorza. Dlatego tym bardziej doceniamy fakt, iż LOTOS angażuje się i strategicznie realizuje inicjatywy w obszarach, które z naszego punktu widzenia stanowią wyzwania. Jednocześnie mam dodatkową satysfakcję z faktu, iż koncern merytorycznie wspiera m.in. pomorskie uczelnie, wykorzystując potencjał współpracy środowiska akademickiego z biznesem. Równie istotny jest także wkład Spółki w inwestycje ekologiczne czy inicjatywy na rzecz bioróżnorodności Morza Bałtyckiego.

Model biznesowy

Strategia Grupy Kapitałowej LOTOS zakłada umacnianie naszej pozycji jako silnej, innowacyjnej i efektywnie rozwijającej się firmy, która odgrywa znaczącą rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego kraju. Nasza działalność koncentruje się na wydobywaniu i przerobieniu ropy naftowej oraz hurtowej i detalicznej sprzedaży produktów naftowych. Cele biznesowe osiągamy z poszanowaniem idei społecznej odpowiedzialności oraz zrównoważonego rozwoju.

Łańcuch wartości Grupy Kapitałowej LOTOS

Priorytetem naszej strategii na lata 2011-2015 jest dynamiczny rozwój segmentu poszukiwawczo-wydobywczego węglowodorów. Prace w zakresie eksploatacji złóż ropy naftowej prowadzimy na Morzu Bałtyckim i w obszarze Norweskiego Szelfu Kontynentalnego. Mamy także dostęp do lądowych złóż ropy naftowej na terytorium Litwy.

W Polsce zarządzamy rafinerią w Gdańsku. Produkujemy i dostarczamy na rynek m.in. benzynę bezołowiową, olej napędowy, paliwo lotnicze oraz ciężki olej opałowy. Specjalizujemy się także w produkcji i sprzedaży olejów smarowych i asfaltów.

Główne marki produktowe

Produkty paliwowe

Dynamic

Benzyna LOTOS DYNAMIC 98
 Olej napędowy LOTOS DYNAMIC DIESEL
 Olej napędowy do celów opałowych LOTOS RED
 Olej napędowy IZ-40
 Gaz płynny propan-butan LPG

Produkty pozapaliwowe

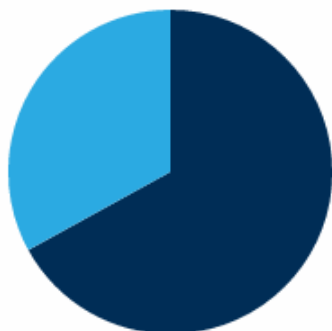
Oleje silnikowe: LOTOS Quazar, LOTOS Thermal Control, LOTOS Turdus, RG Trans, Agrol, Marino l
Oleje przemysłowe: Transmil, Hydromil, Remiz
Plastyfikatory: Quantilus
Asfalty: MODBIT

Produkt petrochemiczny

Frakcja ksylenowa

Głównym rynkiem obsługiwanym przez Grupę Kapitałową LOTOS jest Polska, choć nasza sprzedaż na rynki zagraniczne sukcesywnie wzrasta. W 2013 r. wolumenowy udział sprzedaży poza granice kraju w globalnej sprzedaży firmy wyniósł 33%. [\(Więcej informacji\)](#)

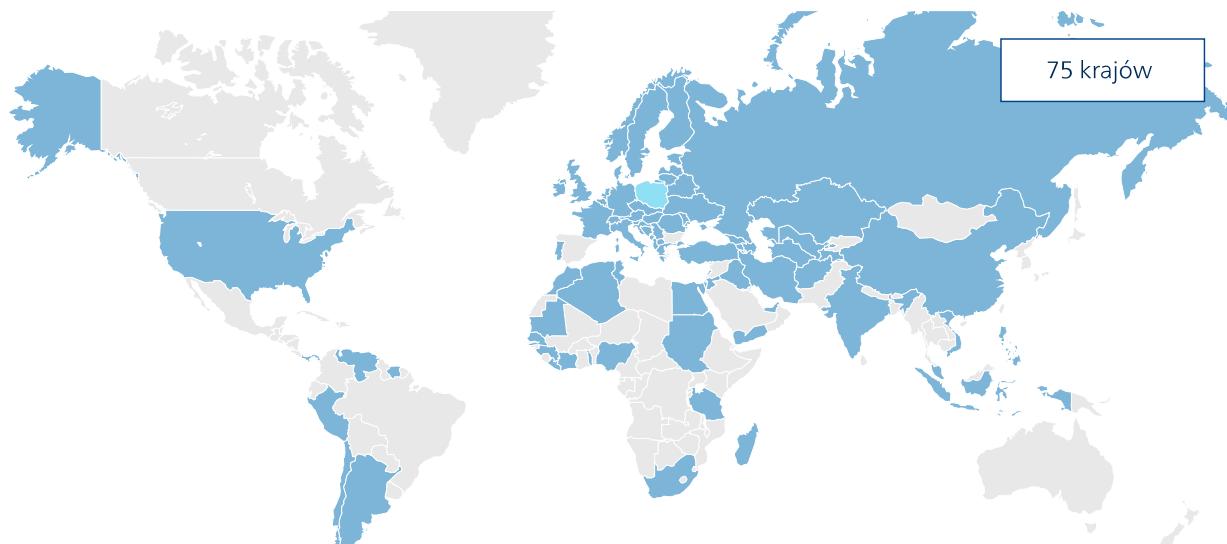
Struktura sprzedaży Grupy Kapitałowej LOTOS w 2013 r. w podziale na rynki zbytu (%)

■ Sprzedaż w Polsce
■ Sprzedaż zagraniczna

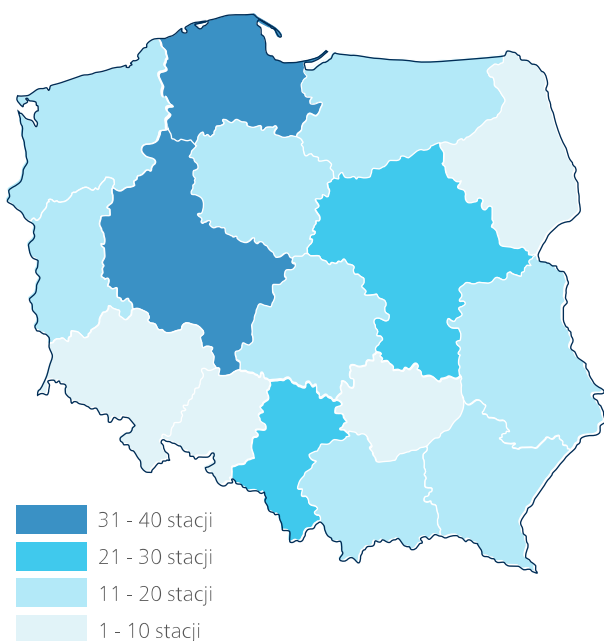
	tys. ton
Sprzedaż w Polsce	6.258
Sprzedaż zagraniczna	3.082
Razem	9.340

Nasze produkty są eksportowane do 75 krajów na świecie

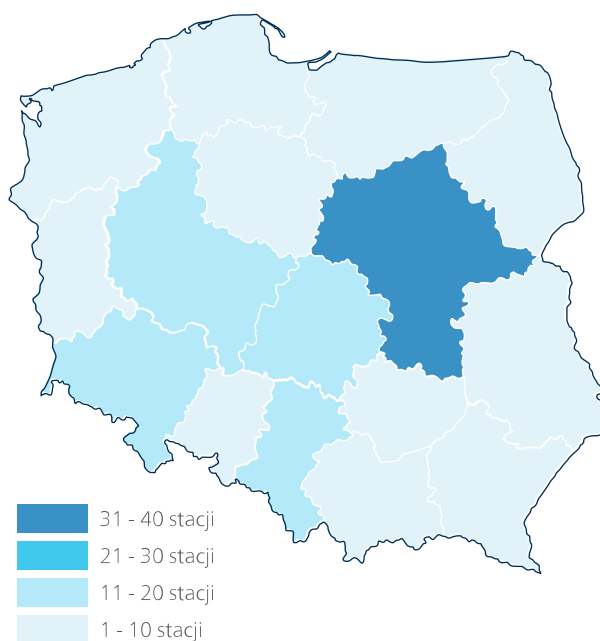

W Polsce pod marką LOTOS funkcjonuje czwarta co do wielkości sieć stacji paliw. Za jej pośrednictwem oferujemy produkty i usługi segmentu premium, w którym działają także stacje autostradowe. Co trzecia stacja w naszej sieci działa w segmencie ekonomicznym, reprezentowanym przez markę LOTOS Optima. Na tle konkurencji LOTOS to druga najszybciej rozwijająca się sieć stacji. Na koniec 2013 r. nasz udział w sprzedaży detalicznej paliw w Polsce wyniósł 8,5%.

Mapa zasięgu segmentu LOTOS Premium

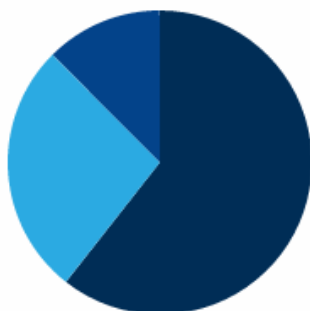

Mapa zasięgu segmentu LOTOS Optima

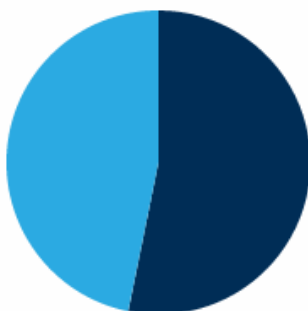
Akcjonariat

Struktura kapitału akcyjnego Grupy LOTOS według serii

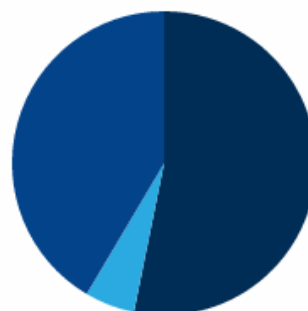
■ seria A ■ seria B
■ seria C

Struktura akcjonariatu Grupy LOTOS na koniec 2012 r.

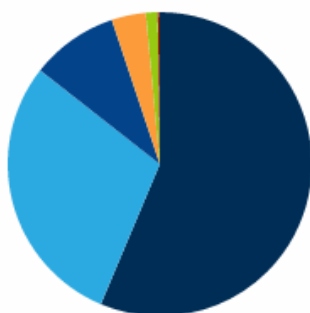
■ Skarb Państwa
■ Pozostali akcjonariusze

Struktura akcjonariatu Grupy LOTOS od 24 kwietnia 2013 r. do dnia publikacji niniejszego raportu (%)

■ Skarb Państwa
■ ING OFE
■ Pozostali akcjonariusze

Struktura geograficzna akcjonariuszy mniejszościowych (%)¹

■ Polska ■ Ameryka Północna
■ Reszta Europy
■ Wielka Brytania i Irlandia
■ Azja ■ Australia

¹ Na podstawie zidentyfikowanego akcjonariatu mniejszościowego

Kapitał akcyjny Grupy LOTOS nie uległ zmianom w stosunku do poprzednio raportowanego w 2012 r. i składa się z 129.873.362 akcji zwykłych o wartości nominalnej 1 zł, mających pełne pokrycie w kapitale podstawowym. Każda akcja jest równoważna pojedynczemu głosowi na Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszy i posiada prawo do dywidendy.

W latach 2012-2013 i do dnia publikacji niniejszego raportu Skarb Państwa posiadał łącznie 69.076.392 akcje zwykłe na okaziciela Grupy LOTOS, reprezentujące 53,19% udziału w kapitale zakładowym i tyle samo głosów na Walnym Zgromadzeniu Spółki.

W 2012 r. nie doszło do zmian w strukturze najważniejszych akcjonariuszy, co oznacza, że pozostałe 46,81%, tj. 60 796 970 akcji pozostawało w wolnym obrocie.

W dniu 29 kwietnia 2013 r. Spółka powzięła informację, że w wyniku nabycia akcji Grupy LOTOS w transakcjach na GPW w Warszawie, rozliczonych 24 kwietnia 2013 r., ING Otwarty Fundusz Emerytalny zwiększył stan posiadania akcji Spółki powyżej 5% głosów na Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszy Spółki. ([Więcej informacji](#))

Udział akcjonariuszy w kapitale podstawowym i w ogólnej liczbie głosów na WZ

Akcjonariusze	Liczba akcji/głosów	Wartość nominalna akcji	Udział w kapitale podstawowym / udział w ogólnej liczbie głosów na WZ
Ska rb Pa ństwa	69.076.392	69.076.392	53,20%
ING OFE	6.893.079	6.893.079	5,30%
Pozosta li	53.903.891	53.903.891	41,50%
Razem	129.873.362	129.873.362	100,00%

Podmiot	Liczba akcji Grupy LOTOS	Udział na ZWZ [%] ²	Udział ogółem [%]
Ska rb Pa ństwa	69.076.392	78	53,20

² Dane z ZWZ zwołanego na dzień 28 czerwca 2013 r.

W 2013 r. Spółka nie wyemitowała papierów wartościowych dających akcjonariuszom specjalne uprawnienia kontrolne. Na dzień publikacji niniejszego raportu nie posiadamy informacji o umowach między akcjonariuszami w sprawie wspólnego wykonywania głosów.

Jedna akcja Grupy LOTOS daje prawo do jednego głosu na Walnym Zgromadzeniu (WZ). Jednakże, zgodnie ze Statutem Spółki, prawo głosowania akcjonariuszy zostaje ograniczone w ten sposób, że żaden z nich nie może wykonywać na WZ więcej niż 10% ogólnej liczby głosów istniejących w Spółce w dniu odbywania WZ, z zastrzeżeniem, że dla potrzeb ustalania obowiązków nabywców znacznych pakietów akcji przewidzianych w Ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych oraz w Ustawie z 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej, takie ograniczenie prawa głosowania uważane będzie za nieistniejące.

Struktura organizacji

W skład Grupy Kapitałowej LOTOS, według stanu na 31 grudnia 2013 r. wchodziła Grupa LOTOS, jako podmiot dominujący oraz 22 spółki o profilu produkcyjnym i usługowym w tym:

- 13 spółek zależnych od Grupy LOTOS,
- 9 spółek pośrednio zależnych od Grupy LOTOS.

Skład Grupy Kapitałowej LOTOS

Nazwa podmiotu	Siedziba	Przedmiot działalności	Procentowy udział Grupy we własności jednostki	
			31.12.2013	31.12.2012
Jednostka Dominująca				
Grupa LOTOS S.A.	Gdańsk	Wytwarzanie i przetwarzanie produktów rafinacji ropy naftowej (głównie paliw) oraz ich sprzedaż hurtowa	Nie dotyczy	Nie dotyczy
Jednostki bezpośrednio zależne konsolidowane metodą pełną				
LOTOS Petrobaltic S.A. (spółka posiada swoją grupę kapitałową: Grupa Kapitałowa LOTOS Petrobaltic S.A.)	Gdańsk	Pozyskiwanie oraz eksploatacja złóż ropy naftowej i gazu ziemnego	99,98% ⁽¹⁾	99,96%
LOTOS Paliwa Sp. z o.o.	Gdańsk	Sprzedaż hurtowa, detaliczna paliw, lekkiego oleju opałowego, zarządzanie siecią stacji paliw LOTOS	100,00%	100,00%
LOTOS Oil S.A.	Gdańsk	Produkcja i sprzedaż olejów smarowych i smarów oraz sprzedaż olejów bazowych	100,00%	100,00%
LOTOS Asphalt Sp. z o.o.	Gdańsk	Produkcja i sprzedaż asfaltów	100,00%	100,00%
LOTOS Kolej Sp. z o.o.	Gdańsk	Transport kolejowy	100,00%	100,00%
LOTOS Serwis Sp. z o.o.	Gdańsk	Działalność w zakresie utrzymania ruchu mechanicznego, elektrycznego i automatyki, usługi remontowe	100,00%	100,00%
LOTOS Lab Sp. z o.o.	Gdańsk	Wykonywanie analiz laboratoryjnych	100,00%	100,00%
LOTOS Straż Sp. z o.o.	Gdańsk	Ochrona przeciwpożarowa	100,00%	100,00%
LOTOS Ochrona Sp. z o.o.	Gdańsk	Ochrona mienia osób	100,00%	100,00%
LOTOS Terminale S.A. ⁽²⁾ (spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK LOTOS Terminale S.A.)	Czechowice-Dziedzice	Magazynowanie i dystrybucja paliw	100,00%	100,00%
LOTOS Infrastruktura S.A. ⁽³⁾	Jasło	Magazynowanie i dystrybucja paliw. Wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi	100,00%	100,00%
LOTOS Gaz S.A. w likwidacji	Kraków	Spółka nieprowadząca działalności operacyjnej	100,00%	100,00%

LOTOS Park Technologiczny Sp. z o.o.	Jaśło	Spółka nie prowadzi działalności operacyjnej	100,00%	100,00%
Jednostki pośrednio zależne konsolidowane metodą pełną				
GK LOTOS Terminale S.A.				
● RCEkoenergia Sp. z o.o.	Czechowice-Dziedzice	Wytwarzanie i dystrybucja energii elektrycznej, ciepła i gazu	100,00%	100,00%
● LOTOS Biopaliwa Sp. z o.o.	Czechowice-Dziedzice	Produkcja estrów metylowych kwasów tłuszczowych (FAME)	100,00%	100,00%
GK LOTOS Petro baltic S.A.				
● LOTOS Exploration and Production Norge AS	Norwegia, Stavanger	Poszukiwanie i wydobywanie ropy naftowej na Norweskim Szelfie Kontynentalnym; świadczenie usług związanych z poszukiwaniem i wydobywaniem ropy naftowej	99,98% ⁽⁴⁾	99,96%
● Aphrodite Offshore Services N.V.	Curaçao	Świadczenie usług w obszarze transportu morskiego (Spółka nie prowadzi działalności operacyjnej)	99,98% ⁽⁴⁾	99,96%
● Energobaltic Sp. z o.o.	Władysławowo	Produkcja energii elektrycznej, energii cieplnej, LPG oraz kondensatu gazowego	99,98% ⁽⁴⁾	99,96%
● B8 Sp. z o.o.	Gdańsk	Działalność usługowa wspomagająca górnictwo i wydobywanie (Spółka nie rozpoczęła działalności operacyjnej)	99,98% ^(4,5)	-
● B8 Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością BALTIC S.K.A.	Gdańsk	Poszukiwanie i eksploatacja złóż ropy i gazu (Spółka nie rozpoczęła działalności operacyjnej)	99,98% ^(4,6)	-
● Miliana Shipholding Company Ltd. (spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK Miliana Shipholding Company Ltd.)	Cypr, Nikozja	Świadczenie usług magazynowania i transportu ropy naftowej oraz innych usług w obszarze transportu morskiego	99,98% ⁽⁴⁾	99,96%
● Technical Ship Management Sp. z o.o. (spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK Technical Ship Management Sp. z o.o.)	Gdańsk	Działalność usługowa wspomagająca transport morski, doradztwo w zakresie eksploatacji statków.	1% ⁽⁴⁾	99,96%
● SPV Baltic Sp. z o.o.	Gdańsk	Świadczenie usług w obszarze transportu morskiego	1% ^(4,7)	-
● Miliana Shipmanagement Ltd.	Cypr, Nikozja	Świadczenie usług w obszarze transportu morskiego	99,98% ⁽⁴⁾	99,96%
● Miliana Shipping Group Ltd. (spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK Miliana Shipping Group Ltd.)	Cypr, Nikozja	Zarządza nieposiadanymi aktywami	99,98% ⁽⁴⁾	99,96%
● Balt Navigation Company Ltd.	Cypr, Nikozja	Czarter statku	99,98% ⁽⁴⁾	99,96%
● Granite Navigation Company Ltd.	Cypr, Nikozja	Czarter statku	99,98% ⁽⁴⁾	99,96%

• Kambr Navigation Company Ltd.	Cypr, Nikozja	Czarter statku	99,98% ⁽⁴⁾	99,96%
• St. Barbara Navigation Company Ltd.	Cypr, Nikozja	Czarter statku	99,98% ⁽⁴⁾	99,96%
• Petro Icarus Company Ltd.	Cypr, Nikozja	Czarter statku	99,98% ⁽⁴⁾	99,96%
• Petro Aphrodite Company Ltd.	Cypr, Nikozja	Czarter statku	99,98% ⁽⁴⁾	99,96%
• AB LOTOS Geonafta (spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK AB LOTOS Geonafta)	Litwa, Gargżda i	Poszukiwanie i wydobywanie ropy naftowej, świadczenie usług wiertniczych oraz zakup i sprzedaż ropy naftowej	99,98% ⁽⁴⁾	99,96%
• UAB Genciu Nafta	Litwa, Gargżda i	Poszukiwanie i wydobywanie ropy naftowej	99,98% ⁽⁴⁾	99,96%
• UAB Manifoldas	Litwa, Gargżda i	Poszukiwanie i wydobywanie ropy naftowej	99,98% ⁽⁴⁾	99,96%
Jednostki wyceniane metodą praw własności				
• LOTOS - Air BP Polska Sp. z o.o. ⁽⁸⁾	Gdańsk	Handel paliwem lotniczym oraz usługami logistyczne	50,00% ⁽⁸⁾	100,00%
GK LOTOS Petrobaltic S.A.				
• Baltic Gas Sp. z o.o.	Gdańsk	Górnictwo ropy naftowej i gazu ziemnego (działalność usługowa wspomagająca eksploatację złóż ropy naftowej i gazu ziemnego)	49,99% ^(4,9)	99,96%
• Baltic Gas spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i wspólnicy sp.k.	Gdańsk	Górnictwo ropy naftowej i gazu ziemnego	81,68% ^(4,10)	99,96%
Jednostki konsolidowane metodą proporcjonalną				
GK AB LOTOS Geonafta				
• UAB Minijos Nafta	Litwa, Gargżda i	Poszukiwanie i wydobywanie ropy naftowej	49,99% ⁽⁴⁾	49,98%

(1) W 2013 roku Grupa LOTOS kontynuowała proces przymusowego wykupu akcji spółki LOTOS Petrobaltic S.A. W wyniku przeprowadzonych transakcji nabycia akcji spółki LOTOS Petrobaltic S.A. w ramach procesu przymusowego wykupu akcji od udziałowców niekontrolujących Grupa LOTOS na dzień 31 grudnia 2013 r. posiadała 99,98% w kapitale podstawowym LOTOS Petrobaltic S.A.

(2) 30 lipca 2013 r. zarejestrowano zmianę nazwy spółki LOTOS Czechowice S.A. na LOTOS Terminale S.A.

(3) 18 kwietnia 2013 r. zarejestrowano zmianę nazwy spółki LOTOS Jasło S.A. na LOTOS Infrastruktura S.A.

(4) Zmiany kapitałowe opisane w punkcie (1) miały wpływ na pośredni udział procentowy Grupy LOTOS we własności jednostek GK LOTOS Petrobaltic S.A.

(5) 30 grudnia 2013 r. spółka LOTOS Petrobaltic S.A. nabyła 100% udziałów w spółce B8 Sp. z o.o. Nabycie udziałów było związane m.in. z utworzeniem struktury biznesowej w celu umożliwienia finansowania zagospodarowania złoża B – 8.

(6) 30 grudnia 2013 r. spółka LOTOS Petrobaltic S.A. nabyła 99,5% akcji spółki B8 Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością BALTIC spółki komandytowo-akcyjnej, stając się również komandytariuszem tejże spółki. Mniejszościowym akcjonariuszem i komplementariuszem spółki jest spółka B8 Sp. z o.o., posiadająca 0,5% akcji. Nabycie akcji było związane m.in. z utworzeniem struktury biznesowej w celu umożliwienia finansowania zagospodarowania złoża B – 8.

(7) 20 grudnia 2013 r. Technical Ship Management Sp. z o.o. nabyła 100% udziałów w spółce SPV Baltic Sp. z o.o.

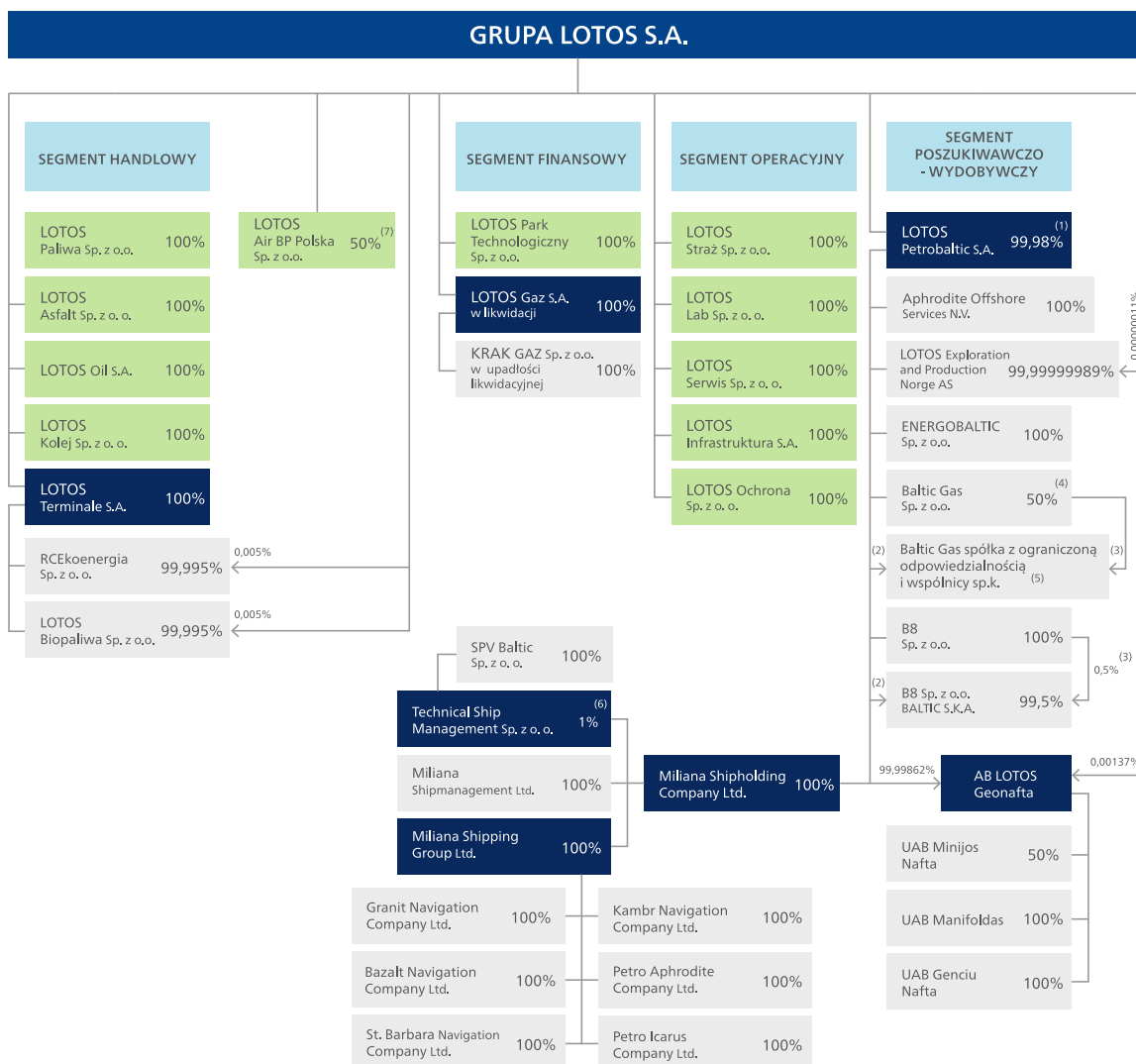
(8) 25 listopada 2013 r. Grupa LOTOS zbyła na rzecz BP Europe SE 1.000 udziałów spółki LOTOS Tank Sp. z o.o., stanowiących 50% udziałów w kapitale zakładowym LOTOS Tank Sp. z o.o. Transakcja związana była z zawartą 25 czerwca 2013 r. przez Grupę LOTOS i BP Europa SE umową joint venture dotyczącą utworzenia na bazie spółki LOTOS Tank Sp. z o.o. podmiotu, za pośrednictwem którego obaj partnerzy będą wspólnie prowadzić działalność w zakresie dostaw paliwa lotniczego. 17 grudnia 2013 r. zarejestrowano zmianę nazwy spółki LOTOS Tank Sp. z o.o. na LOTOS - Air BP Polska Sp. z o.o.

(9) 9 kwietnia 2013 r. nastąpiła rejestracja umowy sprzedaży przez spółkę LOTOS Petrobaltic S.A. 50% udziałów spółki Baltic Gas Sp. z o.o. na rzecz CalEnergy Resources Poland Sp. z o.o.

(10) Zaprezentowany procentowy udział we własności jednostki ustalono na podstawie wartości wkładów wniesionych przez poszczególnych wspólników do sumy wszystkich wkładów na dzień 31 grudnia 2013 r.:

Procentowy udział Grupy LOTOS we własności jednostki Baltic Gas spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i wspólnicy sp. k. pośrednio wspólnie kontrolowanej wynosi 81,68%.
 Spółka Baltic Gas spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i wspólnicy spółka komandytowa („Baltic Gas”) jest spółką osobową. W umowie spółki określono uczestniczenie wspólników w jej zyskach i stratach w taki sposób, że Baltic Gas Sp. z o.o. posiada 0,001% udziału w zyskach i 100% w stratach, LOTOS Petrobaltic S.A. posiada 50,9995% udziału w zyskach oraz CalEnergy posiada 48,9995% udziału w zyskach. Jednocześnie nie można wskazać procentowego udziału w głosach, gdyż sprawy pozostające do decyzji wspólników, określone w umowie spółki, wymagają uzyskania jednomyślnej zgody w sprawach, które wyraźnie określa umowa spółki, bądź też jednomyślnej uchwały wspólników w sprawie ustalenia procedury podejmowania decyzji w przypadku pozostałych spraw, nieokreślonych w umowie spółki. W rozumieniu regulacji MSSF spółka Baltic Gas jest podmiotem wspólnie kontrolowanym przez Grupę LOTOS.

Schemat obrazujący Grupę Kapitałową LOTOS. Stan na 31.12.2013 r.

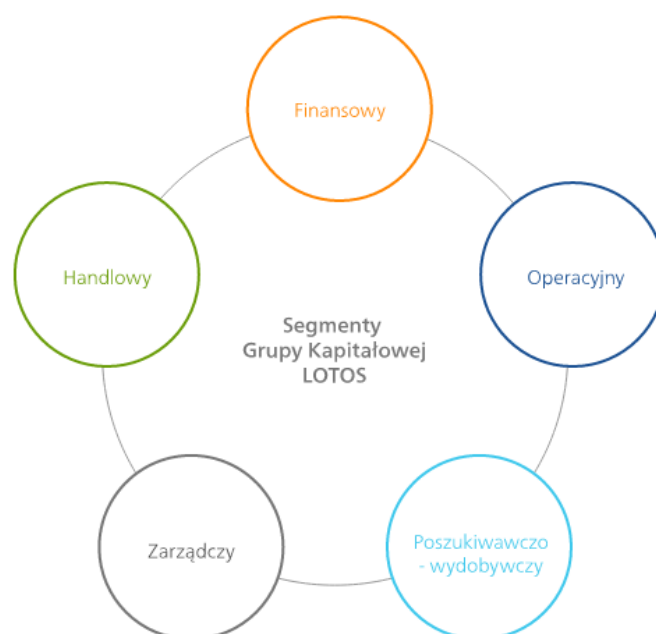
- (1) Skarb Państwa – 0,01%, akcje pracownicze – 0,01%
 (2) Komandytariusz
 (3) Komplementariusz
 (4) CalEnergy Resources Poland Sp. z o.o. - 50%
 (5) CalEnergy Resources Poland Sp. z o.o. - Komandytariusz
 (6) 99% (udziały własne nabyte celem umorzenia) – Technical Ship Management Sp. z o.o.
 (7) BP Europa SE – 50%

Ponadto Grupa LOTOS S.A. posiada 8,97% udziałów w kapitale zakładowym P.P.P. „NAFTOPORT” Sp. z o.o. (spółce należącej do grupy kapitałowej PERN „Przyjaźń” S.A. z Płocka).

Grupa LOTOS, jako podmiot dominujący, pełni wśród spółek Grupy Kapitałowej LOTOS rolę integratora kluczowych funkcji zarządczych i wspierających. Realizacji zadań z tym związanych służy wdrożony przez nas model zarządzania segmentowego.

Segment jest to wydzielony obszar działalności biznesowej zarządzany w grupie kapitałowej przez wyznaczonego członka Zarządu Grupy LOTOS.

Przyjęty model wpływa na sprawność zarządzania oraz zapewnienie synergii kosztowej i przychodowej w skali całej organizacji. Zarządzanie segmentowe obejmuje m.in. realizację spójnej strategii, skoordynowane planowanie, zintegrowane zarządzanie operacyjne oraz zapewnienie zachowania spójnych standardów korporacyjnych.

Segment zarządczy

Szef segmentu: prezes Zarządu Grupy LOTOS.

Zadania: wzrost wartości grupy kapitałowej poprzez zarządzanie całokształtem jej działalności, w tym koordynacja opracowania strategii, definiowanie kierunków rozwoju poszczególnych obszarów biznesowych oraz koordynacja funkcji wsparcia procesowego.

Segment poszukiwawczo-wydobywczy

Szef segmentu: wiceprezes Zarządu Grupy LOTOS ds. poszukiwań i wydobywania.

Zadania: opracowanie strategii rozwoju działalności grupy kapitałowej w obszarze poszukiwań i wydobywania złóż ropy naftowej i gazu oraz zarządzanie i nadzorowanie działań w tym zakresie.

Spółki: LOTOS Petrobaltic wraz z podległymi spółkami zależnymi i powiązanymi.

Segment operacyjny

Szef segmentu: wiceprezes Zarządu Grupy LOTOS ds. produkcji i rozwoju.

Zadania: opracowanie strategii w zakresie utrzymania i rozbudowy instalacji produkcyjnych oraz nadzór i koordynacja całokształtu spraw związanych z przerobem ropy naftowej, produkcją rafineryjną i techniką, opracowywanie założeń polityki produkcji rafineryjnej, nadzór nad sprawami związanymi z rozwojem i badaniami w obszarze produkcji, koordynacja przedsięwzięć inwestycyjnych w zakresie rozwoju technicznego i technologicznego, nadzór nad utrzymaniem wymaganej sprawności technicznej majątku, nadzór nad procesami ochrony środowiska, BHP oraz bezpieczeństwa i ochrony fizycznej.

Spółki: LOTOS Infrastruktura, LOTOS Lab, LOTOS Ochrona, LOTOS Serwis i LOTOS Straż.

Zmiany w 2013 r.: w związku ze zmianą profilu działalności spółka LOTOS Czechowice przyjęła nazwę LOTOS Terminale i została przyporządkowana do segmentu handlowego, a spółka LOTOS Jasło zmieniła nazwę na LOTOS Infrastruktura.

Segment handlowy

Szef segmentu: wiceprezes Zarządu Grupy LOTOS ds. handlu.

Zadania: opracowanie strategii handlu oraz efektywne zarządzanie sprzedażą, zaopatrzeniem w ropę i produkty naftowe oraz dystrybucją, rozwój działalności tradingowej i optymalizacyjnej.

Spółki: LOTOS-Air BP Polska, LOTOS Asphalt, LOTOS Kolej, LOTOS Oil, LOTOS Paliwa i LOTOS Terminale wraz z podległymi spółkami zależnymi.

Zmiany w 2013 r.: Grupa LOTOS sprzedała 50% udziałów w spółce LOTOS Tank, która następnie przyjęła nazwę LOTOS-Air BP Polska.

W tym samym roku do segmentu handlowego dołączyła spółka LOTOS Terminale (do 2012 r. LOTOS Czechowice), przechodząc z segmentu operacyjnego.

Segment finansowy

Szef segmentu: wiceprezes Zarządu ds. ekonomiczno-finansowych.

Zadania: monitorowanie realizacji strategii grupy kapitałowej oraz zarządzanie całokształtem działalności finansowej i rachunkowej, w tym opracowanie i monitorowanie strategii finansowej, podatkowej i ubezpieczeniowej, zarządzanie procesem budżetowania i kontrolingu, wypracowywanie i wdrażanie strategii zarządzania ryzykiem finansowym oraz zarządzanie całokształtem zagadnień w zakresie posiadanych aktywów oraz procesów restrukturyzacyjnych.

Spółki: LOTOS Park Technologiczny, LOTOS Gaz w likwidacji wraz z podległą spółką zależną.

Dla celów związanych z analizą efektywności ekonomicznej oraz czytelną prezentacją sprawozdań finansowych, w działalności operacyjnej Grupy Kapitałowej LOTOS wyróżniono dwa główne segmenty operacyjne sprawozdawcze:

- segment operacyjny wydobywczy – obejmujący działalność w zakresie pozyskiwania i eksploatacji złóż ropy naftowej i gazu ziemnego,
- segment operacyjny produkcji i handlu – obejmujący działalność spółek w zakresie wytwarzania, przetwarzania produktów rafinacji ropy naftowej, jak również ich sprzedaży hurtowej i detalicznej oraz działalność pomocniczą, transportową i serwisową.

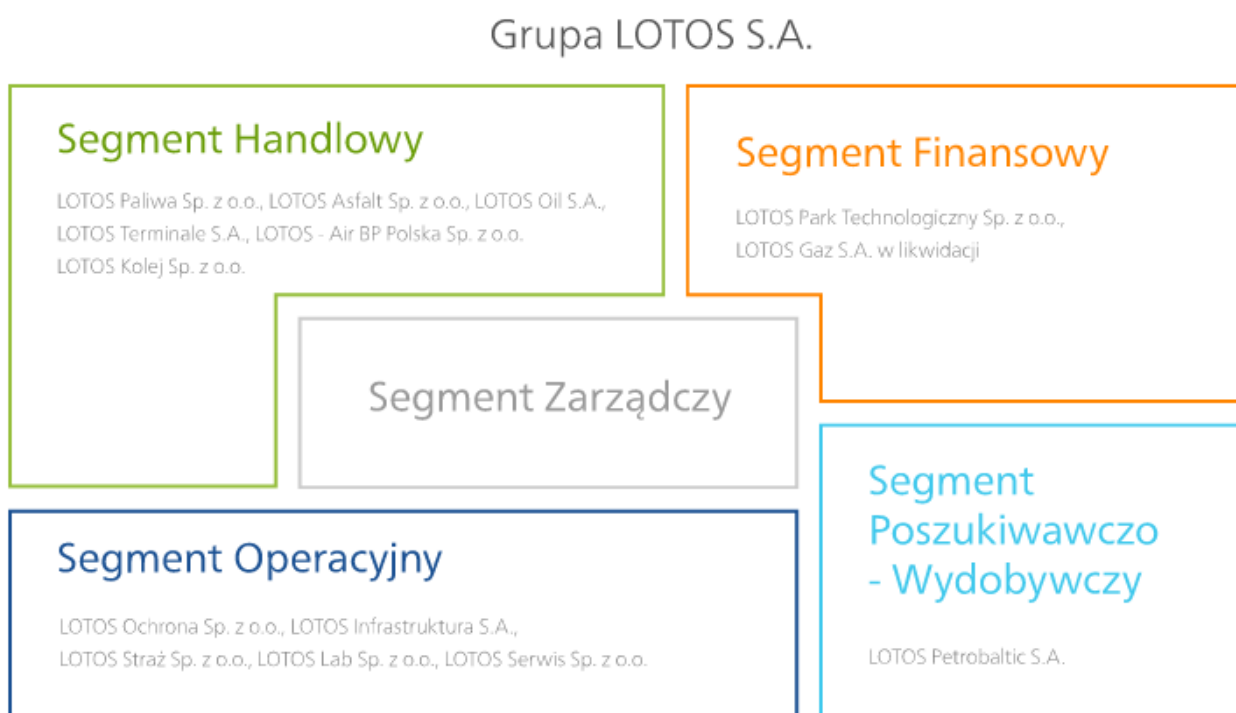
Kluczowe cele zmian organizacyjnych wprowadzonych w 2013 r.:

- wzrost rangi, decyzyjności i odpowiedzialności pionów organizacyjnych,
- doskonalenie modelu zarządczego,
- minimalizacja kosztów zarządczych,
- usprawnienie raportowania segmentowego,
- usprawnienie komunikacji,
- optymalizacja obszarów związanych z obsługą finansowo-księgową, działalnością handlową oraz obsługą prawną.

W końcu 2013 r. w strukturze organizacyjno-zarządczej Grupy LOTOS, która przedstawia podział pracy, powiązania między funkcjami i zadaniami realizowanymi w Spółce oraz ustala podporządkowanie jednostek organizacyjnych, jak również ukazuje obowiązującą hierarchię zarządzania, funkcjonowało:

- 16 pionów, w tym 5 podległych bezpośrednio Dyrektorowi Generalnemu,
- 36 biur,
- 16 działów,
- 8 zakładów.

Schemat obrazujący segmenty działalności. Stan na 31.12.2013 r.

Zintegrowane raportowanie

Raport Roczny 2013 Grupy Kapitałowej LOTOS jest zintegrowanym raportem odnoszącym się do działalności organizacji w roku obrotowym 2013, który pokrywa się z rokiem kalendarzowym. Poprzedni zintegrowany raport roczny ukazał się w kwietniu 2013 r.

W latach 2007-2009 publikowaliśmy osobno raporty prezentujące finansowe i pozafinansowe aspekty działalności. W 2010 r. Zarząd Grupy LOTOS podjął decyzję o integracji sprawozdań prezentujących podejście do zarządzania oraz wyniki osiągnięte we wszystkich aspektach działalności. Obecne wydawnictwo jest piątym zintegrowanym raportem.

Naszym celem jest umożliwienie interesariuszom dokonywania kompleksowej oceny całokształtu naszego zaangażowania w kwestie zrównoważonego rozwoju poprzez zintegrowaną i przyjazną odbiorcom prezentację sprawozdań finansowych i pozafinansowych z działalności w danym roku. Postępujemy w tym zakresie zgodnie z dobrymi praktykami komunikacji spółek publicznych:

- **w obszarze sprawozdawczości finansowej stosujemy Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) zatwierdzone przez Unię Europejską, opublikowane i obowiązujące na dzień 31 grudnia 2013 r.,**
- **w obszarze sprawozdawczości pozafinansowej stosujemy Ramowe Zasady Raportowania i Wytyczne kwestii zrównoważonego rozwoju Global Reporting Initiative (wersja G3.1. GRI wraz z Suplementem dla sektora gazu i ropy naftowej), a także Zasady United Nations Global Compact. Deklarujemy osiągnięcie Poziomu A+⁽¹⁾ w ramach trójstopniowego systemu Poziomów Aplikacji GRI.**
- **dodatkowo staraliśmy się kierować wytycznymi w zakresie zintegrowanego raportowania ogłoszonymi w grudniu 2013 r. przez Międzynarodowy Komitet ds. Zintegrowanego Raportowania (*The International Integrated Reporting Committee, IIRC*). W przekonaniu IIRC łączenie przez przedsiębiorstwa analizy finansowej z analizą kontekstu społecznego, środowiskowego i ekonomicznego, w którym ono działa, powinno dostarczać wartościowej dla interesariuszy oceny długoterminowej rentowności firmy.**

⁽¹⁾ Poszczególne Poziomy Aplikacji zostały oznaczone literami od C (poziom najniższy), przez C+ (gdzie „+” oznacza zewnętrzną weryfikację raportu przez niezależny organ poświadczający) B, B+, A do A+. Kryteria raportowania przyporządkowane do każdego Poziomu stanowią miarę stopnia aplikacji Wytycznych oraz uwzględnienia Ramowych Zasad Raportowania GRI.

W pracach nad Raportem kierujemy się naczelnymi zasadami: dokładności, istotności, kompletności, porównywalności, wyważenia i wiarygodności. Wszelkie dane przedstawione w niniejszym Raporcie zgromadzone zostały w sposób rzetelny i odpowiedzialny, poświadczony za zgodność ze stanem faktycznym.

Zawarte w niniejszym raporcie Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej LOTOS zostało poddane ocenie przez biegłych rewidentów firmy Ernst & Young, przeprowadzonej stosownie do postanowień: rozdziału 7 Ustawy z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości (Dz.U. nr 152 z 2009 r. poz. 1223, z późn. zm.) oraz krajowych standardów rewizji finansowej, wydanych przez Krajową Radę Biegłych Rewidentów w Polsce.

W celu zapewnienia należytego poziomu przejrzystości oraz wiarygodności danych pozafinansowych powierzyliśmy dokonanie ich zewnętrznej weryfikacji przez niezależny organ poświadczający. Weryfikacja o ograniczonym zakresie, wykonana w 2014 r. przez firmę PwC, została przeprowadzona zgodnie z Międzynarodowym Standardem Przeprowadzania Usług Atestacyjnych – Usługi atestacyjne inne niż badanie

i przeglądy historycznych informacji finansowych (*International Standard on Assurance Engagements 3000, ISAE*). ISAE 3000 został ustanowiony przez Międzynarodową Federację Księgowych (International Federation of Accountants, IFAC). Standard ten, oparty na Kodeksie Etyki (Code of Conduct) i Międzynarodowych Standardach Kontroli Jakości (International Standard on Quality Control, ISQC-1) IFAC, wykorzystywany jest do weryfikacji raportów społecznych. Określa on podstawowe zasady i kluczowe procedury dla usług atestacyjnych, w tym dla usług atestacyjnych w ograniczonym zakresie. Raport Roczny 2013 jest trzecim poddany niezależnej weryfikacji w obszarze danych z zakresu CSR.

Poza opisaną powyżej procedurą dokładamy starań w celu zapewnienia odpowiedniej jakości gromadzenia danych sprawozdawczych. Służą temu stosowane w organizacji systemy zarządzania.

Obecny Raport publikujemy wyłącznie w formie elektronicznej. Jest to podyktowane względami środowiskowymi, ale także chęcią zapewnienia czytelnikom jak największej liczby udogodnień, sprawiających, że publikacja może stać się dla odbiorców przyjaznym narzędziem dokonywanych samodzielnie analiz. Odbiorcy Raportu mają możliwość m.in. dowolnej prezentacji wybranych danych liczbowych w zestawieniach według poszczególnych okresów, wskaźników GRI, segmentów działalności itd. Informacje zawarte w publikacji są zintegrowane z treściami zawartymi w serwisie internetowym koncernu, w tym z raportami z poprzednich lat. Zapewniono możliwość zgłaszania informacji zwrotnych. Zastosowano również udogodnienia dla osób niepełnosprawnych, starszych, niedowidzących, w tym czytnik stron internetowych, kontrast i możliwość powiększenia tekstu. Przyjazność dla środowiska gwarantuje możliwość wyboru oszczędnej formy wydruku.

Decyzją Zarządu Grupy LOTOS przyjęliśmy roczny cykl sprawozdawczości. Wydane dotychczas raporty dostępne są w serwisie internetowym www.lotos.pl ([link](#)). Szczegółowe dane kontaktowe zamieszczone są w rozdziale „Użyteczne informacje” niniejszego Raportu. ([link](#))

Angażowanie interesariuszy w doskonalenie raportowania

Zastosowane w wersji elektronicznej Raportu rozwiązania funkcjonalne oraz sposób dobierania i prezentowania informacji są stale doskonalone, m.in. w wyniku przeprowadzonych badań opinii interesariuszy oraz oceny danych dotyczących statystyk odwiedzin stron z Raportem w naszym serwisie internetowym. Na potrzeby niniejszego Raportu przeprowadziliśmy specjalne badania opinii członków kadry kierowniczej Grupy Kapitałowej LOTOS oraz analityków giełdowych, korzystających z raportowanych informacji. W konsultacjach uczestniczyło ok. 50 osób.

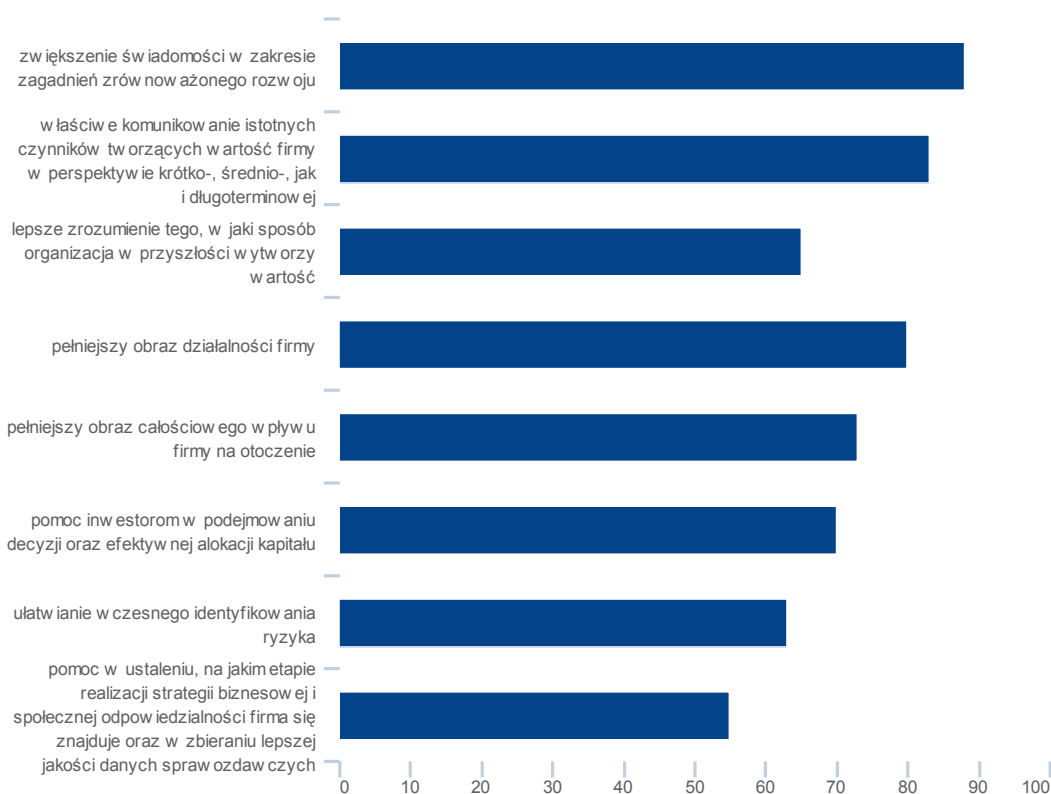
Integrowanie danych finansowych z pozafinansowymi

Większość badanych jest zdania, że integrowanie danych finansowych z pozafinansowymi jest właściwym podejściem (88% głosów) oraz, że wpływa na zwiększenie świadomości w zakresie zagadnień zrównoważonego rozwoju (także 88%). Ośmiu na dziesięciu badanych zgadza się jednocześnie ze stwierdzeniem, iż podejście to odpowiada na współczesne potrzeby interesariuszy, daje pełniejszy obraz działalności firmy oraz pozwala właściwie komunikować istotne czynniki, które tworzą wartość firmy. Co siódma osoba zgadza się, że integrowanie danych pozwala przedstawić całościowo wpływ działalności organizacji na otoczenie zaś inwestorom pomaga w podejmowaniu decyzji oraz efektywnej alokacji kapitału, a także, że raportowanie w cyklu rocznym pozwala porównywać dane z różnych okresów.

Aż 98% badanych zgadza się ze stwierdzeniem, iż konstrukcja raportu i dane w nim zawarte odnoszą się do Strategii społecznej odpowiedzialności Grupy Kapitałowej LOTOS 2012-2015, uwzględniając cele i założenia oraz zobowiązania firmy na przyszłość.

Większość uczestników badania przyznaje, iż raportowanie zintegrowane ułatwia wczesne identyfikowanie ryzyk (63%), odpowiada na potrzebę transparentności działań organizacji i stanowi kluczowy element przyczyniający się do budowania zaufania (po 60%). Większość ankietowanych zaznacza, iż jest to słuszne podejście, o ile jednak tego typu raport jest poddany zewnętrznej weryfikacji (63%) oraz, że nie wszyscy interesariusze są zainteresowani każdym aspektem prezentowanym w raporcie zintegrowanym (58%).

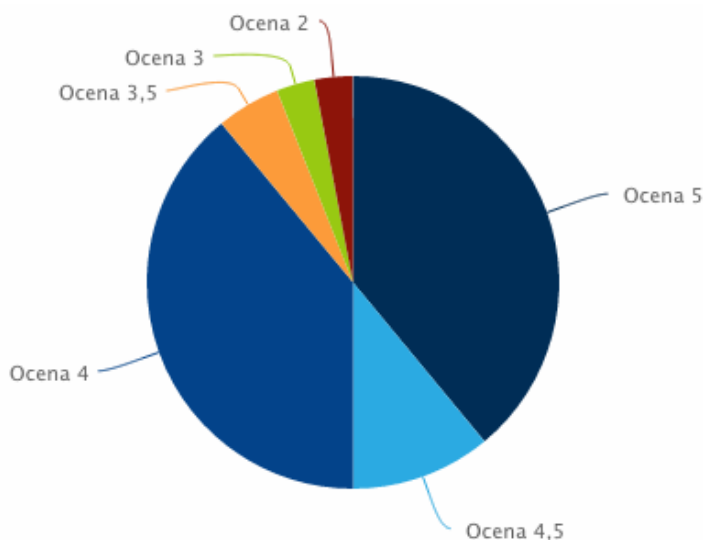
Korzyści wynikające z integracji raportowania w Grupie LOTOS (%)

Ocena raportów Grupy Kapitałowej LOTOS

Raporty przygotowane w wersji on-line badani ocenili średnio na 4,3 w 5-stopniowej skali, gdzie 1 to ocena najniższa („nie spełnia moich oczekiwań”), a 5 – najwyższa („bardzo atrakcyjna”). Większość przyznała mu ocenę 5 lub 4 (po 39% wskazań), czyli łącznie 78% uczestników badania uznała wersję wydawniczą raportu jako atrakcyjną.

Ocena atrakcyjności raportu online (%)

W komentarzach pojawiały się głównie opinie, iż forma prezentowania raportu rocznego Grupy Kapitałowej LOTOS powoduje, że jest on przejrzysty i atrakcyjny wizualnie, a dane przystępnie zaprezentowane.

Warto podkreślić, iż nasz poprzedni Raport zdobył 1. miejsce w konkursie „The Best Annual Report 2012” Instytutu Rachunkowości i Podatków w kategorii najlepszy raport roczny opublikowany w internecie.

Dodatkowo w październiku 2013 r. ogłoszono wyniki II edycji projektu „Analiza ESG spółek w Polsce”, zorganizowanego przez Stowarzyszenie Emitentów Giełdowych, GES i Crido Business Consulting. Celem projektu jest zwiększenie transparentności raportowania danych pozafinansowych na polskim rynku kapitałowym poprzez edukację spółek giełdowych w zakresie efektywnego komunikowania danych ESG (*E – environment; S – social; G – governance*) oraz edukację w zakresie budowania strategii CSR. „Analiza ESG spółek w Polsce” to jedyny tego typu projekt w Europie badający wszystkie spółki notowane pod kątem raportowania niefinansowego.

Podsumowując wyniki analizy, stworzono Ranking spółek giełdowych najlepiej raportujących dane ESG 2013. Wyodrębniono w nim po 3 najlepsze spółki w dwóch klasyfikacjach: sektorowej i indeksowej. Grupa LOTOS zalicza się do liderów raportowania danych ESG w obu klasyfikacjach. Podstawowym źródłem informacji pozwalających zbudować ranking są raporty roczne, strony internetowe i oficjalne dokumenty spółek. W tej samej analizie Grupa LOTOS – jako jedna z czterech firm branży Oil, Gas & Consumable Fuels - została także uwzględniona w gronie 30 spółek publicznych o najwyższej transparentności w zakresie raportowania ryzyk ESG według uzyskanych ocen ratingowych.

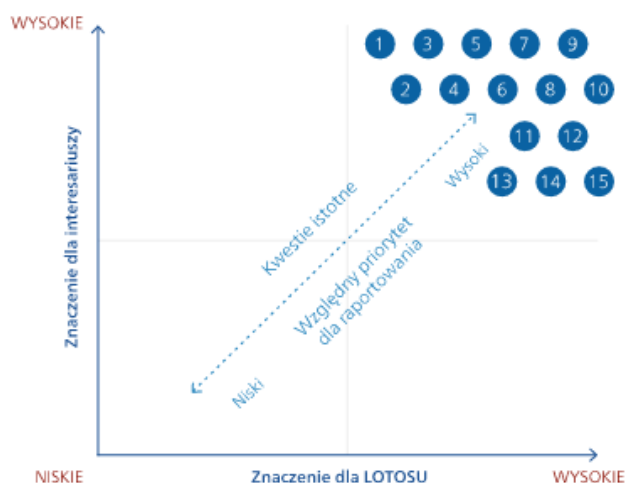
Analizą pod kątem ujawniania danych ESG objęte były wszystkie spółki notowane 30 czerwca 2013 r. GPW w Warszawie, w tym na rynku New Connect. W sumie 865 podmiotów.

Zakres i zasięg

W procesie definiowania zawartości rozdziałów Raportu Roczного prezentujących pozafinansowe wyniki działalności kierowano się Ramowymi Zasadami Raportowania GRI oraz Wytycznymi raportowania zintegrowanego IIRC. Dobór treści zaprezentowanych w Raporcie miał miejsce w oparciu o zasadę istotności. Przez istotność rozumiemy znaczenie i wagę danego czynnika dla funkcjonowania przedsiębiorstwa zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju oraz dla zewnętrznych interesariuszy oczekujących wiarygodnych, porównywalnych, rzetelnych danych i informacji, mających wpływ na podejmowane przez nich decyzje.

W celu zdefiniowania zawartości Raportu przeprowadziliśmy warsztaty z udziałem kluczowych dla prac nad doskonaleniem raportowania interesariuszy. W ich toku określiliśmy zagadnienia szczególnie istotne dla firmy i jej otoczenia.

Matryca istotności

- (1) Rola Spółki w systemie bezpieczeństwa energetycznego kraju i regionu
- (2) Wysoka niezawodność urządzeń i instalacji produkcyjnych
- (3) Pozyskiwanie i zagospodarowanie nowych koncesji wydobywczych
- (4) Jakość produktu końcowego
- (5) Nowe projekty inwestycyjne
- (6) Monitoring środowiskowy prowadzony w okolicach funkcjonowania firmy
- (7) Działania inwestycyjne uwzględniające najlepsze dostępne techniki tzwBAT
- (8) Upowszechnianie dobrych praktyk w łańcuchu dostaw
- (9) Rozwój Programu etycznego
- (10) Rozwój systemu konsultacji społecznych
- (11) Budowa wartości marki LOTOS
- (12) Zastosowanie nowych rozwiązań technologicznych
- (13) Możliwości rozwoju zawodowego pracowników
- (14) Kształtowanie odpowiedzialnych relacji z pracownikami
- (15) Wkład w rozwój społeczny i gospodarczy regionu

W niniejszym Raporcie, w zakresie prezentującym dokonania pozafinansowe, wykorzystaliśmy większość podstawowych i dodatkowych wskaźników wyników dotyczących poszczególnych aspektów działalności: ekonomicznych, środowiskowych i społecznych, przewidzianych Wytycznymi GRI.

Podobnie jak przed rokiem obecny Raport został wzbogacony o dodatkowe wskaźniki pochodzące z tzw. Suplementu Sektorowego (*GRI Oil & Gas Sector Supplement*).

Do kalkulacji prezentowanych w Raporcie danych finansowych przyjęliśmy metody tożsame z zastosowanymi w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej LOTOS za 2013 r., tj. zgodne z MSSF obowiązującymi na dzień 31 grudnia 2013 r.

W przeważającej liczbie obszarów problemowych przedstawione w Raporcie informacje i dane pozafinansowe odnoszą się do podmiotu dominującego, czyli Grupy LOTOS. Dołożyliśmy jednak wszelkiej staranności w celu uwzględnienia tam, gdzie było to możliwe, również skonsolidowanych danych Grupy Kapitałowej LOTOS. W obszarach kluczowych dla odpowiedzialności społecznej i środowiskowej zaprezentowaliśmy dane odnoszące się także do największych spółek handlowych grupy kapitałowej oraz – wobec wykorzystania Suplementu Sektorowego – dane Grupy Kapitałowej LOTOS Petrobaltic. W każdym przypadku zastosowaliśmy w Raporcie wyraźne rozróżnienie poprzez dodanie informacji wskazującej konkretny podmiot Grupy Kapitałowej LOTOS.

Przez największe (zarówno pod względem przychodów, jak i liczby pracowników) spółki handlowe Grupy Kapitałowej LOTOS rozumiemy: LOTOS Asphalt, LOTOS Kolej, LOTOS Oil, LOTOS Paliwa oraz - w ograniczonym zakresie - LOTOS-Air BP Polska. Największe spółki Grupy Kapitałowej LOTOS Petrobaltic, prowadzące działalność poszukiwawczo-wydobywczą to, poza podmiotem dominującym - działającą w Polsce spółką LOTOS Petrobaltic, także spółki: LOTOS Geonafta na Litwie oraz LOTOS Norge w Norwegii. W Raporcie uwzględniliśmy także istotną spółkę tej grupy, zarządzającą m.in. elektrociepłownią we Władysławowie, tj. Energobaltic. Z uwagi na początkowy etap sprawozdawania danych tej grupy kapitałowej nie było możliwe zaprezentowanie wszystkich danych wynikowych tych spółek w sposób całkowicie jednolity i spójny. Jednak z powodu wagi wyzwań związanych ze zrównoważonym rozwojem, przed jakimi stoi branża wydobywczą, zdecydowaliśmy się zaprezentować zgromadzone dane.

W minionym okresie sprawozdawczym nie zaszły zmiany czy inne istotne okoliczności w odniesieniu do podmiotów grupy kapitałowej, które miałyby wpływ na całościową ocenę organizacji w poszczególnych aspektach lub w porównaniu z innymi krajowymi podmiotami z branży.

Wskaźniki wyników GRI raportowane przez spółki Grupy Kapitałowej LOTOS: LOTOS Asphalt, LOTOS Kolej, LOTOS Oil, LOTOS Paliwa, LOTOS-Air BP Polska i Grupę Kapitałową LOTOS Petrobaltic⁽¹⁾ (LOTOS Petrobaltic, LOTOS Geonafta, LOTOS Norge, Energobaltic)

Aspekty GRI	Raportowane wskaźniki GRI w 2013 r.	Spółki zależne
Produkty i usługi	EN26	LOTOS Asphalt, LOTOS Kolej, LOTOS Oil, LOTOS Paliwa, LOTOS Petrobaltic, LOTOS Geonafta, LOTOS Norge,
	EN27	LOTOS Asphalt, LOTOS Oil, LOTOS Paliwa
Transport	EN29	LOTOS Asphalt, LOTOS Kolej, LOTOS Oil, LOTOS Paliwa, LOTOS Petrobaltic (grupa kapitałowa)
Zdrowie i bezpieczeństwo konsumenta	PR1	LOTOS Asphalt, LOTOS Kolej, LOTOS Oil, LOTOS Paliwa
Bezpieczeństwo procesowe	OG13	LOTOS Asphalt, LOTOS Kolej, LOTOS Oil, LOTOS Paliwa, LOTOS Petrobaltic
Oznakowanie produktów i usług	PR3, PR5	LOTOS Asphalt, LOTOS Kolej, LOTOS Oil, LOTOS Paliwa

Komunikacja marketingowa	PR6	LOTOS Oil, LOTOS Pałiwa
	PR7	LOTOS Asphalt, LOTOS Kolej, LOTOS Oil, LOTOS Pałiwa
Prywatność klienta	PR8	LOTOS Asphalt, LOTOS Kolej, LOTOS Oil, LOTOS Pałiwa,
Zgodność z prawem	PR2, PR4, PR9	LOTOS Asphalt, LOTOS Oil, LOTOS Pałiwa, LOTOS Kolej
Bioróżnorodność	EN11, EN12, EN13, EN14, OG4	LOTOS Asphalt, LOTOS Oil, LOTOS Pałiwa, LOTOS Petrobaltic
Emisje, ścieki, odpady	EN16, EN17, EN18, EN19, EN20, EN21, EN22, EN23, OG5, OG7	LOTOS Petrobaltic (grupa kapitałowa)
Pośredni wpływ ekonomiczny	EC9	LOTOS Asphalt, LOTOS Kolej, LOTOS Oil, LOTOS Pałiwa, LOTOS Petrobaltic, LOTOS Geografia
Społeczność lokalna	OG11	LOTOS Petrobaltic (grupa kapitałowa)
Zasoby	OG1	LOTOS Petrobaltic (grupa kapitałowa)
Surowce i materiały	EN1	LOTOS Petrobaltic (grupa kapitałowa)
Energia	EN3, EN4	LOTOS Petrobaltic (grupa kapitałowa)
Woda	EN8, EN9	LOTOS Petrobaltic (grupa kapitałowa)
Pozycja rynkowa	EC5, EC6, EC7	LOTOS Asphalt, LOTOS Kolej, LOTOS Oil, LOTOS Pałiwa, LOTOS Petrobaltic (grupa kapitałowa)
Zatrudnienie	LA1, LA2, LA8, LA13, LA14	LOTOS Asphalt, LOTOS Kolej, LOTOS Oil, LOTOS Petrobaltic (grupa kapitałowa), LOTOS-Air BP Polska
	LA1, LA2, LA8	LOTOS Pałiwa
Prawa człowieka	HR1, HR2	LOTOS Asphalt, LOTOS Kolej, LOTOS Oil, LOTOS Pałiwa, LOTOS Petrobaltic (grupa kapitałowa)

(1) W przypadku gdy raportowane są wyniki wszystkich wymienionych spółek, w zestawieniu widnieje zapis „LOTOS Petrobaltic (grupa kapitałowa)”, zaś gdy nie wszystkie spółki tej grupy raportują dany wskaźnik, wskazano nazwy poszczególnych podmiotów objętych raportowaniem.

W Raporcie Rocznym 2013 uwzględniliśmy łącznie 87 wskaźników wyników GRI. Zdecydowaliśmy o nieraportowaniu 9 wskaźników: podstawowych HR5, HR9, HR10, HR11, EN2, OG2, OG3, OG9 oraz dodatkowego HR9 z uwagi na to, że kwestie, których te wskaźniki dotyczą nie są istotne z perspektywy naszej działalności.

Indeks ułatwiający wyszukiwanie konkretnych wskaźników wyników oraz treści opisowych odpowiadających przedstawianym zagadnieniom zawarty jest w Tabeli treści GRI i zasad UN Global Compact w rozdziale „Użyteczne informacje” niniejszego Raportu. ([link](#))

Audyt i weryfikacja

Opinia niezależnego biegłego rewidenta Ernst & Young Audit Sp. z o.o. dotycząca Sprawozdania finansowego Grupy LOTOS za 2013 r.

Ernst & Young Audit Polska
spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp. k.
Rondo ONZ 1
00-124 Warszawa
Tel. +48 22 557 70 00
Faks +48 22 557 70 01
warszawa@pl.ey.com
www.ey.com/pl

OPINIA NIEZALEŻNEGO BIEGŁEGO REWIDENTA

Dla Rady Nadzorczej Spółki Grupa LOTOS S.A.

1. Przeprowadziliśmy badanie załączonego sprawozdania finansowego za rok zakończony dnia 31 grudnia 2013 roku spółki Grupa LOTOS S.A. („Spółka”) z siedzibą w Gdańsku, ul. Elbląska 135, obejmującego sprawozdanie z sytuacji finansowej sporządzone na dzień 31 grudnia 2013 roku, sprawozdanie z całkowitych dochodów, sprawozdanie z przepływów pieniężnych, sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym za okres od dnia 1 stycznia 2013 roku do dnia 31 grudnia 2013 roku oraz dodatkowe informacje i objaśnienia („załączone sprawozdanie finansowe”).
2. Za rzetelność i jasność załączonego sprawozdania finansowego, jak również za jego sporządzenie zgodnie z wymagającymi zastosowania zasadami (polityką) rachunkowości oraz za prawidłowość ksiąg rachunkowych odpowiada Zarząd Spółki. Ponadto Zarząd Spółki oraz członkowie Rady Nadzorczej są zobowiązani do zapewnienia, aby załączone sprawozdanie finansowe oraz sprawozdanie z działalności Spółki spełniały wymagania przewidziane w ustawie z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U. 2013.330 z późn. zm. – „ustawa o rachunkowości”). Naszym zadaniem było zbadanie załączonego sprawozdania finansowego oraz wyrażenie, na podstawie badania, opinii o tym, czy jest ono we wszystkich istotnych aspektach zgodne z wymagającymi zastosowania zasadami (polityką) rachunkowości oraz czy rzetelnie i jasno przedstawia ono, we wszystkich istotnych aspektach, sytuację majątkową i finansową, jak też wynik finansowy Spółki oraz czy księgi rachunkowe stanowiące podstawę jego sporządzenia są prowadzone, we wszystkich istotnych aspektach, w sposób prawidłowy.
3. Badanie załączonego sprawozdania finansowego przeprowadziliśmy stosownie do postanowień:
 - rozdziału 7 ustawy o rachunkowości,
 - krajowych standardów rewizji finansowej, wydanych przez Krajową Radę Biegłych Rewidentów w Polsce,

w taki sposób, aby uzyskać racjonalną pewność, czy sprawozdanie to nie zawiera istotnych nieprawidłowości. W szczególności, badanie obejmowało sprawdzenie – w dużej mierze metodą wrywkową – dokumentacji, z której wynikają kwoty i informacje zawarte w załączonym sprawozdaniu finansowym. Badanie obejmowało również ocenę poprawności przyjętych i stosowanych przez Zarząd Spółki zasad rachunkowości oraz znaczących szacunków dokonanych przez Zarząd Spółki, jak i ogólnej prezentacji załączonego sprawozdania finansowego. Uważamy, że przeprowadzone przez nas badanie dostarczyło nam wystarczających podstaw do wyrażenia opinii o załączonym sprawozdaniu finansowym traktowanym jako całość.

4. Naszym zdaniem załączone sprawozdanie finansowe, we wszystkich istotnych aspektach:
- przedstawia rzetelnie i jasno wszystkie informacje istotne dla oceny wyniku finansowego działalności gospodarczej za okres od dnia 1 stycznia 2013 roku do dnia 31 grudnia 2013 roku, jak też sytuacji majątkowej i finansowej badanej Spółki na dzień 31 grudnia 2013 roku;
 - sporządzone zostało zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej, które zostały zatwierdzone przez UE oraz na podstawie prawidłowo prowadzonych ksiąg rachunkowych;
 - jest zgodne z wpływającymi na formę i treść sprawozdania finansowego przepisami prawa regulującymi przygotowanie sprawozdań finansowych oraz postanowieniami statutu Spółki.
5. Nie zgłaszając zastrzeżeń, zwracamy uwagę, że Spółka wykazała w załączonym sprawozdaniu finansowym udziały w jednostkach zależnych i współzależnych według ceny nabycia pomniejszonej o odpisy z tytułu utraty wartości. Zgodnie z zasadami (polityką) rachunkowości wynikającymi z Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej Grupa Kapitałowa LOTOS („Grupa Kapitałowa”), w której Spółka jest jednostką dominującą, sporządziła skonsolidowane sprawozdanie finansowe datowane na dzień 3 marca 2014 roku. Skonsolidowany zysk netto z działalności kontynuowanej Grupy Kapitałowej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2013 roku wynosi 39 428 tysięcy złotych, skonsolidowany kapitał własny na dzień 31 grudnia 2013 roku wynosi 9 189 596 tysięcy złotych, a skonsolidowane aktywa 20 299 617 tysięcy złotych.
6. Zapoznaliśmy się ze sprawozdaniem Zarządu na temat działalności Spółki w okresie od dnia 1 stycznia 2013 roku do dnia 31 grudnia 2013 roku oraz zasad sporządzenia rocznego sprawozdania finansowego („sprawozdanie z działalności”) i uznaliśmy, że informacje pochodzące z załączonego sprawozdania finansowego są z nim zgodne. Informacje zawarte w sprawozdaniu z działalności uwzględniają odpowiednie postanowienia rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 roku w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz. U. 2009.33.259 z późn. zm. - „rozporządzenie w sprawie informacji bieżących i okresowych”).

w imieniu
Ernst & Young Audyt Polska spółka
z ograniczoną odpowiedzialnością sp. k.
(dawniej: Ernst & Young Audit sp. z o.o.)
Rondo ONZ 1, 00-124 Warszawa
nr ewid. 130

Kluczowy Biegły Rewident

Marcin Zieliński
biegły rewident
nr 10402

Ernst & Young Audyt Polska
spółka z ograniczoną odpowiedzialnością
spółka komandytowa
Rondo ONZ 1, 00-124 Warszawa

Warszawa, dnia 3 marca 2014 roku

Ernst & Young Audit Polska
 spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp. k.
 Rondo ONZ 1
 00-124 Warszawa
 Tel. +48 22 557 70 00
 Faks +48 22 557 70 01
 warszawa@pl.ey.com
 www.ey.com/pl

OPINIA NIEZALEŻNEGO BIEGŁEGO REWIDENTA

Dla Rady Nadzorczej Spółki Grupa LOTOS S.A.

1. Przeprowadziliśmy badanie załączonego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej LOTOS („Grupy”), w której jednostką dominującą jest Grupa LOTOS S.A. („Spółka”) z siedzibą w Gdańsku, ul. Elbląska 135, za rok zakończony dnia 31 grudnia 2013 roku, obejmującego skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej sporządzone na dzień 31 grudnia 2013 roku, skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów, skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych, skonsolidowane sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym za okres od dnia 1 stycznia 2013 roku do dnia 31 grudnia 2013 roku oraz dodatkowe informacje i objaśnienia („załączone skonsolidowane sprawozdanie finansowe”).
2. Za rzetelność i jasność załączonego skonsolidowanego sprawozdania finansowego, jak również za jego sporządzenie zgodnie z wymagającymi zastosowania zasadami (polityką) rachunkowości oraz za prawidłowość dokumentacji konsolidacyjnej odpowiada Zarząd Spółki. Ponadto Zarząd Spółki oraz członkowie Rady Nadzorczej są zobowiązani do zapewnienia, aby załączone skonsolidowane sprawozdanie finansowe oraz sprawozdanie z działalności Grupy spełniały wymagania przewidziane w ustawie z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości (Dz.U. 2013.330 z późn. zm. – „ustawa o rachunkowości”). Naszym zadaniem było zbadanie załączonego skonsolidowanego sprawozdania finansowego oraz wyrażenie, na podstawie badania, opinii o tym czy jest ono we wszystkich istotnych aspektach zgodne z wymagającymi zastosowania zasadami (polityką) rachunkowości oraz czy rzetelnie i jasno przedstawia ono, we wszystkich istotnych aspektach, sytuację majątkową i finansową, jak też wynik finansowy Grupy.
3. Badanie załączonego skonsolidowanego sprawozdania finansowego przeprowadziliśmy stosownie do postanowień:
 - rozdziału 7 ustawy o rachunkowości,
 - krajowych standardów rewizji finansowej, wydanych przez Krajową Radę Biegłych Rewidentów w Polsce,
 w taki sposób, aby uzyskać racjonalną pewność, czy sprawozdanie to nie zawiera istotnych nieprawidłowości. W szczególności, badanie obejmowało sprawdzenie – w dużej mierze metodą wyrывkową – dokumentacji, z której wynikają kwoty i informacje zawarte w załączonym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym. Badanie obejmowało również ocenę poprawności przyjętych i stosowanych przez Grupę zasad rachunkowości i znaczących szacunków dokonanych przez Zarząd Spółki, jak i ogólnej prezentacji załączonego skonsolidowanego sprawozdania finansowego. Uważamy, że przeprowadzone przez nas badanie dostarczyło nam wystarczających podstaw do wyrażenia opinii o załączonym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym traktowanym jako całość.
4. Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za poprzedni rok obrotowy zakończony dnia 31 grudnia 2012 roku było przedmiotem naszego badania i z dniem 19 marca 2013 roku wydaliśmy opinię z uzupełniającym objaśnieniem o tym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym dotyczącym wskazanej przez Zarząd Spółki niepewności co do realizacji aktywów ujętych w związku z nakładami poniesionymi na zakup udziałów oraz zagospodarowanie złoża YME w Norwegii.

5. Naszym zdaniem załączone skonsolidowane sprawozdanie finansowe, we wszystkich istotnych aspektach:
- przedstawia rzetelnie i jasno wszystkie informacje istotne dla oceny wyniku finansowego działalności gospodarczej za okres od dnia 1 stycznia 2013 roku do dnia 31 grudnia 2013 roku, jak też sytuacji majątkowej i finansowej badanej Grupy na dzień 31 grudnia 2013 roku;
 - sporządzone zostało zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej, które zostały zatwierdzone przez UE;
 - jest zgodne z wpływającymi na formę i treść sprawozdania finansowego przepisami prawa regulującymi przygotowanie sprawozdań finansowych.
6. Jak przedstawiono w nocie 13 dodatkowych informacji i objaśnień do załączonego skonsolidowanego sprawozdania finansowego, Grupa przeprowadziła test na utratę wartości aktywów związanych z projektem zagospodarowania złoża YME w Norwegii na dzień 31 grudnia 2013 roku w oparciu o analizy zdyskontowanych przepływów pieniężnych dla posiadanych 20% udziałów w zasobach węglowodorów w ramach nabytych koncesji wydobywczych, jak również oszacowała wartość odzyskiwalną projektu YME w oparciu o przewidywane ceny sprzedaży netto tego projektu i na tej podstawie nie dokonała dalszych odpisów z tytułu utraty wartości tych aktywów. Na dzień 31 grudnia 2013 roku Grupa wykazuje aktywa trwale związane z projektem zagospodarowania złoża YME w kwocie 537 milionów złotych oraz aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego w kwocie 932 milionów złotych powstałe w wyniku dokonanych wcześniej odpisów aktualizujących poniesione nakłady inwestycyjne na złożo YME i poniesionych strat podatkowych w Norwegii. Nie zgłaszając zastrzeżeń do prawidłowości i rzetelności załączonego skonsolidowanego sprawozdania finansowego, zwracamy uwagę na wskazane przez Zarząd Spółki we wspomnianej nocie niepewności co do wysokości realizacji aktywów ujętych w związku z projektem YME związane z faktem, że prognozy i plany Grupy uzależnione są od założeń co do szeregu przyszłych zdarzeń, w szczególności od realizacji ostatecznie przyjętego przez konsorcjum wariantu nowego planu zagospodarowania złoża YME oraz od szacunku wartości rynkowej wydobywalnych zasobów węglowodorów ze złoża YME.
7. Zapoznaliśmy się ze sprawozdaniem Zarządu Spółki na temat działalności Grupy w okresie od dnia 1 stycznia 2013 roku do dnia 31 grudnia 2013 roku oraz zasad sporządzenia rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego („sprawozdanie z działalności”) i uznaliśmy, że informacje pochodzące z załączonego skonsolidowanego sprawozdania finansowego są z nim zgodne. Informacje zawarte w sprawozdaniu z działalności uwzględniają odpowiednie postanowienia rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 roku w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz. U. nr 33, poz. 259, z późn. zm. - „rozporządzenie w sprawie informacji bieżących i okresowych”).

w imieniu

Ernst & Young Audyt Polska spółka
z ograniczoną odpowiedzialnością sp. k.
(dawniej: Ernst & Young Audit sp. z o.o.)
Rondo ONZ 1, 00-124 Warszawa
nr ewid. 130

Kluczowy Biegły Rewident

Marcin Zieliński
biegły rewident nr 10402

Ernst & Young Audyt Polska
spółka z ograniczoną odpowiedzialnością
spółka komandytowa
Rondo ONZ 1, 00-124 Warszawa

Warszawa, dnia 3 marca 2014 roku

Raport z niezależnych usług atestacyjnych

Do Zarządu Grupy LOTOS S.A.

Identyfikacja kryteriów i opis przedmiotu

Niniejszy raport został sporządzony zgodnie z warunkami naszej Umowy z dnia 4 lutego 2013 r. („Umowa”) zawartej w celu wykonania usługi atestacyjnej dającej umiarkowaną pewność w zakresie poprawności wybranych danych pozafinansowych zaprezentowanych w „Grupa LOTOS S.A. Zintegrowany Raport Roczny 2013 - Ekonomia, Społeczeństwo, Środowisko – Wygrać Przyszłość” („Zintegrowany Raport 2013”) za rok finansowy 2013.

Wybrane dane w Zintegrowanym Raporcie 2013 zostały oznaczone znakiem

Zarząd Spółki sporządził Zintegrowany Raport 2013 na podstawie Wytycznych do raportowania kwestii zrównoważonego rozwoju opublikowanych przez Global Reporting Initiative w wersji 3.1 oraz Suplementu Sektorowego dla branży Paliwowej i Gazowej (łącznie „Wytyczne GRI G3.1”, „kryteriów sprawozdawczych”).

Zintegrowany Raport 2013 przedstawia informacje na temat zrównoważonego rozwoju Spółki w zakresie danych ilościowych i jakościowych w okresie od 1 stycznia 2013 r. do 31 grudnia 2013 r.

Odpowiedzialność Zarządu

Za sporządzenie Zintegrowanego Raportu 2013 zgodnego z Wytycznymi GRI G3.1 odpowiedzialny jest Zarząd Grupy LOTOS S.A. („Spółka”).

Do odpowiedzialności Zarządu Spółki należy wybór i aplikacja odpowiednich metod przygotowania danych pozafinansowych oraz zaprojektowanie, wdrożenie oraz utrzymanie systemów i procesów, które zapewnią odpowiednie wsparcie dla przestrzegania Wytycznych GRI G3.1 przy opracowaniu danych pozafinansowych, wykorzystując odpowiednie w tym zakresie założenia i szacunki.

Nasza odpowiedzialność

Naszym zadaniem było wyciągnięcie wniosków na temat wybranych materialnych wskaźników zaprezentowanych w Zintegrowanym Raporcie 2013. Zastosowane procedury zostały przez nas wybrane według własnego uznania i obejmują ocenę ryzyka istotnego zniekształcenia wybranych materialnych wskaźników, które w Zintegrowanym Raporcie 2013 zostały oznaczone znakiem

Zrealizowaliśmy zlecenie zgodnie z Międzynarodowym Standardem Usług Atestacyjnych 3000 „Usługi atestacyjne inne niż badanie lub przegląd historycznych informacji finansowych” („ISAE 3000”).

Podsumowanie wykonanych prac

Przeprowadzone przez nas procedury obejmowały przede wszystkim:

- Ocenę struktury i skuteczności istotnych mechanizmów kontroli wewnętrznej w zakresie zbierania i przetwarzania danych dla wybranych wskaźników oznaczonych znakiem

PricewaterhouseCoopers Sp. z o.o.,
Al. Armii Ludowej 14, 00-638 Warszawa, Polska
T: +48 (22) 523 4000, F: +48 (22) 523 4040, www.pwc.com

PricewaterhouseCoopers Sp. z o.o. wpisana jest do Krajowego Rejestru Sądowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy, pod numerem KRS 0000044855, NIP 526-021-02-28. Kapitał zakładowy wynosi 10.363.900 złotych. Siedzibą Spółki jest Warszawa, Al. Armii Ludowej 14.

- Weryfikację w oparciu o rozmowy z odpowiednimi członkami kierownictwa Spółki oraz pracownikami odpowiedzialnymi za raportowanie danych pozafinansowych oraz procedury analityczne dla wybranych wskaźników oznaczonych znakiem ✓
- Weryfikację próby dokumentów źródłowych dla wybranych wskaźników oznaczonych znakiem ✓. Przykładowe analizowane dokumenty to faktury, raporty otrzymane ze źródeł zewnętrznych oraz raporty wewnętrzne, w tym raporty wygenerowane z systemów informatycznych Spółki.

W przypadku zlecenia mającego na celu wykonanie usługi atestacyjnej dającej umiarkowaną pewność, procedury zbierania dowodów są bardziej ograniczone niż w przypadku zlecenia mającego na celu udzielenie wystarczającej pewności, w związku z tym uzyskuje się mniejszą pewność niż w przypadku zlecenia mającego na celu udzielenie wystarczającej pewności.

Uważamy, że uzyskane przez nas dowody są wystarczające i odpowiednie do wydania poniższego wniosku.

Wniosek

Na podstawie przeprowadzonych procedur nie stwierdziliśmy niczego, co wskazywałoby, że wybrane wskaźniki oznaczone znakiem ✓ zaprezentowane w Zintegrowanym Raporcie 2013 nie są, we wszystkich istotnych aspektach, zgodne z Wytycznymi GRI G3.1.

Ograniczenie zastosowania

Niniejszy raport został przygotowany przez PricewaterhouseCoopers Sp. z o.o. („PwC”) dla Grupy LOTOS S.A. w odniesieniu do zapisów Umowy pomiędzy PwC a Spółką i jest przeznaczony wyłącznie do użytku Zarządu Grupy LOTOS S.A. Nie należy go wykorzystywać w żadnych innych celach.

PwC nie przyjmuje w związku z tym raportem żadnej odpowiedzialności (umownej, deliktowej (w tym za zaniechanie) ani innej) wobec żadnych z osób innych niż Grupa LOTOS S.A. Odpowiednio, niezależnie od formy działań, czy to w kontrakcie, umowie deliktowej ani innej, w zakresie dopuszczalnym przez prawo, PwC nie przyjmuje w związku z tym raportem żadnego rodzaju odpowiedzialności, a także nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności za konsekwencje wynikające z raportu dla jakiegokolwiek osoby (za wyjątkiem Spółki, na zasadach wskazanych powyżej) bądź za jakąkolwiek decyzję podjętą bądź niepodjętą na podstawie niniejszego raportu.

Zintegrowany Raport 2013 powinien być odczytywany łącznie z Wytycznymi GRI G3.1.

PricewaterhouseCoopers Sp. z o.o.
Warszawa, 2 czerwca 2014 r.

Nagrody i wyróżnienia

Spółki wchodzące w skład Grupy Kapitałowej LOTOS zostały w 2013 r. laureatami nagród i wyróżnień, przyznawanych w kluczowych obszarach: zarządzania firmą, społecznej odpowiedzialności biznesu oraz jakości produktów i usług.

Jakość zarządzania

1. Prezes Zarządu Grupy LOTOS Paweł Olechnowicz otrzymał nagrodę główną **Manager Award** przyznaną przez wydawnictwo Business Magazine menadżerom nadającym ton polskiej gospodarce. Manager Award to prestiżowe odznaczenie, nadawane przez jury pod przewodnictwem prezesa Krajowej Izby Gospodarczej w uznaniu wybitnych osiągnięć menadżerów.
2. Prezes Zarządu Grupy LOTOS Paweł Olechnowicz otrzymał nagrodę **Człowiek z energią**, przyznaną przez miesięcznik „Nowy Przemysł” i portal wnp.pl. P. Olechnowicz znalazł się wśród 12 osób, których praca, idee i poglądy istotnie wpłynęły w ostatnich 10 latach na kształt polskiego sektora energetyczno-paliwowego i wytrzymują próbę czasu.
3. Grupa LOTOS zdobyła 1. miejsce w rankingu **Filary Polskiej Gospodarki 2012** w województwie pomorskim. Organizatorem plebiscytu była redakcja dziennika Puls Biznesu, a patronami honorowymi Ministerstwo Skarbu Państwa, Program Inwestycje Polskie i Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości. Zwycięzcę plebiscytu wyłonili przedstawiciele samorządów terytorialnych.
4. Instytut Rachunkowości i Podatków, który jest organizatorem konkursu **The Best Annual Report** nagroził Grupę LOTOS 1. miejscem w dwóch kategoriach: Najlepszy raport roczny za 2012 rok oraz Raport roczny w internecie.
5. Grupa LOTOS zajęła 2. miejsce wśród **500 największych firm w Polsce z Listy 500**, czyli cyklicznego zestawienia przedsiębiorstw sektora przemysłu, handlu i usług tygodnika Polityka. O pozycji koncernu w głównym rankingu decydowały przychody ze sprzedaży, które w 2012 r. wyniosły 33,1 mld zł. Grupa LOTOS znalazła się 5 miejsce w rankingu 100 największych eksporterów. Przychody z eksportu całej grupy kapitałowej w 2012 r. wyniosły ponad 8,9 mld zł. Spółka zajęła także 6. miejsce wśród 500 największych firm Europy Środkowo-Wschodniej, wyłonionych w badaniu przeprowadzonym przez COFACE. O pozycji w regionie zadecydowały przychody ze sprzedaży.
6. Cztery **Diamenty Forbesa** trafiły do spółek: LOTOS Asphalt, LOTOS Terminale, LOTOS Serwis i LOTOS Lab. Miesięcznik Forbes wraz z wywiadownią Bisnode Polska po raz siódmy stworzył listę przedsiębiorstw najszybciej zwiększających swoją wartość.
7. Grupa LOTOS otrzymała nagrodę za **Wybitne zasługi dla przemysłu rafineryjnego** dla najlepszej rafinerii Europy Środkowej i Wschodniej, przyznaną przez światową organizację World Refining Association.

Społeczna odpowiedzialność biznesu

1. Grupa LOTOS otrzymała **Złoty listek CSR** w drugim zestawieniu spółek realizujących zasady społecznej odpowiedzialności według normy ISO 26000, opracowanym przez tygodnik Polityka i firmę PwC.

2. Grupa LOTOS została wyróżniona tytułem **Najlepszy Pracodawca roku 2013** w kategorii przedsiębiorstw XXL. Badanie Najlepsi Pracodawcy prowadzone jest przez firmę AON Hewitt w oparciu o złożoną metodologię, na którą składają się kwestionariusze oceniające zadowolenie i zaangażowanie pracowników oraz praktyki HR stosowane w danej organizacji.
3. Grupa LOTOS otrzymała tytuł **Lidera Zarządzania Zasobami Ludzkimi** oraz **Złotą Statuetkę** za wybitne osiągnięcia we wszystkich obszarach zarządzania zasobami ludzkimi przyznane przez Kapitułę Konkursu Lider Zarządzania Zasobami Ludzkimi organizowanego przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych.
4. Grupa LOTOS zajęła 8. miejsce w kwalifikacji ogólnej VII edycji **Rankingu Odpowiedzialnych Firm** i 2. pozycję w zestawieniu branżowym (Paliwa, energetyka, wydobywanie). Ranking Odpowiedzialnych Firm to całościowe zestawienie największych spółek w Polsce ocenianych pod kątem jakości zarządzania społeczną odpowiedzialnością biznesu. Autorami badania są przedstawiciele Centrum Etyki Biznesu Akademii Leona Koźmińskiego i Dziennika Gazety Prawnej, za weryfikację odpowiada firma PwC. Patronat nad Rankiem sprawuje Forum Odpowiedzialnego Biznesu.
5. W 11. edycji raportu **Odpowiedzialny biznes w Polsce. Dobre praktyki**, wydawanego przez Forum Odpowiedzialnego Biznesu (FOB) znalazły się trzy praktyki Grupy LOTOS. Doceniono: Konsultacje społeczne projektu Kodeksu etyki, Zaangażowanie interesariuszy w proces aktualizacji strategii CSR i Zastosowanie gazu ziemnego do celów grzewczych i technologicznych w Grupie LOTOS. Spółka otrzymała także statuetkę z tytułu pięcioletniej współpracy z FOB.
6. Grupa LOTOS została uhonorowana tytułem **Firma Dobrze Widziana** w IV edycji konkursu Business Centre Club. Firmę nagrodzono w kategorii strategia i komunikacja. Celem konkursu jest promowanie przedsiębiorstw, które prowadzą biznes społecznie odpowiedzialny oraz szerzenie wiedzy na temat CSR i skutecznych metod jej komunikowania. Patronat honorowy nad projektem objęło Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej.
7. Grupa LOTOS dwukrotnie znalazła się w **RESPECT Index** - w 6. i 7. edycji indeksu najbardziej odpowiedzialnych społecznie spółek Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie. Spółka jest obecna w składzie indeksu od czasu jego powstania w 2009 r.
8. Program CSR Biało-zielona przyszłość z LOTOSEM, realizowany przez Grupę LOTOS i Akademię Piłkarską Lechii Gdańsk zwyciężył we wrześniowej edycji konkursu **Odpowiedzialna Inicjatywa Miesiąca**, przeprowadzonego przez serwis internetowy CSR.pl
9. Grupa LOTOS otrzymała statuetkę **Mecenas kultury 2013** przyznaną przez burmistrza Jasła. Statuetki przyznawane są firmom, które w znaczący sposób wspierają organizowane w Jasle wydarzenia kulturalne.
10. Grupa LOTOS otrzymała tytuł **Lider Bezpieczeństwa w Przemysle** przyznany przez PZU podczas konferencji Risk Engineering Days.

Jakość produktów i usług

1. Marka LOTOS została uhonorowana tytułem **Business Superbrands 2013** w 7. edycji programu, który wyłonił najsilniejsze marki na polskim rynku. Grupa LOTOS otrzymała nagrodę w kategorii marek korporacyjnych. Tytuł Superbrands jest wyróżnieniem przyznawanym od 17 lat w 87 krajach przez niezależną, międzynarodową organizację The Superbrands Ltd. Celem projektu jest promowanie i nagradzanie sukcesów tych marek, które dzięki wyjątkowym korzyściom, jakie oferują, osiągnęły rynkowy sukces.

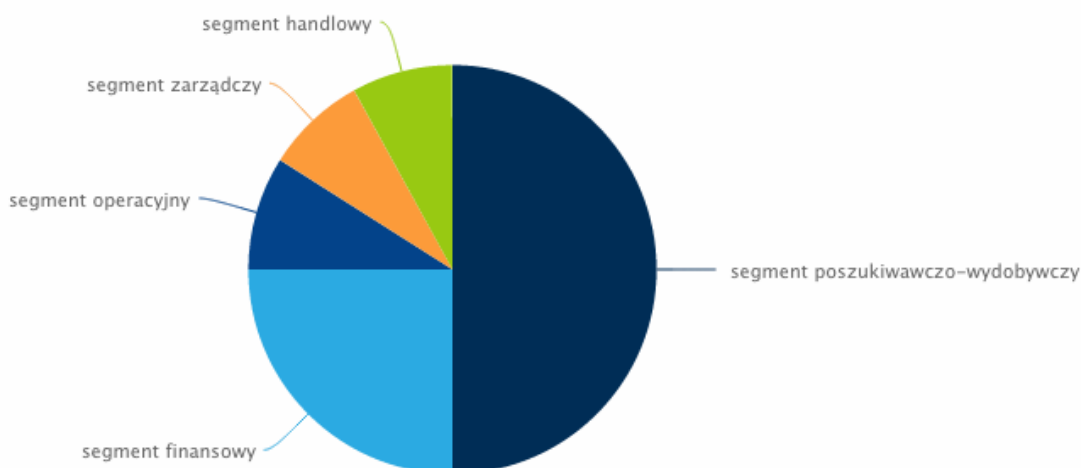
2. Nowy na polskim rynku asfalt modyfikowany z dodatkiem gumy, produkowany przez LOTOS Asphalt, otrzymał **medal w kategorii Technologie podczas IX Targów Autostrada-Polska** w Kielcach. Doceniono innowacyjność produktu i jego wysokie walory użytkowe. Gdańska rafineria Grupy LOTOS, jako pierwsza w Polsce wyprodukowała asfalt modyfikowany gumą pochodzącą ze zużytych opon samochodowych. Wdrożona technologia pozwala na szerokie zastosowanie tego produktu do budowy trwałych i ekologicznych nawierzchni dróg. Targi Autostrada-Polska są jednym z najbardziej prestiżowych wydarzeń w branży drogowej, miejscem spotkań liderów branży i wiodących marek.
3. Spółka LOTOS Asphalt otrzymała **Nagrodę Innowacyjności w Transporcie 2013 i tytuł Ambasadora Innowacyjności** przyznaną podczas II Forum Innowacji Transportowych. Konkurs jest organizowany pod auspicjami Przedstawicielstwa Komisji Europejskiej w Polsce, Krajowej Izby Gospodarczej, Akademii Leona Koźmińskiego oraz Centrum Innowacji Transportowych, jako forma uznania i wyróżnienia innowacyjnych przedsięwzięć. Organizatorem konkursu jest Fundacja Centrum Analiz Transportowych i Infrastrukturalnych CATI.
4. Olej TRANSMIL XSP otrzymał **Złote Godło Najwyższa Jakość Quality International 2013** w kategorii QI Product – produkt najwyższej jakości. Otrzymanie godła pozwala potwierdzić status marki i jej właściciela, jako lidera w swojej branży, a także jest potwierdzeniem najwyższej jakości budzącej zaufanie i posiadającej renomę. Patronat nad programem sprawują Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Klub Polskie Forum ISO 9000 oraz Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości. Olej TRANSMIL XSP jest pierwszym, na światowym rynku olejem mineralnym, który spełnił rygorystyczne wymagania SIEMENS/FLENDER Rev.13.
5. Olej Turdus Powertec 3000 10W/40 otrzymał **Godło Dobra Marka 2013 - Jakość Zaufanie, Renoma**. Tytuł przyznawany jest najlepszym, najbardziej dynamicznym i najlepiej rozpoznawanym markom na rynku polskim przez redakcję Forum Biznesu pod patronatem IFiS Polskiej Akademii Nauk. Turdus Powertec to nowoczesny olej półsyntetyczny przeznaczony do smarowania silników wysokoprężnych o dużej mocy.
6. Marka LOTOS została odznaczona tytułem **Laur Konsumenta – Top Marka 2013** w kategorii Oleje silnikowe. Tytuł przyznano na podstawie analizy popularności marek funkcjonujących na polskim rynku oraz dynamiki ich rozwoju na przestrzeni ostatnich 5 lat. Oznaczenie marki LOTOS w kategorii oleje silnikowe potwierdza jej wysoką świadomość i wartość wśród polskich odbiorców.
7. Marka LOTOS Dynamic otrzymała **Symbol Dobrego Paliwa**. Program promocyjny Symbol 2013 zorganizowany został przez Monitor Rynkowy Dziennika Gazety Prawnej. Symbole są wyrazem docenienia dotychczasowych działań i osiągnięć na tle całego polskiego biznesu. Laureatami są duże, znane przedsiębiorstwa, charakteryzujące się ugruntowaną marką i pozycją rynkową.
8. Stacje paliw LOTOS Optima otrzymały wyróżnienia w konkursie **Stacja Benzynowa Roku** w kategoriach Stacja segmentu ekonomicznego i Sklep na stacji paliw. Podczas XIII Forum Rynku Paliwowego PetroTrend 2013 wyróżniono stację LOTOS Optima w Nadarzynie oraz stację LOTOS Premium przy Operze w Gdańsku.
9. Z badań szwedzkiej firmy Daymaker wynika, że **stacje marki LOTOS oferują najlepszą obsługę** wśród polskich sieci stacji paliw. Badanie zrealizowane w formie mystery shoppers objęło polskie sklepy należące do 125 sieci, reprezentujących 19 różnych branż, w tym stacje paliw. Oceniano otoczenie, pierwsze wrażenie, rozpoznanie potrzeb klienta, wiedzę sprzedawców, proces sprzedaży oraz sposób pożegnania z klientem.

Szanse i ryzyka

Szanse i ryzyka

Szerokiemu zakresowi działalności oraz dynamicznemu rozwojowi Grupy Kapitałowej LOTOS towarzyszą ryzyka z różnych obszarów – począwszy od poszukiwawczo-wydobywczych, poprzez procesowe i techniczne, po ryzyka rynkowe i finansowe.

Znaczące ryzyka w Grupie Kapitałowej LOTOS w podziale na segmenty działalności (%)

Wszystkie ryzyka analizujemy i opracowujemy strategie postępowania w celu ich ograniczania. Rok 2013 był kolejnym okresem wdrażania przez nas odpowiednich działań minimalizujących poszczególne ryzyka.

Podstawowe grupy ryzyk w Grupie Kapitałowej LOTOS

Podejście do zarządzania

W Grupie Kapitałowej LOTOS funkcjonuje system zarządzania ryzykiem korporacyjnym (*ang. Enterprise Risk Management, ERM*), w ramach którego wprowadziliśmy wewnętrzne standardy postępowania i regulacje. Wdrażając system zarządzania ryzykiem korporacyjnym, jesteśmy w stanie zapewnić minimalizowanie wpływu zagrożeń na osiągnięcie wyznaczonych celów biznesowych i operacyjnych oraz umiejętnie wykorzystać pojawiające się w naszym otoczeniu szanse i możliwości biznesowe.

Struktura dokumentacji w systemie zarządzania ryzykiem korporacyjnym w Grupie Kapitałowej LOTOS

W funkcjonowanie systemu zarządzania ryzykiem korporacyjnym zaangażowani są wszyscy pracownicy grupy kapitałowej. Każdy pracownik ma prawo zgłoszenia nowego ryzyka. Poszczególnymi ryzykami zarządzają właściciele ryzyk. Komitet Zarządzania Ryzykiem Korporacyjnym stanowi rekomendacje dla działań z zakresu systemu zarządzania ryzykiem i monitoruje realizację zaplanowanych zadań. Zarząd Grupy LOTOS podejmuje kluczowe decyzje dotyczące systemu ERM, akceptuje Mapy ryzyk. Proces zarządzania ryzykiem jest koordynowany na wszystkich etapach jego realizacji - od momentu identyfikacji i oceny ryzyka, przez określanie planów postępowania oraz monitorowanie i raportowanie.

Struktura odpowiedzialności w systemie zarządzania ryzykiem korporacyjnym w Grupie Kapitałowej LOTOS

dojrzałości organizacyjnej. Wnioski i rekomendacje z dokonanej oceny są wykorzystywane w celu dalszego doskonalenia systemu.

Wysokość oceny wyrażonej procentowo odzwierciedla:

- stopień, w jakim system zaprojektowany w Spółce jest spójny z wytycznymi dobrych praktyk biznesowych oraz
- stopień wdrożenia zaprojektowanego systemu.

Wyniki oceny systemu zarządzania ryzykiem w ramach oceny dojrzałości organizacyjnej

Rok przeprowadzenia oceny	Zaprojektowanie [%]	Zgodność działania z zaprojektowaniem [%]	Ocena łączna [%]*
2011	97	93	90
2012	96	97	93
2013	96	97	93

* Ocena łączna to iloczyn oceny zaprojektowania i oceny zgodności działania.

Informacje na temat funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem korporacyjnym są regularnie przekazywane Zarządowi oraz Komitetowi Audytu Rady Nadzorczej Spółki.

Kluczowe instrumenty

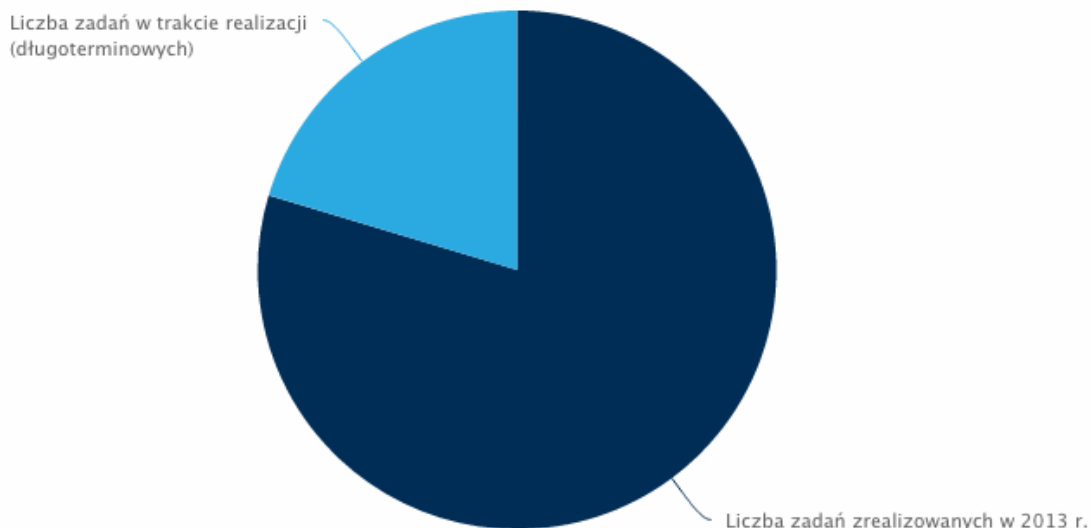
Przyjęta przez nas metodyka identyfikacji i oceny ryzyka w 2013 r. nie uległa zmianie. Ryzyka identyfikujemy w powiązaniu z celami strategicznymi i operacyjnymi. Ocena dokonywana jest w dwóch perspektywach: w okresie najbliższego roku oraz w okresie obowiązywania aktualnej strategii grupy kapitałowej. Dla każdego ryzyka szacujemy na podstawie przyjętej Matrycy wyceny ryzyka prawdopodobieństwo jego wystąpienia, a następnie oceniamy skutki finansowe i reputacyjne, jakie może ono spowodować. Uwzględniamy przy tym wpływ ryzyka na bezpieczeństwo ludzi, środowisko, jak i spodziewany odbiór przez kluczowych interesariuszy. W oparciu o przyjęte kryteria, ryzyka kategoryzowane są jako znaczące, umiarkowane i małe.

Sporządzone na podstawie dokonanej oceny Mapy ryzyk są opiniowane przez Komitet Zarządzania Ryzykiem Korporacyjnym i zatwierdzane przez Zarząd Spółki.

Dla każdego ryzyka wyznaczany jest właściciel, który odpowiada za zarządzanie wskazanym ryzykiem, w tym monitorowanie i wdrażanie działań zmierzających do jego ograniczenia.

Dla ryzyk znaczących oraz wybranych ryzyk na poziomie umiarkowanym przygotowujemy szczegółowe analizy, mające na celu opracowanie planów ograniczania ryzyka i postępowania na wypadek jego materializacji. Definiujemy także wskaźniki ryzyka (*ang. Key Risk Indicators, KRI*), które podlegają okresowemu monitorowaniu i raportowaniu.

Zadania ograniczające kluczowe ryzyka

Działania realizowane w ramach procesu zarządzania ryzykiem korporacyjnym w Grupie Kapitałowej LOTOS są wspierane przez narzędzie informatyczne - Portal ERM.

Portal ERM służy nie tylko do gromadzenia informacji na temat ryzyk i działań z nimi związanych, ale także bieżącego monitorowania wskaźników ryzyk oraz automatycznego przepływu informacji dotyczących statusów realizowanych zadań.

W ostatnim roku w ramach dostosowywania Portalu ERM do pojawiających się potrzeb użytkowników wdrożyliśmy wiele usprawnień i nowych funkcjonalności, m.in. bazę wyników audytów przeprowadzonych w obszarze zidentyfikowanych ryzyk, a także automatyczne tworzenie karty zarządzania ryzykiem. Wszystkie realizowane prace mają na celu doskonalenie funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem korporacyjnym.

Koszty wdrażania strategii zabezpieczających

Ponoszone koszty wdrożenia strategii zabezpieczających przed ryzykiem zależą od istotności danego ryzyka i potencjalnych korzyści.

Stosujemy zasadę ALARP (*ang. As Low As Reasonably Practicable*), czyli obniżamy ryzyko do poziomu, który jest ekonomicznie uzasadniony.

Dodatkowo przy przeprowadzaniu analiz dotyczących ryzyka, czy przygotowywaniu scenariuszy postępowania, potencjalne koszty są jednym z elementów warunkujących podjęcie ostatecznej decyzji o koniecznych do realizacji działaniach. Takie podejście pozwala na optymalne zarządzanie zasobami finansowymi w procesie zarządzania ryzykiem.

Segment zarządczy

> Ryzyko polityczne i prawne

> Ryzyko reputacyjne i społeczne

> Ryzyko w projektach

Ryzyko polityczne i prawne

Ryzyko polityczne i prawne jest uznawane za jedno z większych wyzwań, przed jakim stoją przedsiębiorstwa z sektora naftowego. Bardzo ważne dla całego sektora jest tworzenie i funkcjonowanie skutecznych i efektywnych regulacji prawnych, zwłaszcza w sytuacji, gdy nowe regulacje są efektem działania nie tylko krajowego parlamentu, ale powstają w Unii Europejskiej.

Rok 2013 obfitował w prace nad regulacjami bezpośrednio i pośrednio dotyczącymi sektora naftowego, w związku z koniecznością implementacji już istniejących dyrektyw UE, planami nowych regulacji unijnych oraz dostosowaniem istniejącego w Polsce prawa do nowych warunków funkcjonowania sektora (m.in. w dziedzinie poszukiwań i wydobywania węglowodorów). Mimo iż wiele pracy zostało wykonane, nadal istnieją ryzyka wynikające z legislacji i polityki rządu w stosunku do sektora naftowego. Do tych ryzyk można zaliczyć:

- **Niedostateczna liczba kompleksowych rozwiązań legislacyjnych i niespójność istniejących regulacji prawnych** - działalność sektora naftowego jest regulowana wieloma aktami prawnymi, nadzorowanymi przez różne resorty, co utrudnia funkcjonowanie przedsiębiorstw operujących w branży.
- **Opóźnienia w implementacji dyrektyw UE i długi proces stanowienia prawa** - mimo wytężonych prac polskiej administracji nadal część dyrektyw UE nie została zaimplementowana do polskiego systemu legislacyjnego. Ponadto wiele obszarów nie jest dostatecznie uregulowanych, a proces tworzenia prawa jest bardzo długi. Ze względu na fakt, że regulator zazwyczaj nie prezentuje klarownego zarysu przyszłych legislacji, z regulacjami związaną jest wysoka niepewność lub znaczące konsekwencje.
- **Zbyt słaby głos Polski na forum UE** - pomimo dialogu administracji z przedstawicielami sektora paliwowego w kwestii projektów regulacji unijnych w wielu sprawach stanowisko Polski nie zostało uwzględnione na forum UE. Wynika to m.in. z niedostatecznego dialogu z innymi krajami w celu wypracowania wspólnego stanowiska oraz promowania określonych poglądów i inicjatyw. Z drugiej strony należałoby znaleźć możliwość wspierania przez polską administrację nie tylko organizacji polskich, ale i międzynarodowych, które prowadzą działalność zgodną z interesami polskiej gospodarki. W sytuacji zróżnicowanych interesów krajów UE przyjmowane są rozwiązania, które nie zawsze odpowiadają polskiej branży rafineryjnej.

Ryzyka oraz szanse wynikające z regulacji polskich i unijnych, które były kluczowe w 2013 r. i będą miały wpływ na działalność w 2014 r.

Regulacje dotyczące zapasów obowiązkowych

W 2013 r. dobiegły końca prace nad nowelizacją *Ustawy o zapasach ropy naftowej, produktach naftowych i gazu ziemnego oraz zasadach postępowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego państwa i zakłóceń na rynku naftowym*, mające na celu w szczególności implementację Dyrektywy Rady Unii Europejskiej 2009/119/WE, nakładającej na państwa członkowskie obowiązek utrzymywania minimalnych zapasów ropy naftowej lub produktów ropopochodnych.

Przygotowana przez polski rząd nowelizacja Ustawy wprowadza korzystne dla producentów i importerów paliw rozwiązania, m.in. mechanizm stopniowego obniżenia wielkości zapasów obowiązkowych, utrzymywanych obecnie przez przedsiębiorców (do końca 2017 r. obniżenie łącznie o ok. 30%) – w zamian za obowiązkową, tzw. opłatę zapasową, wnoszoną przez przedsiębiorców w okresach miesięcznych. Dzięki obniżeniu całkowitej ilości zapasów utrzymywanych przez przedsiębiorców:

- zostaną częściowo uwolnione ogromne środki finansowe przedsiębiorców, dotychczas „zamrożone” w utrzymywanych zapasach,
- pewnej poprawie ulegnie struktura bilansów przedsiębiorców,
- zmniejszy się wpływ okresowych zmian cen rynkowych na wycenę aktywów przedsiębiorców oraz
- określone obniżeniu ulegną koszty logistyczne i administracyjne związane z zapasami obowiązkowymi.

Na skutek powyższego powinna ulec poprawie zdolność konkurencyjna przedsiębiorców na rynkach międzynarodowych. Nowelizacja wprowadza także niedyskryminacyjne i oczekiwane zasady tworzenia i utrzymywania zapasów obowiązkowych przez wszystkich funkcjonujących na polskim rynku producentów i importerów ropy i produktów naftowych.

Regulacje dotyczące poszukiwań i wydobycia węglowodorów

W 2013 r. jednym z kluczowych tematów, któremu poświęcaliśmy uwagę, były regulacje związane z poszukiwaniem i wydobyciem węglowodorów.

Konieczność implementacji dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/31/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie geologicznego składowania dwutlenku węgla oraz wzrost zainteresowania polskiego rządu rozwojem poszukiwań i wydobycia gazu niekonwencjonalnego, były przyczyną intensyfikacji prac nad dokumentami regulującymi działalność poszukiwawczo-wydobywczą w Polsce.

W związku z potrzebą jak najszybszej implementacji wspomnianej dyrektywy, a z drugiej strony koniecznością dostosowania regulacji pod kątem poszukiwań węglowodorów niekonwencjonalnych, prace nad zmianami w ustawie prawo geologiczne i górnicze przebiegały dwutorowo.

Dyrektywę dotyczącą projektów demonstracyjnych składowania dwutlenku węgla zaimplementowano ustawą z 27 września 2013 r. Ustawa weszła w życie 24 listopada 2013 r.

Natomiast regulacje dotyczące poszukiwań i wydobycia węglowodorów były przedmiotem prac i dyskusji w 2013 r. i trwają do chwili obecnej. 23 kwietnia 2014 r. Prezes Rady Ministrów przekazał do Sejmu *Projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo geologiczne i górnicze oraz niektórych innych ustaw z projektami wykonawczymi*. Przedłożony projekt legislacyjny stanowi duży postęp w stosunku do dotychczasowych propozycji regulacji sektora poszukiwawczo-wydobywczego węglowodorów w Polsce. Istnieje jednak wiele zapisów, których zmiana przyczyniłaby się do zbudowaniem jeszcze lepszego, przyjaznego dla przedsiębiorców i bezpiecznego dla naszego kraju systemu prawnego umożliwiającego efektywny rozwój sektora wydobywczego. Zagadnienia wymagające dalszego wyjaśnienia, doprecyzowania lub zmiany zapisów to w szczególności:

- prowadzenie badań geofizycznych w celu poszukiwania węglowodorów bez konieczności uzyskania koncesji - proponowany zapis umożliwia bowiem prowadzenie badań geofizycznych także na obszarze objętym koncesją węglowodorową udzieloną innemu podmiotowi; w ten sposób naruszone zostaje przysługujące mu na podstawie umowy użytkowania górniczego prawo do wyłącznego korzystania z przestrzeni objętej użytkowaniem górniczym,
- prowadzenie działalności poszukiwawczej bez konieczności pozyskania koncesji powoduje brak pewności, czy koncesja zostanie przyznana po przeprowadzeniu kosztownych poszukiwań. Będzie to skutkowało zwiększeniem wyceny ryzyka takich działań przez przedsiębiorców, a co za tym idzie spowolnieniem tempa tych prac w kraju,
- kompleksowe rozwiązanie charakteru prawnego użytkowania górniczego,

- współdzielenie uprawnień do informacji geologicznej pozyskanej w ramach prowadzenia wspólnych operacji i kwestia posiadania praw z niej wynikających po rozpadzie konsorcjum,
- możliwość uzyskania decyzji koncesyjnej na wniosek przedsiębiorcy, w trybie bezprzetargowym,
- podniesienie opłaty eksploatacyjnej zwiększy koszty działalności poszukiwawczo-wydobywczej.

Kluczowe dla rozwoju procesu poszukiwań i wydobycia węglowodorów są bowiem przejrzyste i sprzyjające inwestorom regulacje prawne.

Przekazany do Sejmu projekt prawa uwzględnia uwagi zgłaszane do poprzednich projektów zmiany Prawa geologicznego i górniczego. W szczególności pozytywnie można ocenić:

- wprowadzenie możliwości uzyskania jednolitej koncesji obejmującej wszystkie fazy od poszukiwań do wydobycia węglowodorów,
- rezygnację z koncepcji ustanowienia Narodowego Operatora Kopalni Energetycznych (NOKE) i jego obligatoryjnego udziału w konsorcjach zamierzających prowadzić działalność w zakresie poszukiwania, rozpoznania i wydobycia węglowodorów,
- możliwość uzyskiwania koncesji przez konsorcjum podmiotów zainteresowanych wspólnym zagospodarowaniem danego obszaru koncesyjnego,
- propozycje zmian do Ustawy o Udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udział społeczeństwa w ochronie środowiska oraz oceny oddziaływania na środowisko, jako zmierzające do usprawnienia procesu zagospodarowania złóż węglowodorów.

Regulacje Unii Europejskiej dotyczące biopaliw

W 2013 r. na forum Komisji Europejskiej i Parlamentu Europejskiego kontynuowane były prace nad zaproponowanymi w 2012 r. przez Komisję Europejską zmianami Dyrektywy 2009/28/WE, które nie przyniosły jednak finalnych rozstrzygnięć. Poszczególne Komisje, Europarlament, państwa członkowskie, jak również międzynarodowe organizacje branżowe prezentowały odmienne poglądy w kwestiach kluczowych dla przyszłości odnawialnych źródeł energii w transporcie, co doprowadziło do braku porozumienia. Prace nad proponowanymi zmianami będą kontynuowane.

Zaproponowane przez Komisję Europejską zmiany dyrektywy 2009/28/WE w zakresie biopaliw są efektem trwającej od kilku lat dyskusji dotyczącej przede wszystkim pośredniego wpływu biopaliw na zmianę użytkowania gruntów i konkurowania biopaliw o arealy zdolne do wykorzystywania ich do produkcji żywności i paszy dla zwierząt (*ang. Indirect Land Use Change, ILUC*).

Ponadto ukazało się Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie Narodowych Celów Wskaźnikowych (NCW) na lata 2013-2018. Podkreślenia wymaga fakt, iż NCW został na lata 2013-2016 ustalony na jednolitym poziomie 7,10%.

Ukazało się również Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie wysokości współczynników redukcyjnych na lata 2014-2015. Należy zaznaczyć, iż w 2013 r. Grupa LOTOS korzystała z możliwości redukcji NCW, co miało pozytywny wpływ na obniżenie kosztów realizacji NCW.

Uprawnienia do emisji dwutlenku węgla (CO₂)

W 2013 r. Rada UE zatwierdziła przyjętą przez Parlament Europejski propozycję Komisji Europejskiej dotyczącą zawieszenia aukcji 900 mln uprawnień do emisji CO₂ w latach 2013-2015 (*ang. backloading*). O tyle samo ma być zwiększona liczba uprawnień w kolejnych latach do 2020 r. Celem działania jest podniesienie cen uprawnień do emisji. Obecnie należy wziąć pod uwagę ryzyko, iż w następnym kroku Komisja Europejska zaproponuje trwałe usunięcie zawieszonych uprawnień z rynku.

W 2013 r. trwały prace rządowe nad nowelizacją ustawy o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw, które mają wprowadzić wynikający z art. 7a dyrektywy 2009/28/WE Narodowy Cel Redukcyjny do polskiego porządku prawnego. Brak jest jednak jak dotąd zarówno na szczeblu europejskim, jak i krajowym przejrzystych regulacji dotyczących metodyki wyliczania redukcji emisji. Będzie to zatem wymagało zwiększonego zaangażowania przedstawicieli branży we wsparcie administracji państwowej w procesie kształtowania prawa europejskiego i krajowego w tym zakresie.

Ryzyko reputacyjne i społeczne

Ryzyko reputacyjne

związane jest ze zdarzeniami, które mogą wpłynąć na sposób postrzegania naszej grupy kapitałowej i wartość marki LOTOS. Z uwagi na to, że większość ryzyk w poszczególnych segmentach działalności może taki wpływ powodować, zostały one ocenione zarówno w aspekcie finansowym, jak i reputacyjnym. Oba kryteria oceny są tak samo istotne, zatem ryzyka o dużych skutkach reputacyjnych podlegają szczegółowym analizom oraz opracowywane są plany ich ograniczania zgodnie z przyjętymi zasadami.

Ryzyko społeczne

dotyczy otoczenia Grupy Kapitałowej LOTOS i jej pracowników. W 2013 r. rozpoczęliśmy wdrożenie Programu Efektywność i Rozwój 2013-2015, którego założenia koncentrują się na podniesieniu efektywności i umożliwieniu wszystkim spółkom grupy kapitałowej dalszego dynamicznego rozwoju. Zdajemy sobie jednak sprawę, że planowane zmiany, szczególnie o charakterze restrukturyzacyjnym, mogą budzić niepokój i brak akceptacji wśród pracowników i najbliższego otoczenia organizacji. Z tego względu przeprowadziliśmy cykl spotkań pracowników Grupy Kapitałowej LOTOS z zarządami Grupy LOTOS i spółek zależnych, podczas których omówiono założenia Programu oraz pojawiające się wątpliwości i obawy. Większość pracowników uczestniczących w dobrowolnych spotkaniach potwierdziła wysoki poziom zrozumienia dla wprowadzanych w Spółce zmian.

Rozumiem podstawowe założenia Programu Efektywność i Rozwój 2013-2015 (%)

poszczególnych projektów w miarę postępu ich realizacji.

Ryzyko nadużyć

jest rozumiane w Grupie Kapitałowej LOTOS jako celowe działania bądź zaniechania, stanowiące naruszenie przepisów prawa powszechnie obowiązującego, w wyniku których dopuszczająca się ich osoba odnosi nieuprawnione korzyści lub których rezultatem są straty ponoszone przez firmę, włączając wszelkie formy

działań korupcyjnych. W celu minimalizacji tego ryzyka wdrożyliśmy systemowe podejście w obszarze przeciwdziałania nadużyciom, polegające na kompleksowym i uporządkowanym działaniu w zakresie jego identyfikacji i oceny. W ramach wdrożonego systemu funkcjonują rozwiązania służące zapobieganiu, wykrywaniu oraz minimalizowaniu skutków wystąpienia nadużyć. System Przeciwdziałania Nadużyciom podlega corocznemu badaniu w ramach dojrzałości organizacyjnej Grupy LOTOS, a uzyskiwana ocena stanowi o skuteczności funkcjonujących rozwiązań w tym obszarze. ([Więcej informacji](#))

Ryzyko w projektach

Ryzyko projektowe

dotyczy możliwości niezrealizowania lub zrealizowania z opóźnieniem lub z przekroczonym budżetem danego projektu. Gdy realizujemy istotne projekty, materializacja tego ryzyka może wpłynąć na działalność firmy i jej wynik finansowy poprzez zwiększone koszty inwestycji lub niezyskanie bądź opóźnienie zamierzonych zysków z projektu. W przypadku kluczowych projektów może też doprowadzić do braku realizacji celów strategicznych. W celu minimalizacji ryzyka wdrożyliśmy zarządzanie projektowe o jednolitych zasadach dla całej grupy kapitałowej. Dla każdego projektu przygotowywany jest m.in. Plan zarządzania ryzykiem. Dokonywana jest szczegółowa analiza i ocena poszczególnych ryzyk występujących w projektach i wyznaczane są działania je ograniczające oraz osoby odpowiedzialne za ich realizację. Realizacja każdego pojedynczego projektu jest na bieżąco monitorowana i raportowana zgodnie z przyjętymi zasadami.

Segment poszukiwawczo-wydobywczy

> Ryzyka poszukiwawcze

> Ryzyka techniczno-produkcyjne

> Ryzyka związane z realizacją projektów poszukiwawczo-wydobywczych

> Ryzyka finansowe

Ryzyka poszukiwawcze

Ryzyko szacowania zasobów i rezerw węglowodorów odkrytych otworami wiertniczymi

- z uwagi na niepewność rozpoznania parametrów złożowych mających wpływ na wielkość zasobów podajemy trzy warianty szacowanych objętości dotyczących rezerw kategorii 1P/2P/3P⁽¹⁾ oraz nieodkrytych zasobów perspektywicznych P10/P50/P90⁽²⁾, zgodnie z zasadami międzynarodowej klasyfikacji SPE 2007.

Możliwe jest wystąpienie sytuacji, gdy zestaw wykonanych analiz geologicznych i sejsmicznych nie przynosi potwierdzenia zasobów po wykonaniu odwiertu i oszacowane zasoby są mniejsze niż zakładano. Istnieje także ryzyko, że w trakcie rozpoznania kolejnymi odwiertami odkrytego złoża zasoby ulegną zmniejszeniu, na skutek niekorzystnej zmienności parametrów złoża. Do bieżącego sposobu zarządzania ryzykiem zalicza się, w ramach szacowania rezerw i zasobów, określenie parametrów i wykonanie map rozkładu parametrów decydujących o zasobach, tj. obszaru i miąższości złoża, porowatości, nasycenia węglowodorami. Szacowanie wykonuje się także po wykonaniu nowego otworu na złożu lub zaistnienia zdarzeń mających wpływ na wielkość rezerw w złożu.

Ryzyko odwiercenia negatywnego otworu bez przypływu węglowodorów

- dla oceny szansy sukcesu i odkrycia akumulacji węglowodorów używany jest wskaźnik PoS (*ang. probability of success*). Wyliczany jest na podstawie czterech czynników, których prawdopodobieństwo zaistnienia jest oceniane wg skali 0–100%. Do bieżącego sposobu zarządzania ryzykiem zalicza się wykonywanie analiz geologicznych dla otworu poszukiwawczego. Z kolei przed podjęciem decyzji o lokalizacji i rozpoczęciu wiercenia kolejnego otworu produkcyjnego wykonuje się analizy inżynierii złożowej z zastosowaniem metod numerycznych (symulacje wydobywania) w celu określenia stopnia szczypania w poszczególnych rejonach złoża.

⁽¹⁾ Rezerwy 1P – zasoby pewne, wolumen ze stopniem prawdopodobieństwa 90%; 2P – zasoby pewne i prawdopodobne, wolumen ze stopniem prawdopodobieństwa 50%; 3P - zasoby pewne, prawdopodobne i możliwe, wolumen ze stopniem prawdopodobieństwa 10%.

⁽²⁾ P90 - ilość, która może być potencjalnie wydobyta ze stopniem pewności/prawdopodobieństwa 90%; P50 - ilość, która może być potencjalnie wydobyta ze stopniem pewności/prawdopodobieństwa 50%; P10 - ilość, która może być potencjalnie wydobyta ze stopniem pewności/prawdopodobieństwa 10%.

Ryzyka techniczno-produkcyjne

Ryzyko awarii urządzeń i infrastruktury wydobywczej z powodu ograniczonej trwałości lub niewłaściwej eksploatacji

– może ono skutkować stratami finansowymi w wyniku przerw w wydobywaniu. Aby skutecznie zarządzać tym ryzykiem, prowadzimy szereg działań, w tym cykliczne przeglądy i remonty, pomiary wibracji i zużycia łożysk, a także poddajemy urządzenia okresowym inspekcjom przez instytucje certyfikujące.

Ryzyko eksploatacji infrastruktury, takie jak rozlew ropy, kolizja morska, pożar, erupcja

– może ono skutkować skażeniem ekologicznym, śmiercią pracownika, ograniczeniem lub wstrzymaniem produkcji, a także powodować konieczność poniesienia dużych nakładów finansowych związanych z usuwaniem szkód czy nałożonymi karami. Ryzyko o tym charakterze jest pochodną jakości eksploatacji infrastruktury poszukiwawczo-wydobywczej, stosowania adekwatnych rozwiązań technicznych oraz świadomości i kompetencji pracowniczych, w związku z czym są realizowane profilaktyczne działania związane z przeciwdziałaniem wystąpieniu tego typu sytuacji. Z kolei w celu minimalizacji skutków takich zdarzeń opracowaliśmy plany postępowania na wypadek ich wystąpienia.

Dzięki takiemu podejściu w 2013 r. w segmencie poszukiwawczo-wydobywczym nie odnotowano zdarzeń o charakterze zagrożenia bezpieczeństwa procesowego, spełniających wymogi definicji podanej w Zalecanych Praktykach Amerykańskiego Instytutu Naftowego nr 754 (API RP 754) w odniesieniu do działalności wydobywczej.

Ryzyka związane z realizacją projektów poszukiwawczo-wydobywczych

Ryzyko braku pełnej kontroli nad realizacją wspólnych przedsięwzięć

– z uwagi na zaangażowanie w projekt przynajmniej dwóch partnerów ryzyko to może skutkować realizacją projektu niezgodnie z oczekiwaniami Grupy Kapitałowej LOTOS. Minimalizujemy je zatem poprzez właściwe określenie akceptowalnych warunków udziału w projekcie, odpowiednie zbadanie udziałowców projektu, ich celów, motywów, pozycji finansowej, struktury właścicielskiej, wizerunku poprzez wykorzystanie zespołów wewnętrznych i wywiadowni gospodarczych. Istotne jest także właściwe określenie wspólnych interesów, analiza uregulowań prawnych, podatkowych, biznesowych w procesie due diligence, a także analiza umów partnerskich pod kątem zabezpieczenia własnych interesów. Minimalizacja ryzyka to także wypracowanie odpowiedniej strategii działań negocjacyjnych na etapie zawiązywania współpracy i jej realizacji, bieżące monitorowanie zapisów umów, opiniowanie oraz zatwierdzanie budżetów i harmonogramów, powoływanie komisji, rekomendowanie podjęcia decyzji przez odpowiednie organy statutowe.

Wszystkie powyższe działania były realizowane w 2013 r. zarówno na posiadanych koncesjach w układzie partnerskim w Norwegii, jak i w Polsce. Przykładem polskiego projektu jest przede wszystkim współpraca na złożach gazowych B4/B6 z partnerem CalEnergy Resources.

Ryzyko niewłaściwego zaangażowania kapitałowego

– związane z realizacją umów partnerskich, które może skutkować stratami finansowymi. W celu zapobieżenia materializacji ryzyka dbamy o to, aby właściwie definiować cel i akceptowalne warunki udziału w projekcie. Każdorazowo określamy narzędzia analityczne dostosowane do oceny projektu kapitałowego, tworzymy zespoły interdyscyplinarne do wykonania analiz ekonomicznych, prawnych, podatkowych czy technicznych.

Ryzyko braku odzyskania części kapitału zaangażowanego w projekt YME

– z uwagi na wagę projektu YME, jest on pod szczególnym nadzorem. Realizujemy wiele działań minimalizujących ryzyka z nim związane. Prowadzimy prace mające na celu sprzedaż udziałów w złożu YME. Zdefiniowaliśmy dwa podprojekty – usunięcie platformy MOPU (*ang. Mobile Offshore Production Unit*) ze złoża oraz złożenie nowego planu zagospodarowania złoża YME do Ministerstwa Ropy i Energii Norwegii, dla zwiększenia wartości sprzedawanych udziałów. W ramach minimalizacji ryzyka podpisano porozumienie z SBM, producentem platformy, na mocy którego zobowiązał się on do pokrycia kosztów usunięcia jej ze złoża i wypłacił odszkodowanie partnerom konsorcjum. W 2013 r. przeprowadziliśmy także proces wyboru kontrahenta na usunięcie MOPU ze złoża. Na bieżąco prowadziliśmy analizę jakości wykonywanych przez operatora prac, budowaliśmy porozumienie między partnerami nie będącymi operatorami konsorcjum dla wzmocnienia stanowiska, zaangażowaliśmy w proces międzynarodowych doradców, a także dla zwiększenia kontroli, oddelegowaliśmy pracownika do pracy u operatora. Ponadto prowadziliśmy rozmowy z władzami norweskimi w celu transparentnego potwierdzenia chęci kontynuacji działań na Szelfie Norweskim wraz ze wskazaniem planowanych kroków.

Ryzyko złych warunków pogodowych

– jest to istotny czynnik ryzyka w środowisku morskim, który może opóźnić realizowane projekty, a w ekstremalnych przypadkach wymusić przerwy w wydobywaniu. W celu minimalizacji negatywnych skutków materializacji ryzyka wdrażane są systemy stałego monitoringu warunków pogodowych i uruchamiania procedur związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa.

Ryzyka finansowe

Niezwykłe istotne dla funkcjonowania segmentu w 2013 r. były następujące ryzyka finansowe: makroekonomiczne, ograniczenia finansowania inwestycji oraz zmian przepisów prawnych, w tym podatkowych. Szerzej opisano je w ryzykach z segmentu finansowego. ([Więcej informacji](#))

Segment operacyjny

> Ryzyko techniczne

> Ryzyko wstrzymania lub ograniczenia dostępności gazu ziemnego

> Ryzyko związane z bezpieczeństwem pracy

> Ryzyko związane z limitami uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO₂)

> Ryzyka środowiskowe

> Ryzyko związane ze zmianami legislacyjnymi w zakresie REACH

> Ryzyko zaostrzenia wymagań jakościowych dla produktów naftowych

Ryzyko techniczne

Ryzyko techniczne, związane z możliwością wystąpienia poważnych awarii lub trwałych uszkodzeń infrastruktury

- materializacja tego ryzyka może poważnie wpłynąć na działalność i wyniki finansowe poprzez konieczność poniesienia dodatkowych nakładów na naprawę lub wymianę urządzeń, a także poprzez przerwy i zakłócenia w procesie produkcyjnym. Realizujemy wiele działań mających na celu jego ograniczenie. Prowadzimy priorytetyzację urządzeń, czyli analizę ich krytyczności, stosujemy technologie i urządzenia spełniające kryteria najlepszych dostępnych technik (*ang. Best Available Techniques, BAT*), wykorzystujemy systemy zatrzymania instalacji w celu zapobiegania niekontrolowanemu rozwojowi sytuacji awaryjnej, a same instalacje procesowe wyposażone są w systemy bezpieczeństwa i ochrony. Dodatkowo w celu podniesienia standardów w zakresie badań i oceny stanu technicznego urządzeń ciśnieniowych rozpoczęliśmy prace nad wdrożeniem metody *Risk Based Inspection*, wykorzystującej zasady oceny ryzyka. Prowadzimy także prace w zakresie zastosowania metody *Risk Based Work Selection*, która polega na planowaniu prac utrzymania ruchu na podstawie wcześniej dokonanej analizy ryzyka dla poszczególnych urządzeń. Działania te pozwolą nam na jeszcze sprawniejsze i bardziej efektywne zarządzanie infrastrukturą Grupy LOTOS.

W 2013 r. przeprowadziliśmy Postój Remontowy Wiosna 2013, w wyniku którego wykonano kilkadziesiąt tysięcy zadań, dokonano przeglądu, naprawy lub wymiany łącznie ponad 5 tys. urządzeń. Postój remontowy był również okazją do wykonania wszystkich niezbędnych inspekcji i prób urządzeń podlegających certyfikacji ze strony Urzędu Dozoru Technicznego (UDT). Wszystkie aparaty i rurociągi, które podlegają wymogom UDT, pomyślnie przeszły próby i uzyskały dopuszczenia do eksploatacji na kolejny okres, co zwiększa bezpieczeństwo procesowe rafinerii. ([więcej informacji](#))

Należy podkreślić, iż w 2013 r. nie doszło w gdańskiej rafinerii Grupy LOTOS do zdarzeń zagrażających bezpieczeństwu procesowemu, spełniających wymogi definicji podanej w Zalecanych Praktykach Amerykańskiego Instytutu Naftowego nr 754 (API RP 754).

Ryzyko wstrzymania lub ograniczenia dostępności gazu ziemnego

Ryzyko wstrzymania lub ograniczenia dostępności gazu ziemnego

– obecnie gaz ziemny to główny nośnik energetyczny, doprowadzony do rafineryjnej sieci gazu opałowego, z której zasila on piece technologiczne, a także oddzielnie zakładową elektrociepłownię. Gaz ziemny jest również surowcem dla dwóch wytwórni wodoru. Materializacja tego ryzyka może skutkować okresowym zmniejszeniem sprzedaży wybranych produktów oraz wzrostem kosztów działalności. W celu zmniejszenia skutków ryzyka cały czas utrzymujemy infrastrukturę, pozwalającą przełączyć się na źródła zasilania, które były wykorzystywane przed wprowadzeniem gazu ziemnego.

Ryzyko związane z bezpieczeństwem pracy

Ryzyko związane z bezpieczeństwem pracy

– dotyczy możliwych wypadków i innych zagrożeń związanych z narażeniem pracowników na oddziaływanie czynników niebezpiecznych i uciążliwych. Udoskonalamy i wdrażamy rozwiązania techniczne i organizacyjne, mające na celu zapewnienie bezpiecznych warunków pracy wszystkim osobom przebywającym lub pracującym na terenie i na rzecz Spółki. Kontrahentom przekazujemy wewnętrzne wymagania za pomocą portalu „Wymagania Grupy LOTOS dla kontrahentów”. Regularnie kontrolujemy poprawność stosowania zasad postępowania i egzekwujemy realizację działań pokontrolnych. Dodatkowo prowadzimy programy uświadamiające i motywujące do przestrzegania zasad bezpiecznej pracy. ([więcej informacji](#))

Ryzyko związane z limitami uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO₂)

Ryzyko związane z limitami uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO₂)

- dotyczy braku odpowiedniej liczby uprawnień do emisji CO₂, którego konsekwencją będą konieczne do poniesienia koszty w celu zakupu odpowiedniej liczby jednostek. Rok 2013 był pierwszym rokiem obowiązywania Krajowego Planu Rozdziału Uprawnień do emisji CO₂ na lata 2013-2020 (tzw. KPRU III). Był to rok nietypowy. Do tej pory rafinerie ropy naftowej otrzymywały uprawnienia wyliczone w oparciu o wykorzystanie mocy przerobowych, a od 2013 r. po raz pierwszy miały otrzymać uprawnienia wyliczone według tzw. klucza benchmarkowego (wskaźnikowego) z wykorzystaniem wskaźnika CWT (*ang. Complexity Weighted Tonnage – tony ważonej po złożoności zakładu*). Nietypowe było również to, że Komisja Europejska nie tylko nie zatwierdziła przydziału darmowych uprawnień dla instalacji uczestniczących w Systemie Handlu Uprawnieniami do emisji CO₂, ale również zmieniała ogólne zasady tego przydziału. W związku z tym Grupa LOTOS, tak jak pozostali uczestnicy tego systemu, narażona była na ryzyko podejmowania działań przy braku jasnych zasad przydziału uprawnień w 2013 r.

Według informacji z Ministerstwa Środowiska, Grupa LOTOS otrzymała 1.521.342 uprawnień do emisji CO₂ na umorzenie emisji za 2013 r., a 11.303.332 uprawnień na cały okres rozliczeniowy 2013-2020. Już dziś wiemy zatem, że będzie to skutkować niedoborem uprawnień i koniecznością ich dokupienia. W celu zmniejszenia ilości dokupowanych uprawnień do emisji, podjęliśmy się w ubiegłych latach wykonania szeregu zadań inwestycyjnych, takich jak wprowadzenie gazu ziemnego do systemu energetycznego oraz jako podstawowego surowca do produkcji wodoru, odzyskiwanie gazów zrzutowych, modernizację pieców technologicznych, a także wdrażanie programu stałej poprawy efektywności energetycznej jednostek produkcyjnych rafinerii.

Ryzyka środowiskowe

Ryzyka środowiskowe

– dotyczą potencjalnego negatywnego wpływu na środowisko stwarzanego przez Grupę LOTOS. Są one powiązane z wieloma ryzykami, zwłaszcza technicznym i procesowym, gdyż ich materializacja może powodować zagrożenie dla otoczenia (np. poprzez zwiększoną emisję spalin, wyciek węglowodorów do gruntu itp.). Z tego względu, każde zidentyfikowane przez nas ryzyko wyceniane jest także pod kątem skutków środowiskowych i wdrażane są właściwe środki zapobiegawcze. Dodatkowo w celu spełnienia wszystkich środowiskowych wymagań prawnych monitorujemy na co dzień przepisy prawa krajowego i wspólnotowego, a w miarę możliwości czynnie uczestniczymy w procesie legislacyjnym. Uzyskiwanie wszelkich pozwoleń i decyzji odbywa się z odpowiednim wyprzedzeniem, uwzględniającym ryzyko przedłużenia się postępowania administracyjnego.

Ryzyko związane ze zmianami legislacyjnymi w zakresie REACH

Ryzyko związane ze zmianami legislacyjnymi w zakresie REACH

(ang. *Registration, Evaluation, Authorisation & Restriction of Chemicals*) – obecnie ryzyko to związane jest w szczególności z umieszczeniem stosowanego w Grupie LOTOS rozpuszczalnika EDC (1,2-dichloroetan) na liście priorytetowej do włączenia do Załącznika XIV do rozporządzenia REACH. Jeśli ostatecznie substancja ta zostanie umieszczona w Załączniku XIV, oznaczać to będzie konieczność uzyskania stosownego zezwolenia na jej zastosowanie. W związku z tym prowadzimy szereg działań mających na celu minimalizację ryzyka w tym obszarze, m.in. w 2013 r. przystąpiliśmy do konsorcjum EDC DU Consortium, zrzeszającego dalszych użytkowników stosujących substancję EDC, w ramach którego zostanie opracowana niezbędna dokumentacja do wystąpienia z wnioskiem o zezwolenie. Dodatkowo uruchomiliśmy wewnętrzny projekt, w ramach którego koordynujemy opisane wyżej działania. Niezależnie prowadzimy także działania modernizacyjne instalacji, ze szczególnym uwzględnieniem wpływu zmian wymagań prawnych dotyczących przyszłych ograniczeń w stosowaniu rozpuszczalnika EDC.

Ryzyko zaostżenia wymagań jakościowych dla produktów naftowych

Ryzyko zaostżenia wymagań jakościowych dla produktów naftowych

- dotyczy m.in. potencjalnych problemów z terminowym dostosowaniem się do przyszłych standardów jakościowych. W związku z powyższym monitorujemy projekty nowych norm i rozporządzeń, mających wpływ na naszą działalność produkcyjną i handlową, śledzimy plany różnych organów, instytucji i organizacji międzynarodowych, takich jak Komisja Europejska, czy Międzynarodowa Organizacja Morska (IMO). Dzięki uczestnictwu w pracach Komitetu Technicznego 222 Polskiego Komitetu Normalizacyjnego do spraw przetworów naftowych i cieczy eksploatacyjnych, mamy możliwość opiniowania projektów norm europejskich w fazie ich powstawania. Dodatkowy wpływ na poziom wymagań jakościowych, zwłaszcza dla paliw silnikowych, uzyskujemy dzięki uczestnictwu w pracach Polskiej Organizacji Przemysłu i Handlu Naftowego.

Segment finansowy

W Grupie LOTOS funkcjonuje Biuro Zarządzania Ryzykiem Finansowym, które koordynuje i nadzoruje działania zapewniające, że decyzje podejmowane przez spółki Grupy Kapitałowej LOTOS będą zoptymalizowane pod kątem ryzyka finansowego. Prowadzone działania mają na celu zapewnienie aktualności, spójności i zgodności polityki zarządzania ryzykiem finansowym z celami strategicznymi koncernu oraz zapewnienie sprawności, efektywności i bezpieczeństwa operacyjnego w zakresie procesu zarządzania ryzykiem finansowym.

W Spółce powołaliśmy także Komitet Ryzyka Cenowego i Tradingu, którego jednym z celów jest nadzór i koordynacja procesu zarządzania ryzykiem cenowym w Grupie LOTOS w ramach: ryzyka cen ropy naftowej i produktów naftowych (w tym cen biopaliw i biokomponentów), cen gazu ziemnego oraz cen pozostałych surowców, ryzyka cen uprawnień do emisji CO₂ oraz ryzyka cen energii elektrycznej.

W celu zapewnienia efektywnego zarządzania ryzykiem finansowym i minimalizacji zagrożenia błędami, wszelkie dane wykorzystywane dla tych potrzeb są weryfikowane, a decyzje podejmowane na podstawie dokładnych analiz, zgodnie z obowiązującą polityką zarządzania ryzykiem, strukturą limitów i procedurami operacyjnymi. Zasady i instrumenty zarządzania ryzykiem finansowym oraz wpływ najistotniejszych czynników ryzyka na kształtowanie się poszczególnych pozycji wyników finansowych, zostały przedstawione w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym. (zobacz [Dodatkowe informacje i objaśnienia](#))

> Ryzyko cen surowców i produktów naftowych

> Ryzyko cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO₂)

> Ryzyko utraty płynności

> Ryzyko walutowe

> Ryzyko stopy procentowej

> Ryzyko ograniczenia lub zmiany warunków dostępu do zewnętrznego finansowania

> Ryzyko kredytowe partnerów transakcji finansowych

> Ryzyko kredytowe partnerów transakcji handlowych

> Ryzyko niekorzystnych zmian przepisów podatkowych, interpretacji lub orzecznictwa sądowego

Ryzyko cen surowców i produktów naftowych

Ryzyko cen surowców i produktów naftowych

– w zakresie zarządzania tym ryzykiem kontynuujemy prace nad przygotowaniem nowej polityki zarządzania nim. Działanie to jest uzależnione od wdrożenia systemu *Energy Trading and Risk Management* (ETRM). W 2012 r. rozpoczęliśmy prace nad wprowadzeniem systemu Allegro 8.0, a zakończenie całego projektu planowane jest na 2014 r.

Ryzyko cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO₂)

Ryzyko cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO₂)

- w 2013 r. Grupa LOTOS zarządzała fazą III Europejskiego Systemu Handlu Uprawnieniami do emisji CO₂ przypadającą na lata 2013-2020. Ze względu na brak płynności rynku terminowego oraz niestabilność pozycji bazowej w horyzoncie do 2020 r. okres zarządzania ryzykiem cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla w III fazie został ograniczony do końca 2019 r. Jednakże wraz z upływem czasu rok 2020 zostanie włączony do zarządzania ryzykiem. Szczegółowe informacje na temat ekspozycji oraz otwartych transakcji pochodnych na dzień 31.12.2013 r. zostały przedstawione w sprawozdaniu finansowym. ([więcej informacji](#))

Ryzyko utraty płynności

Ryzyko utraty płynności

– jest to jedno z kluczowych ryzyk z punktu widzenia funkcjonowania Grupy LOTOS, związane z zapewnieniem terminowej realizacji wszystkich zobowiązań. Zarządzanie płynnością koordynowane jest w przekroju grupy kapitałowej w oparciu o aktualne prognozy płynności. W procesie wykorzystywane są instrumenty finansowe (m.in. struktura cash pool, zdywersyfikowane źródła finansowania), optymalizowany jest kapitał obrotowy, w tym terminy płatności w spółkach grupy kapitałowej i w umowach z kontrahentami oraz stosowane są rozwiązania informatyczne pozwalające zwiększyć bezpieczeństwo i efektywność procesu.

Ryzyko walutowe

Ryzyko walutowe

– zarządzanie nim reguluje „Strategia zarządzania ryzykiem walutowym w Grupie LOTOS”. Walutą rynku, na którym działamy, jest dolar amerykański (USD), w związku z czym, z tytułu działalności operacyjnej mamy strukturalnie długą pozycję w USD. Waluta ta została przyjęta do zaciągania i spłaty długoterminowych kredytów, w tym związanych z finansowaniem Programu 10+. W Grupie Kapitałowej LOTOS funkcjonuje rozwiązanie tzw. Bank Grupy, które pozwala spółkom z grupy kapitałowej na zawieranie transakcji wymiany walut z Grupą LOTOS, co ma odzwierciedlenie w większej efektywności procesu zarządzania ryzykiem walutowym.

Ryzyko stopy procentowej

Ryzyko stopy procentowej

- związane jest z przewidywanym harmonogramem spłat kredytów na finansowanie zapasów oraz finansowanie Programu 10+ i wynikającą z tego wysokością odsetek ustalanych na podstawie zmiennej stopy LIBOR USD.

Ryzyko ograniczenia lub zmiany warunków dostępu do zewnętrznego finansowania

Ryzyko ograniczenia lub zmiany warunków dostępu do zewnętrznego finansowania

- minimalizujemy je dzięki współpracy z optymalną i zróżnicowaną grupą wiarygodnych kredytowo podmiotów, wykorzystaniu szerokiej gamy instrumentów finansowych, wypełnianiu obowiązków informacyjnych, monitoringowi i dotrzymywaniu wskaźników i kowenantów finansowych oraz wypełnianiu wszystkich innych zobowiązań bankowych. Prowadzimy także monitoring pozycji finansowej i ogólnej sytuacji banków uczestniczących w finansowaniu Grupy Kapitałowej LOTOS oraz zagrożeń w dostępie do finansowania, wynikających z uwarunkowań rynków finansowych na świecie.

Ryzyko ograniczenia finansowania inwestycji jest znaczące szczególnie dla obszaru poszukiwawczo-wydobywczego. Jako że jest ono pochodną jakości danego projektu, każdy projekt przygotowywany jest z należytą dokładnością zgodnie z przyjętymi zasadami. Bieżący sposób zarządzania ryzykiem sprowadza się do oceny stopnia dojrzałości projektu do finansowania poprzez określenie jego dojrzałości technicznej i organizacyjnej, prawnej, administracyjnej, a także finansowej. W kolejnym kroku prowadzony jest sondaż rynku bankowego w celu weryfikacji możliwości i warunków pozyskania finansowania.

Ostatnim dużym projektem z obszaru poszukiwawczo-wydobywczego, dla którego prowadzono proces pozyskania finansowania był projekt zagospodarowania złoża B8. Dzięki przyjętej ścieżce postępowania zorganizowano finansowanie zarówno przez banki komercyjne, jak i inne instytucje finansujące (Polskie Inwestycje Rozwojowe).

Ryzyko kredytowe partnerów transakcji finansowych

Ryzyko kredytowe partnerów transakcji finansowych

– ograniczamy je poprzez zawieranie transakcji wyłącznie z instytucjami finansowymi lub firmami spełniającymi następujące wymogi: minimalny akceptowany rating posiadany w agencjach ratingowych oraz odpowiednia gwarancja w przypadku braku własnego ratingu na wymaganym poziomie, wystawiona przez instytucję finansową lub firmę posiadającą minimalny akceptowalny rating w agencjach oraz spełniającą wymogi przyjęte przez Grupę LOTOS i wynikające z zobowiązań umownych. Limity partnerów transakcji finansowych są wyznaczone w referencji do kapitałów własnych Spółki oraz wskaźnika bazującego na poziomach na bieżąco aktualizowanych ratingów agencyjnych. Wykorzystanie limitów jest okresowo monitorowane.

Ryzyko kredytowe partnerów transakcji handlowych

Ryzyko kredytowe partnerów transakcji handlowych

- w Grupie Kapitałowej LOTOS wdrożyliśmy procedurę, zgodnie z którą weryfikacji podlega zdolność kredytowa kontrahentów, starających się o przyznanie otwartego limitu kredytowego. W Grupie LOTOS limit taki przyznawany jest w referencji do oceny wiarygodności kredytowej partnerów handlowych, powstałej na podstawie analizy dostępnych danych dotyczących badanej firmy. Ostateczną decyzję o poziomie limitu kredytowego podejmuje osoba wyznaczona zgodnie z określonymi kompetencjami. Wykorzystanie limitów jest na bieżąco monitorowane.

Ryzyko niekorzystnych zmian przepisów podatkowych, interpretacji lub orzecznictwa sądowego

Ryzyko niekorzystnych zmian przepisów podatkowych, interpretacji lub orzecznictwa sądowego

– może ono skutkować wzrostem istotnych obciążeń podatkowych (akcyzy, podatku od nieruchomości, CIT), a także powstaniem ryzyka podatkowego w transakcjach, w których przedtem ono nie występowało. Różnice występujące w interpretacji prawnej przepisów podatkowych powodują niepewność w działalności, a w transakcjach zagranicznych mogą prowadzić do utraty wiarygodności i konieczności rezygnacji z korzystnych przedsięwzięć.

Towarzyszące działalności polskich przedsiębiorstw ryzyko podatkowe można uznać za wysokie i stale rosnące. Jednym z czynników ryzyka jest nieprzestrzeganie przez ustawodawcę zasady *vacatio legis* przy wprowadzaniu zmian w przepisach prawa podatkowego. Uniemożliwia to dostosowanie działalności do nowych wymogów i może narazić przedsiębiorstwo na dodatkowe koszty lub sankcje. W sytuacjach, gdy zidentyfikowane zostaje ryzyko podatkowe wynikające z możliwości wystąpienia różnic interpretacyjnych, korzystamy z możliwości uzyskania wiążących interpretacji przepisów, wydawanych przez Ministra Finansów. Jako członek liczących się organizacji zrzeszających pracodawców i przedsiębiorców, bierzemy także udział w opiniowaniu projektów aktów prawnych, co daje nam możliwość odpowiedniej reakcji na zmieniające się otoczenie prawne. Wobec licznych zmian interpretacyjnych i nowych przepisów stale aktualizujemy wewnętrzne procedury w celu przestrzegania wymogów prawa oraz identyfikacji i minimalizacji ryzyka podatkowego, a zwłaszcza jego wpływu na sprawozdania finansowe Grupy Kapitałowej LOTOS.

Ryzyko zmian przepisów prawnych, w tym podatkowych, jest w szczególności istotne w działalności poszukiwawczo-wydobywczej, gdyż może skutkować nie tylko obniżonymi zyskami, ale i opóźnieniem realizacji projektów. Monitorujemy przepisy prawne zarówno w Polsce, jak w innych krajach UE oraz Norwegii (koncentrujemy się na obszarach o stabilnym systemie podatkowym i wysokich standardach, w związku z czym ryzyko gwałtownych zmian jest ograniczone). Bierzemy udział w konsultacjach społecznych i branżowych projektów ustaw, korzystamy z pomocy doradcy prawno-podatkowego w ocenie skutków proponowanych zmian, w formułowaniu uwag i komentarzy do ustaw, a także w działalności lobbingsowej. W 2013 r. podejmowaliśmy szereg działań, których efektem jest wypracowanie korzystniejszych rozwiązań w stosunku do pierwotnej wersji proponowanych przepisów o nowym podatku od węglowodorów, a także zainicjowanie wielu poprawek do prawa geologicznego i górniczego.

Segment handlowy

> Ryzyka związane z dywersyfikacją dostaw

> Ryzyko konkurencji

> Ryzyko mniejszego popytu krajowego

> Ryzyko wzrostu szarej strefy

> Ryzyko związane z bezpieczeństwem transportu morskiego

Ryzyka związane z dywersyfikacją dostaw

Ryzyka związane z dywersyfikacją dostaw

– w Grupie LOTOS dostawy surowców realizowane są głównie poprzez system rurociągów i transport morski, dlatego głównymi czynnikami ryzyka w tym obszarze są sytuacja polityczna w państwach eksportujących ropę naftową oraz sprawność infrastruktury. Kontynuujemy działania związane z przyjętą polityką dywersyfikacji kierunków i źródeł dostaw ropy naftowej poprzez koncentrację na następujących aspektach:

- bezpieczeństwie dostaw ropy naftowej: sukcesywne zwiększanie aktywności na międzynarodowym rynku ropy, regularne kontraktowanie dostaw różnych gatunków ropy z morza – z jednoczesnym stworzeniem możliwości radykalnego zwiększenia ich udziału w całości dostaw ropy do rafinerii w przypadku zagrożenia ciągłości dostaw z kierunku podstawowego, zwiększenie roli własnego wydobycia,
- poprawie konkurencyjności – poprzez pełne wykorzystanie nadmorskiej lokalizacji rafinerii w Gdańsku i możliwość otrzymywania dostaw surowca przez dwa niezależne od siebie kanały - ropy rosyjskiej poprzez rurociąg „Przyjaźń” oraz różnych gatunków ropy dostępnej poprzez Naftoport.

Odpowiedni dobór gatunków ropy i kierunków dostaw wynika z prowadzonej w sposób ciągły optymalizacji w celu maksymalizacji marży zintegrowanej.

Ryzyko konkurencji

Ryzyko konkurencji

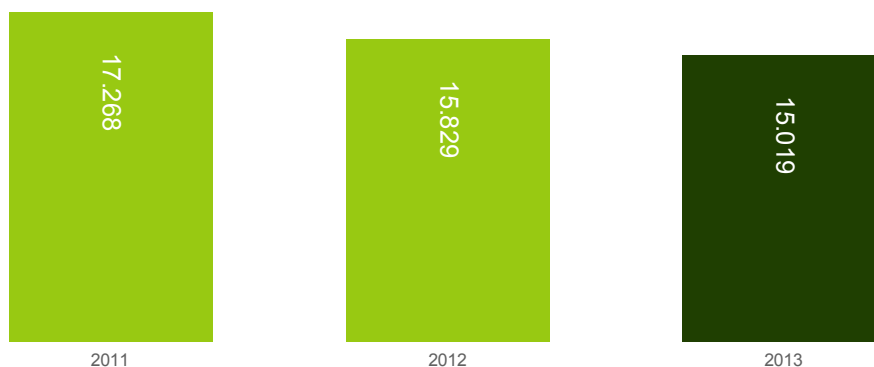
– z uwagi na konieczność uwzględniania warunków rynkowych w polityce cenowej może ono skutkować spadkiem marży i mniejszymi zyskami. Czynnikiem ryzyka są tu zarówno nieustanna konkurencja cenowa na rynku paliw, ale także duża dynamika zmian zachodzących w ogólnoświatowej sytuacji makroekonomicznej. Doskonalimy narzędzia do monitorowania parametrów związanych z cenami i marżami. W sferze handlu detalicznego dywersyfikujemy rynek, uwzględniając segmenty mniej podatne na obniżające marżę decyzje konkurencji, a także prowadzimy działania ukierunkowane na trwałe pozyskanie klientów.

Ryzyko mniejszego popytu krajowego

Ryzyko mniejszego popytu krajowego

– jest ono spowodowane m.in. czynnikami makroekonomicznymi, takimi jak spowolnienie gospodarcze, spadek inwestycji i produkcji przemysłowej. Na ograniczenie konsumpcji naszych produktów i usług ma wpływ także rosnąca stopa bezrobocia. Z tego powodu realizujemy sprzedaż poprzez różne kanały dystrybucji, prowadzimy politykę cenową zapewniającą konkurencyjność produktów, a także optymalizujemy koszty operacyjne.

Konsumpcja benzyny i oleju napędowego w Polsce w latach 2011-2013 (tys. ton)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych POPIHN.

Ryzyko wzrostu szarej strefy

Ryzyko wzrostu szarej strefy

– w ostatnich latach można zaobserwować w Polsce wzrost nielegalnego obrotu szczególnie olejem napędowym i benzynami, co znacząco wpływa także na sprzedaż produktów Grupy Kapitałowej LOTOS. W ocenie Polskiej Organizacji Przemysłu i Handlu Naftowego (POPiHN) straty z tego tytułu mogą być coraz wyższe. To, czy sytuacja ulegnie poprawie, będzie zależało zwłaszcza od nowych regulacji prawnych, nad którymi trwają prace na szczeblu rządowym. Prace nad zmianami legislacyjnymi wspierane są przez POPiHN, w ramach której wspólnie z pozostałymi koncernami wspieramy i finansujemy działania mające na celu dostarczenie odpowiednich danych i analiz rynkowych niezbędnych do oceny rozmiaru szarej strefy i ryzyka z nią związanego.

Ryzyko związane z bezpieczeństwem transportu morskiego

Ryzyko związane z bezpieczeństwem transportu morskiego

– prowadzimy działania mające na celu ograniczenie ryzyka katastrofy ekologicznej w przypadku wycieku węglowodorów z tankowców. Współpracujemy z dostawcami usług transportu morskiego posiadającymi flotę o wysokim standardzie technicznym i respektującymi wymagania konwencji morskich. Nasi armatorzy spełniają restrykcyjne wymagania w zakresie bezpieczeństwa i zapobiegania wypadkom morskim. Dodatkowo w 2013 r. przeprowadziliśmy analizy możliwości zastosowania w naszej organizacji zastrzonych standardów bezpieczeństwa w tym obszarze.

Wypowiedź Dyrektora Biura Audytu Wewnętrznego Grupy LOTOS, Przewodniczącej Rady ds. etyki, Lidera Strategii CSR

w obszarze etyki i przeciwdziałania nadużyciom w działalności biznesowej

” Zwiększanie odporności organizacji na nadużycia w perspektywie roku 2015 znajduje swoje odzwierciedlenie w celu kluczowym Strategii społecznej odpowiedzialności Grupy Kapitałowej LOTOS, rozumianym jako udoskonalenie sposobu zarządzania poprzez dbałość o etykę postępowania i transparentność procesów biznesowych oraz zabezpieczanie organizacji przed ryzykiem niezgodności zagrażających jej funkcjonowaniu. Wypełnienie tego celu jest przez nas realizowane poprzez Program etyczny oraz Program zarządzania ryzykiem nadużyć.

Beata Ossowska-Lango

Dyrektor Biura Audytu Wewnętrznego Grupy LOTOS, Przewodnicząca Rady ds. etyki, Lider Strategii CSR w obszarze etyki i przeciwdziałania nadużyciom w działalności biznesowej

Zwiększanie odporności organizacji na nadużycia w perspektywie roku 2015 znajduje swoje odzwierciedlenie w celu kluczowym Strategii społecznej odpowiedzialności Grupy Kapitałowej LOTOS, rozumianym jako udoskonalenie sposobu zarządzania poprzez dbałość o etykę postępowania i transparentność procesów biznesowych oraz zabezpieczanie organizacji przed ryzykiem niezgodności zagrażających jej funkcjonowaniu. Wypełnienie tego celu jest przez nas realizowane poprzez Program etyczny oraz Program zarządzania ryzykiem nadużyć.

Z początkiem 2013 roku zaczął obowiązywać kluczowy dla Programu etycznego dokument, jakim jest Kodeks etyki Grupy Kapitałowej LOTOS. Decyzją Zarządu Grupy LOTOS ustanowione zostały także odpowiednie rozwiązania instytucjonalne, zapewniające skuteczne wdrożenie i funkcjonowanie Programu, takie jak Rada ds. etyki i Rzecznik ds. etyki. Jednym z pierwszych działań nowo powołanej Rady było zwrócenie się do pracowników z zaproszeniem do konsultacji społecznych dotyczących oceny obecnego poziomu kultury etycznej organizacji oraz preferowanego modelu wyłonienia przyszłego Rzecznika ds. etyki. W konsultacjach wzięło udział ponad pół tysiąca pracowników grupy kapitałowej.

Zdecydowana większość z nich oceniła podejmowane przez firmę działania w zakresie budowy pożądanej kultury etycznej jako adekwatne do potrzeb, a ją samą jako bardzo potrzebną w codziennej pracy. Bez wątpienia do takich wyników przyczyniły się kompleksowe działania komunikacyjne i edukacyjne kierowane do wszystkich pracowników LOTOSU. Rozpoczęliśmy także działania wobec naszych kluczowych kontrahentów, upowszechniając wśród nich przyjęte przez nas wartości i zasady etycznego postępowania w działalności biznesowej.

Ustanowienie Kodeksu etyki poprzedziliśmy opracowaniem i zakomunikowaniem w 2012 roku innego ważnego dokumentu, tj. Polityki przeciwdziałania nadużyciom. Wyzaczyliśmy osoby odpowiedzialne i koordynujące działania w zakresie przeciwdziałania nadużyciom oraz udostępniliśmy kanały zgłoszeń podejrzeń nadużyć wraz z odpowiednimi rozwiązaniami organizacyjno-procesowymi. Ponadto podjęliśmy działania mające na celu edukację pracowników w zakresie przeciwdziałania nadużyciom oraz wzrost świadomości istotności funkcjonowania systemu przeciwdziałania nadużyciom.

W 2013 roku przeprowadziliśmy okresową ocenę poziomu ryzyka nadużyć w poszczególnych procesach. Jej celem było wytypowanie tych spośród nich, w przypadku których poziom ryzyka nadużyć z punktu widzenia Spółki jako całości jest największy. Stanowiło to podstawę do wskazania procesów, jakie zostaną poddane w najbliższym czasie pogłębionym przeglądom. Zgodnie z przyjętą Strategią społecznej odpowiedzialności do 2015 roku planujemy podjęcie działań zmierzających do kompleksowego objęcia procesem zarządzania ryzykiem nadużyć całej grupy kapitałowej.

Charakterystyczną cechą naszych działań w ramach systemu przeciwdziałania nadużyciom jest transparentność komunikacji towarzyszącej wdrażaniu obu programów. Kluczowe dokumenty oraz kanały służące zgłaszaniu nieprawidłowości podane są do publicznej wiadomości. Otwarcie komunikujemy zagadnienia etyczne także w naszym łańcuchu dostaw. Jest to zgodne z wartościami etycznymi LOTOSU, które mają swoje źródło w kulturze firmy i idei odpowiedzialności biznesu.

Podejmowane przez nas działania znalazły w 2013 roku odzwierciedlenie w stosunkowo wysokiej ocenie uzyskanej przez Grupę LOTOS w zakresie dojrzałości organizacyjnej. Osiągnęliśmy ją w znacznym stopniu dzięki wysiłkom poczynionym w ostatnich latach, ukierunkowanym na zabezpieczenie wartości i funkcjonowania przedsiębiorstwa, których wyrazem są sprawnie działający system kontroli wewnętrznej oraz rozwiązania tworzące ład korporacyjny i służące zapewnieniu zgodności.

System przeciwdziałania nadużyciom

Etyka i przeciwdziałanie nadużyciom to jeden z obszarów Strategii społecznej odpowiedzialności Grupy Kapitałowej LOTOS 2012-2015, przyjętej przez Zarząd Grupy LOTOS w 2012 r. W jego ramach sformułowany został cel kluczowy, jakim jest udoskonalenie sposobu zarządzania poprzez dbałość o etykę postępowania i transparentność procesów biznesowych oraz zabezpieczanie organizacji przed ryzykiem nieprawidłowości zagrażających jej funkcjonowaniu.

W celu osiągnięcia zakładanego celu w tym samym roku w Grupie Kapitałowej LOTOS ustanowiliśmy system przeciwdziałania nadużyciom, który podlega ciągłemu rozwojowi. Podstawą budowy systemu, a także jego dalszego doskonalenia były dla nas wytyczne zawarte w dokumencie „*Managing the Business Risk of Fraud: A Practical Guide*”, opracowanym przez Instytut Audytorów Wewnętrznych, Amerykański Instytut Biegłych Księgowych oraz Stowarzyszenie Biegłych ds. Przystępstw i Nadużyć Gospodarczych.

Ustanowiony system przeciwdziałania nadużyciom zakłada podejmowanie działań ukierunkowanych na kształtowanie optymalnego poziomu odporności Grupy Kapitałowej LOTOS na nadużycia.

Organizacja odporna na nadużycia to taki podmiot, który dysponując wiedzą dotyczącą rzeczywistego i postrzeganego poziomu zagrożenia nadużyciami w związku z prowadzoną przez siebie działalnością, ustanowiła i zapewnia funkcjonowanie rozwiązań, dostosowanych w sposób optymalny do charakteru i skali dotyczących go zagrożeń, ukierunkowanych na przeciwdziałanie, wykrywanie i reagowanie na nadużycia.

Efektem podejmowanych działań ma być pełna zdolność organizacji do:

- minimalizowania możliwości wystąpienia nadużyć,
- ograniczania ich szkodliwych skutków,
- mobilizowania zasobów przyspieszających powrót organizacji do sytuacji poprzedzającej wystąpienie zdarzeń o charakterze nadużyć.

Zasadność wdrożenia kompleksowego podejścia do zarządzania ryzykiem nadużyć potwierdziły wyniki badania Stowarzyszenia Biegłych ds. Przystępstw i Nadużyć Gospodarczych (ACFE) zaprezentowane w „*Report to the Nations 2012*”, odnoszące się m.in. do specyfiki i skali nadużyć występujących w poszczególnych branżach.

Przedsiębiorstwa z sektora ropy naftowej i gazu znajdują się na 4. miejscu pod względem wielkości strat odnotowanych w przypadku zaistnienia pojedynczego nadużycia i na 2. miejscu pod względem liczby przypadków nadużyć mających charakter korupcyjny. Tego typu zdarzenia stanowiły ok. 50% rozpoznanych przypadków nadużyć.

System przeciwdziałania nadużyciom w Grupie Kapitałowej LOTOS został oparty o rozwiązania uwzględniające wagę i skuteczność działań podejmowanych przez audyt wewnętrzny oraz realizowanych w ramach niezależnych przeglądów dokonywanych przez kadrę kierowniczą i zarządzającą. Takie zaprojektowanie jest zgodne z podejściem prezentowanym w ramach wyników badania ACFE i odpowiada najlepszym praktykom rynkowym.

Założenie to stało u podstaw naszej decyzji, by w ramach systemu zarządzania ryzykiem korporacyjnym zdefiniować ryzyko nadużyć. Rozumiemy przez nie celowe działanie bądź zaniechanie, stanowiące naruszenie przepisów powszechnie obowiązującego prawa, w wyniku którego dopuszczająca się osoba odnosi nieuprawnione korzyści lub którego rezultatem są straty ponoszone przez Spółkę, włączając wszelkie formy działań korupcyjnych.

W celu ograniczania ryzyka nadużyć w ramach przyjętego systemu w Grupie Kapitałowej LOTOS funkcjonuje Program etyczny oraz Program zarządzania ryzykiem nadużyć. Ich kompleksowe wdrożenie ma na celu skuteczną ochronę reputacji i aktywów, dbałość o efektywność podejmowanych działań oraz zwiększanie wartości Spółki.

Program etyczny

obejmuje funkcjonowanie Kodeksu etyki, Rzecznika ds. etyki i Linii etyki, a także edukację i komunikację w dziedzinie zagadnień etycznych. Rozwiązania te ukierunkowane są na kształtowanie pożądanej kultury etycznej wśród pracowników Grupy Kapitałowej LOTOS.

Schemat Programu etycznego

U podstaw ustanowionego Programu etycznego znajduje się Kodeks etyki Grupy Kapitałowej LOTOS, obowiązujący od stycznia 2013 r. Właściwe funkcjonowanie Programu zapewnia Prezes Zarządu Grupy LOTOS, Rada ds. etyki oraz Rzecznik ds. etyki.

Rada ds. etyki pełni rolę organu wspierającego aktywności realizowane w ramach Programu etycznego, ukierunkowane na kształtowanie kultury organizacyjnej opartej na wartościach etycznych. W jej skład wchodzi cieszący się autorytetem osoby reprezentujące wszystkie segmenty działalności Grupy Kapitałowej LOTOS.

Rolą Rzecznika ds. etyki jest m.in. upowszechnianie postanowień Kodeksu etyki, udzielanie wsparcia w wyjaśnianiu zagadnień etycznych przedstawianych przez pracowników, a także organizowanie procesu przyjmowania i rozpatrywania zgłoszeń dotyczących naruszeń Kodeksu.

Kanały zgłaszania przypadków naruszeń Kodeksu etyki Grupy Kapitałowej LOTOS

Bezpośredni przełożony

Rzecznik ds. etyki

Elektroniczna Linia etyki: liniaetyki@grupalotos.pl

Telefonicznie: +48 58 308 80 70

Korespondencja tradycyjna

Edukacja etyczna odgrywa istotną rolę w procesie kształtowania pożądanych postaw etycznych poprzez przybliżanie adresatom Kodeksu etyki jego treści i uświadamianie zasad postępowania w konkretnych sytuacjach biznesowych. W 2013 r. zrealizowaliśmy szereg działań ukierunkowanych na wzrost świadomości i wiedzy na temat etyki biznesu w Grupie Kapitałowej LOTOS, m.in.:

- uwzględniliśmy zagadnienia etyczne w szkoleniach przeznaczonych dla nowo zatrudnianych pracowników;
- zorganizowaliśmy dobrowolne warsztaty „Zasady etyczne Grupy Kapitałowej LOTOS w praktyce” dla pracowników oraz kadry kierowniczej;
- przeprowadziliśmy serię spotkań z kadrami kierowniczą grupy kapitałowej w sprawie wprowadzenia Kodeksu etyki;
- wprowadziliśmy temat etyki biznesu do stałej komunikacji w ramach grupy kapitałowej, a także w relacjach z osobami zarządzającymi stacjami paliw LOTOS.

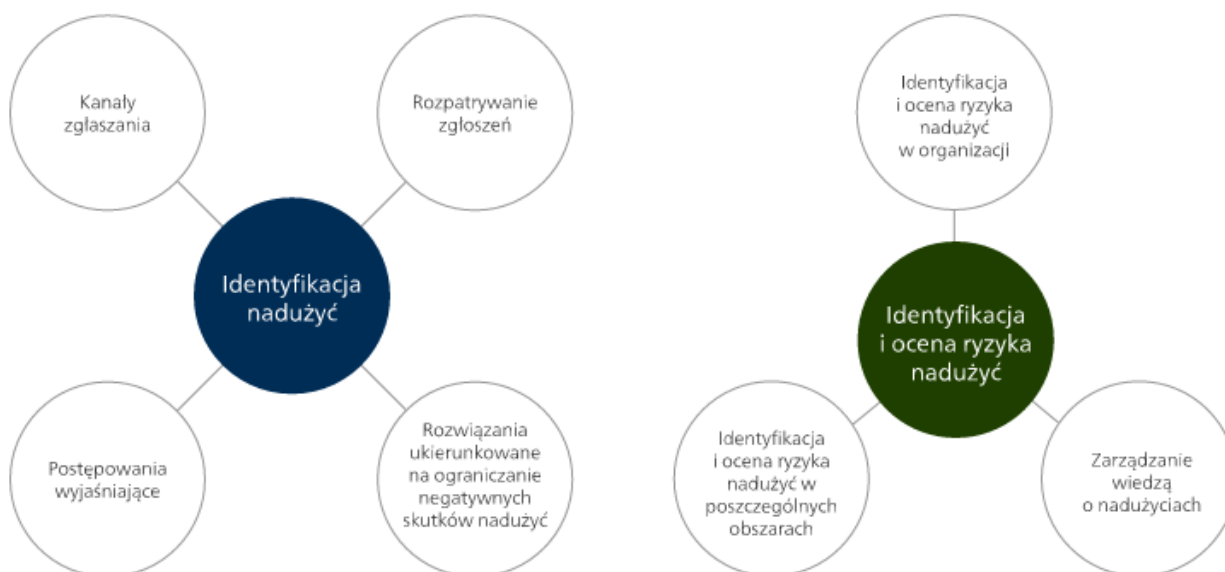
Edukacja etyczna w Grupie Kapitałowej LOTOS w 2013 r.

Liczba przeszkolonych nowo zatrudnianych pracowników	56
Liczba uczestników warsztatów „Zasady etyczne...”	69
Liczba członków kadry kierowniczej uczestniczących w spotkaniach wprowadzających Kodeks etyki	282
Liczba zarządzających stacjami paliw LOTOS objętych bezpośrednią komunikacją zagadnień etycznych	261

Program zarządzania ryzykiem nadużyć

obejmuje koordynację działań w zakresie funkcjonowania rozwiązań (identyfikacja i ocena) ustanowionych w poszczególnych procesach biznesowych służących zapobieganiu i wykrywaniu nadużyć, jak również edukację w zakresie zapobiegania nadużyciom oraz formułowanie całościowej oceny poziomu odporności organizacji na nadużycia.

Schemat Programu zarządzania ryzykiem nadużyć

Podobnie w ramach Programu zarządzania ryzykiem nadużyć podejmujemy działania edukacyjne skierowane do kadry zarządzającej i kierowniczej, poświęcone tematyce nadużyć. Celem jest budowanie świadomości w zakresie nadużyć, strat i zagrożeń, które niosą dla organizacji, sposobów ich popełniania, identyfikowania i zapobiegania. W 2013 r. omawiane były założenia funkcjonowania systemu przeciwdziałania nadużyciom ze szczególnym wskazaniem stosowania się do powołanej przez Zarząd Spółki Polityki przeciwdziałania nadużyciom, określającej obowiązki pracowników oraz sposoby komunikowania zidentyfikowanych zdarzeń o charakterze nadużyć, w tym korupcji.

Pracownicy Grupy LOTOS przeszkoleni w zakresie polityki i procedur antykorupcyjnych organizacji [%]			
Rodzaj stanowiska	2011 r.	2012 r.	2013 r.
Kierownicze	8,9	62,5	32
Pozostałe	7,4	5,7	7

Wyznaczone kanały zgłaszania podejrzeń dotyczących zaistnienia nadużycia są dostępne wszystkim pracownikom, a także zewnętrznym interesariuszom. Polityka przeciwdziałania nadużyciom wskazuje, że każdy pracownik ma obowiązek bezzwłocznego zgłaszania podejrzeń.

Kanały zgłaszania podejrzeń zaistnienia nadużycia w Grupie Kapitałowej LOTOS

Dyrektor Generalny

Dyrektor Biura Audytu Wewnętrznego

Bezpośredni przełożony

Elektronicznie:
audyt.wewnetrzny@grupalotos.pl lub
lotos@grupalotos.pl

Telefonicznie:
 +48 58 326 43 00 lub
 801 345 678

Zgłoszenie jest przekazywane
 do Biura Audytu Wewnętrznego

W ramach systemu przeciwdziałania nadużyciom przewidujemy dokonywanie okresowej oceny odporności organizacji na nadużycia. W 2013 r. uzyskaliśmy pierwsze wyniki, które potwierdzają kompleksowość i uporządkowanie podejmowanych działań.

W ramach oceny odporności organizacji na nadużycia poddaliśmy analizie ryzyko związane z korupcją. Przyjęta metoda zakładała odniesienie się do wszystkich procesów Grupy LOTOS przez kierowników komórek organizacyjnych Spółki.

Jednostki biznesowe Grupy Kapitałowej LOTOS przeanalizowane w latach 2012-2013 z punktu widzenia ryzyka związanego z korupcją

Łączna liczba jednostek	15
Procentowy udział jednostek objętych analizą w łącznej liczbie jednostek	7%

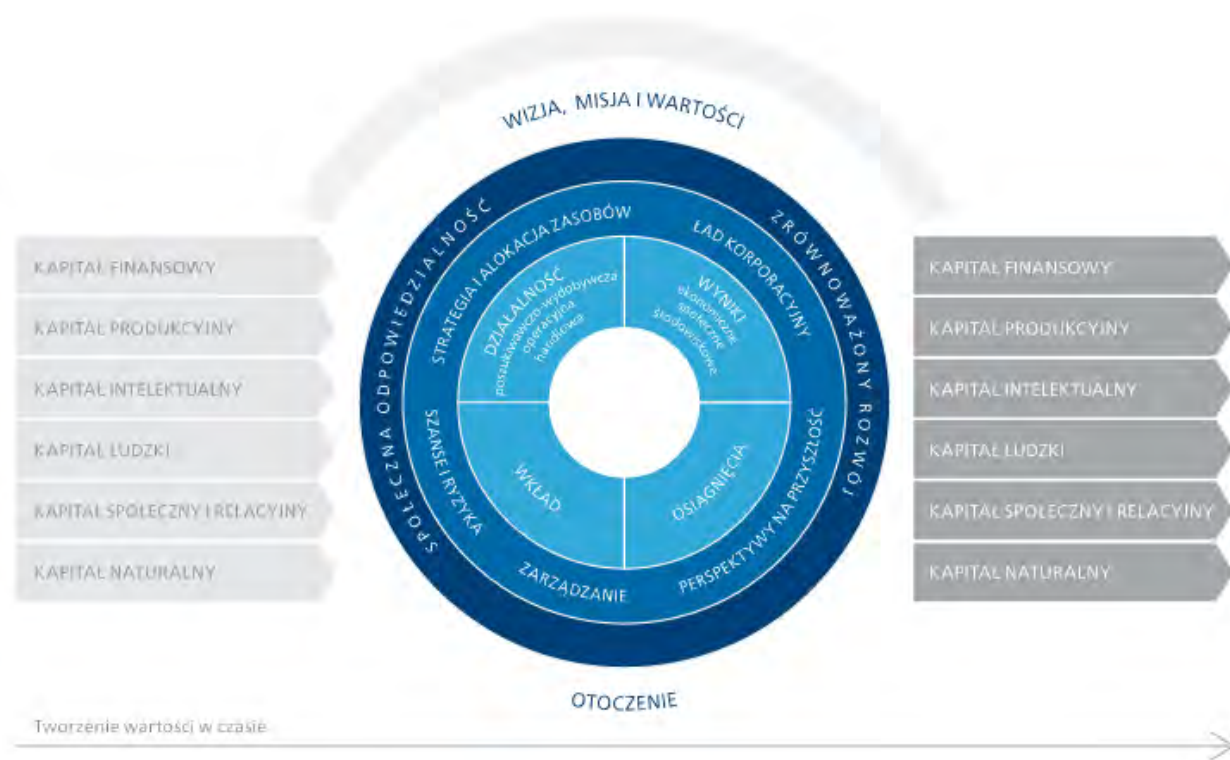
Do istotnych okoliczności należy fakt, iż w 2013 r. w Grupie Kapitałowej LOTOS nie miały miejsca zdarzenia, w wyniku których choć jeden pracownik musiałby zostać zwolniony lub ukarany dyscyplinarnie w odpowiedzi na przypadki korupcji. Ponadto nie zaistniała sytuacja nieodnowienia umów z kontrahentami z powodu naruszenia zasad dotyczących zwalczania korupcji.

Strategia wzrostu wartości

Strategia wzrostu wartości

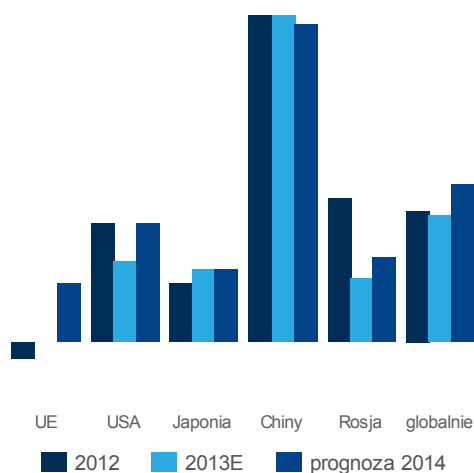
Nadrzędny cel strategiczny Grupy Kapitałowej LOTOS stanowi budowa wartości dla akcjonariuszy poprzez optymalne wykorzystanie dostępnych zasobów intelektualnych i materialnych oraz realizację programów rozwojowych w obszarach: poszukiwawczo-wydobyczym, przerobu ropy oraz handlowym. Przyjęliśmy, iż rozwój ten będzie odbywał się z poszanowaniem idei zrównoważonego rozwoju, którą definiujemy, jako dążenie do stałego ograniczania oddziaływania na środowisko przy jednoczesnym docenieniu kapitału intelektualnego i doświadczenia pracowników.

Budowa wartości LOTOSU

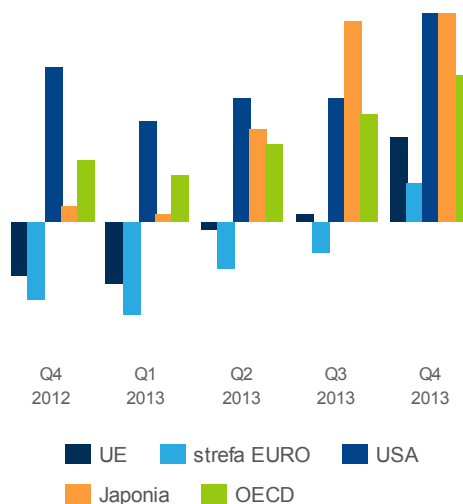
Sytuacja makroekonomiczna na świecie

Dynamika PKB w latach 2012-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych IMF (październik 2013 r., styczeń 2014 r.)

Dynamika PKB w latach 2012-2013 (zmiana roczna)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Eurostat, OECD, MFW.

Sytuacja w globalnej gospodarce kształtowała się w 2013 r. poniżej oczekiwań rynku. Kluczowe gospodarki świata utrzymały wzrost gospodarczy, często o niższej dynamice niż w latach poprzednich.

Pozytywne oddziaływanie na gospodarkę w krajach rozwiniętych osiągnięto poprzez kontynuację łagodnej polityki monetarnej i utrzymanie płynności rynków.

Globalna gospodarka w 2013 r. kontynuowała trend wzrostowy, jednak uzyskana dynamika zmian (3,0%) jest niższa niż oczekiwano w prognozach z kwietnia oraz lipca 2013 r, ale jednocześnie nieznacznie wyższa niż w szacunkach z października 2013 r. Podobna korekta (0,1 pp. w górę) dotyczy prognozy na 2014 r. i wskazuje na oczekiwane tempo wzrostu PKB na poziomie 3,7%.

Pomimo szeregu podjętych działań naprawczych w krajach członkowskich, w 2013 r. odnotowano spadek PKB w krajach strefy Euro na poziomie (-)0,4%. Jednocześnie oczekuje się, że w 2014 r. strefa Euro odnotuje dodatnią dynamikę PKB ⁽¹⁾.

W celu dalszego pobudzenia wzrostu gospodarczego w krajach rozwiniętych można oczekiwać utrzymania wsparcia ze strony polityki monetarnej (bez jej dalszego poluzowywania), zrównoważonej polityki fiskalnej oraz dalszych reform strukturalnych, umożliwiających między innymi walkę z bezrobociem.

⁽¹⁾ World Economic Outlook, MFW, kwiecień 2013 r., styczeń 2014 r.

Sytuacja makroekonomiczna w Polsce

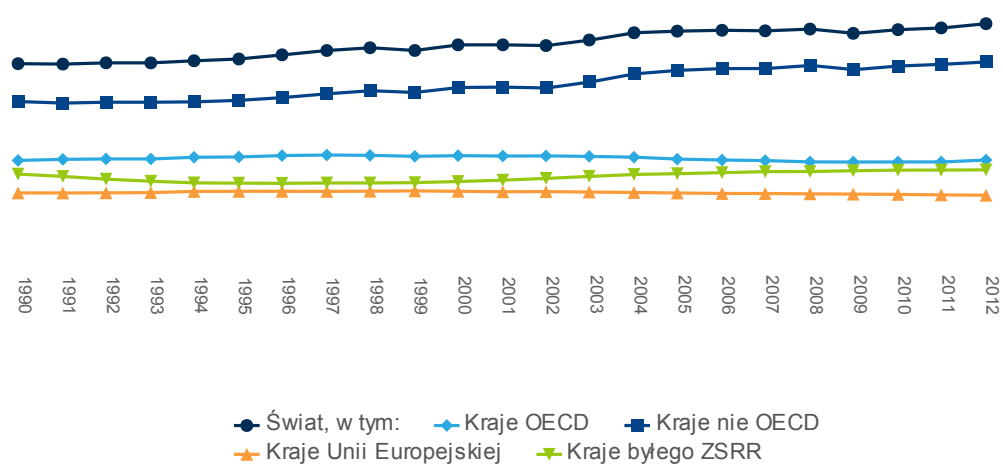
Rok 2013 był kolejnym okresem spowolnienia gospodarczego w Polsce. Według wstępnych szacunków realny PKB w porównaniu z 2012 r. wzrósł o 1,6%. Jest to najniższe tempo wzrostu od 2009 r. Główną przyczyną takiej sytuacji było osłabienie dynamiki popytu krajowego, nieznaczny wzrost produkcji sprzedanej w przemyśle oraz spadek produkcji budowlano-montażowej. Jednocześnie inflacja wyraźnie wyhamowała do poziomu 0,9%.

Wraz z niższym wzrostem gospodarczym w 2013 r. zakłada się zwiększenie bezrobocia w Polsce. Rynek szacuje, że stopa bezrobocia na koniec 2013 r. wyniosła 13,4%, tj. tyle samo, co na koniec roku poprzedzającego. Jednocześnie w 2013 r. płace w sektorze przedsiębiorstw wzrosły w porównaniu z 2012 r. o niecałe 3%.

Globalny rynek rafineryjny

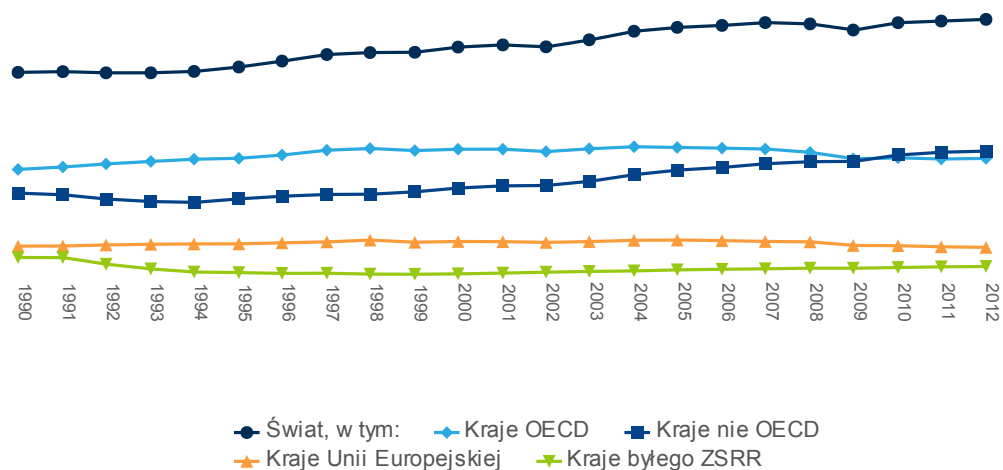
W ujęciu globalnym w 2013 r. wzrastała zarówno produkcja ropy, jak i jej przerób w kierunku paliw. W przypadku konsumpcji paliw motorem napędowym wzrostu konsumpcji są kraje rozwijające się, przede wszystkim Chiny, Indie, ale również Brazylia i Rosja. Konsumpcja paliw w krajach należących do OECD zmniejsza się. Globalne zapotrzebowanie na ropę naftową zaspokajane jest głównie przez producentów spoza OECD. Jednocześnie w ostatnich latach odnotowywany jest wzrost produkcji ropy naftowej w grupie krajów należących do OECD. Za wzrost ten odpowiedzialne jest zwiększające się wydobycie ropy łupkowej w USA. Wydobycie ropy w krajach Unii Europejskiej stale zmniejsza się, co negatywnie wpływa na bezpieczeństwo energetyczne całej Wspólnoty.

Produkcja ropy (mln ton/rok)

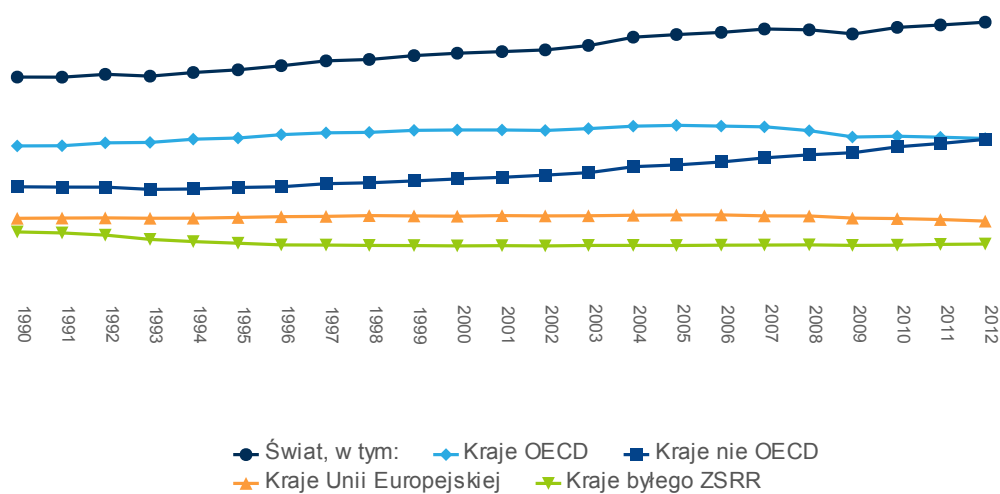
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BP.

Przerób ropy w rafineriach (tys. baryłek/dzień)

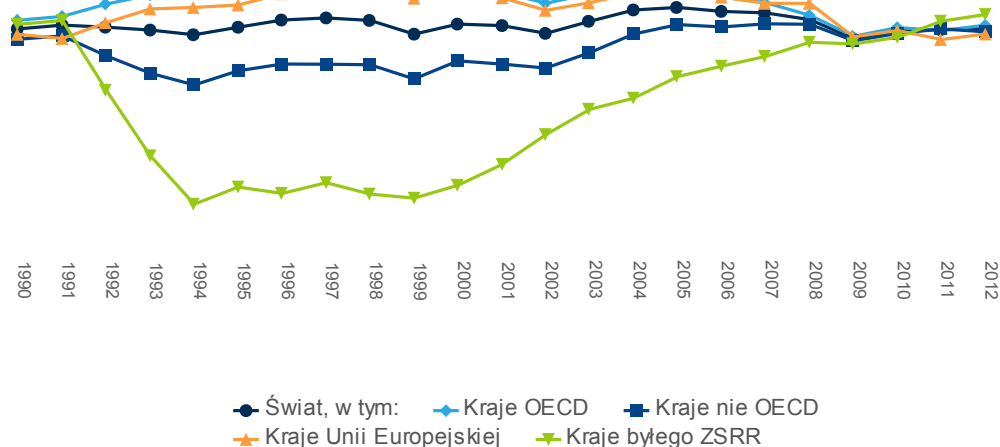
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BP.

Konsumpcja paliw (mln ton/rok)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BP.

Wykorzystanie rafinerijnych mocy przerobowych (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BP.

Rok 2013 upłynął pod znakiem dalszego wzrostu ogólnoświatowego popytu na ropę naftową, przy zachowaniu dysproporcji w dynamice pomiędzy poszczególnymi kontynentami. Szacowany przyrost popytu wyniósł 0,9 mln baryłek/dzień, przy czym popyt na ropę w Europie spadł o 0,22 mln baryłek/dzień, co było konsekwencją przedłużającego się kryzysu gospodarczego w kilku krajach regionu. W 2013 r. miał miejsce wzrost podaży światowej ropy naftowej. Przyrost ten szacowany jest na 1,2 mln baryłek/dzień, z czego ok. 1 mln baryłek/dzień stanowiła zwiększone wydobycie ze Stanów Zjednoczonych i Kanady. W Unii Europejskiej produkcja ropy naftowej uległa zmniejszeniu.

Do najistotniejszych czynników kształtujących koniunkturę sektora rafineryjnego zaliczyć można: rewolucję po stronie podaży w Ameryce Północnej oraz wzrost popytu w krajach nienależących do OECD. Wzrost podaży przy jednocześnie spadającej konsumpcji krajowej spowodowały, że Stany Zjednoczone przekształciły się z największego światowego importera produktów rafineryjnych w największego eksportera netto. Rewolucja łupkowa oraz niskie ceny gazu ziemnego zwiększyły konkurencyjność amerykańskich rafinerii.

Europejski rynek rafineryjny

Globalny kryzys finansowy w 2008 r. znacząco zmienił sytuację europejskiego sektora rafineryjnego. Spadek popytu na produkty naftowe, który dotknął Europę w 2009 r., doprowadził do redukcji przerobu w europejskich rafineriach. Zbiegło się to z budową kilku projektów technologicznych dotyczących konwersji, co spowodowało, że różnica między niskomarżowymi a wysokomarżowymi produktami się zwężała. Ponadto Stany Zjednoczone, największy odbiorca benzyny z Europy, zmniejszyły import dzięki dużemu wzrostowi wydobycia ropy z łupków. Wszystkie te wydarzenia miały negatywny wpływ na ekonomikę europejskich producentów. W rezultacie, sektor przetwórstwa ropy naftowej w Europie przechodzi głęboki kryzys.

Od 2009 r. zamkniętych zostało w Europie szereg rafinerii o łącznych mocach przerobowych ok. 3,7 mln baryłek/dzień. Jednakże wielkość ta wydaje się niewystarczająca, gdyż wiele europejskich rafinerii ma nadal niską rentowność, a ich wykorzystywane moce przerobowe są wciąż dość niskie.

Na europejskie rafinerie nałożono szereg obciążeń wynikających z prawodawstwa unijnego i z tego też powodu stają się one mniej konkurencyjne w stosunku do zlokalizowanych poza Unią. W efekcie notujemy większą obniżkę produkcji niż popytu.

Zamykanie europejskich rafinerii niesie za sobą ryzyko dla bezpieczeństwa energetycznego regionu. Może ono spowodować, że kraje Unii Europejskiej będą bardziej zależne od importu produktów rafineryjnych, zwiększy się podatność na zakłócenia oraz zależność od terminali importowych i magazynów przechowywania produktów rafineryjnych.

Zamknięcia rafinerii w Europie w latach 2011-2013*

Rafineria	Właściciel	Kraj	Moce przerobowe (tys. b/d)	Data
Harburg	Shell	Niemcy	110	2013
Gela	Eni	Włochy	105	2013
Falconara	API	Włochy	83	2013
Porto Marghera	Eni	Włochy	80	2013
Coryton	Petroplus	Wielka Brytania	220	2012
Petit Couronne	Petroplus	Francja	162	2012
Lisichansk	Rosneft	Ukraina	160	2012
Arpechim	Petrom	Rumunia	70	2012
Paramo	Unipetrol	Czechy	20	2012
Rome	Total	Włochy	86	2012
Cremona	Tamoil	Włochy	90	2011

* Źródło: www.platts.com, Insight, grudzień 2013 r.

Wskaźnik wykorzystania mocy rafineryjnych w Europie wyniósł średnio 71% (stan na październik 2013 r.) i spadł poniżej 9 mln baryłek dziennego przerobu, osiągając jeden z najniższych poziomów w ciągu ostatnich lat. Zjawisko to było konsekwencją obniżenia się marż rafineryjnych, do którego doszło w drugiej połowie 2013 r., pomimo dużej liczby postojów remontowych przeprowadzanych w rafineriach zachodniej Europy (szczególnie w Belgii i Szwecji). Pod koniec 2013 r. sytuacja marżowa w Europie była na tyle zła, że nawet najbardziej efektywne rafinerie notowały ujemne marże.

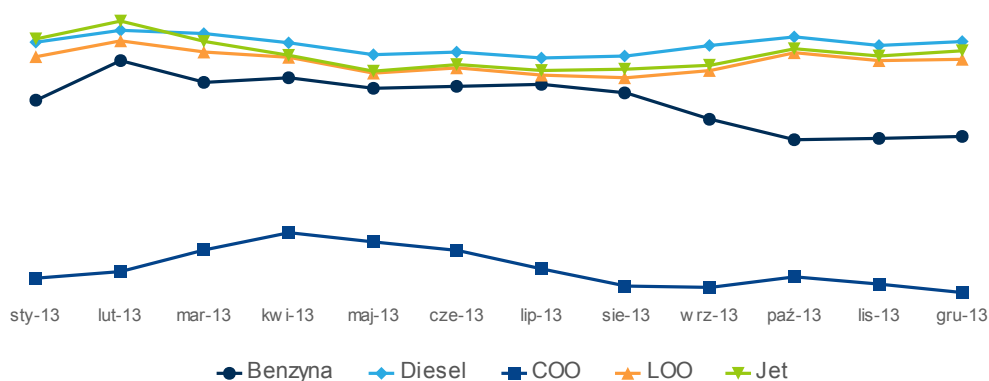
Wskaźnik wykorzystania mocy rafineryjnych w Stanach Zjednoczonych wyniósł średnio 88,4% (stan na listopad 2013 r.), uwzględniając w tym kilka rafinerii uruchomionych po postojach remontowych.

Pogorszenie się marż z przerobu nie rozkładała się równomiernie na poszczególne produkty. Najniższą marżą (crackiem produktowym) na rynkach produktowych okazał się crack benzynowy, na skutek słabych wyników makroekonomicznych spływających z rynku amerykańskiego (m.in. spadek konsumpcji paliw). Najniższa marża z notowań na benzynie wyniosła 88,84 USD/t (10 października 2013 r.), zaś najwyższa 245,73 USD/t (19 lutego 2013 r.) – roczna dynamika zmiany wyniosła -8,4%, tj. -12,9 USD/t.

Marża z notowań dla pozostałych produktów w 2013 r.:

- Diesel – najniższa 96,18 USD/t (28 lutego), najwyższa 141,86 USD/t (14 stycznia) – roczna dynamika zmiany +26,9%, tj. +29,3 USD/t;
- Jet – najniższa 120,75 USD/t (3 maja) najwyższa 213,16 USD/t (11 lutego) – roczna dynamika zmiany +9,8%, tj. +16,3 USD/t;
- Lekki Olej Opałowy – najniższa 69,25 USD/t (3 maja), najwyższa 133,49 USD/t (15 lutego) – roczna dynamika zmiany +30,2%, tj. +26,3 USD/t;
- Ciężki Olej Opałowy – najniższa -293,11 USD/t (6 września), najwyższa -170,37 USD/t (17 kwietnia) – roczna dynamika zmiany +4,3%, tj. +11,6 USD/t.

Marża z notowań na produktach w 2013 r. (USD/t)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Thomson Reuters.

Grupa LOTOS, jako główny surowiec wykorzystuje ropę rosyjską REBCO (*ang. Russian Export Blend Crude Oil*). W porównaniu z globalnym benchmarkiem Brent, REBCO jest ropą cięższą – ma wyższą gęstość oraz wyższą zawartość siarki. Pozwala wyprodukować więcej cennych tzw. średnich destylatów (diesel, paliwo lotnicze), zawiera jednak więcej frakcji pozostałościowych zużywanych do produkcji taniego ciężkiego oleju opałowego. Dla ekonomiki przerobu ropy w naszej rafinerii istotne znaczenie ma wskaźnik różnicy w notowaniach (dyferencjał) ropy Brent i REBCO. Ze względu na nieco gorsze parametry jakościowe ropy REBCO przez większość czasu jest ona nieco tańsza niż ropa Brent. Jednak wartość dyferencjału zmienia się w czasie i wykazuje tendencję sezonową. Przy dużym ujemnym dyferencjale rafinerie przetwarzające głównie ropę REBCO notują zwiększenie marży rafineryjnej.

Dyferencjał Ural/Brent w latach 2010-2013

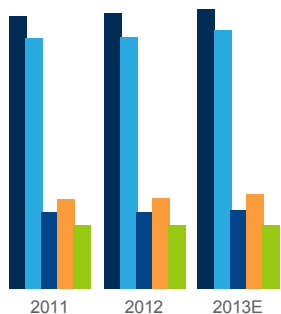

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Thomson Reuters.

Prognozy branżowych analityków dla sektora rafineryjnego w Europie nie są optymistyczne. Przewidywany jest dalszy spadek konsumpcji paliw. Ten negatywny trend stwarza dodatkową presję na rafinerie, by ograniczały koszt przerobu surowca. Tym ważniejsza staje się efektywność produkcji paliw zarówno pod względem konfiguracji rafinerii (głębokość przerobu ropy), jak i optymalizacji posiadanych instalacji.

Międzynarodowy rynek paliw ⁽¹⁾

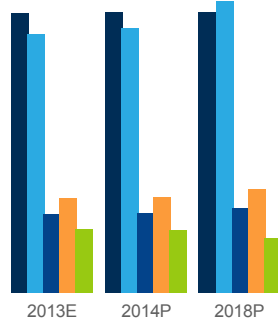
Konsumpcja paliw na świecie (tys. b/d)

■ Benzyzny silnikowe
■ Olej napędowy ■ JET
■ LPG ■ LCO

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych JBC, listopad 2013 r.

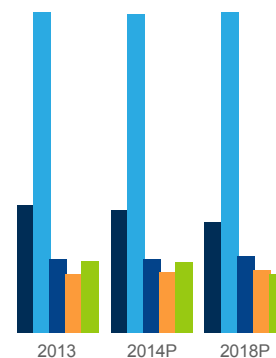
Prognozowana konsumpcja paliw na świecie (tys. b/d)

■ Benzyzny silnikowe
■ Olej napędowy ■ JET
■ LPG ■ LCO

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych JBC, listopad 2013 r.

Prognozowana konsumpcja paliw w Europie (tys. b/d)

■ Benzyzny silnikowe
■ Olej napędowy ■ JET
■ LPG ■ LCO

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych JBC, listopad 2013 r.

Szacuje się, że zapotrzebowanie na produkty rafinacji ropy wzrosło w 2013 r. globalnie o 1,1%. Wzrost popytu był odnotowany zarówno w segmentach benzyn silnikowych (1,0%), jak i oleju napędowego (2,5%). Zwiększyło się także szacunkowe zużycie LPG (3,3%) oraz paliwa lotniczego JET (1,2%). Nieznacznie mniejsze natomiast było zapotrzebowanie na lekki olej opałowy (-1,5%).

Prognozuje się ogólny wzrost konsumpcji produktów rafineryjnych na świecie o ponad 5% do 2018 r. Silny wzrost – w odniesieniu do 2013 r. - szacuje się w odniesieniu do zapotrzebowania na olej napędowy (12%), LPG (11%) oraz paliwo lotnicze JET (8%). Globalna konsumpcja benzyn powinna utrzymać się na zbliżonym do obecnego poziomie. Prognozuje się także spadek zużycia lekkiego oleju opałowego (-13%).

Na rynku europejskim szacuje się zmniejszenie popytu na produkty naftowe w 2013 r. o niecałe 1,5%. Szacuje się, iż wzrost zużycia dotyczył LPG (2,8%) oraz oleju napędowego (0,2%) i lekkiego oleju napędowego (0,1%). Spadek konsumpcji nastąpił w grupach produktowych: benzyn silnikowych (-4,0%) oraz paliwie lotniczym JET (-0,7%). Niewielka dynamika wzrostu konsumpcji w Europie jest odzwierciedleniem wciąż nierozwiązanych problemów gospodarczych w wybranych krajach UE oraz strefy Euro.

Do 2018 r. prognozowany jest spadek popytu na produkty rafinacji w Europie o 3,7%. Według szacunków, jednym z powodów będzie znaczący spadek konsumpcji benzyn o ponad 13%. Zmniejszenie zużycia szacuje się także dla rynku lekkiego oleju opałowego (-16%). Jednocześnie oczekuje się wyraźnego wzrostu konsumpcji paliwa lotniczego JET (3,0%) oraz LPG (4,8%).

W 2013 r. na europejskim rynku samochodowym odnotowano niemal 2% spadek rejestracji nowych samochodów osobowych, do poziomu 12,3 mln sztuk. Natomiast w segmencie pojazdów użytkowych odnotowano 1% wzrost (do 1,8 mln sztuk). W grupie rejestrowanych nowych samochodów osobowych utrzymuje się zwiększone zainteresowanie pojazdami napędzonymi olejem napędowym – ich udział w rejestracjach krajów Europy Zachodniej wynosi ponad 55% - w porównaniu z 46% w 2009 r. ⁽²⁾

⁽¹⁾ Mid-Term Oil Market Outlook 2013-2018, JBC Energy, listopad 2013 r.

⁽²⁾ Stowarzyszenie Europejskich Producentów Pojazdów Samochodowych, www.acea.be.

Rynek paliw w Polsce

Popyt na paliwa na krajowym rynku jest pochodną ogólnej sytuacji gospodarczej kraju i regionu. Krajowy rynek paliw w ostatnich dwóch latach zmagał się z rozwojem szarej strefy wywołanym wysokimi cenami paliw oraz dekoninkturą gospodarczą. W szarej strefie dokonuje się przede wszystkim obrotu olejem napędowym, który do Polski sprowadzany jest z pominięciem procedur, a co za tym idzie nie jest rejestrowany w oficjalnych statystykach. Oficjalny poziom konsumpcji oleju napędowego w 2013 r. wyniósł 11,3 mln ton i było o 6% niższy niż w analogicznym okresie poprzedniego roku. Szacunki POPiHN wskazują, że rozmiar szarej strefy w obrocie paliwami w 2013 r. mógł wynosić nawet 12%. Pomimo niekorzystnych trendów na krajowym rynku, olej napędowy w dalszym ciągu był głównym paliwem transportowym w Polsce, a jego udział w konsumpcji krajowej paliw transportowych wyniósł w 2013 r. 65%.

W 2013 r. krajowy rynek benzyn odzwierciedlał tendencje zachodzące w pozostałych częściach Europy i kontynuował spadek. Zapotrzebowanie na benzynę spadło o ponad 2% (84 tys. ton), do poziomu 3,7 mln ton i podobnie jak w latach poprzednich było wynikiem utrzymywania się wysokiego poziomu cen detalicznych. Dodatkowo niekorzystne tendencje gospodarcze, takie jak wysoki poziom bezrobocia i związana z tym mniejsza mobilność kierowców oraz wzrost efektywności parku samochodów związany z odnawianiem floty, przyczyniły się do spadku zapotrzebowania na ten produkt.

W obliczu utrzymujących się wysokich cen benzyny w 2013 r. na popularności zyskało tańsze paliwo substytucyjne, jakim jest LPG. W 2013 r. szacowane zużycie paliwa wynosiło 2,3 mln ton (4% wzrost r/r), a wzrost zapotrzebowania odnotowano zarówno w segmencie sprzedaży autogazu, jak i w segmencie sprzedaży gazu na inne potrzeby, w tym grzewcze.

W przypadku lekkiego oleju opałowego 2013 r. był okresem kontynuowania trendu spadkowego z poprzednich lat i spadku popytu o kolejne 10%, do poziomu 843 tys. ton. Spadek zainteresowania lekkim olejem opałowym wynika głównie z rosnącej popularności alternatywnych paliw grzewczych.

W 2013 r. odnotowano zwiększone zapotrzebowanie na paliwo lotnicze. Ponad 10% wzrost zapotrzebowania to skutek rosnącej konkurencji na krajowym rynku paliwa lotniczego i przełamania dominacji jednego dostawcy (Petrolotu), co wpłynęło na wzrost konkurencyjności polskiego rynku paliwa lotniczego w stosunku do alternatywnych rynków zaopatrzenia w paliwo lotnicze.

W 2013 r. nastąpiło zmniejszenie konsumpcji o 4% r/r dla sumy paliw silnikowych (benzyna, olej napędowy i LPG).

Konsumpcja paliw w Polsce (tys. ton)

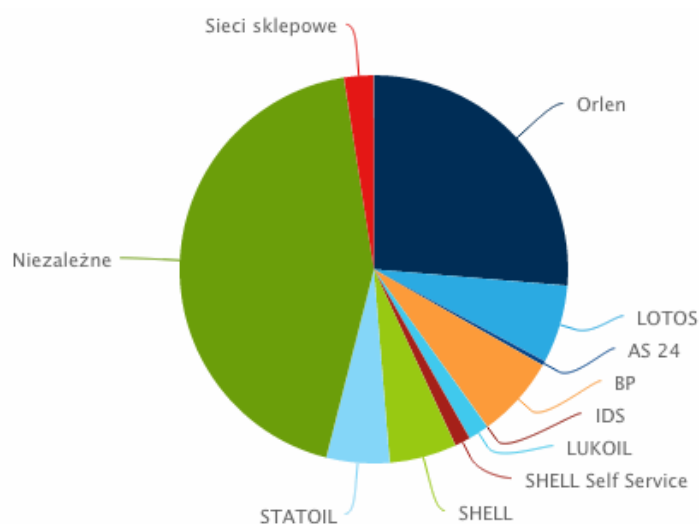

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych POPiHN.

Detaliczny rynek paliw w Polsce

W 2013 r. na krajowym rynku paliw funkcjonowało 6,7 tys. stacji paliw. Podobnie jak w latach poprzednich, jedną trzecią stacji paliw stanowiły obiekty krajowych operatorów, 21% stacji paliw funkcjonowało pod marką koncernu zagranicznego, a blisko 44% stacji należało do niezależnych operatorów. Rozwój sieci stacji koncernów odbywał się poprzez rozbudowę w oparciu zarówno o stacje własne, gdzie największy przyrost liczby stacji odnotował Shell, który poprzez zakup sieci stacji Neste powiększył sieć o 88 obiektów, jak i franczyzowe. Na tle konkurencji LOTOS jest drugą po Shellu najszybciej rozwijającą się siecią stacji w Polsce.

Stacje paliw w Polsce w 2013 r.

Źródło: POPIHN.

W dalszym ciągu widoczny jest trend do wzrostu liczby stacji w sieciach koncernowych przy jednoczesnej konsolidacji i kurczeniu się sieci stacji operatorów niezależnych.

Tendencje te, z uwagi na wejście z początkiem 2014 r. w życie zapisów rozporządzenia Ministerstwa gospodarki nakazującego modernizację zbiorników na stacjach paliw i dostosowanie ich do obowiązujących przepisów, będą szczególnie widoczne w kolejnym roku.

Wraz z rozwojem sieci autostrad w Polsce postępował wzrost liczby stacji autostradowych. Na koniec 2013 r. roku liczba Miejsc Obsługi Podróżnych (MOP) w kraju wynosiła 55⁽¹⁾, a 14 spośród tych stacji działało pod marką LOTOS.

Przyjęta przez nas w ostatnich latach strategia rozwoju marki w oparciu o dwa segmenty – premium i ekonomiczny zaowocowała wzrostem liczby stacji LOTOS Optima o kolejne 50 obiektów.

Co trzeci obiekt w sieci LOTOS to stacja Optima.

⁽¹⁾Według danych POPIHN.

Cele strategiczne

Priorytety działalności Grupy Kapitałowej LOTOS określają zapisy strategii biznesowej na lata 2011-2015, strategii społecznej odpowiedzialności na lata 2012-2015 oraz kierunki rozwoju do 2020 r.

Strategiczne cele biznesowe do 2015 r.

Działalność poszukiwawczo-wydobywcza	Poszerzenie własnej bazy surowcowej w celu wykorzystania prognozowanego w długim okresie wysokiego poziomu marż w sektorze
	Cele strategiczne: <ul style="list-style-type: none"> ● wydobycie 24 tys. boe/d - ekwiwalent 1,2 mln ton ropy rocznie w 2015 r. ● zwiększenie wydobycia węglowodorów zgodnie z priorytetami polityki energetycznej Polski do 2030 r.
Działalność operacyjna	Wykorzystanie rozbudowanych mocy przerobowych, zwiększanie stopnia konwersji, wykorzystanie synergii między przemysłem rafineryjnym i energetyką.
	Cele strategiczne: <ul style="list-style-type: none"> ● osiągnięcie światowych standardów produkcyjnych i utrzymanie wysokiej konkurencyjności wśród rafinerii europejskich, ● optymalne wykorzystanie aktywów posiadanych i obejmowanych w wyniku działań rozwojowych, ● zapewnienie bezpiecznej i stabilnej pracy instalacji produkcyjnych i pomocniczych mierzonej dostępnością minimum 98% w ciągu roku, ● zwiększenie stopnia konwersji i pogłębienie przerobu surowca.
Działalność handlowa	Rozwój sieci detalicznej i struktur handlowych w oparciu o rozbudowaną sieć dystrybucji i efektywną logistykę produktów.
	Cele strategiczne: <ul style="list-style-type: none"> ● utrzymanie 30% udziału w krajowym rynku paliw, ● sprzedaż paliw przewyższająca o 15% potencjał produkcyjny paliw w rafinerii, ● uzyskanie 10% udziału w krajowym rynku detalicznym, ● rozwój sieci stacji paliw i intensyfikacja sprzedaży w sieci istniejącej, ● utrzymanie pozycji lidera na krajowym rynku olejów smarowych.

Cele kluczowe strategii społecznej odpowiedzialności do 2015 r.

Inwestowanie w zasoby ludzkie.

Zapewnienie wysokokwalifikowanych pracowników niezbędnych dla skutecznej realizacji strategii biznesowej oraz udoskonalenie kultury organizacyjnej w oparciu o przyjęte wartości.

Etyka i przeciwdziałanie nadużyciom.

Doskonalenie sposobu zarządzania poprzez dbałość o etykę postępowania i transparentność procesów biznesowych oraz zabezpieczanie organizacji przed ryzykiem nieprawidłowości.

Bezpieczeństwo w sektorze energii.

Udział w inicjatywach nakierowanych na podnoszenie poziomu bezpieczeństwa w sektorze energii w sposób odpowiedzialny wobec społeczeństwa i środowiska.

Wzmacnianie sfery zdrowia i bezpieczeństwa.

Podniesienie świadomości i poziomu zaangażowania kadry kierowniczej i pracowników oraz podwykonawców w poprawę bezpieczeństwa pracy.

Zarządzanie zasobami naturalnymi w procesie produkcji.

Ograniczania ryzyka środowiskowego w działalności oraz do stałego minimalizowania stopnia oddziaływania na środowisko naturalne.

Partnerskie relacje z otoczeniem rynkowym.

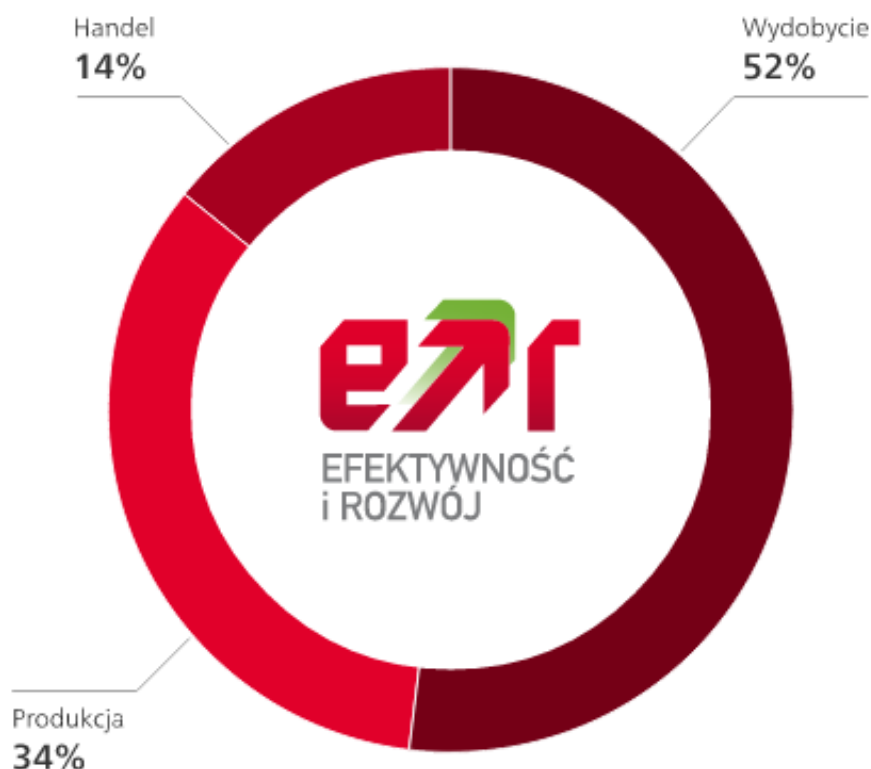
Trwałe relacje z klientami, do których dążymy poprzez zrozumienie ich potrzeb oraz zapewnienie oczekiwanej jakości i bezpieczeństwa produktów.

Integracja z lokalnym otoczeniem.

Podejmowanie działań przyczyniających się do trwałego rozwiązywania problemów społecznych i środowiskowych istotnych dla otoczenia lokalnego.

Komunikacja.

Zapewnienie pracownikom terminowej i dostosowanej do ich zróżnicowanych potrzeb komunikacji oraz wykształcenie kultury organizacyjnej opartej o wielokierunkową, otwartą komunikację, w tym rozwój systemu konsultacji społecznych w grupie kapitałowej.

Dążąc do pełnej realizacji strategii, w 2013 r. przystąpiliśmy do wdrażania Programu Efektywność i Rozwój. W jego ramach opracowaliśmy szereg uzasadnionych ekonomicznie projektów rozwojowych, skupionych na podstawowej działalności firmy. Umożliwią one osiągnięcie znaczących korzyści nie tylko naszej grupie kapitałowej, akcjonariuszom i potencjalnym partnerom w inwestycjach, ale także przyczynią się bezpośrednio do rozwoju regionów kraju, w których projekty te będą realizowane.

Zakładane korzyści

1. Innowacyjny program inwestycyjny

2. Wzrost zatrudnienia

3. Inwestycja w kapitał ludzki i know how

4. Większa integracja pionowa biznesu

5. Zwiększenie przychodów

6. Zwiększenie strumienia dywidend

7. Zwrot na kapitale i wzrost wartości

Wyższe wpływy podatkowe do budżetu

Podobnie jak program 10+, realizacja planowanego programu inwestycyjnego spowoduje znaczący wzrost przychodów

Efektom będzie wzrost przychodów z podatku dochodowego, podatku od kopalni oraz nieruchomości o ok. 550 mln zł rocznie po 2016 r.

Dzięki zwiększeniu wolumenu sprzedaży Spółki istotnie wzrosną także przychody z akcyzy

Dywersyfikacja działalności

Inwestycje w segment wydobywczy oraz petrochemiczny zwiększą integrację pionową grupy

Większa dywersyfikacja to niższe ryzyko działalności, stabilniejsze marże i silniejsza pozycja wobec konkurencji na rynku krajowym i zagranicznym

Bezpieczeństwo energetyczne

52% programu inwestycyjnego przeznaczone będzie na poszukiwanie złóż ropy naftowej, z czego większość (73%) - w basenie Morza Bałtyckiego

Dzięki przeprowadzonym inwestycjom zwiększy się dywersyfikacja źródeł dostaw ropy naftowej co pozytywnie wpłynie na bezpieczeństwo energetyczne kraju

Wzrost zatrudnienia w regionie

Realizacja programu inwestycyjnego spowoduje wzrost zatrudnienia w Grupie LOTOS oraz u operatorów stacji partnerskich o ok. 1700 pracowników

70% nakładów inwestycyjnych zostanie wydatkowane w regionie i na Morzu Bałtyckim

Zaawansowane technologicznie projekty przyczynią się do znaczącego wzrostu know-how i kapitału ludzkiego regionu

Podejmowane działania rozwojowe oraz realizacja zidentyfikowanych projektów proefektywnościowych koncentrują się na zwiększaniu wartości Grupy Kapitałowej LOTOS, poprzez innowacyjny i zrównoważony rozwój z poszanowaniem zasad i wartości reprezentowanych przez interesariuszy.

- uwzględniania kwestii społecznych i środowiskowych w procesach decyzyjnych,
- ponoszenia odpowiedzialności za wpływ podejmowanych decyzji i działań na społeczeństwo i środowisko,
- budowania modeli biznesowych wpływających na tworzenie dodatkowej wartości dla firmy i jej interesariuszy,
- integrowania celów biznesowych z istotnymi kwestiami społecznymi i środowiskowymi.

Główne kierunki rozwoju do 2020 r.:

Dalsza optymalizacja modelu zarządzania w celu osiągnięcia najwyższej efektywności.

Dysponowanie w 2020 r. wydobywalnymi, potwierdzonymi zasobami węgłowodorów na poziomie ok. 330 mln boe.

Zwiększenie wydobycia do ok. 100 tys. boe/dzień (ekwiwalent 5 mln ton ropy rocznie).

Utrzymanie minimum 30% udziału w krajowym rynku paliw.

Utrzymanie sprzedaży przewyższającej o 15% potencjał produkcyjny paliw w rafinerii Grupy LOTOS.

Utrzymanie minimum 10% udziału w krajowym rynku detalicznym.

Dalsza poprawa efektywności ekonomicznej przerobu surowca zapewniająca pełne wykorzystanie posiadanych aktywów.

Dążenie do optymalizacji gospodarki energetycznej rafinerii poprzez rozszerzenie powiązań z innymi systemami energetycznymi.

Efektywność i Rozwój. Wywiad z Prezesem Zarządu

Biznes społecznie odpowiedzialny to....

Podejście Grupy LOTOS do społecznej odpowiedzialności biznesu zostało ukształtowane u początku historii firmy i ma charakter fundamentalny, bo mówiąc o CSR, mamy na myśli robienie biznesu. Uważamy, że największą odpowiedzialnością biznesu jest właśnie dobre prowadzenie biznesu. Przed laty laureat Nagrody Nobla w dziedzinie ekonomii Milton Friedman powiedział, że największą odpowiedzialnością biznesu jest generowanie zysku. Dziś można powiedzieć, że największą odpowiedzialnością jest bycie efektywnym, ponieważ tak naprawdę dla interesariuszy nie ma nic gorszego niż współpraca z firmą nierentowną, która nie płaci w terminie, a jej pracownicy ze względu na słabą kondycję biznesu nie mogą pracować w godziwych warunkach. W moim osobistym podejściu do CSR kluczowa jest odpowiedź na pytanie o to, jak wypracowujemy zyski, jak wywiązujemy się z zobowiązań i jak zarządzamy wpływem naszej działalności, by zapewnić firmie rozwój w długiej perspektywie z korzyścią dla niej i jej otoczenia. Inaczej - w jaki sposób robimy ten biznes, by był to dobry biznes - o którym podobnie, jak o człowieku można by było powiedzieć, że tak działa porządna firma. Z jednej strony jest efektywna ekonomicznie, z drugiej porządnie realizuje swoje zadania i powinności. Definiując CSR, można wiele powiedzieć o odpowiedzialności, uczciwości i wielu innych cechach, które przyporządkowujemy zarówno ludziom, jak i firmom. W LOTOSIE bycie porządnym w dobrze prowadzonym, zyskownym biznesie to podstawa podejścia do CSR.

LOTOS przywiązuje szczególną wagę do kwestii zrównoważonego rozwoju. Czym przejawia się to podejście?

Gdy mówimy, że prowadzenie firmy odbywa się zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, oznacza to dla nas taki sposób, który uwzględnia potrzeby i interesy środowiska przyrodniczego oraz społeczności, w jakiej funkcjonujemy. Kwestie środowiskowe w naszej działalności są jedną z najważniejszych przesłanek zarówno w codziennym działaniu, w prowadzeniu procesu produkcyjnego, jak również w naszej działalności

inwestycyjnej i planach rozwojowych. W pracy koncernu stosujemy takie rozwiązania, które pozwalają nam jak najmniej wpływać na środowisko i w jak najlepszy sposób wykorzystać zasoby naturalne. Stosujemy tę zasadę poprzez wykorzystanie najlepszych możliwych technik, przyjętych przez społeczność międzynarodową, zwłaszcza na forum Unii Europejskiej. Stosowanie zasady zrównoważonego rozwoju oznacza także zobowiązanie do wytwarzania produktów, które w największym stopniu ograniczają uciążliwość dla środowiska w czasie stosowania ich przez naszych klientów.

Istotą społecznej odpowiedzialności biznesu jest także dążenie do zrównoważonego rozwoju przy poszanowaniu praw człowieka, budowaniu dobrych relacji z sąsiadami, lokalną społecznością, ale przede wszystkim z pracownikami. Angażując się w różne aktywności, poprawiamy jakość życia naszych pracowników, a stwarzając nowe miejsca pracy wpływamy na jakość życia całego społeczeństwa. Odpowiedzialnie traktujemy wszystkich interesariuszy wewnątrz i na zewnątrz organizacji. Poczucie odpowiedzialności jest dla koncernu naftowego kluczowe, gdyż swoimi decyzjami wpływamy na przyszłość ludzi i środowiska. Klienci otrzymują lepsze produkty, społeczność ma sąsiada, który wspiera lokalny dobrobyt i rozwój młodego pokolenia, a gospodarka narodowa zyskuje bezpieczne podstawy swego funkcjonowania.

Grupa LOTOS jest sygnatariuszem Deklaracji polskiego biznesu na rzecz zrównoważonego rozwoju. W 2013 r. Spółka angażowała się w prace nad doskonaleniem towarzyszącej deklaracji Wizji 2050 w obszarze energii. Ale to nie jedyna płaszczyzna współpracy na rzecz wyzwań, przed jakimi stoi ten sektor?

Nasze zaangażowanie w dialog z kluczowymi dla branży interesariuszami i to nie tylko na poziomie krajowym, ale i w obszarze międzynarodowym, potwierdziliśmy wielokrotnie. Ostatnio w kwietniu 2014 r. podczas szczytu energetycznego „29+1” w Bukareszcie, jednego z cyklicznych spotkań przedstawicieli firm sektora energii z Europy Środkowej z komisarzem Unii Europejskiej ds. energii Guentherem Oettingerem. Spotkania te są organizowane przez stowarzyszenie Central Europe Energy Partners, którego jesteśmy jednym z inicjatorów. Tym razem głównymi tematami były m.in. ceny energii oraz cele klimatyczne Wspólnoty, uderzające w konkurencyjność jej gospodarki, a także bezpieczeństwo w sektorze energii w świetle obecnych wydarzeń na Ukrainie. Jako Prezes Grupy LOTOS wyraziłem przekonanie, że musimy zdecydowanie zmniejszyć zależność Europy Środkowej od dostaw gazu z jednego kierunku, a także działać na rzecz ochrony i rozwoju naszego przemysłu, aby sprzyjać tworzeniu nowych miejsc pracy. W memorandum bukaresztańskim, przyjętym na zakończenie spotkania, jego uczestnicy wskazali m.in., że Unia Europejska nie powinna dążyć do eliminacji paliw kopalnych, tylko sprzyjać inwestycjom w efektywniejsze rozwiązania technologiczne prowadzące do obniżania emisji dwutlenku węgla.

Dostrzegalne na szeroką skalę efekty polityki klimatycznej możliwe będą tylko wtedy, gdy działania prośrodowiskowe obejmą cały świat. Kreując cele polityki klimatycznej, musimy obserwować, w jakim kierunku podążają konkurencyjne światowe gospodarki. W pełni popierając unijny cel 20-20-20, zamierzamy propagować optymalne podejście do realizacji unijnych celów w zakresie ochrony klimatu, zrównoważonego rozwoju i bezpieczeństwa w sektorze energii. Oznacza to wsparcie wspólnej i wszechstronnej polityki UE uwzględniającej interesy krajów Europy Środkowej, w tym takich inicjatyw, jak tworzenie wewnętrznego rynku energii czy budowa środkowoeuropejskiego korytarza energetycznego i transportowego korytarza Północ-Południe. Nie mniej ważne będzie wyznaczenie nowych celów klimatyczno-energetycznych do 2030 roku oraz przyjęcie nowych wytycznych w zakresie poszukiwań i eksploatacji gazu łupkowego.

Kraje Europy Środkowej muszą w skuteczny i zdecydowany sposób rozwijać przemysł i w efekcie tworzyć nowe miejsca pracy. Aby to osiągnąć, potrzebują taniej energii, której produkcja bazuje w głównej mierze na najłatwiej dostępnych rodzimych surowcach energetycznych. Jako CEEP konsekwentnie opowiadamy się za utrzymaniem równowagi pomiędzy rozwojem gospodarczym Unii, a polityką klimatyczną. Jednak tempo osiągania celów tej ostatniej nie może być odbiegać od realiów zarówno państw członkowskich Wspólnoty, jak i uwarunkowań globalnych. Uważamy, że polityka sektora energii, która nie uwzględnia różnic w poziomie rozwoju gospodarczego poszczególnych krajów, jest szkodliwa dla państw Europy Środkowej. Realizacja celów polityki klimatycznej, zwłaszcza w zakresie ograniczania emisji dwutlenku węgla, powinna ulec modyfikacji, jeśli zależy nam także na konkurencyjności Unii Europejskiej, jako całości.

Czy ogłoszony przez LOTOS w połowie 2013 r. Program Efektywność i Rozwój to odpowiedź na wyzwania współczesnej gospodarki?

Zapoznając naszych interesariuszy z założeniami tego strategicznego projektu, użyłem słów: Większość myśli jak przetrwać obecny czas. My wiemy jak wygrać przyszłość. W pełni je dziś podtrzymuję. Najbardziej efektywnie na rynku działają firmy, które potrafią szybko reagować na zmiany oraz są ekspertami w konkretnych dziedzinach. Taki model biznesowy pozwala lepiej skupić się na realizowanych zadaniach i gromadzić umiejętności, wyróżniające przedsiębiorstwo spośród innych podmiotów. Tym przekonaniem kierowaliśmy się, przygotowując Program Efektywność i Rozwój 2013-2015, który polega na wewnętrznej rekonstrukcji i ekspansji biznesowej Grupy Kapitałowej LOTOS. Stanowi on kolejny etap naszego rozwoju i jest gwarancją jeszcze większej efektywności i sprawności działań. Skupiając się na kluczowych obszarach kompetencji, koncentrujemy się na naszym podstawowym biznesie, upraszczamy strukturę grupy kapitałowej i uwalniamy środki do realizacji założonych celów. Uwzględniamy przy tym interesy kluczowych grup interesariuszy, ponieważ jesteśmy świadomi wpływu wywieranego na otoczenie zarówno w aspekcie ekonomicznym, jak i społecznym oraz środowiskowym.

Czy w osiągnięciu zakładanych celów Grupa LOTOS upatruje swoich szans w otwartej komunikacji z rynkiem?

Nasz obecny Zintegrowany Raport Roczny stanowi już piątą publikację tego typu. W 2010 r. podjęliśmy decyzję o integracji sprawozdań prezentujących interesariuszom podejście do zarządzania oraz wyniki osiągnięte we wszystkich aspektach działalności. Raporty ukazują skalę i charakter naszego oddziaływania na otoczenie, ale także udzielają odpowiedzi, w jaki sposób ograniczając ryzyko, podchodzimy do maksymalizacji szans dla biznesu w dłuższej perspektywie. Odpowiedzialnie gospodarując powierzonym kapitałem produkcyjnym, finansowym, naturalnym czy ludzkim, konsekwentnie wdrażamy strategię budowy wartości. Otwarcie i transparentnie komunikując rynkowi uwarunkowania naszej działalności, osiągnięte wyniki i plany dajemy dowód, że jesteśmy partnerem godnym zaufania. Potwierdza to dokonana w 2013 r. wysoka ocena komunikacji LOTOSU ze środowiskiem rynku kapitałowego, który analizuje podejście Spółki do przedstawiania kwestii społecznych, środowiskowych i ładu korporacyjnego. Bez wątplenia stanowi to poważny czynnik wpływający na wartość firmy.

Podstawowe dane

Grupa LOTOS - wybrane dane *

DANE FINANSOWE	Jednostka	Za rok zakończony 31.12.2013	Za rok zakończony 31.12.2012	Zmiana
			(dane przekształcone)	
Przychody ze sprzedaży	tys.zł	26.697.179	31.071.896	-14%
Zysk/(Strata) operacyjny/(a)	tys.zł	(352.799)	558.637	-163%
Zysk/(Strata) przed opodatkowaniem	tys.zł	(77.525)	968.808	-108%
Zysk/(Strata) netto	tys.zł	(14.774)	836.431	-102%
Całkowite dochody ogółem	tys.zł	83.242	1.218.911	-93%
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej	tys.zł	733.621	468.311	57%
Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	tys.zł	51.026	68.335	-25%
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej	tys.zł	(597.916)	(747.851)	-
Przepływy pieniężne netto razem	tys.zł	186.731	(211.205)	-
Podstawowy/(a) zysk/(strata) netto na jedną akcję	zł	(0,11)	6,44	-102%
Dotacje na cele społeczne	tys.zł	1.811	1.389	30%
Inwestycje proekologiczne	tys.zł	63.012	67.606	-6,8%

DANE FINANSOWE	Jednostka	Stan na 31.12.2013	Stan na 31.12.2012	Zmiana
			(dane przekształcone)	
Aktywa razem	tys.zł	15.559.412	15.978.614	-3%
Kapitały własne	tys.zł	7.135.595	7.052.353	1%

DANE POZAFINANSOWE	Jednostka	Za rok zakończony 31.12.2013	Za rok zakończony 31.12.2012	Zmiana
			(dane porównywalne)	
Pracownicy ⁽¹⁾	liczba zatrudnionych	1.334	1.323	0,8%
Skała rotacji zatrudnienia	%	11,8	9,2	2,6 pp.
Wskaźnik wypadkowości LTIF (na 1 mln przepracowanych godzin) ⁽²⁾		4,5	4,3	-
Całkowity pobór wody	m ³	3.737.302	3.721.330	0,4%
Emisja CO ₂	tys.ton/rok	1.689	1.979	-14,6%

Grupa Kapitałowa LOTOS -wybrane dane skonsolidowane **

Grupa Kapitałowa LOTOS -wybrane dane skonsolidowane **

DANE FINANSOWE	Jednostka	Za rok zakończony	Za rok zakończony	Zmiana
		31.12.2013	31.12.2012	
			(dane przekształcone)	
Przychody ze sprzedaży	tys. zł	28.597.342	33.111.000	-14%
Zysk operacyjny	tys. zł	146.494	312.756	-53%
Zysk/(Strata) przed opodatkowaniem	tys. zł	(6.1979)	366.341	-117%
Zysk netto	tys. zł	39.428	927.876	-96%
Zysk netto przypisany akcjonariuszom Jednostki Dominującej	tys. zł	39.415	927.849	-96%
Zysk netto przypisany udziałom niekontrolującym	tys. zł	13	27	-52%
Całkowite dochody ogółem	tys. zł	123.450	1.284.223	-90%
Całkowite dochody ogółem przypisane akcjonariuszom Jednostki Dominującej	tys. zł	123.439	1.284.210	-90%
Całkowite dochody ogółem przypisane udziałom niekontrolującym	tys. zł	11	13	-15%
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej	tys. zł	1.436.496	1.347.080	7%
Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	tys. zł	(938.414)	(838.051)	-
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej	tys. zł	(251.102)	(883.278)	-
Przepływy pieniężne netto razem	tys. zł	246.980	(374.249)	-
Podstawowy zysk netto na jedną akcję	zł	0,3	7,14	-96%
Dotyczy na cele społeczne	tys. zł	2.131	1.551	37%
Inwestycje proekologiczne	tys. zł	66.348	75.515	-12%
DANE FINANSOWE	Jednostka	Stan na	Stan na	Zmiana
		31.12.2012	31.12.2011	
			(dane przekształcone)	
Aktywa razem	tys. zł	20.299.617	20.027.565	1%
Kapitał własny przypisany akcjonariuszom Jednostki Dominującej	tys. zł	9.189.307	9.065.725	1%
Udziały niekontrolujące	tys. zł	289	699	-59%
Kapitał własny razem	tys. zł	9.189.596	9.066.424	1%

DANE POZAFINANASOWE	j.m.	Za rok zakończony 31.12.2013	Za rok zakończony 31.12.2012	Zmiana
			(dane porównywalne)	
Pracownicy ⁽¹⁾	liczba zatrudnionych	4.773	4.748	0,5%
Wskaźnik wypadkowości LTIF (na 1 mln przepracowanych godzin) ⁽²⁾		4,4	3,3	-
Udział w rynku paliw	%	33,4	34	0,6 pp
Wydobycie ropy naftowej	tys.ton	219,1	262,3	-16%
Wydobycie gazu	mln Nm ³	16	20,9	-23%

* Wyniki finansowe Grupy LOTOS zostały zaprezentowane w Sprawozdaniu finansowym Grupy LOTOS [\(Więcej informacji\)](#)

** Wyniki finansowe Grupy Kapitałowej LOTOS zostały zaprezentowane w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej LOTOS [\(Więcej informacji\)](#)

⁽¹⁾ Średnie zatrudnienie w roku.

⁽²⁾ Wskaźnik LTIF – liczba wypadków powodujących niezdolność do pracy x 10⁶ / liczba roboczogodzin, liczony dla średniego zatrudnienia w roku.

List Wiceprezesa Zarządu

Szanowni Interesariusze,

Rok 2013 był czasem istotnych wyzwań dla dalszej realizacji strategii Grupy Kapitałowej LOTOS. Intensywnie przyspieszając realizację zadań w zakresie wdrażania naszej strategii w segmencie poszukiwawczo-wydobywczym, obserwowaliśmy jednocześnie pogorszenie się zewnętrznych warunków w obszarze produkcji i sprzedaży paliw. Warunki działania europejskiego sektora rafineryjnego są pod presją napływu tańszych produktów rafineryjnych z różnych części świata oraz rosnących wyzwań w zakresie konkurencyjności produktów na rynkach eksportowych.

Odpowiedzią na tę sytuację były działania realizowane w 2013 roku, które potwierdziły naszą gotowość do reagowania na dynamiczne zmiany w otoczeniu. Rafineria w Gdańsku została uznana za jedną z najnowocześniejszych rafinerii na świecie w prestiżowym rankingu firmy Solomon Associates, co potwierdziło skuteczność realizacji Programu 10+. Celem dalszego zwiększenia jej efektywności rozpoczęliśmy prace przygotowawcze do budowy instalacji opóźnionego koksowania (DCU). Dzięki niej rafineria w Gdańsku stanie się zakładem o pełnej konwersji, tzn. będzie mogła produkować tylko wysokomarżowe produkty i będzie przygotowana do stawienia czoła nasilającej się presji na marże rafineryjne. Utrudnione warunki działania w segmencie rafineryjnym, zbiegły się z przyspieszeniem realizacji naszej strategii w segmencie wydobywczym. Akwizycja aktywów wydobywczych na Norweskim Szelfie Kontynentalnym, porozumienie w sprawie złoża YME, przyspieszenie prac w zakresie zagospodarowania złoża B8, a także prace przygotowawcze zmierzające do zagospodarowania złóż gazowych B4 i B6, to najistotniejsze posunięcia w tym segmencie, przybliżające nas do realizacji strategii i poprawienia zbilansowania modelu biznesowego Grupy Kapitałowej LOTOS.

Nasza sytuacja w 2013 roku była dodatkowo utrudniona z uwagi na postój remontowy w gdańskiej rafinerii, który wiązał się z zatrzymaniem pracy instalacji rafineryjnych, skutkującym obniżeniem wolumenu

całorocznej produkcji o około 8%. W minionym roku Grupa Kapitałowa LOTOS osiągnęła niższy poziom przychodów niż w roku 2012. Po 12 miesiącach wypracowaliśmy skonsolidowane przychody ze sprzedaży blisko 29 mld zł, o 14% niższe niż w 2012 roku. Zysk operacyjny wyniósł 146 mln zł, zaś wynik operacyjny po wyeliminowaniu zaburzących go zdarzeń jednorazowych, amortyzacji i z uwzględnieniem efektu LIFO wyniósł 1,3 mld zł, w porównaniu do 2,0 mld zł w 2012, co potwierdza naszą zdolność do generowania wysokich przepływów pieniężnych, mimo niesprzyjających warunków operacyjnych oraz niskiego poziomu marż na światowych rynkach paliw.

Celem wsparcia realizacji strategii biznesowej, w 2013 roku Grupa Kapitałowa LOTOS rozpoczęła realizację Programu „Efektywność i Rozwój 2013-15”, który zakłada przede wszystkim poprawę wskaźników finansowych, dalszy rozwój poprzez realizację inwestycji w podstawowych obszarach działalności oraz reorganizację grupy kapitałowej. Stawiamy na koncentrację na podstawowej działalności, ograniczając zaangażowania osób zarządzających w działalność pomocniczą oraz uproszczenie struktury grupy kapitałowej. Dla spółek zależnych, niezwiązanych z podstawowym obszarem działalności, Program „Efektywność i Rozwój 2013-2015” oznacza poszukiwanie inwestora, który uwolni ich potencjał rozwojowy oraz ułatwi dostęp do nowych źródeł finansowania.

W segmencie poszukiwawczo – wydobywczym Grupa Kapitałowa LOTOS konsekwentnie realizuje plan inwestycji i rozwoju, czego potwierdzeniem było zawarcie z Centrica Norge umowy nabycia udziałów w 14 koncesjach na Norweskim Szelfie Kontynentalnym (pakiet Heimdal). Transakcja w perspektywie roku 2016 pozwoli na odzyskanie 2/3 posiadanego przez LOTOS aktywa podatkowego. Wydobycie w Norwegii (przypadające na przejęte przez LOTOS udziały) kształtuje się na poziomie ok. 240 tys. toe rocznie (5 tys. boe/d), z czego 70% stanowi gaz ziemny, a 30% kondensat (lekka ropa naftowa). Dodatkowo, w wyniku nabycia udziałów w koncesjach norweskich, zasoby LOTOSU zwiększyły się o 9 mln boe w zakresie zasobów eksploatacyjnych potwierdzonych i prawdopodobnych oraz o 31 mln boe w zakresie zasobów warunkowych.

W 2013 roku trwały prace związane z uruchomieniem komercyjnego wydobywania ze złoża B8 na Morzu Bałtyckim, które planujemy rozpocząć w 2015 roku. Złoże B8 posiada potencjał wydobywczy na poziomie 3,5 mln ton ropy naftowej. Warto przypomnieć również, o podpisaniu w październiku 2013 roku umowy z Polskim Inwestycjami Rozwojowymi (PIR) dotyczącej współfinansowania tego projektu. Zakończony w październiku 2013 roku remont platformy wydobywczej PG -1 umożliwi zwiększenie wydobywania ze złoża B3 średniorocznie o 15 tys ton (ropa Rozewie). Trwają prace nad zagospodarowaniem złóż gazowych B4 i B6 (potencjał wydobywczy na poziomie 4 mld m³) we współpracy z CalEnergy Resources. Potwierdzeniem zwiększonej aktywności w segmencie poszukiwawczo-wydobywczym był zakup w grudniu 2013 roku samopodnośnej platformy wiertniczej GSF Monitor (ang. jack-up). Platforma ta będzie prowadzić wiercenia na koncesjach poszukiwawczych na obszarze Morza Bałtyckiego.

W segmencie produkcji i handlu najważniejszym wydarzeniem był postój remontowy, zrealizowany wiosną tego roku. Był to pierwszy postój remontowy przeprowadzony po rozbudowie rafinerii w ramach Programu 10+. W efekcie całkowity przerób ropy w roku 2013 wyniósł 8,6 mln ton, co oznacza średnioroczne wykorzystanie zdolności przerobowych rafinerii w 2013 roku na poziomie około 82%.

W 2013 roku kontynuowano prace przygotowawcze do budowy tzw. instalację opóźnionego koksowania (DCU), która bezpośrednio wpłynie na wzrost efektywności przerobu ropy, poprzez eliminację nieopłacalnego w produkcji i sprzedaży ciężkiego oleju opałowego. Produkcja wysokomarżowych paliw motorowych wzrośnie wskutek realizacji projektu o 900 tys. ton rocznie. Ponadto pojawi się nowy produkt - koks naftowy w wolumenie ok. 350 tys. ton rocznie. Planowane oddanie instalacji DCU określamy na 2017 rok.

Rozpoczęte w 2012 roku prace nad nowym projektem rozwojowym – dywersyfikacją naszej działalności w kierunku potencjalnego rozwoju segmentu petrochemicznego (wspólnie z Grupą Azoty S.A.) były w roku ubiegłym konsekwentnie prowadzone. W wyniku przeprowadzonych prac, w ramach wstępnego studium opłacalności projektu budowy kompleksu petrochemicznego, został zarekomendowany wariant rozwoju polegający na budowie krakingu parowego. Kolejnym etapem projektu jest wykonanie pełnego studium wykonalności, którego rezultat spodziewany jest na koniec 2014 roku.

W ubiegłym roku kontynuowaliśmy dynamiczny rozwój sieci stacji paliw, zwłaszcza w segmencie ekonomicznym. Zgodnie z założeniami szybki rozwój sieci stacji paliw pozwoli Grupie LOTOS osiągnąć zapisany w strategii 10-procentowy udział w rynku sprzedaży detalicznej paliw.

W ciągu całego 2013 roku Grupa Kapitałowa LOTOS odpowiadała na coraz trudniejsze warunki stawiane przez otoczenie rynkowe. Dzięki dywersyfikacji działalności i przyspieszeniu rozwoju w segmencie poszukiwań i wydobycia węglowodorów pokazaliśmy, że staramy się reagować na coraz trudniejsze warunki rynkowe. W 2014 roku oraz latach kolejnych będziemy intensyfikować działania ukierunkowane na wzrost znaczenia segmentu wydobywczego oraz osiągnięcie doskonałości operacyjnej w segmencie rafineryjnym. Dotychczasowe działania udowadniają, że LOTOS jest firmą nastawioną na dalszy wzrost, w warunkach zacieśniającej się konkurencji. Wierzymy, że praca nad umacnianiem fundamentów dla dalszego wzrostu przyczyni się do zwiększenia wartości dla naszych akcjonariuszy i zapewni Grupie Kapitałowej LOTOS adekwatny rozwój w nadchodzących latach.

Z wyrazami szacunku,

Mariusz Machajewski
Wiceprezes Zarządu
Dyrektor ds. Ekonomiczno-Finansowych
Grupa LOTOS S.A.

Rynek kapitałowy

Kurs akcji Grupy LOTOS (zł) i wolumen obrotu (szt.) od dnia debiutu na GPW

Grupa LOTOS zadebiutowała na Gieldzie Papierów Wartościowych w Warszawie (GPW) 9 czerwca 2005 r. Obecnie łączna liczba papierów wartościowych Spółki to 129.873.362.

Kurs akcji na tle indeksów

Rok 2013 był korzystny dla inwestorów na rynku akcji – akcje okazały się najlepszą klasą aktywów inwestycyjnych, zwłaszcza na rynkach rozwiniętych. Indeksy giełdowe w Stanach Zjednoczonych, największej gospodarce świata, rosły o ponad 30% - NASDAQ +35% i S&P500 ok. +30%, natomiast na europejskich rynkach rozwiniętych najsilniejszy okazał się niemiecki indeks DAX +26%.

Główne indeksy GPW zakończyły rok niewielkimi zmianami. Indeks obejmujący wszystkie spółki notowane na Głównym Rynku – WIG - wzrósł o 8%, zaś roczna zmiana indeksu WIG-20 wyniosła -7%.

We wrześniu 2013 r. zadebiutował nowy indeks warszawskiej giełdy – WIG30, który obejmuje trzydzieści największych i najbardziej płynnych spółek GPW.

WIG30 zanotował spadek o prawie 2% na koniec roku. Największą stopę zwrotu na warszawskim parkiecie osiągnęły indeksy małych i średnich spółek - mWIG40 oraz sWIG80 wzrosły odpowiednio o 31% i 37%.

W ujęciu branżowym największy wzrost odnotował WIG-BUDOWNICTWO +33%, natomiast indeks WIG-PALIWA należał do tych indeksów sektorowych, które zanotowały największe spadki (-10%).

Indeks spółek odpowiedzialnych społecznie RESPECT Index spadł o ponad 4% w ciągu 2013 r.

Notowania akcji Grupy LOTOS w 2013 r. poruszały się zgodnie z trendem rynkowym. Cena walorów Spółki w ciągu roku kształtowała się w przedziale 33,15-44,95 zł, a rok kalendarzowy zamknęła na poziomie 35,45 zł. Średnio w analizowanym okresie podczas jednej sesji giełdowej 229.877 akcji Spółki zmieniało właściciela, tj.

o 18% mniej niż w poprzednim roku. Łączna wartość obrotów wyniosła ponad 2,2 mld zł, stanowiąc 1% wszystkich obrotów na GPW, zaś średnia liczba transakcji na sesję wynosiła 877 transakcji. Kapitalizacja rynkowa Grupy LOTOS na koniec 2013 r. wyniosła nieco ponad 4,6 mld zł.

Dane dotyczące akcji Grupy LOTOS w latach 2011-2013.*

	2011	2012	2013
Liczba akcji w obrocie giełdowym (mln szt.)	129,87	129,87	129,87
Kształtowanie się kursu akcji (zł)			
Kurs minimalny	22,26	21,3	32,97
Kurs maksymalny	49,5	43,78	45,45
Kurs zamknięcia	23,3	41,2	35,45
Stopa zwrotu na koniec okresu (%)	-35,9	76,82	-13,96
Obroty na akcjach			
Wartość obrotów (mln zł)	3.299,07	2.013,15	2.211,43
Udział w obrotach (%)	1,31	1,07	1,00
Średni wolumen na sesję (szt.)	377.048	282.163	229.877
Średnia liczba transakcyjna sesję	967	810	877
Wycena Spółki			
Kapitałizacja rynkowa na koniec okresu (mln zł)	3.026,00	5.351,00	4.603,89
Wartość księgową (mln zł)	7.782,40	9.066,40	9.189,60
EV** (mln zł)	10.032,87	11.472,60	10.311,89
Wskaźniki wyceny akcji			
Zysk na jedną akcję (zł)	5,03	7,14	0,30
P/E*** (x)	4,66	5,80	118,00
P/BV**** (x)	0,38	0,59	0,50
EV/EBITDA***** (x)	6,04	11,89	12,85

* Opracowanie własne na podstawie danych GPW i Spółki.

**EV (ang. Enterprise Value) tj. Wartość Przedsiębiorstwa - suma kapitalizacji rynkowej i długu, powiększona o udziały akcjonariuszy mniejszościowych i akcje uprzywilejowane oraz pomniejszona o środki pieniężne i ich ekwiwalenty.

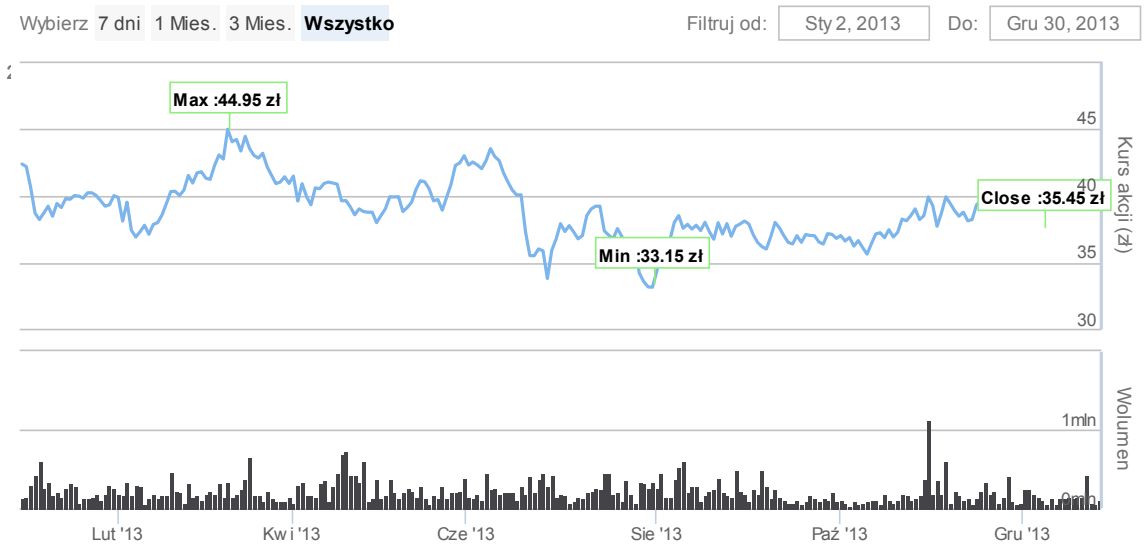
***P/E (ang. Price/Earnings) – Cena / Zysk.

****P/BV (ang. Price/Book Value) – Cena / Wartość Księgową.

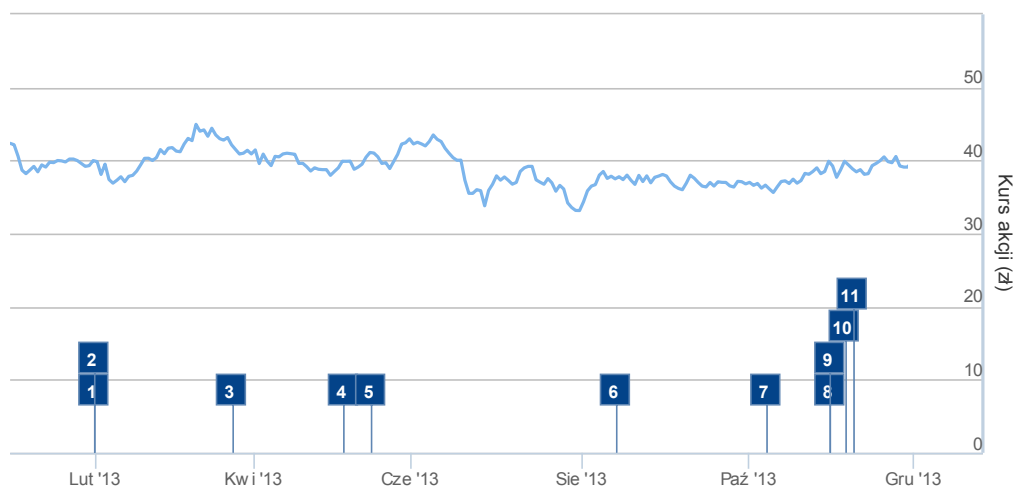
*****EV/EBITDA - Wartość Przedsiębiorstwa / Zysk operacyjny powiększony o amortyzację.

Kształtowanie się ceny akcji Grupy LOTOS w 2013 r. (zł)

Kształtowanie się ceny akcji Grupy LOTOS w 2013 r. (zł)

Ważne wydarzenia w Spółce na tle notowań akcji Grupy LOTOS w 2013 r.

Notowania akcji Grupy LOTOS na tle indeksów giełdowych w 2013 r. ¹

¹ Wykres rebazowany, 100=zamknięcie sesji 28 grudnia 2012 r.

Polityka dywidendy

Wyплаты dywidendy z zysków lat objętych strategią na lata 2011-2015 podporządkowane są optymalizacji struktury finansowania Grupy Kapitałowej LOTOS. Strategia finansowa zakłada wypłatę dywidendy na poziomie do 30% zysku netto.

Zarząd Grupy LOTOS zarekomendował całość zysku netto za 2012 r. wyłączyć z podziału pomiędzy Akcjonariuszami Spółki. Uwzględniając rekomendację Zarządu, 28 czerwca 2013 r. Walne Zgromadzenie zdecydowało o przeznaczeniu zysku za 2012 r. na:

- kapitał zapasowy w wysokości 834 931 320,89 zł,
- zasilenie Funduszu Celowego na finansowanie przedsięwzięć społecznych w wysokości 1 500 000,00 zł.

Dywidenda i stopa dywidendy *

Rok obrotowy	Dywidenda (zł)	Dywidenda na akcję (zł)	Cena akcji na koniec roku (zł)	Stopa dywidendy** (%)
2005	0,00	0,00	44,20	-
2006	40932.000,00	0,36	49,30	0,73
2007	0,00	0,00	44,50	-
2008	0,00	0,00	11,95	-
2009	0,00	0,00	31,80	-
2010	0,00	0,00	36,35	-
2011	0,00	0,00	23,30	-
2012	0,00	0,00	35,45	-

* Opracowanie własne na podstawie danych Spółki.

** Stopa dywidendy - stosunek wartości dywidendy przypadającej na jedną akcję do ceny akcji.

Historyczne dywidendy na akcję *

Rok obrotowy	Dywidenda na akcję (zł)	% zysku netto	Dzień prawa do dywidendy**	Dzień wypłaty dywidendy***
2005	0,00	0,00	-	-
2006	0,36	10,06	11.06.2007	nie później niż 31.07.2007
2007	0,00	0,00	-	-
2008	0,00	0,00	-	-
2009	0,00	0,00	-	-
2010	0,00	0,00	-	-
2011	0,00	0,00	-	-
2012	0,00	0,00	-	-

* Opracowanie własne na podstawie danych Spółki.

** Dzień prawa do dywidendy - dzień, według którego ustala się listę akcjonariuszy uprawnionych do dywidendy za dany rok obrotowy.

*** Dzień wypłaty dywidendy - dzień, w którym wypłaca się dywidendę akcjonariuszom Spółki.

Rekomendacje

Rekomendacje dla akcji Grupy LOTOS wydaje 13 domów inwestycyjnych (w tym domy maklerskie i banki inwestycyjne).

Domy inwestycyjne

Domy inwestycyjne	
z siedzibą w Polsce	z siedzibą za granicą
DMmBanku	Societe Generale
DMBZWBK	ErsteBank
DMIDM	Wood & Co.
DMPKO BP	DeutscheBank
DMBDM	Raiffeisen Centrobank
DI Investors	
ING Securities	
Espirito Santo Investment Bank	

Zgodnie z wiedzą Spółki w 2013 r. wydano 25 rekomendacji biur maklerskich, w tym:

- 4 rekomendacje „Kupuj”*,
- 9 rekomendacji „Trzymaj”**,
- 3 rekomendacje „Redukuj”***,
- 9 rekomendacji „Sprzedaj”****,

z czego:

- 6 rekomendacji podwyższonych (ang. Upgrade),
- 10 rekomendacji podtrzymanych (ang. Maintained),
- 5 rekomendacji obniżonych (ang. Downgrade),

dodatkowo,

- 1 rozpoczęcie rekomendowania (ang. coverage initiation),
- 3 wznowienie rekomendowania (ang. coverage re-initiation).

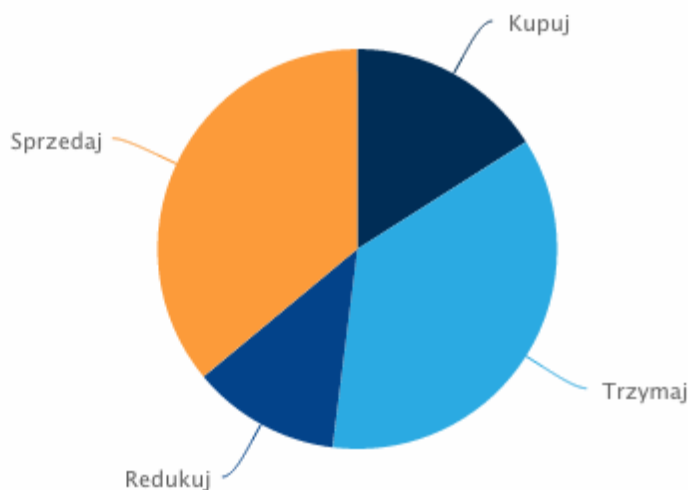
* Kupuj (ang. Buy) – całkowita oczekiwana stopa zwrotu z inwestycji przekroczy 15% w ciągu dwunastu miesięcy

** Trzymaj (ang. Hold) – całkowita oczekiwana stopa zwrotu z inwestycji wyniesie od -5% do +5% w ciągu dwunastu miesięcy

*** Redukuj (ang. Reduce) - całkowita oczekiwana stopa zwrotu z inwestycji wyniesie od -5% do -15% w ciągu dwunastu miesięcy

**** Sprzedaj (ang. Sell) - całkowita oczekiwana stopa zwrotu z inwestycji wyniesie powyżej -15% w ciągu dwunastu miesięcy.

Struktura rekomendacji biur maklerskich dla akcji Grupy LOTOS w 2013 r. (%)

Cena docelowa akcji Grupy LOTOS wyceniana przez biura maklerskie wahała się w przedziale 29,50-56,30 zł wobec 19,40-38,90 zł w roku poprzednim. W 2013 r. akcje wyceniane były średnio na poziomie 37,70 zł wobec 26,80 zł rok wcześniej. Rynkowa wycena akcji Spółki wahała się w przedziale 33,15-44,95 zł. Rok 2013 walory Grupy LOTOS zamknęły na poziomie 35,45 zł.

Wydane rekomendacje i średnia cena docelowa na tle notowań akcji Grupy LOTOS w 2013 r.

* Prosta średnia krocząca – średnia arytmetyczna cen docelowych z rekomendacji za 12 miesięcy (z wyłączeniem aktualizacji rekomendacji starszych niż 6 miesięcy).

Grupa LOTOS w RESPECT Index

Nieprzerwanie od 19 listopada 2009 r. jesteśmy uczestnikiem indeksu firm społecznie odpowiedzialnych na warszawskiej GPW - RESPECT Index (*ang. Responsibility, Ecology, Sustainability, Participation, Environment, Community, Transparency*).

RESPECT Index obejmuje swoim portfelem polskie i zagraniczne spółki z Głównego Rynku GPW, działające zgodnie z najlepszymi standardami zarządzania w zakresie ładu korporacyjnego, ładu informacyjnego i relacji z inwestorami, a także z uwzględnieniem czynników ekologicznych, społecznych i pracowniczych.

W 2013 r. Spółka była dwukrotnie poddana zewnętrznej weryfikacji w celu potwierdzenia, że spełnia kryteria dopuszczające do uczestnictwa w indeksie. Od 23 grudnia 2013 r. jesteśmy zaliczeni do składu indeksu, grupującego rekordową liczbę 23 spółek. Weryfikacja liderów odpowiedzialnego biznesu w Polsce w ostatniej VII edycji projektu RESPECT odbyła się na nowych zasadach. Najistotniejsze ze zmian dotyczyły pytań zawartych w ankiecie konkursowej, które przypisane zostały do trzech grup czynników: Environmental (wyniki środowiskowe), Social (wyniki społeczne) oraz Governance (wyniki zarządcze). Ponadto wymagania RESPECT Index rozszerzono o kryteria wynikające ze specyfiki branżowej firm. Od 2014 r. badanie dojrzałości spółek odbywać się będzie raz w roku.

Kapitał naturalny i produkcyjny

Kapitał naturalny LOTOSU

- **Źródła energii:** ropa naftowa (powstające z jej przerobu gaz opałowy i oleje opałowe), gaz ziemny, produkowana i kupowana energia elektryczna;
- **Surowce procesowe:** ropa naftowa, gaz ziemny;
- **Komponenty środowiska/media używane w procesach:** woda (do produkcji pary i chłodnicza), powietrze (jako medium sterujące);
- **Komponenty będące pod bezpośrednim i pośrednim wpływem środowiskowym w związku z prowadzoną działalnością:**
 - powietrze;
 - woda;
 - gleba;
 - ekosystemy i bioróżnorodność;
 - społeczności lokalne i pracownicy;
 - krajobraz.

Nasze cele w zakresie gospodarowania kapitałem naturalnym:

- Zapewnienie funkcjonowania w zgodności z prawem środowiskowym;
- Zapewnienie postrzegania organizacji jako świadomej lokalnych i globalnych korzyści płynących odpowiedzialnego korzystania z zasobów naturalnych i ochrony przyrody;
- Dążenie do prowadzenia działalności z poszanowaniem zasad odpowiedzialnego korzystania z zasobów naturalnych i dobrych praktyk środowiskowych.

Kluczowe działania:

- Monitorowanie środowiska i przyrody oraz wpływu na nie w sposób wykraczający poza wymagania prawne;
- Dążenie do ciągłego ograniczania negatywnego oddziaływania na środowisko i przyrodę;
- Uwzględnianie i stosowanie najlepszych dostępnych technik oraz praktyk środowiskowych zarówno w procesie projektowania nowych, jak również eksploatacji i modernizacji istniejących instalacji;
- Ograniczanie ryzyka związanego z wystąpieniem nagłego skażenia środowiska (zapobieganie awariom);
- Wspieranie działań prośrodowiskowych instytucji zewnętrznych – ochrona środowiska i przyrody w miejscach niebędących pod bezpośrednim wpływem organizacji;
- Edukacja ekologiczna – budowa świadomości dobrych praktyk środowiskowych i odpowiedzialnego korzystania z zasobów naturalnych wśród pracowników i społeczności lokalnej.

Uzyskiwane wyniki:

Zwiększenie udziału gazu ziemnego w systemie energetycznym firmy

Ograniczenie emisji niezorganizowanych do powietrza

Sukcesywna modernizacja instalacji na stacjach paliw

Minimalizowanie zużycia wody – stosowanie obiegów zamkniętych i utrzymywanie możliwie najwyższego stopnia recykulacji

Znaczące zmniejszenie wielkości emisji do powietrza z instalacji rafinerii w Gdańsku: dziesięciokrotne w zakresie SO₂, dwukrotne w zakresie NO_x i prawie czterokrotnie w zakresie pyłu w stosunku do 2011 r.

Utrzymywanie średniorocznych parametrów emitowanych ścieków poniżej 50% wartości dopuszczalnych

Monitorowanie jakości osadów dennych i wody morskiej w obrębie miejsc wydobywania ropy i gazu

Przykładanie coraz większej wagi do zagadnień związanych z bioróżnorodnością podczas procesów oceny oddziaływania na środowisko

Zakończenie przygotowań do przeprowadzenia wielkoobszarowej inwentaryzacji przyrodniczej na terenie rafinerii w Gdańsku i w jej otoczeniu

Sukcesywne zmniejszanie ilości gazu ze źródeł spalanych na platformach

Osiągnięcie współczynnika emisyjności CO₂ charakteryzującego najlepsze europejskie rafinerie

Zakończenie budowy i uruchomienie instalacji odzysku gazów zrzutowych z pochodni – 6000 Mg wyemitowanego CO₂ mniej oraz dodatkowa ilość medium w systemie energetycznym

Przeprowadzenie kampanii edukacyjnej w grupie kapitałowej dotyczącej segregowania odpadów

Kapitał produkcyjny LOTOSU

- **Poszukiwanie:** obszary koncesji, infrastruktura poszukiwawcza (platformy wiertnicze);
- **Wydobycie:** infrastruktura wydobywcza (platformy wydobywcze, linie przesyłowe);
- **Produkcja:** infrastruktura produkcyjna (rafineria, zakłady produkcyjne, ropociągi port-rafineria, rurociąg gazu, elektrociepłownie);
- **Logistyka pierwotna:** bazy produktowe, nalewaki auto i kolejowe, infrastruktura kolejowa, położenie geograficzne;
- **Sprzedaż i dystrybucja wtórna:** sieci dystrybucyjne, infrastruktura drogowa, infrastruktura kolejowa, położenie geograficzne, sieć stacji paliw

Nasz cel w zakresie gospodarowania kapitałem produkcyjnym:

- Osiągnięcie poziomu produkcyjnego i technologicznego zgodnego ze światowymi tendencjami i w przemyśle petrochemicznym przy jednoczesnym spełnianiu norm środowiskowych.

Kluczowe działania:

- Poszerzanie własnej bazy surowcowej na podstawie złóż w rejonach o niskim i umiarkowanym poziomie ryzyka;
- Rozwój działalności na Morzu Bałtyckim, Norweskim Szelfie Kontynentalnym oraz na obszarach lądowych w Polsce i Litwie, w szczególności poprzez:
 - Polska: wzrost wydobycia z posiadanych złóż, pełne rozpoznanie potencjału poszukiwawczego Morza Bałtyckiego, rozwój działalności na koncesjach lądowych;
 - Norwegia: poszukiwanie, zagospodarowywanie i produkcja na posiadanych koncesjach morskich, zakup złóż produkcyjnych;
 - Litwa: pełne zagospodarowanie posiadanych koncesji lądowych.
- Modernizacja infrastruktury poszukiwawczo-wydobywczej;
- Optymalne wykorzystanie aktywów posiadanych oraz aktywów obejmowanych w wyniku działań rozwojowych:
 - Zwiększenie stopnia konwersji i pogłębienie przerobu surowca;
 - Rozbudowa ciągów technologicznych rafinerii (instalacja koksowania);
 - Efektywne wykorzystanie rozbudowanych poprzez Program 10+ mocy przerobowych rafinerii;
 - Utrzymanie wysokiej niezawodności instalacji rafineryjnych - zapewnienie bezpiecznej i stabilnej pracy instalacji produkcyjnych i pomocniczych mierzonej dostępnością minimum 98% w ciągu roku,
- Rozbudowa sieci sprzedaży paliw, olejów i asfaltów.

Uzyskiwane wyniki:

Wzrost poziomu wydobycia surowca

Pozyskanie nowych koncesji

Wzrost poziomu i efektywności produkcji

Osiągnięcie technicznej dostępności instalacji rafinerii na poziomie 99,7% - najwyższej w historii firmy, dającej jeden z najlepszych wyników na świecie

Zwiększenie udziału w rynku detalicznym

Łączny poziom inwestycji przeznaczonych na realizację celów działalności poszukiwawczo-wydobywczej w latach 2011-2015 to 3,9 mld zł, co stanowi prawie 70% łącznych inwestycji Grupy Kapitałowej LOTOS w tym okresie.

Wypowiedź Zbigniewa Paszkowicza

Wiceprezesa Zarządu ds. Poszukiwań i Wydobywania Grupy LOTOS

” Rok 2013 to czas intensywnego rozwoju segmentu poszukiwań i wydobywania Grupy Kapitałowej LOTOS – najszybszego w jego dotychczasowej historii. Jest to sukces tym większy, że osiągnęliśmy go mimo nie zawsze sprzyjającego otoczenia makroekonomicznego. Pod koniec 2013 roku potencjał wydobywczy naszego segmentu przekroczył poziom 0,5 mln ton rocznie. To ponad 40% celu strategicznego, jaki planujemy osiągnąć do końca 2015 roku.

Zbigniew Paszkowicz
Wiceprezes Zarządu ds. Poszukiwań i Wydobywania Grupy LOTOS

Rok 2013 to czas intensywnego rozwoju segmentu poszukiwań i wydobywania Grupy Kapitałowej LOTOS – najszybszego w jego dotychczasowej historii. Jest to sukces tym większy, że osiągnęliśmy go mimo nie zawsze sprzyjającego otoczenia makroekonomicznego. Pod koniec 2013 roku potencjał wydobywczy naszego segmentu przekroczył poziom 0,5 mln ton rocznie. To ponad 40% celu strategicznego, jaki planujemy osiągnąć do końca 2015 roku.

Jedno z głównych źródeł tego sukcesu to kompetencje i zaangażowanie naszych załóg – pracowników spółek należących do segmentu poszukiwań i wydobywania. Te merytoryczne kompetencje, a także determinacja w dążeniu do zaplanowanych wyników to najcenniejszy kapitał, jakim dysponujemy. Będziemy go rozwijać, inwestując w podnoszenie szeroko rozumianych kwalifikacji naszych pracowników.

Przegląd najważniejszych wydarzeń minionego roku trzeba zacząć od rozwiązania – z naszej inicjatywy i dzięki naszym działaniom – kwestii projektu YME. Podpisane w marcu 2013 roku porozumienie między operatorem złoża, a właścicielem stojącej na nim platformy zdjęło z LOTOSU gorset, który ograniczał nam swobodę i hamował rozwój segmentu. Wymierne efekty przyszły bardzo szybko.

Spółka LOTOS Norge zakupiła udziały w pakiecie 14 koncesji Heimdal na Norweskim Szelfie Kontynentalnym. Zgodnie z norweskim prawem podatkowym rozpoczęliśmy dzięki tej transakcji odzyskiwanie środków zainwestowanych w złożo Yme. Przewidujemy, że do roku 2016 tylko w efekcie tej transakcji odzyskamy 2/3 kapitału zainwestowanego w ten projekt.

Na Bałtyku wydobyliśmy więcej ropy, niż zakładaliśmy w planach na rok 2013. To m.in. rezultat przywrócenia do produkcji platformy PG-1 na złożo B3. Był to projekt sprawnie zaplanowany i bezpiecznie (bez wypadków) przeprowadzony. Skala sukcesu jest tym większa, że remont PG-1 to przedsięwzięcie bardzo złożone i trudne technicznie.

Rynek kapitałowy zauważył i pozytywnie ocenił te osiągnięcia. Cieszymy się pełnym zaufaniem instytucji finansowych, co ułatwia nam skuteczne pozyskiwanie kapitału na kolejne inwestycje.

W grudniu 2013 roku LOTOS Petrobaltic kupił platformę wiertniczą GSF Monitor. Po wejściu do eksploatacji – pod nazwą LOTOS PETROBALTIC – umożliwi nam ona odkrycie do końca wszystkich zasobów węglowodorów pod dnem Morza Bałtyckiego. Zwłaszcza tych, które dotychczas były niedostępne, ponieważ znajdują się pod dnem morza o głębokości powyżej 90 m.

Nowa platforma wiertnicza przejmie zadania platformy Petrobaltic, która zostanie przebudowana na centrum produkcyjne na złożo B8. Warto podkreślić, iż projekt zagospodarowania tego złoża jest tak dobrze przygotowany, że spółka Polskie Inwestycje Rozwojowe wybrała go – spośród wielu innych – jako pierwszy,

w którym postanowiła wziąć udział. Potwierdza to przedstawione wyżej tezy o wysokich kompetencjach merytorycznych naszych załóg i o zaufaniu, jakim cieszymy się w instytucjach finansowych.

Przeprowadziliśmy badania sejsmiczne na sześciu koncesjach na powierzchni ponad 1,2 tys. km² na Bałtyku. Po raz pierwszy od wielu lat prowadzimy poszukiwania węglowodorów na taką skalę. To dobra inwestycja w przyszłość – podobnie jak dwie nowe koncesje, które uzyskaliśmy w 2013 roku. Jesteśmy coraz bliżej finalnej decyzji o sposobie zagospodarowania gazowych złóż B4 i B6. Łączymy w tym projekcie naszą znajomość Morza Bałtyckiego z kompetencjami i potencjałem partnera – firmy CalEnergy.

Umacniamy naszą pozycję na Bałtyku, a wspólnie z PGNiG pracujemy na koncesjach lądowych. Zaczęliśmy w roku 2013 od Kamienia Pomorskiego i Górowa Iławeckiego, przygotowujemy się do poszerzenia wspólnych działań. Na Litwie ustabilizowaliśmy wydobycie na poziomie bliskim planowanego, a badania sejsmiczne i wiercenia 5 otworów produkcyjnych, które przeprowadziliśmy w 2013 roku, przyniosą wzrost produkcji w przyszłości.

Realizując program „Efektywność i Rozwój”, w 2013 roku przeprowadziliśmy w spółkach segmentu reorganizację i restrukturyzację. Spółki prowadzące działalność podstawową – poszukiwania i wydobycie – mogą teraz w większym stopniu koncentrować się na tych działaniach. Zasoby i kompetencje o charakterze pomocniczym przenosimy do innych spółek – przede wszystkim z naszej Grupy Miliana.

Stworzyliśmy w 2013 roku mocny fundament pod jeszcze szybszy i bardziej efektywny rozwój segmentu w przyszłości. W 2014 roku po raz pierwszy w historii wartość inwestycji w segmencie poszukiwań i wydobycia LOTOSU w ciągu jednego roku przekroczy 1,5 mld zł, a na samym Bałtyku sięgnie miliarda złotych. Systematycznie i konsekwentnie dążymy do naszego strategicznego celu: potencjału wydobywczego na poziomie 1,2 mln ton na koniec 2015 roku.

Działalność poszukiwawczo-wydobywcza

Grupa LOTOS prowadzi działalność poszukiwawczo-wydobywczą za pośrednictwem Grupy Kapitałowej LOTOS Petrobaltic S.A. na terenie:

- **Polski** – LOTOS Petrobaltic wraz ze spółkami i zależnymi;
- **Litwy** – AB LOTOS Geonafta wraz ze spółkami i zależnymi;
- **Norwegii** – LOTOS Exploration and Production Norge AS.

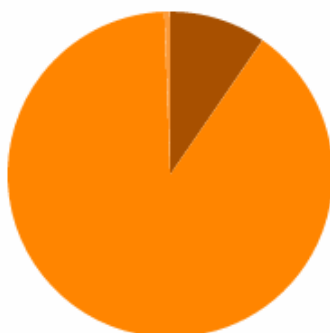
W grupie kapitałowej funkcjonują także spółki pełniące działalność pomocniczą: Grupa Miliana i Energobaltic Sp z o.o. Działalność Grupy Miliana obejmuje usługi logistyki morskiej świadczone na rzecz LOTOS Petrobaltic. Spółka Energobaltic powstała w celu zagospodarowania gazu towarzyszącego przy wydobywaniu ropy naftowej na złożu B3 oraz w przyszłości z innych złóż węglowodorów na Morzu Bałtyckim. W ramach zakładu Elektrociepłownia Władysławowo produkuje energię elektryczną, ciepłą, LPG i kondensat gazowy, wykorzystując gaz towarzyszący z morskiej kopalni ropy B3.

Na koniec 2013 r. zasoby ropy naftowej Grupy Kapitałowej LOTOS Petrobaltic klasyfikowane w kategorii 2P wyniosły 8,08 mln ton (62,08 mln boe), a w kategorii 2C 1,80 mln ton (13,63 mln boe), natomiast zasoby gazu ziemnego klasyfikowane w kategorii 2P wyniosły 1,09 mld m³, a w kategorii 2C 6,49 mld m³.

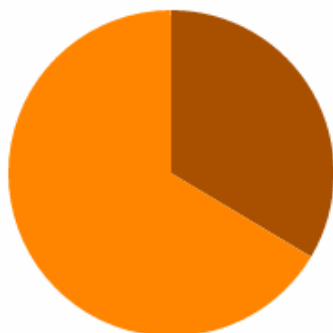
Zasoby ropy 2P (tys. ton)

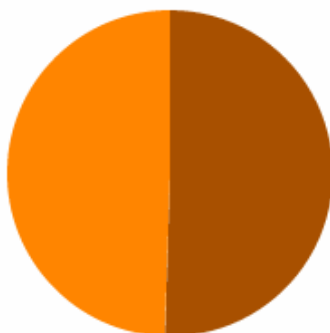
Zasoby ropy 2C (tys. ton)

Zasoby gazu 2P (mld m³)

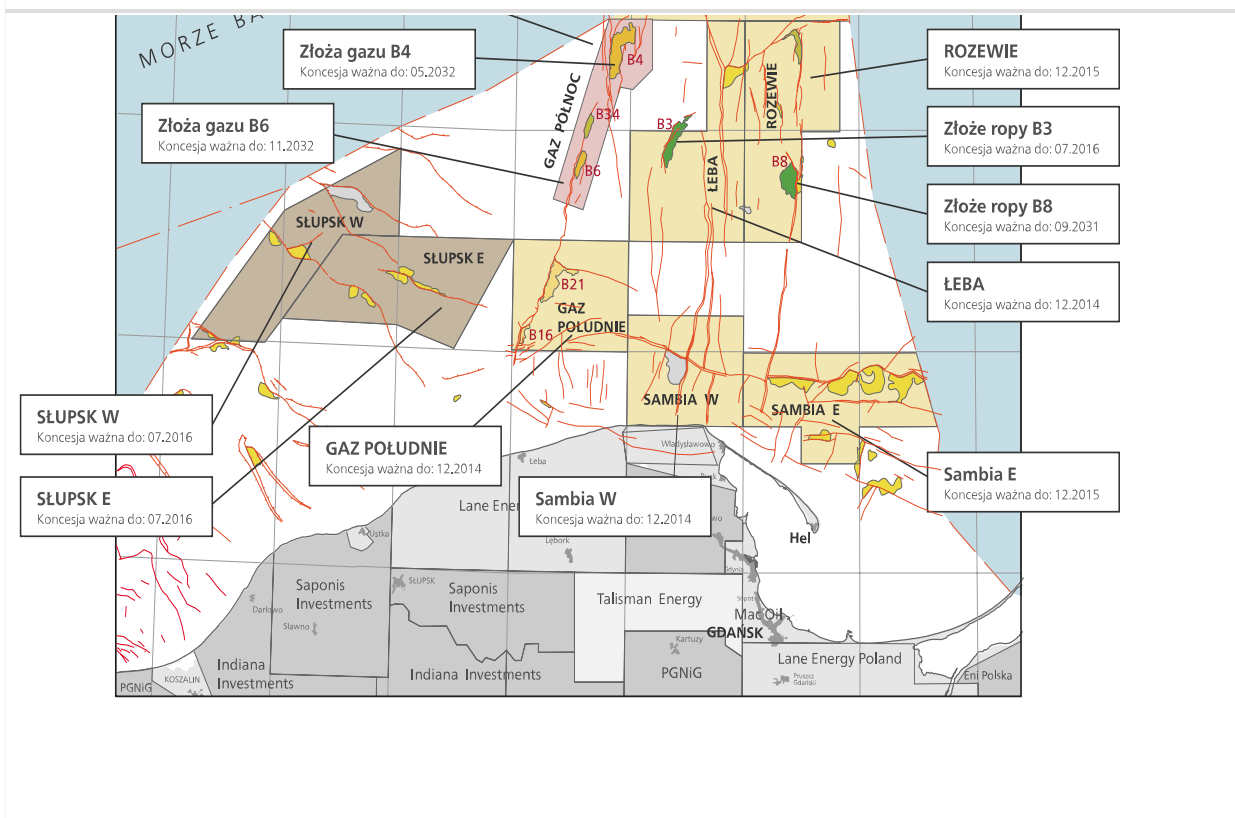
Zasoby gazu 2C (mld m³)

■ Morze Bałtyckie
■ Norweski Szelf Kontynentary

■ Morze Bałtyckie
■ Norweski Szelf Kontynentary

Polska - Morze Bałtyckie

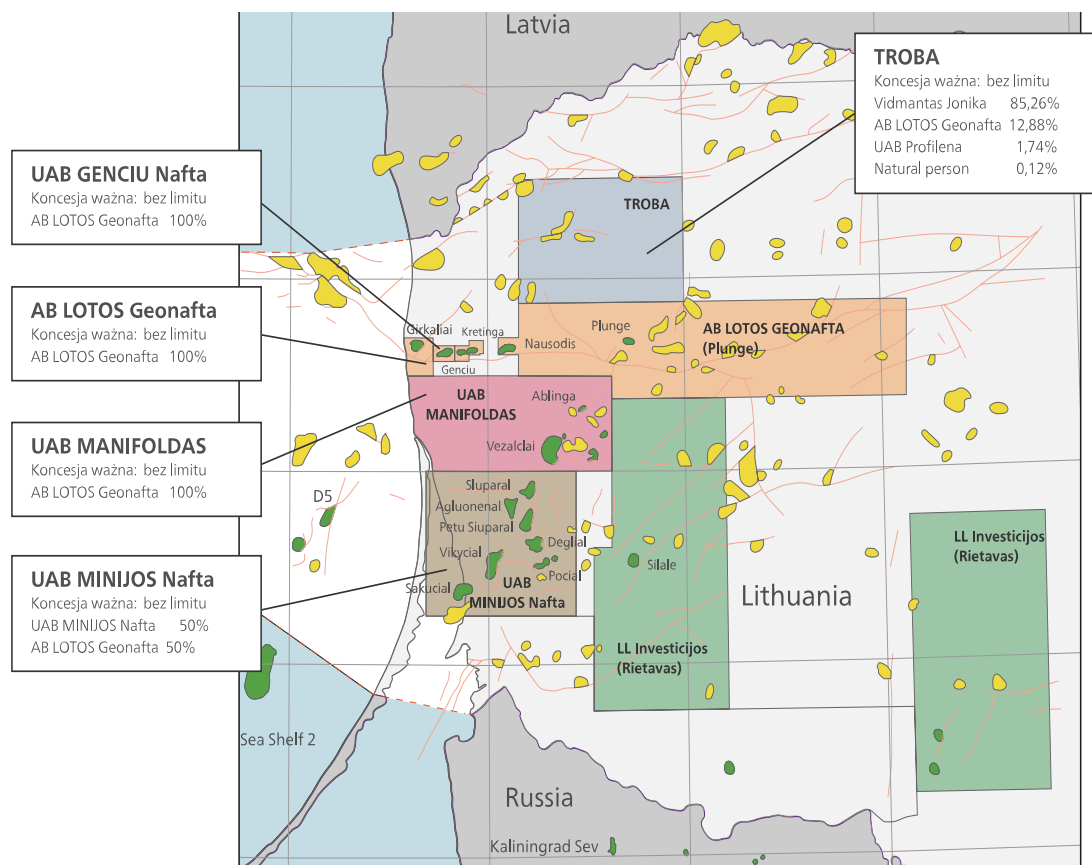
LOTOS Petrobaltic to jedyna polska firma prowadząca od 2005 r. działalność wydobywczą w obrębie polskiej strefy ekonomicznej Morza Bałtyckiego. Na koniec 2013 r. spółka była właścicielem:

- dziewięciu koncesji złóż ropy naftowej i gazu na poszukiwanie i rozpoznanie złóż ropy naftowej i gazu ziemnego, z których dwie - Słupsk E i Słupsk W pozyskano w 2013 r. Łączna powierzchnia to ponad 8,5 tys. km²;
- czterech koncesji na wydobycie węglowodorów:
 - na złożu B3 na wydobywanie ropy naftowej i towarzyszącego jej gazu ziemnego, zlokalizowana 73 km na północ od Rozewia; obecnie trwa proces wydłużenia jej obowiązywania do 2026 r.;
 - na złożu B8 na wydobywanie ropy naftowej i towarzyszącego jej gazu ziemnego, zlokalizowana 70 km na północ od Jastarni; złożo jest w trakcie zagospodarowania;
 - na złożach B4 i B6 na wydobywanie gazu ziemnego, zlokalizowane na północ od Łeby; trwa przygotowanie do ich zagospodarowania we współpracy z CalEnergy Resources Poland;
 - nie wystąpiono o przedłużenie ważności obowiązywania koncesji Gaz Północ, której termin upływał w kwietniu 2014 r.

W 2013 r. na Morzu Bałtyckim LOTOS Petrobaltic realizował eksploatację złoża B3.

Łączne w 2013 r. wydobycie ropy naftowej ze złóż bałtyckich wyniosło 145,6 tys. ton (1 128,2 tys. bbl). Wydobycie towarzyszącego gazu ziemnego wyniosło 16 mln Nm³. Na koniec 2013 r. zasoby ropy naftowej na Morzu Bałtyckim klasyfikowane w kategorii 2P wyniosły 5,06 mln ton (39,28 mln bbl), a w kategorii 2C 0,17 mln ton (1,44 mln bbl), natomiast zasoby gazu ziemnego klasyfikowane według kategorii 2P 0,37 mld m³, a w kategorii 2C 3,28 mld m³.

Litwa

Na terenie Republiki Litewskiej LOTOS Petrobaltic prowadzi działalność za pośrednictwem grupy kapitałowej swojej spółki zależnej AB LOTOS Geonafta, która poszukuje, wydobywa i sprzedaje ropę naftową oraz świadczy usługi wiertnicze. Łącznie eksploatuje 14 złóż naftowych.

Wydobycie ropy naftowej ze złóż litewskich wyniosło w 2013 r. 73,5 tys. ton (563,8 tys. bbl). Na koniec 2013 r. zasoby ropy naftowej na Litwie klasyfikowane w kategorii 2P wyniosły 0,98 mln ton (7,5 mln bbl).

Norwegia – Norweski Szelf Kontynentalny

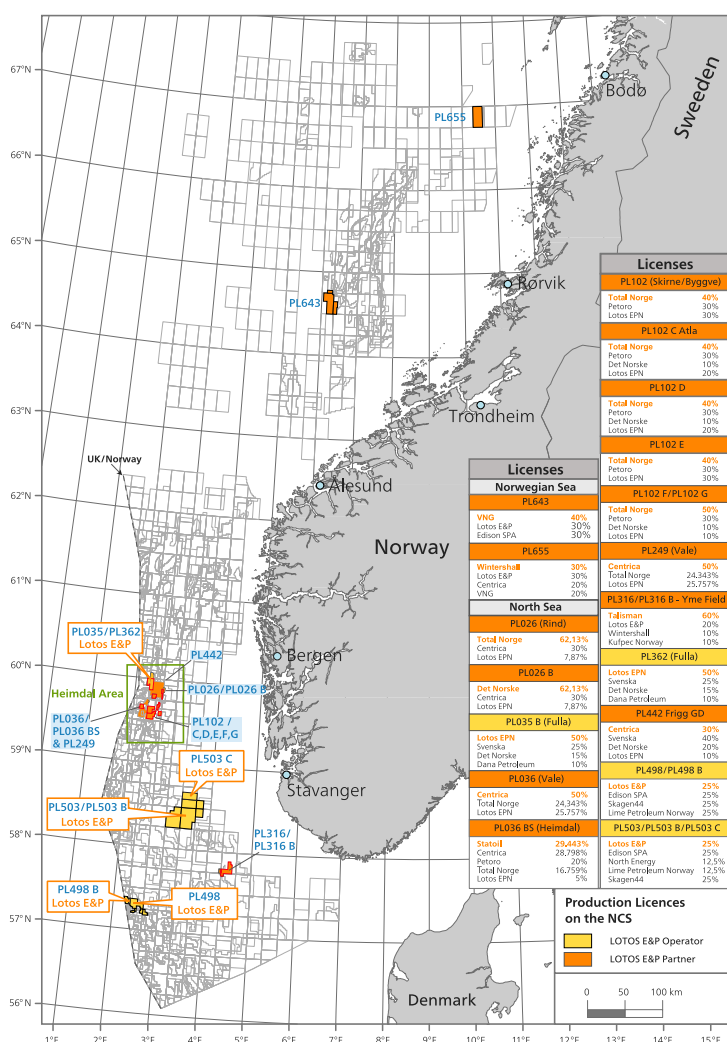
Za rozwój działalności na Norweskim Szelfie Kontynentalnym odpowiada LOTOS Exploration and Production Norge AS (LOTOS Norge) z siedzibą w Stavanger. Na koniec 2013 r. spółka była udziałowcem w 24 koncesjach na poszukiwanie i wydobywanie ropy naftowej: PL 316, PL316B, PL 455, PL 498, PL 497, PL497B, PL 503, PL503B, PL 643, PL 655 oraz w koncesjach nabytych w ramach pakietu Heimdal: PL026, PL026B, PL035B, PL036BS, PL036, PL102, PL102D, PL102E, PL102G, PL102F, PL102C, PL249, PL362, PL442. Na 6 licencjach LOTOS Norge pełniło funkcję operatora: PL035B i PL362 (od 16.01.2014 r.) oraz PL455, PL 498, PL 503, PL503B.

21 stycznia 2014 r. LOTOS Norge otrzymała w rundzie APA 2013 (Awards in Pre-defined Areas) dwie nowe koncesje poszukiwawcze na Morzu Północnym na Norweskim Szelfie Kontynentalnym PL 503 C oraz PL 498 B, w których spółka będzie pełniła funkcję operatora.

Spółka zrezygnowała 23 stycznia 2014 r. z koncesji PL 497 i PL 479B oraz 1 marca 2014 r. z PL 455 ze względu na brak perspektyw wydobywczych.

W wyniku wspomnianych zmian spółka na dzień sporządzenia niniejszego Raportu jest udziałowcem w 23 koncesjach na Norweskim Szelfie Kontynentalnym, w 7 z nich pełni funkcję operatora.

LOTOS Norge ma 20% udziałów w koncesji PL316/316B (YME), w której w ramach konsorcjum rolę operatora pełni Talisman Energy.

30 grudnia 2013 r. przejęto własność złóż produkcyjnych Vale, Atla, SkirneByggve na Norweskim Szelfie Kontynentalnym. Wydobyte ze złóż produkcyjnych dla udziału LOTOS Norge wynosi ok. 5 tys. boe/dzień, tj. ok. 240 tys. toe (ton ekwiwalentu ropy) w perspektywie roku.

Na koniec 2013 r. zasoby ropy naftowej ze złóż norweskich klasyfikowane w kategorii 2P wyniosły 2,04 mln ton (15,3 mln bbl), a w kategorii 2C 1,61 mln ton (12,11 mln bbl), natomiast zasoby gazu ziemnego w kategorii 2P wyniosły 0,72 mld m³, a w kategorii 2C 3,21 mld m³.

Dokonania

Do najważniejszych osiągnięć w działalności poszukiwawczo-wydobywczej w 2013 r. zaliczamy:

W Polsce

Przywrócenie produkcji z węgla PG-1

Terminowo zakończono remont platformy PG-1 i przywrócono produkcję na bałtyckim złożu ropy i gazu B3.

Zagospodarowanie złoża B8

Terminowo zrealizowano projekt zagospodarowania złoża B8. Przeprowadzono prace wiertnicze na otworze B8-5K, dokonano wyboru kontraktora kluczowego kontraktu na projektowanie, kontraktację i zarządzanie pracami stoczni oraz projekt budowlany na przebudowę platformy Petrobaltic na centrum produkcyjne. W październiku 2013 r. Polskie Inwestycje Rozwojowe i LOTOS Petrobaltic zawarły porozumienie dotyczące finansowania projektu inwestycyjnego związanego z zagospodarowaniem bałtyckiego złoża ropy naftowej B8.

Zagospodarowanie złóż gazowych B4/B6

Prowadzono dalsze prace w celu przygotowania do zagospodarowania złóż gazowych B4/B6 we współpracy z CalEnergy Resources Poland. Po zgodzie Ministerstwa Środowiska w marcu 2013 r. do spółki przeniesiono koncesje na Gaz Północ oraz koncesje na wydobywanie B4 i B6. W kwietniu 2013 r. CalEnergy przystąpił jako komandytariusz do spółki celowej Baltic Gas Sp. z o.o. i Wspólnicy Spółka Komandytowa, utworzonej wcześniej przez LOTOS Petrobaltic w celu realizacji umowy inwestycyjnej zawartej z CalEnergy w 2012r. W 2013 r. wykonano badania sejsmiczne 3D na koncesji Gaz Północ. Prowadzono prace mające na celu wybór koncepcji zagospodarowania, w tym dokonano oceny możliwości wykorzystania istniejącej infrastruktury morskiej i lądowej oraz prowadzono rozmowy z potencjalnymi odbiorcami gazu ziemnego.

Badania sejsmiczne na Morzu Bałtyckim

Prowadzono prace poszukiwawcze i rozpoznawcze. Na obszarach koncesyjnych: Gaz Południe, Gaz Północ, Łeba, Rozewie, Sambia W oraz Sambia E przeprowadzono badania sejsmiczne 2D na powierzchni 400 km² i 3D na powierzchni ponad 870 km². Potencjał wydobywczy Bałtyku to 30 mln toe węglowodorów. Potencjalne obiekty złożowe zlokalizowane są pod dnem morza o głębokości powyżej 90 m.

Nowe koncesje w Polsce

Ministerstwo Środowiska udzieliło LOTOS Petrobaltic na 3 lata dwóch nowych koncesji na poszukiwanie złóż ropy i gazu ziemnego w polskiej strefie ekonomicznej Morza Bałtyckiego: Słupsk W i Słupsk E. Powierzchnia obszaru koncesji Słupsk W to 1.021 km², a koncesji Słupsk E 1.139 km². Obecnie łączna powierzchnia koncesji poszukiwawczo-rozpoznawczych na Morzu Bałtyckim wynosi ponad 8,5 tys. km².

Zakup platformy wiertniczej

Zawarto umowę zakupu platformy wiertniczej GSF Monitor typu jack-up (samopodnośna). Platforma otrzyma nazwę LOTOS Petrobaltic. W 2014 r. przejmie prace wiertnicze po przebudowie platformy wiertniczej Petrobaltic na centrum produkcyjne na złożu B8. Platforma może prowadzić wiercenia na wodach o głębokości 105 m, a po ewentualnym przedłużeniu jej nóg na głębokości do 120 m.

Współpraca z PGNIG

W celu rozwoju działalności na koncesjach lądowych w sierpniu 2013 r. zawarto z PGNIG umowę o wspólnych operacjach na koncesji Kamień Pomorski. Koncesja ta jest położona na terenie woj. zachodniopomorskiego i jest jedną z bardziej perspektywicznych w rejonie. Powierzchnia obszaru koncesyjnego to 217 km². Zaplanowane prace poszukiwawcze umożliwią partnerom ocenę wielkości zasobów i podjęcie decyzji o rozpoczęciu ich ewentualnej eksploatacji.

W Norwegii

Projekt YME - porozumienie z SBM

W celu odzyskania kapitału zainwestowanego w projekt YME w marcu 2013 r. osiągnięto porozumienie pomiędzy spółką Talisman Energy (operatorem złoża YME) i SBM Offshore (producentem platformy wydobywczej) w sprawie usunięcia wadliwej platformy ze złoża YME. SBM Offshore zapłacił członkom konsorcjum 470 mln USD. Talisman Energy, działając w imieniu udziałowców koncesji, zobowiązał się do wykonania niezbędnych prac przygotowawczych na platformie i usunięcia jej ze złoża. Do SBM Offshore będzie należało przetransportowanie platformy do portu oraz jej utylizacja. Jednocześnie udziałowcy konsorcjum przejmą prawo własności do elementów podwodnej infrastruktury na złożu YME, dostarczonej przez SBM Offshore.

Zakup pakietu Heimdal

W październiku 2013 r. spółka LOTOS Norge zawarła umowę z firmą Centrica na nabycie aktywów poszukiwawczo-wydobywczych Heimdal. Transakcja dotyczy 14 koncesji w centralnej części Morza Północnego, obejmujących: hub gazowy Heimdal (operator Statoil), trzy złoża produkcyjne (Byggve/Skirne, Atla, Vale), trzy złoża do zagospodarowania (Frigg GammaDelta, Fulla, Rind) oraz potencjał poszukiwawczy. Potwierdzone rezerwy w złożach produkcyjnych zgodnie z efektywną datą transakcji 1 stycznia 2013 r. to 9 mln boe, natomiast rezerw warunkowe w złożach do zagospodarowania to 31 mln boe. Wartość transakcji wyniosła 175,8 mln USD.

Na Litwie

Przygotowania do zagospodarowania koncesji

W celu pełnego zagospodarowania posiadanych koncesji lądowych realizowano program wierceń produkcyjnych. Zakończono wiercenie 5 nowych otworów oraz prowadzono analizy możliwości zwiększenia wydobywania przy zastosowaniu technik zwiększających wydobywanie EOR (Enhanced Oil Recovery). Realizowano program badań sejsmicznych w obszarach Kłajpeda, Ablinga i Lizai/Auksoras.

W konsekwencji podjętych działań, w szczególności realizacji transakcji z firmą Centrica i akwizycji pakietu Heimdal roczny potencjał wydobywczy segmentu poszukiwawczo-wydobywczego to obecnie 0,5 mln ton, co stanowi 42% poziomu realizacji celu strategicznego określonego w tym zakresie do końca 2015 r.

Wyzwania w perspektywie realizacji strategii do 2015 r.

Nadrzędny cel strategiczny dla segmentu poszukiwań i wydobycia zakłada zwiększenie potencjału wydobywczego do poziomu 24 tys. boe (barrel of oil equivalent) dziennie (ekwiwalent 1,2 mln ton ropy rocznie) w 2015 r. W ramach realizacji strategii zakładamy w 2014 r. następujące kluczowe działania:

Polska

- Kontynuacja wydobycia ze złoża B3 na Morzu Bałtyckim z wykorzystaniem platformy PG-1.
- Realizacja projektu zagospodarowania złoża B8.
- Realizacja prac poszukiwawczo-rozpoznawczych w celu pełnego rozpoznania potencjału wydobywczego Morza Bałtyckiego.
- Kontynuacja prac zmierzających do zagospodarowania złóż gazowych B4/B6 przy współpracy z CalEnergy Resources Poland.
- Dalsza współpraca z PGNIG w celu udziału w poszukiwaniu i rozpoznawaniu złóż konwencjonalnych i niekonwencjonalnych gazu i ropy na koncesjach lądowych.

Norwegia

- Realizacja wydobycia oraz zagospodarowania złóż pozyskanych w pakiecie Heimdal.
- Realizacja działań w celu odzyskania kapitału zainwestowanego w projekt YME.
- Analiza dalszych możliwości akwizycji aktywów na Norweskim Szelfie Kontynentalnym.

Litwa

- W celu pełnego zagospodarowania posiadanych koncesji lądowych planowana jest realizacja planów wierceń produkcyjnych i poszukiwawczych.
- Analiza możliwości pozyskania nowych koncesji na Litwie.
- Zakończenie analiz możliwości zwiększenia wydobycia przy pomocy technik zwiększających wydobywanie (EOR) i wdrożenie ich efektów.

Perspektywy rozwoju do 2020 r.

Kierunki rozwoju do 2020 r. zakładają zwiększenie potencjału wydobywczego do ok. 100 tys. boe dziennie (ekwiwalent 5 mln ton ropy rocznie) oraz dysponowanie w 2020 r. wydobywalnymi, potwierdzonymi zasobami węglowodorów na poziomie ok. 330 mln boe.

W latach 2016-2020 planujemy pełne rozpoznanie potencjału Morza Bałtyckiego. Jednocześnie będziemy prowadzić działania w celu zwiększenia aktywności na lądzie. Na rynkach międzynarodowych planujemy budowę zrównoważonego portfela aktywów i stopniowe zwiększanie rozwoju organicznego. Zakładamy także badanie możliwości zaangażowania w działalność niekonwencjonalną.

Rozwój segmentu poszukiwawczo-wydobywczego w latach 2016-2020 w Polsce będzie realizowany w oparciu o:

- Kontynuację wydobycia ropy naftowej ze złóż B3 oraz B8 na Morzu Bałtyckim.
- Rozpoczęcie wydobycia gazu ziemnego ze złóż B4/B6 na Morzu Bałtyckim.
- Pełne rozpoznanie potencjału Morza Bałtyckiego.
- Przygotowanie i realizację zagospodarowania rozpoznanych obiektów na Morzu Bałtyckim.
- Wydobycie ze złóż lądowych, rozszerzenie działalności na lądzie poprzez zdynamizowanie zagospodarowania odkrytych obiektów.
- Badanie efektywności ekonomicznej zaangażowania się w działalność niekonwencjonalną.

Plany rozwoju działalności międzynarodowej w latach 2016-2020 zakładają:

- Realizację projektów zagospodarowania rozpoznanych złóż.
- Akwizycje aktywów produkcyjnych oraz aktywów rozpoznanych przed zagospodarowaniem z możliwością rozpoczęcia wydobycia w perspektywie roku 2020 r.
- Kontynuację i rozwój wydobycia na Litwie, m.in. poprzez stosowanie technik zwiększenia wydobycia i zagospodarowanie nowych rozpoznanych prospektów.
- Analizę możliwości rozwoju w nowych obszarach geograficznych.

Wypowiedź Marka Sokołowskiego

Wiceprezesa Zarządu Grupy LOTOS, Dyrektora ds. Produkcji i Rozwoju

” W działalności rafineryjnej w 2013 roku kluczowe było dostosowywanie profilu produkcji do oczekiwań rynkowych przy ponoszeniu jak najmniejszych kosztów operacyjnych i jak najlepszym wykorzystaniu potencjału produkcyjnego.

Marek Sokołowski

Wiceprezes Zarządu Grupy LOTOS, Dyrektor ds. Produkcji i Rozwoju

W działalności rafineryjnej w 2013 roku kluczowe było dostosowywanie profilu produkcji do oczekiwań rynkowych przy ponoszeniu jak najmniejszych kosztów operacyjnych i jak najlepszym wykorzystaniu potencjału produkcyjnego.

Zrealizowane przez nas działania ukierunkowane były przede wszystkim na:

- maksymalizację wykorzystania gazu ziemnego jako źródła energii oraz surowca do produkcji wodoru, zwłaszcza że gaz ziemny był przez cały 2013 rok najtańszym dostępnym paliwem;
- optymalizację wykorzystania instalacji rafineryjnych. Dużym sukcesem było zwiększenie współczynnika konwersji na jednej z instalacji hydrokrakingu (MHC), wybudowanej w ramach Programu 10+. Osiągnięty w sierpniu 2013 roku współczynnik konwersji na poziomie 90% oznacza wzrost z typowego poziomu 85% realizowanego w roku 2012 i ogromny postęp w stosunku do projektowej wartości 60%. Znalazło to swoje odzwierciedlenie we wzroście średniorocznego współczynnika konwersji do 85,7% z 83,8% w roku 2012;
- maksymalizację produkcji najbardziej marżowych produktów, szczególnie olejów napędowych i paliwa lotniczego.

Ważnym aspektem efektywności rafinerii jest niezawodność urządzeń i całych instalacji. By w dłuższym okresie możliwe było zapewnienie bezawaryjnej pracy, konieczne jest okresowe prowadzenie dużych remontów. Wiosną 2013 roku przeprowadziliśmy w rafinerii w Gdańsku duży postój remontowy, który po raz pierwszy realizowany był w obecnej konfiguracji, wynikającej z Programu 10+. Mimo znacznego rozszerzenia zakresu remontu w stosunku do poprzednich postojów remontowych, wykorzystaliśmy możliwości, jakie niesie posiadanie dwóch niezależnych ciągów destylacji ropy – remont prowadzony był na dwóch ciągach technologicznych z pewnym przesunięciem w czasie. W związku z tym okres całkowitego braku przerobu surowca był w czasie ostatniego remontu krótszy niż w przypadku poprzednich.

Ważnym aspektem efektywności pracy rafinerii jest jej efektywność energetyczna. Nasza rafineria od dłuższego czasu należała do najbardziej efektywnych energetycznie w Europie. Niemniej każda poprawa efektywności energetycznej daje wymierne korzyści po stronie kosztów operacyjnych. W roku 2013 wymieniliśmy trzy piece technologiczne. Wyeksploatowane piece o niskiej sprawności zastąpiono nowoczesnymi piecami wyposażonymi w układy odzysku ciepła, co zapewnia dalszą poprawę efektywności energetycznej.

W 2013 roku kontynuowaliśmy realizację projektów opartych na wprowadzeniu do rafinerii zasilania gazem ziemnym, w tym dostosowanie trzeciego kotła elektrociepłowni do opalania gazem. Modernizacja ostatniego kotła zakończy się w roku 2014 i od tego momentu wszystkie kotły naszej elektrociepłowni będą przystosowane do spalania gazu ziemnego. W roku 2013 rozpoczęliśmy także projekt budowy Węzła Odzysku Wodoru. W jego wyniku z niskociśnieniowych

gazów rafineryjnych, dotychczas spalanych w piecach w postaci gazu opałowego, zostanie odzyskany wodór, LPG oraz benzyna surowa. Odzyskanie wodoru i skierowanie go do procesów rafineryjnych obniży ogólny koszt produkcji wodoru i umożliwi pogłębienie procesu przeróbki ropy naftowej. Pozostałe odzyskane strumienie zostaną skierowane na rynek w formie produktów handlowych - LPG i benzyny do pirolizy. Projekt zostanie zrealizowany w latach 2013-2016.

W celu dywersyfikacji kierunków i źródeł dostaw ropy uruchomiliśmy projekt Kolejowego Frontu Rozładunku Ropy Naftowej, który stworzy możliwość przyjęcia i rozładunku ropy naftowej dostarczonej cysternami kolejowymi na teren rafinerii w Gdańsku. Wybudowanie infrastruktury do rozładunku ropy z cystern kolejowych pozwoli zasilać instalacje ropą wydobywaną w kraju.

Kontynuujemy także plan działań nakierowanych na realizację celu strategicznego, jakim jest zwiększenie stopnia konwersji i pogłębienie przerobu surowca poprzez wybudowanie kompleksu koksowania, mającego przerabiać ciężką pozostałość ropy naftowej na produkty wysokowartościowe. Faza projektu bazowego kompleksu koksowania zakończyła się w sierpniu 2013 roku. W ramach niej wybrano i zakupiono licencję na proces koksowania, technologie procesów towarzyszących oraz przygotowano szereg niezbędnych analiz technicznych. Rozpoczęto procesy wyboru dostawców mediów i odbiorców produktów, a także podjęto działania zapewniające inwestycji odpowiednie finansowanie. Budowa instalacji koksowania będzie realizowana do 2017 roku.

W roku 2012 Grupa Azoty i Grupa LOTOS podpisały porozumienie o wykonaniu wstępnego studium opłacalności projektu budowy kompleksu petrochemicznego. W wyniku przeprowadzonych prac w ramach tego studium został zarekomendowany wariant rozwoju polegający na budowie krakera parowego. Zarządy obu spółek zawarły w grudniu 2013 roku porozumienie, w którym określiły zasady współpracy i finansowania dalszych prac. Wykonanie studium wykonalności jest kolejnym etapem projektu budowy kompleksu petrochemicznego. Studium wykonalności ma odpowiedzieć na pytania, czy inwestycja jest opłacalna oraz jakie przyniesie korzyści ekonomiczne.

W 2013 roku nasza rafineria była po raz kolejny uczestnikiem studiów porównawczych przemysłu rafineryjnego firmy Solomon Associates. Porównaniu podlegały lata 2011-12. Dla celu udziału w studiach benchmarkingowych rafineria jest wirtualnie dzielona na część produkującą paliwa (rafineria paliwowa) i część produkującą oleje smarowe (rafineria olejowa). Rafineria paliwowa bierze udział w studium Europe, Africa & The Middle East Fuels Refinery Performance Analysis, a więc grupę odniesienia stanowią rafinerie z regionu geograficznego. W 2013 roku było to 107 rafinerii. Rafineria olejowa uczestniczy w studium Worldwide Paraffinic Lube Refinery Performance Analysis, w którym w 2013 roku wzięły udział 42 rafinerie.

Rok 2012 był pierwszym rokiem ocenianym w systemie benchmarkingu, kiedy pracowała pełna konfiguracja rafinerii po zakończeniu Programu 10+. Pozycja rafinerii paliwowej Grupy LOTOS w grupie porównywanych rafinerii była bardzo dobra. Dzięki wybudowaniu nowoczesnych instalacji poprawił się wyraźnie wskaźnik efektywności energetycznej. W tej chwili rafineria Grupy LOTOS jest wśród najbardziej efektywnych energetycznie rafinerii w Europie – tylko ok. 5% rafinerii ma lepszy wynik w tej kategorii. Dalszą poprawę zanotowano też we wskaźniku efektywności personelu. Program 10+ wyraźnie zwiększył moce produkcyjne rafinerii, jednak zatrudnienie wzrosło nieznacznie. Od 2006 roku poprawa we wskaźniku efektywności personelu wyniosła ok. 30%. Najbardziej syntetyczny wskaźnik zwrotu z kapitału zaangażowanego plasuje rafinerię paliwową Grupy LOTOS wśród 25% najlepszych rafinerii w analizowanym regionie.

Działalność operacyjna

Działalność operacyjna w Grupie Kapitałowej LOTOS skoncentrowana jest na prowadzeniu działalności rafinerijnej i dostarczaniu na rynek wysokiej jakości produktów przy jednoczesnym optymalnym wykorzystaniu potencjału produkcyjnego i minimalizacji niekorzystnego wpływu na środowisko.

Segment operacyjny obejmuje działalność rafinerii w Gdańsku – największego zakładu produkcyjnego w grupie kapitałowej oraz spółek zależnych o charakterze produkcyjnym i wspierającym. Do spółek tych zaliczają się: LOTOS Infrastruktura, LOTOS Serwis, LOTOS Lab, LOTOS Straż i LOTOS Ochrona.

Dokonania

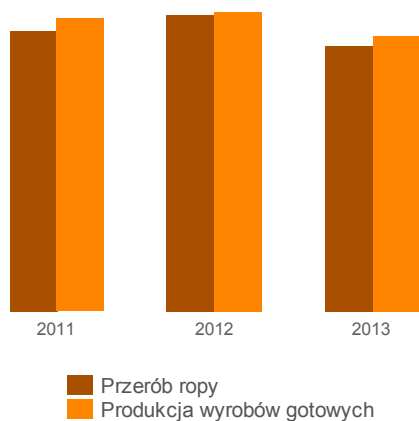
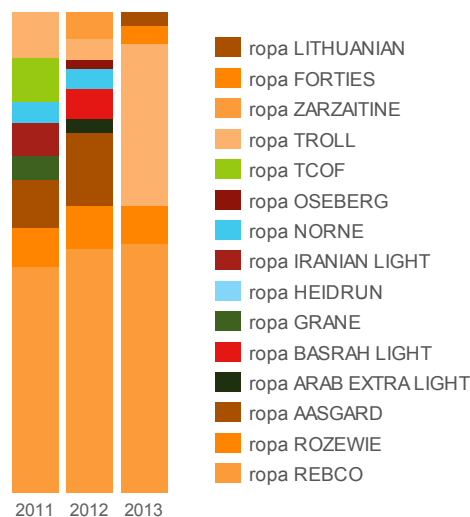
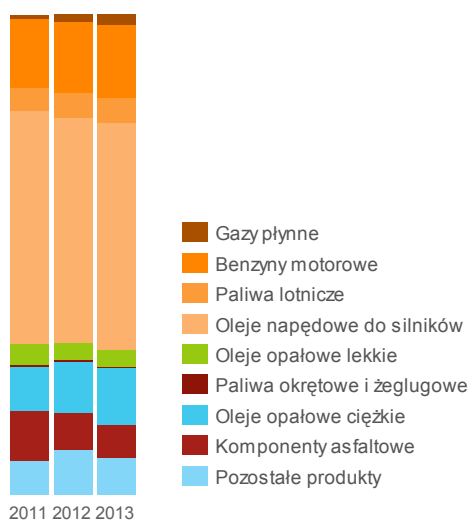
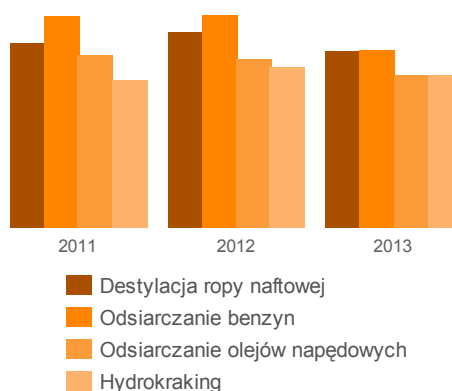
Najważniejszym wydarzeniem w rafinerii Grupy LOTOS był postój remontowy, zrealizowany wiosną 2013 r. Był to pierwszy postój remontowy przeprowadzony po rozbudowie rafinerii w ramach Programu 10+. Prowadzenie postojów remontowych ma na celu przywrócenie pełnej sprawności urządzeń rafinerijnych, by mogły one bezpiecznie pracować. Tylko podczas postoju remontowego możliwe jest przeprowadzenie wielu inspekcji wymaganych przez Urząd Dozoru Technicznego. W trakcie postoju remontowego możliwe jest również przeprowadzenie modernizacji wymagających zatrzymania instalacji rafinerijnych. W rafinerii Grupy LOTOS postoje remontowe prowadzone są co cztery lata.

Postój remontowy 2013 zrealizowany został w założonym zakresie. Harmonogram postoju remontowego został przygotowany w oparciu o benchmarking przemysłu rafinerijnego – zakładany czas trwania remontu dla kluczowych instalacji nie był dłuższy niż średnia w Europie. Dodatkowo wykorzystano obecną konfigurację rafinerii – dwa niezależne ciągi destylacji ropy naftowej remontowane były z pewnym przesunięciem w czasie. Skróciło to okres całkowitego braku przerobu ropy w rafinerii. Dzięki temu wpływ zatrzymania rafinerii na rynkową dostępność produktów był mniejszy niż podczas poprzednich remontów.

Postój remontowy rafinerii wykorzystano do zrealizowania szeregu inwestycji optymalizujących procesy rafinerijne oraz odtworzeniowych, poprawiających sprawność urządzeń. Największe z nich to:

- modernizacja instalacji rozdziału gazów płynnych, dzięki czemu zwiększono zdolność przerobową instalacji i uzyskano lepszą jakość strumieni gazów płynnych,
- modernizacja kolumny na instalacji hydroodsierczania i rozdziału benzyn, której bezpośrednim efektem było zwiększenie możliwości przerobu benzyny surowej w kierunku istotnie droższej benzyny gotowej oraz poprawa efektywności tego procesu,
- uruchomienie instalacji odzysku gazów zrzutowych, której celem było energetyczne zagospodarowanie gazów węglowodorowych spalanych wcześniej na pochodni. Wdrożenie projektu poprawiło efektywność energetyczną, zmniejszyło obciążenie środowiska (emisja CO₂, hałas) i wpłynęło na poprawę wizerunku firmy,
- wymiana wyeksploatowanych pieców na instalacjach hydroodsierczania benzyn oraz rafinacji olejów. Nowe piece charakteryzują się wysoką sprawnością energetyczną i lepszymi parametrami operacyjnymi, dzięki czemu instalacje zasilane z tych pieców mogą uzyskiwać lepsze efekty produkcyjne.

Brak przerobu ropy niemal przez 30 dni wpłynął na obniżenie całkowitego przerobu ropy w 2013 r. w stosunku do roku poprzedniego. Przerób ropy wyniósł 8,7 mln ton. Oznacza to średnioroczne wykorzystanie zdolności przerobowych rafinerii na poziomie 82,9 %. W trakcie roku obciążenie rafinerii dostosowywane było do bieżącej sytuacji rynkowej, która przez niemal cały 2013 r. była trudna.

Przerób ropy i produkcja wyrobów gotowych w rafinerii Grupy LOTOS (mln ton)

Udział poszczególnych rodzajów ropy naftowej w przerobie (%)

Struktura produkowanych wyrobów gotowych (%)

Wykorzystanie mocy przerobowych instalacji rafinerii (%)

Dominującym gatunkiem przerabianej ropy, podobnie jak w latach ubiegłych, była rosyjska ropa REBCO. Jej udział wyniósł ok. 90,4% i był zbliżony do poprzednich lat. Pozostałą część surowca stanowiła ropa naftowa importowana drogą morską, w tym ok. 140 tys. ton ropy Rozewie dostarczonej przez LOTOS Petrobaltic. Nowym surowcem przerabianym w rafinerii w Gdańsku była ropa z Litwy, dzięki akwizycji spółki AB Geonafta przez LOTOS Petrobaltic. W 2013 r. do naszej rafinerii trafiło ok. 48 tys. ton ropy litewskiej. W trakcie całego roku nie było zakłóceń w dostawach surowca, które mogłyby wpłynąć na realizowany przerób ropy.

Przez cały 2013 r. sytuacja marżowa i popytowa preferowała maksymalizację produkcji tzw. średnich destylatów – olejów napędowych, paliwa lotniczego i lekkiego oleju opałowego. Suma tych produktów stanowiła niemal 56% całkowitej produkcji rafinerii.

Postój remontowy wpłynął na obniżenie współczynników wykorzystania zdolności przerobowych instalacji rafineryjnych. Jednak w przypadku instalacji hydrokrakingu zrealizowane w 2013 r. obciążenia były bardzo zbliżone do tych sprzed roku. Wynik ten jest w największym stopniu efektem bardzo krótkiego postoiu instalacji hydrokrakingu 930 – instalacji wybudowanej w ramach Programu 10+. Instalacja ta została uruchomiona w 2011 r. i nie było potrzeby wykonywania znaczących prac remontowych.

Przez cały 2013 r. maksymalizowane było wykorzystywanie gazu ziemnego jako paliwa oraz surowca do produkcji wodoru. Zużycie gazu ziemnego wyniosło 372 tys. ton i było o 75% wyższe niż w 2012 r. Konsekwencją tego było zwiększenie produkcji gazów płynnych, benzyn i oleju opałowego – produktów, które były zużywane w rafinerii zanim uzyskano dostęp do gazu ziemnego.

Badania i rozwój

Nasza działalność badawczo-rozwojowa związana była z dalszą optymalizacją technologii produktów z bloku olejowego gdańskiej rafinerii. Najważniejszym osiągnięciem w dziedzinie badań i rozwoju technicznego w 2013 r. było opracowanie technologii produkcji oraz wyprodukowanie i sprzedaż oleju typu Bright Stock o podwyższonym wskaźniku lepkości nie niższym niż 95. Podwyższenie wskaźnika lepkości uzyskano poprzez zastosowanie pozostałości z frakcji parafinowej.

W 2013 r. w zakresie technologii produkcji asfaltów drogowych oraz olejów:

- dokonano przemysłowej walidacji nowego wyrobu MODBIT 45/80-55 CR - asfaltu modyfikowanego polimerami z dodatkiem gumy odzyskanej z odpadów gumowych, przeznaczonego do budowy trwałych i ekologicznych dróg;
- przeprowadzono laboratoryjną walidację wyrobu MODBIT 25/55-60 CR - asfaltu minimalizującego skutki usztywnienia się konstrukcji drogowej w bardzo niskiej temperaturze;
- zakończono badania olejów hydraulicznych L-HV na zgodność z wymaganiami Denison HF-0 celem pozyskania Aprobaty;
- prowadzono badania eksploatacyjne olejów do stacjonarnych silników zasilanych gazem ziemnym pod kątem uzyskania formalnego dopuszczenia ich do stosowania przez wybranych producentów silników;
- wprowadzenie nowych klas olejów silnikowych i przemysłowych w celu dostosowania ich do zróżnicowanych warunków klimatycznych na rynkach eksportowych;
- przedłużono 27 Aprobata i uzyskano 16 Aprobata dla nowych olejów smarowych.

Wyzwania w perspektywie realizacji strategii do 2015 r.

Działania realizowane w 2013 r. wpisywały się w założenia strategii biznesowej oraz społecznej odpowiedzialności do roku 2015. W najbliższych latach kontynuowane będą prace mające na celu dalsze zwiększanie efektywności rafinerii w Gdańsku. Kluczowe plany na najbliższe lata to:

- Zwiększenie efektywności produkcji wodoru w rafinerii poprzez budowę instalacji Węzła Odzysku Wodoru;
- Modernizacja czwartego kotła rafineryjnej elektrociepłowni do spalania paliwa gazowego;
- Kontynuowanie prac nad projektem kompleksu koksowania;
- Dopracowanie koncepcji produkcji wysokiej jakości baz olejowych na bazie frakcji parafinowej z instalacji hydrokrakingu MHC;
- Dalsze prace nad projektem kompleksu petrochemicznego;
- Budowa instalacji do rozładunku ropy naftowej z cystern kolejowych.

Perspektywy rozwoju do 2020 r.

Kierunki działań do 2020 r. w segmencie operacyjnym dotyczą przede wszystkim już rozpoczętych projektów, których efektem będzie poprawa efektywności ekonomicznej przerobu surowca w rafinerii w Gdańsku. Najważniejszymi wyzwaniami w tym obszarze będą:

projektu jest już dosyć zaawansowana. Wyzwaniem będzie zapewnienie finansowania tego projektu oraz sprawna realizacja jego kolejnych faz. Doświadczenia zdobyte w trakcie realizacji Programu 10+ będą pomocne w sprawnej realizacji projektu koksowania.

- Projekt kompleksu petrochemicznego, który obecnie jest w fazie studiów wykonalności. Jeżeli projekt okaże się atrakcyjny ekonomicznie oraz dostępny pod względem możliwości jego sfinansowania, to jego realizacja będzie wielkim wyzwaniem i otworzy nowy rozdział w działalności Grupy Kapitałowej LOTOS.

Wypowiedź Marcina Bodio

Dyrektora Biura Relacji Międzynarodowych Grupy LOTOS, Lidera Strategii CSR w obszarze bezpieczeństwa w sektorze energii

” Zgodnie ze strategią biznesową Grupy Kapitałowej LOTOS na lata 2011-2015 naszym celem jest zwiększenie roli, jaką odgrywamy w umacnianiu bezpieczeństwa sektora energii Polski poprzez intensyfikację działań związanych ze wzrostem wydobycia węglowodorów i zwiększeniem konwersji przerobu ropy, poprawę bilansu paliwowego kraju oraz wykorzystanie efektu synergii między przemysłem rafineryjnym, a innymi branżami z sektora energii.

Marcin Bodio

Dyrektor Biura Relacji Międzynarodowych Grupy LOTOS, Lider Strategii CSR w obszarze bezpieczeństwa w sektorze energii

Zgodnie ze strategią biznesową Grupy Kapitałowej LOTOS na lata 2011-2015 naszym celem jest zwiększenie roli, jaką odgrywamy w umacnianiu bezpieczeństwa sektora energii Polski poprzez intensyfikację działań związanych ze wzrostem wydobycia węglowodorów i zwiększeniem konwersji przerobu ropy, poprawę bilansu paliwowego kraju oraz wykorzystanie efektu synergii między przemysłem rafineryjnym, a innymi branżami z sektora energii.

Podnoszenie poziomu bezpieczeństwa w sektorze energii w sposób odpowiedzialny wobec społeczeństwa i środowiska jest także jednym z celów kluczowych naszej strategii społecznej odpowiedzialności na lata 2012-2015. To jedna z przyczyn, dla których jesteśmy sygnatariuszem deklaracji towarzyszącej „Wizji zrównoważonego rozwoju dla polskiego biznesu 2050”. O znaczeniu sektora energii może świadczyć fakt, że jest to jeden z sześciu obszarów wskazanych w tym dokumencie, jako tych, w których konieczne jest podjęcie działań przez biznes, administrację i inne środowiska w celu zapewnienia pomyślnego rozwoju kraju w długiej perspektywie.

Zgodnie z przyjętą strategią, w oparciu o transparentne zasady postępowania uczestniczymy jako eksperci w działaniach podejmowanych przez państwo, mających na celu poprawę bezpieczeństwa w sektorze energii. Jesteśmy aktywni w procesie legislacyjnym w Polsce i w Unii Europejskiej w zakresie regulacji dotyczących spraw kluczowych dla tego sektora. Na forum wyspecjalizowanych polskich i międzynarodowych organizacji działamy na rzecz tworzenia płaszczyzn do współpracy między przedsiębiorstwami i administracją publiczną.

Propagowanie społecznej odpowiedzialności biznesu odzwierciedla potrzebę wystąpienia w obronie wspólnych wartości. Stąd Grupa LOTOS aktywnie angażuje się w działania na arenie międzynarodowej, służące budowie silnej pozycji nie tylko biznesowej, ale także z zakresu CSR. W sposób szczególny warto zwrócić uwagę na naszą współpracę w ramach dwóch organizacji międzynarodowych - Central Europe Energy Partners (CEEP) oraz Rady Atlantyckiej (Atlantic Council).

Grupa LOTOS jest inicjatorem i członkiem założycielem CEEP. To regionalne stowarzyszenie o charakterze non-profit działa na rzecz wspierania integracji środkowoeuropejskiego sektora energii w ramach wspólnej polityki energii oraz bezpieczeństwa w sektorze energii UE. Obecnie CEEP reprezentuje 22 przedsiębiorstwa z 6 państw Europy Centralnej, które zatrudniają ponad 300 tysięcy pracowników. Członkostwo w tej organizacji zapewnia nam możliwość skutecznego artykułowania interesów na forum Unii Europejskiej. Z kolei Atlantic Council jest jednym z najbardziej rozpoznawalnych amerykańskich think-tanków na świecie, realizującym programy dotyczące sektora energii, środowiska, światowej gospodarki i ekonomii. Współdziałanie z organizacją o zasięgu transatlantyckim otwiera przed nami szerokie możliwości współpracy na rzecz wzrostu bezpieczeństwa międzynarodowego i globalnego dobrobytu gospodarczego.

Bezpieczeństwo w sektorze energii

W 2013 r. dla działań Grupy LOTOS ukierunkowanych na bezpieczeństwo w sektorze energii najważniejsze było zapewnienie stabilnych dostaw paliw i energii po akceptowanych przez gospodarkę i społeczeństwo cenach, przy założeniu optymalnego wykorzystania krajowych zasobów surowców energetycznych. W związku z tym umacnianie bezpieczeństwa w sektorze koncentrowało się na działaniach w dwóch głównych obszarach, tj.:

- dynamicznym rozwoju segmentu poszukiwawczo-wydobywczego oraz aktywnym udziale Grupy LOTOS w tworzeniu prawa wspierającego poszukiwanie i wydobycie węglowodorów;
- kształtowaniu polskiej i europejskiej polityki w sektorze energii - przekonywaniu i zwracaniu uwagi zarówno przedstawicieli rządów, parlamentów, jak i opinii publicznej, że bezpieczeństwo w sektorze energii powinno uwzględniać rachunek ekonomiczny i koszty społeczne.

W 2013 r. Grupa LOTOS i Central Europe Energy Partners (CEEP) uczestniczyły w promowaniu polityki bezpieczeństwa w sektorze energii, szczególnie kwestii dostępnej cenowo energii i wspierania pozyskiwania surowców z krajowych źródeł.

Podczas trzeciego Europejskiego Kongresu Gospodarczego w Katowicach wraz z CEEP zorganizowaliśmy panel dyskusyjny *Rola energii w konkurencyjnej Europie*. Główną myślą panelu było wskazanie, że najważniejszym wyzwaniem jest konieczność ożywienia i rozwijania przemysłu w celu przywrócenia naszych gospodarek na ścieżkę wzrostu i tworzenia nowych miejsc pracy. Nie będzie to jednak możliwe, jeżeli m.in. koszty pozyskania energii będą rosły.

Wielu polityków i przedsiębiorców uczestniczyło w panelu *Wewnętrzny rynek energii UE – szansa dla Europy Centralnej?*, zorganizowanym przez CEEP podczas 23. Forum Ekonomicznego w Krynicy. Uczestnicy jednomyślnie zgodzili się, że utworzenie jednolitego wewnętrznego rynku energii stawia przed Europą Centralną wiele możliwości, szczególnie w zakresie polityki spójności i konkretnych wyzwań, które muszą być monitorowane i uwzględniane w trakcie procesu tworzenia wewnętrznego rynku energii.

Przedstawiciele Grupy LOTOS i CEEP brali udział także w konferencji Global Security Forum w Bratysławie. To było istotne wydarzenie realizowane w ramach polskiej prezydencji w Grupie Wyszehradzkiej. Podczas konferencji został zaprezentowany raport *What Energy, Price, Growth*, jaki Roland Berger Consultants przygotowała na zlecenie CEEP. Zwrócono uwagę, że proponowana w Brukseli jednolita polityka w sektorze energii, która nie uwzględnia różnic w rozwoju gospodarczym i specyfiki sektora energii jest szkodliwa dla krajów Europy Centralnej.

Jednym z kluczowych wydarzeń inaugurujących litewską prezydencję w Unii Europejskiej była debata 29+1, która odbyła się w Wilnie. Formułę szczytu energetycznego 29+1 sprawdzono już z powodzeniem w 2012 r. w Budapeszcie. Przedstawiciele 29 wiodących firm sektora energii z Europy Centralnej, które uczestniczyły w spotkaniu miały możliwość przedstawienia poglądów i omówienia pojawiających się problemów z Guentherem Oettingerem, Komisarzem UE ds. energii. Ideą, która przyświeca spotkaniom 29+1 jest praca na rzecz współkształtowania przez firmy sektora energii Europy Centralnej, wspólnego stanowiska UE i polityki bezpieczeństwa w sektorze energii.

Grupa LOTOS brała także udział w Stole Rafineryjnym organizowanym przez Dyrektoriat Komisji Europejskiej ds. Energii (DG Energy), zwracając uwagę m.in. na wpływ uregulowań UE na konkurencyjność sektora rafineryjnego.

Jako członek CEEP braliśmy w 2013 r. udział w opracowywaniu stanowiska w ramach konsultacji społecznych w UE w następujących tematach:

- Międzynarodowe porozumienie w sprawie zmiany klimatu planowane na 2015 r.: Kształtowanie międzynarodowej polityki przeciwdziałania zmianie klimatu po 2020 r.;
- Poszukiwanie i wydobywanie węglowodorów niekonwencjonalnych w Europie;
- Ceny energii w Europie.

Wypowiedź Wojciecha Blewa

Dyrektora ds. rozwoju technologii Grupy LOTOS, Lidera Strategii CSR w obszarze zarządzania zasobami naturalnymi w procesie produkcji

W polityce środowiskowej LOTOSU od lat realizujemy zobowiązania zawarte w Zasadach Global Compact. Potwierdziliśmy to w 2012 r., podpisując Deklarację polskiego biznesu na rzecz zrównoważonego rozwoju. Zapisy obu dokumentów stosujemy zarówno w odniesieniu do zapewnienia codziennego prowadzenia instalacji produkcyjnych w pełnej zgodności z najostrzejszymi wymogami ochrony środowiska, jak i w uwzględnianiu w naszych planach rozwojowych innowacyjnych projektów technologicznych. Wdrażamy takie rozwiązania techniczne, które z punktu widzenia oddziaływania środowiskowego i racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych spełniają restrykcyjne wymagania najlepszych dostępnych technik.

Wojciech Blew

Dyrektor ds. rozwoju technologii Grupy LOTOS, Lider Strategii CSR w obszarze zarządzania zasobami naturalnymi w procesie produkcji

W polityce środowiskowej LOTOSU od lat realizujemy zobowiązania zawarte w Zasadach Global Compact. Potwierdziliśmy to w 2012 r., podpisując Deklarację polskiego biznesu na rzecz zrównoważonego rozwoju. Zapisy obu dokumentów stosujemy zarówno w odniesieniu do zapewnienia codziennego prowadzenia instalacji produkcyjnych w pełnej zgodności z najostrzejszymi wymogami ochrony środowiska, jak i w uwzględnianiu w naszych planach rozwojowych innowacyjnych projektów technologicznych. Wdrażamy takie rozwiązania techniczne, które z punktu widzenia oddziaływania środowiskowego i racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych spełniają restrykcyjne wymagania najlepszych dostępnych technik.

Zależy nam na takim kształtowaniu i prowadzeniu procesów produkcyjnych, aby w pierwszej kolejności realizowana była zasada prewencji – zapobiegania powstawaniu zanieczyszczeń i innych uciążliwości u źródła – a jeżeli nie wystarcza to do minimalizacji oddziaływań, podejmujemy niezbędne inwestycje w ochronę środowiska. Taki sposób podejścia odzwierciedlany jest w również w strategii biznesowej Grupy Kapitałowej Grupy LOTOS w celu działalności operacyjnej, jaki stanowi ograniczenie ryzyka środowiskowego oraz dążenie do stałego minimalizowania stopnia negatywnego oddziaływania na środowisko oraz we wspomagającej realizację celów biznesowych CSR.

Stopień realizacji zapisanego w strategii biznesowej innego celu, jakim jest osiągnięcie najlepszych światowych standardów produkcyjnych oraz utrzymanie wysokiej konkurencyjności wśród rafinerii europejskich dobrze charakteryzują zaprezentowane w 2013 r. wyniki studia porównawczego Solomon Associates. W kategorii „efektywność energetyczna” wśród rafinerii na świecie jesteśmy na początku pierwszego kwartyłu i na 1. miejscu w Europie Środkowej i Południowej. Pracujący w rafinerii Grupy LOTOS hydrokraking (MHC), dzięki twórczej myśli gdańskich inżynierów, osiąga stopień konwersji 90% przy zakładanej przez licencjodawcę wartości dla tego rodzaju wsadu na poziomie 60%.

Realizacja celu kluczowego strategii CSR, czyli ograniczenie ryzyka środowiskowego oraz dążenie do stałego minimalizowania stopnia negatywnego oddziaływania działalności na środowisko przebiega na bezpiecznym poziomie.

W całym 2013 r. rozszerzano skutecznie zakres stosowania gazu ziemnego w sieci rafineryjnego gazu opałowego. Znaczące zwiększenie zastosowania błękitnego paliwa w systemie energetycznym rafinerii LOTOSU oraz jako surowca do produkcji wodoru, wymiana starych mało efektywnych pieców na dwóch

instalacjach produkcyjnych, zawracanie gazów zrzutowych do sieci opałowej – wszystko to pozwoliło na osiągnięcie wyników lepszych od zakładanych w realizacji celu strategii CSR dotyczącego emisji dwutlenku węgla. Średnia w 2013 r. wyniosła 30,4 kg CO₂/CWT, wobec planowanych 33,8 kg CO₂/CWT na koniec roku.

Działamy na rzecz upowszechniania standardów i dobrych praktyk środowiskowych zarówno wśród naszych pracowników, jak i społeczności lokalnej. Aktywność w tym obszarze obejmuje prowadzenie takich działań jak organizacja spotkań, zjazdów, debat i konferencji oraz publikacje w mediach wewnętrznych, a także bezpośrednie docieranie do pracowników z informacją wspomagającą szerzenie wiedzy o środowisku i upowszechniającą dobre praktyki i standardy środowiskowe. Wśród wydarzeń zrealizowanych w 2013 r. na uwagę zasługuje przeprowadzenie szerokiego badania wśród pracowników Grupy Kapitałowej LOTOS, które z jednej strony pozwoliło ocenić stopień świadomości ekologicznej pracowników w pracy i w domu, a z drugiej spełniało rolę edukacyjną. Jako ważne wydarzenie uznać należy zorganizowanie przez nas pierwszego spotkania integrującego specjalistów ds. ochrony środowiska z dużych zakładów Pomorza. Spotkanie poświęcone było zarządzaniu środowiskowemu – awariom przemysłowym i ograniczaniu ryzyka wystąpienia awarii przemysłowych, implementacji dyrektywy IED do polskiego prawa, monitorowaniu oddziaływania na przyrodę. Kontynuowaliśmy też przyjmowanie na terenie rafinerii wycieczek mających na celu popularyzowanie informacji o ograniczaniu wpływu zakładu na środowisko, a także prowadziliśmy akcje edukacyjne.

Niezmiennie monitorujemy oddziaływanie obiektów grupy kapitałowej na środowisko w sposób wykraczający poza obowiązkowe działania w tym zakresie. W celu ograniczenia ryzyka niekontrolowanego oddziaływania na środowisko kontynuowaliśmy zapoczątkowany w 2012 r. przegląd dokumentacji stacji paliwowych. W 2013 r. objął on 70% stacji (rok wcześniej 30%). Wytypowaliśmy również stacje, dla których zlecona zostanie ocena oddziaływania na otoczenie, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów Natura 2000.

W 2013 r. wybraliśmy wykonawcę wielkoobszarowej inwentaryzacji przyrodniczej dla rafinerii w Gdańsku i terenów ją otaczających. Wyniki tego przedsięwzięcia, które zakończy się na początku 2015 r., dostarczą informacji na temat stanu przyrody na terenie i wokół zakładu.

Stale dążymy również do utrzymywania poziomu zanieczyszczeń w odprowadzanych strumieniach oczyszczonych ścieków i wód na możliwie najniższym poziomie. W 2013 r., tak jak w latach wcześniejszych, średnioroczny stosunek ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do Rozwójki i Martwej Wisły do wielkości dopuszczalnej, przy każdym z monitorowanych wskaźników, poza jednym, nie przekroczył dopuszczalnej wartości. Wspomnianym wyjątkiem była zawartość boru, który dodano do naszego pozwolenia z uwagi na rozpoczęcie przyjmowania ścieków z składowiska odpadów Eko Dolina. Osiągana wartość tego wskaźnika, wyższa od 50% wartości dopuszczalnej, wynika z charakteru ścieków dostarczanych z zewnątrz.

Wpływ środowiskowy

✔ - dane podlegały weryfikacji

[Zobacz pełen tekst Niezależnego Raportu Atestującego](#) >

W Grupie Kapitałowej LOTOS, analizując swój wpływ środowiskowy, szczególną wagę przykładamy do emisji gazów do atmosfery, będących najistotniejszym źródłem uciążliwości środowiskowej zarówno dla bezpośredniego otoczenia naszych zakładów, jak i terenów położonych w większej odległości. Podejście do emisji gazów cieplarnianych - dwutlenku węgla (CO₂), metanu (CH₄), tlenku diazotu (N₂O), węglowodorów fluorowanych (HFC_s), węglowodorów perfluorowanych (PFC_s) oraz heksafluorku siarki (SF₆) - z roku na rok staje się coraz istotniejszym elementem oceny tego, czy firma działa zgodnie z ideą zrównoważonego rozwoju i społecznej odpowiedzialności biznesu. Także zainteresowanie interesariuszy zwiększyło się w ostatnim czasie, zwłaszcza po zorganizowanej przez Polskę dziewiętnastej edycji tzw. Konferencji stron (*Conference of Parties, COP19*), podczas której przedstawiciele krajów z całego świata debatowali w sprawie ryzyka związanego ze zmianami klimatu, przygotowania się do tych zmian i ewentualnego przeciwdziałaniu im.

W Grupie LOTOS, w związku z uczestnictwem firmy we wspólnotowym systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych (EU ETS) oraz poczuciem istotnego wkładu w realizację polityki klimatycznej państwa, przywiązujemy ogromną wagę do problematyki emisji tych gazów w wyniku procesów prowadzonych w naszych instalacjach. W trakcie wszystkich przedsięwzięć konsekwentnie stosujemy politykę uwzględniania i wdrażania najlepszych dostępnych technologii (BAT) do stosowanych procesów.

Jedynym emitowanym z instalacji Grupy LOTOS gazem cieplarnianym jest CO₂. ✔ Podobnie jak w roku poprzednim nie prowadziliśmy pomiarów ciągłych wielkości emisji dwutlenku węgla - kontynuowaliśmy stosowanie metodyki opartej na obliczeniach.

Rok 2013 był pierwszym, w którym sposób monitorowania wielkości emisji dwutlenku węgla i innych gazów cieplarnianych uregulowany został centralnie – na szczeblu unijnym. Sytuacja ta wymogła na nas pewne zmiany w podejściu do ocen niepewności pomiarowych oraz ryzyka w procesie monitorowania. Zużycie paliw i materiałów wsadowych zaliczanych do głównych strumieni, czyli gazów opałowego i ziemnego oraz olejów opałowych, mierzone jest z zastosowaniem najbardziej zaawansowanych i dokładnych przepływomierzy masowych typu Coriolis, które zapewniają dotrzymanie najwyższych poziomów dokładności. Natomiast analizy parametrów (tzw. współczynników obliczeniowych) tych paliw i materiałów wykonywane są w akredytowanym laboratorium LOTOS Lab. Nieznacznie zmieniły się też referencyjne współczynniki obliczeniowe, które stosujemy dla niektórych pomniejszych strumieni paliw i materiałów. Zarówno te wymienione, jak i wszystkie pozostałe zmiany w sposobie monitorowania wielkości emisji dwutlenku węgla co roku konsultujemy z renomowanym, akredytowanym weryfikatorem EU ETS.

Źródłem emisji gazów cieplarnianych na platformach są silniki spalinowe na olej napędowy systemu energetycznego, kotłów parowych i silników dźwigów. Źródłem emisji gazów na platformie Baltic Beta są turbiny napędzane gazem odseparowanym z ropy naftowej. Dodatkowym źródłem gazów cieplarnianych jest również spalany gaz na spalarkach gazowych po odseparowaniu z ropy naftowej. Na platformie Baltic Beta, ze względu na sprężanie gazu i wysyłanie go na ląd oraz wykorzystanie do napędu turbin, spalanie gazu jest znikome. Podczas eksploatacji na platformie Petrobaltic cały gaz spalany jest w spalarkach, które zostały tak zaprojektowane, aby przy spalaniu powstawało jak najmniej szkodliwych związków. Całość emisji CO₂ pochodzi ze spalania gazu ziemnego oraz oleju opałowego w procesie produkcji energii elektrycznej i ciepła.

Gaz ziemny pochodzący z dna Morza Bałtyckiego nie zawiera w swoim składzie związków chemicznych i substancji mogących podczas jego spalania powodować emisje gazów cieplarnianych innych niż CO₂. Metan wchodzący w skład gazu opałowego ulega spalaniu i nie jest emitowany do atmosfery. Pozostałe produkty separacji gazu (LPG i KGN) nie zawierają gazów cieplarnianych, a ich używanie przez odbiorców końcowych nie prowadzi do emisji innych niż CO₂ gazów.

Działalność wydobywcza LOTOS Geonafta na Litwie jest źródłem stosunkowo niskiej emisji substancji szkodliwych, dlatego nie jest prowadzony w niej monitoring poziomu emisji. Natomiast LOTOS Norge nie prowadziła w 2013 r. działalności operacyjnej, mogącej być źródłem emisji gazów cieplarnianych.

Emisja CO ₂ w 2013 r.	j.m.	Ilość
LOTOS Petrobaltic*	t	17 599 ✓
Energobaltic	t	11 784 ✓

* Emisje bez działalności morskiej – działalność w rejonie Polskiej Strefy Ekonomicznej nie podlega raportowaniu KOBIZE.

Podczas przerwy remontowej, do której doszło w 2013 r. w gdańskiej rafinerii, wprowadziliśmy wiele niskoemisyjnych udoskonaleń, znajdujących pozytywne odzwierciedlenie w uzyskiwanych wynikach.

Rodzaj emisji CO₂ w Grupie LOTOS [tys. t/rok]

Rodzaj emisji	2011 r.	2012 r.	2013 r.
Bezpośrednia	2 045	1 979	1 689 ✓
Pośrednia	365	400	373 ✓
Razem	2 410	2 379	2 062 ✓

Redukcję poziomu emisji dwutlenku węgla i zanieczyszczeń do powietrza osiągnęliśmy także dzięki przeprowadzonym w 2013 r. następującym przedsięwzięciom:

- **Wymianie pieców w obrębie instalacji hydroodsiarczania benzyn oraz rafinacji olejów** – nowe urządzenia charakteryzują się dużo większą efektywnością energetyczną w porównaniu z wysłużonymi jednostkami;
- **Modernizacji trzeciego kotła w naszej elektrociepłowni** i umożliwienia zasilania go zamiennie gazem ziemnym;
- **Ukończeniu budowy systemu odzysku gazów zrzutowych z pochodni**, który od początku września do końca roku skierował do sieci gazu opałowego 45% objętości wszystkich gazów wysłanych do spalania na pochodniach.

Jedynym istotnym źródłem emisji pośrednich w Grupie LOTOS jest zakup i wykorzystywanie energii elektrycznej. ✓ Warto zaznaczyć, że w 2013 r. znacznie ograniczyliśmy zużycie ciężkiego oleju opałowego jako paliwa - zamiast niego, jako surowiec do produkcji ciepła wykorzystano mniej uciążliwy środowiskowo gaz opałowy, którego głównym składnikiem jest gaz ziemny. Jedynym istotnym źródłem emisji pośrednich w Grupie LOTOS jest zakup i wykorzystywanie energii elektrycznej. Warto zaznaczyć, że w 2013 r. znacznie

ograniczyliśmy zużycie ciężkiego oleju opałowego jako paliwa - zamiast niego, jako surowiec do produkcji ciepła wykorzystano mniej uciążliwy środowiskowo gaz opałowy, którego głównym składnikiem jest gaz ziemny.

Inwestycje pozwoliły na redukcję wielkości emisji dwutlenku węgla w 2013 r. o ok. 185 tys. ton.

Poza dwutlenkiem węgla, Grupa LOTOS jest zobowiązana do monitorowania wielkości emisji takich substancji, jak dwutlenek siarki (SO₂), tlenki azotu (NO_x) oraz pył zawieszony (PM). W porównaniu do roku system pomiarów on-line, który w sposób ciągły, podaje średnie stężenia emitowanych tlenków i pyłu. Emisje z rafinerii wylicza się w oparciu o okresowe pomiary.

Emisje zanieczyszczeń w Grupie LOTOS [t/rok]:

Substancja	2011 E _s	2011 E _d	2012 E _s	2012 E _d	2013 E _s	2013 E _d
SO ₂	5 708	7 137	3 370	6 342	548	5 169
NO ₂	1 620	2 650	1 308	2 501	843	2 264
PM	344	556	264	461	91	366

E_s - rzeczywista wielkość emisji z instalacji Grupy LOTOS.

E_d - dopuszczalna wielkość emisji.

W LOTOS Petrobaltic emisja substancji powstających w procesie spalania paliw, takich jak tlenki azotu i siarki wynika głównie ze spalania paliw olejowych. Podkreślić jednocześnie należy, że emisje z działalności wydobywczej Grupy Kapitałowej LOTOS Petrobaltic nie zawierają substancji zubożających warstwę ozonową.

Emisje zanieczyszczeń w Grupie Kapitałowej LOTOS Petrobaltic w 2013 r. [t]

Substancja	j.m.	Ilość
LOTOS Petrobaltic		
SO _x	t	4,53
NO _x	t	26,88
Pył	t	2,88
LOTOS Geonafta		
SO _x	t	0,46
NO _x	t	2,95
VOC (lotne związki organiczne)	t	69,54
Pył	t	0,29
Energobaltic		
SO _x	t	0,004
NO _x	t	11,23
Pył	t	0,005

W 2013 r. uruchomiliśmy w rafinerii Grupy LOTOS w Gdańsku instalację odzysku gazów zrzutowych kierowanych do spalania na pochodniach. System urządzeń zainstalowany został na jednym z dwóch duktów zrzutów prowadzących do pochodni 3500. Aby zapewnić możliwie największą redukcję uciążliwości środowiskowej, przy jednoczesnym zapewnieniu opłacalności projektu, na miejsce przyłączenia instalacji wybrano dukt, przez który przepływa zdecydowana większość gazów zrzutowych powstających w Grupie LOTOS.

Wielkość zrzutu – ilość gazów skierowanych do spalania w Grupie LOTOS [tys. m³/rok]

Źródło	j.m.	2011 r.	2012 r.	2013 r.
Pochodnia 3500	tys.m ³	2 1036	19 388	16 363 ✓
Pochodnia 3550	tys.m ³	10819	3 603	5499 ✓
Razem	tys. m³	31 855	22 991	21 862 ✓

Bardzo duże ilości gazów zrzutowych powstają podczas zatrzymywania i rozruchów instalacji. Ze względu na liczne rozruchy instalacji wskaźnik: stosunek gazów spalonych do produkcji byłby istotnie zaburzony, dlatego nie jest on wykazywany w powyższym zestawieniu.

W związku z tym, że nasza rafineria przeszła w 2013 r. postój remontowy, można było się spodziewać, że sumaryczna ilość gazów spalonych na pochodniach, w porównaniu do lat poprzednich będzie dużo większa. Jednak budowa instalacji odzysku gazów zrzutowych oraz liczne mniejsze udoskonalenia dały efekt w postaci mniejszej rocznej sumy zrzutów.

Skalę zmniejszenia naszej uciążliwości środowiskowej oddają także dane obrazujące redukcję wielkości emisji substancji do powietrza.

Działanie	Redukcja wielkości emisji w 2013 r. [t]*			
	CO ₂	SO ₂	Pył	NO _x
Za stąpienie oleju opałowego dostrzykiem gazu ziemnego do sieci gazu opałowego	35 000	1 960	150	190
Za stąpienie oleju opałowego gazem ziemnym w elektrociepłowni	68 000	1 420	60	220
Za stąpienie benzyny lekkiej/LPG gazem ziemnym w HGU	82 000	0	0	0
Łącznie	185 000	3 380	210	410

* w porównaniu warunków produkcji z 2011 r.

W 2013 r., podobnie jak w latach poprzednich, nie stosowaliśmy substancji zubożających warstwę ozonową. ✓ Nie wprowadziliśmy też do oferty produktów, których używanie powodowałoby emisję tych związków do atmosfery.

W kolejnych latach planujemy kontynuować działania mające na celu sukcesywne obniżanie emisji dwutlenku węgla i zanieczyszczeń do powietrza poprzez dalsze:

- zwiększanie udziału gazu ziemnego w sieci naszego gazu opałowego;
- zmniejszanie zużycia ciężkiego oleju opałowego poprzez zastępowanie go gazem opałowym.

Efektywność energetyczna

Wysoką efektywność energetyczną instalacji produkcyjnych Grupy LOTOS traktujemy jako jeden z priorytetów. Systematyczna poprawa w tym zakresie odzwierciedlana jest w studiach porównawczych rafinerii, prowadzonych przez firmę Solomon Associates.

W ostatnim studium Solomona za rok 2012 Grupa LOTOS w zakresie efektywności energetycznej osiągnęła najlepszy wynik wśród rafinerii paliwowych z Europy Środkowej i Południowej, a także jeden z najlepszych wyników w całej Europie.

Stale podejmujemy inicjatywy, których efektem jest dalsza poprawa efektywności energetycznej rafinerii. W 2013 r. najważniejszą spośród nich była wymiana pieców technologicznych na dwóch instalacjach rafineryjnych - instalacji hydroodsiarczania benzyn oraz instalacji rafinacji olejów.

Nowe piece charakteryzują się wysoką efektywnością energetyczną - powyżej 90%. Zastosowanie w nich nowoczesnych wysokosprawnych rozwiązań technologicznych pozwoliło także obniżyć zużycie energii pierwotnej, w porównaniu do takich samych okresów produkcyjnych w 2012 r., o 28% w przypadku instalacji z zakładu paliwowego i o 30% w przypadku instalacji z zakładu olejowego.

W wyniku prac przeprowadzonych w czasie postoiu remontowego, a także wskutek racjonalnej gospodarki mediami, w 2013 r. uzyskano trwały efekt zmniejszenia zapotrzebowania rafinerii na sprężone powietrze (sterujące) o 20%.

W 2013 r. podjęliśmy także działania mające na celu zmniejszenie pośredniego zużycia energii w rafinerii. Przeprowadzona została modernizacja rozdzielnic niskiego napięcia, połączona z instalacją falowników na zasilaniu silników wentylatorów wszystkich chłodni wentylatorowych jednej z instalacji wody chłodniczej. Działanie to pozwala na optymalizację wydajności procesu chłodzenia oraz oszczędność energii elektrycznej poprzez płynną regulację prędkości obrotowej silników poszczególnych chłodni. Przekazanie systemu do eksploatacji nastąpiło z końcem 2013 r. Dodatkowo kontynuowaliśmy próbną eksploatację oświetlenia LED.

Paliwa produkowane w rafinerii Grupy LOTOS skomponowane są z wykorzystaniem nośników energii odnawialnej - biokomponentów. Wynika to z wymagań określonych poprzez Ustawę o biokomponentach i biopaliwach ciekłych. W benzynach używanymi biokomponentami są etanol oraz eter etylowo-tert-butyłowy, natomiast w olejach napędowych stosowane są estry metylowe kwasów tłuszczowych. Aktualne wymagania jakościowe dla paliw płynnych dopuszczają w benzynie zawartość etanolu na poziomie do 5% obj. oraz eteru etylowo-tert-butyłowego na poziomie do 15 % obj., natomiast w oleju napędowym zawartość estrów metylowych kwasów tłuszczowych na poziomie do 7% obj. Całkowita wymagana zawartość biokomponentów w paliwach motorowych określana jest przez państwo. W 2013 r. wydane zostało Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie Narodowych Celów Wskaźnikowych na lata 2013-2018, w którym na lata 2013-2016 określono Narodowy Cel Wskaźnikowy na 7,10%, co oznacza, że 7,10% wartości energetycznej paliw wprowadzonych na rynek musi pochodzić z biokomponentów. Taki poziom realizowany jest w Grupie LOTOS.

Bezpośrednie zużycie energii w Grupie LOTOS według pierwotnych źródeł energii w 2013 r. [GJ]

Wyszczególnienie	j.m.	Bezpośrednie, zakupione źródła energii	Bezpośrednie, wyprodukowane źródła energii	Bezpośrednie, sprzedane źródła energii	Bezpośrednie, całkowite zużycie energii
Gaz ziemny	GJ	7943 250 ✓	0 ✓	0 ✓	7943 250 ✓
Gaz opałowy	GJ	0 ✓	9 542 926 ✓	140807 ✓	9 402 119 ✓
Olej opałowy HSFO+Bleed	GJ	0 ✓	0 ✓	0 ✓	0 ✓
Olej opałowy LSFO	GJ	0 ✓	1952 920 ✓	0 ✓	1952 920 ✓
Olej opałowy lekki (HON)	GJ	0 ✓	25043 ✓	0 ✓	25043 ✓
Energia elektryczna	GJ	0 ✓	0 ✓	0 ✓	0 ✓
Energia cieplna	GJ	0 ✓	0 ✓	118 054 ✓	-118 054 ✓
Gaz resztkowy	GJ	0 ✓	3 258 653 ✓	0 ✓	3 258 653 ✓
Razem		7 943 250 ✓	14 779 542 ✓	258 861 ✓	22 463 931 ✓

Pośrednie zużycie energii w Grupie LOTOS według pierwotnych źródeł energii

Rok	j.m.	Ilość energii zakupionej z KSE
2011	GJ	4 163 239
2012	GJ	4 407 590
2013	GJ	4 036 944 ✓

Głównym źródłem energii wykorzystywanym w działalności platform wiertniczych jest olej napędowy – dostarczany statkami na jednostki oraz gaz ziemny wydobywany wraz z ropą.

Na platformie wiertniczej Petrobaltic energia wytwarzana jest przez zespół silników i generatorów prądu, które napędzane są olejem napędowym. Spełnia on wymagania dotyczące zawartości siarki poniżej 1%. Tak wytworzona energia, poprzez urządzenia elektryczne, rozdzielana jest na potrzeby całej platformy. Na platformie Baltic Beta energia wytwarzana jest dodatkowo przez turbiny gazowe napędzane gazem odseparowanym z wydobywanego płynu złożowego, którego głównym składnikiem jest ropa naftowa. W LOTOS Geonafta energia na wiertniach wytwarzana jest przez generator zasilany paliwem diesla.

Bezpośrednie zużycie energii według pierwotnych źródeł energii w LOTOS Petrobaltic w 2013 r.

Wyszczególnienie	j.m.	Bezpośrednie, zakupione źródła energii	Bezpośrednie, wyprodukowane źródła energii	Bezpośrednie, sprzedane źródła energii	Bezpośrednie, całkowite zużycie energii
Gaz ziemny	GJ	0 ✓	53 048 ✓	25 139 ✓	279 10 ✓
Olej napędowy	GJ	106 733 ✓	0 ✓	0 ✓	106 733 ✓
Razem	GJ	106 733 ✓	53 048 ✓	25 139 ✓	134 643 ✓

Bezpośrednie zużycie energii według pierwotnych źródeł energii w LOTOS Geonafta 2013 r.

Wyszczególnienie	j.m.	Bezpośrednie, zakupione źródła energii	Bezpośrednie, wyprodukowane źródła energii	Bezpośrednie, sprzedane źródła energii	Bezpośrednie, całkowite zużycie energii
Gaz ziemny	GJ	2 521 ✓	0 ✓	0 ✓	2 521 ✓
Gaz opałowy	GJ	0 ✓	17 056 ✓	0 ✓	17 056 ✓
Olej napędowy	GJ	24 874 ✓	0 ✓	0 ✓	24 874 ✓
Razem	GJ	27 395 ✓	17 056 ✓	0 ✓	44 451 ✓

Bezpośrednie zużycie energii w Energobaltic w 2013 r. według pierwotnych źródeł energii

Wyszczególnienie	j.m.	Bezpośrednie, zakupione źródła energii	Bezpośrednie, wyprodukowane źródła energii	Bezpośrednie, sprzedane źródła energii	Bezpośrednie, całkowite zużycie energii
Gaz ziemny typu E (GZ 50)	GJ	17 679 ✓	0 ✓	0 ✓	17 679 ✓
Gaz ziemny opałowy (suchy)	GJ	262 519 ✓	0 ✓	0 ✓	262 519 ✓
Olej opałowy lekki	GJ	116 ✓	0 ✓	0 ✓	116 ✓
Energia elektryczna	GJ	0 ✓	50 033 ✓	47 968 ✓	2 065 ✓
Energia cieplna	GJ	0 ✓	134 163 ✓	102 275 ✓	31 887 ✓
Razem	GJ	280 314 ✓	184 196 ✓	150 243 ✓	314 266 ✓

Pośrednie zużycie energii w LOTOS Petrobaltic w 2013 r. według pierwotnych źródeł energii

	j.m.	Ilość
Ilość energii za kupioną na potrzeby funkcjonowania bazy łądowej.	GJ	5948 ✓

Pośrednie zużycie energii w LOTOS Geonafta w 2013 r. według pierwotnych źródeł energii

Wyszczególnienie	j.m.	Ilość
Ilość energii za kupioną na potrzeby administracyjne	GJ	1256 ✓
Ilość energii na cele produkcyjne	GJ	11826 ✓
Razem	GJ	13 082 ✓

Pośrednie zużycie energii w Energobaltic w 2013 r. według pierwotnych źródeł energii

	j.m.	Ilość
Ilość za kupioną energią elektryczną	GJ	26 539 ✓

Zużycie surowców i materiałów

Surowcami wykorzystywanymi w działalności poszukiwawczo-wydobywczej są substancje używane w procesie wiercenia i eksploatacji. Do głównych surowców wykorzystywanych podczas wierceń należą:

- komponenty (materiały) wchodzące w skład płuczki wiertniczej,
- cement używany do zespojenia rur z calizną przewierconych skał.

LOTOS Petrobaltic do prowadzonych wierceń nie stosuje płuczek olejowych. Płuczki używane na platformie wiertniczej są przygotowywane na bazie wody. Materiały na płuczkę przewożone są na platformę, gdzie dodawane są do wody w celu uzyskania płuczki wiertniczej o wymaganych właściwościach fizykochemicznych. Głównymi składnikami płuczki są bentonit lub sole metali (KCl, NaCl) oraz baryt lub galena używane, jako obciążenie płuczki. Do tego składu dodawane są różnego rodzaju substancje chemiczne w celu uzyskania wymaganych właściwości.

Do głównych surowców wykorzystywanych podczas eksploatacji należą również:

- substancje chemiczne (materiały) dodawane do systemu zatłaczania wody złożowej i produkowanej,
- materiały wykorzystywane jako wkład do filtrów na systemach (antracyt, zielone łupki orzechów, żwir o różnej granulacji, wkłady filtrowe metalowo-włókniste).

Woda złożowa to nasycona solanka, głównie chlorkowo – sodowo - wapniowa.

Z punktu widzenia ochrony środowiska wtłaczanie wody do złoża nie powoduje żadnych zagrożeń, ponieważ stosowane ciśnienie nie przekracza ciśnienia szczelinowania skał i nie narusza ich struktury. Pojawienie się wody w wydobywanej surowej ropie ze złoża powoduje jednak problem jej utylizacji bądź wykorzystania w dalszym procesie technologicznym. Dotychczasowy sposób gospodarowania silnie zmineralizowanymi wodami złożowymi, wydobywanymi wraz z ropą naftową, polegał na oddzieleniu w separatorach wody złożowej i zrzucaniu jej do morza po uprzednim oczyszczeniu w instalacji do poziomu nie przekraczającego 15 ppm składników ropopochodnych (zgodnie z wymogami Konwencji MARPOL 73/78 i HELCOM).

W celu ochrony Morza Bałtyckiego oraz spełnienia wymogów stawianych w *Bałtyckim Planie Działania*, w tym wymogów dotyczących całkowitego zakazu zrzucania wód, także oczyszczonych wód złożowych bezpośrednio do morza, LOTOS Petrobaltic zrealizował projekt instalacji systemu zatłaczania produkowanej wody złożowej z powrotem do złoża. Dzięki temu woda złożowa w całości tłoczona jest z powrotem razem z wodą morską do złoża. Takie rozwiązanie nie narusza systemu środowiska morskiego oraz warstw złożowych, z których eksploatowana jest ropa, wymieniając jedynie wypełniające je medium.

Parametry wody w okolicach platform są na bieżąco monitorowane w celu potwierdzenia zgodności z wymaganiami środowiskowymi. Prowadzony jest systematyczny monitoring m.in. zawartości węglowodorów w wodzie, badania wskaźników chemicznego i biologicznego zapotrzebowania tlenu, chlorków, siarczków, bakterii oraz substancji powierzchniowo czynnych.

W procesie cementowania zaczyn cementowy przygotowywany jest na bazie wody z dodatkami substancji chemicznych opóźniających czas wiązania. Ma on za zadanie scalić rury okładzinowe z calizną

W celu ochrony Morza Bałtyckiego oraz spełnienia wymogów stawianych w *Bałtyckim Planie Działania*, w tym wymogów dotyczących całkowitego zakazu zrzucania wód, także oczyszczonych wód złożowych bezpośrednio do morza, LOTOS Petrobaltic zrealizował projekt instalacji systemu zatłaczania produkowanej wody złożowej z powrotem do złoża. Dzięki temu woda złożowa w całości tłoczona jest z powrotem razem z wodą morską do złoża. Takie rozwiązanie nie narusza systemu środowiska morskiego oraz warstw złożowych, z których eksploatowana jest ropa, wymieniając jedynie wypełniające je medium.

Parametry wody w okolicach platform są na bieżąco monitorowane w celu potwierdzenia zgodności z wymaganiami środowiskowymi. Prowadzony jest systematyczny monitoring m.in. zawartości węglowodorów w wodzie, badania wskaźników chemicznego i biologicznego zapotrzebowania tlenu, chlorków, siarczków, bakterii oraz substancji powierzchniowo czynnych.

W procesie cementowania zaczyn cementowy przygotowywany jest na bazie wody z dodatkami substancji chemicznych opóźniających czas wiązania. Ma on za zadanie scalić rury okładzinowe z calizną przewierconych poziomów, zapobiec kontaktowaniu się przewierczanych pokładów skalanych o różnym gradiencie ciśnienia oraz zapewnić szczelność w strefie pozarurowej, aby nie następował tam w czasie wierceń przepływ płuczki, a w etapie eksploatacji - medium złożowego. Parametry są monitorowane przed oraz po zakończeniu wierceń, jak również w trakcie prowadzenia prac zgodnie z decyzjami środowiskowymi i zezwoleniami w tym zakresie. Pewne różnice wynikają jedynie z przepisów danego kraju. Bałtyk jest obszarem szczególnie wrażliwym i obowiązują tu bardziej rygorystyczne wymagania.

Wykorzystane surowce i materiały w Grupie Kapitałowej LOTOS Petrobaltic w 2013 r. według wagi i objętości [t]

LOTOS Petrobaltic	
Woda zatłaczana i złożowa	ilość
Biocydy	10,17 [t] ✓
Koagulanty	1,69 [t] ✓
Deemulgatory	8,84 [t] ✓
Pozostałe	15,16 [t] ✓
Razem	35,9 [t] ✓
Płuczka	ilość
Bentonit	19,3 [t] ✓
Sole (płuczka i płyn nadpakerowy)	78,8 [t] ✓
Wodorotlenki	2,9 [t] ✓
Pozostałe do utrzymania odpowiednich właściwości (lepkość, filtracja itp.)	22,8 [t] ✓
Razem	123,8 [t] ✓
Zaczyn cementowy	ilość
Cement	430,6 [t] ✓
Środki obrabiające	14,4 [t] ✓
Razem	445,0 [t] ✓

Zużycie całkowite	604,7 [t]	✓
Substancje zużyte w procesie tłoczenia gazu z platformy ruromienniczej do Władysławowa		
		ilość
Metanol	8,08 [t]	✓
LOTOS Geonafta		
Substancje wykorzystywane w procesie wiercenia		
		Ilość
Inhibitory kwasów	6,95 [t]	✓
Dodatki płuczkowe	111,40 [t]	✓
Polimery	48,31 [t]	✓
Blokery	29,25 [t]	✓
Lubrykanty	1,40 [t]	✓
Cement	162,42 [t]	✓
Dodatki ekstrakcyjne	111,40 [t]	✓
Razem	471,13 [t]	✓
Substancje wykorzystywane w procesie eksploatacji		
		ilość
Inhibitory korozji	2,16 [t]	✓
Deemulgatory	29,28 [t]	✓
Utleniacze	0,20 [t]	✓
Razem	31,65 [t]	✓
Zużycie całkowite	502,78 [t]	✓
Energobaltic		
Etap I - Stacja Sprężania Gazu		
		ilość
Surowiec wejściowy: gaz odpadowy	9 790 352 [Nm ³]	✓
Materiał pośrednio produkcyjny: metanol	10 200 [l]	✓
Etap II - Stacja Separacji Gazu z Surowca Wejściowego		
		Ilość
Surowiec wejściowy: gaz ziemny odpadowy (mokry) do produkcji LPG	4 966,58 [t]	✓
Surowiec wejściowy: kondensat gazu naturalnego	16 13,51 [t]	✓
Uzyskany gaz ziemny opałowy (suchy) jako paliwo do produkcji energii cieplnej i elektrycznej	5 250 374 [Nm ³]	✓

Wykorzystane surowce i materiały w Grupie LOTOS według wagi i objętości [t]

Surowce	j.m.	2011 r.	2012 r.	2013 r.
Ropa naftowa	t	9 163 836	9 673 647	8 702 622 ✓
Surowce i komponenty	t	1 062 156	833 610	834 114 ✓
Dodatki uszlachetniające	t	2 254	2 091	1 994 ✓

Zużycie wody

Jedynym źródłem wody powierzchniowej, z którego korzystamy, jest przepływająca nieopodal rafinerii rzeka Motława. W związku z ryzykiem występowania słonych wlewów wód morskich w rejonie naszego ujęcia, dla zabezpieczenia odpowiedniej ilości słodkiej wody, pobór z rzeki odbywa się do zbiornika retencyjnego o objętości 350.000 m³, wykonanego w starorzeczu Motławy. Woda podziemna pobierana jest z utworów kredowych i czwartorzędowych. Istotnym strumieniem jest woda z poziomów kredowych ujmowana poprzez dwie studnie. Woda kredowa wykorzystywana jest na cele socjalno-bytowe. Woda z poziomów

czwartorzędowych ze względu na jakość jest wykorzystywana jedynie na cele przemysłowe. Z uwagi na niewielki pobór wód z tych formacji, kwalifikujemy to źródło jako nieistotne.

Korzystanie ze środowiska, w tym zasobów wód odbywa się w oparciu o posiadane pozwolenia wodnoprawne oraz pozwolenie zintegrowane zawierające pozwolenie na pobór wód ze studni kredowych. W trakcie uzyskiwania pozwoleń, każdorazowo przeprowadza się analizę wpływu poboru wód na środowisko. Inwentaryzacje przeprowadzane w rejonie ujęć wód podziemnych oraz ujęcia wód powierzchniowych potwierdzają, że nasza działalność związana z poborem wód nie wpływa na funkcjonowanie obszarów chronionych i cennych przyrodniczo.

Pobór wód konsekwentnie utrzymywany jest dużo poniżej dopuszczalnych wielkości. W 2013 r. rafineria pobrała 28,9% dopuszczalnej objętości wody powierzchniowej, natomiast w przypadku wód czwartorzędowych i kredowych było to odpowiednio 0,4% i 59,2%.

Całkowity pobór świeżej wody w Grupie LOTOS wg źródeł [m³/rok]

Źródło wody	j.m.	2011 r.	2012 r.	2013 r.
Podziemna	m ³	202 429	189 217	162 511
Powierzchniowa	m ³	3 607 427	3 532 113	3 574 791
Razem	m³	3 809 856	3 721 330	3 737 302

Procesy w Grupie LOTOS zużywające duże ilości wody

Źródło wody	j.m.	2011 r.	2012 r.	2013 r.
elektrociepłownia - produkcja mediów	m ³ /rok	2 929 811	2 936 080	2 778 592
rafineria - woda chłodnicza obiegowa	m ³ /rok	1 386 304	1 503 995	1 418 925

Woda słodka na potrzeby działalności platform LOTOS Petrobaltic pobierana jest ze studni głębinowej, dla której posiadane jest stosowne zezwolenie, a pobrane ilości są ściśle monitorowane i nie przekraczają wartości ujętych w zezwoleniu. Ilość wody pobrana z Morza Bałtyckiego na potrzeby platform jest znikoma w stosunku do występujących zasobów wodnych Bałtyku – 21.727 km³ i wynosi 30.3121 m³. Także działalność pozostałych spółek Grupy Kapitałowej LOTOS Petrobaltic nie wpływa na zubożenie źródeł wody z uwagi na nadmierny jej pobór.

Woda na platformach wykorzystywana jest do celów socjalno-bytowych, a także procesów technologicznych. Oprócz wody słodkiej do celów produkcyjnych m.in. do systemu zatłaczania wody, wykorzystywana jest woda morską pobieraną bezpośrednio pompami głębinowymi z morza.

Pobór świeżej wody w LOTOS Petrobaltic w 2013 r. według źródła [m³]

Źródło	j.m.	Ilość pobranej wody
Słodka woda – ujęcie własne	m ³	27 645 ✓
Słodka woda – sieć miejska	m ³	2 467 ✓
Morska woda	m ³	303 121 ✓
Woda złożowa	m ³	94 366 ✓
Razem	m³	427 599 ✓

Pobór świeżej wody w LOTOS Geonafta w według źródła w 2013 r. [m³]

Źródło	j.m.	Ilość pobranej wody
Słodka woda	m ³	3 012 ✓
Woda na cele technologiczne	m ³	1 855 ✓
Razem	m³	4 867 ✓

Pobór świeżej wody w Energobaltic według źródła w 2013 r. [m³]

Źródło	j.m.	Ilość pobranej wody
Woda z sieci miejskiej	m ³	4 855 ✓

W Grupie LOTOS zwiększamy ilość odzyskanych wód i ścieków. Naszym celem jest utrzymanie rosnącej tendencji udziału wody podlegającej recyklingowi w całkowitej ilości wody używanej podczas procesów produkcyjnych. Dzięki temu ograniczamy do niezbędnego minimum korzystanie z zasobów środowiska. Od wielu lat nasze działania dają wymierne efekty w postaci wzrostu wskaźnika procentowego udziału strumieni odzyskanych w ogólnym bilansie zapotrzebowania zakładu na wodę. Jako wodę podlegającą recyklingowi uznajemy wodę gospodarczą produkowaną z oczyszczonych ścieków oraz kondensat powrotny zawracany do strumienia wody kotłowej.

Objętość wody podlegającej w Grupie LOTOS recyklingowi [m³]

	j.m.	2011 r.	2012 r.	2013 r.
produkcja wody gospodarczej z oczyszczonych ścieków	m ³	1 179 317	1 254 556	1 368 844 ✓
ilość oczyszczonego kondensatu	m ³	2 030 131	2 207 217	2 237 300 ✓

Łączna objętość wody podlegającej w Grupie LOTOS recyklingowi

	j.m.	2011 r.	2012 r.	2013 r.
całkowita objętość wody z recyklingu	m ³	3 209 448	3 461 773	3 606 144 ✓
procent wody podlegającej recyklingowi	%	45,7	48,2	49,1 ✓

Ścieki z zakładowej oczyszczalni Grupy LOTOS są odprowadzane po oczyszczeniu do Martwej Wisły. Odbiornik ten historycznie jest częścią Wisły Leniwki. W wyniku wybudowania w XIX w. przekopu Wisły i śluzy w Przegalinie został odcięty od głównego nurtu Wisły. Wody Martwej Wisły na wysokości rafinerii są sklasyfikowane, jako morskie wody wewnętrzne.

Drugim strumieniem odprowadzanym z zakładu są oczyszczone wody drenażowe i wody opadowe czyste. Ich odbiornikiem jest Rozwójka, która stanowi element systemu melioracyjnego Żuław Gdańskich i jest dopływem Martwej Wisły.

Żaden z tych odbiorników nie jest objęty formą ochrony przyrody ani nie posiada w rejonie zrzutów znaczącej wartości dla bioróżnorodności. Wieloletnie badania monitoringowe potwierdzają, że ścieki zrzucane przez Grupę LOTOS nie powodują istotnego wpływu na ich wody. Nie zaobserwowano również, aby wieloletnie funkcjonowanie rafinerii wpływało istotnie na siedliska znajdujące się w pobliżu zrzutów.

Rozdzielne ciągi oczyszczania pozwalają nam na prawie całkowite zawracanie oczyszczonych wód opadowych zaolejonych do produkcji wody gospodarczej i zawracanie jej do zakładu w celu ponownego wykorzystania. Jedynie nadmiar oczyszczonych wód opadowych zaolejonych zrzucany jest ze ściekami procesowymi i sanitarnymi do odbiornika.

Całkowita objętość ścieków z Grupy LOTOS według jakości i docelowego miejsca przeznaczenia [m³]

	j.m.	2011 r.	2012 r.	2013 r.
Rozwójka	m ³	3 874 089	4 305 910	4 220 723
Martwa Wisła	m ³	1 354 015	1 293 596	1 273 851
Razem	m ³	5 228 104	5 599 506	5 494 574

Oczyszczone ścieki z Grupy LOTOS zrzucane do Martwej Wisły

Wskaźnik	j. m.	2011 Wr	2011 Wd	2012 Wr	2012 Wd	2013 Wr	2013 Wd
pH	-	7,81	6,50-9,00	7,79	6,50-9,00	7,56	6,50-9,00
BZT	mg O ₂ /dm ³	2,68	25,00	2,56	25,00	2,99	25,00
ChZT	mg O ₂ /dm ³	34,00	125,00	30,20	125,00	44,10	125,00
Zawiesiny ogólne	mg/dm ³	7,89	35,00	6,38	35,00	7,89	35,00
Fenole lotne	µg/dm ³	1,00	100,00	<5,00*	100,00	<0,005*	100,00
Substancje ekstrahujące się eterem naftowym	mg/dm ³	0,58	50,00	0,74	50,00	0,73	50,00
Węglowodory ropopochodne	mg/dm ³	0,83	5,00	1,93	5,00	0,23	5,00
Azot ogólny	mg/dm ³	2,90	30,00	2,40	30,00	4,30	30,00
Fosfor ogólny	mg/dm ³	1,07	3,00	1,03	3,00	0,57	3,00
Siarczki	µg/dm ³	2,00	200,00	6,00	200,00	9,00	200,00
Nikiel	µg/dm ³	10,10	500,00	10,20	500,00	17,50	500,00
Wanad	µg/dm ³	36,30	2000,00	28,90	2000,00	19,10	2000,00
Glin	µg/dm ³	92,20	3000,00	62,40	3000,00	69,00	3000,00

W_r - rzeczywista wartość średnioroczna

W_d - dopuszczalna wartość średnioroczna

* wynik poniżej granicy oznaczalności stosowanej w danym roku metody analitycznej

Oczyszczone ścieki z Grupy LOTOS zrzucane do Rozwójki

Wskaźnik	j. m.	2011 W _r	2011 W _d	2012 W _r	2012 W _d	2013 W _r	2013 W _d
Zawiesiny ogólne	mg/dm ³	11,92	35,00	10,71	35,00	9,50	35,00
Węglowodory ropopochodne	mg/dm ³	1,64	5,00	2,15	5,00	0,74	5,00

W_r - rzeczywista wartość średnioroczna

W_d - dopuszczalna wartość średnioroczna

Na platformach LOTOS Petrobaltic wszystkie ścieki zawierające olej składowane są w specjalnych zbiornikach, a później przewożone na ląd w celu utylizacji. Ścieki sanitarne przechodzą przez stację oczyszczania biologicznego, skąd wypuszczane są do morza. Stan wody morskiej wokół platform jest codziennie monitorowany. Także w LOTOS Geonafta żadne ze ścieków nie są odprowadzane z obszaru działalności wiertni bezpośrednio do naturalnych zbiorników wodnych (rzeki i jeziora). Wszystkie ścieki technologiczne oraz socjalno-bytowe są magazynowane, a następnie transportowane do oczyszczalni ścieków.

Objętość ścieków według miejsca przeznaczenia w 2013 r. [m³]

LOTOS Petrobaltic	j.m.	Ilość
Ścieki socjalno-bytowe	m ³	7 546 ✓
LOTOS Geonafta	j.m.	Ilość
Ścieki socjalno-bytowe	m ³	3 012 ✓
Energobaltic	j.m.	Ilość
Ścieki socjalno-bytowe	m ³	617 ✓

W LOTOS Petrobaltic cała woda złożowa powstała w procesie produkcji jest wstrzykiwana z powrotem do miejsca pochodzenia.

Objętość i sposób pozbywania się wody złożowej i wody powstałej w procesie produkcji w 2013 r. w LOTOS Petrobaltic

Wyszczególnienie	j.m.	Ilość
Stopień zaolejenia wody złożowej	ppm	7,64 ✓
Woda zatłoczona z powrotem do złoża	m ³	94 366 ✓

Objętość i sposób pozbywania się wody złożowej i wody powstałej w procesie produkcji w 2013 r. w LOTOS Geonafta

	j.m.	Ilość
Woda złożowa	m ³	246 333 ✓

W LOTOS Geonafta woda złożowa, która powstaje głównie podczas operacji wydobycia, jest magazynowana na terenie wiertni i przekazywana w całości do utylizacji.

Gospodarka odpadami

Gospodarowanie wytworzonymi w Grupie LOTOS odpadami odbywa się zgodnie z przepisami unijnymi i krajowymi, zapewniającymi możliwie największe bezpieczeństwo dla środowiska. Za sprawą prac przeprowadzonych podczas postoju remontowego w 2013 r., wytworzono wprawdzie zauważalnie więcej odpadów, ale były to w większości odpady inne niż niebezpieczne.

Odpady wytworzone w Grupie LOTOS - ilość [t/rok]

Odpady wytworzone w Grupie LOTOS	2011 r.	2012 r.	2013 r.
Odpady zmagazynowane na koniec roku poprzedniego	2 244	2 195	1 777 ✓
Wytworzone odpady niebezpieczne	7 338	6 784	6 478 ✓
Wytworzone odpady inne niż niebezpieczne	5 046	5 574	6 659 ✓
Suma wytworzonych odpadów	12 384	12 358	13 137 ✓
Wartości dopuszczone w pozwoleniu zintegrowanym	89 627	89 627	89 627 ✓
Odpady wytworzone przez wykonawców usług	b.d.	4 154	3 170 ✓

Potwierdzeniem naszego dążenia do proekologicznego gospodarowania odpadami jest fakt, iż w 2013 r. udało nam się zapewnić odzysk wszystkich wytworzonych w rafinerii Grupy LOTOS odpadów.

Sposób postępowania z odpadami w Grupie LOTOS - ilość [t/rok]

Sposób postępowania	2011 r.	2012 r.	2013 r.
Odpady poddane odzyskowi	12 428	12 749	13 504 ✓
Odpady unieszkodliwione	4	28	0 ✓
Spalanie	4	27	0 ✓
Usunięcie na składowisko	0	1	0 ✓
Odpady zmagazynowane na miejscu na koniec roku	2 196	1 777	1 410 ✓
niebezpieczne	1 977	1 503	1 376 ✓
inne niż niebezpieczne	219	274	34 ✓

Jedynym odpadem niebezpiecznym wysyłanym przez Grupę LOTOS poza granicę kraju są zużyte katalizatory. Firmy zagraniczne mają odpowiednio zaawansowane technologie, które umożliwiają ich przyjazne środowisku zagospodarowanie.

Rodzaj odpadów niebezpiecznych w Grupie LOTOS

Rodzaj odpadów	j.m.	2011 r.	2012 r.	2013 r.
Odpady niebezpieczne transportowane ze źródeł zewnętrznych (spoza grupy kapitałowej) do rafinerii	t	21	0	0 ✓
Odpady niebezpieczne transportowane z rafinerii do źródeł zewnętrznych w kraju	t	6 286	7 258	6 352 ✓
Odpady niebezpieczne transportowane z rafinerii do źródeł zewnętrznych poza granicami kraju	t	119	0	253 ✓
Suma transportowanych odpadów niebezpiecznych	t	6 426	7 258	6 605 ✓
Procent odpadów niebezpiecznych przemieszczanych transgranicznie	%	2	0	3,8 ✓

W 2013 r. w rafinerii Grupy LOTOS doszło do dwóch incydentów z udziałem substancji niebezpiecznej, ✓ jednak skala potencjalnego oddziaływania ograniczona była jedynie do bezpośredniego otoczenia i żaden z nich nie skutkował zanieczyszczeniem środowiska, co potwierdzono badaniami w toku kontroli przeprowadzonej przez Pomorskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska.

W działalności Grupy Kapitałowej LOTOS Petrobaltic w 2013 r. nie odnotowano istotnych wycieków do środowiska naturalnego. ✓

W czasie procesu wiercenia głównym odpadem są zwierciny (rozdrobiona skała podczas drążenia świdrem), które po wyniesieniu na powierzchnię są kierowane do systemu oczyszczania płuczki. W swoim składzie nie zawierają one substancji wymienionych w załączniku nr 1 do Konwencji Helsińskiej. Zwierciny z płuczką z I i II stopnia oczyszczania, po separacji i przemyciu ich w systemie oczyszczania, są zrzucane na dno morza. Natomiast zwierciny z III stopnia oczyszczania są wywożone na ląd i przekazane do odpowiedniego odbiorcy odpadów. Każda partia wywożonych zwiercin podlega badaniu na zawartość składników toksycznych. Płuczka jest tak obrabiana, aby mogła być wykorzystana podczas wiercenia następnych odwiertów. Jeżeli nie nadaje się już do dalszego wykorzystania, przewożona jest na ląd i kierowana do odpowiedniego odbiorcy.

Odpady wytworzone w LOTOS Petrobaltic - ilość [t/rok]

Odpady wytworzone *	2013 r.
Wytworzone odpady niebezpieczne	38 ✓
Wytworzone odpady inne niż niebezpieczne	644 ✓
Suma wytworzonych odpadów	682 ✓

* Nie zawierają odpadów komunalnych.

Odpady wytworzone w LOTOS Geonafta - ilość [t/rok]

Odpady wytworzone	2013 r.
Wytworzone odpady niebezpieczne	22 ✓
Wytworzone odpady inne niż niebezpieczne	3966 ✓
Suma wytworzonych odpadów	3988 ✓

Odpady wytworzone w Energobaltic - ilość [t/rok]

Odpady wytworzone *	2013 r.
Odpady zmagazynowane na koniec roku poprzedniego	0,07 ✓
Wytworzone odpady niebezpieczne	0,42 ✓
Wytworzone odpady inne niż niebezpieczne	0,808 ✓
Suma wytworzonych odpadów	1,30 ✓

* Nie zawierają odpadów komunalnych.

Sposób postępowania z odpadami w LOTOS Petrobaltic - ilość [t/rok]

Sposób postępowania	2013 r.
Odpady poddane odzyskowi	141
Usunięcie na składowisko	541
Odpady zmagazynowane na miejscu na koniec roku, w tym:	0
niebezpieczne	0
inne niż niebezpieczne	0

Sposób postępowania z odpadami w LOTOS Geonafta - ilość [t/rok]

Sposób postępowania	2013 r.
Odpady unieszkodliwione	3 988
Usunięcie na składowisko	0
Odpady zmagazynowane na miejscu na koniec roku, w tym:	0
niebezpieczne	0
inne niż niebezpieczne	0

Sposób postępowania z odpadami w Energobaltic - ilość [t/rok]

Sposób postępowania	2013 r.
Odpady unieszkodliwione	0,65
Odpady poddane odzyskowi	0,40
Usunięcie na składowisko	0,25
Odpady zmagazynowane na miejscu na koniec roku, w tym:	0,146
niebezpieczne	0,101
inne niż niebezpieczne	0,045

W LOTOS Petrobaltic całkowita ilość powstałej płuczki wiertniczej i zwiercin jest wyprodukowana przy użyciu wodnego płynu wiertniczego. W procesie wiercenia otworu odbierane są z płuczki zwierciny, w skład których wchodzi okruszka przewiercanej skały z domieszką 5-10% płuczki. Ilość zwiercin jest różna w zależności od interwału wiercenia i jego średnicy.

O składzie chemicznym zwiercin i ich wpływie na środowisko decyduje rodzaj płuczki stanowiącej ich domieszkę. W celu całkowitego wyeliminowania chemicznej aktywności odpadów zaprojektowano użycie najbardziej prostego rodzaju płuczek. Płuczki te zostały przebadane pod względem ich wpływu na środowisko morskie (opracowanie Politechniki Gdańskiej pt. Określenie potencjalnego wpływu płuczki wiertniczej na środowisko wód Bałtyku) i uznane jako nietoksyczne dla środowiska.

W LOTOS Geonafta w procesie wydobywania używano tylko płuczki na bazie wody. Większość składników płuczki jest biodegradowalna. Woda technologiczna, płuczka oraz zwierciny są przekazywane w całości do utylizacji.

Odpady powstałe w 2013 r. - Zwierciny [t] (LOTOS Petrobaltic)

Zwierciny	j.m.	Całkowita waga
przekazane jako odpad	t	94
zrzucone do morza	t	1054
Razem	t	1 148

Odpady powstałe w 2013 r. [t] (LOTOS Petrobaltic)

Płuczka	j.m.	Całkowita waga
w obiegu	t	1 141
przekazana jako odpad	t	340
przekazana do ponownego wykorzystania	t	144
Razem	t	1 625

Odpady powstałe w 2013 r. [t] (LOTOS Geonafta)

	j.m.	Całkowita waga
Zwierciny	t	1601
Płuczka i wody technologiczne	t	2 322
Razem	t	3 924

Zgodnie z obowiązującymi przepisami w poszczególnych spółkach grupy kapitałowej zlecono organizacjom odzysku wykonywanie obowiązków w zakresie odzysku i recyklingu opakowań wprowadzanych na rynek krajowy.

W Grupie LOTOS, LOTOS Oil i LOTOS Paliwa łączne wskaźniki odzysku odpadów opakowaniowych były zgodne z wymaganiami ustawowymi i wyniosły w 2013 r. w przypadku odzysku 58,5% , zaś w przypadku recyklingu 50% .

Produktem LOTOS Asphalt sprzedawanym do połowy 2013 w opakowaniach były papy asfaltowe. Łącznie wskaźnik odzysku odpadów po zużytych opakowaniach wyniósł 58,5% , a wskaźnik recyklingu 15,8%.

Transport

Równie ważny obszar naszych działań ukierunkowanych na minimalizowanie negatywnego wpływu na środowisko stanowią usługi transportowe.

Transport asfaltu i ciężkiego oleju opałowego w kraju w całości koordynowany jest przez LOTOS Asfalt. W 2013 r. autocysterny przewiozły produkty w ilości blisko 510 tys. ton, przejeżdżając przy tym ponad 11,5 mln km i zużywając ponad 3,5 mln litrów paliwa. W celu ograniczenia emisji szkodliwych spalin produkty spółki są w pierwszej kolejności dostarczane do baz dystrybucyjnych kolejną, skąd następnie trafiają do poszczególnych odbiorców przy użyciu autocystern. Przeładunek produktów odbywa się w nowoczesnych terminalach załadunkowo-rozładunkowych, które do minimum zmniejszają emisję szkodliwych oparów do atmosfery.

LOTOS Kolej, która świadczy usługi transportowe m.in. dla spółek Grupy Kapitałowej LOTOS, w trosce o środowisko z roku na rok zwiększa udział przewozów realizowanych trakcją elektryczną w miejsce wykorzystywania lokomotyw spalinowych. Na koniec 2013 r. spółka wykorzystywała 91 lokomotyw, w tym 54 stanowiły lokomotywy elektryczne.

Ze względu na uwarunkowania trakcyjne nadal część pracy przewozowej i manewrowej wykonywana jest przy zastosowaniu lokomotyw spalinowych.

Udział przewozów realizowanych trakcją elektryczną i trakcją spalinową (%)

Zużycie oleju napędowego przez lokomotywy spalinowe w LOTOS Kolej (w tys. litrów)

Zużycie energii trakcyjnej przez lokomotywy elektryczne w LOTOS Kolej (w MWh)

W LOTOS Paliwa w 2013 r. przetransportowano cysternami kolejowymi 7% ogółu sprzedanych paliw, zaś cysternami drogowymi 26%. Pozostałe sprzedane ilości zostały odebrane z baz magazynowych transportem własnym klientów. W 2013 r. nie odnotowano przypadków wycieku paliwa w transporcie drogowym ani kolejowym.

Ograniczanie wpływu

Rafineria

Wpływ produktów Grupy LOTOS na środowisko jest nieunikniony. Rolą paliw jest dostarczenie energii, która jest uwalniana w procesie spalania, czego konsekwencją jest uwolnienie do środowiska spalin. Efektywność zamiany energii chemicznej paliwa na energię użyteczną (mechaniczną, ciepłą) wynika z konstrukcji urządzenia zużywającego paliwo, a nie od samego paliwa. Podejmujemy jednak działania, by dostarczane przez nas paliwa oddziaływały na środowisko w umiarkowanym stopniu.

Wszystkie produkowane przez Grupę LOTOS paliwa spełniają wymagania jakościowe wynikające z przepisów prawa. Jednak w niektórych aspektach, istotnych z punktu widzenia oddziaływania na środowisko, paliwa z gdańskiej rafinerii są lepsze niż wymagania prawne.

- Zawartość siarki - zarówno benzyny, jak i oleje napędowe charakteryzują się zawartością siarki na poziomie wyraźnie niższym niż wymagania prawne. Średnioroczna zawartość siarki w benzynach motorowych za 2013 r. to 3,3 ppm, w olejach napędowych 5,5 ppm. Są to wartości znacznie niższe niż wymagane 10 ppm. W konsekwencji oznacza to zmniejszenie emisji dwutlenku siarki do atmosfery.
- Zawartość związków aromatycznych - również w tym przypadku paliwa produkowane w Grupie LOTOS charakteryzują się zawartością związków aromatycznych na poziomie wyraźnie niższym niż wymagania prawne. W przypadku benzyny bezołowiowej 95 średnia zawartość związków aromatycznych w 2013 r. wyniosła 29,7% obj. - mniej niż dopuszcza prawo (35% obj.). W olejach napędowych limitowana jest zawartość wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych, których może być maksymalnie 8% wag. Średnia zawartość WWA w oleju napędowym B7 w 2013 r. wyniosła zaledwie 0,8 % wag. Konsekwencją jest mniejsza skłonność do tworzenia sadzy w trakcie spalania paliwa, co przekłada się na emisję cząstek stałych w spalinach.

Zawartość benzenu, siarki i ołowiu w paliwach wyprodukowanych w Grupie LOTOS

Substancja	j.m.	2012 r. - ilość	2012 r. - ilość (średnio)	2013 r. - ilość	2013 r. - ilość (średnio)
Benzen (w benzynach)	% V/V	0,5- 1,0	0,8	0,4 - 1,0	0,9
Siarka (w benzynach)	mg/kg	1,0- 9,9	3,9	0,1- 7,9	3,3
Siarka (w oleju napędowym)	mg/kg	1,4 - 9,5	5,5	2,0- 10,0	5,5
Ołów (w benzynach)	mg/kg	0	0	0	0

Szczegółowe informacje na temat właściwości i składu produktów paliwowych udostępniamy klientom w serwisie informacyjnym www.lotos.pl ([link](#)), gdzie są dostępne opisy poszczególnych produktów oraz ich Karty Charakterystyk. Karty są także udostępniane na życzenie na stacjach paliw LOTOS.

Stosowanym od wielu lat sposobem zmniejszania wpływu paliw na środowisko jest używanie do ich produkcji biokomponentów, które mają znamiona odnawialnych źródeł energii. Tym samym zmniejszają całkowity wpływ na środowisko wynikający ze spalania paliwa.

Innym aspektem wpływu produktów na środowisko jest logistyka - zmniejszenia wpływu na środowisko poprzez zmniejszenie strat produktu do otoczenia. W 2013 r. uruchomiliśmy w rafinerii w Gdańsku nową instalację VRU (*Vapor Recovery Unit*) do odzysku oparów benzyn. Dzięki niej bardziej skuteczne jest usuwanie oparów benzyn z powietrza wypychanego z cystern kolejowych w trakcie napełniania ich benzyną. Nowa instalacja ma również trzykrotnie wyższą wydajność (3.000 m³/h) od poprzedniej. Dzięki tej inwestycji zmniejsza się wpływ na środowisko operacji logistycznych nalewu benzyn do cystern kolejowych poprzez minimalizację emisji do atmosfery węglowodorów.

Asfalty

Podjęliśmy działania mające na celu eliminację emisji węglowodorów z procesów produkcji, magazynowania oraz ekspedycji asfaltów, które powodują uciążliwość zapachową zwłaszcza w obrębie zakładów produkcyjnych. Inwestycje już zakończone, które realizują tę strategię to przede wszystkim:

- w Jaśle: budowa termicznego dopalacza gazów procesowych, hermetyzacja zbiorników, podłączenie zhermetyzowanych zbiorników i nalewaków asfaltów do dopalacza termicznego,
- w Gdańsku: włączenie wszystkich nalewaków autocystern i cystern kolejowych asfaltem do systemu odciążu oparów, hermetyzacja zbiorników, podłączenie um ożliwiający utylizację odciążów w dopalaczach termicznych, wybudowanie rezerwowej stacji utylizacji odciążów z nalewu w adsorberach z węglem aktywnym.

Po całkowitym zakończeniu inwestycji w 2013 r. nastąpiła zdecydowana poprawa warunków aerosanitarnych.

Kolej

W 2013 r. zakończyliśmy modernizację i remont nowoczesnej oczyszczalni cystern kolejowych w Gdańsku, należącej do LOTOS Kolej. Poza halą oczyszczalni, na wydzielonym oddzielnym stanowisku, na specjalnie zaprojektowanym i wykonanym torze, powstało nowe, dodatkowe stanowisko czyszczenia z resztek LPG pozostałych w cysternie połączone ze spalaniem przy pomocy pochodni. Dodatkowo powiększono ofertę usług o czyszczenie powierzchni wewnętrznej cysterny poprzez śrutowanie.

Oleje

W 2013 r. w Oddziale produkcyjnym LOTOS Oil w Czechowicach-Dziedzicach prowadziliśmy prace mające na celu ograniczenie przedostawania się surowców do gruntu oraz wód powierzchniowych i gruntowych. W ramach tych działań wyznaczone zbiorniki zostały wyposażone w drugie dna.

Paliwa

W 2013 r. kontynuowaliśmy inwestycje na rzecz ograniczenia wpływu działalności na środowisko na istniejących stacjach paliw sieci LOTOS. Były to działania m.in. w zakresie modernizacji instalacji paliwowych w ramach budowy instalacji pochłaniających opary benzyn, budowy urządzeń do pomiaru i monitorowania stanów magazynowych produktów naftowych, służące do sygnalizacji wycieku produktów naftowych do wód powierzchniowych i gruntowych oraz wymiany zbiorników jednopłaszczowych na dwupłaszczowe.

Wydobycie

Jednym z najważniejszych działań służących minimalizowaniu wpływu działalności wydobywczej na środowisko jest zabezpieczenie przed możliwością zanieczyszczenia morza wydobywaną ropą i

Wydobycie

Jednym z najważniejszych działań służących minimalizowaniu wpływu działalności wydobywczej na środowisko jest zabezpieczenie przed możliwością zanieczyszczenia morza wydobywaną ropą i towarzyszącymi temu procesowi substancjami oraz ograniczenie do minimum skutków wpływu na środowisko, jeżeli awaryjnie sytuacja taka miałaby miejsce. Aby być gotowym i zminimalizować skutki ewentualnego rozlewu, corocznie przeprowadzamy obowiązkowe ćwiczenia dotyczące zwalczania rozlewów olejowych. W 2013 r. zostały przeprowadzone ćwiczenia w Zatoce Gdańskiej, w których brały udział jednostki SAR i Urzędu Morskiego w Gdyni. LOTOS Petrobaltic w 2013 r. zaktualizował swój *Plan zwalczania rozlewów olejowych powstałych w następstwie prac poszukiwawczych i wydobywczych prowadzonych w obszarze koncesji*, będący częścią składową *Krajowego planu zwalczania zagrożeń i zanieczyszczeń środowiska morskiego*.

Jednym z ważniejszych działań prowadzonych dla zapewnienia czystości środowiska i minimalizowania negatywnego wpływu jest jego monitoring polegający na badaniu środowiska przed rozpoczęciem działalności, w trakcie i po jej zakończeniu. Dotyczy to głównie badań wody morskiej i osadów dennych. Ważne jest także prawidłowe zarządzanie odpadami w oparciu o zasadę zero zrzutów z platform jakichkolwiek odpadów i zanieczyszczeń zarówno bytowych, jak i produkcyjnych.

Używane w procesie wiercenia chemikalia są w obiegu zamkniętym i nie stykają się z środowiskiem. Aby zapewnić wykonanie uzgodnień zawartych w *Bałtyckim Planie Działania*, LOTOS Petrobaltic wyposażył w 2013 r. platformę wydobywczą w instalację do zatłaczania zaolejonych wód złożowych.

Bioróżnorodność

Środowisko morskie

Pod koniec 2013 r. na polskich obszarach morskich LOTOS Petrobaltic posiadał osiem koncesji, na których ma prawo do poszukiwania i wydobywania ropy i gazu. Dotychczas tylko jedna z nich - SAMBIA W - sąsiadowała z chronionymi obszarami przybrzeżnymi Bałtyku, których ochrona wynika z Dyrektywy „Ptasiej”. Obecnie nowo nabyte koncesje Słupsk W i Słupsk E sąsiadują z Ławicą Słupską, która jest morskim obszarem NATURA 2000 określonej w Dyrektywie „Ptasiej” i „Siedliskowej”.

Jednym z najważniejszych elementów minimalizujących wpływ produktów na środowisko w działalności poszukiwawczo-wydobywczej, jest zabezpieczanie morza przed możliwością zanieczyszczenia wydobywaną ropą i towarzyszącymi temu procesowi substancjami oraz ograniczanie do minimum skutków wpływu na środowisko w przypadku sytuacji awaryjnych.

Badania wykazały, że na przeważających powierzchniach dna morskiego środkowego Bałtyku zachodzą procesy degradacyjne, wywołane głównie akumulacją nierozkładalnej materii organicznej, a także mniejszą zawartością tlenu na głębokości ponad 60 m. W rejonie tym nieregularnie i bardzo rzadko może pojawiać się morświn. W 2013 r. próbki w zakresie badania bioróżnorodności pobierane były przez nas razem z próbkami osadów dennych. Pobrane próbki zawierały zbyt mało materiału w zakresie fauny i flory w celu zbadania bioróżnorodności.

Nasza działalność na Bałtyku obejmuje poszukiwanie i wydobycie ropy z dna morskiego. W działaniach poszukiwawczych można wyróżnić dwa etapy:

1. Badania sejsmiczne, które pokazują, gdzie może znajdować się złoża;
2. Odwiert próbny, na podstawie którego można wstępnie oszacować wielkość złoża i jego zasoby, co pozwala ocenić opłacalność wydobywczą.

Badania sejsmiczne polegają na wywołaniu drgań akustycznych, które oddziałują na faunę morską. Na wykonanie prac niezbędna jest Decyzja środowiskowa wydawana przez Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska. Opinię w tej sprawie wydaje również Dyrektor właściwego terytorialnie Urzędu Morskiego. Decyzja określa uwarunkowania, jakie należy spełnić przy prowadzeniu zaplanowanych prac. W tej kwestii LOTOS Petrobaltic skrupulatnie przestrzega wszystkich procedur i wymagań stawianych w przepisach. Dla prac sejsmicznych stosowane są procedury tzw. *Soft Entrance*, polegające na stopniowym dochodzeniu do pełnego poziomu zaplanowanych działań tak, by ryby i morświny znajdujące się w rejonie mogły spokojnie odpłynąć z obszaru prowadzonych prac.

Złoża ropy na Bałtyku są złożami niskociśnieniowymi. Jednak w trakcie rozpoznania złoża, podczas wykonywania otworu próbnego należy brać pod uwagę możliwość wystąpienia erupcji. Dlatego też działania są tu szczególnie dopracowywane. Brane są pod uwagę wszelkie zabezpieczenia wynikające z najlepszej praktyki i najlepszej technologii, aby w jak największym stopniu wyeliminować ryzyko powstania erupcji. Rozlew spowodowałby ujemne skutki, szczególnie dla ptactwa. Dzięki temu jednak, że wydobywana na Bałtyku ropa jest ropą lekką i około 30% jej lotnych frakcji odparuje w pierwszych kilku godzinach po rozlewie, jak również to, że HELCOM zaleca mechaniczne zbieranie zanieczyszczeń olejowych z powierzchni morza, a jednocześnie ogranicza stosowanie dyspergentów powodujących zbrylanie i zatapianie cząstek ropy, skutki oddziaływania rozlewu na środowisko będą maksymalnie zminimalizowane.

Podstawowym produktem w procesie wydobywczym jest płyn złożowy, który na platformie przechodzi proces separacji, w wyniku którego jako główne składniki otrzymywana jest ropa, gaz ziemny i wody złożowe zatłoczone z powrotem do złoża na odpowiedni poziom celem podtrzymania ciśnienia złożowego. Gaz jest kierowany do LOTOS Energobaltic, gdzie jest przetwarzany na energię elektryczną. Jest to pozytywne działanie również dla ochrony powietrza, co jest w zgodzie z Załącznikiem VI Konwencji MARPOL 73/78 oraz *Bałtyckim Planem Działania*.

Obszary koncesyjne, na których LOTOS Petrobaltic ma prawo prowadzić działalności polegającą na poszukiwaniu i wydobywaniu ropy i gazu znajdują się poza tzw. Bałtyckimi Obszarami Chronionymi. W związku z tym działalność poszukiwawcza i wydobywczą w ramach koncesji na obszarach złożowych stanowi dla obszarów chronionych, jak i dla środowiska morskiego minimalne zagrożenie. Bałtyckie Obszary Chronione są priorytetowe dla zwalczania rozlewów olejowych na wodach morskich, gdzie najważniejszą zasadą jest niedopuszczenia do wejściem zanieczyszczeń na ten obszar.

Obszary lądowe, będące w gestii LOTOS Geonafta, znajdują się w odległości ok. 700 m od terenów NATURA 2000. Spółka kompleksowo podchodzi do zarządzania spływem wód powierzchniowych, m.in. poprzez odpowiedni system kanałów melioracyjnych. Badany jest także poziom zanieczyszczenia powietrza oraz wód gruntowych. Wszelkie projekty inwestycyjne poprzedzane są raportami środowiskowymi, a danych do oceny wpływu dostarcza stały monitoring. Prowadzone cyklicznie analizy nie wykazały oddziaływania działalności poszukiwawczo-wydobywczej na poziom bioróżnorodności przyległych terenów chronionych.

Otoczenie rafinerii

Konsekwentnie dążymy do tego, aby kwestie ochrony bioróżnorodności zajmowały należne im miejsce we wszystkich procesach inwestycyjnych, które prowadzimy i planujemy przeprowadzić. Każde większe

przedsięwzięcie mogące znacząco wpływać na środowisko, w ramach procesu uzyskiwania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, wymaga przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko. W toku oceny przygotowuje się obszerny raport (tzw. Raport o oddziaływaniu na środowisko), w którym obowiązkowo porusza się kwestie dotyczące bioróżnorodności i wpływu na nią. W Grupie LOTOS, mając na uwadze ideę społecznej odpowiedzialności biznesu, wychodzimy ponad wymagane prawem minimum, poświęcając w raporcie kwestiom bioróżnorodności możliwie najwięcej miejsca.

Kolejnym potwierdzeniem naszego zaangażowania w ograniczanie negatywnego wpływu na faunę i florę jest to, że w 2014 r., za jako jeden z głównych celów w naszej działalności prośrodowiskowej postawiliśmy przeprowadzenie wielkoobszarowej, kompleksowej inwentaryzacji przyrodniczej na terenie rafinerii w Gdańsku i w jej obrębie. Zebrane dane planujemy wykorzystać jako fundament pod działania mające umożliwić nam rozpoczęcie zarządzania ryzykiem względem bioróżnorodności wokół zakładu.

W stosunku do poprzednich lat nie zmieniła się w 2013 r. nasza sytuacja dotycząca powodowania ryzyka dla gatunków zakwalifikowanych do któregoś ze stopni zagrożenia w Czerwonej Księdze Unii Ochrony Przyrody i Jej Zasobów (IUCN) ([link](#)). Jedynymi jak dotąd zidentyfikowanymi chronionymi gatunkami zwierząt bytujących w bezpośrednim otoczeniu rafinerii są sokół wędrowny i pustułka zwyczajna.

W 2013 r. na platformie zainstalowanej na kominie elektrociepłowni gdańskiej rafinerii swoje gniazdo uwiła para sokołów wędrownych – ptaków będących pod ścisłą ochroną krajową, i których liczbę par gniazdujących co roku w Polsce szacuje się tylko na ok. 70.

Na terenie rafinerii obserwujemy coraz więcej gniazdujących par pustulek. W 2013 r. zaobserwowano dwa przypadki gnieźdzenia się tych ptaków na instalacjach rafineryjnych. Pierwsze z gniazd znaleziono na jednej z naszych pochodni, natomiast drugie zbudowane zostało na podporze duktu spalin z pieca instalacji rafinacji olejów. Godna zaznaczenia jest druga sytuacja, ponieważ wokół duktu planowano przeprowadzenie modernizacji w związku z zapowiadaną przez nas w zeszłym roku wymianą wspomnianego pieca. Nie chcąc przeszkadzać chronionym ptakom w wyprowadzaniu młodych z gniazda, przesunęliśmy termin prac o prawie miesiąc.

Tereny stacji paliw

W 2013 r. do sieci stacji paliw LOTOS włączyliśmy 34 obiekty działające w systemie agencyjnym. Dwanaście z tych stacji to nowo wybudowane obiekty wyposażone w nowoczesną instalację zapewniającą bezpieczną dla środowiska eksploatację. Na etapie planowania budowy nowych stacji paliw - zgodnie z obowiązującymi przepisami - przeprowadzono dla tych obiektów postępowania oceniające zakres oddziaływania na środowisko, w którym zbadano potencjalne oddziaływanie planowanego obiektu na sąsiednie tereny, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów chronionych i terenów o wysokim poziomie bioróżnorodności. Wszystkie te obiekty zostały dopuszczone do eksploatacji i nie mają wpływu na obszary chronione.

Pozostałe 22 obiekty zostały pozyskane z rynku od prywatnych przedsiębiorców i dostosowane do standardów obowiązujących w sieci LOTOS nie tylko pod względem wizualizacji i jakości usług, ale również pod względem technologicznym.

Wszystkie stacje paliw, które wytypowano do włączenia do sieci stacji LOTOS, zostały poddane badaniu, w którym zweryfikowano rozwiązania techniczne oraz dokumentację z zakresu ochrony środowiska. Sprawdzeniu podlegało również położenie obiektu względem obszarów chronionych lub obszarów o dużej wartości pod względem bioróżnorodności oraz wykonano analizę ryzyka związanego z ewentualnym oddziaływaniem przejmowanej stacji na środowisko. Na podstawie analizowanej dokumentacji oraz przeprowadzanych wizji lokalnych stwierdzono, że przejęte do sieci LOTOS obiekty są zlokalizowane głównie na terenie miast poza obszarami podlegającymi ochronie.

Na koniec 2013 r. w sieci stacji funkcjonowało 256 obiektów, będących własnością LOTOS Paliwa. Aby ograniczyć ryzyko niekontrolowanego oddziaływania stacji na środowisko, zaplanowaliśmy monitorowanie oddziaływania zarządzanych obiektów na środowisko w sposób wykraczający poza obowiązkowe działania w tym zakresie. Zgodnie z założeniami strategii CSR przyjętej na lata 2012-2015 przeprowadzono przegląd dokumentacji archiwalnej dla wszystkich obiektów. W 2012 r. dla 30% obiektów i w 2013 r. dla pozostałych 70% stacji.

Dla wytypowanych przypadków zaplanowano wykonanie operatów określających ich oddziaływanie na najbliższe otoczenie i obszary chronione. Działania te będą rozłożone na dwa lata, przy czym w pierwszym roku będą obejmowały dodatkowo pozyskanie podwykonawców – ekspertów posiadających odpowiednią wiedzę i doświadczenie w ocenie obiektów typowych dla branży paliwowej. Założono wykonanie opracowań, które pozwolą uzyskać szczegółową wiedzę o lokalizacji obiektów w stosunku do obszarów chronionych oraz identyfikację możliwych dla obszarów chronionych oraz zagrożeń generowanych przez stacje paliw dla ok. 50 obiektów.

W 2013 r. na obszarach, którymi zarządza spółka LOTOS Paliwa nie prowadzono działań rewitalizacyjnych.

Szersza charakterystyka terenów będących własnością Grupy Kapitałowej LOTOS została przedstawiona w Raporcie za 2012. ([link](#))

Nakłady na ochronę środowiska

Znaczący spadek wysokości opłat za korzystanie ze środowiska jest wymiernym argumentem świadczącym o tym, że przeprowadzane przez nas zmiany owocują znaczącym obniżeniem negatywnego oddziaływania środowiskowego lokalizacji spółek Grupy Kapitałowej LOTOS.

Pozycja	Koszty i nakłady [tys. zł]		
	2011	2012	2013
Grupa LOTOS			
Koszty			
Koszty związane z zarządzaniem środowiskiem	2 685	3 143	2 137 ✓
Wydatki na ochronę środowiska	20011	23 555*	22 336 ✓
Finansowanie działań prośrodowiskowych instytucjonalnych	285	525	509 ✓
Nakłady			
Inwestycje proekologiczne	12 116	67 606	63 012 ✓
Inwestycje rzeczowe**	114 733	141 913	202 314 ✓
Grupa Kapitałowa LOTOS			
Koszty			
Koszty związane z zarządzaniem środowiskiem	25 450	4 729	4 695 ✓
Wydatki na ochronę środowiska	34 564	26 716	28 336 ✓

Finansowanie działań prośrodowiskowych instytucji zewnętrznych	295	547	509 ✓
Ubezpieczenie środowiskowe***	104	105	194 ✓
Nakłady			
Inwestycje proekologiczne	34 709	75 515	66 348 ✓
Inwestycje rzeczowe**	805 265	814 264	1 130 446 ✓

* W 2013 r. nastąpiła zmiana w naszym podejściu do wylizania wydatków na ochronę środowiska, które poszerzyliśmy o koszty związane m.in. z zapewnieniem poprawnego funkcjonowania kanalizacji na terenie rafinerii w Gdańsku. W związku z tym, aby umożliwić porównanie niniejszych danych rok do roku, zaktualizowaliśmy wydatki na ochronę środowiska za 2012 r.

** W 2012 r. nastąpiła zmiana podejścia i prezentowane są inwestycje rzeczowe zgodnie ze sprawozdaniem finansowym.

*** Opłata za ubezpieczenie środowiskowe wnoszona jest dla całej grupy kapitałowej.

Pozycja	Wydatki [tys. zł]		
	2011	2012	2013
Grupa LOTOS			
Emisja za nieczyszczeń do powietrza	4 268	2 980	1 256 ✓
Pobór wody	144	140	162 ✓
Odprowadzanie ścieków	313	298	316 ✓
Składowanie odpadów	0	0	0 ✓
Razem	4 725	3 418	1 734 ✓
Grupa Kapitałowa LOTOS			
Emisja za nieczyszczeń do powietrza	4 805	3 218	1 651 ✓
Pobór wody	210	173	240 ✓
Odprowadzanie ścieków	487	388	511 ✓
Składowanie odpadów	0	0	0 ✓
Razem	5 502	3 779	2 402 ✓

Wyzwania w perspektywie realizacji strategii do 2015 r.

Zrealizowane w 2013 r. działania inwestycyjne (modernizacja jednego kotła elektrociepłowni z jego przystosowaniem do spalania gazu ziemnego, nowe bardziej efektywne energetycznie piece technologiczne na dwóch instalacjach, system zawracania gazów zrzutowych) w pełni wpisują się w osiągnięcie celu kluczowego strategii społecznej odpowiedzialności w obszarze Zarządzanie zasobami naturalnymi w procesie produkcji, jakim jest *ograniczenie ryzyka środowiskowego oraz dążenie do stałego minimalizowania stopnia negatywnego oddziaływania działalności na środowisko.*

Działania ograniczające negatywne oddziaływanie będą kontynuowane. W 2014 r. przystosowany zostanie ostatni, czwarty kocioł elektrociepłowni Grupy LOTOS do spalania gazu ziemnego. Realizacja tego zadania w pełni pozwoli nam spełniać bardzo ostre standardy emisyjne z dużych instalacji spalania paliw (elektrowni/elektrociepłowni), jakie będą obowiązywały od 1 stycznia 2016 r.

Perspektywy rozwoju do 2020 r.

Dalsze obniżanie negatywnego wpływu na otoczenie będzie możliwe dzięki realizacji kolejnych dwóch celów środowiskowych, wytyczonych na najbliższe lata, do których zaliczamy:

- poprawę efektywności energetycznej system u ogrzewania parowego rurociągów międzyobiektowych;
- obniżenie zużycia energii pierwotnej przez rafinerię Grupy LOTOS dzięki modernizacji kolejnych pieców technologicznych.

Zadania te wpisują się w dalsze poprawianie efektywności energetycznej, a przez to zgodne są w celem, jakim jest ograniczenie wpływu naszej działalności na środowisko.

Kapitał relacyjny

Kapitał relacyjny LOTOSU

- Trwałe kanały sprzedaży i satysfakcjonujący klientów system dystrybucji;
- Stabilna pozycja rynkowa;
- Reputacja wiarygodnego dostawcy najwyższej jakości produktów;
- Wysoka jakość obsługi klienta;
- Wypracowane zaufanie i zaangażowanie, które prowadzą do ochrony relacji z klientami, dostawcami i partnerami biznesowymi;
- Zrównoważony łańcuch dostaw.

Nasze cele w zakresie gospodarowania kapitałem relacyjnym:

- Maksymalizacja efektu ekonomicznego poprzez optymalne wykorzystanie zasobów i możliwości rynkowych i w konsekwencji budowa wartości dla akcjonariuszy.
- Zbudowanie trwałych relacji z klientami poprzez koncentrację na zrozumieniu ich potrzeb oraz zapewnienie im wysokiej jakości i bezpieczeństwa produktów.

Kluczowe działania:

- Umocnienie reputacji wiarygodnego dostawcy produktów.
- Poprawa satysfakcji klientów ze współpracy poprzez m.in. doskonalenie procesów obsługi i sprzedaży zgodnie z ich oczekiwaniami, w tym ujednoczenie procesu reklamacyjnego dla całej grupy kapitałowej, opracowanie projektu wdrożenia systemu ewidencji i aktywnego zarządzania kontaktami z klientami, rozwój sieci stacji segmentu ekonomicznego LOTOS Optima.
- Optymalne zarządzanie łańcuchem dostaw (planowanie, zaopatrzenie, produkcja oraz dystrybucja).
- Kontynuacja polityki dywersyfikacji kierunków i źródeł dostaw ropy.

Uzyskiwane wyniki:

Systematyczny wzrost poziomu satysfakcji klientów ze współpracy

Eksport produktów marki LOTOS do 75 krajów świata

Dynamiczny rozwój sieci stacji paliw segmentu ekonomicznego

Upowszechnianie dobrych praktyk handlowych w łańcuchu dostaw

Pozycja lidera w kluczowych kategoriach produktów

Wypowiedź Pawła Maślakiewicza

Dyrektora ds. zarządzania sprzedażą Grupy LOTOS, Lidera Strategii CSR w obszarze partnerstwa z otoczeniem rynkowym w celu zbudowania trwałych relacji z klientami

” Grupa LOTOS jest jednym z największych przedsiębiorstw produkcyjnych w naszym kraju. Codziennie przerabiamy tysiące ton ropy naftowej i dostarczamy tysiące ton produktów na rynek. Zapewniamy milionom klientów mobilność. Dotarcie do nich bezpośrednio byłoby niemożliwe, zatem kluczowe dla nas jest umacnianie trwałych relacji z partnerami, którzy poprzez swoje sieci dystrybucji mają możliwość dostarczenia naszych produktów do końcowych odbiorców. Mamy przyjemność współpracować z największymi i najlepszymi w branży oraz - co równie ważne - całą rzeszą mniejszych klientów, którzy gwarantują stabilne zaopatrzenie rynku w produkty LOTOSU.

Paweł Maślakiewicz

Dyrektor ds. zarządzania sprzedażą Grupy LOTOS, Lider Strategii CSR w obszarze partnerstwa z otoczeniem rynkowym w celu zbudowania trwałych relacji z klientami

Grupa LOTOS jest jednym z największych przedsiębiorstw produkcyjnych w naszym kraju. Codziennie przerabiamy tysiące ton ropy naftowej i dostarczamy tysiące ton produktów na rynek. Zapewniamy milionom klientów mobilność. Dotarcie do nich bezpośrednio byłoby niemożliwe, zatem kluczowe dla nas jest umacnianie trwałych relacji z partnerami, którzy poprzez swoje sieci dystrybucji mają możliwość dostarczenia naszych produktów do końcowych odbiorców. Mamy przyjemność współpracować z największymi i najlepszymi w branży oraz - co równie ważne - całą rzeszą mniejszych klientów, którzy gwarantują stabilne zaopatrzenie rynku w produkty LOTOSU.

Niezwykle istotnym elementem budowy trwałych relacji z klientami jest kreowanie i umacnianie naszego wizerunku jako wiarygodnego, odpowiedzialnego dostawcy, który z jednej strony uważnie wsłuchuje się w potrzeby rynku i za nimi podąża, a z drugiej proponuje nowatorskie rozwiązania pozytywnie kształtujące standardy obowiązujące w naszym przemyśle. Ważne jest demonstrowanie naszej dojrzałości w podejściu nie tylko do zagadnień komercyjnych, ale również tych związanych z naszą rolą jako jednej z największych firm na rynku.

W 2013 roku podczas dorocznego spotkania z kluczowymi partnerami zaprezentowaliśmy strategię LOTOSU w obszarze społecznej odpowiedzialności oraz pokazaliśmy nasze dokonania umacniające wizerunek firmy, jako odpowiedzialnego partnera w biznesie. Z satysfakcją chcę powiedzieć, że prezentacja ta spotkała się z bardzo życzliwym przyjęciem. Pokazaliśmy, w jaki sposób, łącząc nasze kompetencje biznesowe z pomysłami i ideami z innych obszarów życia, jesteśmy w stanie wygenerować nową jakość. Nasze działania w obszarze wspierania kultury, sportu czy ochrony przyrody powodują, że dla naszych klientów stajemy się partnerem z wyboru.

W ubiegłym roku mieliśmy również przyjemność zaprezentowania Kodeksu etyki Grupy Kapitałowej LOTOS, który porządkuje nasz system wartości. To ważne wydarzenie zakomunikowane jasno setkom naszych partnerów biznesowych pozwala na ustalenie transparentnej platformy, na której możemy wspólnie działać i jest dla nas istotnym narzędziem budowania relacji z otoczeniem rynkowym.

Warto również podkreślić rolę, jaką odgrywamy wspierając organy państwa w kształtowaniu prawa w obszarze nas dotyczącym. Aktywnie uczestniczymy w konsultacjach obejmujących zmiany w Ustawie o zapasach obowiązkowych czy Prawie energetycznym, gorąco również wspieraliśmy wprowadzenie rozwiązań prawnych pozwalających na eliminację działań przestępczych w naszej branży.

Dzięki podejmowanym działaniom marka LOTOS kojarzy się nie tylko z najwyższej jakości produktami wytwarzanymi w naszej rafinerii, ale również z bezpieczeństwem, odpowiedzialnością za środowisko i odpowiedzialnością za rynek, na którym operujemy.

Działalność rynkowa

Działalność rynkową prowadzimy w kraju (sprzedaż do koncernów zagranicznych) oraz w eksporcie drogą morską i lądową. W ramach Grupy Kapitałowej LOTOS w 2013 r. działania w zakresie produkcji oraz sprzedaży skierowanej do branż: paliwowej, olejowej oraz asfaltowej realizowaliśmy poprzez:

- Grupę LOTOS oraz
- spółki zależne: LOTOS Paliwa, LOTOS Oil, LOTOS Asfalt, LOTOS-Air BP Polska.

Realizowaliśmy także usługową działalność logistyczną zarówno w ramach Grupy LOTOS (zarządzanie pojemnościami magazynowymi), jak i spółki LOTOS Kolej (logistyka pierwotna).

W zakresie paliwa lotniczego w listopadzie 2013 r. sfinalizowaliśmy transakcję joint venture ze spółką BP Europe SE dotyczącą sprzedaży 50% udziałów w LOTOS Tank. W jej wyniku powstała spółka LOTOS-Air BP Polska.

Dokonania

Poziom realizacji celów strategicznych w 2013 r. w zakresie działań segmentu handlowego był zgodny z przyjętymi założeniami.

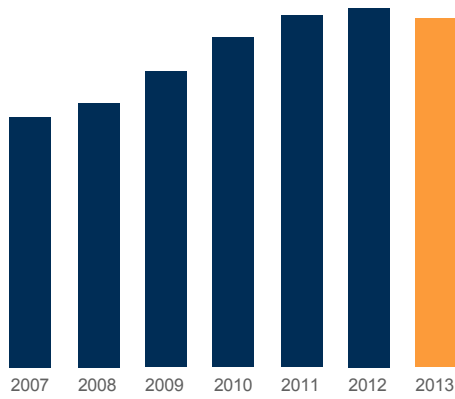
Grupa Kapitałowa LOTOS osiągnęła udział w **krajowym rynku paliw na poziomie 33,4%**, co przewyższa o 3,4 pp poziom wyznaczony w strategii biznesowej dla 2015 r. Udział ten był niższy od zrealizowanego w 2012 r. o 0,9 pp, co jest konsekwencją wzmożonej aktywności szarej strefy, której działalność w 2013 r. szacowana jest na ok. 1,6 mln ton.

Udział Grupy Kapitałowej LOTOS w **krajowym rynku detalicznym paliw wyniósł 8,5%**- co odzwierciedla plan realizacji celu strategicznego na 2015 r. Udział w rynku detalicznym zrealizowany w 2013 r. był o 0,5 pp wyższy w stosunku do 2012 r. Wykonanie celu strategicznego, tj. osiągnięcie 10% udziału w krajowym rynku detalicznym paliw w 2015 r. będzie realizowane zarówno poprzez zrównoważony rozwój sieci stacji w dwóch segmentach: premium i ekonomicznym, jak i poprzez wzrost sprzedaży w już istniejącej sieci.

Prognozowana na koniec 2013 r. **sprzedaż przewyższająca potencjał produkcyjny paliw została zrealizowana na poziomie 8,7%** - co jest zbieżne z planem dojścia do celu 15% w 2015 r.

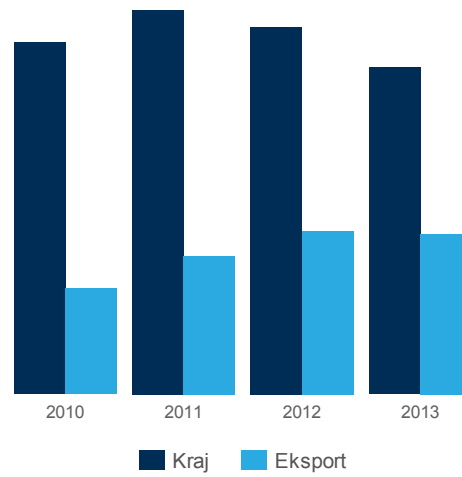
W 2013 r. Grupa Kapitałowa LOTOS sprzedała 9,3 mln ton produktów, o 8,1% mniej niż w analogicznym okresie roku poprzedniego. Spadek sprzedaży odnotowany był głównie w segmencie sprzedaży krajowej oleju napędowego, na który wpływ miał spadek popytu spowodowany dużą aktywnością szarej strefy oraz spowolnienie gospodarcze, które spadek popytu pogłębiało. Spadek sprzedaży eksportowej wynikał głównie z postępu remontowego realizowanego w pierwszej połowie roku w naszej rafinerii oraz bieżącej optymalizacji struktury sprzedaży wynikającej z poziomu marż rafineryjnych na poszczególnych produktach.

Udział Grupy Kapitałowej LOTOS w krajowym rynku paliw płynnych (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych POPIHN.

Sprzedaż Grupy Kapitałowej LOTOS (tony)

Źródło: Opracowanie własne Grupy Kapitałowej LOTOS.

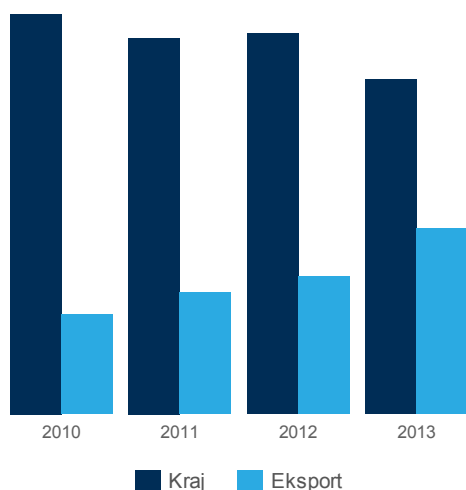
Łańcuch wartości

Sprzedaż paliw silnikowych

Sprzedaż Grupy Kapitałowej LOTOS wyniosła 1,5 mln ton benzyny, o 0,4% więcej niż w analogicznym okresie roku poprzedniego. W stosunku do 2012 r. nastąpiła zmiana struktury sprzedaży benzyny – z uwagi na dekoniunkturę i trend spadkowy popytu na benzynę widoczny w ostatnich latach na rynku krajowym, produkt kierowany był na chłonne rynki eksportowe - do Holandii, Szwecji, Wielkiej Brytanii.

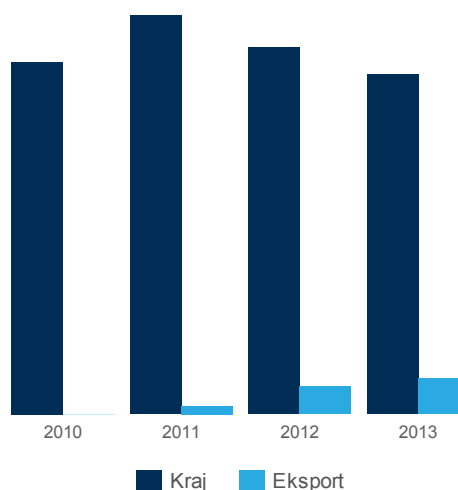
W 2013 r. w wyniku 6% spadku popytu na olej napędowy całkowita sprzedaż tego paliwa przez Grupę Kapitałową LOTOS spadła o 4,8%. Duża część spadku sprzedaży krajowej została skompensowana sprzedażą eksportową, która wzrosła rok do roku o 25%. Głównymi odbiorcami tego produktu były Niemcy, Wielka Brytania, Holandia, Francja, Dania i Czechy.

Sprzedaż benzyny (tony)

Źródło: Opracowanie własne Grupy Kapitałowej LOTOS.

Sprzedaż oleju napędowego (tony)

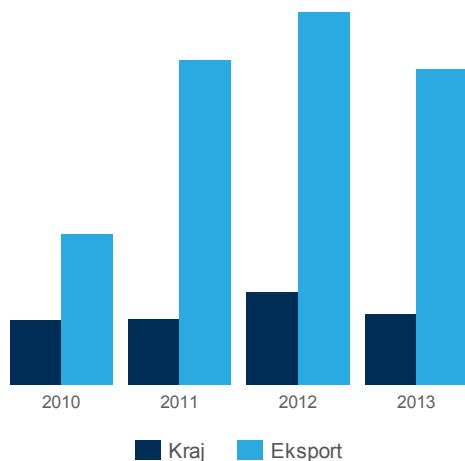

Źródło: Opracowanie własne Grupy Kapitałowej LOTOS.

Sprzedaż paliwa lotniczego

W 2013 r. Grupa Kapitałowa LOTOS odnotowała 17,1% spadek sprzedaży paliwa lotniczego, w dalszym ciągu pozostając głównym krajowym eksporterem tego paliwa. Eksport produktu odbywał się głównie w ramach wymiany wewnątrzspółnotowej, a głównymi odbiorcami była Szwecja, Republika Czeska, Finlandia, Dania i Szwajcaria. Sprzedaż krajowa realizowana była w ramach dwóch kanałów dystrybucji: into plane oraz hurt. W ramach sprzedaży into plane dostarczano paliwo do linii lotniczych operujących na krajowych lotniskach: w Gdańsku, Warszawie i Krakowie. W kanale hurtowym istotnym odbiorcą był przemysł lotniczy.

Sprzedaż paliwa lotniczego (tony)

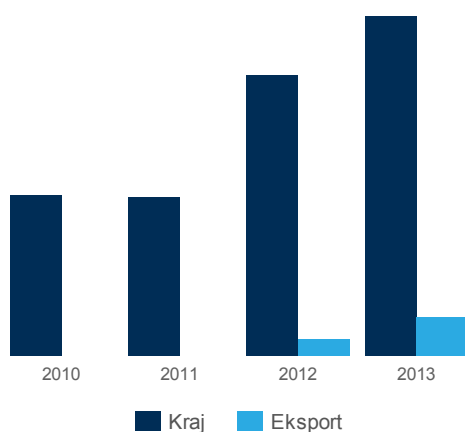

Źródło: Opracowanie własne Grupy Kapitałowej LOTOS.

Sprzedaż LPG

W 2013 r. Grupa LOTOS kolejny rok z rzędu odnotowała wzrost sprzedaży gazu płynnego zarówno w kraju, jak i w eksporcie. Wzrost sprzedaży LPG był pochodną uruchomienia w 2012 r. możliwości wykorzystania gazu ziemnego w procesie produkcji. Krajowy rynek LPG charakteryzuje się wysokim deficytem - blisko 90% konsumpcji LPG w Polsce pochodzi z importu - w związku z tym zwiększona produkcja LPG została skierowana na polski rynek. Eksport LPG realizowany był do Niemiec i Serbii.

Sprzedaż LPG (tony)

Źródło: Opracowanie własne Grupy Kapitałowej LOTOS.

Ocenę wpływu naszych paliw na zdrowie i bezpieczeństwo prowadzimy na etapie ich wytwarzania. Dla każdego gatunku paliwa jest opracowana karta charakterystyki substancji niebezpiecznej, w której zawierane są informacje o zagrożeniach związanych ze stosowaniem paliw oraz wymaganych środkach ostrożności. Karty te są udostępniane klientom bezpośrednio (odbiorcy hurtowi) lub na stacjach LOTOS (klienci indywidualni).

Z uwagi na to, że część paliw jest dostarczana do klientów transportem drogowym lub kolejowym zostały opracowane wewnętrzne procedury mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa i ograniczenie negatywnego wpływu na zdrowie w transporcie. Transport kolejowy do odbiorców jest realizowany i nadzorowany pod względem bezpieczeństwa i ochrony zdrowia przez LOTOS Kolej. Transport drogowy paliw jest realizowany w całości przez podmioty zewnętrzne na zasadach outsourcingu usług. Nad bezpieczeństwem tego etapu dystrybucji prowadzimy nadzór. Kierowcy autocystern realizujących przewóz paliw otrzymują instrukcję opisującą zasady postępowania z transportowanym paliwem oraz jego klasyfikację pod względem zagrożeń.

W ramach prowadzonego nadzoru aspektu zdrowia i bezpieczeństwa w transporcie drogowym prowadzimy systematyczne kontrole w terenie. Monitorowane są m.in.:

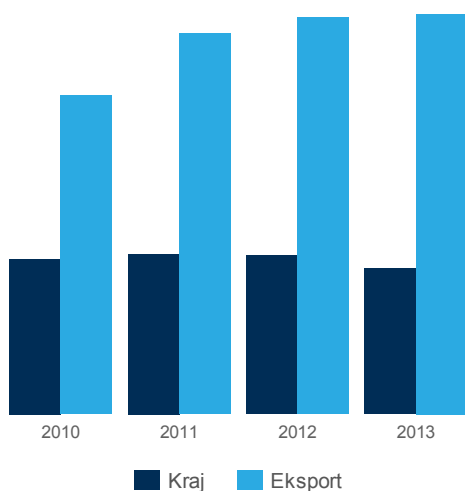
- załadunek w bazach,
- bezpieczny przejazd cysterny na kontrolowanej trasie, w tym poprawność oznakowania ładunku wymaganego przepisami,
- bezpieczeństwo miejsc rozładunku,
- rozładunek zgodnie z ustaloną procedurą postępowania oraz wskaźnik jej realizacji,
- postępowanie w przypadku rozlania, awarii.

Sprzedaż produktów olejowych

Grupa Kapitałowa LOTOS w 2013 r. sprzedała 254 tys. ton produktów olejowych. Sprzedaż na rynku krajowym prowadzona była poprzez kanał hurtowy oraz kanał sprzedaży bezpośredniej. W eksporcie głównymi odbiorcami produktów olejowych były kraje Unii Europejskiej, Azji Centralnej i Środkowej, Bliskiego Wschodu i Afryki. W 2013 r. do grona odbiorców produktów LOTOS Oil pozyskano partnerów z Chin, Francji, Holandii, Iranu, Tunezji, Turcji i UAE.

W 2013 r. produkty olejowe marki LOTOS trafiły do 59 krajów.

Sprzedż produktów olejowych (tony)

Źródło: Opracowanie własne Grupy Kapitałowej LOTOS.

Wszystkie wyroby produkowane w LOTOS Oil opatrzone są informacjami o potencjalnych zagrożeniach, jakie niesie produkt w odniesieniu do zdrowia człowieka i środowiska.

Zakres dostępnych informacji dotyczących produktów i usług LOTOS Oil wymaganych przez wewnętrzne procedury

<p>Pozyskiwanie składników danego produktu lub usługi</p>	<p>Dla produktów w niebezpiecznych podaje się kod rejestracji danej substancji niebezpiecznej. Um ożliwia to dotarcie do informacji opisujących oddziaływanie ekologiczne i zdrowotne produktów, jak np. ich kancerogenność, wpływ na rozrodczość, bioakumulację itp. Nie podaje się pochodzenia handlowego tzn. dostawcy danego komponentu.</p>
<p>Treści, szczególnie w odniesieniu do substancji, które mogą mieć wpływ na środowisko lub społeczeństwo)</p>	
<p>Bezpieczeństwo korzystania z produktu lub usługi</p>	<p>Informacje o bezpiecznym stosowaniu produktu i postępowaniu w przypadku produktów niebezpiecznych są zawarte w karcie bezpieczeństwa. Ponadto etykiety produktów konfekcyjnych zawierają symbole określające charakter zagrożenia, jakie produkt może powodować. Karty bezpieczeństwa dostępne są na stronie internetowej LOTOS Oil.</p>
<p>Utylizacja produktów i ich wpływ na środowisko i społeczeństwo</p>	<p>Oleje smarne podlegają ustawie o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej z dnia 11 maja 2001 r. oraz związ z nimi z nią rozporządzenia mi i są z ich mocy po okresie eksploatacji zbierane i kierowane do utylizacji ilościami wymaganych ustawą.</p>
<p>Polityka produktowa</p>	<p>Polityka produktowa LOTOS Oil obejmuje wprowadzanie produktów odpowiadających wyższym wymaganiom w zakresie ochrony środowiska i zdrowia. Przykładem jest wprowadzenie w ostatnich trzech latach plastyfikatorów QUANTILUS T50 i QUANTILUS 60, dla których spełnione są i potwierdzone badania niezależnych laboratoriów wymagania co do poziomu mutagenności i zawartości kancerogenów. Innym przykładem jest modernizowanie, np. linii olejów silnikowych zgodnie z wymaganiami i specyfikacją ACEA narzucającym zgodność z systemami oczyszczania spalin (ang. After Treatment) w samochodach osobowych i ciężarowych. Około 22% produktów olejowych jest specjalnie oznakowanych.</p>

Etapy cyklu życia produktu, na których ocenia się wpływ produktów i usług LOTOS Oil na zdrowie i bezpieczeństwo

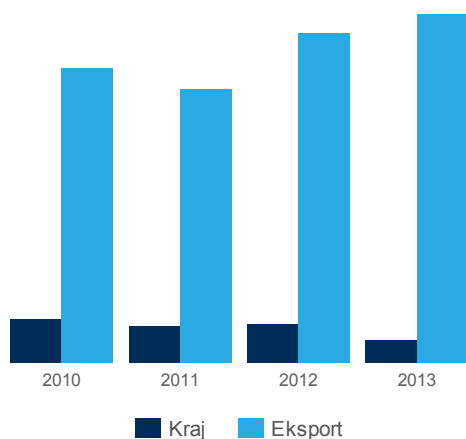
- ✓ Koncepcja rozwoju produktu
- ✓ Badania i rozwój
- ✓ Certyfikacja
- ✓ Produkcja i wytwarzanie
- ✓ Marketing i promocja
- ✓ Dystrybucja zapasów i zaopatrzenie
- ✓ Użytkowanie i serwis
- ✓ Usunięcie, ponowne użycie lub recykling

W 2013 r. w LOTOS Oil nie odnotowano żadnego incydentu niedostosowania do obowiązujących regulacji, przepisów i kodeksów w zakresie wpływu produktu na zdrowie. Podobnie nie doszło do niezgodności z regulacjami oraz dobrowolnymi kodeksami dotyczącymi oznakowania i informacji o produktach. Na LOTOS Oil nie zostały nałożone żadne sankcje wynikłe na skutek niezastosowania się do praw czy regulacji, dotyczących świadczenia i korzystania z usług i produktów spółki.

Sprzedaż ciężkiego oleju opałowego

Rok 2013 przyniósł 1% wzrost sprzedaży ciężkiego oleju opałowego, który obok oleju napędowego i benzyny jest jednym z głównych produktów sprzedawanych przez Grupę Kapitałową LOTOS. Wzrost wolumenu spowodowany był zwiększoną o 6% sprzedażą eksportową, która realizowana była głównie do międzynarodowych firm tradingowych. Głównymi odbiorcami produktu na krajowym rynku były firmy z sektora energetycznego.

Sprzedaż ciężkiego oleju opałowego (tony)

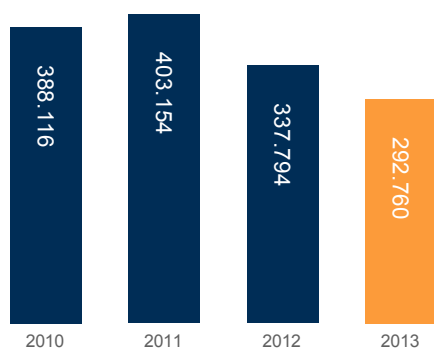

Źródło: Opracowanie własne Grupy Kapitałowej LOTOS.

Sprzedaż oleju napędowego do celów opałowych

Z uwagi na krajowy trend spadkowy w zużyciu lekkiego oleju opałowego, związany z rosnącą popularnością substytucyjnych paliw grzewczych, sprzedaż tego paliwa spadła w stosunku do 2012 r. o 13% i wyniosła 293 tys. ton.

Sprzedaż oleju napędowego do celów opałowych (tony)

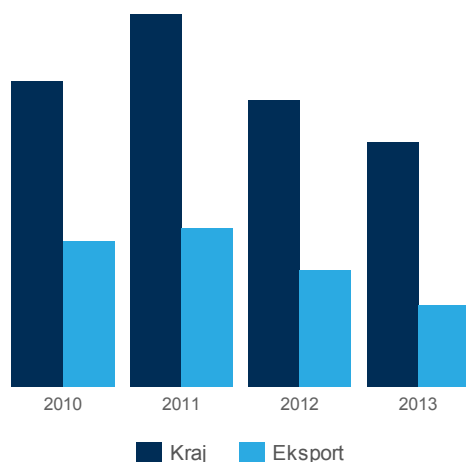

Źródło: Opracowanie własne Grupy Kapitałowej LOTOS.

Sprzedaż asfaltów

W stosunku do 2012 r. całkowita sprzedaż asfaltów spadła w 2013 r. o 19%. Spadek ten spowodowany był pogorszeniem sytuacji finansowej firm z branży budowlanej, a także kryzysem ekonomicznym w krajach Unii Europejskiej i związanym z nim ograniczeniem inwestycji infrastrukturalnych. Największy udział w sprzedaży w 2013 r., podobnie jak w latach poprzednich, miały asfalty drogowe (ok. 80%). Grupa Kapitałowa LOTOS sprzedawała także asfalty modyfikowane i przemysłowe. Sprzedaż eksportowa w całości dotyczyła asfaltów drogowych (90%) oraz modyfikowanych (10%) i realizowana była głównie na rynek europejski, a głównymi odbiorcami była Szwecja, Wielka Brytania, Niemcy, Szwajcaria, Litwa, Rumunia i Republika Czeska. W Niemczech spółka odnotowała rekordową sprzedaż. Natomiast w Rumuni został otwarty pierwszy terminal zagraniczny, który umocni pozycję LOTOS Asfalt na tym rynku poprzez zdecydowanie lepszą logistykę oraz wymierny efekt ekonomiczny.

Sprzedaż asfaltów (tony)

Źródło: Opracowanie własne Grupy Kapitałowej LOTOS.

LOTOS Asphalt wytwarza materiały budowlane, do których zalicza się grupy produktowe takie jak: asfalty drogowe, asfalty modyfikowane, emulsje asfaltowe i materiały hydroizolacyjne (do czerwca 2013 r.). Dla każdego wyrobu wchodzącego w skład danej grupy produktowej niezbędne jest podanie przez producenta informacji towarzyszącej wyrobowi. Obowiązek przekazywania informacji towarzyszących produktowi dotyczy ponad 98% sprzedawanych przez spółkę wyrobów.

Dodatkową informacją towarzyszącą wyrobom asfaltowym, mimo że asfaltów naftowych nie zalicza się do substancji niebezpiecznych, są Karty informacji o substancji lub składnikach mieszaniny, dla której nie jest wymagana Karta charakterystyki. W dokumentach zawarte są informacje na temat substancji wchodzących w skład wyrobu oraz najnowsze rekomendacje związane z bezpiecznym postępowaniem z wyrobem.

Zakres dostępnych informacji dotyczących produktów i usług LOTOS Asphalt wymaganych przez wewnętrzne procedury

- ✓ Pozyskiwanie składników danego produktu lub usługi
- ✓ Treści, szczególnie w odniesieniu do substancji, które mogą mieć wpływ na środowisko lub społeczeństwo
- ✓ Bezpieczeństwo korzystania z produktu lub usługi
- ✓ Utylizacja produktów i ich wpływ na środowisko i społeczeństwo

Ocena wpływu wyrobu na zdrowie i bezpieczeństwo jest prowadzona w LOTOS Asphalt praktycznie na wszystkich etapach cyklu życia produktu. Identyfikacja dla wyrobu danego aspektu powoduje, iż przeprowadzane są działania mające na celu całkowitą eliminację lub minimalizację potencjalnych zagrożeń mogących mieć wpływ na środowisko i bezpieczeństwo człowieka.

Asfalty z grupy wyrobów przeznaczonych dla drogownictwa (> 95% produkcji) podlegają ocenie zgodności, której wynik stanowi zapewnienie dla konsumenta, że produkt posiada odpowiednie właściwości użytkowe i spełnia wymagania budowlane. Produkty LOTOS Asphalt posiadają Deklaracje właściwości użytkowych.

Aby zapewnić bezpieczeństwo stosowania produktów, objęliśmy działaniami podnoszącymi bezpieczeństwo także procesy transportu i dystrybucji. Funkcjonują instrukcje oraz materiały filmowe dotyczące bezpiecznej pracy z asfaltami w trakcie ich załadunku, transportu i rozładunku. Prowadzimy także weryfikację spełnienia standardów bezpieczeństwa LOTOS Asfalt przez dostawców usług transportowych.

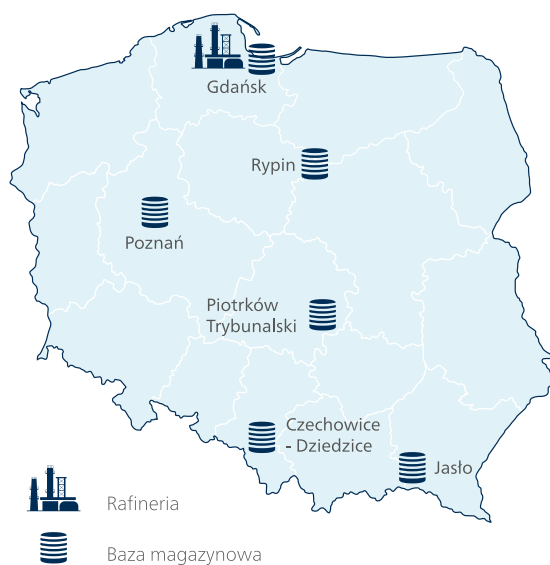
Etapy cyklu życia produktu, na których ocenia się wpływ produktów i usług LOTOS Asfalt na zdrowie i bezpieczeństwo

- ✓ Koncepcja rozwoju produktu
- ✓ Badania i rozwój
- ✓ Certyfikacja
- ✓ Produkcja i wytwarzanie
- ✓ Marketing i promocja
- ✓ Dystrybucja zapasów i zaopatrzenie
- ✓ Użytkowanie i serwis

W 2013 r. spółka LOTOS Asfalt nie odnotowała żadnych przypadków niezgodności w odniesieniu do regulacji lub przepisów w zakresie wpływu produktów na zdrowie oraz oznakowania i informacji o produktach i usługach. Nie zanotowano także istotnych przypadków związanych z nałożeniem kar z tytułu niezgodności z prawem i regulacjami dotyczącymi dostawy i użytkowania produktów i usług.

Logistyka

Systematycznie dostosowujemy działania logistyczne do wymogów handlowych oraz tworzymy efektywny, satysfakcjonujący klientów system dystrybucji, przy jednoczesnym ograniczaniu kosztów. Celem tych działań jest tworzenie optymalnie funkcjonującego łańcucha logistycznego w zmieniającym się środowisku wewnętrznym i zewnętrznym.

W celu zwiększenia efektywności funkcjonowania własnych aktywów logistycznych w 2013 r. rozpoczęliśmy konsolidację baz paliw w ramach Grupy Kapitałowej LOTOS. W pierwszym etapie dokonaliśmy reorganizacji spółek południowych i zmiany profilu ich działalności, a co za tym idzie nazw spółek na LOTOS Terminale i LOTOS Infrastruktura. Kolejny etap zakończył się przeniesieniem własności baz paliw w Rypinie i Piotrkowie

Trybunalskim do LOTOS Terminale. Rozpoczęliśmy również prace budowlane związane z kompleksową modernizacją bazy paliw w Poznaniu należącej do Grupy LOTOS. Zakończenie procesu konsolidacji planujemy w 2014 r.

W 2013 r. kontynuowaliśmy prace nad uruchomieniem pełnej automatyzacji i centralizacji obsługi kierowców w bazach własnych. Wdrożyliśmy samoobsługowy system odbioru paliw transportem autocysternowym w terminalu w Gdańsku. W kolejnych lokalizacjach system będzie uruchamiany sukcesywnie w 2014 r. Wprowadzenie jednolitych rozwiązań pozwoli na standaryzację pracy, ujednoczenie interfejsów wymiany danych oraz raportowania procesów związanych z wydaniem produktów w bazach paliw grupy kapitałowej.

W obszarze logistyki wtórnej rozpoczęliśmy realizację dostaw paliwa JET A-1 do Portu Lotniczego w Warszawie. Uruchomiliśmy również dostawy paliw motorowych do klientów hipermarketowych.

Kontynuowaliśmy prace związane z przygotowaniem do budowy terminala przeładunkowego produktów naftowych na Martwej Wiśle w Gdańsku. Ma on na celu umożliwienie przeładunków komponentów i produktów do 5 tys. ton w eksporcie i imporcie na własnym nabrzeżu koncernu.

Transport kolejowy

Istotnym elementem naszego bezpieczeństwa produkcyjnego jest ekspedycja produktów transportem kolejowym z rafinerii w Gdańsku. O kompleksową realizację logistyki kolejowej dla całej grupy kapitałowej dba LOTOS Kolej. Spółka zapewnia ekonomiczny, sprawny i bezpieczny transport kolejowy na terenie całego kraju, a dzięki mocno rozwiniętej działalności spedycyjnej organizuje również ekspedycję towarów transportem kolejowym w Unii Europejskiej. LOTOS Kolej świadczy usługi:

- zarządzania bocznkami kolejowymi i ich obsługi;
- przewozu kolejowego rzeczy;
- utrzymania infrastruktury kolejowej i taboru kolejowego;
- ekologicznego czyszczenia cystern kolejowych.

LOTOS Kolej jest liderem pod względem stosowania nowoczesnych rozwiązań technologicznych. Wprowadza i stale udoskonala wykorzystywane systemy informatyczne optymalizujące procesy logistyczne. Całość prac załadunkowych i rozładunkowych kontrolowana jest poprzez System Logistyki Kolejowej, co zapewnia sprawne zarządzanie przewozami. Pociągi są monitorowane w czasie rzeczywistym w powiązaniu z Systemem Ewidencji Pracy Eksploatacyjnej z PKP Polskie Linie Kolejowe.

Wszystkie lokomotywy LOTOS Kolej są wyposażone w mobilne systemy informatyczne pozwalające na przesyłanie danych eksploatacyjnych i dokumentów pociągowych z dowolnego miejsca w sieci PKP, co jest pionierskim rozwiązaniem w kraju. Stosowane rozwiązania są wysoko oceniane przez klientów, gdyż pozwalają na bieżąco uzyskać rzetelną informację o statusie zleconej usługi.

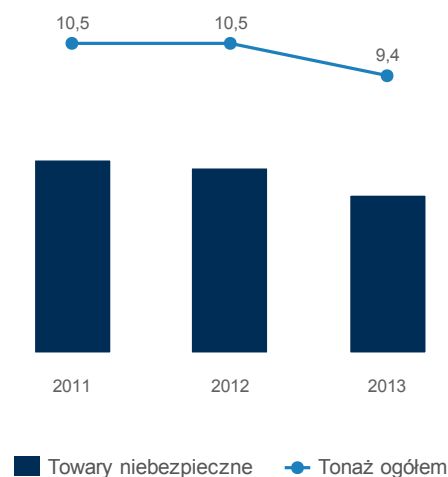
Dzięki nowoczesnym rozwiązaniom technologicznym, jak również innowacyjnej logistyce kolejowej spółka świadczy usługi przewozów całopociągowych, jak również przewozy pojedynczych wagonów, co buduje wysoką pozycję konkurencyjną.

LOTOS Kolej należy do ścisłej czołówki pod względem wykorzystywania najnowocześniejszych lokomotyw w kraju, co wpływa na zwiększenie efektywności przewozów i jest gwarancją jakości świadczonych usług.

Na koniec 2013 r. nowoczesne lokomotywy stanowiły 28% taboru trakcyjnego spółki, co zapewniło jej stabilne miejsce w gronie podmiotów posiadających jeden z najnowocześniejszych parków lokomotyw w Polsce.

Stały rozwój spółki spowodował, iż obecnie LOTOS Kolej ma potencjał pozwalający w pełni zabezpieczyć potrzeby przewozowe spółek wchodzących w skład Grupy Kapitałowej LOTOS i w coraz większym stopniu świadczyć usługi przewozowe dla podmiotów zewnętrznych.

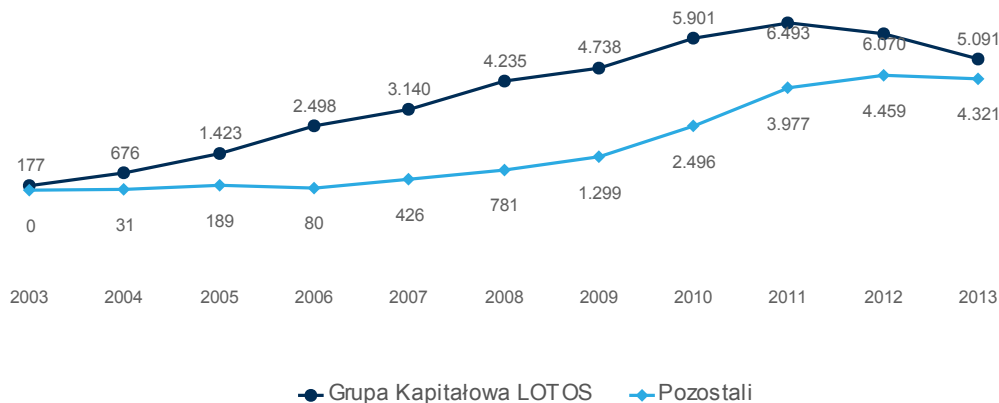
Tonaż przewiezionych produktów (mln ton)

W 2013 r. LOTOS Kolej przewiozła ponad 9,4 mln ton, z czego na potrzeby kontrahentów spoza Grupy Kapitałowej LOTOS 4,3 mln ton.

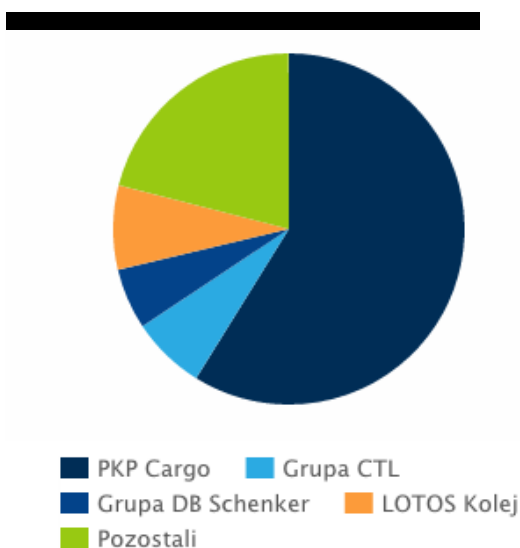
LOTOS Kolej należy do czołowych przewoźników kolejowych w Polsce, a liczony pracą przewozową udział w krajowym rynku na poziomie 7,76% plasuje ją na drugim miejscu.

Wzrost wielkości przewozów kolejowych realizowanych przez LOTOS Kolej w czasie dekady (tys. ton)

Źródło: Opracowanie własne Grupy Kapitałowej LOTOS.

Udział LOTOS Kolej w krajowym rynku przewozów towarowych w 2013 r. (%)

Źródło: Opracowanie własne Grupy Kapitałowej LOTOS.

LOTOS Kolej, jako przewoźnik kolejowy specjalizuje się w przewozie towarów niebezpiecznych ⁽¹⁾. Nadawca towaru niebezpiecznego jest zobowiązany do oznakowania wagonu. Polega ono m.in. na umieszczeniu tablicy identyfikacyjnej z numerem zagrożenia i numerem identyfikacyjnym towaru na każdej ścianie bocznej oraz oznakowaniu wagonu nalepkami ostrzegawczymi odpowiednimi dla danego towaru. Obowiązek ten dotyczy również przewozu próżnych, nieczyszczonych wagonów i kontenerów po materiałach niebezpiecznych oraz wagonów przewożących odpady niebezpieczne.

⁽¹⁾Towary niebezpieczne są to materiały i przedmioty, które ze względu na właściwości fizyczne, chemiczne lub biologiczne stwarzają potencjalne zagrożenie bezpieczeństwa w przypadku niewłaściwego obchodzenia się z nimi w czasie całego procesu przewozowego lub, w przypadku zaistnienia awarii lub wypadku, mogące powodować śmierć, zagrożenie zdrowia, zniszczenie środowiska naturalnego lub dóbr materialnych.

W 2013 r. – podobnie jak w latach poprzednich - LOTOS Kolej nie odnotowała przypadków nieprawidłowego lub wadliwego oznakowania przesyłek z towarem niebezpiecznym ani nałożenia kar wynikłych z tytułu niezgodności z prawem i regulacjami dotyczącymi wadliwego oznakowania takich przesyłek.

Zakres dostępnych informacji dotyczących usług LOTOS Kolej wymaganych przez wewnętrzne procedury

- ✓ Pozyskiwanie składników danej usługi
- ✓ Treść, szczególnie w odniesieniu do substancji, które mogą mieć wpływ na środowisko lub społeczeństwo
- ✓ Bezpieczeństwo korzystania z produktu lub usługi
- ✓ Utylizacja produktów i ich wpływ na środowisko i społeczeństwo

Etapy cyklu użytkowania, w których usprawniany jest wpływ produktów LOTOS Kolej na zdrowie i bezpieczeństwo

- ✓ Koncepcja rozwoju produktu
- ✓ Certyfikacja
- ✓ Produkcja i wytwarzanie
- ✓ Marketing i promocja
- ✓ Dystrybucja zapasów i zaopatrzenie
- ✓ Użytkowanie i serwis
- ✓ Usunięcie, ponowne użycie lub recykling

W 2013 r. z udziałem pracowników LOTOS Kolej i eksploatowanego taboru miało miejsce 17 wypadków (wobec 13 w 2012 r.) oraz jeden incydent (wobec 5 w 2012 r.)⁽²⁾. Z winy pracowników spółki doszło – podobnie jak rok wcześniej - do jednego wypadku. Zmniejszenie liczby odnotowanych zdarzeń potwierdza nasze stałe dążenie do poprawy bezpieczeństwa i jakości świadczonych usług.

⁽²⁾ Według klasyfikacji wynikającej z Rozporządzenia Ministra Transportu z dnia 30 kwietnia 2007 r.

Logistyka morska

Logistyka morska jest ważnym elementem w łańcuchu logistycznym Grupy Kapitałowej LOTOS. Połączenie rurociągami produktowymi rafinerii w Gdańsku z bazą przeładunkową paliw płynnych w Porcie Północnym pozwala osiągać znaczące korzyści dzięki obniżeniu kosztów transportu. Transport morski stanowi główną drogę wysyłek eksportowanych produktów naftowych oraz istotną część dostaw surowców i komponentów do produkcji.

Rok 2013 był dla koncernu rekordowy zarówno pod względem wolumenu przeładowanego w portach morskich, jak też liczby obsługiwanych zbiornikowców, która po raz pierwszy w historii Grupy LOTOS przekroczyła 300 jednostek.

Baza Przeładunkowa Paliw Płynnych, należąca do Naftoportu, stwarza możliwości przeładunku zbiornikowców o zanurzeniu do 15 m i możliwość załadunku do 150 tys. ton ropy lub produktów naftowych. Dzięki temu efektywnie eksportujemy nadwyżki produkcyjne, lokując je głównie na rynkach krajów skandynawskich, północno-zachodniej Europy oraz krajów nadbałtyckich. Bezpośrednie połączenie z portem ułatwia także organizację i prowadzenie uzupełniającego importu dodatkowego wsadu w postaci półproduktów do dalszego pogłębionego przerobu w gdańskiej rafinerii, a także komponentów paliwowych. Nadmorska lokalizacja pozwala nam szybko i elastycznie reagować na zmieniającą się sytuację rynkową. Poza bazą Naftoportu korzystamy także z usług Morskiego Terminalu Masowego w Gdyni i Siarkopolu w Gdańsku, gdzie obsługiwane są ładunki o mniejszym tonażu.

Położenie rafinerii Grupy LOTOS w pobliżu morskiego terminala przeładunkowego ropy naftowej pozwala na dywersyfikację dostaw surowca, umożliwia dostawy ropy naftowej pochodzącej z własnych złóż na Bałtyku i na Litwie, a w przyszłości również z Morza Północnego.

Konsekwentnie dążymy do przejmowania w dostawach morskich gestii transportowej, czyli kontrolowania transportu na jak najdłuższym odcinku łańcucha dostaw, od frachtowania statków po formalną obsługę transportu morskiego. Zapewnia to większą kontrolę i usprawnia proces planowania przeładunków w portach morskich, pozwalając minimalizować przypadki przestoju statków i optymalizować związane z tym koszty.

Ekspert produktów naftowych

W 2013 r. Grupa LOTOS wyeksportowała 2 806 tys. ton produktów naftowych o wartości 7 445 mln zł.

Dynamika przychodów ze sprzedaży eksportowej w stosunku do roku poprzedniego wyniosła -5,1%, do czego przyczynił się w głównej mierze spadek marż rafineryjnych w Europie. Mimo przeprowadzonego w 2013 r. postępu remontowego rafinerii w Gdańsku wolumen sprzedaży eksportowej wzrósł o 2,6%.

Kluczowymi rynkami zbytu dla produktów eksportowanych przez Grupę LOTOS były kraje północnej i zachodniej Europy.

Benzyna surowa	>	zintegrowane koncerny naftowe i petrochemiczne w Holandii, Niemczech i Belgii.
Benzyna motorowa	>	hub naftowy w Rotterdamie, Szwecja i Wielka Brytania.
Paliwo lotnicze	>	Szwecja, Republika Czeska, Finlandia, Dania i Szwajcaria.
Olej napędowy	>	Niemcy, Holandia, Wielkiej Brytania i Francja.
Ciężki olej opałowy	>	bazy magazynowe globalnych firm tradingowych w Estonii, Danii i Holandii, z przeznaczeniem na reeksport poza Europę.

Istotnie, bo o 25% względem 2012 r. wzrosła sprzedaż eksportowa oleju napędowego. Największy wolumen przypadł na eksport ciężkiego oleju opałowego, który w 2013 r. przekroczył milion ton.

Wzrosło znaczenie sprzedaży eksportowej drogą lądową. Jej wartość wzrosła w 2013 r. o prawie 17% w stosunku do roku poprzedniego, chociaż nadal eksport lądowy stanowi niewiele ponad 3% całości sprzedaży eksportowej Spółki. Klientami w eksporcie były głównie międzynarodowe pionowo zintegrowane koncerny naftowe i domy tradingowe. Sprzedaż do żadnego z odbiorców nie przekroczyła 5% przychodów ze sprzedaży ogółem.

Stacje paliw LOTOS

W 2013 r. kontynuowaliśmy rozbudowę sieci stacji paliw LOTOS poprzez włączenia nowych obiektów do sieci stacji własnych oraz do sieci franczyzowej. W segmencie ekonomicznym dynamicznie rozwijaliśmy koncept stacji LOTOS Optima. W konsekwencji podjętych w latach ubiegłych decyzji, rok 2013 był kolejnym okresem ograniczania sprzedaży detalicznej poprzez sieć stacji patronackich.

Liczba stacji paliw marki LOTOS i LOTOS Optima na koniec 2013 r.

LOTOS	142 stacje własne
Segment premium	14 stacje MOP 115 stacje franczyzowe 17 stacji patronackich
LOTOS Optima	100 stacji własnych
Segment ekonomiczny	51 stacji franczyzowych

W celu rozwoju sieci stacji własnych pozyskujemy nieruchomości, dla których najistotniejszym kryterium doboru lokalizacji jest wielkość potencjału sprzedażowego. W 2013 r. do sieci stacji własnych włączyliśmy 34 obiekty, w tym 3 stacje MOP (Miejsca Obsługi Podróżnych). Sieć stacji franczyzowych powiększyła się tym czasie o 11 obiektów.

Istotnym obszarem działania sieci LOTOS jest sprzedaż pozapaliwowa. W 2013 r. kontynuowaliśmy rozwój kącików gastronomicznych Cafe Punkt, w których poszerzyliśmy ofertę gastronomiczną i produktową. Jednym z kluczowych projektów uruchomionych w 2013 r. i kontynuowanych w 2014 r. jest program standaryzacji, którego celem jest ujednoczenie wizerunku sieci LOTOS.

Do innych dokonań w segmencie sieci stacji paliw w 2013 r. zaliczamy:

- działania promujące aktywność sprzedażową,
- optymalizację marży uzyskiwanej ze sprzedaży produktów w sklepie,
- ulepszenie oferty kawowej na stacjach m.in. poprzez:
 - wprowadzenie nowych kawiarek w ponad 100 stacjach,
 - zastosowanie specjalnej mieszanki świeżo mielonej kawy wyłącznie dla sieci LOTOS oraz zwiększenie pojemności kawy do 300 ml,
- wdrożenie programu poprawy efektywności finansowej stacji.

Spółka LOTOS Paliwa wprowadza do obrotu gotowe paliwa spełniające wymagania jakościowe określone w normach branżowych i przepisach prawa. W tym celu prowadzimy systematyczny monitoring jakości paliw w sieci stacji pod kątem spełnienia wymagań jakościowych. Każda stacja działająca w sieci LOTOS jest kontrolowana raz w roku w zakresie wszystkich gatunków paliw.

W zakresie sprzedaży paliw na stacjach własnych LOTOS Paliwa ustala standardy i prowadzi nadzór nad ich realizacją przez Zarządzających stacjami. Proces uregulowany jest na podstawie umów i procedur postępowania, które są systematycznie poddawane doskonaleniu. W ramach ustalonych standardów w zakresie zdrowia i bezpieczeństwa nadzorowane i poddawane ocenie na zgodność z nimi są m.in:

- dostawy paliw,
- nadzór nad infrastrukturą paliwową stacji,
- postępowanie w przypadku wypadków i awarii,
- zasady bezpieczeństwa w zakresie obsługi klienta i sprzedaży paliw,
- zarządzanie środowiskowe zgodne z normą PN-EN ISO 14001:2005,
- zarządzanie bezpieczeństwem i higieną pracy zgodne z normą PN-N-18001:2004.

Działalność LOTOS Paliwa w zakresie sprzedaży detalicznej produktów na własnych stacjach paliw, prowadzona przez zarządzających tymi stacjami, ma istotny związek z bezpieczeństwem pracujących tam osób oraz klientów. Stacje paliw są obiektami handlowymi, na których z racji ich specyfiki występuje ryzyko działań agresywnie zachowujących się osób nie będących klientami stacji. Zdarzenia tego typu mogą mieć wpływ na bezpieczeństwo fizyczne pracowników stacji. W 2013 r. odnotowano 11 tego typu zdarzeń.

Przywiązujemy szczególną wagę do bezpieczeństwa pracowników i klientów naszych stacji. Podejmujemy i doskonalimy szereg działań prewencyjnych i profilaktycznych w zakresie technicznym, organizacyjnym i pracowniczym, mających zapobiegać niebezpiecznym zdarzeniom, w tym:

w zakresie technicznym - zabezpieczenie stacji paliw poprzez:

- odpowiednie oświetlenie terenu stacji,
- stosowanie monitoringu z wykorzystaniem systemów kamer,
- zabezpieczenia techniczne wejść i przejść w budynkach,
- urządzenia do alarmowania;

w zakresie organizacyjnym:

- wdrażanie i udoskonalanie odpowiednich procedur oraz instrukcji postępowania dla zarządzających i pracowników stacji stosownie do rodzajów występujących zagrożeń,
- wdrażanie i udoskonalanie procedur ochrony fizycznej stacji,
- zatrudnienie wykwalifikowanych firm zajmujących się ochroną fizyczną obiektów i mienia,
- analizowanie zdarzeń, które już wystąpiły na stacjach i podejmowanie odpowiednich działań zapobiegawczych.

W 2013 r. zweryfikowaliśmy procedury ochrony obiektów i mienia oraz współpracy z firmami zajmujących się ich ochroną fizyczną.

w zakresie pracowniczym:

- przekazywanie dla zarządzających stacjami odpowiednich instrukcji dotyczących postępowania na wypadek zagrożeń związanych z niebezpiecznymi sytuacjami, instrukcji zapobiegania tym zagrożeniom,
- szkolenie zarządzających i załogi na nowych stacjach paliw. W 2013 r. przeszkolono z procedur bezpieczeństwa załogę na kilkudziesięciu nowych stacjach paliw. W 2013 r. przeszkolono z procedur bezpieczeństwa załogę na kilkudziesięciu nowych stacjach paliw.

W 2013 r. nie stwierdzono wpływu naszych produktów i świadczonych usług na pogorszenie stanu zdrowia pracowników LOTOS Paliwa. Zarządzający stacjami paliw, jako pracodawcy są zobowiązani przepisami prawa do monitorowania środowiska pracy na stacjach paliw oraz kierowania pracowników na wymagane badania lekarskie.

W sprzedaży detalicznej, na życzenie klienta, udostępniane są informacje dotyczące charakterystyki wszystkich sprzedawanych paliw w postaci Karty charakterystyki substancji niebezpiecznej. Dla towarów sprzedawanych na stacjach ajenci stacji są zobowiązani do udostępniania analogicznych Kart substancji niebezpiecznych na żądanie klienta w zakresie towarów dostępnych w sklepach na stacjach paliw.

Zakres dostępnych informacji dotyczących produktów i usług LOTOS Paliwa wymaganych przez wewnętrzne procedury

- ✓ Pozyskiwanie składników danego produktu lub usługi
- ✓ Treści, szczególnie w odniesieniu do substancji, które mogą mieć wpływ na środowisko i społeczeństwo
- ✓ Bezpieczeństwo korzystania z produktu lub usługi
- ✓ Utylizacja produktów i ich wpływ na środowisko i społeczeństwo

W 2013 r. spółka LOTOS Paliwa nie stwierdziła przypadków niedostosowania się do regulacji i dobrowolnych kodeksów dotyczących oznakowania i informacji o paliwach. Nie zostały także nałożone na spółkę istotne kary z tytułu niezgodności z prawem i regulacjami dotyczącymi dostawy i użytkowania produktów i usług.

Wyzwania w perspektywie realizacji strategii do 2015 r.

Zgodnie ze strategią biznesową w handlu paliwami naszym celem kluczowym jest dalsze umacnianie pozycji rynkowej poprzez:

- utrzymanie 30% udziału w krajowym rynku paliw,
- sprzedaż przewyższającą o 15% potencjał produkcyjny paliw w rafinerii Grupy LOTOS,
- uzyskanie 10% udziału w krajowym rynku detalicznym poprzez zrównoważony rozwój sieci stacji oraz intensyfikację sprzedaży w już istniejącej sieci.

W handlu olejami smarowymi celem kluczowym jest utrzymanie pozycji lidera na rynku krajowym.

W handlu pozostałymi produktami celem kluczowym jest optymalizacja efektu ekonomicznego poprzez wykorzystanie zasobów i uwarunkowań rynkowych.

Satysfakcja klientów

Zgodnie ze strategią społecznej odpowiedzialności biznesu, która wspiera skuteczną realizację naszej strategii biznesowej, kluczowym celem jest zbudowanie trwałych relacji z klientami - poprzez koncentrację na zrozumieniu ich potrzeb oraz zapewnieniu im wysokiej jakości i bezpieczeństwa produktów - mierzonych poziomem satysfakcji klientów ze współpracy ze spółkami segmentu handlowego Grupy Kapitałowej LOTOS.

Monitorowaniu postępów w tym zakresie służą regularnie przeprowadzane badania. Celem badania satysfakcji klientów Grupy Kapitałowej LOTOS jest poznanie poziomu ich zadowolenia ze współpracy z firmą. Zakres badania obejmuje m.in. takie obszary, jak:

- Czynniki wyboru dostawcy,
- Współpraca personelem, jego dostępność i kompetencje,
- Jakość i dostępność produktów,
- Czas reakcji na zapytania ofertowe,
- Poziom cen na tle innych firm,
- Wizerunek firmy.

Badania opinii i satysfakcji klientów Grupy Kapitałowej LOTOS

Spółka	Częstotliwość badania (liczba / rok)	Segmenty klientów
Grupa LOTOS	1	B2B
LOTOS Asphalt	1	B2B – asfalt i ciężki olejopaliwy
LOTOS Kolej	2	Grupa Kapitałowa LOTOS, firmy spedycyjne, odbiorcy bezpośredni
LOTOS Oil	1	B2B
LOTOS Paliwa	1	B2B, B2C – na przemian w poszczególnych latach

W większości spółek segmentu handlowego badanie satysfakcji ma charakter wywiadu internetowego (CAWI). Analiza wyników satysfakcji opiera się na metodologii TRI*M. TRI*M Index to syntetyczna miara satysfakcji i lojalności klientów. To jednocześnie kluczowe narzędzie licencjonowanej metodologii firmy TNS Global. TRI*M indeks, w ujęciu matematycznym, to średnia ważona z odpowiedzi na cztery pytania. Pytania te zostały wyselekcjonowane przez TNS ponad 20 lat temu w toku badań ewaluacyjnych. Od tego czasu stosowane są niezmiennie w badaniach satysfakcji klientów na wielu rynkach, dzięki czemu TNS dysponuje jedną z największych baz benchmarków. Pytania wchodzące w skład TRI*M Index to:

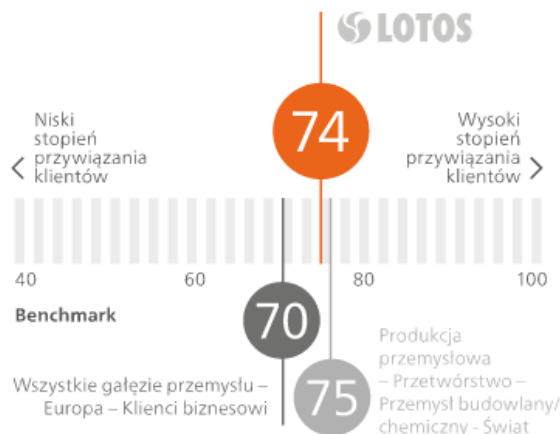
1. Ogólna ocena.
2. Prawdopodobieństwo polecenia.
3. Prawdopodobieństwo ponownego wyboru / skorzystania.
4. Przewaga konkurencyjna.

TRI*M Index jest wskaźnikiem mierzącym poziom retencji klientów. Im wyższa wartość Indeksu, tym bardziej klienci są przywiązani do marki i tym mniejsze zagrożenie, że przeniosą swój biznes do konkurencji.

Raport TNS Polska stanowi podsumowanie wyników badania satysfakcji klientów biznesowych ze współpracy z Grupą Kapitałową LOTOS. Na wynik złożyły się badania satysfakcji klientów biznesowych, zrealizowane w spółkach:

1. Grupa LOTOS,
2. LOTOS Asphalt,
3. LOTOS Oil,
4. LOTOS Paliwa.

Ocena zadowolenia ze współpracy klientów w 2013 r. – przeprowadzona na początku 2014 r. i wyrażona wartością TRI*M Index - kształtuje się na poziomie 74, co należy uznać za dobry wynik i co wskazuje na mocne przywiązanie klientów do marki. Badanie potwierdziło także wysoki poziom satysfakcji klientów biznesowych ze współpracy z Grupą Kapitałową LOTOS.

Spółki Grupy Kapitałowej LOTOS, w których przeprowadzono badania składające się na ogólny wynik satysfakcji klientów biznesowych:

1. **Grupa LOTOS** - ocena zadowolenia ze współpracy w 2013 r. wyrażona wartością TRI*M Index wskazuje na wzrost poziomu satysfakcji w porównaniu z poprzednim pomiarem.

Oceny nadawane poszczególnym wymiarom budującym TRI*M Index wskazują na wzrost ogólnego zadowolenia ze współpracy ze Spółką. W pozostałych wymiarach (rekomendacja, ponowny wybór i przewaga konkurencyjna) można uznać, że ocena klientów za 2013 r. jest na podobnym poziomie, co w 2012 r. Pozytywną informacją jest fakt, że nie odnotowano w tym pomiarze klientów nielojalnych i niezadowolonych ze współpracy.

2. **LOTOS Asfalt** prowadzi badanie opinii i satysfakcji klientów w obszarze dotyczącym obsługi klienta oraz dostarczanych produktów. Ocena zadowolenia ze współpracy w 2013 r. wyrażona wartością TRI*M Index wskazuje na wzrost poziomu satysfakcji w porównaniu z pomiarem z 2012 r.

Analizując średnie oceny nadawane poszczególnym wymiarom budującym TRI*M Index, można zauważyć, że klienci wykazują dużą skłonność do rekomendacji firmy innym, a także z dużym prawdopodobieństwem wybraliby ponownie LOTOS Asfalt na swojego dostawcę. Nisko oceniana jest natomiast przewaga konkurencyjna firmy. W porównaniu z poprzednim pomiarem zaobserwować można przesunięcia w strukturze klientów. Odbiorcy produktów spółki w większości zorientowani są na cenę, nie ma jednak już w ich gronie klientów zdecydowanie niezadowolonych i nielojalnych, którzy stanowili niemal 30% klientów w poprzednim pomiarze. Ankietowani ocenili spółkę jako godną zaufania, innowacyjną oraz dbającą o klientów. Bardzo pozytywnie została oceniona współpraca z przedstawicielami handlowymi i działem dystrybucji. Doceniono także terminowość dostaw.

3. **LOTOS Oil** prowadzi badania satysfakcji klientów w dwóch podstawowych obszarach aktywności spółki, tj. w kanale sprzedaży pośredniej, gdzie respondentami są Autoryzowani Dystrybutorzy Spółki i więksi odbiorcy produktów działający na zasadach Partnerów Handlowych oraz w kanale sprzedaży bezpośredniej wśród klientów końcowych z segmentu przemysł i motoryzacja, takich jak warsztaty samochodowe i serwisy autoryzowane, sklepy motoryzacyjne, firmy i zakłady przemysłowe reprezentujące różne gałęzie przemysłu.

Klienci najbardziej cenią działania LOTOS Oil, które zapewniają wysoki poziom świadczonych usług, a więc wysoką i niezmienną jakość oferowanych produktów oraz poprawną obsługę sprzedażną i posprzedażną. Jednym z ważniejszych elementów takich działań są możliwości korzystania z wartości dodanych oferowanych przez spółkę, takich jak programy wsparcia inwestycyjnego i wizualizacyjnego oraz świadczenie usług serwisu olejowego dla klientów z segmentu przemysłowego i motoryzacyjnego w zakresie doradztwa olejowego, analiz olejowych oraz kompleksowego monitoringu gospodarki olejowej.

4. **LOTOS Paliwa** prowadzi systematyczne badania pomiaru satysfakcji klienta zgodnie z procedurami Zintegrowanego Systemu Zarządzania oraz normą ISO 9001, której kluczową myślą jest orientacja na klienta. Na 2013 r. przypadło badanie opinii klientów instytucjonalnych. Ocena zadowolenia ze współpracy z LOTOS Paliwa w tym segmencie wyrażona wartością TRI*M Index wskazuje na wysoki poziom satysfakcji, co uznać można za dobry wynik, potwierdzający mocne przywiązanie klientów do marki.

Największe zadowolenie związane z aspektami funkcjonalnymi klienci instytucjonalni wykazują w zakresie dostępności paliwa i jasności informacji zawartych na fakturach, a także liczby i lokalizacji stacji oraz zgodności dostaw z zamówieniem. Klienci doceniają wysoki poziom współpracy ze spółką, przede wszystkim dzięki działaniom nakierowanym na postrzeganie LOTOSU jako firmy innowacyjnej, skoncentrowanej na potrzeby klientów i wyróżniającej się na tle konkurencji. Silną stroną jest wysoko oceniana kompleksowa oferta paliwowa oraz dbałość o ekologię i ochronę środowiska.

Dla **LOTOS Kolej** najwyższa jakość świadczonych usług przewozowych jest kluczowym elementem, mającym znaczenie dla dalszego rozwoju na rynku kolejowych przewozów towarowych w Polsce. Informacje o satysfakcji klienta pracownicy spółki uzyskują w głównej mierze podczas bezpośrednich kontaktów. Jako dodatkowy element monitoringu satysfakcji wprowadzono system oceny współpracy oparty na badaniach ankietowych, obejmujących takie obszary jak m.in.:

- Dotrzymanie uzgodnionych terminów dostaw,
- Jakość taboru,
- Jakość i kompleksowość usług,
- Kontakt klienta z kadrą zarządzającą i z obsługą techniczną taboru,
- Poziom ceny za świadczone usługi, formy i terminy płatności, udzielanie rabatów,
- Reakcja na reklamacje,
- Wiarygodność spółki.

Ocena LOTOS Kolej

Okres	2013 r. (I półrocze)	2012 r. (I półrocze)	2011 r.
Średnia ocena (skala 2-5)	4,57	4,59	4,63
Próba	11 klientów	12 klientów	13 klientów

W 2013 r. najwyższą ocenę uzyskały:

- wiarygodność spółki (5,00),
- kontakt klienta z kadrami kierowniczymi (4,90),
- jakość obsługi klienta (5,00).

Najniżej punktowane w porównaniu do lat ubiegłych były obszary: formy i terminy płatności, udzielanie rabatów (4,10), poziom cen za świadczone usługi na tle firm o podobnym profilu (4,00) i jakość taboru (4,13).

Analizując kształtowanie się ocen na przestrzeni lat 2011-2013 można stwierdzić, że LOTOS Kolej utrzymuje dobre wyniki w przeważającej większości badanych obszarów, szczególnie w zakresie oceny wiarygodności oraz jakości obsługi, co ma istotne znaczenie w budowaniu relacji z klientami.

Informacje uzyskiwane przez spółki na podstawie zbiorczych ocen z otrzymywanych badań wspomagają proces oceny funkcjonowania poszczególnych działów i wyznaczają kierunki dalszych działań zmierzających do osiągnięcia najwyższego stopnia satysfakcji partnerów biznesowych. Komentarze i uwagi klientów są każdorazowo weryfikowane, a w razie potwierdzenia uchybień wprowadzane są działania korygujące.

Wypowiedź Moniki Hinc

Prezes Forum Inicjowania Rozwoju „UP Foundation”

” Budujemy razem klimat współpracy na Pomorzu - to hasło przewodnie przedsięwzięcia pn. Forum Inicjowania Rozwoju. To jednocześnie zdanie, które dwa lata temu wypowiedział podczas konferencji z cyklu Akademia CSR Pan Paweł Olechnowicz, Prezes Zarządu Grupy LOTOS. To myśl, która stała się inspiracją do rozwoju tej wyjątkowej inicjatywy.

Monika Hinc

Prezes Forum Inicjowania Rozwoju „UP Foundation”

Budujemy razem klimat współpracy na Pomorzu - to hasło przewodnie przedsięwzięcia pn. Forum Inicjowania Rozwoju. To jednocześnie zdanie, które dwa lata temu wypowiedział podczas konferencji z cyklu Akademia CSR Pan Paweł Olechnowicz, Prezes Zarządu Grupy LOTOS. To myśl, która stała się inspiracją do rozwoju tej wyjątkowej inicjatywy.

Forum Inicjowania Rozwoju zakłada działania prowadzące do zrównoważonego rozwoju Pomorza, oparte na silnej współpracy międzysektorowej – biznesu, samorządu i organizacji pozarządowych. Rozwoju widzianego przez pryzmat społeczności lokalnych. Aktywność społeczna mieszkańców Pomorza jest bardzo wysoka. Czwarte miejsce w kraju pod względem liczby organizacji pozarządowych w stosunku do wielkości populacji stanowi ogromny potencjał. Wyzwaniem jest jednak systemowe podejście do realizacji wysokiej jakości usług dla osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Wyrównywanie dysproporcji społecznych w obszarach kultury i edukacji, przeciwdziałanie owym wykluczeniom czy wspieranie lokalnych społeczności to wyzwania, które długo nie były utożsamiane z celami przedstawicieli biznesu.

FIR to praktyczne ujęcie współpracy. Korzyści dla każdej z reprezentowanych grup, a w konsekwencji budowanie jednej spójnej koalicji. Forum daje konkretne możliwości i gwarantuje równy dostęp do zasobów projektu - wymiany doświadczeń, wiedzy, jak i finansowania w ramach Funduszu Grantowego.

Nie byłoby to możliwe bez wsparcia i aktywnego udziału wszystkich Partnerów. Każdy z nich jest ważnym elementem całego przedsięwzięcia.

Jednocześnie należy podkreślić szczególną rolę wyjątkowego Partnera, jakim jest bez wątpienia Grupa LOTOS. Współpraca ze Spółką łączy w sobie elementy, na których powinno być zbudowane każde Partnerstwo międzysektorowe. Grupa LOTOS to profesjonalny Partner, zapewniający aktywne wsparcie merytoryczne i jakże istotne z punktu widzenia projektu – wsparcie finansowe. To Partner biorący czynny udział w pracach Rady Programowej Forum.

Grupa LOTOS, jako duże przedsiębiorstwo, to również Ambasador idei Forum, stanowiący sam w sobie przykład dla innych zarówno dużych, jak i mniejszych firm. Ambasador upowszechniający ideę współpracy międzysektorowej wśród przedstawicieli środowiska biznesowego na Pomorzu. Grupa LOTOS wspiera prowadzenie partnerskich programów międzysektorowych, dając przykład efektywnej współpracy biznesu z sektorem pozarządowym i samorządami na rzecz rozwoju lokalnych społeczności.

Taki Partner to gwarancja jakości i stabilności projektu. Dzięki takim Partnerom Forum ma szansę osiągać skutecznie założone cele i oczekiwane efekty. Dzięki takim Partnerom - budujemy razem klimat współpracy na Pomorzu.

Wpływ gospodarczy

Zgodnie z naszą strategią społecznej odpowiedzialności podejmujemy długofalowe i kompleksowe działania w ramach wszystkich obszarów swojego funkcjonowania, ze szczególnym uwzględnieniem systemowego podejścia do problemów występujących w gospodarczym otoczeniu firmy. Poprzez zawieranie umów oraz zlecanie robót firmom z województwa pomorskiego oraz z terenów powiatów na południu Polski, gdzie swoją działalność prowadzi część spółek grupy kapitałowej, mamy istotny wpływ na funkcjonowanie lokalnych społeczności, rozwój ekonomiczny regionu oraz wzrost jego dynamiki. Chcemy być ambasadorem regionu poprzez kulturę prowadzenia biznesu, m.in. terminowość regulacji zobowiązań, promowanie wzajemnych relacji z dostawcami przez dzielenie się dobrymi praktykami, wsparcie i rozpowszechnianie technologii inwestycyjnych.

W 2013 r. uruchomiliśmy zakładkę „Dla dostawców” w serwisie www.lotos.pl. Jej celem jest propagowanie dobrych praktyk oraz zasad i wartości, którymi LOTOS kieruje się w relacjach z potencjalnymi i obecnymi dostawcami.

Zakładka podzielona jest na kilka działów. Przedstawione są tu zasady, jakimi kierujemy się przy współpracy z dostawcami. Razem z deklaracjami zamieszczonymi na stronie, ułatwiają one poznanie wymogów i oczekiwań, jakie stawiamy wobec siebie oraz wobec naszych obecnych i przyszłych dostawców, określając wartości, którymi kierujemy się w działalności. Istnieje tu również możliwość zapoznania się i pobrania standardowych umów najczęściej stosowanych podczas współpracy Grupy LOTOS z kontrahentami oraz Ogólnych Warunków Zawierania Umów. Opublikowana została również elektroniczna wersja Kodeksu etyki Grupy Kapitałowej LOTOS. Ponadto dostawcy mają możliwość zapoznania się z obowiązującą strategią CSR oraz ze stosowaną Polityką przeciwdziałania nadużyciom.

Dla zwiększenia szybkości obrotu handlowego, dbałości o środowisko i obniżania ponoszonych kosztów zachęcamy dostawców do przesyłania faktur w postaci elektronicznej, ułatwiamy prawidłowe wypełnienie faktury przez dokładne wskazanie, jakie dane są niezbędne do przyjętego systemu rozliczeń. Szeroki i łatwy dostęp do danych i dokumentów pozwala uzyskać dostawcom potrzebne informacje. Rezultatem dzielenia się dobrymi praktykami jest umożliwienie nabycia nowej wiedzy, zwiększanie świadomości oraz przekazywanie niezbędnych w codziennym obrocie handlowym regulacji.

Mamy również świadomość, jak ważne są prawidłowe, uczciwe relacje biznesowe. Dlatego terminowo dokonujemy płatności na rzecz kontrahentów. Dbając również o koszty ponoszone na zakupy, szacujemy potencjał naszych dostawców i dokonujemy starań w zakresie właściwego oceniania kosztorysów zamówień. Poprzez dbałość w procesie zawierania umów mamy świadomość wykonywania pracy z poszanowaniem prawa, w tym przepisów dotyczących ponoszenia opłat publicznoprawnych i podatków. Oczekujemy tego od naszych partnerów handlowych, co ma odzwierciedlenie w naszych warunkach umów.

Stosowane dobre praktyki handlowe wpływają na świadomość naszych dostawców w obszarze BHP, p.poż, ochrony środowiska czy dbałości o łańcuch dostaw. W odpowiednich przypadkach dokładamy starań, aby nasi wykonawcy regulowali swoje zobowiązania w stosunku do podwykonawców. Ma to dla nas znaczenie handlowe, jak i wizerunkowe.

Poprzez wybór lokalnych dostawców mamy pośredni wpływ na wzrost zamożności społeczności lokalnych. Efektem tego jest wzrost zatrudnienia u dostawców w głównej lokalizacji firmy, zmniejszenie udziału szarej strefy na lokalnych rynkach, a do budżetu państwa wpływają większe sumy z tytułu podatków, co zapewnia kapitał dla inwestycji w nowe przedsięwzięcia, również w regionie.

Wpływamy na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw poprzez:

- kooperacje i usługi podwykonawcze,
- polepszenie bytu materialnego mieszkańców województwa pomorskiego,
- wzrost wydatków na konsumpcję, w tym produktów luksusowych,
- transfer wiedzy i doświadczeń poprzez wizyty zagranicznych wykonawców, podwykonawców i konsultantów,
- wzrost nakładów ponoszonych na kształcenie kierunkowe.

Spółki wchodzące w skład Grupy Kapitałowej LOTOS przy podejmowaniu decyzji o charakterze gospodarczym kierują się założeniami strategii społecznej odpowiedzialności, która zobowiązuje je do uwzględniania pośredniego wpływu, jaki wywierają na funkcjonowanie lokalnych społeczności oraz na rozwój ekonomiczny regionów. W sposób szczególny dotyczy to tych województw i powiatów, w których spełniamy rolę największego pracodawcy, co znajduje swoje odzwierciedlenie w naszym wpływie na rynek pracy oraz szkolnictwie w zakresie kształcenia kierunkowego, związanego z potrzebami branży. Mamy tym samym wpływ także – poprzez skalę odprowadzanych podatków oraz dobór kontrahentów – na rozwój przedsiębiorczości i potencjał społeczności, w których prowadzimy działalność.

Ze względu na charakter prowadzonej działalności oraz specyfikę zakładów produkcyjnych opracowaliśmy ściśle określone procedury zakupowe. Regulują one obszar zarówno przeprowadzania procesu wyboru kontrahenta, jak i proces zawierania umów.

Uwarunkowania prawne, jak i proceduralne, w tym zasada równego traktowania podmiotów gospodarczych, powodują, że o wyborze dostawcy decyduje przede wszystkim profil prowadzonej działalności, potencjał wykonawczy, posiadana wiedza i doświadczenie, czas realizacji przedmiotu zamówienia oraz ceny oferowane przez dostawców. Zgodnie z prawem polskim preferencje w wyborze lokalnych dostawców, przez których rozumiemy kontrahentów mających siedzibę w województwach, w których zlokalizowane są spółki grupy kapitałowej, nie mogą mieć wprost zastosowania. Lokalni dostawcy, którzy przystępują do procesu wyboru kontrahenta oraz konkursów ofert, robią to na równi z innymi oferentami. Prowadzimy jednak stałą analizę rynku, w tym lokalnego, efektem czego jest stałe zapraszanie i wybieranie do współpracy lokalnych dostawców. Na podstawie wykonanej pracy dokonujemy ich oceny, dzięki czemu powstaje lista kwalifikowanych dostawców towarów i usług spełniających nasze wymagania.

W ramach wsparcia regionu oraz powiązania Grupy LOTOS z Pomorzem warunkiem zawarcia umowy na flotę samochodową jest konieczność posiadania przez wszystkie pojazdy koncernu gdańskich tablic rejestracyjnych. Następnym takim zapisem jest otwarcie przez kontrahenta biura w Gdańsku. Takie działanie nie tylko utrwala kojarzenie LOTOSU z rynkiem lokalnym, ale także zwiększa wpływ podatków do lokalnego budżetu gminy.

Stosujemy najwyższe normy jakościowe i bezpieczeństwa. Dostawcom, również z lokalnego otoczenia, realizującym prace na terenie naszych instalacji produkcyjnych, przekazujemy opracowania standardów technicznych wykonywania robót, które precyzują technologię wykonawstwa. Pracownicy tych firm cyklicznie i obowiązkowo są szkoleni także z zakresu zasad bezpieczeństwa.

Nasi kontrahenci zapraszani są na spotkania, podczas których dowiadują się o standardach i wartościach, którymi się kierujemy. Przykładem takich działań były spotkania dotyczące ogłoszonego Kodeksu etyki Grupy Kapitałowej LOTOS, a także indywidualne spotkania z kontrahentami celem podtrzymywania dobrych relacji biznesowych. Spotkania te stanowią cenną platformę wymiany wiedzy i doświadczeń handlowych oraz doskonałą okazję do zaprezentowania rozwiązań obowiązujących w firmie.

W celu umacniania relacji i dobrej współpracy z dostawcami oraz dla komunikacji obecnym i potencjalnym kontrahentom firmy zasad dokonywania wyboru kontrahentów opracowaliśmy obowiązujący od stycznia 2013 r. i przekazywany kontrahentom Kodeks etyki. Nawijanie i utrzymywanie transparentnych relacji przynosi wartość zarówno firmie, jak i dostawcom, co jest zgodne z wartościami etycznymi i społecznymi LOTOSU.

Z kontrahentami zawieramy umowy roczne i umowy ramowe, celem zakontraktowania realizacji usług w dłuższym okresie, bez konieczności ciągłego uzgadniania warunków współpracy. W ten sposób poznają oni zasady współpracy z dużymi koncernami, które mogą wykorzystać wewnątrz swojej organizacji i dalej przekazywać w prowadzonej przez siebie działalności biznesowej również na rynku lokalnym, podnosząc tym samym jakość świadczonych przez siebie usług. W sposób szczególny dotyczy to firm z segmentu małych i średnich. Daje to im okazję do zapoznania się z trendami panującymi na rynku, które w sposób naturalny są wdrażane w pierwszej kolejności w dużych organizacjach.

W Grupie LOTOS kontraktacja towarów i usług obejmuje swym zakresem wszystkich dostawców, w tym lokalną gospodarkę obejmującą woj. pomorskie. Zakupy dokonane u lokalnych dostawców stanowiły w 2013 r. 27% ogółu zamówień. Zakupy od jednostek powiązanych z koncernem, czyli od spółek zależnych z Pomorza wyniosły 93% ogółu zamówień od podmiotów powiązanych.

W sprawie zakupu mediów energetycznych takich, jak energia elektryczna i gaz, podstawowym czynnikiem, który ma wpływ na wybór dostawców są korzystne warunki handlowe. Warto zwrócić uwagę, iż istotną kwotę stanowi tu zakup energii elektrycznej, w tym wypadku jest ona dostarczana w 100% poprzez spółkę Energa Obrót z lokalizacją w woj. pomorskim, zaś zakup gazu, związany ze spółką PGNiG obejmował w 100% woj. mazowieckie.

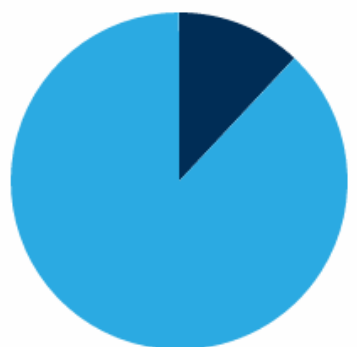
W 2013 r. działalność gospodarcza **LOTOS Asphalt** skoncentrowana była na produkcji i sprzedaży asfaltów, ciężkiego oleju opałowego, paliwa żeglugowego oraz materiałów hydroizolacyjnych. Handel tymi produktami realizowany jest na zasadzie B2B i ma pośredni wpływ na rozwój oraz poprawę sytuacji ekonomicznej kooperantów poprzez utrzymywanie z nimi stosunków gospodarczych. Działalność spółki ma także wpływ na stan zatrudnienia na terenach swojej aktywności. Wprowadza to ożywienie gospodarcze w rejonie Jasła, gdzie obok istniejącego od lat zakładu produkującego asfalty, od 2009 r. do czerwca 2013 r. funkcjonował Zakład Produkcji Materiałów Hydroizolacyjnych. W połowie 2013 r. zakład został sprzedany nowemu inwestorowi, który w planach ma jego dalszy rozwój i zwiększanie zatrudnienia.

Podobnie LOTOS Kolej stara się optymalizować procesy zakupowe m.in. poprzez korzystanie z dostawców lokalnych pochodzących w woj. pomorskiego. Nie zawsze jest to możliwe, ponieważ w przypadku zakupu części do lokomotyw, ze względu na zapisy gwarancyjne spółka zobowiązania jest do korzystania z dostawców wskazanych przez producenta taboru. Jednak za każdym razem w przypadku możliwości i zgody na zastosowanie zamiennika części lub materiału eksploatacyjnego, elementy te kupowane są na rynku lokalnym. W pozostałych przypadkach, mając do wyboru kontrahentów oferujących zbliżone warunki dostaw, wybierane są firmy lokalne, ponieważ poprzez takie działania budowany jest pozytywny wizerunek firmy wśród lokalnej społeczności.

Z uwagi wagi na specyfikę prowadzonej działalności, **LOTOS Petrobaltic** nie kieruje się kryterium lokalności przy wyborze dostawców. Spółka podejmuje współpracę z kontrahentami zarówno krajowymi, jak i zagranicznymi. W 2013 r. dostawy towarów i usług realizowane przez kontrahentów mających siedzibę na terenie woj. pomorskiego stanowiły ok. 8% ogółu zamówień.

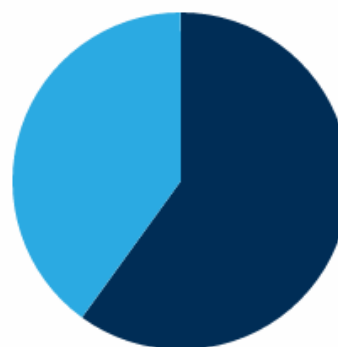
Także w przypadku **LOTOS Oil** dostawcą lokalnym dla spółki jest podmiot gospodarczy zarejestrowany na terytorium Polski. Wynika to ze specyfiki działalności, na potrzeby której realizowane są zakupy surowców (pakiety dodatków uszlachetniających i inne surowce potrzebne do produkcji środków smarowych, z wyłączeniem olejów bazowych), opakowania (materiały służące do konfekcji środków smarowych) i kosmetyki samochodowe oraz płyny eksploatacyjne do zastosowań w środkach transportu.

Zobowiązania z tytułu zakupów LOTOS Kolej w 2013 r. (%)

■ Dostawcy z woj. pomorskiego
■ Pozostali dostawcy

Struktura dostaw do LOTOS Oil w 2013 r. z wyłączeniem dostaw z Grupy LOTOS (%)

■ dostawy nielocalne ■ dostawy lokalne

W przypadku remontów i prac serwisowych spółka skupia się przede wszystkim na pozyskiwaniu firm polskich. Od nich pochodzi 90% zakupów w tym zakresie. LOTOS Oil nie posiada własnego taboru, w związku z tym współpracuje z wieloma firmami, które świadczą usługi spedycyjno-transportowe. Ze względu na lokalizację oddziałów produkcyjnych i dystrybucyjnych spółki oraz na specyfikę dostaw i usług przyjęto, iż dostawcami usług spedycyjno-transportowych powinni być lokalni dostawcy usług. Jako definicję lokalnych

dostawców przyjęto te przedsiębiorstwa, które są zarejestrowane w Polsce. W tym rozumieniu 100% usług spedycyjno-transportowych dla LOTOS Oil realizowanych jest przez firmy lokalne. Spółka pośrednio uczestniczy w poprawie świadczonych usług transportowych przez lokalne firmy transportowe poprzez wprowadzanie procedur, którymi muszą się poddać przewoźnicy, a także ich podwykonawcy (np. rozszerzone kontrole czystości cystern, egzekwowanie znajomości języków obcych przez kierowców, bezwzględne przestrzeganie zasad BHP, poprawianie obiegu informacji dotyczących aktualnej pozycji przewożonego produktu).

Strategia **LOTOS Paliwa** zakłada zakup niemal 100% sprzedawanych paliw w Grupie LOTOS, z czego zdecydowana większość pochodzi z produkcji krajowej koncernu realizowanej w rafinerii w Gdańsku. Transport kolejowy paliw jest realizowany w całości przez LOTOS Kolej także z siedzibą w Gdańsku. Transport drogowy paliw jest w 100% wykonywany przez podmioty zewnętrzne. W przypadku transportu paliw na stacje sieci LOTOS współpraca jest podejmowana z dużymi podmiotami o zasięgu krajowym. W przypadku transportu paliw do odbiorców hurtowych LOTOS Paliwa współpracuje także z lokalnymi dostawcami usług transportowych z uwagi na ich znajomość regionu i lokalnych warunków przewozowych. Taka współpraca została podjęta w województwach: dolnośląskim, podkarpackim, pomorskim, zachodniopomorskim i warmińsko-mazurskim. We wszystkich tych przypadkach usługi realizowane są przez firmy pochodzące z tych terenów.

Kapitał społeczny

Kapitał społeczny LOTOSU

- Dobre, długoterminowe relacje w ramach oraz pomiędzy społecznościami i kluczowymi grupami interesariuszy.
- Zdolność współpracy i dzielenia się informacjami dla poprawy jakości funkcjonowania jednostek i wspólnot w otoczeniu organizacji.
- Licencja na prowadzenie działalności w regionach bezpośredniego oddziaływania organizacji.
- Dobra znajomość uwarunkowań, potrzeb i wyzwań społecznych występujących na terenach objętych prowadzoną działalnością oraz odpowiednie do nich adresowanie udzielanego wsparcia.
- Zaufanie społeczne zbudowane konsekwentnym zaangażowaniem w rozwój regionu.

Nasze cele w zakresie gospodarowania kapitałem społecznym:

- Silniejsza integracja z lokalną społecznością poprzez zwiększanie pozytywnego wkładu firmy w rozwój regionu i minimalizowanie negatywnych skutków naszej działalności.
- Poszanowanie kapitału społecznego i różnorodności, przestrzeganie praw człowieka, w tym swobody wypowiedzi i wolności zrzeszania się.
- Przyczynianie się do tworzenia nowych miejsc pracy oraz poprawy jakości kapitału społecznego w regionie oddziaływania.
- Przeciwdziałanie wykluczeniu oraz innym problemom społecznym w obszarach zgodnych z naszymi kompetencjami.
- Doskonalenie wielokierunkowej komunikacji z interesariuszami, w tym rozwijanie systemu konsultacji społecznych.

Kluczowe działania:

- Koncentracja działań społecznych w dziedzinach zgodnych z naszymi kompetencjami, tj. w obszarze bezpieczeństwa w ruchu drogowym, zwłaszcza najmłodszych jego uczestników, wyrównywania szans społecznych uzdolnionej młodzieży z terenów o niższym potencjalnie ekonomicznym oraz w zakresie ochrony środowiska i ekologii ze szczególnym uwzględnieniem bioróżnorodności Morza Bałtyckiego z uwagi na nadmorskie położenie naszej rafinerii.
- Dokonywanie systematycznej ewaluacji projektów realizowanych na rzecz lokalnych społeczności.
- Prowadzenie badań opinii, konsultacji społecznych oraz innych działań angażujących kluczowych interesariuszy w kształtowanie polityki firmy.
- Doskonalenie procesów zakupowych poprzez wprowadzanie klauzul społecznych, środowiskowych i etycznych do umów, stosowanie odpowiednich wymogów w postępowaniach ofertowych, kontrole i audyty dostawców oraz upowszechnianie Kodeksu etyki Grupy Kapitałowej LOTOS.
- Prowadzenie szkoleń służb ochrony z zakresu praw człowieka.
- Tworzenie nowych miejsc pracy w związku z prowadzonymi inwestycjami, z uwzględnieniem łańcucha dostaw.

Uzyskiwane wyniki:

Pozytywne oceny partnerów i beneficjentów uzyskiwane w procesach ewaluacji towarzyszących realizowanym projektom społecznym i środowiskowym

Niski poziom ryzyka społecznego związanego z relacjami z otoczeniem lokalnym firmy

Ograniczanie ryzyka związanego z bezpieczeństwem procesowym w organizacji

Rosnąca liczba beneficjentów programów społecznych firmy

Rozwój badań realizowanych przez partnerów społecznych w zakresie zachowania bioróżnorodności Morza Bałtyckiego oraz ochrony walorów przyrodniczych terenów sąsiadujących z koncernem na Pomorzu

140 kontrahentów grupy kapitałowej zapoznanych z Kodeksem etyki i wymaganiami firmy w tym zakresie

Ponad 1,5 tys. godzin szkoleń na temat praw człowieka w grupie kapitałowej w roku

Wypowiedź Marcina Zachowicza

Dyrektora Biura Komunikacji, Rzecznika Prasowego Grupy LOTOS, Lidera Strategii CSR w obszarze komunikowania zmian i dostępu do informacji

” Jako osoba odpowiedzialna za realizację strategii CSR w obszarze komunikacji jestem przekonany, że bez zapewnienia dobrej komunikacji żadnej firmy nie można nazwać społecznie odpowiedzialną. Przedsiębiorstwo może realizować wiele projektów, mieć świetną wizję i cele, ale bez komunikacji ze swoimi kluczowymi interesariuszami nie odniesie sukcesu.

Marcin Zachowicz
Dyrektor Biura Komunikacji, Rzecznik Prasowy Grupy LOTOS,
Lider Strategii CSR w obszarze komunikowania zmian i dostępu do informacji

Jako osoba odpowiedzialna za realizację strategii CSR w obszarze komunikacji jestem przekonany, że bez zapewnienia dobrej komunikacji żadnej firmy nie można nazwać społecznie odpowiedzialną. Przedsiębiorstwo może realizować wiele projektów, mieć świetną wizję i cele, ale bez komunikacji ze swoimi kluczowymi interesariuszami nie odniesie sukcesu.

Dziś ten aspekt komunikacji jest w LOTOSIE rozwinięty na bardzo wysokim poziomie. Otoczenie firmy traktuje nas jako przewidywalnego, odpowiedzialnego uczestnika rynku. Interesariusze są dobrze poinformowani o naszych planach i osiągniętych wynikach. Tym co stanowi nasze największe wyzwanie w najbliższych latach jest rozwój społecznej kultury komunikacji na drodze dialogu. Współcześnie wartość firmy buduje nie komunikacja jednostronna, lecz dialog i umiejętne wsłuchiwanie się w głos kluczowych dla naszej przyszłości grup społecznych. Jest to zgodne z polityką LOTOSU, który dysponuje odpowiednimi narzędziami i wypróbowanymi metodami dialogu i konsultacji.

Staramy się słuchać tego, co się dzieje dookoła firmy i w sposób adekwatny i szybki odpowiadać. Mam tu na myśli interesariuszy, którzy inwestują w nasze akcje i oceniają naszą działalność biznesową, ale również klientów, którzy odnoszą się do jakości produktów, czy obsługi na stacjach paliw sieci LOTOS. W naszej komunikacji z interesariuszami znajduje najlepsze potwierdzenie wartość społeczną firmy, jaką stanowi otwartość.

Naszym celem w zakresie społecznej odpowiedzialności jest prowadzić dialog z interesariuszami i rozwijać narzędzia komunikacji temu służące. Grupa Kapitałowa LOTOS jest złożoną organizacją międzynarodową, działającą w terytorialnym rozproszeniu. Dlatego dążymy do rozwoju komunikacji elektronicznej. W 2013 roku zaproponowaliśmy nową odsłonę naszego serwisu internetowego, w którym poza całkowicie nowym podejściem do zaprezentowania informacji m.in. o społecznych aspektach działalności firmy, wprowadziliśmy sekcje przeznaczone dla konkretnych grup interesariuszy. Pierwsza z nich poświęcona jest komunikacji z kandydatami do pracy, druga z dostawcami firmy. Oba rozwiązania zapewniają dostęp do informacji istotnych w kluczowych procesach – rekrutacji i zakupów – ułatwiając jednocześnie bezpośredni kontakt z odpowiednimi specjalistami LOTOSU.

W 2013 roku w serwisie intranetowym wprowadziliśmy nowy samoobsługowy portal HR dla pracowników, a w 2014 roku planujemy dalsze istotne zmiany na tej platformie. Coraz więcej ważnych informacji dla firmy i o firmie dostarczamy poprzez urządzenia mobilne, także dla naszych pracowników, dla których stanowi to znaczne wsparcie w realizacji zawodowych zadań.

Poza wielokierunkową i adekwatną do potrzeb informacyjnych komunikacją, bardzo dużą wagę przykładamy do odpowiedniej organizacji systemu i kultury komunikacji wewnętrznej, szczególnie w jej wymiarze bezpośrednim. Jest to zgodne z wartościami LOTOSU, które odnoszą się do współpracy, profesjonalizmu i odpowiedzialności. Dobrym przykładem tego podejścia jest nasze doskonalenie systemu konsultacji społecznych w procesie wdrażania kompleksowego Programu etycznego.

Pod koniec 2012 roku przeprowadziliśmy prekursorskie konsultacje projektu ważnego dla firmy dokumentu, jaki stanowi Kodeks etyki. Do konsultacji zaprosiliśmy wszystkich pracowników Grupy Kapitałowej LOTOS. W 2013 roku natomiast poddaliśmy konsultacjom kwestię modelu wyłonienia Rzecznika ds. etyki oraz oceniliśmy obecny poziom rozwoju kultury etycznej w organizacji. Także w 2013 roku zrealizowaliśmy kolejną już edycję programu komunikacji wewnętrznej Rozmawiamy o LOTOSIE, tym razem poświęconego strategicznemu projektowi firmy Efektywność i Rozwój. Mimo że udział pracowników w tych spotkaniach z Zarządem jest dobrowolny, to z roku na rok odnotowujemy wysoką frekwencję. W 2013 roku w spotkaniach uczestniczyło ponad 3,2 tys. pracowników, czyli o prawie 15% więcej niż w poprzedniej edycji. Podczas Rozmawiamy o LOTOSIE pracownicy zadali nam 400 pytań, na które odpowiedzieliśmy, a zwrot ankiet ewaluacyjnych odnotowaliśmy na poziomie 90%.

Działania te potwierdzają, że dialog i porozumienie są wpisane w kulturę organizacyjną LOTOSU i znacząco wpływają na budowę wartości firmy w długiej perspektywie.

Angażowanie interesariuszy

Znaczenie dla działalności Grupy Kapitałowej LOTOS ma utrzymywanie dobrych relacji z trzema grupami interesariuszy. Wyłoniliśmy je w toku warsztatów strategicznych, w których uczestniczyli przedstawiciele wszystkich obszarów biznesowych firmy. Każda z nich jest przez nas uwzględniana w procesach decyzyjnych, w wyniku których wywieramy rzeczywisty lub potencjalny wpływ na ich przedstawicieli. Staramy się budować pozytywne relacje z nimi wszystkimi, mimo że skala i charakter tego wpływu oraz adresowanych wobec nas oczekiwań są różne.

Kluczowe grupy interesariuszy Grupy Kapitałowej LOTOS

Otoczenie wewnętrzne	Otoczenie społeczne	Otoczenie rynkowe
Pracownicy	Społeczności lokalne	Wykonawcy i podwykonawcy
Spółki grupy kapitałowej	Organizacje pozarządowe	Dostawcy
Organizacje związkowe	Jednostki samorządu terytorialnego	Odbiorcy i klienci
Rada Pracowników	Administracja rządowa	Partnerzy biznesowi
	Instituty naukowo-badawcze i ośrodki edukacyjne	Firmy konkurencyjne
	Organizacje pracodawców	Organizacje branżowe i instytucje międzynarodowe
	Media	Organizacje kontrolne i monitorujące
	Środowisko przyrodnicze	Uczestnicy rynku kapitałowego

W celu odpowiedzialnego i zgodnego z oczekiwaniami budowania relacji z poszczególnymi grupami interesariuszy wykorzystujemy zróżnicowany zasób metod i narzędzi komunikacji.

Wybrane narzędzia i metody budowania w 2013 r. relacji z interesariuszami

Główne kategorie interesariuszy	Formy zarządzania relacjami
Pracownicy	Spotkania bezpośrednie, platforma intranetowa, kioski intranetowe, serwis mobilny, gazeta wewnętrzna, szkolenia, badania opinii, system konsultacji społecznych, relacje z kładowymi i organizacjami związkowymi i Radą Pracowników.
Społeczności lokalne	Programy i akcje społeczne, serwis internetowy, badania opinii, spotkania konsultacyjne z przedstawicielami społeczności.
Organizacje pozarządowe	Spotkania bezpośrednie, programy społeczne, serwis internetowy, raport roczny, badania opinii, spotkania konsultacyjne.
Uczestnicy rynku kapitałowego	Raporty bieżące i okresowe, raport roczny, spotkania bezpośrednie, konferencje, telekonferencje, webcast, serwis internetowy, Dzień analityka i inwestora.
Administracja publiczna	Raport roczny, lobbying, spotkania bezpośrednie, konferencje.
Klienci	Infolinia, serwis internetowy, informacja udostępniana poprzez produkty, kontakt bezpośredni, akcje społeczne poprzez program lojalnościowy, badania satysfakcji.

Dyskusja z interesariuszami, koncentrująca się wokół zagadnień związanych z naszym wpływem na społeczeństwo i środowisko, jest dla nas okazją do poprawy wyników. W 2013 r. stworzyliśmy możliwość spotkań z interesariuszami przy wykorzystaniu różnorodnych metod budowania relacji. Znalazły się wśród nich m.in.:

- konsultacje społeczne z pracownikami,
- konferencje ukierunkowane na propagowanie dobrych praktyk,
- wielokierunkowa komunikacja z uczestnikami i rynku kapitałowego,
- badania opinii.

1. Konsultacje społeczne z pracownikami

W 2013 r. wśród pracowników Grupy Kapitałowej LOTOS przeprowadziliśmy konsultacje społeczne dotyczące kultury etycznej firmy oraz preferowanego modelu wyłonienia Rzecznika ds. etyki. Uczestniczyło w nich ponad pół tysiąca pracowników. Konsultacje odbyły się rok po wprowadzeniu przez nas Programu etycznego z jego kluczowym elementem, jaki stanowi Kodeks etyki.

Większość pracowników przyznała, iż Program etyczny przyczynia się do promowania zachowań i pożądaných postaw nie tylko wewnątrz organizacji, ale także w relacjach z interesariuszami zewnętrznymi. Większość osób uczestniczących w konsultacjach potwierdziła wysoką świadomość wagi etycznego postępowania w codziennej działalności biznesowej.

Otoczenie

Program etyczny promuje zachowania i postawy pożądane wewnątrz organizacji oraz w relacjach z inwestorami, klientami i partnerami, społecznością lokalną oraz konkurencją.

GK LOTOS powinna upowszechniać przyjęte standardy etyczne wśród swoich pracowników i partnerów biznesowych.

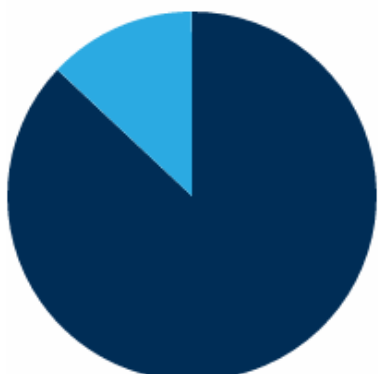

GK LOTOS powinna współpracować jedynie z tymi firmami, które zobowiążą się do poszanowania wartości etycznych LOTOSU.

Nie
 Nie mam zdania
 Tak

Kulturę etyczną Grupy
Kapitałowej LOTOS oceniam jako:
(%)

■ Potrzebną codziennie w pracy
■ Nieistotną

2. Konferencje ukierunkowane na propagowanie dobrych praktyk

Uczestniczymy w projektach pozwalających na wymianę doświadczeń i dobrych praktyk w dziedzinie społecznej odpowiedzialności z innymi przedsiębiorstwami i organizacjami pozarządowymi.

W 2013 r. już po raz drugi byliśmy współorganizatorem konferencji **„Rozwój odpowiedzialnego biznesu” w ramach Akademii CSR**, której honorowym patronem było Ministerstwo Skarbu Państwa. Projekt, zorganizowany wspólnie z dziennikiem Puls Biznesu, stanowi odpowiedź polskiego biznesu na potrzebę propagowania idei CSR, zwłaszcza wśród przedstawicieli małych i średnich firm. Współpraca administracji rządowej, biznesu oraz organizacji pozarządowych przy realizacji Akademii CSR przyczyniła się do wzmocnienia wartości merytorycznej projektu. Podczas spotkania dobre praktyki CSR zaprezentowali przedstawiciele Grupy Kapitałowej LOTOS: Prezes Zarządu LOTOS Petrobaltic Zbigniew Paszkowicz omówił uwarunkowania środowiskowe i społeczne działalności poszukiwawczo-wydobywczej, Dyrektor ds. Komunikacji i CSR Jowita Twardowska przedstawiła programy społeczne, natomiast Dyrektor Biura Zarządzania Zasobami Ludzkimi Joanna Tyszka strategiczne podejście do kształtowania odpowiedzialnej polityki personalnej. W konferencji połączonej z warsztatami uczestniczyło 100 osób reprezentujących firmy, organizacje pozarządowe oraz ośrodki akademickie Pomorza.

Okazją do dzielenia się dobrymi praktykami była także doroczna konferencja Forum Inicjowania Rozwoju w Gdańsku, która zgromadziła 300 uczestników reprezentujących biznes, organizacje społeczne i administrację samorządową. Grupa LOTOS, jako aktywny uczestnik i partner Forum przedstawiła proces wypracowywania w swojej grupie kapitałowej strategii społecznej odpowiedzialności.

Oba wydarzenia były poddane ewaluacji ze strony ich uczestników, którzy wysoko ocenili nasz wkład w propagowanie idei CSR.

3. Komunikacja z uczestnikami rynku kapitałowego

Dbamy o to, by relacje z inwestorami budować i rozwijać w sposób partnerski, oparty na dialogu, satysfakcjonujący dla obu stron. Analizujemy i stopniowo wdrażamy nowe narzędzia komunikacji, stale doskonaląc treść i formę przekazu. Dążymy do prezentowania inwestorom precyzyjnego, rzetelnego i przejrzystego obrazu działalności Spółki, jej strategii i sytuacji finansowej, z zachowaniem reguł zaangażowania, dostępności i równego traktowania wszystkich inwestorów.

W celu przekazania informacji inwestorom wykorzystujemy wachlarz narzędzi relacji inwestorskich, m.in. instytucjonalnych, indywidualnych i przedstawicieli domów maklerskich, telekonferencje, spotkania one-on-one, dni otwarte dla analityków i inwestorów, uczestnictwo w RESPECT Index.

W 2013 r. Zarząd Spółki brał udział w spotkaniach z inwestorami i utrzymywaniu regularnych kontaktów z uczestnikami rynku kapitałowego. Każdorazowo publikacji raportu okresowego z wynikami Grupy Kapitałowej LOTOS towarzyszyły spotkania powynikowe analityków finansowych z Wiceprezesem Zarządu, Dyrektorem ds. Ekonomiczno-Finansowych Mariuszem Machajewskim.

27 listopada 2013 r. w Gdańsku odbył się Międzynarodowy Dzień Rynków Kapitałowych (*ang. International Capital Markets Day*), którego tematem wiodącym była realizacja strategii Grupy Kapitałowej LOTOS.

Dbając o akcjonariuszy indywidualnych, współpracujemy ze Stowarzyszeniem Inwestorów Indywidualnych. W 2013 r. uczestniczyliśmy w skierowanej do inwestorów indywidualnych konferencji Wall Street 17 dorocznie organizowanej przez Stowarzyszenie w Karpaczu.

Dla uczestników rynku, interesariuszy Spółki przeznaczony jest internetowy serwis relacji inwestorskich Grupy LOTOS ([link](#)), aktualizowany na bieżąco i dwujęzyczny (polski i angielski) - w celu zapewnienia równego dostępu do informacji inwestorom i analitykom spoza Polski. Serwis grupuje informacje i narzędzia w czterech blokach tematycznych:

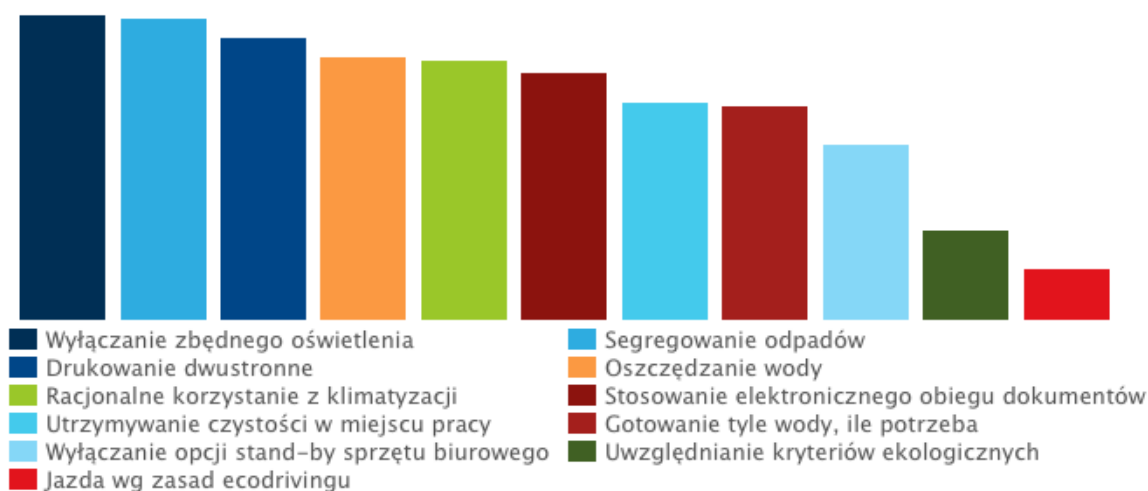
1. Spółka ([link](#)) - przedstawia grupę kapitałową, jej strategię, strukturę kapitału akcyjnego i społeczną odpowiedzialność biznesu.
2. Raporty i dane ([link](#)) - porządkują dane finansowe i pozafinansowe, a także raporty bieżące i okresowe grupy kapitałowej publikowane na GPW.
3. Strefa inwestora ([link](#)) – blok zawiera informacje na temat metod liczenia i aktualizowania kwartalnych wielkości modelowej marży rafinerijnej Grupy LOTOS, informacje nt. polityki i wypłat dywidendy przez Spółkę, przydatne dla inwestorów narzędzia (kalkulator, archiwum notowań akcji LOTOS), gromadzi w jednym miejscu pliki do pobrania, tj. raporty okresowe, prezentacje strategii i programów efektywnościowych, prospekt emisyjny. Inwestor znajdzie tu także listę analityków domów maklerskich wydających raporty analityczne o Spółce wraz z ich aktualnymi rekomendacjami dla papierów wartościowych LOTOS będących w obrocie na GPW. Harmonogram wydarzeń w Spółce (wyniki kwartalne, działalność WZ, dzień otwarty i inne istotne z punktu widzenia akcjonariuszy wydarzenia o potencjalnym wpływie na wycenę walerów) jest tu publikowany w zakładce „Kalendarz inwestora” ([link](#)).
4. Ład korporacyjny ([link](#)) – blok porządkuje dane z zakresu realizacji przez Grupę LOTOS dobrych praktyk spółek notowanych na GPW, zawiera też informacje o składzie i kompetencjach, zasadach działania Zarządu, Rady Nadzorczej i Walnego Zgromadzenia wraz z dokumentami, na podstawie których funkcjonują organy Spółki.

4. Badania opinii

Regularnie staramy się pozyskiwać opinie kluczowych interesariuszy w celu doskonalenia naszego podejścia do zarządzania aspektami społecznej odpowiedzialności i zrównoważonego rozwoju.

Jedno z takich działań w 2013 r. poświęciliśmy poznaniu podejścia naszych pracowników do ochrony środowiska i ekologii zarówno w miejscu pracy, jak i w życiu prywatnym.

Co Pan/i może zrobić/robi osobiście w związku z wykonywanymi obowiązkami służbowymi, aby zmniejszyć oddziaływanie na środowisko? (%)

Źródło: „Zielony barometr Grupy LOTOS” - raport z badania ankietowego opublikowany w styczniu 2014 r.

Wyniki badania zatytułowanego „Zielony barometr Grupy LOTOS” wykorzystamy m.in. do tego, by lepiej budować naszą politykę informacyjną na temat zagadnień środowiskowych i dostarczać pracownikom praktycznych wskazówek z dziedziny ekologii.

W 2013 r. zrealizowaliśmy także badanie opinii pracowników Grupy LOTOS, chcąc poznać ich poziom zaangażowania i satysfakcji.

Zapytaliśmy o opinię na temat 16 czynników wpływających na zaangażowanie – o to, co czyni pracę w Spółce wyjątkową, a co wymaga dalszych zmian, co motywuje, a co stanowi barierę, którą należałoby usunąć. Badanie było anonimowe, a lista pytań standardowa, zastosowana przez naszego konsultanta AON Hewitt w 600 przeprowadzonych dotąd podobnych badaniach opinii w Polsce.

Z badania wynika, że większość pracowników jest zadowolona z pracy w naszej firmie.

Jestem zadowolony z pracy w Grupie LOTOS (%)

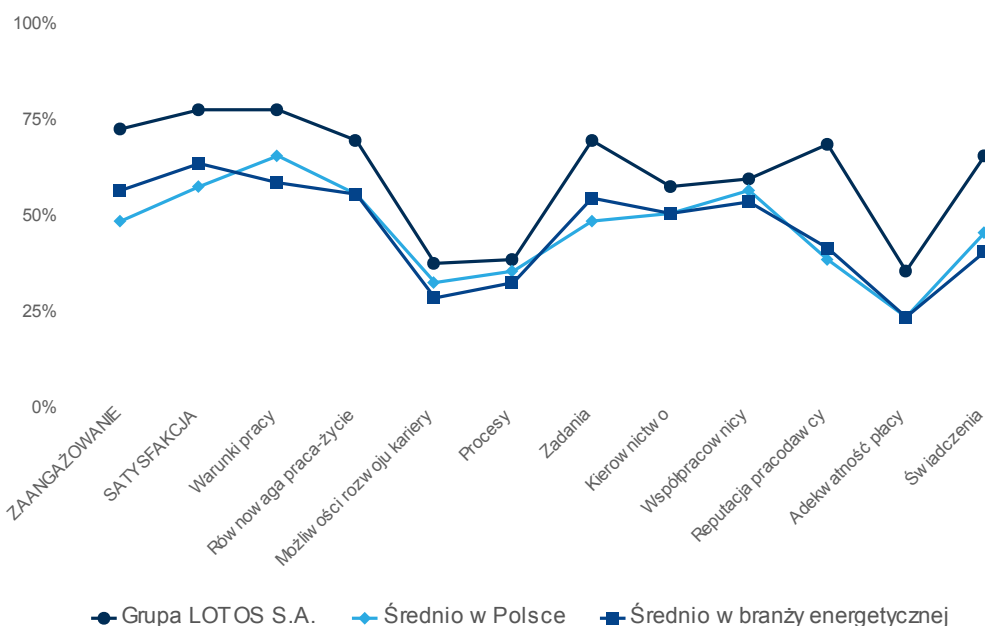

Wskaźnik zaangażowania w Grupie LOTOS wyniósł 72%. Tyle osób jednocześnie:

- mówi o zaletach pracy w Spółce oraz poleciliby pracę tutaj swoim znajomym /rodzinom,
- pozostaje w firmie, rzadko myśląc o odejściu i mając przekonanie, że musiałyby zaistnieć bardzo poważne powody, aby takie odejście rozważyć,
- działa, gdyż firma zachęca ich do wykonywania pracy jak najlepiej i odpowiednio motywuje do zadań wykraczających poza podstawowy zakres obowiązków.

To zdecydowanie więcej niż średnio w polskich firmach i średnio w branży energetycznej oraz podobnie jak w firmach osiągających najlepsze wyniki badania satysfakcji i zaangażowania.

Wyniki badania pokazały, że większość z pracowników jest zadowolona ze swoich codziennych zadań, a otoczenie (warunki pracy, współpracownicy) sprzyjają zaangażowaniu. Odpowiedzi wskazały także, jakie obszary pracy w firmie powinny ulec polepszeniu. Wyniki posłużą działaniom doskonalącym.

Skuteczna realizacja strategii społecznej odpowiedzialności wymaga od nas odpowiedzialnego zarządzania relacjami z naszymi partnerami społecznymi: organizacjami pozarządowymi, ekspertami różnych dziedzin, samorządem terytorialnym oraz lokalnymi społecznościami.

W celu osiągnięcia jak najbardziej efektywnego poziomu monitorowania strategii, opracowaliśmy szereg działań, które wdrażamy w każdym roku trwania procesu. W 2013 r. przeprowadziliśmy badanie ankietowe wśród wszystkich partnerów, z którymi realizowane są projekty społeczne, kulturalne, proekologiczne oraz realizowana jest współpraca dobrowolna w regionach prowadzonej przez nas działalności. Elektroniczna ankieta została wysłana do 50 partnerów społecznych i zawierała 13 pytań dotyczących oceny współpracy i komunikacji z Grupą LOTOS oraz oceny kierunku i skuteczności podejmowanych działań w ramach realizowanej strategii. W badaniu wzięło udział 37 podmiotów, a poziom komunikacji i współpraca z koncernem została oceniona bardzo wysoko.

Na pytanie: „Jak ocenia Pan/i poziom komunikacji i przepływ informacji w dotychczasowej współpracy z Grupą LOTOS?” ponad 65% ankietowanych odpowiedziało, iż jest on bardzo dobry, 27% oceniło wspólne relacje na poziomie dobrym. Na pytanie: „Jak ocenia Pan/i skuteczność podejmowanych przez Grupę LOTOS działań na rzecz niwelowania zdiagnozowanych potrzeb społecznych w obrębie działalności Państwa organizacji?” 59% ankietowanych oceniło efektywność i skuteczność podejmowanych działań bardzo dobrze, 28% ankietowanych odpowiedziało zaś dobrze. Ponad połowa respondentów na pytania dotyczące poprawy jakości współpracy z Grupą LOTOS odpowiadała, iż jest z niej bardzo zadowolona, 15% ankietowanych partnerów zgłosiło potrzebę poprawy oraz usprawnienia komunikacji w ramach realizowanych działań, co jest dla nas wyzwaniem w planowaniu kolejnych lat współpracy.

Członkostwo w organizacjach

Jesteśmy członkiem krajowych i międzynarodowych organizacji branżowych, biznesowych i specjalistycznych. Członkostwo w nich pozwala nam brać aktywny udział m.in. w realizowaniu polityki rządu oraz współtworzeniu unormowań prawnych w zakresie zagadnień dotyczących sektora energii, w tym zwłaszcza w zakresie rynku paliwowego.

Organizacje branżowe

Conservation of Clean Air and Water in Europe, CONCAWE

Jesteśmy członkiem organizacji od 2006 r. Stowarzyszenie zostało założone w 1963 r. przez czołowe firmy naftowe w celu przeprowadzania badań w dziedzinie ochrony środowiska, jakości paliw, powietrza, wody, biopaliw, zanieczyszczenia gleby, BHP i zarządzania produktem podczas przesyłu rurociągiem. Główne cele stowarzyszenia to uzyskanie jak najszerszych informacji naukowych, gospodarczych i technicznych w zakresie ochrony środowiska w odniesieniu do rafinacji ropy naftowej i dystrybucji produktów ropopochodnych.

W 2013 r. rozpoczął się proces łączenia CONCAWE z inną dużą europejską organizacją branżową – EUROPIA.

Polska Organizacja Przemysłu i Handlu Naftowego, POPIHN

Jesteśmy członkiem założycielem organizacji od 2003 r. Jednym z celów naszej działalności w ramach POPIHN jest zrównoważone kształtowanie konkurencyjnego rynku paliwowego w Polsce m.in. poprzez działania na rzecz zgodnych z prawem Unii Europejskiej zasad prowadzenia działalności gospodarczej oraz równych praw dla wszystkich uczestników krajowego rynku paliwowego. Realizujemy swoje cele poprzez inicjowanie, opiniowanie i wnoszenie uwag do projektów aktów prawnych polskich organów ustawodawczych oraz aktów prawnych implementujących rozwiązania UE. Dzięki członkostwu prezentujemy swoje stanowisko również wobec przedstawicieli parlamentu, rządu i innych organów administracji państwowej.

Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne Inżynierów i Techników Przemysłu Naftowego i Gazownictwa, SITPNIg

Poprzez LOTOS Petrobaltic i LOTOS Terminale jesteśmy członkami wspierającymi. Stowarzyszenie służy przemysłowi naftowemu i gazowniczemu, działając na rzecz użyteczności społecznej przy realizacji zadań publicznych. Inspiruje przedsięwzięcia naukowo-techniczne i organizacyjne na rzecz gospodarki kraju, ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju. Dąży do podnoszenia kwalifikacji zawodowych swoich członków, krzewi wiedzę, kulturę techniczną i ekologiczną oraz popularyzuje tradycję przemysłu naftowego i gazowniczego.

Windsor Energy Group, WEG

Przystąpiliśmy do organizacji w 2009 r. Jest to niezależny think-tank z siedzibą w Londynie. Zajmuje się zagadnieniami związanymi z budowaniem międzynarodowego ładu i bezpieczeństwa w sektorze energii ze szczególną koncentracją na sektorze ropy naftowej i gazu oraz energii alternatywnej. W pracach uczestniczą byli politycy, ambasadorowie, którzy pełnili misje w krajach naftowych, doradcy rządów, prezesi wielkich firm prowadzących poszukiwania i wydobywanie ropy i gazu. Nasz udział wspiera rozwój sektora energii w Europie oraz służy promowaniu stanowiska przedstawicieli sektora z Europy Środkowej na forum Unii Europejskiej.

Prezes Zarządu Grupy LOTOS Paweł Olechnowicz jest członkiem Międzynarodowego Panelu Doradczego (International Advisory Panel) WEG.

World Petroleum Council – Polish National Committee

czestniczymy w Polskim Komitecie Sterującym organizacji, która jako jedyna reprezentuje wszystkie gałęzie sektora naftowego. Jej główną funkcją jest ułatwianie dialogu między zainteresowanymi stronami zarówno wewnątrz w ramach sektora, jak i zewnątrz w kluczowych kwestiach technicznych, społecznych, ochrony środowiska, zarządzania. Zrzesza 60 krajów członkowskich reprezentujących 95% produkcji i konsumpcji ropy i gazu.

Central Europe Energy Partners, CEEP

Jesteśmy członkiem założycielem stowarzyszenia wraz z Energa, Jastrzębską Spółką Węglową, Kulczyk Investments i PFAG. To międzynarodowa, regionalna organizacja o charakterze non-profit, zarejestrowana w 2010 r. w Belgii i posiadająca biura w Brukseli i Berlinie. Reprezentuje szeroko rozumiany sektor energii z Europy Centralnej (ropa, gaz ziemny, węgiel, energia elektryczna, odnawialne źródła energii, energia jądrowa, interkonektory). Statutowym celem jest działanie na rzecz wspierania integracji środkowoeuropejskiego sektora energii w ramach wspólnej polityki energii oraz bezpieczeństwa w sektorze energii UE. W tym zakresie współpracuje z międzynarodowymi think-tankami, jak Center for Strategic & International Studies (Waszyngton), Windsor Energy Group (Londyn), King's College (Londyn), Atlantic Council (Waszyngton) oraz takimi organizacjami, jak International Energy Agency (Paryż), Euracoal (Bruksela) czy EUROPIA (Bruksela). W skład stowarzyszenia wchodzi obecnie 22 podmioty z Polski, Litwy, Republiki Czeskiej, Słowacji, Węgier i Rumunii. Jednostki te zatrudniały na koniec 2013 r. ponad 300 tys. pracowników, a ich roczny obrót przekraczał 42 mld euro. Stowarzyszenie prowadzi zaawansowane rozmowy z potencjalnymi członkami z innych państw Europy Centralnej. Poprzez organizację bierzemy udział we wszystkich ważniejszych wydarzeniach, konsultacjach i przygotowywaniu materiałów eksperckich dotyczących sektora energii na forum Unii Europejskiej.

Prezes Zarządu Grupy LOTOS Paweł Olechnowicz zajmuje stanowisko Przewodniczącego Rady Dyrektorów CEEP.

Organizacja Polskiego Przemysłu Poszukiwawczo-Wydobywczego (Polish Exploration and Production Industries Organisation)

Jesteśmy członkiem założycielem organizacji, skupiającej się głównie na zagadnieniach dotyczących gazu niekonwencjonalnego. W jej ramach prowadzone są konsultacje między branżą wydobywania węglowodorów, a rządem polskim dotyczące kształtu planowanych przepisów z zakresu opodatkowania wydobywania węglowodorów. Organizację założono w 2010 r.

Atlantic Council (Rada Atlantycka)

Jesteśmy członkiem organizacji od września 2013 r. Rada Atlantycka to amerykańska organizacja, która promuje konstruktywne przywództwo i zaangażowanie w międzynarodowe sprawy dotyczące sektora energii, środowiska, światowej gospodarki i ekonomii oraz współpracy transatlantyckiej. Rada poprzez wypracowane dokumenty, funkcjonujące programy, wspieranie idei, budowanie kontaktów i społeczności wspiera strategię transatlantycką, których celem jest zapewnienie wzrostu bezpieczeństwa międzynarodowego i globalnego dobrobytu gospodarczego. Atlantic Council jest jednym z najbardziej rozpoznawalnych think-tanków w Waszyngtonie, który nie tylko ma bogate doświadczenie w sprawach współpracy transatlantyckiej, ale jest znany przede wszystkim ze swojej skutecznej polityki przekonywania do swoich racji kluczowych decydentów. Nasze członkostwo poprzez udział w międzynarodowych konferencjach tematycznych oraz współpracę przy tworzeniu analiz regionalnych przyczyni się do budowy silnej pozycji marki LOTOS na rynku amerykańskim.

Organizacje biznesowe

Business Centre Club, BCC

Jesteśmy członkiem organizacji od 2000 r. Nasze działania koncentrują się na współpracy w zakresie inicjatyw, których celem jest rozwój polskiej gospodarki, zwiększenie liczby miejsc pracy i pomoc przedsiębiorcom. Wspieramy BCC w kreowaniu płaszczyzn komunikowania się poszczególnych grup społecznych w sprawach najważniejszych dla rozwoju Polski ze szczególnym uwzględnieniem propagowania idei odpowiedzialności społecznej firm.

European League for Economic Cooperation, ELEC – Liga Europejskiej Współpracy Gospodarczej - Sekcja Polska

Jesteśmy członkiem organizacji od 2002 r. To pozarządowa, międzynarodowa organizacja stawiająca sobie za cel popieranie ekonomicznej integracji, umacnianie tożsamości społeczno-kulturowej społeczeństw europejskich oraz działanie na rzecz zwiększania roli Europy na arenie międzynarodowej.

Prezes Zarządu Grupy LOTOS Paweł Olechnowicz jest członkiem Zarządu ELEC – Sekcji Polskiej.

Gdański Klub Biznesu

Jesteśmy członkiem organizacji przedsiębiorców, właścicieli i szefów czołowych firm regionu pomorskiego od 2002 r. Misją stowarzyszenia jest aktywizowanie gospodarki we wszystkich aspektach, które dotyczyć mogą kondycji ekonomicznej swoich członków, jak również wzajemne wsparcie w projektach biznesowych, a także działania na rzecz rozwoju przedsiębiorczości, infrastruktury, kultury, edukacji i ochrony zdrowia mieszkańców Pomorza.

Prezes Zarządu Grupy LOTOS Paweł Olechnowicz jest członkiem Rady Klubu.

Klub Polskiej Rady Biznesu

Jesteśmy członkiem organizacji od 2005 r. Klub powstał z inicjatywy Polskiej Rady Biznesu – organizacji skupiającej elitę polskich przedsiębiorców – działającej na rzecz rozwoju polskiej gospodarki i konsolidacji środowiska biznesowego.

Polskie Forum Akademicko-Gospodarcze, PFAG

Jesteśmy członkiem organizacji od 2004 r. Jej celem jest działanie na rzecz intensyfikacji współpracy gospodarczo-akademickiej, wspieranie innowacyjności i gospodarki opartej na wiedzy. Stowarzyszenie powołano dla budowania ścisłej współpracy między środowiskiem akademickim i biznesem na rzecz innowacyjnych rozwiązań, wykorzystujących fundusze krajowe i unijne. Forum to platforma wymiany poglądów i tworzenia opinii w kluczowych dla Polski sprawach. Udział w pracach biorą przedstawiciele biznesu i wiodących uczelni kraju.

Prezes Zarządu Grupy LOTOS Paweł Olechnowicz jest prezesem Zarządu PFAG.

Stowarzyszenie Pomorskie w Unii Europejskiej

Jesteśmy członkiem stowarzyszenia od 2010 r. Celem działania jest wspieranie działań samorządu województwa pomorskiego, uczelni, instytucji oraz przedsiębiorstw na forum Unii Europejskiej.

Organizacje propagujące ideę społecznej odpowiedzialności biznesu

Forum Odpowiedzialnego Biznesu, FOB

Jesteśmy partnerem strategicznym organizacji od 2008 r. Jej misją jest upowszechnianie idei odpowiedzialnego biznesu jako standardu obowiązującego w Polsce w celu zwiększenia konkurencyjności przedsiębiorstw, zadowolenia społecznego i poprawy stanu środowiska. Organizuje projekty wspierające rozwój CSR w Polsce oraz angażuje się w inicjatywy promujące ideę społecznej odpowiedzialności biznesu oraz zrównoważonego rozwoju.

United Nations Global Compact

Jesteśmy członkiem organizacji od 2009 r. To globalna inicjatywa ONZ, stanowiąca wezwanie skierowane do biznesu i organizacji społecznych, aby w swojej działalności kierowały się 10 podstawowymi zasadami z zakresu praw człowieka, praw pracowniczych, ochrony środowiska i przeciwdziałania korupcji. Organizacja wspiera także realizację generalnych celów ONZ, w tym Milenijnych Celów Rozwoju (MDGs). Do organizacji należy ponad 12 tys. przedsiębiorstw oraz organizacji pozarządowych ze 145 krajów świata.

Organizacje specjalistyczne

Pracodawcy RP

Jesteśmy członkiem organizacji od 2004 r. Jej celem jest działanie na rzecz wspólnych interesów środowiska biznesu, wspierające inicjatywy zmierzające do wzmocnienia roli polskich pracodawców. Poprzez opiniowanie projektów aktów prawnych podejmuje działania zmierzające do osiągnięcia wspólnych korzyści pracodawców i pracowników, wynikających z rozwoju gospodarczego, sprawiedliwych i stabilnych warunków zatrudnienia, bezpieczeństwa w pracy i ładu społecznego.

Polskie Stowarzyszenie Zarządzania Kadrami, PSZK

Od 2014 r. jesteśmy członkiem strategicznym największego i najstarszego profesjonalnego stowarzyszenia skupionego na rozwoju i promocji najwyższych standardów zarządzania kapitałem ludzkim w przedsiębiorstwach i organizacjach działających w Polsce. Stowarzyszenie buduje członkowską sieć networkingową praktyków HRM, m.in. poprzez realizację ogólnopolskich konferencji, kampanii, programów oraz spotkań eksperckich związanych z rynkiem pracy i HRM.

Stowarzyszenie Emitentów Giełdowych, SEG

Jesteśmy członkiem organizacji od 2006 r. Stowarzyszenie, jako reprezentant spółek notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie, służy środowisku emitentów wiedzą i doradztwem w zakresie regulacji rynku giełdowego oraz praw i powinności uczestniczących w nim spółek. Będąc organizacją ekspercką, dąży do szerzenia i wymiany wiedzy umożliwiającej rozwój rynku kapitałowego i nowoczesnej gospodarki rynkowej w Polsce. Integruje środowisko emitentów i promuje współdziałanie na rzecz budowy społeczeństwa obywatelskiego.

Polskie Towarzystwo Ekonomiczne, PTE

Jesteśmy członkiem niezależnego, profesjonalnego, ogólnopolskiego stowarzyszenia ekonomistów zrzeszającego zarówno praktyków, jak i teoretyków. Do jego głównych celów należy popularyzowanie wiedzy ekonomicznej, działalność opiniotwórcza, podnoszenie kwalifikacji i integracja środowiska ekonomistów.

Klub Polskie Forum ISO 14000

Jesteśmy członkiem organizacji od 1997 r. Celem stowarzyszenia jest między innymi rozwijanie i promowanie inicjatyw, postaw i działań sprzyjających rozwojowi i rozpowszechnianiu systemów zarządzania w dziedzinie ochrony środowiska, w tym przede wszystkim opartych na normie ISO 14001 i Rozporządzeniu EMAS.

Organizacja prowadzi również działalność oświatową w zakresie ochrony środowiska i zarządzania środowiskowego, integruje środowiska zajmujące się zagadnieniami zarządzania środowiskowego, wspiera organizacje wprowadzające systemy zarządzania środowiskowego. Klub organizacją niezależną, działającą na zasadach dobrowolności.

Klub Polskie Forum ISO 9000

Jesteśmy członkiem organizacji od 1993 r. Organizacja zrzesza dostawców wyrobów i usług, zainteresowanych wdrażaniem, doskonaleniem i rozwojem systemów zarządzania oraz systemu oceny zgodności, na podstawie norm międzynarodowych ISO serii 9000, dotyczących systemów zarządzania jakością, innych dokumentów normatywnych dotyczących systemów organizacji i zarządzania oraz dyrektyw nowego podejścia. Klub jest organizacją niezależną, działającą na zasadach dobrowolności.

Stowarzyszenie Księgowych w Polsce

Jesteśmy członkiem stowarzyszenia skupiającego przedstawicieli środowiska zawodowego związanego z rachunkowością i finansami. Dąży do rozwijania rachunkowości i rewizji finansowej, by odzwierciedlały dokonujące się zmiany i spełniały wymogi globalnie uznawanych standardów.

Polska Okręgowa Izba Inżynierów Budownictwa

Jesteśmy członkiem organizacji od 2001 r. Do zadań Izby, jako samorządu zawodowego należy reprezentowanie i ochrona interesów zawodowych członków, w szczególności występowanie z inicjatywą do władz ustawodawczych i wykonawczych w celu tworzenia właściwych warunków rozwoju budownictwa oraz roli i miejsca zawodu inżyniera w tym procesie, współdziałanie z innymi samorządami zawodowymi i naukowo-technicznymi działającymi w obszarze budownictwa.

Wypowiedź Jowity Twardowskiej

Dyrektor ds. Komunikacji i CSR Grupy LOTOS, Lidera Strategii CSR w obszarze integracji z lokalnym otoczeniem

” Realizacja strategii społecznej odpowiedzialności stanowi dla nas wsparcie w procesie osiągnięcia celów wynikających ze strategii biznesowej Grupy Kapitałowej LOTOS. Na skuteczność i efektywność strategii społecznej odpowiedzialności wpływa kilka czynników. Kluczowe spośród nich to: zaangażowanie najwyższego kierownictwa firmy, powiązanie podejmowanych działań z celami strategicznymi całej organizacji, określenie miar sukcesu wraz z zapewnieniem mechanizmu ewaluacji działalności. LOTOS umiejętnie wdrożył wszystkie te elementy.

Jowita Twardowska
Dyrektor ds. Komunikacji i CSR Grupy LOTOS,
Lider Strategii CSR w obszarze integracji z lokalnym otoczeniem

Realizacja strategii społecznej odpowiedzialności stanowi dla nas wsparcie w procesie osiągnięcia celów wynikających ze strategii biznesowej Grupy Kapitałowej LOTOS. Na skuteczność i efektywność strategii społecznej odpowiedzialności wpływa kilka czynników. Kluczowe spośród nich to: zaangażowanie najwyższego kierownictwa firmy, powiązanie podejmowanych działań z celami strategicznymi całej organizacji, określenie miar sukcesu wraz z zapewnieniem mechanizmu ewaluacji działalności. LOTOS umiejętnie wdrożył wszystkie te elementy.

Do wypracowania naszej aktualnej strategii społecznej odpowiedzialności na lata 2012-2015 doszło dzięki wdrożeniu mechanizmu angażującego bardzo szeroką reprezentację pracowników firmy, w tym najwyższej kadry kierowniczej, która od kilku lat uczestniczy w autorskiej inicjatywie Dzień z CSR. Jest to cykliczne wydarzenie integrujące osoby zarządzające wokół wspólnej dyskusji nad kierunkami rozwoju i możliwościami doskonalenia odpowiedzialności społecznej firmy.

Wiele uwagi poświęciliśmy także wnikliwej analizie oczekiwań i potrzeb zgłaszanych wobec firmy przez jej kluczowych interesariuszy. Dzięki dokonaniu przeglądu efektów naszych dotychczasowych inicjatyw i praktyk w dziedzinie CSR oraz przeprowadzonej ocenie uwarunkowań działalności, wypracowaliśmy strategię działalności w tym obszarze do 2015 roku.

Perspektywa 2015 roku jest zbieżna z okresem obowiązywania obecnej strategii biznesowej Grupy Kapitałowej LOTOS. Wyznaczone w obu dokumentach cele wzajemnie się uzupełniają i wspierają, co zapewnia zrównoważony rozwój firmy i zwiększa jej wkład w poprawę jakości wielu procesów społecznych. Ma to szczególne znaczenie dla nas, jako największego pracodawcy w regionie pomorskim, ale także przedstawiciela branży naftowej, która jest zobowiązana do stosowania najwyższych standardów bezpieczeństwa ludzi i ochrony środowiska.

Współistnienie perspektywy biznesowej i społecznej zagwarantowaliśmy poprzez wypracowanie szczegółowych planów operacyjnych oraz mierników celów w każdej z kluczowych dziedzin zapisanych w strategii społecznej odpowiedzialności. Za nadzór nad ich realizacją odpowiadają liderzy poszczególnych obszarów raportujący do Zarządu Grupy LOTOS.

Wewnętrzna sprawozdawczość osiągniętych wyników zapewniłyśmy poprzez opracowanie metody monitorowania postępów we wdrażaniu strategii CSR w kolejnych latach. Dołożyliśmy starań, by działanie to w możliwie najpełniejszym stopniu odpowiadało aktualnym potrzebom w zakresie biznesowego raportowania spółki. Mechanizmy społecznej odpowiedzialności dodatkowo podlegają ocenie dojrzałości na równi z innymi kluczowymi obszarami zarządzania. Należy jednak pamiętać także o tym, że i sama strategia CSR wspiera doskonalenie wielu praktyk w organizacji oraz przyczynia się do wzrostu

efektywności jej działania. Zastosowanie spójnych rozwiązań w tym zakresie wzmacnia skuteczność tych procesów i pozwala całościowo podejść do oceny uzyskiwanych wyników.

W obszarze strategii CSR odnoszącym się do integracji z lokalnym otoczeniem nie sposób nie zauważyć, że przez ostatnie 30 lat z firmy lokalnej staliśmy się istotnym podmiotem nie tylko na mapie Polski, ale i na arenie międzynarodowej. Jesteśmy pożądanym pracodawcą, kontrahentem i partnerem w biznesie dla wielu firm z naszego otoczenia. Cieszymy się dobrą reputacją wśród osób mieszkających w otoczeniu naszych zakładów. Jako duża firma jesteśmy płatnikiem podatków służących rozwojowi regionu. Zatrudniamy lokalne firmy do realizacji wielu zadań na naszą rzecz, co zapewnia im trwałe funkcjonowanie. Naszą integrację z lokalnym otoczeniem pojmujemy właśnie w taki sposób, że stanowimy pewną wartość nie tylko dla siebie samych, ale też dla tych wszystkich, którzy żyją wokół nas. Właśnie po to, żeby budować takie właściwe rozumienie prowadzenia naszej działalności, realizujemy wiele działań, które daleko wychodzą poza obowiązek. Staramy się pomagać tym, którzy w naszym otoczeniu tego potrzebują. W strategię społecznej odpowiedzialności wpisaliśmy zapobieganie wykluczeniom tych, którym się w życiu nie powiodło. Stale ograniczamy negatywny wpływ na środowisko oraz zwiększamy skalę pozytywnego oddziaływania na jakość życia w regionie. Wiele naszych inicjatyw stanowi przejaw zainteresowania i troski o lokalną społeczność. To jest dostrzegane i doceniane przez otoczenie firmy.

Warto podkreślić, że reputacja LOTOSU, jako firmy społecznie odpowiedzialnej, pozwala nam na budowanie trwałych relacji i długoterminowej współpracy opartej na zaufaniu i profesjonalizmie. Ma także znaczenie przy pozyskiwaniu najlepszych specjalistów na rynku, co przyczynia się do naszego stałego rozwoju z korzyścią dla kluczowych grup interesariuszy.

Wkład w społeczeństwo

Mieszkańcy terenów, w których zlokalizowane są nasze główne zakłady produkcyjne, bazy magazynowe i instalacje stanowią dla nas kluczowych adresatów programów współpracy. Są to społeczności lokalne z terenów województw: pomorskiego, śląskiego i podkarpackiego, gdzie prowadzi działalność kilka podmiotów naszej grupy kapitałowej, włącznie z rafinerią Grupy LOTOS w Gdańsku i największymi zakładami na południu należącymi do spółek LOTOS Terminale w Czechowicach-Dziedzicach i LOTOS Infrastruktura w Jaśle.

Kluczowym celem strategii społecznej odpowiedzialności Grupy Kapitałowej LOTOS do 2015 r. w obszarze integracji z lokalnym otoczeniem jest zapewnienie jego przychylności oraz wzmocnienie reputacji przedsiębiorstwa społecznie zaangażowanego poprzez podejmowanie działań przyczyniających się do trwałego rozwiązywania istotnych dla niego problemów społecznych i środowiskowych.

Projekt nakierowany na zapobieganie i przewyżnianie problemów występujących w regionie kraju, w którego rozwój wnosimy największy wkład, stanowi powołane pod koniec 2012 r. w Gdańsku **Forum Inicjowania Rozwoju (FIR)**. Jest to inicjatywa zrodzona z doświadczeń oraz zapotrzebowania przedstawicieli trzech sektorów: samorządu, biznesu i organizacji pozarządowych. Jego celem jest wpływanie na efektywny rozwój społeczny i gospodarczy regionu poprzez realizację projektów międzysektorowych.

Idea Forum Inicjowania Rozwoju:

- uczenie się współpracy międzysektorowej w działaniu;
- możliwość wymiany dobrych praktyk;
- stosowanie sprawdzonych strategii współpracy i aktywizacji;
- możliwość budowania sieci nieformalnych kontaktów i aktywnego poszukiwania partnerów do współpracy.

Do najważniejszych efektów osiągniętych w ramach inicjatywy w 2013 r. zaliczamy:

- powstanie kilkunastu partnerstw skupiających około 20 podmiotów, które reprezentuje aktywna Rada Programowa zrzeszająca przedstawicieli organizacji pozarządowych, biznesu i instytucji publicznych,
- zorganizowanie w Gdańsku konferencji poświęconej współpracy międzysektorowej, która zgromadziła 300 uczestników z około 80 organizacji, firm i instytucji,
- przeprowadzenie w powiecie kościerskim pierwszej edycji warsztatów współpracy międzysektorowej,
- propagowanie działalności Forum podczas dwóch konferencji z cyklu *Akadem ia CSR. Rozwój o dp o wiedzialnego biznesu*, adresowanych do małych i średnich przedsiębiorstw w terenie Pomorza oraz Warmii i Mazur.

Wkładem Grupy LOTOS wniesionym w prace Forum jest nie tylko udział finansowy, ale również dzielenie się naszym doświadczeniem w zakresie inicjatyw infrastrukturalnych, edukacyjnych, środowiskowych i kulturalnych, od lat wspierających rozwój Pomorza. W 2014 r. planowane jest uruchomienie **Funduszu Grantowego - Forum Inicjowania Rozwoju**, którego celem będzie wsparcie realizacji konkretnych projektów rozwojowych.

W Grupie Kapitałowej LOTOS bardzo dużą wagę przywiązujemy do utrzymywania dobrych relacji z grupami interesariuszy, które z jakichkolwiek powodów są lub mogą być pod wpływem podejmowanych przez nas działań operacyjnych.

Dla wszystkich inwestycji infrastrukturalnych, przed udzieleniem pozwolenia na budowę, przeprowadzamy ocenę ich oddziaływania na środowisko. Prawo polskie wymaga, aby proces ten odbywał się z udziałem społeczeństwa – wyniki ocen oddziaływania na środowisko danego przedsięwzięcia podawane są do publicznej wiadomości, a każdy zainteresowany ma wgląd do przygotowywanej dokumentacji i w razie wątpliwości może wyrazić swój sprzeciw. Przy inwestycjach mogących zwiększyć nasze oddziaływanie na otoczenie w każdym przypadku przeprowadzamy spotkania ze społecznością lokalną.

Konsultacje społeczne

W 2013 r., w związku z planowaną budową kompleksu instalacji do pogłębionego przerobu ciężkich frakcji destylatów ropy naftowej w naszej rafinerii w Gdańsku, przeprowadziliśmy konsultacje społeczne. W ich ramach zorganizowaliśmy szereg spotkań z urzędami, przedstawicielami przemysłu oraz potencjalnie najbardziej zainteresowanymi – okolicznymi mieszkańcami. Podczas spotkania staraliśmy się udzielić jak najwięcej informacji dotyczących planowanej inwestycji oraz odpowiedzieć na wszystkie stawiane pytania. Konsultacjom towarzyszyła kampania informacyjna w prasie, radiu i telewizji. Uczestnicy konsultacji byli zainteresowani głównie stopniem oddziaływania inwestycji na otoczenie rafinerii oraz spodziewanymi korzyściami z budowy. Wśród analizowanych czynników oddziaływania na środowisko jedynym bezpośrednio zauważalnym będzie hałas, który może w jej trakcie nieznacznie wzrosnąć. Jednak z raportu oddziaływania na środowisko wynika, że zarówno dzienne, jak i nocne normy nie zostaną przekroczone. Kwestią, która w najbardziej zainteresowała mieszkańców, były możliwości powstania nowych miejsc pracy podczas samej inwestycji oraz po uruchomieniu nowych instalacji. Wskazano, iż sama budowa będzie wymagała zatrudnienia przez Grupę LOTOS 1-1,5 tys. pracowników, zaś na potrzeby powstających instalacji w rafinerii będziemy poszukiwali do pracy osób mogących objąć stanowiska aparaturowe.

Spółka LOTOS Petrobaltic w 2013 r. przeprowadziła oceny oddziaływania na środowisko prac poszukiwawczych, rozpoznawczych i wydobywczych ze złóż ropy naftowej i gazu ziemnego dla rejonów swoich koncesji na polskim obszarze morskim.

Podobnie, jak Grupa LOTOS, także południowe spółki – LOTOS Biopaliwa, LOTOS Terminale oraz LOTOS Infrastruktura w 2013 r. kontynuowały aktywną współpracę z samorządami lokalnymi w zakresie zapobiegania i reagowania na awarie. Jako zakłady o zwiększonym i dużym ryzyku wystąpienia awarii, spółki przekazały burmistrzom miast, w których prowadzą działalność, informacje na temat środków bezpieczeństwa i sposobów postępowania w przypadku wystąpienia awarii, a ich przedstawiciele uczestniczyli w posiedzeniach Rad Miejskich.

Zdajemy sobie sprawę z tego, że działalność operacyjna szczególnie rafinerii Grupy LOTOS, terenu manewrowego LOTOS Kolej oraz zakładów produkcyjnych LOTOS Oil, LOTOS Asphalt, LOTOS Biopaliwa i RCEkoenergia nie pozostaje bez wpływu na jakość życia lokalnych społeczności lokalnych. Należy zaznaczyć jednak, że działalność ta nie wywiera istotnego negatywnego wpływu środowiskowego na sąsiadów – wszystkie spółki dotrzymują dopuszczalnych standardów emisyjnych określonych w pozwoleniach środowiskowych.

Wydobycie ropy naftowej, przeprowadzane na Litwie przez LOTOS Geonafta, również nie powoduje potencjalnych ani realnych zagrożeń środowiskowych w stosunku do lokalnego otoczenia. Spółka prowadzi działalność od lat w tych samych miejscach, a w związku z tym, wpływ na środowisko zarówno aktualnych, jak i planowanych działań w tych lokalizacjach jest bardzo dobrze poznany. Jakość wszystkich komponentów środowiska – powietrza, wód powierzchniowych i podziemnych oraz gleby – monitorowana jest we wszystkich miejscach, gdzie wydobywa się ropę naftową. Wyniki monitorowania regularnie przekazywane są do organów kontrolnych, gdzie z ich treścią mogą zapoznawać się przedstawiciele lokalnych urzędów i społeczności.

Nie docierają do nas również informacje świadczące o nadmiernym zużyciu zasobów naturalnych wokół naszych zakładów i ewentualnym, związanym z tym zagrożeniem dla społeczności lokalnych.

Kładziemy duży nacisk na identyfikację potencjalnych sytuacji zagrażających bezpieczeństwu ludzi i środowiska. W tym celu nasi pracownicy uczestniczą w specjalnych szkoleniach, a poprzez zapisy w instrukcjach stanowiskowych i technologicznych wdrażane są najlepsze praktyki inżynieryjne. Świadczy to o wysokiej kulturze bezpieczeństwa procesowego w organizacji. W 2013 r. jedynie w dwóch spółkach doszło do sytuacji zagrożenia procesowego.

W LOTOS Asfalt miały miejsce dwa incydenty, które stanowiły zagrożenia dla zdrowia. Zdarzenia wskazały obszary wymagające udoskonalenia. Zostały one przeanalizowane przez komisje awaryjne, wydano zalecenia poawaryjne i usprawniające. W **LOTOS Oil** doszło do jednego przypadku zagrożenia bezpieczeństwa procesowego stopnia pierwszego, w wyniku którego pracownik uległ wypadkowi. Odnotowano także 15 przypadków zagrożenia bezpieczeństwa procesowego stopnia drugiego. Ich identyfikacja pozwoliła na zabezpieczenie we wczesnej fazie przypadków mogących przekształcić się w zagrożenia stopnia pierwszego. Dla zachowania odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa procesowego tworzone są harmonogramy kontroli kluczowych urządzeń zapobiegających nieplanowanym emisjom substancji, w tym również materiałów nietoksycznych i niepalnych. Rejestrowane są także zdarzenia mogące potencjalnie wpływać na bezpieczeństwo procesowe. W **LOTOS Paliwa** zarejestrowano w 2013 r. kilka zdarzeń, które można zakwalifikować jako przypadki zagrożenia. W 13 sytuacjach dotyczyło to pożarów samochodów klientów na stacjach paliw, w jednej uszkodzenia dystrybutora LPG przez samochód klienta, w trzech pożarów obiektów sąsiadujących z stacją, i samego pawilonu stacji. W każdym przypadku działanie pracowników było prawidłowe i zgodne z obowiązującymi procedurami. Dokonano oceny sytuacji, zgłoszono zagrożenia odpowiednim osobom, wykonano zamknięcie i zabezpieczenie terenu stacji, w przypadkach, gdy było to konieczne, podjęto działania gaśnicze i wezwano odpowiednie służby do usunięcia zagrożenia i dodatkowo zabezpieczenia terenu stacji.

Wszystkie sytuacje niebezpieczne są analizowane przez zarządzających stacjami paliw, zgłaszane do służby BHP i ponownie analizowane pod kątem możliwości wystąpienia podobnych zdarzeń w przyszłości oraz potrzeby podejmowania działań zapobiegających w przyszłości.

Od lat wspieramy inicjatywy służące poprawie jakości życia społeczności, z którymi sąsiadujemy i z których wywodzą się nasi pracownicy. Zarówno system edukacji, jak i system zdrowotny w naszym otoczeniu są rozwinięte, jednak w sposób szczególnie angażujemy się w te inicjatywy, które mogą wesprzeć naszych partnerów społecznych w zakresie dostępu do ważnego dla ich działalności profesjonalnego sprzętu medycznego. Wybór projektów jest zazwyczaj poprzedzony konsultacjami z władzami samorządowymi lub partnerami społecznymi.

W 2013 r. współpracowaliśmy z organizacjami pozarządowymi oraz przedsiębiorstwami społecznymi w zakresie zakupu materiałów reklamowych, a dochód ze sprzedaży gadżetów reklamowych wsparł działalność statutową tych podmiotów.

Wsparliśmy także szereg inicjatyw, które wpłynęły na rozwój infrastruktury i przyniosły pozytywne efekty członkom społeczności lokalnych w wielu sferach życia. Należy podkreślić, że Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy Grupy LOTOS w czerwcu 2013 r. podjęło uchwałę w sprawie podziału zysku netto Spółki za 2012 r., przeznaczając 1.500 tys. zł na zasilenie Funduszu Celowego utworzonego z przeznaczeniem na finansowanie przez nas przedsięwzięć społecznych.

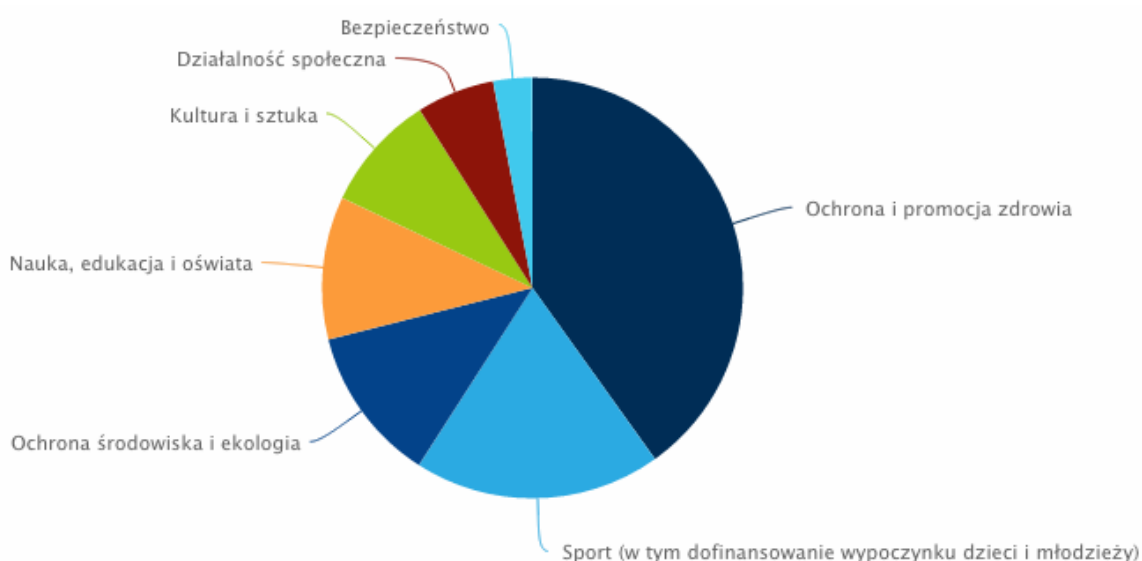
Przekazane w 2013 r. środki zostały zainwestowane m.in. w sprzęt medyczny dla instytucji zdrowia publicznego, sprzęt niezbędny do prowadzenia działań związanych z ochroną środowiska i ekologią, inwestycje mające na celu poprawę jakości życia mieszkańców, działania związane z edukacją w zakresie bezpieczeństwa w ruchu drogowym. Inwestycje te były działaniami pro publico bono.

Zaangażowanie Grupy Kapitałowej LOTOS w 2013 r. w inicjatywy służące rozwojowi lokalnych społeczności

Lp.	Podmiot	Miejscowość	Cel wsparcia
1.	Gmina Miasta Gdańsk	Gdańsk	Dofinansowanie modernizacji placu zabaw.
2.	Stowarzyszenie Bank Otwartych Serc	Gdańsk	Dofinansowanie wyposażenia placu zabaw.
3.	Szkoła Podstawowa nr 11	Gdańsk	Zakup sprzętu dydaktycznego.
4.	Stowarzyszenie Wspierania Gdańskiej Gastroenterologii ENDOSIGMA	Gdańsk	Dofinansowanie zakupu sprzętu medycznego.
5.	Szpital Specjalistyczny w Jaśle	Jaśło	Zakup sprzętu medycznego.
6.	Pomorskie Centrum Chorób Zakaźnych i Gruźlicy	Gdańsk	Zakup sprzętu medycznego.
7.	Uniwersyteckie Centrum Kliniczne	Gdańsk	Zakup sprzętu medycznego.
8.	Stowarzyszenie COR Kardiologia	Gdańsk	Zakup sprzętu medycznego.
9.	Fundacja z Pompą – Pomóż Dzieciom z Białą Czką	Gdańsk	Zakup sprzętu medycznego.
10.	Pomorskie Centrum Traumatologii im. M. Kopernika	Gdańsk	Zakup sprzętu medycznego.
11.	Stowarzyszenie Na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym RAZEM	Bielsko-Biała	Dofinansowanie wykonania infrastruktury dla osób niepełnosprawnych.
12.	Jesteśmy Razem Stowarzyszenie Przyjaciół Szkoły	Gdańsk	Zakup wyposażenia placu zabaw.
13.	Poszukiwawcze Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe	Gdynia	Zakup sprzętu ratowniczego i szkoleniowego.
14.	Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 3	Gdynia	Dofinansowanie adaptacji dydaktycznej w gabinecie chemicznym.
15.	Szkoła Podstawowa im. Obrońców Ziemi Polskich	Cedry Wielkie	Zakup sprzętu dydaktycznego.
16.	Zespół Szkół Przemysłu Spożywczego i Chemicznego im. M. Skłodowskiej-Curie	Gdańsk	Zakup sprzętu dydaktycznego.
17.	Szkoła Podstawowa nr 61	Gdańsk	Zakup sprzętu dydaktycznego.
18.	Stowarzyszenie Przyjaciół Pomorza	Gdańsk	Dofinansowanie remontu placówki oraz zakupu wyposażenia.
19.	Fundacja Agencja Regionalnego Monitoringu Aglomeracji Gdańskiej	Gdańsk	Dofinansowanie modernizacji i utworzenia sieci monitoringu atmosfery.

20.	Stacja Ornitologiczna Muzeum i Instytut Zoologii PAN	Gdańsk	Dofinansowanie działań statutowych, w tym zakup materiałów dydaktycznych.
21.	Fundacja Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego	Gdańsk	Dofinansowanie działań statutowych związanych z celami badawczymi.
22.	Grupa Badawcza Ptaków Wodnych KULING	Gdańsk	Dofinansowanie działań statutowych, w tym stworzenie infrastruktury dydaktycznej w Rezerwacie Mewiałach.
23.	Stowarzyszenie Przyjaciół Wyspy Sobieszewskiej	Gdańsk	Dofinansowanie niezaopiekowanej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej.

Struktura wsparcia udzielonego przez Grupę LOTOS w 2013 r. w formie darowizn z podziałem na sfery życia (%)

W 2013 r. zrealizowaliśmy szereg działań służących rozwojowi lokalnych społeczności w bliskości zakładów Grupy Kapitałowej LOTOS. W większości mają one charakter programowy i są rozwijane od kilku lat. Dzięki temu, że są one zgodne z obszarami naszych kompetencji, wyznaczonymi w toku konsultacji z interesariuszami, mają szansę w sposób realny przyczynić się do poprawy sytuacji w ważnych dla lokalnych społeczności dziedzinach życia.

Bezpieczeństwo w ruchu drogowym (BRD)

Niski poziom bezpieczeństwa na polskich drogach, to od lat jeden z najważniejszych problemów społecznych w Polsce. Ze wstępnych danych Komendy Głównej Policji w 2013 r. na polskich drogach doszło do ok. 35,4 tys. wypadków, w których zginęło prawie 3,3 tys. osób, a niemal 43,5 tys. zostało rannych - w porównaniu z 2012 r. statystyki te spadły o kilka procent, ale nadal wskazują na istnienie poważnego zagrożenia dla zdrowia i życia ludzi. Oznacza to, że pomimo sukcesywnej poprawy bezpieczeństwa na polskich drogach, sytuacja na tle innych krajów Unii Europejskiej nadal jest bardzo niekorzystna. Wskaźnik zagrożenia Polaków (liczba ofiar śmiertelnych na 1 mln mieszkańców) jest prawie dwa razy wyższy niż średnia dla Unii. W 2013 r. na drogach Unii Europejskiej zginęło 28 tys. osób, z czego 13% to ofiary śmiertelne na polskich drogach, podczas gdy Polacy stanowią 8% obywateli Wspólnoty.

Wobec takiej skali zagrożenia działania edukacyjne powinny być podejmowane już od najmłodszych lat w szkołach podstawowych, gdyż to na tym etapie najskuteczniej kształtowane są poprawne postawy i zachowania.

W sposób priorytetowy traktujemy zaangażowanie w podnoszenie poziomu bezpieczeństwa w ruchu drogowym (BRD). Specjalnie w tym celu powołał się **Akademii Bezpieczeństwa LOTOS** - program ukierunkowany przede wszystkim na edukację dzieci i młodzieży. Do działań zrealizowanych w ramach Akademii w 2013 r. należy zaliczyć m.in. kolejną edycję programu „LOTOS - Bezpieczna droga do szkoły” oraz konkurs plastyczny „Uwolnić odbłaski” i inicjatywę „W drodze do prawa jazdy”.

1. **„LOTOS - Bezpieczna droga do szkoły”** to społeczny program edukacyjno-prewencyjny realizowany we współpracy z Policją i ekspertami bezpieczeństwa ruchu drogowego, którego celem jest edukacja i propagowanie bezpiecznego zachowania na drodze i tym samym zapobieganie wypadkom drogowym z udziałem dzieci w wieku wczesnoszkolnym. Działanie ma na celu wychowywanie świadomych i bezpiecznych przyszłych dorosłych uczestników ruchu drogowego. Program skierowany jest do pierwszoklasistów szkół podstawowych i ma na celu zwrócenie ich uwagi na zagadnienia dotyczące bezpiecznego korzystania z dróg zarówno przez pieszych, jak i zmotoryzowanych, np. ich rodziców. W ramach programu prowadzone są zajęcia, podczas których omawia się zasady bezpiecznego poruszania się po drogach oraz rozpoznawania odpowiednich miejsc do zabawy. Uczestnicy zajęć otrzymują ufundowane przez nas elementy odbłaskowe i specjalnie opracowane pakiety edukacyjne BRD. Działanie realizowane jest we współpracy przede wszystkim z

Komendą Wojewódzką Policji w Gdańsku, Miejską Komendą Policji w Bielsku-Białej oraz Jasielskim Klubem Motorowym i Ratownictwa Drogowego. Program realizowany jest na terenie funkcjonowania wybranych podmiotów wchodzących w skład Grupy Kapitałowej LOTOS, tj. w woj. pomorskim oraz powiatach znajdujących się w bezpośrednim oddziaływaniu spółek LOTOS Terminale i LOTOS Infrastruktura. Pierwszą edycję programu zrealizowaliśmy w 1998 r. w Jaśle.

W roku szkolnym 2013/2014 do pierwszoklasistów z woj. pomorskiego, powiatu jasielskiego i bielskiego trafiło 14 tys. odbłasków i tyle samo pakietów edukacyjnych BRD. Łącznie przez ostatnie 8 lat przekazaliśmy 100 tys. odbłasków i 80 tys. pakietów edukacyjnych.

2. Konkurs **„Uwolnić odbłaski”** jest adresowany do uczniów klas pierwszych szkół podstawowych, szczególnie uczestników programu „Bezpieczna droga do szkoły”. Działanie ma na celu zwrócenie dzieciom uwagi na zagrożenia, z jakimi mogą się spotkać w ruchu drogowym oraz służy wyrobieniu nawyku noszenia elementów odbłaskowych, które zmniejszają ryzyko wypadków. Konkurs skierowany jest do dzieci ze szkół Pomorza oraz powiatów: bielskiego i jasielskiego. Partnerzy wspólnie namawiają rodziców, opiekunów i wychowawców, aby wyposażali dzieci w materiały odbłaskowe. Każda z uczestniczących w konkursie szkół przesyła do dziesięciu prac plastycznych. Spośród nich wybierane są po trzy najlepsze w regionie. Zdobywcy pierwszych miejsc otrzymują rowery i osprzęt do bezpiecznej jazdy. Dodatkowo szkoły uczniów, którzy zwyciężyli, otrzymują mini-zestawy znaków drogowych oraz rowery z osprzętem. Nagrodą za drugie miejsca są zestawy rolek z osprzętem, natomiast zdobywcy trzecich miejsc otrzymują zestawy gier edukacyjnych.

W 2013 r. do konkursu „Uwolnić odbłaski” łącznie zgłoszono 712 prac z 124 szkół. Zdobywcami pierwszych miejsc okazali się uczniowie Szkoły Podstawowej nr 2 im. ks. dra Leona Heykego w Kościerzynie, Szkoły Podstawowej nr 26 w Bielsku-Białej i Społecznej Szkoły Podstawowej w Lipnicy Dolnej w gminie Brzyska. W latach 2010-2013 do udziału w konkursie zgłosiło się łącznie ponad 2 tys. uczniów.

3. Akcja **„W drodze do prawa jazdy”** to projekt, którego jesteśmy partnerem, realizowany przez Wydział Ruchu Drogowego Komendy Wojewódzkiej Policji w Gdańsku. Działanie ma na celu propagowanie zasad bezpieczeństwa w ruchu drogowym wśród młodzieży szkół ponadpodstawowych i tym samym przeciwdziałanie wypadkom z udziałem młodych kierowców. Głównym elementem są spotkania z młodzieżą wybranych szkół. W ramach każdego z nich odbywały się wykłady prowadzone przez policjanta w zakresie zasad bezpieczeństwa na drodze oraz wykłady na temat medycznych skutków wypadków drogowych i pomocy przedmedycznej prowadzone przez specjalistę ratownictwa medycznego. Po części teoretycznej odbywa się część praktyczna, która ma dodatkowo podnieść świadomości w zakresie bezpiecznego poruszania się po drogach, jako pieszy czy przyszły kierowca. Szczególny nacisk kładziony jest na takie zagrożenia jak brawura, nieużywanie pasów bezpieczeństwa i nadmierna prędkość.

W akcji „W drodze do prawa jazdy” w latach 2012-2013 r. udział wzięło 600 uczniów z gdańskich szkół ponadpodstawowych.

4. Jesteśmy partnerem prowadzonego przez Wojewodę Pomorskiego konkursu **„Na drodze do bezpieczeństwa”**. Inicjatywa ma na celu wyłonienie najlepszych autorskich programów realizowanych w zakresie zwiększania bezpieczeństwa na terenie województwa w danym roku szkolnym. W konkursie biorą udział instytucje samorządowe, państwowe, pozarządowe i stowarzyszeniowe. Najlepsze projekty otrzymują dofinansowanie na ich realizację.

W 2013 r. dwie równorzędne główne nagrody przyznano Specjalnemu Ośrodkowi Szkolno-Wychowawczemu w Pucku i Stowarzyszeniu Bezpieczny Region Słupski. Wyróżnienie otrzymało Gimnazjum w Żukowie.

Wyrównywanie różnic społecznych oraz przeciwdziałanie wykluczeniu

Jedną z naszych kluczowych wartości społecznych jest otwartość na przyszłość, stąd waga, jaką przykładamy do projektów ukierunkowanych na rozwój młodych ludzi, zwłaszcza wychowujących się w bezpośredniej bliskości naszych zakładów.

Program „Dobry Sąsiad”

Specjalnie do mieszkańców terenów sąsiadujących z Grupą LOTOS kierujemy program, którego strategicznym celem jest niwelowanie różnic społecznych, przeciwdziałanie wykluczeniu, aktywizacja i integracja lokalnych społeczności oraz wspomaganie edukacji najmłodszych. W ramach programu:

- angażujemy się w życie społeczności poprzez wspieranie festynów rodzinnych, imprez sportowych, dofinansowanie wyjazdów letnich i zimowych dla dzieci,
- wspieramy wybrane inwestycje władz samorządowych mające na celu poprawę jakości życia mieszkańców dzielnic objętych programem,
- działamy na rzecz lepszego zrozumienia przez mieszkańców specyfiki naszej działalności i przekonania, że rafineria to zakład posiadający najnowocześniejsze zabezpieczenia ekologiczne,
- ograniczamy występowanie różnic społecznych poprzez wspieranie organizacji pożytku publicznego,
- angażujemy się w inicjatywy mające charakter trwały, przeznaczone dla mieszkańców dzielnic sąsiadujących z nami.

1. Festyny, pikniki rodzinne i imprezy sportowe

W 2013 r. w sąsiadującej z zakładem w Gdańsku dzielnicy Wyspa Sobieszewska zorganizowaliśmy rodzinny festyn pn. **Ekologiczny Dzień Dziecka**. Ekologiczna tematyka wydarzenia była związana z realizowanym od kilku lat w tej części Gdańska programem „Chronimy NATURĘ na Wyspie Sobieszewskiej”. W wydarzeniu uczestniczyło ok. 1 tys. osób. Impreza oprócz szeregu zabaw dla najmłodszych, była bogata w zabawy edukacyjne dotyczące cennych przyrodniczo terenów znajdujących się w okolicy dzielnicy Sobieszewo (Rezerwat Przyrody „Mewia Łacha” i „Ptasi Raj”). Festyn odbył się na terenie Zespołu Specjalnego Kształcenia Podstawowego i Gimnazjalnego nr 1 w Sobieszewie, a podopieczni placówki byli zaangażowani w prace organizacyjne. Wśród dorosłych uczestników wydarzenia przeprowadziliśmy badanie dotyczące oceny wydarzenia. Opinie na temat miejsca imprezy, jej organizacji i programu, jakości obsługi, ogólnego zadowolenia oraz jakości przekazywanych upominków były najwyższe w skali ocen (99% badanych).

85% ankietowanych odpowiedziało, że Grupa LOTOS dba o najbliższe otoczenie, a 83%, że wydarzenie odpowiada potrzebom i oczekiwaniom społecznym.

W ramach wspierania wydarzeń o charakterze sportowym oraz propagujących rekreację, byliśmy zaangażowani w **Bieg Wyspy Sobieszewskiej im. Wincentego Pola**, który odbył się w sąsiedztwie naszej rafinerii. W półmaratonie wzięło udział ponad 400 zawodników, którzy pokonywali nietypową trasę, przecinającą las, plażę i rekreacyjną trasę przeznaczoną dla biegaczy, rowerzystów oraz miłośników spacerów, która została zrealizowana w ramach współpracy ze Stowarzyszeniem Przyjaciół Wyspy Sobieszewskiej – organizatorem półmaratonu i gospodarzem ścieżki.

2. Dzień Otwarty w Grupie LOTOS

W sierpniu 2013 r. zorganizowaliśmy „Dzień Otwarty”, którego celem było umożliwienie zwiedzenia niedostępnej na co dzień rafinerii autokarami z przewodnikami - pracownikami Spółki, którzy opowiadali o działaniu instalacji, przebiegu procesów, zabezpieczeniach, jakich ściśle przestrzega rafineria oraz odpowiadali na pytania uczestników.

W ciągu pięciu godzin trwania imprezy 5 linii autokarowych zrealizowało 19 kursów na terenie rafinerii Grupy LOTOS, dając tym samym możliwość zwiedzenia zakładu blisko 900 osobom.

Do samej rafinerii zapewniliśmy bezpłatne linie autobusowe, które umożliwiały transport z dzielnic znajdujących się w sąsiedztwie Spółki. Wydarzenie obfitowało w wiele atrakcji dla osób w różnym wieku. Podczas pikniku odbył się pokaz współpracujących z nami służb mundurowych. Swoją działalność prezentowała także Grupa Badawcza Ptaków Wodnych KULING i Stacja Morska w Helu – partnerzy, z którymi realizujemy programy „Chronimy NATURĘ na Wyspie Sobieszewskiej” oraz „LOTOS pomaga bałtyckiej przyrodzie”. W wydarzeniu wzięło udział ponad 2 tys. osób, wśród których przeprowadzono ankietę ewaluacyjną. Opinie uczestników pod względem organizacji, atrakcyjności programu, terminu oraz jakości obsługi były na bardzo wysokim poziomie (80% ankietowanych wyraziło pozytywne opinie na temat wydarzenia), a 87% respondentów odpowiedziało, iż „Dzień Otwarty w Grupie LOTOS” spełnił ich oczekiwania i chętnie ponownie wezmą udział w podobnym wydarzeniu organizowanym przez koncern.

3. Pomoc potrzebującym

W ramach programu „Dobry Sąsiad” współpracujemy z organizacjami pozarządowymi, które w naszym najbliższym sąsiedztwie działają na rzecz ludzi potrzebujących. Od 2013 r. wspieraliśmy działania na rzecz podopiecznych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie na gdańskich Rudnikach, Stowarzyszenia Przyjazne Pomorze – organizacji prowadzącej społeczną bibliotekę w dzielnicy Gdańsk-Stogi, Fundacji Pomóż Sobie i Innym, Stowarzyszenia Pedagogów Praktyków oraz Parafii p.w. Matki Boskiej Bolesnej w Gdańsku. Ponad 100 podopiecznym tych organizacji dofinansowaliśmy m.in. letni i zimowy wypoczynek oraz doposażyliśmy sale, w których odbywają się zajęcia edukacyjne dla dzieci. Dodatkowo dla wychowanków tych placówek i dzieci z domów dziecka zorganizowaliśmy Mikołajki. Łącznie paczki świąteczne trafiły do 270 podopiecznych z 13 placówek wychowawczych i domów dziecka, w tym 9 z Gdańska i okolic, 2 z Jastła i 2 z Czechowic-Dziedzic.

Program „Skrzydła z Grupą LOTOS”

Odpowiedzialnie podchodzimy do działań ukierunkowanych na wyrównywanie szans uzdolnionych dzieci, zagrożonych wykluczeniem społecznym, pochodzących z regionów, w których prowadzi działalność Grupa Kapitałowa LOTOS. Było to możliwe m.in. dzięki naszemu uczestnictwu w latach 2010-2013 w gronie partnerów strategicznych programu „Skrzydła” realizowanego przez **Caritas Polska**. Objęliśmy pomocą 70 uczniów pochodzących z rodzin o niskim statusie materialnym z trzech regionów Polski w ramach programu „Skrzydła z Grupą LOTOS”. „Skrzydła” to program długoterminowej pomocy skierowany do uczniów szkół podstawowych, gimnazjów i liceów, którzy z powodu złej sytuacji materialnej w rodzinie wymagają pomocy. Program dał możliwość jej dopasowania do indywidualnych potrzeb ucznia. Skierowaliśmy swoje wsparcie do najbardziej potrzebujących dzieci ze szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, pochodzących z terenu woj. pomorskiego, powiatu jasielskiego i gminy Czechowice-Dziedzice. Wsparcie miało formę tzw. „Skrzydeł na przyszłość”, aby każde dziecko miało taką samą szansę w realizacji swoich planów i celów. Skrzydła pozytywnie wpłynęły na jego uczestników i pozwoliły na osiągnięcie założonych celów. Uczniowie objęci programem poprawili oceny z wielu przedmiotów nauczania, poprawili też zachowanie i są bardziej zaangażowani w zajęcia, pracę na rzecz szkoły oraz samorozwój.

Programy edukacji sportowej

Grupa LOTOS angażuje się również w projekty sportowo-społeczne, których celem jest wsparcie rozwoju sportowego dzieci i młodzieży oraz kształcenie kolejnych pokoleń sportowców, którzy będą w przyszłości zasilali lokalne drużyny czy kadry narodowe. Wychowanie przez sport jest również sposobem na popularyzację aktywnego spędzanie czasu wolnego, propagowania zasad „fair play” i zapobiegania patologiom.

Nieprzerwanie od 10 lat realizujemy wspólnie z Polskim Związkiem Narciarskim unikalny na skalę kraju program edukacji sportowej - „Szukamy Następców Mistrza” w ramach Narodowego Programu Rozwoju Skoków Narciarskich. Głównym celem projektu jest wspieranie młodzieży trenującej skoki narciarskie oraz wyszukiwanie największych talentów w tej dyscyplinie.

Do końca 2013 r. ufundowaliśmy ponad 800 sztuk sprzętu narciarskiego (komplety nart z wiązaniami, kombinezony, buty skokowe i kaski) dla najzdolniejszych skoczków. Jednym ze stypendystów programu „Szukamy Następców Mistrza” jest dwukrotny złoty medalista Igrzysk Olimpijskich w Soczi, wielokrotny zwycięzca zawodów Pucharu Świata i Mistrz Polski, a jednocześnie Ambasador Programu – Kamil Stoch. Kolejni uzdolnieni skoczkowie to Jakub Wolny (indywidualny i drużynowy mistrz świata juniorów) oraz Klemens Murańka, Aleksander Zniszczoł i Krzysztof Biegun - drużynowi mistrzowie świata juniorów.

Kolejnym obszarem naszej aktywności jest współpraca z grupami młodzieżowymi trenującymi w **Akademii Piłkarskiej Lechia Gdańsk**. W 2012 r. wspólnie z Akademią zainaugurowaliśmy program **„Biało-zielona przyszłość z LOTOSEM”**. Docelowo działania obejmą 3 tys. dzieci z 13 ośrodków zamiejscowych Akademii zlokalizowanych na terenie Pomorza i obszarów do niego przyległych. Do końca 2013 r. w ramach programu otwartych zostało 10 ośrodków zamiejscowych, które wraz z głównym ośrodkiem w Gdańsku, szkołą łącznie 1,8 tys. dzieci w wieku 6-14 lat. W programie pracuje ok. 70 szkoleniowców, którzy realizują jednolity system szkolenia, wypracowany przez Akademię Piłkarską Lechia Gdańsk. Zawodnicy objęci są monitoringiem w ramach Młodzieżowej Bazy Danych, gdzie gromadzone są informacje o każdym uczestniku programu oraz o zespołach, które reprezentują w rozgrywkach.

Kontynuowaliśmy wsparcie szkolenia juniorskich drużyn koszykówki w **Gdyńskim Towarzystwie Koszykówki**. Trenuje tam łącznie ok. 300 wychowanków, którzy w 2013 r. zdobyli Mistrzostwo Polski w kategorii U-18. Wspieraliśmy także **Stowarzyszenie Gdański Klub Żużlowy Wybrzeże**, który szkoli dzieci i młodzież. Celem **Młodzieżowej Szkoły Żużlowej** jest wyszukiwanie talentów do pierwszej drużyny klubu GKS Wybrzeże. Wychowankiem klubu jest Krystian Pieszczek nazywany nadzieją gdańskiego speedway'a i zdobywca Brązowego Kasku w 2013 r. Ponadto byliśmy głównym sponsorem **Gdańskiego Klubu Żeglarskiego**, promującego sporty wodne wśród szerokiej rzeszy dzieci i młodzieży poprzez różne klasy żeglarstwa i windsurfingu.

Ochrona środowiska i ekologia

Nadbałtyckie położenie rafinerii Grupy LOTOS powoduje, że wiele podejmowanych działań dotyczy ochrony zasobów tego akwenu. Do naszych partnerów należą: **Fundacja Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego (FRUG) i Stacja Morska Instytutu Oceanografii Uniwersytetu Gdańskiego (SMIOUG) w Helu**, z którymi realizujemy projekty na rzecz ochrony walorów przyrodniczych Morza Bałtyckiego pod nazwą „LOTOS pomaga bałtyckiej przyrodzie”. Innym programem, realizowanym w partnerstwie z Grupą Badawczą Ptaków Wodnych KULING, Stacją Ornitologiczną MiIZ PAN i Stowarzyszeniem Przyjaciół Wyspy Sobieszewskiej na cennych przyrodniczo terenach NATURA 2000, jest długofalowy projekt „Chronimy NATURĘ na Wyspie Sobieszewskiej”.

Program „LOTOS pomaga bałtyckiej przyrodzie”

Z FRUG i Stacją Morską w Helu współpracujemy przy ochronie, badaniach oraz komunikacji na temat bioróżnorodności Morza Bałtyckiego. Stacja Morska prowadzi badania dotyczące biologii i ekologii ryb strefy przybrzeżnej Bałtyku oraz ssaków morskich i ich siedlisk. W 2013 r. byliśmy zaangażowani w działania mające pomóc w zahamowaniu procesu wymierania zagrożonych wyginięciem morświnów, jedyńnych waleni na stałe zamieszkujących Bałtyk.

Sprzęt zakupiony w ramach kilkuletniej już współpracy wykorzystano także do technicznego wsparcia statutowych badań Stacji Morskiej nad występowaniem morświnów, w ramach działania pod nazwą **„Biologiczne i ekologiczne badania organizmów oraz siedlisk morskich pod kątem wdrażania skuteczniejszych metod zarządzania ich zasobami i ochroną”**. Wsparcie skierowane na skutnicze i techniczne udoskonalenia łodzi badawczej Zelint umożliwia jej całoroczne wykorzystanie do eksploracji akwenu. Działania zaowocowały również zakupem na potrzeby testowania klatek do połowu dorszy (tzw. cod pots) bezpiecznych dla morświnów i fok oraz pozwalających na pozyskiwanie żywych ryb podczas połowu. Podczas kilkuletniej współpracy ze Spółką powstało przeszło 25 artykułów i prac naukowych oddających potencjał badawczy i naukowo-dydaktyczny pracowników Stacji.

Wsparcie koncernu dla projektu SAMBAH poprzez dofinansowanie wyposażenia oraz modernizację pływającej jednostki Zelint znacząco wspomogły badania nad obecnością, rozmieszczeniem oraz preferencjami siedliskowymi morświnów. SAMBAH to największy hydroakustyczny projekt monitoringowy dotyczący morświnów, którego badania swoim zasięgiem obejmują obszar rozciągający się od podwodnego grzbietu pomiędzy Darss i Limhamn w południowo-zachodnim Bałtyku do północnej granicy archipelagu Alandzkiego. Dane o zmianach w rozprzestrzenieniu i zagęszczeniu tych ssaków są niezbędne do identyfikacji rejonów najczęstszego ich występowania, preferencji siedliskowych oraz obszarów podwyższonego ryzyka dla tych zwierząt, wynikających z działalności człowieka.

Ważnym elementem projektu jest wypracowanie skutecznej metody badań nad morświnami w rejonie o ich niewielkim zagęszczeniu oraz szerzenie świadomości wśród społeczeństwa o istnieniu tego zagrożonego gatunku. Zdobyta wiedza ma również posłużyć opracowaniu i późniejszemu wdrożeniu najefektywniejszych metod monitoringu występowania tych rzadkich zwierząt. Środki otrzymane od Grupy LOTOS w ramach darowizny zostały wykorzystane na modernizację, doposażenie i zakup elementów aparatury badawczej. W efekcie jest możliwość zachowania ciągłości badań we wszystkich stacjach pomiarowych Stacji. Uzyskane dane zostaną poddane analizie, a wyniki opublikowane w 2014 r.

W 2013 r. przeprowadziliśmy szereg kampanii edukacyjnych na terenie Trójmiasta, informujących o zagrożeniach dla bioróżnorodności Morza Bałtyckiego. W ramach programu w Helu odbywają się **„Błękitne szkoły”** - spotkania dzieci i młodzieży z edukatorami szkolącymi w zakresie bioróżnorodności Bałtyku. W 2013 r. w zajęciach edukacyjnych wzięło udział 4,3 tys. uczniów. W fokarium, jednym z najważniejszych obiektów kompleksu Błękitnej Wioski odnotowano blisko 400 tys. frekwencję. W ciągu roku Stacja Morska i FRUG podczas licznych wydarzeń rozdystrybuowały 18 tys. materiałów o charakterze edukacyjno-informacyjnym. Jednym z ważniejszych wydarzeń w 2013 r. było otwarcie nowo wybudowanego **„Domu Morświna”**. Wyposażony w salę ekspozycyjną i stopniowo rozbudowywaną wystawę plenerową budynek służy akademickiej i szkolnej edukacji. Ma postać swoistego banku materiałów dotyczących występowania morświnów, źródeł informacji naukowej, a także materiałów popularnonaukowych propagujących wiedzę o tym gatunku.

W 2013 r. po raz kolejny zaangażowaliśmy się w **„Sprzątanie Świata”**, organizując akcję **„Posprzątaj z nami Bałtyk. Posprzątaj z nami świat”**. Do udziału w wydarzeniu na gdańskiej plaży zaproszono 700 uczestników z 70 szkół z Trójmiasta. Podczas wspólnego sprzątania, zgodnie z zasadami segregacji odpadów zebrano 18 tys. litrów śmieci, czyli trzy razy więcej niż w 2012 r. Akcję zainaugurowaliśmy uroczystym zasadzeniem drzewa im. „Miłośników Bałtyckiej Przyrody”, które odbyło się w ramach jubileuszowej, 20. akcji „Sprzątanie Świata - Polska”, do której zaprosiła nas Fundacja Nasza Ziemia. W sprzątaniu dna morza uczestniczyli pływaczki spółki LOTOS Straż. Wydarzenie miało na celu rozbudzenie odpowiedzialności za otaczający świat, a przede wszystkim dbanie o czystość i ochronę Morza Bałtyckiego.

Program „Chronimy NATURĘ na Wyspie Sobieszewskiej”

W partnerstwie ze Stacją Ornitologiczną Muzeum i Instytutu Zoologii PAN, Grupą Badawczą Ptaków Wodnych KULING i Stowarzyszeniem Przyjaciół Wyspy Sobieszewskiej realizujemy program „Chronimy NATURĘ na Wyspie Sobieszewskiej”. Projekt zakłada kompleksowe działania na Wyspie Sobieszewskiej w zakresie zachowania naturalnych walorów środowiskowych na tym terenie oraz szeroką edukację ekologiczną. Efektem programu, który trwa od 2009 r. jest wybudowanie infrastruktury ochronnej, w tym stworzenie ścieżki przyrodniczo-dydaktycznej w Rezerwacie „Mewia Łacha”. Specjalnie wytyczona trasa, przebiegająca z dala od terenów, gdzie znajdują się lęgowiska ptaków oraz chroniona roślinność, opatrzona tablicami edukacyjno-informacyjnymi, pozwala na zwiedzanie rezerwatu przez cały rok.

W ramach programu realizowana jest systematyczna edukacja ekologiczna mieszkańców i turystów. Grupa KULING, obok aktywnej edukacji ekologicznej podczas takich wydarzeń, jak „Bioróżnorodność – poznaj by zachować”, „Bałtycki Festiwal Nauki” czy „Edupliknik”, podczas stałego monitoringu Rezerwatu „Mewia Łacha” w 2013 r. odnotowała wejście 2,5 tys. osób, które zostały poinformowane o walorach przyrodniczych rezerwatu, gatunkach chronionych i miejscach ich występowania. KULING, jako gospodarz Rezerwatu Mewia Łacha, co roku przeprowadza badanie wśród mieszkańców Wyspy Sobieszewskiej na temat wiedzy o rezerwacie oraz znajdujących się tam chronionych gatunkach zwierząt. Poziom znajomości walorów przyrodniczych w rezerwacie jest bardzo wysoki - 94% respondentów odpowiedziało, iż słyszało i było w tym miejscu, a 63% słyszało i potrafiło wymienić działania, jakie są podejmowane na rzecz ochrony przyrody w ramach programu „Chronimy NATURĘ na Wyspie Sobieszewskiej”.

Zaangażowanie w ochronę rezerwatu przynosi wymierne efekty w postaci m.in. udanych lęgów rybitw i innych gatunków ptaków wodnych. W 2013 r. liczba zaobraczkowanych piskląt rybitwy czubatej wynosiła 244, podczas gdy w 2012 r. 62. Również liczba gniazd rybitwy czubatej wzrosła niemal dwukrotnie, z 276 w 2012 r. 415 w 2013 r. Ważną działalnością w Rezerwacie „Mewia Łacha”, dzięki której zwiększa się nasza wiedza o chronionych i zmniejszających swoją liczebność gatunkach ptaków, jest ich obrączkowanie. W 2013 r. odnotowano najwyższą zaobraczkowaną ilość gatunku sieweczki obroźnej – 196 ptaków, podczas gdy w 2012 r. było to 77. Od 2010 r., tj. od początku działań ochronnych w rezerwacie w ramach programu „Chronimy NATURĘ na Wyspie Sobieszewskiej” zaobraczkowano ponad 8,5 tys. gatunków ptaków.

We współpracy ze Stacją Ornitologiczną prowadzone są dla uczniów z gdańskich szkół bezpłatne wykłady. Zajęcia mają na celu m.in. zainteresowanie ekologią, ochroną przyrody i propagowanie Europejskiej Sieci Ekologicznej NATURA 2000. Wykłady pod nazwą „Wyspa Sobieszewska a Obszar NATURA 2000. Ochrona ptaków i ich siedlisk” dotyczą nie tylko cennych przyrodniczo terenów, ale także biologii, ekologii oraz rozpoznawania wybranych gatunków ptaków ze zwróceniem uwagi na gatunki występujące na Wyspie Sobieszewskiej, w tym migrujące wzdłuż wybrzeży Bałtyku.

W 2013 r. z oferty edukacyjnej programu „Chronimy NATURĘ na Wyspie Sobieszewskiej” na terenie Rezerwatu Przyrody „Mewia Łacha” skorzystało ponad 2,5 tys. osób. Zaś w zajęciach edukacyjnych, prowadzonych w Stacji Ornitologicznej MiZ PAN wzięło udział prawie 2 tys. uczniów z 34 trójmiejskich szkół podstawowych i gimnazjalnych.

Program Edukacji Morskiej

Wspierany przez nas program jest realizowany na zlecenie Prezydenta Miasta Gdańska przez Fundację Gdańską. Pomysłodawcą akcji jest Mateusz Kusznierecz, Ambasador Miasta Gdańska ds. Morskich. Projekt, adresowany do młodych ludzi, polega na wzbogacaniu ich wiedzy z zakresu ekologii, żeglarstwa i morskiego dziedzictwa Gdańska oraz bezpieczeństwa na wodzie. Każdego roku wszyscy uczniowie klas pierwszych gdańskich gimnazjów (ok. 3,5 tys. osób) odbywają kilkugodzinne edukacyjne rejsy po Kanale Portowym i Zatoce Gdańskiej. Udział w rejsach jest bezpłatny. Nieodłącznym elementem Programu jest ogólnopolski konkurs ekologiczny, który 2013 r. zrealizowano pod hasłem „Nie lej wody!”.

Rok 2013 ogłoszony został przez Organizację Narodów Zjednoczonych Rokiem Współpracy w Dziedzinie Wody. W międzynarodową akcję postanowili włączyć się realizatorzy Programu Edukacji Morskiej w Gdańsku i to właśnie problemowi deficytu wody poświęcono zorganizowaną w 2013 r. edycję konkursu ekologicznego.

Do udziału w konkursie zaproszeni zostali uczniowie gimnazjów i liceów z całej Polski. Uczestnicy realizowali filmy krótkometrażowe, zachęcające do racjonalnego korzystania z zasobów wody – niemarnowania i niezanieczyszczania wody. W pierwszym etapie, spośród prawie 90 zgłoszonych prac, jurorzy wybrali dziesięć filmów. Finałiści walczyli o głosy internautów. Głosowanie zamknięto w Światowym Dniu Walki z Pustynnieniem i Suszą, 17 czerwca. Łącznie oddano prawie 12 tys. głosów, a największe uznanie widzów zyskał film „Apokalipsa”, zrealizowany przez uczniów Publicznego Gimnazjum nr 2 im. Jana Pawła II w Świętej. Laureaci konkursu reprezentujący wyróżnione szkoły wypłynęli w wakacyjny rejs na pokładzie żaglowca Generał Zaruski, a w szkole zwycięskiej drużyny odbył się piknik żeglarski z udziałem Mateusza Kusznerewicza.

W 2013 r. 71 nauczycieli wzięło udział w ewaluacji programu, z czego aż 99% oceniło bardzo wysoko atrakcyjność projektu oraz odpowiedziało, iż powinien być on kontynuowany. 93% badanych wyraziło zdanie, że firmy komercyjne powinny angażować się w działania społeczne i ekologiczne.

W latach 2010-2013 w kolejnych edycjach Programu Edukacji Morskiej w rejsach po Zatoce Gdańskiej wzięło udział ok. 14 tys. uczestników, którzy przepłynęli łącznie ponad 28 tys. mil morskich.

Innowacje społeczne

Festiwal E(x)plory

W 2013 r. Grupa LOTOS była mecenasem ogólnopolskiego Festiwalu E(x)plory, programu rozwijającego innowacje naukowe, kreatywność i ciekawość świata w atrakcyjny i nowoczesny sposób. Przedsięwzięcie popularyzuje osiągnięcia nauki wśród dzieci i młodzieży, odpowiadając jednocześnie na współczesne wyzwania związane z potrzebą rozwoju innowacji i zapewnieniem kadr w przyszłości. W ramach festiwalu odbyły się m.in.: konkurs dla młodych naukowców, targi i pokazy projektów technologicznych, warsztaty dla uczniów i nauczycieli oraz konferencje naukowe. Odbiorcami Festiwalu E(x)plory są uczniowie, studenci, nauczyciele i dyrektorzy szkół. W sumie prawie 12 tys. osób.

Program ENACTUS Poland

W roku akademickim 2013/2014 Grupa LOTOS rozpoczęła współpracę przy programie ENACTUS Poland. ENACTUS, wcześniej znany pod nazwą SIFE, jest międzynarodową organizacją, która zrzesza studentów, opiekunów naukowych i przedstawicieli biznesu. Studenci w ramach programu realizują projekty o charakterze biznesowym, wspierające rozwój społeczności lokalnych. Prowadzone przez nich działania odpowiadają na wyzwania ekonomiczne, ekologiczne i społeczne, a ich celem jest poprawa warunków oraz standardu życia grupy docelowej. Najlepsze projekty uczestniczą w polskim finale konkursu ENACTUS i mają szansę wystartować w światowych rozgrywkach. Studenci w prowadzonej przez siebie działalności sięgają po pomoc i radę opiekunów naukowych oraz menadżerów, reprezentantów biznesu, którzy pełnią rolę mentorów. W Polsce funkcjonuje obecnie 12 zespołów uczelnianych realizujących rocznie ok. 40 projektów. W 2013 r. w polskim konkursie uczestniczyło blisko 60 jurorów i 200 studentów.

W ramach współpracy z organizacją ENACTUS ogłosiliśmy w 2013 r. konkurs grantowy pod nazwą „Odpowiedzialnie z LOTOSEM”, skierowany do studentów zrzeszonych w ENACTUS Poland. Jego celem było wyłonienie najlepszych projektów realizowanych przez studentów polskich uczelni w zakresie CSR, które będą wpisywać się w założenia strategii społecznej odpowiedzialności Grupy Kapitałowej LOTOS i przynosić wymierne korzyści odbiorcom działań. Komisja konkursowa na początku 2014 r. wybrała projekt „Ekorywalizacja” złożony przez ENACTUS Uniwersytet Gdański (Koło Studenckie STRATEG) i postanowiła przyznać grant w wysokości 10 tys. zł na jego realizację. Temat w założeniu jest kontynuacją projektu SLOW

(Second Life of Waste) zrealizowanego w 2013 r. przez STRATEG. Polega on na organizacji kampanii edukacyjnej, której jednym z etapów jest zbieranie butelek PET m.in. w gdańskich szkołach, klubach fitness i w trakcie wydarzeń ekologicznych. W wyniku pilotażowej wersji projektu zebrano 25 tys. butelek PET, które przetworzono na 200 kołder. Kołdry zostały przekazane pomorskim noclegowiom. Projekt w 2014 r. zostanie rozszerzony o „Dzień z ekologią” skierowany do 30 gdańskich szkół i rozbudowany o kampanie informacyjne.

Prawa człowieka

W naszych relacjach społecznych i gospodarczych przykładamy wagę do kwestii praw człowieka. W spółkach Grupy Kapitałowej LOTOS nie stosujemy w relacjach z kontrahentami formalnych, systemowych rozwiązań służących ich weryfikacji pod kątem przestrzegania praw człowieka. Powadzimy działalność handlową w otoczeniu, w którym obowiązuje system prawny regulujący kwestie praw człowieka. Utrzymujemy relacje tylko z kontrahentami, którzy działają legalnie i są zobowiązani do przestrzegania prawa, w tym również w zakresie praw człowieka. Jednak z uwagi na priorytetowe traktowanie przez Grupę LOTOS zagadnień z zakresu bezpieczeństwa pracy, ochrony p.poż. oraz bezpieczeństwa fizycznego w umowach zawieranych z dostawcami zamieszczamy obligatoryjne klauzule dotyczące przestrzegania przepisów dotyczących tych zagadnień.

W Grupie LOTOS 100% umów z kontrahentami zawiera klauzule dotyczące zapewnienia bezpiecznych warunków pracy, a ich stosowanie podlega weryfikacji podczas prowadzonych przez nas auditów. W przypadku spółek handlowych dotyczy to większości istotnych umów. Znajduje to swoje odzwierciedlenie w codziennej pracy naszych dostawców.

Stale także dodajemy w przygotowywanych przez firmę umowach i zapytaniach ofertowych nowe zapisy z zakresu praw człowieka oraz etyki. Ze względu na przykładanie dużej wagi do dbałości o etyczne postępowanie oraz transparentność procesów biznesowych w treści większości umów znajduje się odwołanie do strony www.odpowiedzialny.lotos.pl, gdzie opublikowany jest Kodeks etyki Grupy Kapitałowej LOTOS. Kodeks jest również wysyłany i przekazywany osobiście w wersji papierowej, kontrahentom z polski i z zagranicy. W związku z wdrażaniem idei odpowiedzialnego biznesu przy prowadzeniu postępowań wyboru kontrahenta Grupa LOTOS do zapytania ofertowego wprowadziła kolejne dwie klauzule etyczne, m.in. dotyczące poszanowania praw człowieka, przestrzegania praw pracowniczych oraz poszanowania środowiska naturalnego. Ponadto w zapytaniach ofertowych kierowanych do oferentów umieszczamy wymóg oświadczenia, że firmy składające oferty nie zalegają z uiszczeniem podatków ani opłat lub składek na ubezpieczenie społeczne.

Mimo że w 2013 r. zawarliśmy w Grupie LOTOS kilkanaście znaczących umów, to żadna z nich nie była skontrolowana pod względem praw człowieka.

W zakresie logistyki wtórnej w 2013 r. pracownicy LOTOS Paliwa przeprowadzili łącznie 901 kontroli dostaw paliw zrealizowanych przez przewoźników na naszą rzecz, w tym 611 kontroli przestrzegania przez kierowców m.in. przepisów bezpieczeństwa pracy, p.poż i ochrony środowiska. W ramach tych kontroli sprawdzono wyposażenie kierowców w ubrania ochronne, robocze, środki ochrony osobistej, dokumentację wymaganą przy przewozach towarów niebezpiecznych. W przypadkach naruszenia czasu pracy kierowców lub niezgodnego z wymaganiami ich wyposażenia w odzież i sprzęt ochronny – przewoźnicy zostali zobowiązani do natychmiastowego wykonania działań naprawczych.

W zakresie inwestycji budowlanych realizacja wymagań określonych w umowach z kontrahentami w ramach zabezpieczenia ruchu, przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy jest przez nas na bieżąco monitorowana w procesie realizacji inwestycji.

Dodatkowo 138 pracowników odpowiedzialnych za realizację zadań z zakresu ochrony osób i mienia zatrudnionych w spółce LOTOS Ochrona uczestniczy w wykładach na temat praw człowieka oraz w zajęciach z technik interwencji i użycia środków przymusu bezpośredniego. W comiesięcznych testach, jakie przechodzą, są poruszane zagadnienia z Kodeksu etyki Grupy Kapitałowej LOTOS. W 2013 r. 77% pracowników spółki uczestniczyło w wykładach poświęconych m.in. podstawowym prawom człowieka, ich rodzajom, Powszechnej deklaracji praw człowieka, Europejskiemu Trybunałowi Praw Człowieka, Karcie praw podstawowych oraz kwestiom łamania praw człowieka. Wymóg odbycia szkoleń dotyczy także organizacji zewnętrznych, które świadczą ochronę na naszą rzecz.

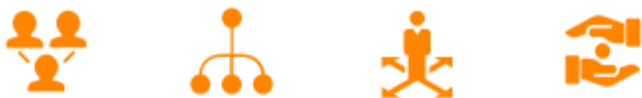
Problematyka praw człowieka jest omawiana także w trakcie zajęć przeznaczonych dla nowo zatrudnianych pracowników (tzw. szkolenia adaptacyjne) oraz podczas okresowych szkoleń z zakresu bezpieczeństwa i ochrony pracy.

Szkolenia na temat praw człowieka w 2013 r.

	Grupa Kapitałowa LOTOS ¹	Grupa LOTOS
Procent pracowników przeszkolonych w zakresie polityk i procedur organizacji dotyczących problematyki praw człowieka i ich stosowania w pracy	15,2% 	19,1%
Całkowita liczba godzin szkoleniowych na temat praw człowieka	1.503 	578

¹ Dane dla Grupy Kapitałowej LOTOS bez spółek zależnych LOTOS Petrobaltic.

Kapitał ludzki

Kapitał ludzki LOTOSU

- Wiedza, kompetencje, doświadczenie i motywacja pracowników do rozwoju organizacji.
- Wspólny, trwały system wartości u podstaw kultury organizacyjnej.
- Motywacja do poprawy i rozwoju procesów, produktów i usług, w tym umiejętności pracowników dotyczące przywództwa, zarządzania i współpracy.
- Wysoka kultura bezpieczeństwa.

Nasze cele w zakresie gospodarowania kapitałem ludzkim:

- Zapewnienie i rozwój wysokokwalifikowanych pracowników niezbędnych dla skutecznej realizacji strategii biznesowej.
- Doskonalenie kultury organizacyjnej w oparciu o przyjęte wartości.
- Stałe podnoszenie świadomości i poziomu zaangażowania kadry kierowniczej, pracowników i podwykonawców w poprawę bezpieczeństwa pracy.

Kluczowe działania:

- Odpowiedzialna rekrutacja i zatrudnianie, szybka adaptacja do środowiska pracy.
- Doskonalenie systemów szkolenia i rozwoju pracowników.
- Tworzenie angażującego miejsca pracy.
- Rzetelna ocena i właściwe motywowanie pracowników.
- Przestrzeganie zasad etycznych w działalności.
- Upowszechnianie przyjętych wartości wśród pracowników stacji paliw LOTOS.
- Realizacja projektów poprawy bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia.
- Angażowanie kadry kierowniczej w propagowanie właściwych postaw BHP wśród pracowników.

Uzyskiwane wyniki:

Tytuł Najlepszego Pracodawcy 2013 r.

Skuteczność wewnętrznych programów rozwojowych potwierdzona awansowaniem 80% ich uczestników

Optimalizacja zatrudnienia poprzez stwarzanie warunków do najlepszego wykorzystania kompetencji i potencjału pracowników (w latach 2004-2013 ponad tysiąc osób zmieniło pracodawcę w ramach grupy kapitałowej)

Wysoki poziom zaangażowania pracowników (72%), przy 77% osiagających satysfakcję zawodową

Podnoszenie wpływu pracowników na bezpieczeństwo i ergonomię na własnym stanowisku pracy

Umacnianie kultury bezpieczeństwa w oparciu o wzrost zaangażowania kierownictwa w propagowanie właściwych postaw

Tytuł Lidera Zarządzania Zasobami Ludzkimi za wybitne osiągnięcia we wszystkich obszarach zarządzania zasobami ludzkimi

System wartości

W działalności kierujemy się nadrzędną zasadą poszanowania prawa oraz poczuciem odpowiedzialności za wpływ wywierany na otoczenie. Na system wartości społecznych LOTOSU składa się czystość, otwartość, innowacyjność i odpowiedzialność.

Misją Grupy Kapitałowej LOTOS jest innowacyjny i zrównoważony rozwój w obszarze poszukiwań i wydobycia oraz przerobu węglowodorów, handlu produktami najwyższej jakości, zapewniający trwały wzrost wartości dla akcjonariuszy i osiągnięcie pełnej satysfakcji klienta, umożliwiający stałe doskonalenie i korzystanie z potencjału pracowników, realizowany w sposób odpowiedzialny wobec społeczeństwa, przyjazny dla środowiska i zgodny z polityką bezpieczeństwa energetycznego.

W 2013 r. ogłosiliśmy Kodeks etyki, w którym pracownicy Grupy Kapitałowej LOTOS dodatkowo zadeklarowali postępowanie zgodne z wartościami etycznymi.

Profesjonalizm

– dokładamy starań, aby podczas wykonywania swojej pracy w pełni wykorzystywać posiadaną wiedzę i kompetencje. Wartość organizacji budujemy przede wszystkim na profesjonalizmie naszych pracowników, z których każdy stawia sobie za cel bycie specjalistą w swojej dziedzinie. W realizacji powierzonych zadań kierujemy się najwyższą starannością i obiektywizmem, dążąc do stałego doskonalenia umiejętności i kwalifikacji zawodowych.

Transparentność

– transparentnie działamy i komunikujemy się w relacjach z pracownikami, czytelnie i zrozumiale określając ich uprawnienia i wymagania, a także uzasadniając podejmowane w stosunku do nich decyzje. Zapewniamy pracownikom dostęp do informacji niezbędnych dla prawidłowego realizowania powierzonych im zadań. Naszemu otoczeniu otwarcie przedstawiamy decyzje, działania i przesłanki, jakimi się kierujemy we wzajemnych relacjach, szczególnie z klientami, dostawcami, uczestnikami rynku kapitałowego i społecznością lokalną.

Szacunek

– wyraża się decyzjami i działaniami, które nie naruszają godności innych osób i podmiotów. Kierujemy się nim, budując relacje zarówno z pracownikami, jak i z partnerami biznesowymi i społecznymi. Szanujemy różnorodność i równość wszystkich współpracowników i przedstawicieli partnerów grupy kapitałowej bez względu na ich narodowość, rasę, płeć, wiek, stopień sprawności, religię, orientację polityczną i seksualną.

Współpraca

– charakteryzuje nasze podejście do kształtowania wzajemnych relacji w sposób zakładający maksymalizację korzyści po stronie grupy kapitałowej, przy jednoczesnym poszanowaniu i uwzględnianiu interesów drugiej strony. Podstawę współpracy stanowi otwarta komunikacja, zaufanie i skupienie na osiągnięciu wspólnych celów. Odnosi się to do relacji ze współpracownikami, jak i podmiotami zewnętrznymi.

Jako firma społecznie odpowiedzialna, popieramy i stosujemy we wszystkich sferach swojej działalności zasady **United Nations Global Compact** – największej na świecie dobrowolnej inicjatywy obywatelstwa korporacyjnego.

Zasady UN Global Compact

1. Popieranie i przestrzeganie praw człowieka przyjętych przez społeczność międzynarodową.
2. Eliminowanie wszelkich przypadków łamania praw człowieka przez firmę.
3. Poszanowanie wolności stowarzyszania się.
4. Eliminowanie wszelkich form pracy przymusowej.
5. Popieranie zniesienia pracy dzieci.
6. Efektywne przeciwdziałanie dyskryminacji w sferze zatrudnienia.
7. Prewencyjne podejście do środowiska naturalnego.
8. Podejmowanie inicjatyw mających na celu promowanie postaw odpowiedzialności ekologicznej.
9. Stosowanie i rozpowszechnianie przyjaznych środowisku technologii.
10. Przeciwdziałanie korupcji we wszystkich formach, w tym wymuszeniom i łapówkarstwu.

Odpowiedzialny pracodawca

Wypowiedź Joanny Tyszka, Dyrektora Biura Zarządzania Zasobami Ludzkimi Grupy LOTOS,
Lider Strategii CSR w obszarze inwestowania w zasoby ludzkie.

” Celem polityki personalnej Grupy Kapitałowej LOTOS w świetle strategii CSR na lata 2012-2015 jest zapewnienie i rozwój wysokokwalifikowanych pracowników niezbędnych dla skutecznej realizacji strategii biznesowej oraz doskonalenie kultury organizacyjnej w oparciu o przyjęte wartości. Pracownicy stanowią nasz kluczowy kapitał, dlatego rozwijamy ich kompetencje, budujemy zaangażowanie i stwarzamy okoliczności sprzyjające identyfikacji z wartościami decydującymi o kulturze organizacyjnej.

Joanna Tyszka

Dyrektor Biura Zarządzania Zasobami Ludzkimi Grupy LOTOS, Lider Strategii CSR w obszarze inwestowania w zasoby ludzkie

Celem polityki personalnej Grupy Kapitałowej LOTOS w świetle strategii CSR na lata 2012-2015 jest zapewnienie i rozwój wysokokwalifikowanych pracowników niezbędnych dla skutecznej realizacji strategii biznesowej oraz doskonalenie kultury organizacyjnej w oparciu o przyjęte wartości. Pracownicy stanowią nasz kluczowy kapitał, dlatego rozwijamy ich kompetencje, budujemy zaangażowanie i stwarzamy okoliczności sprzyjające identyfikacji z wartościami decydującymi o kulturze organizacyjnej.

Polityka personalna prowadzona jest w sposób kompleksowy i strategiczny. Przy jej realizacji kierujemy się zasadami dostępności dla pracowników, spójności wszystkich systemów i rozwiązań, elastyczności w stosunku do potrzeb biznesu, a przede wszystkim odpowiedzialności za efekty pracy. Prowadzone przez nas działania mają charakter długofalowy i opierają się na stałym stosowaniu i doskonaleniu dobrych praktyk w zakresie odpowiedzialnej rekrutacji i zatrudniania, ułatwiania adaptacji do środowiska pracy, tworzenia systemów podnoszenia kwalifikacji, oceny i motywowania pracowników, przestrzegania zasad etycznych i zasad bezpieczeństwa pracy.

Dążąc do zapewnienia obsady stanowisk zgodnie z potrzebami biznesowymi, dbamy o komunikację z kandydatami do pracy poprzez zapewnienie im dostępu do informacji m.in. w trakcie spotkań podczas targów pracy, współpracę z uczelniami wyższymi i technicznymi szkołami średnimi, organizację praktyk, staży i programów stypendialnych. Prowadzimy procesy rekrutacyjne w sposób transparentny i obiektywny, wykorzystując nowoczesne metody oceny potencjału kandydatów. Stwarzamy szanse awansu poziomego i pionowego, poprzez możliwość udziału w traktowanych priorytetowo procesach rekrutacji wewnętrznej.

Doskonalimy kulturę organizacyjną w oparciu o przyjęte wartości, nie tylko prezentując je w naszych programach i działaniach, ale także promując je w ramach szkoleń (w tym adaptacyjnych), podkreślając ich wagę i oceniając ich przestrzeganie w trakcie okresowych ocen pracowników, opisując je i promując poprzez przyjęty Kodeks etyki. Wywieramy pozytywny wpływ na praktyki zatrudnienia, motywowania i budowania kultury organizacyjnej poprzez przygotowywanie i sukcesywne wdrażanie optymalnych rozwiązań w całej Grupie Kapitałowej LOTOS.

W mijającym roku wdrożyliśmy w całej grupie kapitałowej system informatyczny SAP HCM. Usprawnia on proces zarządzania danymi pracowniczymi oraz ich raportowanie, ale również wychodzi naprzeciw potrzebom kadry kierowniczej i pracowników, ułatwiając im dostęp do informacji i korzystanie z narzędzi służących do obsługi spraw kadrowych poprzez portal samoobsługowy - Portal HR.

Wszystkie te systemowe i ciągłe działania potwierdzają, że dla LOTOSU pracownicy są największą wartością. Ich wysokie kompetencje oraz zaangażowanie są naszą siłą, a ich potencjał znajduje swoje odzwierciedlenie w innowacyjnym rozwoju firmy. Jesteśmy postrzegani jako solidny i ceniony pracodawca, propagujemy standardy społecznej odpowiedzialności, przestrzegamy zasad odnoszących się do każdej strefy życia społecznego, przeciwdziałamy dyskryminacji w sferze zatrudniania i awansów. Troska o rozwój zawodowy, doskonalenie wiedzy i umiejętności pracowników idzie w parze z dbałością o dobrą atmosferę i przyjazne relacje między ludźmi w miejscu pracy. Cenimy otwartą komunikację, umiejętność współpracy oraz partnerskie relacje między kadrą kierowniczą i pracownikami.

Potwierdzenie jakości naszych działań zyskaliśmy w ocenie dokonanej przez Kapitułę Konkursu Lider Zarządzania Zasobami Ludzkimi Instytutu Pracy i Spraw Socjalnych, która przyznała Grupie LOTOS w 2013 r. tytuł Lidera Zarządzania Zasobami Ludzkimi oraz Złotą Statuetkę za wybitne osiągnięcia we wszystkich obszarach zarządzania zasobami ludzkimi. Tytuł Najlepszego Pracodawcy 2013 r. zawdzięczamy także wynikom Badania satysfakcji i zaangażowania pracowników Spółki, przeprowadzonego zgodnie z metodyką Aon Hewitt. Większość naszych pracowników uważa, że Grupa LOTOS to jedno z najlepszych miejsc pracy dla osób o podobnych umiejętnościach i doświadczeniu zawodowym. Uzyskane wyniki znacznie wyróżniają naszą firmę na tle branży oraz innych dużych firm w Polsce.

Odpowiedzialny pracodawca

- dane podlegały weryfikacji

[Zobacz pełen tekst Niezależnego Raportu Atestującego >](#)

Zatrudnienie w spółkach Grupy Kapitałowej LOTOS

Spółka	31.12.2011 r.	31.12.2012 r.	31.12.2013 r.
Grupa LOTOS	1.329	1.349	1.345
LOTOS Asfalt	301	254	202
LOTOS Terminale ⁽¹⁾ wraz ze spółkami z niezależnymi	236	236	245
LOTOS Gaz w likwidacji	1	1	1
LOTOS Infrastruktura ⁽²⁾	74	75	75
LOTOS Kolej	717	812	833
LOTOS Lab	152	153	156
LOTOS Ochrona	160	161	162
LOTOS Oil	340	338	317
LOTOS Paliwa	263	270	272
LOTOS Park Technologiczny	1	1	1
LOTOS Petrobaltic wraz ze wszystkimi spółkami z niezależnymi	550	553	557
LOTOS Serwis	697	697	684
LOTOS Straż	88	89	89
LOTOS-Air BP ⁽³⁾	11	26	44

⁽¹⁾ Przed 2013 r. LOTOS Czechowice.

⁽²⁾ Przed 2013 r. LOTOS Jasło.

⁽³⁾ Przed 2013 r. LOTOS Tank.

Pracownicy Grupy Kapitałowej LOTOS według rodzaju umowy o pracę w 2013 r. – mężczyźni

Spółka	Umowy czasowe		Umowy na czas nieokreślony	
	pełnozatrudnieni	niepełnozatrudnieni	pełnozatrudnieni	niepełnozatrudnieni
Grupa LOTOS	133	3	778	15
LOTOS Asfalt	15	0	146	0
LOTOS Kolej	204	9	539	0
LOTOS Oil	27	0	197	1
LOTOS Petrobaltic wraz ze spółkami z niezależnymi i LOTOS Geonaftha, LOTOS Norge i Energobaltic	80	1	371	1
LOTOS Air BP	30	0	10	0

Pracownicy Grupy Kapitałowej LOTOS według rodzaju umowy o pracę w 2013 r. – kobiety

Spółka	Umowy czasowe		Umowy na czas nieokreślony	
	pełnozatrudnieni	niepełnozatrudnieni	pełnozatrudnieni	niepełnozatrudnieni
Grupa LOTOS	71	0	344	1
LOTOS Asfalt	6	0	35	0
LOTOS Kolej	36	0	45	0
LOTOS Oil	11	0	81	0
LOTOS Petrobaltic wraz z spółkami zależnymi i LOTOS Geonafita, LOTOS Norge i Energobaltic	22	0	67	3
LOTOS Air BP	1	0	3	0

Nasze cele w zakresie polityki personalnej wynikające ze strategii biznesowej oraz strategii CSR założone na 2013 r. zostały zrealizowane.

Zapewniliśmy odpowiednią liczbę wysokokwalifikowanych pracowników niezbędnych dla skutecznej realizacji strategii biznesowej.

Wdrożony system *e-rekrutacji* zwiększył obiektywizm i efektywność procesów rekrutacyjnych w całej grupie kapitałowej poprzez szybką publikację ogłoszeń w kilku mediach jednocześnie, sprawne przeszukiwanie bazy kandydatów dzięki zastosowaniu elektronicznego formularza aplikacyjnego i wyszukiwarek, gromadzenie i wymianę informacji o kandydatach z zachowaniem najwyższych standardów bezpieczeństwa, śledzenie statystyk skuteczności ogłoszeń. Podjęte działania rekrutacyjne pozwoliły na zatrudnienie osób o wymaganych kwalifikacjach. W kolejnym kroku planujemy opublikowanie „Przewodnika rekrutera” dla osób odpowiedzialnych za koordynowanie procesów doboru pracowników w spółkach Grupy Kapitałowej LOTOS i kierowników komórek organizacyjnych planujących zatrudnienie nowych pracowników. Ponadto, w ramach dzielenia się wiedzą i dobrymi praktykami, dotyczącymi prowadzenia procesu doboru pracowników, oceny kompetencji kandydatów w celu budowania efektywnych zespołów realizowane będą szkolenia wewnętrzne.

Kluczowe działania rozwojowe w 2013 r. koncentrowały się na realizacji Programu Sukcesji, przygotowanym w celu zapewnienia ciągłości zarządzania na kluczowych stanowiskach w Grupie Kapitałowej LOTOS, identyfikacji i rozwoju potencjału kierowniczego w spółce LOTOS Kolej (Program Akademia Menedżera) oraz rozwoju kluczowych pracowników poprzez coaching w spółce LOTOS Terminale. Obok działań szkoleniowo-rozwojowych realizowanych w ramach Akademii LOTOS nabywanie i poszerzanie wiedzy merytorycznej i podnoszenie kwalifikacji na zajmowanym stanowisku pracy odbywa się zgodnie z planami szkoleń dla każdej ze spółek na dany rok, które przygotowane są z uwzględnieniem zadań i celów rozwojowych pracowników uzgodnionych podczas oceny okresowej.

Szkolenia specjalistyczne oraz koszty nauki na studiach podyplomowych pracowników finansowane są przez firmę w 100%, ponadto dofinansowujemy w 50% koszty nauki pracowników w szkołach wyższych w ramach uzupełniania wykształcenia oraz w 50% dofinansowujemy naukę języków obcych, których znajomość wskazana jest na stanowisku pracy.

W pełni wykorzystujemy potencjał naszych pracowników. Zbudowaliśmy kulturę dzielenia się wiedzą i korzystamy z doświadczenia i eksperckiej wiedzy pracowników 50+, angażując ich w proces rozwoju współpracowników. Mają oni możliwość przekazania cennej wiedzy podczas szkolenia w ramach Programu adaptacyjnego, pełnią rolę opiekunów nowo zatrudnionych pracowników czy trenerów podczas szkoleń wewnętrznych.

W 2013 r. poszerzyliśmy program szkolenia adaptacyjnego o zagadnienia dotyczące społecznej odpowiedzialności biznesu oraz zagadnienia etyczne zapisane w Kodeksie etyki. Wdrożyliśmy Program adaptacyjny dla pracowników w kolejnych spółkach: LOTOS Lab, LOTOS Straż, LOTOS Asphalt, a planujemy jego wprowadzenie w LOTOS Paliwa, LOTOS-Air BP i LOTOS Ochrona z uwzględnieniem formuły e-learningowej.

Wysokie wyniki ostatniej oceny okresowej pracowników (SOOP), którą objęto większość pracowników spółek Grupy Kapitałowej LOTOS, wskazują efektywność narzędzi z zakresu rekrutacji, adaptacji, szkolenia i rozwoju oraz motywowania pracowników. Ocenie okresowej podlegają wszyscy pracownicy zatrudnieni na podstawie umowy o pracę, którzy w terminie przeprowadzanej oceny mają co najmniej 6-miesięczny staż w danej komórce organizacyjnej. Osoba oceniająca musi również posiadać w terminie oceny co najmniej półroczny staż pracy na danym stanowisku.

W spółkach grupy kapitałowej, w których wdrożono SOOP, ocenionych zostało w 2013 r. średnio ok. 91,8% zatrudnionych bez względu na płeć, czyli ok. 4,5 tys. pracowników (w Grupie LOTOS 94,6%).

Wskaźnik realizacji SOOP mieści się w założonym przedziale wartości 75–100%. W 2013 r. oceną objęci byli pracownicy Grupy LOTOS oraz spółek: LOTOS Paliwa, LOTOS Asphalt, LOTOS Oil, LOTOS Kolej, LOTOS Ochrona, LOTOS Straż, LOTOS Lab, LOTOS Serwis i LOTOS Petrobaltic. Wszystkie spółki Grupy Kapitałowej LOTOS od 2014 r. zostaną objęte nowym SOOP w systemie informatycznym SAP/HCM, a sam proces oceny będzie przebiegał elektronicznie w nowym Portalu HR.

Udoskonaliliśmy kulturę organizacyjną w oparciu o przyjęte wartości.

Nasze działania w tym zakresie koncentrowały się w 2013 r. m.in. na opracowaniu nowego systemu okresowych ocen pracowniczych promującego zachowania zgodne z pożądanymi dla firmy wartościami. Przygotowaliśmy wspólny dla całej Grupy Kapitałowej LOTOS *Model kompetencji* i powiązaną z nim *Mapę Stanowisk*. Model określa wymogi kompetencyjne dla wszystkich stanowisk funkcjonujących w ramach grupy kapitałowej, które stanowią kryteria oceny zatrudnionych pracowników oraz kryteria rekrutacji potencjalnych pracowników. Pierwsza ocena ok. 5 tys. pracowników według nowych, jednolitych zasad odbędzie się w 2014 r. i poprzedzona będzie warsztatami dla pracowników oceniających oraz spotkaniami informacyjnymi dla wszystkich ocenianych pracowników. Wdrożenie SOOP w całej grupie kapitałowej zapewni obiektywizm oraz porównywalność ocen, pozwoli na wyznaczanie i monitorowanie celów zawodowych oraz rozwojowych pracowników.

W 2013 r. przeprowadziliśmy *Badanie zaangażowania i satysfakcji pracowników Grupy LOTOS*. Uzyskany wynik zaangażowania na poziomie 72% i satysfakcji w wysokości 77% uplasował nas w gronie Laureatów Konkursu organizowanego przez Aon Hewitt *Najlepsi Pracodawcy 2013 r.*

W 2014 r. obejmujemy badaniem wszystkie spółki grupy kapitałowej, zgodnie z przyjętą przez Grupę LOTOS metodą zapewniającą anonimowość danych, porównywalność wyników na tle organizacji oraz na tle innych przedsiębiorstw na polskim rynku.

Kluczowym czynnikiem dla każdej organizacji w drodze do osiągnięcia stabilnych wyników biznesowych są zadowoleni i zaangażowani pracownicy. W badaniu zaangażowania i satysfakcji pracownicy najwyżej ocenili warunki pracy, czyli fakt, że ich miejsce pracy jest odpowiednio dostosowane do typu wykonywanych zadań. Ponadto cenią sobie możliwość zachowania równowagi między pracą i życiem osobistym, a powierzane im zadania zawodowe traktują jako interesujące, ciekawe i rozwijające. Doceniają również wsparcie przełożonych oraz dobrą atmosferę współpracy w zespołach.

Urlopy związane z narodzinami dziecka w Grupie LOTOS

Rok	Osoby, które odeszły na urlop związany z narodzinami dziecka		Osoby, które wróciły z urlopu związanego z narodzinami dziecka		Osoby, których stosunek pracy uległ rozwiązaniu w okresie do roku od powrotu	
	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni
2011	14	-	13	-	2	-
2012	19	2	14	2	-	-
2013	22	0	17	0	0	0

System wynagrodzeń w Grupie Kapitałowej LOTOS zapewnia płacę adekwatną do zajmowanego stanowiska i zakresu zadań. Dodatkowo pracownicy otrzymują premię roczną uzależnioną od wyniku finansowego całej grupy kapitałowej. Osoby, które zrealizują wyznaczone im indywidualne cele i zadania w danym okresie mają szansę na kwartalną nagrodę motywacyjną. Najbardziej zaangażowani i wyróżniający się pracownicy są doceniani finansowo nagrodami przyznawanymi przez Dyrektora Generalnego. Staramy się oferować pracownikom atrakcyjne stawki wynagrodzenia zasadniczego, jednak musimy uwzględnić specyfikę naszego rynku pracy oraz wewnętrzne uwarunkowania działalności. W 2013 r. relacja średniego wynagrodzenia zasadniczego kobiet i mężczyzn w Grupie LOTOS wynosiła 130% z korzyścią dla mężczyzn.

Stosunek podstawowego oraz faktycznego wynagrodzenia kobiet i mężczyzn według zajmowanego stanowiska

[stan na 31.12.2013 r.]

Kategoria zatrudnienia	Stosunek podstawowego wynagrodzenia mężczyzn do podstawowego wynagrodzenia kobiet [%]	Stosunek średniej płacy / faktycznego wynagrodzenia / mężczyzn do średniej płacy kobiet [%]
Grupa LOTOS		
Ka dra kierownicza wyższego szczebla	75	96
Ka dra kierownicza niższego szczebla	108	124
Administracja	110	148
Produkcja	71	166
RAZEM	110	130
LOTOS Asfalt		
Ka dra kierownicza wyższego szczebla	63	82
Ka dra kierownicza niższego szczebla	102	119
Administracja	97	139
Produkcja	57	121
RAZEM	71	121

LOTOS Kolej		
Ka d ra kierownicza wyższego szczebla	117	123
Ka d ra kierownicza niższego szczebla	98	125
Administra cja	105	128
Produkcja	100	162
RAZEM	100	137
LOTOS Oil		
Ka d ra kierownicza niższego szczebla	100	98
Administra cja	136	121
Produkcja	91	150
RAZEM	98	128
LOTOS-Air BP		
Ka d ra kierownicza wyższego szczebla	96	89
Ka d ra kierownicza niższego szczebla	68	84
Administra cja	148	113
RAZEM	114	71
LOTOS Petrobaltic		
Ka d ra kierownicza wyższego szczebla	89	139
Ka d ra kierownicza niższego szczebla	111	147
Administra cja	131	147
RAZEM	131	157
LOTOS Geonafra		
Ka d ra kierownicza wyższego szczebla	91	144
Ka d ra kierownicza niższego szczebla	58	81
Administra cja	123	112
Produkcja	51	108
RAZEM	51	99
LOTOS Norge		
Za rząd	100	0
Ka d ra kierownicza wyższego szczebla	90	0

Kadra kierownicza niższego szczebla	194	0
Administracja	0	0
Produkcja	0	0
RAZEM	0	
Energobaltic		
Produkcja	74	108
RAZEM	92	133

Grupa Kapitałowa LOTOS gwarantuje atrakcyjne środowisko pracy oraz możliwość rozwoju zawodowego i bogaty pakiet socjalny wszystkim pracownikom, niezależnie od płci i wieku. Zatrudnieni bez względu na to, czy pracują na czas określony, czy nieokreślony, w pełnym lub niepełnym wymiarze czasu pracy korzystają z pakietu tych samych świadczeń dodatkowych, zagwarantowanych w Zakładowym Układzie Zbiorowym Pracy pracowników Grupy LOTOS (ZUZP) i Regulaminie korzystania z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. W Grupie LOTOS 95,3% pracowników objętych jest ZUZP. Pozostała część pracowników należy do najwyższej kadry zarządczej, której zasady zatrudniania i wynagradzania ustala Zarząd z uwzględnieniem obowiązujących przepisów prawa pracy. Wszystkie spółki wchodzące w skład grupy kapitałowej posiadają ZUZP lub regulaminy wynagradzania, których zapisy są tożsame z ZUZP Grupy LOTOS, a procent pracowników objętych postanowieniami tych dokumentów wynosi od 99,5% do 99,9%.

Każdy pracownik ma możliwość skorzystania z dodatkowej opieki medycznej niepublicznego zakładu opieki zdrowotnej oraz z opieki stomatologicznej w ramach abonamentów opłacanych przez pracodawcę. Udzielane są urlopy macierzyńskie, urlopy ojcowskie, dodatkowe urlopy macierzyńskie zgodnie z przepisami prawa. Firma oferuje pomoc socjalną w postaci pożyczek, zapomóg, dofinansowania wypoczynku pracowników i ich dzieci. Dodatkowo pracownicy odchodzący na emeryturę lub rentę otrzymują odprawy emerytalno-rentowe na korzystniejszych warunkach niż stanowią przepisy Kodeksu pracy. Emeryci i renciści mają również możliwość korzystania z dodatkowej opieki medycznej niepublicznego zakładu opieki zdrowotnej i opieki stomatologicznej na koszt byłego pracodawcy.

Grupa Kapitałowa LOTOS umożliwia pracownikom wykupienie kart członkowskich do klubów sportowych w ramach Programu Benefit, dzięki czemu mogą taniej korzystać z obiektów i zajęć sportowych.

Pracownikom oferujemy także możliwość korzystania z programów emerytalnych. Obecnie 13 spółek grupy kapitałowej korzysta z programu grupowego ubezpieczenia na życie połączonego z funduszem kapitałowym, który został przygotowany w 2001 r. specjalnie dla Grupy Kapitałowej LOTOS. Fundusz jest w całości opłacany przez pracodawcę, a przystąpienie do niego jest dobrowolne i obejmuje wszystkich pracowników zatrudnionych na umowę o pracę, którzy nie ukończyli 70. roku życia i mają zdolność ubezpieczeniową. Oszczędzanie na emeryturę w ramach III filaru jest istotnym elementem odpowiedzialnego planowania osobistej przyszłości finansowej, dlatego staramy się zabezpieczyć przyszłość naszych pracowników.

Na koniec 2013 r. 79,7% pracowników Grupy Kapitałowej LOTOS objętych było grupowym ubezpieczeniem, a w Grupie LOTOS 89,2%.

Dokonane wpłaty z tytułu ubezpieczenia pracowników z funduszem inwestycyjnym (III filar) w tys. zł

	2011	2012	2013
Grupa LOTOS	3.465	3.519	3.587
Grupa Kapitałowa LOTOS	10339	11.182	11.261

Grupa Kapitałowa LOTOS zapewnia odpowiednie warunki do efektywnego rozwoju oraz praktycznego zastosowania nabywanej wiedzy i umiejętności wszystkich pracowników, przez cały czas trwania stosunku pracy. Cele i zadania określone w krótko i długoterminowych planach rozwojowych grupy kapitałowej znajdują odzwierciedlenie w planach rozwojowych ustalanych corocznie podczas oceny okresowej pracowników. Niezależnie od wieku i czasu przejścia na emeryturę, pracownicy mają możliwość uczestniczenia w zdobywaniu bądź poszerzaniu wiedzy i uprawnień zawodowych oraz umiejętności ogólnorozwojowych. Dla tych pracowników, którzy w okresie dwóch lat przed dniem nabycia uprawnień emerytalnych, podejmą decyzję o przejściu na emeryturę, istnieje możliwość zmiany umowy o pracę z zapisem wzrostu o 8,5% miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego. Ponadto, w związku z przejściem na emeryturę, pracownikom przysługuje jednorazowa odprawa pieniężna, której wysokość uzależniona jest od przepracowanego okresu. Odprawa może mieć wartość od jednomiesięcznego wynagrodzenia przy stażu pracy do 15 lat do 500% podstawy wymiaru po przepracowaniu 35 lat.

Od 30 lat działa Koło Emerytów i Rencistów, zrzeszające byłych pracowników Grupy Kapitałowej LOTOS. Wspierane jest finansowo przez Zarząd Grupy LOTOS, który przeznaczają na jego działalność znaczne środki finansowe. Zarząd Koła organizuje wycieczki krajoznawcze zarówno w Polsce, jak w innych regionach Europy, podczas których emeryci nie tylko zwiedzają, ale też propagują zdrowy tryb życia. Co roku w okresie Świąt Bożego Narodzenia Zarząd Spółki spotyka się z ok. 600 emerytami, doceniając ich wkład w rozwój firmy.

W 2013 r. w ramach wywierania pozytywnego wpływu na praktyki zatrudnienia, motywowania, budowania kultury pracy opartej na przyjętych wartościach na stacjach paliw LOTOS realizowaliśmy działania wspierające proces rekrutacji, motywowania oraz budowania kultury pracy opartej na przyjętych wartościach. Opracowaliśmy profil optymalnego pracownika na stanowisku sprzedawcy oraz zarządzającego stacją paliw, który w połączeniu z wypracowanymi standardami przeprowadzania rozmów rekrutacyjnych oraz szkoleniami dla kierowników obszarów usprawnia proces oceny i wyboru przyszłych pracowników stacji paliw. Przygotowaliśmy przejrzystą informację jak ubiegać się o pracę na stacjach w serwisie internetowym LOTOS Paliwa. W celu zwiększenia motywacji pracowników na stacjach paliw przeprowadziliśmy w 2013 r. 15 konkursów zwiększających aktywność sprzedażową.

Przeanalizowaliśmy zasady budowania kultury pracy z uwzględnieniem pożądaných wartości i opracowaliśmy program *Jeden dzień z życia stacji*. Każdy pracownik LOTOS Paliwa pracuje jeden dzień na stacji. Uczestniczy w obsłudze klienta, zachęca klientów do zakupu towarów w sklepie, uzupełnia towary, asystuje przy obsłudze dystrybutora, tym samym wykazuje istotność pracy wykonywanej na stacji. W programie uczestniczyło w 2013 r. ok. 200 pracowników spółki, którzy pomagali ukazać pracownikom stacji, że ich praca jest bardzo ważna, a LOTOS to firma, z którą mogą się identyfikować i być z niej dumni.

W 2014 r. planowana jest kontynuacja konkursów i programów motywacyjnych na stacjach paliw LOTOS, a na przełomie kolejnego roku realizacja szkoleń e-learningowych zwiększających profesjonalizm i motywację pracowników sieci stacji paliw.

Trwa ciągły proces budowania świadomości biznesowej kadry kierowniczej

grupy kapitałowej uwzględniający wagę czynników społecznych, środowiskowych oraz z dziedziny ładu korporacyjnego w działalności przedsiębiorstwa. Jego skuteczność potwierdza wynik oceny okresowej.

W 2013 r. ponad 90% wszystkich ocenionych pracowników uzyskało dobre i bardzo dobre wyniki w zakresie kryterium uwzględniającego wagę czynników społecznych i ładu korporacyjnego, a wśród kadry kierowniczej było aż 96% ocen bardzo dobrych.

Naszą politykę szkoleniową wyróżniają działania rozwojowe prowadzone długofalowo i konsekwentnie, wspierane przez wybitne autorytety zasiadające w Radzie Naukowej Akademii LOTOS. Do grona tego należą: prof. Jerzy Hausner, prof. Witold Orłowski, prof. Janusz Rachoń, dr Mirosław Gronicki, prof. Wojciech Rybowski, dr Jan Szomburg i prof. Edmund Wittbrodt.

W 2014 r. będziemy obchodzić dziesięciolecie Akademii LOTOS, projektu szkoleniowo-rozwojowego, którego celem jest tworzenie partnerskiego zespołu oraz budowanie Grupy Kapitałowej LOTOS jako nowoczesnej, sprawnej oraz konkurencyjnej organizacji.

Akademia LOTOS jest cenionym w świecie nauki i biznesu systemem kompleksowego rozwoju pracowników. W 2013 r. zrealizowaliśmy w jej ramach szereg projektów szkoleniowo-rozwojowych.

- **Program Sukcesji Grupy Kapitałowej LOTOS, który** gwarantuje realizację strategii biznesowej m.in. poprzez zapewnienie ciągłości procesu zarządzania na kluczowych stanowiskach, jasne definiowanie ścieżek awansu, zmniejszenie ryzyka doboru nieodpowiedniego kandydata do awansu.
- **Program rozwojowy „Akademia Menedżera w LOTOS Kolej”**, którego głównym celem jest zapewnienie realizacji strategii spółki poprzez przyśpieszenie rozwoju i utrzymanie kluczowych pracowników. Realizacja Programu pozwala na identyfikację i pełniejsze korzystanie z potencjału zatrudnionych osób, zwiększenie efektywności pracowników oraz motywacji do rozwoju kompetencji istotnych z punktu widzenia pracodawcy, lepsze przygotowanie pracowników do podejmowania kluczowych funkcji, zaspokojenie potrzeby awansu wśród pracowników.
- **Coaching w LOTOS Terminale** jako narzędzie rozwijania kompetencji ważnych z punktu widzenia funkcji pełnionych przez najwyższą kadrę kierowniczą. Podstawowym założeniem działań rozwojowych było wzmocnienie kompetencji kierowniczych wskazanych osób o wiedzę na temat siebie, swojej roli w organizacji, słabych i mocnych stron raz wypracowanie pod okiem coacha własnych rozwiązań i nowych strategii działania.
- **Szkolenia „Sytuacyjne Przywództwo Zespołowe”**. Dwudniowy licencjonowany warsztat mający na celu zwiększenie efektywności pracy zespołów pracowniczych poprzez rozwój kompetencji przywódczych kadry kierowniczej.
- **Wewnętrzne projekty szkoleniowe – Akademia LOTOS dzieli się wiedzą:**
 - szkolenia adaptacyjne, podczas których starsi stażem koledzy przekazują informacje dotyczące zasad funkcjonowania firmy, Kodeksu etyki, CSR, procesów, procedur oraz technologii przerobu ropy naftowej i produktów powstających w wyniku pracy rafinerii,
 - szkolenia podstawowe dla pracowników produkcji w ramach procesu certyfikowania wiedzy, gdzie trenerzy wewnętrzni dzielą się wiedzą z obszaru techniki i technologii, niezbędnej do pracy na stanowisku aparaturowego,
 - wewnętrzne warsztaty wymiany wiedzy – zajęcia grupowe, dotyczące wybranych obszarów funkcjonowania firmy z wykorzystaniem wiedzy i doświadczenia zawodowego pracowników 50+.

- **Kalendarz szkoleń – rozwój indywidualnych kompetencji pracowników** poprzez udział w szkoleniach, kursach i warsztatach obejmujących zagadnienia wynikające z analizy wyników okresowych ocen pracowników, planów rozwojowych pracowników w poszczególnych komórkach organizacyjnych oraz potrzeb rozwojowych firmy.

Wyzwania w perspektywie realizacji strategii do 2015 r.

W planach, oprócz kontynuacji dotychczasowych projektów szkoleniowo-rozwojowych, mamy:

- realizację II edycji Programu Mistrz w celu przygotowywania kolejnej grupy kadry rezerwowej w obszarze produkcji. Planowane jest przeprowadzenie badania Development Center mającego na celu zbadanie potencjału pracowników w obszarze kompetencji zdiagnozowanych jako istotne na stanowisku mistrza oraz realizacja 7-modułowego cyklu szkoleń miękkich;
- przygotowanie nowego programu rozwojowego skierowanego do pracowników z 3-5 letnim stażem pracy w Grupie Kapitałowej LOTOS. Celem programu będzie przeciwdziałanie spadkowi zaangażowania i odejściom z firmy tej grupy pracowników. Program będzie uwzględniał wykorzystanie takich form stymulacji rozwoju, jak: projekty szkoleniowo-integracyjne, gry symulacyjne, job rotation oraz e-learning.
- wdrożenie programu dla trenerów wewnętrznych grupy kapitałowej w celu przygotowania wyselekcjonowanej grupy pracowników z unikalną wiedzą, cenną dla szerszego grona osób, chcących się nią dzielić i mających ku temu predyspozycje.

Perspektywy rozwoju do 2020 r.

Będziemy stale podejmować działania zmierzające do zapewnienia wykwalifikowanych pracowników, niezbędnych do skutecznej realizacji strategii biznesowej oraz doskonalenia kultury organizacyjnej w oparciu o przyjęte wartości.

Główne działania zaplanowane na najbliższe lata:

- Optymalizacja poziomu zatrudnienia w Grupie Kapitałowej LOTOS w związku z realizacją Programu Efektywność i Rozwój 2013-2015, wspomaganie procesów restrukturyzacji, alokacja pracowników w ramach kontynuacji job rotation.
- Budowanie wizerunku pracodawcy zapewniającego dostęp do najlepszych kandydatów oraz gwarantującego przyciąganie i zatrzymywanie najlepszych pracowników w firmie, w związku ze zmieniającą się sytuacją na rynku pracy. Aktywne działanie w ramach Koalicji na Rzecz Przyjaznej Rekrutacji, przestrzeganie Kodeksu Dobrych Praktyk, promowanie standardów rekrutacyjnych Grupy LOTOS na zewnątrz oraz ujednolicanie i podnoszenie standardów rekrutacyjnych wewnątrz Grupy Kapitałowej LOTOS, wdrożenie „Podręcznika rekrutera LOTOS” oraz „Poradnika rekrutacyjnego dla menedżerów LOTOS”, rozwój e-rekrutacji, wykorzystywanie portali społecznościowych w komunikacji z otoczeniem.
- Wzmacnianie kultury zaangażowania poprzez prowadzenie regularnych badań opinii pracowników w celu rozpoznania ich postaw, monitorowania satysfakcji i zaangażowania dla stworzenia środowiska pracy sprzyjającego osiągnięciu celów biznesowych. Promocja działań z zakresu HR wewnątrz grupy kapitałowej, doskonalenie komunikacji dotyczącej zasad awansowania, wynagradzania, motywowania pracowników i możliwości rozwoju. Budowanie świadomości biznesowej pracowników i kadry kierowniczej Grupy Kapitałowej LOTOS, uwzględniającej wagę czynników społecznych, środowiskowych oraz z dziedziny ładu korporacyjnego w działalności przedsiębiorstwa.
- Doskonalenie Systemu Okresowej Oceny Pracowników - narzędzia wykorzystywanego przez kadre menadżerską i pracowników HR, opartego o ocenę kompetencji kluczowych, menadżerskich i funkcyjnych oraz stopnia realizacji celów zawodowych i rozwojowych.

- Rozwój Akademii LOTOS - podejmowane działania szkoleniowo-rozwojowe będą służyły podwyższaniu priorytetowych kompetencji pracowników, identyfikacji talentów w obszarach firmy wymagających wzmocnienia i doskonalenia, rozpowszechnianiu wiedzy eksperckiej. Szkolenia zamknięte, realizowane w ramach Kalendarza szkoleń Akademii LOTOS dla wszystkich pracowników grupy kapitałowej, będą dostosowane w zakresie tematyki do potrzeb rozwojowych poszczególnych segmentów organizacji. Propagowana będzie formuła e-learningowa w rozwoju pracowników w odpowiedzi na coraz większy odsetek wśród pracowników firmy osób pomiędzy 25-35 rokiem życia, które preferują wykorzystanie nowoczesnych narzędzi informatycznych. Upowszechnianie kultury dzielenia się wiedzą w organizacji stanie się istotnym elementem polityki szkoleniowej.
- Doskonalenie systemu motywacyjnego w zakresie wynagrodzeń i świadczeń dodatkowych. Utrzymanie pozycji lidera na pomorskim rynku pracy, monitoring rynku wynagrodzeń i udział w badaniach wynagrodzeń przeprowadzanych przez specjalistyczne firmy z zakresu doradztwa personalnego m.in. dotyczącego efektywności rafinerii, przeprowadzane przez Solomon Associates.
- Rozwój systemu SAP HCM – rozwój funkcjonalności systemu wspomagającego zarządzanie obszarem HR w Grupie Kapitałowej LOTOS oraz Portalu HR – rozwiązania portalowego samoobsługi pracowniczej i menadżerskiej.

Prowadzone w najbliższych latach działania nakierowane będą na wzmocnienie strategicznej roli HR, umacnianie współpracy z kierownikami liniowymi, podkreślanie znaczenia kwestii HR w zarządzaniu oraz wskazywanie na możliwości osiągnięcia przewagi konkurencyjnej w obszarze zarządzania zasobami ludzkimi.

Pomocne dane

Pracownicy nowo zatrudnieni w 2013 r.

Grupa LOTOS	LOTOS Asfalt	LOTOS Kolej	LOTOS Oil	LOTOS-Air BP	LOTOS Paliwa	LOTOS Petrobaltic wraz ze spółkami zależnymi LOTOS Geonafta, LOTOS Norge, Energobaltic
73	11	41	11	20	28	109

Pracownicy zatrudnieni i zwolnieni oraz wskaźnik fluktuacji w 2013 r.

	Grupa LOTOS		LOTOS Asfalt		LOTOS Kolej		LOTOS Oil		LOTOS-Air BP		LOTOS Paliwa	
	liczba	fluktuacja [%]	liczba	fluktuacja [%]	liczba	fluktuacja [%]	liczba	fluktuacja [%]	liczba	fluktuacja [%]	liczba	fluktuacja [%]
Płeć												
Kobiety	48	3,57	19	9,41	13	1,56	11	3,47	3	6,82	23	8,46
Mężczyźni	101	7,51	56	27,72	50	6	35	11,04	18	40,91	25	9,19
Wiek												
<30 lat	31	2,3	9	4,46	14	1,68	5	1,58	8	18,18	11	4,04
30-50 lat	80	5,95	52	27,54	35	4,2	25	7,88	13	29,55	33	12,13
>50 lat	38	2,83	14	6,93	14	1,68	16	5,05	0	0	4	1,47
Razem	149	11,08	75	37,13	63	7,56	46	14,51	21	47,73	48	17,65

Pracownicy zatrudnieni i zwolnieni oraz wskaźnik fluktuacji w 2013 r. w Grupie Kapitałowej LOTOS Petrobaltic

	LOTOS Petrobaltic		LOTOS Geonafta		LOTOS Norge		Energobaltic	
	liczba	fluktuacja [%]	liczba	fluktuacja [%]	liczba	fluktuacja [%]	liczba	fluktuacja [%]
Płeć								
Kobiety	1		0		0		1	
Mężczyźni	50		2		1		0	
Wiek								
<30 lat	11		1		0		1	
30-50 lat	8		1		1		0	
>50 lat	32		0		0		0	
Razem	51				1		1	

Z uwagi na specyfikę działalności LOTOS Petrobaltic (wykonywanie pracy w ruchu ciągłym na platformach), w każdym roku pojawia się konieczność zatrudnienia osób z zewnątrz na czas zastępstw pracowników platform. Często występuje sytuacja, że dany pracownik zatrudniany jest kilkakrotnie na tych samych bądź różnych warunkach umowy o pracę. Jest to przyczyną wysokiego współczynnika fluktuacji w spółce.

Skład kadry pracowniczej w podziale na kategorie płci i wieku [stan na 31.12.2013 r.]

Wiek pracownika	Kategoria zatrudnienia	Liczba pracowników	Procent ogółu pracowników	Procent ogółu w kategorii wiekowej	Liczebność /kobiety/	Procent ogółu kobiet	Procent ogółu kobiet w kategorii wiekowej	Liczebność /mężczyźni/	Procent ogółu mężczyzn	Procent ogółu mężczyzn w kategorii wiekowej
Grupa LOTOS										
< 30 lat	Administracja	57 ✓	4,24 ✓	38,26 ✓	37 ✓	8,89 ✓	100 ✓	20 ✓	2,16 ✓	17,86 ✓
< 30 lat	Produkcja	92 ✓	6,84 ✓	61,74 ✓	0 ✓	0 ✓	0 ✓	92 ✓	9,9 ✓	82,14 ✓
< 30 lat	ŁĄCZNIE	149 ✓	11,08 ✓	100 ✓	37 ✓	8,89 ✓	100 ✓	112 ✓	12,06 ✓	100 ✓
30 - 50 lat	Zarząd	2 ✓	0,15 ✓	0,25 ✓	0 ✓	0 ✓	0 ✓	2 ✓	0,22 ✓	0,36 ✓
30 - 50 lat	Kadra kierownicza wyższego szczebla	27 ✓	2,01 ✓	3,31 ✓	4 ✓	0,96 ✓	1,51 ✓	23 ✓	2,48 ✓	4,18 ✓
30 - 50 lat	Kadra kierownicza niższego szczebla	74 ✓	5,50 ✓	9,08 ✓	31 ✓	7,45 ✓	11,7 ✓	43 ✓	4,63 ✓	7,82 ✓
30 - 50 lat	Administracja	399 ✓	29,66 ✓	48,96 ✓	230 ✓	55,30 ✓	86,79 ✓	169 ✓	18,19 ✓	30,73 ✓
30 - 50 lat	Produkcja	313 ✓	23,37 ✓	38,40 ✓	0 ✓	0 ✓	0 ✓	313 ✓	33,68 ✓	56,91 ✓
30 - 50 lat	ŁĄCZNIE	815 ✓	60,59 ✓	100 ✓	265 ✓	63,71 ✓	100 ✓	550 ✓	59,20 ✓	100 ✓
> 50 lat	Zarząd	3 ✓	0,22 ✓	0,79 ✓	0 ✓	0 ✓	0 ✓	3 ✓	0,32 ✓	1,12 ✓

> 50 lat	Kadra kierownicza wyższego szczebla	15 ✓	1,12 ✓	3,94 ✓	3 ✓	0,72 ✓	2,63 ✓	12 ✓	1,29 ✓	4,49 ✓
> 50 lat	Kadra kierownicza niższego szczebla	47 ✓	3,49 ✓	12,34 ✓	11 ✓	2,64 ✓	9,65 ✓	36 ✓	3,88 ✓	13,48 ✓
> 50 lat	Administracja	174 ✓	12,94 ✓	4567 ✓	99 ✓	23,80 ✓	86,84 ✓	75 ✓	8,07 ✓	28,09 ✓
> 50 lat	Produkcja	142 ✓	10,56 ✓	3727 ✓	1 ✓	0,24 ✓	0,88 ✓	141 ✓	15,18 ✓	52,81 ✓
> 50 lat	ŁĄCZNI	381 ✓	28,33 ✓	100 ✓	114 ✓	27,40 ✓	100 ✓	267 ✓	28,74 ✓	100 ✓
-	ŁĄCZNI	1345 ✓	100 ✓	- ✓	416 ✓	100 ✓	- ✓	929 ✓	100 ✓	- ✓

Wiek pracownika	Kategoria zatrudnienia	Liczba pracowników	Procent ogółu pracowników	Procent ogółu kategorii wiekowej	Liczebność kobiet	Procent ogółu kobiet	Procent ogółu kobiet kategorii wiekowej	Liczebność mężczyzn	Procent ogółu mężczyzn	Procent ogółu mężczyzn kategorii wiekowej
LOTOS Asfalt										
< 30 lat	Administracja	6 ✓	2,97 ✓	42,86 ✓	3 ✓	7,32 ✓	100 ✓	3 ✓	1,86 ✓	27,27 ✓
< 30 lat	Produkcja	8 ✓	3,96 ✓	57,14 ✓	0 ✓	0 ✓	0 ✓	8 ✓	4,97 ✓	72,73 ✓
< 30 lat	ŁĄCZNI	14 ✓	100 ✓	100 ✓	3 ✓	7,32 ✓	100 ✓	11 ✓	6,83 ✓	100 ✓
30 - 50 lat	Zarząd	0 ✓	0 ✓	0 ✓	0 ✓	0 ✓	0 ✓	0 ✓	0 ✓	0 ✓
30 - 50 lat	Kadra kierownicza wyższego szczebla	11 ✓	5,45 ✓	6,75 ✓	1 ✓	2,44 ✓	2,86 ✓	10 ✓	6,21 ✓	7,81 ✓
30 - 50 lat	Kadra kierownicza niższego szczebla	12 ✓	5,94 ✓	7,36 ✓	2 ✓	4,88 ✓	5,71 ✓	10 ✓	6,21 ✓	7,81 ✓
30 - 50 lat	Administracja	62 ✓	30,69 ✓	38,04 ✓	31 ✓	75,6 ✓	88,57 ✓	31 ✓	19,25 ✓	24,22 ✓
30 - 50 lat	Produkcja	78 ✓	38,61 ✓	47,85 ✓	1 ✓	2,44 ✓	2,86 ✓	77 ✓	47,84 ✓	60,16 ✓
30 - 50 lat	ŁĄCZNI	163 ✓	80,69 ✓	100 ✓	35 ✓	85,36 ✓	100 ✓	128 ✓	79,51 ✓	100 ✓
> 50 lat	Zarząd	1 ✓	0,5 ✓	4 ✓	0 ✓	0 ✓	0 ✓	1 ✓	0,62 ✓	4,55 ✓
> 50 lat	Kadra kierownicza wyższego szczebla	2 ✓	0,99 ✓	8 ✓	0 ✓	0 ✓	0 ✓	2 ✓	1,24 ✓	9,09 ✓
> 50 lat	Kadra kierownicza niższego szczebla	2 ✓	0,99 ✓	8 ✓	0 ✓	0 ✓	0 ✓	2 ✓	1,24 ✓	9,09 ✓
> 50 lat	Administracja	5 ✓	2,48 ✓	20 ✓	3 ✓	7,32 ✓	100 ✓	2 ✓	1,24 ✓	9,09 ✓
> 50 lat	Produkcja	15 ✓	7,42 ✓	60 ✓	0 ✓	0 ✓	0 ✓	15 ✓	9,32 ✓	68,18 ✓
> 50 lat	ŁĄCZNI	25 ✓	12,38 ✓	100 ✓	3 ✓	7,32 ✓	100 ✓	22 ✓	13,66 ✓	100 ✓
-	ŁĄCZNI	202 ✓	100 ✓	- ✓	41 ✓	100 ✓	- ✓	161 ✓	100 ✓	- ✓

Wiek pracownika	Kategoria zatrudnienia	Liczba pracowników	Procent ogółu pracowników	Procent ogółu w kategorii wiekowej	Liczebność /kobiety/	Procent ogółu kobiet	Procent ogółu kobiet w kategorii wiekowej	Liczebność /mężczyźni/	Procent ogółu mężczyzn	Procent ogółu mężczyzn w kategorii wiekowej
LOTOS Kolej										
< 30 lat	Kadra kierownicza niższego szczebla	1 ✓	0,12 ✓	1,05 ✓	0 ✓	0 ✓	0 ✓	1 ✓	0,13 ✓	1,39 ✓
< 30 lat	Administracja	14 ✓	1,68 ✓	14,74 ✓	9 ✓	11,11 ✓	39,13 ✓	5 ✓	0,66 ✓	6,94 ✓
< 30 lat	Produkcja	80 ✓	9,6 ✓	84,21 ✓	14 ✓	17,29 ✓	60,87 ✓	66 ✓	8,78 ✓	91,76 ✓
< 30 lat	ŁĄCZNIE	95 ✓	11,4 ✓	100 ✓	23 ✓	28,4 ✓	100 ✓	72 ✓	9,57 ✓	100 ✓
30 - 50 lat	Zarząd	0 ✓	0 ✓	0 ✓	0 ✓	0 ✓	0 ✓	0 ✓	0 ✓	0 ✓
30 - 50 lat	Kadra kierownicza wyższego szczebla	2 ✓	0,24 ✓	0,41 ✓	1 ✓	1,23 ✓	2,13 ✓	1 ✓	0,13 ✓	0,22 ✓
30 - 50 lat	Kadra kierownicza niższego szczebla	17 ✓	2,04 ✓	3,45 ✓	5 ✓	6,17 ✓	10,64 ✓	12 ✓	1,60 ✓	2,69 ✓
30 - 50 lat	Administracja	45 ✓	5,40 ✓	9,13 ✓	19 ✓	23,46 ✓	40,43 ✓	26 ✓	3,46 ✓	5,83 ✓
30 - 50 lat	Produkcja	429 ✓	51,51 ✓	87,02 ✓	22 ✓	27,16 ✓	46,81 ✓	407 ✓	54,12 ✓	91,26 ✓
30 - 50 lat	ŁĄCZNIE	493 ✓	59,19 ✓	100 ✓	47 ✓	58,02 ✓	100 ✓	446 ✓	59,31 ✓	100 ✓
> 50 lat	Zarząd	1 ✓	0,12 ✓	0,41 ✓	0 ✓	0 ✓	0 ✓	1 ✓	0,13 ✓	0,43 ✓
> 50 lat	Kadra kierownicza wyższego szczebla	4 ✓	0,48 ✓	1,63 ✓	1 ✓	1,23 ✓	9,09 ✓	3 ✓	0,40 ✓	1,28 ✓
> 50 lat	Kadra kierownicza niższego szczebla	9 ✓	1,08 ✓	3,67 ✓	1 ✓	1,23 ✓	9,09 ✓	8 ✓	1,06 ✓	3,42 ✓
> 50 lat	Administracja	26 ✓	3,12 ✓	10,61 ✓	5 ✓	6,18 ✓	45,45 ✓	21 ✓	2,79 ✓	8,97 ✓
> 50 lat	Produkcja	205 ✓	24,61 ✓	83,67 ✓	4 ✓	4,94 ✓	36,36 ✓	201 ✓	26,74 ✓	85,90 ✓
> 50 lat	ŁĄCZNIE	245 ✓	29,41 ✓	100 ✓	11 ✓	13,58 ✓	100 ✓	234 ✓	31,12 ✓	100 ✓
-	ŁĄCZNIE	833 ✓	100 ✓	- ✓	81 ✓	100 ✓	- ✓	752 ✓	100 ✓	- ✓

Wiek pracownika	Kategoria zatrudnienia	Liczba pracowników	Procent ogółu pracowników	Procent ogółu w kategorii wiekowej	Liczebność /kobiety/	Procent ogółu kobiet	Procent ogółu kobiet w kategorii wiekowej	Liczebność /mężczyźni/	Procent ogółu mężczyzn	Procent ogółu mężczyzn w kategorii wiekowej
LOTOS Oil										
< 30 lat	Administracja	20 ✓	6,3 ✓	62,5 ✓	12 ✓	13,04 ✓	100 ✓	8 ✓	3,56 ✓	40 ✓
< 30 lat	Produkcja	12 ✓	3,79 ✓	37,5 ✓	0 ✓	0 ✓	0 ✓	12 ✓	5,33 ✓	60 ✓
< 30 lat	ŁĄCZNIE	32 ✓	10,09 ✓	100 ✓	12 ✓	13,04 ✓	100 ✓	20 ✓	8,89 ✓	100 ✓
30 - 50 lat	Zarząd	1 ✓	0,32 ✓	0,47 ✓	0 ✓	0 ✓	0 ✓	1 ✓	0,44 ✓	0,69 ✓
30 - 50 lat	Kadra kierownicza wyższego szczebla	5 ✓	1,58 ✓	2,36 ✓	0 ✓	0 ✓	0 ✓	5 ✓	2,22 ✓	3,45 ✓
30 - 50 lat	Kadra kierownicza niższego szczebla	20 ✓	6,31 ✓	9,43 ✓	5 ✓	5,43 ✓	7,46 ✓	15 ✓	6,67 ✓	10,34 ✓
30 - 50 lat	Administracja	106 ✓	33,44 ✓	50 ✓	46 ✓	50 ✓	68,66 ✓	60 ✓	26,67 ✓	41,38 ✓
30 - 50 lat	Produkcja	80 ✓	25,23 ✓	37,74 ✓	16 ✓	17,4 ✓	23,88 ✓	64 ✓	28,44 ✓	44,14 ✓
30 - 50 lat	ŁĄCZNIE	212 ✓	66,88 ✓	100 ✓	67 ✓	72,83 ✓	100 ✓	145 ✓	64,44 ✓	100 ✓
> 50 lat	Zarząd	0 ✓	0 ✓	0 ✓	0 ✓	0 ✓	0 ✓	0 ✓	0 ✓	0 ✓
> 50 lat	Kadra kierownicza wyższego szczebla	2 ✓	0,63 ✓	2,74 ✓	0 ✓	0 ✓	0 ✓	2 ✓	0,89 ✓	3,33 ✓
> 50 lat	Kadra kierownicza niższego szczebla	6 ✓	1,89 ✓	8,22 ✓	1 ✓	1,08 ✓	7,69 ✓	5 ✓	2,22 ✓	8,33 ✓
> 50 lat	Administracja	16 ✓	5,05 ✓	21,92 ✓	8 ✓	8,7 ✓	61,54 ✓	8 ✓	3,56 ✓	13,33 ✓
> 50 lat	Produkcja	49 ✓	15,46 ✓	67,12 ✓	4 ✓	4,35 ✓	30,77 ✓	45 ✓	20 ✓	75 ✓
> 50 lat	ŁĄCZNIE	73 ✓	23,03 ✓	100 ✓	13 ✓	14,13 ✓	100 ✓	60 ✓	26,67 ✓	100 ✓
-	ŁĄCZNIE	317 ✓	100 ✓	- ✓	92 ✓	100 ✓	- ✓	225 ✓	100 ✓	- ✓

Wiek pracownika	Kategoria zatrudnienia	Liczba pracowników	Procent ogółu pracowników	Procent ogółu w kategorii wiekowej	Liczebność /kobiety/	Procent ogółu kobiet	Procent ogółu kobiet w kategorii wiekowej	Liczebność /mężczyźni/	Procent ogółu mężczyzn	Procent ogółu mężczyzn w kategorii wiekowej
LOTOS - Air BP										
< 30 lat	Administracja	1 ✓	2,27 ✓	9,09 ✓	1 ✓	25 ✓	100 ✓	0 ✓	0 ✓	0 ✓
< 30 lat	Produkcja	10 ✓	22,73 ✓	90,91 ✓	0 ✓	0 ✓	0 ✓	10 ✓	25 ✓	100 ✓
< 30 lat	ŁĄCZNIE	11 ✓	25 ✓	100 ✓	1 ✓	25 ✓	100% ✓	10 ✓	25 ✓	100 ✓
30 - 50 lat	Zarząd	1 ✓	2,27 ✓	3,23 ✓	0 ✓	0 ✓	0 ✓	1 ✓	2,50 ✓	3,57 ✓
30 - 50 lat	Kadra kierownicza wyższego szczebla	3 ✓	6,82 ✓	9,68 ✓	1 ✓	25 ✓	33,33 ✓	2 ✓	5 ✓	7,14 ✓
30 - 50 lat	Kadra kierownicza niższego szczebla	3 ✓	6,82 ✓	9,68 ✓	1 ✓	25 ✓	33,33 ✓	2 ✓	5 ✓	7,14 ✓
30 - 50 lat	Administracja	2 ✓	4,55 ✓	6,45 ✓	1 ✓	25 ✓	33,33 ✓	1 ✓	2,5 ✓	3,57 ✓
30 - 50 lat	Produkcja	22 ✓	50 ✓	70,97 ✓	0 ✓	0 ✓	0 ✓	22 ✓	55 ✓	78,57 ✓
30 - 50 lat	ŁĄCZNIE	31 ✓	70,46 ✓	100 ✓	3 ✓	75 ✓	100 ✓	28 ✓	70 ✓	100 ✓
> 50 lat	Zarząd	0 ✓	0 ✓	0 ✓	0 ✓	0 ✓	- ✓	0 ✓	0 ✓	0 ✓
> 50 lat	Kadra kierownicza wyższego szczebla	0 ✓	0 ✓	0 ✓	0 ✓	0 ✓	- ✓	0 ✓	0 ✓	0 ✓
> 50 lat	Kadra kierownicza niższego szczebla	1 ✓	2,27 ✓	50 ✓	0 ✓	0 ✓	- ✓	1 ✓	2,50 ✓	50 ✓
> 50 lat	Administracja	0 ✓	0 ✓	0 ✓	0 ✓	0 ✓	- ✓	0 ✓	0 ✓	0 ✓
> 50 lat	Produkcja	1 ✓	2,27 ✓	50 ✓	0 ✓	0 ✓	- ✓	1 ✓	2,50 ✓	50 ✓
> 50 lat	ŁĄCZNIE	2 ✓	4,54 ✓	100 ✓	0 ✓	0 ✓	100 ✓	2 ✓	5 ✓	100 ✓
-	ŁĄCZNIE	44 ✓	100 ✓	- ✓	0 ✓	100 ✓	- ✓	40 ✓	100 ✓	- ✓

Grupa Kapitałowa LOTOS zatrudnia wyższą kadre menadżerską zgodnie z profilem i wymaganiami stanowiska. Osoby, którym powierzamy stanowiska kierownicze w najwyższym stopniu spełniają stawiane wymagania. Bardzo często wyższe stanowiska w firmie obejmują pracownicy w ramach awansu wewnętrznego.

W składzie wyższej kadry, w głównych lokalizacjach działalności Spółki 95,2% zatrudnionych pracowników rekrutuje się z lokalnej społeczności. Pomorze stanowi rynek lokalny także w przypadku LOTOS Kolej, w której 100% kadry kierowniczej wywodzi się ze społeczności regionu.

Przez główne lokalizacje dla działalności spółek należy rozumieć lokalizacje, w których liczba zatrudnionych pracowników stanowi istotny udział w całkowitym zatrudnieniu.

Dla LOTOS Asphalt i LOTOS Oil statusem lokalnego rynku pracy objęty jest teren powiatów, w których zlokalizowane są główne miejsca prowadzenia działalności oraz sąsiadujące miasta do 100 km. Obie spółki prowadziły w 2013 r. działalność w trzech lokalizacjach: Polska Południowa (Jasło, Czechowice) i Polska Północna (Gdańsk). W LOTOS Asphalt 100% kadry rekrutuje się z lokalnej społeczności z rejonu Jasła i Czechowic, zaś z Gdańska 82%. W LOTOS Oil we wszystkich lokalizacjach wskaźnik ten wynosi 100%. LOTOS

Paliwa, ze względu na specyficzny charakter działalności, zatrudnia osoby na stanowiskach kierowniczych w różnych miejscach Polski na podstawie aktualnego zapotrzebowania. W LOTOS Petrobaltic 40% wyższego kierownictwa pochodzi z Gdańska, w którym zlokalizowana jest siedziba spółki. Spółka LOTOS Geonafta rekrutuje kadrę z regionu, w którym prowadzi działalność, natomiast LOTOS Norge z uwagi na nierozpoczęcie działalności operacyjnej w 2013 r. nie wykazała za ten okres informacji. Spółka Energobaltic, której siedziba jest zlokalizowana we Władysławowie, nie prowadziła w minionym roku tego rodzaju analiz.

Relacja najniższego wynagrodzenia zasadniczego w Grupie LOTOS do najniższego wynagrodzenia w Polsce:

/1/	/2/	/3/	/4/	/5/	/6/	/7/	/8/
	Najniższe wynagrodzenie zasadnicze w Grupie LOTOS /wszyscy/	Najniższe wynagrodzenie zasadnicze w Grupie LOTOS /kobiety/	Najniższe wynagrodzenie zasadnicze w Grupie LOTOS /mężczyźni/	Najniższe wynagrodzenie w Polsce	Relacja /2/ do /5/	Relacja /3/ do /5/	Relacja /4/ do /5/
31.12.2013	2.715zł	2.715zł	3.000zł	1.600zł	170%	170%	188%
31.12.2012	2.500zł	2.500zł	3.000zł	1.500zł	167%	167%	200%
31.12.2011	2.400zł	2.400zł	3.000zł	1.386zł	173%	173%	216%

Relacja najniższego wynagrodzenia zasadniczego w LOTOS Kolej do najniższego wynagrodzenia w Polsce:

/1/	/2/	/3/	/4/	/5/	/6/	/7/	/8/
	Najniższe wynagrodzenie zasadnicze w LOTOS Kolej /wszyscy/	Najniższe wynagrodzenie zasadnicze w LOTOS Kolej /kobiety/	Najniższe wynagrodzenie zasadnicze w LOTOS Kolej /mężczyźni/	Najniższe wynagrodzenie w Polsce	Relacja /2/ do /5/	Relacja /3/ do /5/	Relacja /4/ do /5/
31.12.2013	2.700zł	2.700zł	2.700zł	1.600zł	169%	169%	169%
31.12.2012	2.657zł	2.700zł	2.657zł	1.500zł	177%	180%	177%
31.12.2011	2.530zł	2.700zł	2.530zł	1.386zł	183%	195%	183%

Relacja najniższego wynagrodzenia zasadniczego w LOTOS Asfalt do najniższego wynagrodzenia w Polsce:

/1/	/2/	/3/	/4/	/5/	/6/	/7/	/8/
	Najniższe wynagrodzenie zasadnicze w LOTOS Asfalt /wszyscy/	Najniższe wynagrodzenie zasadnicze w LOTOS Asfalt /kobiety/	Najniższe wynagrodzenie zasadnicze w LOTOS Asfalt /mężczyźni/	Najniższe wynagrodzenie w Polsce	Relacja /2/ do /5/	Relacja /3/ do /5/	Relacja /4/ do /5/
31.12.2013 Gdańsk	3.160zł	3.400zł	3.160zł	1.600zł	198%	213%	198%
31.12.2013 Czechowice-Dziedzice	2.960zł	3.923zł	2.960zł	1.600zł	185%	245%	185%
31.12.2013 Jasło	2.400zł	4.060zł	2.400zł	1.600zł	150%	245%	150%
31.12.2012 Gdańsk	2.800zł	2.800zł	3.000zł	1.500zł	187%	187%	200%

31.12.2012 Czechowice- Dziedzice	2.500zł	3.763 zł	2.500zł	1.500zł	167%	251%	167%
31.12.2012 Jasło	1.976 zł	1.976 zł	2.000zł	1.500zł	132%	132%	133%
31.12.2011 Gdańsk	3.190zł	3.500zł	3.190zł	1.386 zł	230%	253%	230%
31.12.2011 Czechowice- Dziedzice	2.750zł	3.583 zł	2.750zł	1.386 zł	198%	259%	198%
31.12.2011 Jasło	1.500zł	1.568 zł	1.500zł	1.386 zł	108%	113%	108%

Relacja najniższego wynagrodzenia zasadniczego w LOTOS Oil do najniższego wynagrodzenia w Polsce:

/1/	/2/	/3/	/4/	/5/	/6/	/7/	/8/
	Najniższe wynagrodzenie zasadnicze w LOTOS Oil /wszyscy/	Najniższe wynagrodzenie zasadnicze w LOTOS Oil /kobiety/	Najniższe wynagrodzenie zasadnicze w LOTOS Oil /mężczyźni/	Najniższe wynagrodzenie w Polsce	Relacja /2/ do /5/	Relacja /3/ do /5/	Relacja /4/ do /5/
31.12.2013 Gdańsk	2.700zł	2.700zł	3.030zł	1.600zł	169%	169%	189%
31.12.2013 Czechowice- Dziedzice	2.652 zł	2.906 zł	2.652 zł	1.600zł	166%	182%	166%
31.12.2012 Gdańsk	2.760zł	3.402 zł	2.760zł	1.500zł	184%	227%	184%
31.12.2012 Czechowice- Dziedzice	2.491zł	2.745zł	2.491zł	1.500zł	166%	183	166%
31.12.2012 Jasło	2.413 zł	3.247zł	2.413 zł	1.500zł	161%	216%	161%
31.12.2011 Gdańsk	2.732 zł	3.240zł	2.372 zł	1.386 zł	197%	234%	197%
31.12.2011 Czechowice- Dziedzice	2.372 zł	2.614 zł	2.372 zł	1.386 zł	171%	189%	171%
31.12.2011 Jasło	2.298 zł	3.092 zł	2.298 zł	1.386 zł	166%	223%	166%

Relacja najniższego wynagrodzenia zasadniczego w LOTOS Paliwa do najniższego wynagrodzenia w Polsce:

/1/	/2/	/3/	/4/	/5/	/6/	/7/	/8/
	Najniższe wynagrodzenie zasadnicze w LOTOS Paliwa /wszyscy/	Najniższe wynagrodzenie zasadnicze w LOTOS Paliwa /kobiety/	Najniższe wynagrodzenie zasadnicze w LOTOS Paliwa /mężczyźni/	Najniższe wynagrodzenie w Polsce	Relacja /2/ do /5/	Relacja /3/ do /5/	Relacja /4/ do /5/
31.12.2013	2.760zł	2.760zł	2.760zł	1.600zł	172,50%	172,50%	172,50%
31.12.2012	2.760zł	2.760zł	2.898zł	1.500zł	184%	184%	189%
31.12.2011	2.665zł	2.665zł	2.760zł	1.386zł	192%	192%	199%

Relacja najniższego wynagrodzenia zasadniczego w LOTOS Petrobaltic do najniższego wynagrodzenia w Polsce:

/1/	/2/	/3/	/4/	/5/	/6/	/7/	/8/
	Najniższe wynagrodzenie zasadnicze w LOTOS Petrobaltic /wszyscy/	Najniższe wynagrodzenie zasadnicze w LOTOS Petrobaltic /kobiety/	Najniższe wynagrodzenie zasadnicze w LOTOS Petrobaltic /mężczyźni/	Najniższe wynagrodzenie w Polsce	Relacja /2/ do /5/	Relacja /3/ do /5/	Relacja /4/ do /5/
31.12.2013	3.064zł	3.064zł	4.000zł	1.600zł	192%	192%	250%
31.12.2012	3.000zł	3.000zł	3.500zł	1.500zł	200%	200%	233%
31.12.2011	2.500zł	2.500zł	2.500zł	1.386zł	180%	180%	180%

Relacja najniższego wynagrodzenia zasadniczego w LOTOS Geonafta do najniższego wynagrodzenia na Litwie:

/1/	/2/	/3/	/4/	/5/	/6/	/7/	/8/
	Najniższe wynagrodzenie zasadnicze w LOTOS Geonafta /wszyscy/	Najniższe wynagrodzenie zasadnicze w LOTOS Geonafta /kobiety/	Najniższe wynagrodzenie zasadnicze w LOTOS Geonafta /mężczyźni/	Najniższe wynagrodzenie na Litwie	Relacja /2/ do /5/	Relacja /3/ do /5/	Relacja /4/ do /5/
31.12.2013	1.000LTL	1.950LTL	1.000LTL	1.000LTL	100%	195%	100%
31.12.2012	910LTL	910LTL	2.486LTL	850LTL	107%	107%	292%
31.12.2011	910LTL	910LTL	2.810LTL	800LTL	114%	114%	351%

Relacja najniższego wynagrodzenia zasadniczego w Energobaltic do najniższego wynagrodzenia w Polsce:

<i>/1/</i>	<i>/2/</i>	<i>/3/</i>	<i>/4/</i>	<i>/5/</i>	<i>/6/</i>	<i>/7/</i>	<i>/8/</i>
	Najniższe wynagrodzenie zasadnicze w Energobaltic /wszyscy/	Najniższe wynagrodzenie zasadnicze w Energobaltic /kobiety/	Najniższe wynagrodzenie zasadnicze w Energobaltic /mężczyźni/	Najniższe wynagrodzenie w Polsce	Relacja /2/ do /5/	Relacja /3/ do /5/	Relacja /4/ do /5/
31.12.2013	3.585zł	3.880zł	3.585zł	1.600zł	243%	224%	242%
31.12.2012	3.465zł	3.780zł	3.465zł	1.500zł	231%	252%	231%
31.12.2011	3.300zł	3.600zł	3.300zł	1.386zł	238%	259%	238%

LOTOS Norge wskaźnik nie dotyczy. Według prawa norweskiego nie istnieje płaca minimalna. Dodatkowo

Wypowiedź Jarosława Józwiaka

Szef Biura Bezpieczeństwa Pracy i Ochrony Zdrowia Grupy LOTOS, Lidera Strategii CSR w obszarze wzmacniania sfery zdrowia i bezpieczeństwa

” Bezpieczeństwo pracy od dawna jest podstawą wszelkich działań podejmowanych w Grupie Kapitałowej LOTOS. Nasi pracownicy wykonują zadania szczególnie niebezpieczne m.in. na terenie warsztatów, czynnych instalacji produkcyjnych, na platformach wydobywczych na morzu, w laboratoriach chemicznych czy na torowiskach kolejowych. W związku z tym traktujemy bezpieczeństwo pracy jako priorytet w swojej działalności, podejmując szereg działań zwłaszcza wykraczających poza wymagania prawne, ponadstandardowe, związane z najlepszymi światowymi i praktykami. Potwierdzeniem ich skuteczności jest nagroda, jaką otrzymaliśmy od Głównego Inspektora Pracy w 2011 r. w ogólnopolskim konkursie „Pracodawca – organizator pracy bezpiecznej”.

Bezpieczeństwo pracy od dawna jest podstawą wszelkich działań podejmowanych w Grupie Kapitałowej LOTOS. Nasi pracownicy wykonują zadania szczególnie niebezpieczne m.in. na terenie warsztatów, czynnych instalacji produkcyjnych, na platformach wydobywczych na morzu, w laboratoriach chemicznych czy na torowiskach kolejowych. W związku z tym traktujemy bezpieczeństwo pracy jako priorytet w swojej działalności, podejmując szereg działań zwłaszcza wykraczających poza wymagania prawne, ponadstandardowe, związane z najlepszymi światowymi i praktykami. Potwierdzeniem ich skuteczności jest nagroda, jaką otrzymaliśmy od Głównego Inspektora Pracy w 2011 r. w ogólnopolskim konkursie „Pracodawca – organizator pracy bezpiecznej”.

Podstawą zapobiegania wypadkom w miejscu pracy jest świadomość istnienia zagrożeń. Jej zwiększenie może wpływać na wzrost bezpieczeństwa pracy w Grupie Kapitałowej LOTOS. Ważne, aby pamiętać o tym nie tylko pracownicy na co dzień zajmujący się BHP, ale i wszystkie inne osoby wykonujące swoje codzienne zadania na terenie firmy.

Musimy pamiętać, że przedsiębiorstwo, które posiada wysoką kulturę bezpieczeństwa, charakteryzuje komunikacja oparta na wzajemnym zaufaniu. Zatem bezpieczeństwo w pracy nie opiera się tylko na zapewnieniu odpowiednich warunków pracy i rozwiązań chroniących przed zagrożeniami czy wypadkami, ale przede wszystkim na poprawie kultury bezpieczeństwa i odpowiedzialnym podejściu do zagadnień związanych z ochroną pracy i zdrowia przez wszystkich pracowników. Wysoka kultura bezpieczeństwa powinna być związana z poczuciem postrzegania ważności tej tematyki, ufności w skuteczność środków ochrony przed różnymi zagrożeniami oraz osobistej odpowiedzialności każdego pracownika za sprawy bezpieczeństwa, przejawiającej się w codziennej pracy.

Pracownicy służby BHP Grupy Kapitałowej LOTOS wiedzą, że bezpieczeństwo pracy to obszar do nieustannego doskonalenia, dlatego systematycznie podejmują działania, które mają na celu przeniesienie zasad i wytycznych BHP do świadomości zarówno pracowników, wykonawców, jak i naszych gości.

Wzrost wiedzy i świadomości osiągany jest dwutorowo. Pierwszy sposób oparty jest na działaniach nastawionych na edukację i zaangażowanie pracowników. Drugi skupia się natomiast na działaniach ukierunkowanych na kadrę kierowniczą wyższego, średniego i niższego szczebla, której obowiązkiem jest zapewnienie pracownikom bezpiecznych warunków pracy oraz zmotywowanie ich do wspólnego zaangażowania w budowanie kultury pracy.

Jarosław Józwiak

Szef Biura Bezpieczeństwa Pracy i Ochrony Zdrowia Grupy LOTOS, Lider Strategii CSR w obszarze wzmacniania sfery zdrowia i bezpieczeństwa

LOTOS stara się wykorzystywać obie te ścieżki. Przykładami działań skierowanymi do pracowników mogą być: organizacja Dnia Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia w Pracy, prowadzone akcje edukacyjne poświęcone temu, jak pracować bezpiecznie, czy dlaczego warto zgłaszać zauważane sytuacje niebezpieczne do swoich przełożonych. W przypadku kadry kierowniczej realizujemy szereg działań motywująco-aktywizujących, w tym szkolenia i spotkania mające na celu zwrócenie uwagi, jak ważnym elementem zarządzania jest obszar bezpieczeństwa pracy. Również dzięki ścisłej współpracy z wykonawcami oraz podejmowaniu szeregu działań Grupa Kapitałowa LOTOS w sposób bezpośredni, jak i pośredni wpływa na podnoszenie standardów bezpiecznej pracy swoich wykonawców i ich podwykonawców.

W 2013 roku w rafinerii Grupy LOTOS przeprowadzono remont „Wiosna 2013”. Był to bardzo wymagający okres. Przygotowanie i realizacja remontu to niezwykle skomplikowane przedsięwzięcie logistyczne, techniczne i operacyjne. Ponad 2 tys. wykonawców na niewielkim terenie wykonywało wiele skomplikowanych prac przeglądowych, naprawczych, konserwacyjnych czy inwestycyjnych. Jednym z priorytetów tego przedsięwzięcia było bezpieczeństwo pracy. W oparciu o doświadczenia z poprzednich remontów, okresu budowy nowych instalacji, ale również z obserwacji wykonawców w okresie wykonywania codziennych prac remontowych na czynnych instalacjach powstały przeznaczone dla nich „Wytyczne BHP w Remoncie Wiosna 2013”. Zawarliśmy w nich zapisy, które regulowały sposoby wykonywania prac w okresie tak szczególnym, jakim był remont. Często uszczegóławiały one zapisy istniejących procedur i zarządzeń, ale również uwzględniały nowe wymagania, które obowiązywały tylko w czasie remontu. Przykładem wymogu wprowadzonego na ten czas były m.in. cotygodniowe spotkania z kierownikami robót i przedstawicielami służby BHP poszczególnych wykonawców, podczas których omawialiśmy sytuacje i zdarzenia niebezpieczne z minionego tygodnia, aby przeciwdziałać podobnym zagrożeniom w przyszłości.

Czas poprzedzający postój remontowy był również okresem intensywnych spotkań z wykonawcami, szkoleń oraz opiniowania przedstawianych instrukcji wykonywania prac. Zwłaszcza tych prowadzonych wewnątrz przestrzeni zamkniętych, gdzie ryzyko wystąpienia zagrożeń było duże. Wszystkie wymienione działania oraz wiele innych prowadzono w trosce o bezpieczeństwo każdego pracownika. Służby BHP prowadziły kontrole w terenie oraz doradzały, jak wykonywać pracę w sposób bezpieczny. Dodatkowym wsparciem w zapewnieniu bezpieczeństwa były służby BHP wykonawców obecne podczas prowadzonych prac remontowych.

Chcemy dalej rozwijać u pracowników i wykonawców zainteresowanie problematyką BHP. Musimy też dostosowywać się do zmian w przepisach prawa. Pomysłów na ciekawe prezentowanie BHP nam nie brakuje. Oczywiście, mogą one być zrealizowane tylko w ramach naszej społecznej odpowiedzialności przy współpracy z wszystkimi pracownikami i dzięki ich zaangażowaniu. Nadal będziemy się starać, żeby pracownicy Grupy Kapitałowej LOTOS, wykonawcy oraz goście czuli się w naszym zakładzie bezpiecznie. Żeby pamiętali o swoim zdrowiu, uczestniczyli w podejmowanych przez nas inicjatywach, akcjach edukacyjnych i szkoleniach, by korzystali z konsultacji i doradztwa, a także zgłaszali nam swoje problemy związane ze sferą bezpieczeństwa, które zawsze staramy się rozwiązywać na bieżąco.

Bezpieczeństwo pracy

✔ - dane podlegały weryfikacji

[Zobacz pełen tekst Niezależnego Raportu Atestującego](#) >

W trosce o zapewnienie właściwych warunków pracy i zdrowia pracowników podejmujemy szeroko zakrojone działania mające na celu utrzymanie już osiągniętych wskaźników bezpieczeństwa, ciągłe podnoszenie ich poziomu oraz systematyczną poprawę istniejącego stanu.

Cele te realizujemy m.in. poprzez:

- zapewnienie właściwej organizacji środowiska pracy,
- systematyczne wykonywanie badań środowiskowych,
- stosowanie najlepszych możliwych zabezpieczeń procesowo-technicznych i zdrowotnych,
- doskonalenie systemu identyfikacji zagrożeń i szacowania ryzyka w układzie człowiek - maszyna - otoczenie,
- prowadzenie systematycznej działalności doradczo-nadzorczo- kontrolnej,
- organizowanie praktycznych szkoleń i warsztatów tematycznych podnoszących kwalifikacje zawodowe pracowników,
- podnoszenie świadomości i zaangażowania pracowników wpływające na wzrost kultury bezpieczeństwa pracy.

Od lat kierujemy się zasadą, że budowanie świadomości i zaangażowania zarówno kierownictwa, jak i pracowników, rozwijanie w nich kultury i poczucia bezpieczeństwa, kształtowanie właściwych postaw i zachowań w warunkach normalnej pracy oraz w sytuacjach kryzysowych, jest kluczowym czynnikiem wpływającym na maksymalizację efektów systemu bezpieczeństwa pracy w Grupie Kapitałowej LOTOS.

Świadomość pracowników staramy się kształtować poprzez, m.in.:

- szkolenia i podnoszenie kwalifikacji pracowników,
- popularyzację zagadnień bhp,
- zachęcanie do aktywnego współuczestnictwa w kreowaniu i wdrażaniu korporacyjnej polityki bezpieczeństwa pracy,
- doradztwo, wsparcie merytoryczne i partnerstwo.

W ramach strategii społecznej odpowiedzialności **podejmujemy inicjatywy ukierunkowane na współpracę z interesariuszami zewnętrznymi**. Do inicjatyw tych można zaliczyć m.in.:

- współpracę na rzecz bezpieczeństwa pracy w przemyśle naftowym i gazowym, zgodnie z deklaracją podpisaną w Głównym Inspektoracie Pracy w 2011 r. przez Grupę LOTOS i inne przedsiębiorstwa z branży,
- wspólne, systematyczne ćwiczenia dotyczące reagowania na sytuacje kryzysowe (awarie) i ewakuację z jednostkami zewnętrznymi Państwowej Straży Pożarnej i Policji,
- wymianę doświadczeń BHP z przedstawicielami innych firm,
- współpracę z jednostkami naukowymi, np. poprzez projekt uczenia się ze zdarzeń mających miejsce w rafineriach Statoil i Grupy LOTOS,
- udział w konferencjach zewnętrznych jako prelegenci krzewiący kulturę bezpiecznej pracy i dzielący się swoimi doświadczeniami,
- udział w konkursach organizowanych przez instytucje takie jak Państwowa Inspekcja Pracy, Centralny Instytut Ochrony Pracy, Ogólnopolskie Stowarzyszenie Służb BHP.

Przykładamy wagę do bezpieczeństwa gości i współpracujących wykonawców. W związku z realizacją wieloaspektowych inwestycji, tempem prowadzonych prac konstrukcyjno-montażowych oraz liczbą przebywających pracowników firm zewnętrznych, istnieje stała potrzeba podnoszenia świadomości pracowników w odniesieniu do zagadnień związanych z właściwym postępowaniem, bezpiecznym wykonywaniem prac i przestrzeganiem wewnętrznych wymogów BHP i p.poż. Służby BHP Grupy Kapitałowej LOTOS oraz przedstawiciele firm zewnętrznych sprawują nadzór nad trwającymi pracami remontowymi, konserwacyjnymi czy inwestycyjnymi. Nasi przedstawiciele są obecni na terenie prac, by służyć radą szczególnie osobom nadzorującym ich wykonywanie zarówno z ramienia Spółki, jak i wykonawców.

W umowach zawieranych z wykonawcami uwzględniamy klauzule nakazujące im respektowanie przepisów i zasad bezpiecznej pracy oraz wymagań i standardów obowiązujących na naszym terenie. Dzięki temu wykonawcy zobowiązują się do ochrony praw swoich pracowników, co stanowi wymóg realizacji umowy. Podczas prowadzonych systematycznie kontroli BHP lub auditów na terenie rafinerii weryfikuje się przestrzeganie przepisów BHP przez wykonawców, a tym samym respektowanie praw człowieka w relacji pracodawca – pracownik – Grupa Kapitałowa LOTOS. Działania te stanowią istotny element zarządzania ryzykiem. Każdorazowa weryfikacja w terenie tego, czy pracodawcy firm zewnętrznych przestrzegają praw pracowników, wpływa na dalsze losy naszej współpracy i ma swoje odzwierciedlenie w corocznej ocenie wykonawców, gdzie jednym z kluczowych elementów jest kryterium bezpieczeństwa pracy, ochrony zdrowia oraz poszanowania i przestrzegania praw człowieka.

Konieczność przestrzegania państwowych przepisów BHP oraz naszych wewnętrznych standardów realizacji prac na terenie zakładów Grupy Kapitałowej LOTOS wpływa na:

- zwiększenie szans na spełnienie wymagań prawnych przez pracodawców, którzy na terenie należącym do koncernu zobowiązani są do przestrzegania ponadnormatywnych standardów bezpiecznej pracy,
- konieczność zapewnienia przez firmy zewnętrzne wyposażenia swoich pracowników w niezbędne środki ochrony zbiorowej, indywidualnej, w tym odpowiedniej odzieży ochronnej, stosownej do zagrożeń istniejących na terenie rafinerii,
- współpracę wykonawców ze swoimi podwykonawcami i, za których wykonawcy na naszym terenie są tak samo odpowiedzialni, jak za swoich pracowników,
- zwiększenie świadomości i umiejętności właściwego rozpoznawania zagrożeń oraz stosowania odpowiednich, bezpiecznych metod pracy, dzięki prowadzonym przez nas szkoleniom BHP, przekazywanym wykonawcom standardom bezpiecznej pracy czy prowadzonym ocenom w trakcie kontroli przestrzegania przyjętych zasad.

Dzięki szansom, jakie stwarza nasza współpraca, po jej zakończeniu wykonawcy zyskują świadomych i zaangażowanych pracowników, którzy zachowują czujność w pracy oraz wykazują się zwiększoną dbałością o bezpieczne stanowisko pracy. Wynikiem współdziałania zapewniającego przekazywanie wymagań, wiedzy i dobrych praktyk jest zmniejszenie wypadkowości, występowania chorób zawodowych, absencji pracowniczej wśród firm wykonawczych, co w konsekwencji przynosi tym firmom dodatkowe, wymierne korzyści finansowe w postaci m.in. mniejszych składek na ubezpieczenie społeczne czy odszkodowania powypadkowe.

Grupa Kapitałowa LOTOS, jako firma społecznie odpowiedzialna, czerpie korzyści z inwestowania w BHP, wpływające na:

- poprawę warunków pracy,
- minimalizację wypadków przy pracy,
- obniżenie wartości wskaźników wypadkowości, w tym wskaźnika LTIF,
- zmniejszenie kosztów związanych z wypadkami przy pracy i chorobami zawodowymi i,
- eliminację czynników uciążliwych, szkodliwych i niebezpiecznych w środowisku pracy,
- eliminację zagrożeń i pojawiających się nieprawidłowości,
- zwiększenie świadomości i zaangażowania pracowników,
- podniesienie kwalifikacji i umiejętności pracowników,
- wzrost zadowolenia pracowników,
- zmniejszenie kosztów prowadzenia firmy i zakłóceń w pracy,
- zwiększenie zaufania inwestorów i ubezpieczycieli,
- zwiększenie zaufania pracowników do pracodawcy,
- wzmocnienie wizerunku marki i jej wartości,
- wpływ na reputację firmy,
- zmniejszenie stopnia potencjalnego narażenia na karne lub cywilne procesy sądowe,
- możliwość porównywania się z liderami HSE w branży rafinerijnej.

Zgodnie ze strategią biznesową oraz strategią społecznej odpowiedzialności bezpieczeństwo pracy i ochrona zdrowia pracowników własnych, jak i współpracujących należy do priorytetów Grupy Kapitałowej LOTOS. Szczególnie wysoka ranga jest nadawana działaniom mającym na celu utrzymywanie wysokiego poziomu bezpieczeństwa, minimalizowanie występujących zagrożeń i obniżanie wypadkowości.

Istotnym wyzwaniem jest podnoszenie poziomu świadomości - szczególnie kadry kierowniczej średniego szczebla - wagi, jaką spełnia dawanie dowodów osobistego zaangażowania w przestrzeganie przyjętych norm i standardów w dziedzinie BHP wobec podległych pracowników, będących świadkami takiego postępowania. Wpłynięcie na podniesienie świadomości oraz zaangażowania kadry kierowniczej i pracowników w poprawę tego stanu jest priorytetem, gdyż od tych czynników zależy także poziom wypadkowości w przedsiębiorstwie.

W związku z prowadzoną ścisłą współpracą z służbami BHP spółek Grupy Kapitałowej LOTOS corocznie wyznaczane są cele i zadania do realizacji, które ukierunkowane są na podniesienie bezpieczeństwa pracy, ujednolicenie wdrażanych standardów, wymianę doświadczeń i wiedzy specjalistów z branży bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia.

Kluczowym celem naszego podejścia jest podniesienie świadomości i poziomu zaangażowania kadry kierowniczej i pracowników wszystkich szczebli oraz podwykonawców w poprawę bezpieczeństwa.

W 2013 r. cel ten realizowaliśmy poprzez m.in.:

- wdrożenie systemu zadań kwartalnych dla spółek Grupy Kapitałowej LOTOS,
- dokonanie przeglądu stanu bezpieczeństwa pracy w działających w Polsce spółkach Grupy Kapitałowej LOTOS,
- prowadzenie akcji edukacyjno-informacyjnych promujących bezpieczne warunki pracy i profilaktykę zdrowotną,
- przygotowanie podstaw do podjęcia decyzji przez Zarząd Spółki dotyczącej uwzględnienia kryterium BHP w ramach systemu okresowej oceny pracowniczej,
- opracowanie elektronicznej bazy monitoringu wypadków przy pracy i sytuacji niebezpiecznych zarejestrowanych w Grupie Kapitałowej LOTOS,

- opracowanie materiałów edukacyjnych dotyczących wypadków i zagrożeń mogących wystąpić w miejscu pracy,
- szkolenie dla kadry kierowniczej Grupy Kapitałowej LOTOS przypominające o odpowiedzialnościach i obowiązkach z zakresu BHP prowadzone przez wyspecjalizowany ośrodek szkoleniowy,
- szkolenia praktyczne dla pracowników w zakresie m.in. zasad obsługi defibrylatorów AED, gaszenia pożarów przy użyciu sprzętu gaśniczego oraz udzielania pierwszej pomocy, jak i właściwego reagowania na sytuacje kryzysowe.

Podjęliśmy szereg ponadstandardowych inicjatyw, służących propagowaniu problematyki bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia oraz profilaktyce w sposób przystępny i angażujący pracowników. W 2013 r. zrealizowaliśmy m.in.:

- **IV Dzień Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia w Pracy** połączony z przeprowadzeniem akcji zdrowotnej dotyczącej profilaktyki wzroku z możliwością poddania się pracownikom badaniom w kierunku wykrycia chorób oczu, pomiarami parametrów medycznych wad wzroku z wykorzystaniem najnowocześniejszych aparatów okulistycznych wraz z konsultacją lekarską. Na podstawie przeprowadzonych badań powstał raport dotyczący stanu zdrowia pracowników w zakresie chorób oczu i profilaktyki wzroku.
- **Wyłonienie najbezpieczniejszego zakładu produkcyjnego Grupy LOTOS 2012 r., którym został Zakład Olejowy oraz najbezpieczniejszej spółki Grupy Kapitałowej LOTOS 2012 r., którą została spółka LOTOS Petrobaltic.**
- Akcję promującą zdrowie i bezpieczeństwo pracy w ramach **Kalendarza bezpiecznej pracy i promocji zdrowia**, gdzie poszczególne miesiące poświęcono innej akcji tematycznej. W tym celu zostały opublikowane broszury poświęcone problematyce chorób kręgosłupa, cukrzycy, wad wzroku i słuchu czy wirusowego zapalenia wątroby.
- **Szkolenie z bezpiecznej jazdy** dla pracowników, których praca wymaga częstych podróży służbowych w ramach zarządzania siecią stacji paliw LOTOS.
- **Przeprowadzenie identyfikacji zagrożeń i oceny ryzyka zawodowego na stanowiskach pracy**, czyli dokładne sprawdzenie i ocenienie, co w miejscu pracy może zaszkodzić lub wyrządzić krzywdę pracownikom. Dzięki systematycznej analizie zagrożeń na bieżąco weryfikujemy, czy zastosowano na danym stanowisku pracy wystarczające środki ograniczające lub eliminujące zagrożenia oraz określamy, co należy jeszcze zrobić, aby do tego doprowadzić.
- **Zapoznanie pracowników z zagrożeniami chemicznymi**, gdy w miejscu pracy pojawia się nowa substancja chemiczna. W systematycznie aktualizowanym elektronicznym wykazie przechowywane są Karty charakterystyki i informacje o produkcie zarówno dla produktów Spółki, jak również zakupywanych na potrzeby firmy. Tego typu rozwiązanie umożliwia niemal niezwłoczne dostarczenie niezbędnych informacji dotyczących substancji chemicznych pracownikom, którzy mają z nimi do czynienia podczas wykonywania obowiązków służbowych.
- **Wdrożenie pilotażowego systemu blokowania przepływu niebezpiecznych energii i znakowania blokad energii Lockout - Tagout (LOTO)** na wybranych instalacjach produkcyjnych Grupy LOTOS. System służy do zabezpieczenia urządzeń w trakcie prowadzonych prac przed przypadkowym uruchomieniem przez nieupoważnione osoby i ma za zadanie chronić ludzi i otoczenie przed niekontrolowanym uwolnieniem energii z urządzeń instalacji produkcyjnych.

Corocznie monitorujemy stan zdrowia pracowników, zapewniając im jednocześnie, zgodnie z przepisami prawa, profilaktyczną opiekę medyczną. Kładziemy duży nacisk na działania profilaktyczne i informacyjne, prowadząc przedsięwzięcia edukacyjne, szkoleniowe oraz programy prewencyjne mające na celu minimalizację skutków chorób wśród pracowników firmy.

Komisja bezpieczeństwa i higieny pracy

W Grupie LOTOS działa **Komisja bezpieczeństwa i higieny pracy (BHP)**. Stanowi ona organ doradczy i opiniodawczy pracodawcy. Zgodnie z przepisami prawa pracy tworzą ją przedstawiciele pracodawcy i wybrani przez zakładowe organizacje związkowe przedstawiciele pracowników oraz lekarz medycyny pracy. Komisja dokonuje przeglądów warunków pracy, ocenia stan bezpieczeństwa pracy i wypowiada się na temat podejmowanych przez pracodawcę środków zapobiegających wypadkom przy pracy i chorobom zawodowym.

W 2013 r. w ramach prac Komisji BHP i prowadzonych konsultacji dokonano przeglądu warunków pracy w Zakładzie Produkcji Wodoru i Siarki Grupy LOTOS. Omawiano również tematy dotyczące m.in.:

- konsultacji zapisów kart oceny ryzyka zawodowego dla danych stanowisk pracy w Spółce,
- treści aktualizowanych procedur i zarządzeń wewnętrznych, m.in. wprowadzenia w życie zasad funkcjonowania Zespołu Ratowników Pierwszej Pomocy, Zasad tworzenia punktów aptecznych pierwszej pomocy czy Zasad postępowania przy wykonywaniu prac w oparciu o pisemne zezwolenia.

W obecnym stanie prawnym zarówno pracodawca krajowy, jak i europejski akceptuje wpływ pracowników na problematykę ochrony pracy wyłącznie w formie dialogu rozumianego, jako zorganizowana forma wymiany informacji i opinii. Jego realizacja następuje poprzez prowadzenie konsultacji z zakresu BHP. Zgodnie z treścią zarządzenia obowiązującego w Grupie LOTOS, pracodawca umożliwia pracownikom i ich przedstawicielom zapoznanie się ze sprawami z zakresu BHP będącymi przedmiotem konsultacji, podjęcie dyskusji oraz przedstawienie uwag i wniosków dotyczących przedmiotu konsultacji. Konsultacjom w Spółce podlegają takie działania, które wpływają na bezpieczeństwo pracowników i sprawy zgłaszane, jako wnioski dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń zawodowych. Regulujemy ten obszar w drodze zarządzeń wewnętrznych, wydawanych procedur, poleceń i instrukcji. Wszystkie one podlegają przed wejściem w życie konsultacjom z pracownikami. Obecnie problematykę ochrony pracy w Grupie LOTOS obejmuje swym zakresem 8 zarządzeń i 15 procedur i instrukcji.

Poziom wypadkowości

W obu przyjętych do realizacji strategiach Grupy Kapitałowej LOTOS, tj. strategii biznesowej oraz strategii społecznej odpowiedzialności, jednym z mierników jest osiągnięcie wymaganych wartości wskaźnika wypadkowości LTIF. Wskaźnik ten obrazuje liczbę wypadków przy pracy przypadających na milion roboczogodzin przepracowanych przez pracowników przedsiębiorstwa. W 2013 r. wskaźnik wypadkowości LTIF dla Grupy Kapitałowej wyniósł 4,4. Zarejestrowaliśmy 39 zdarzeń wypadkowych, w tym 35 ze zwolnieniem lekarskim. Ok. 40% wszystkich zdarzeń wypadkowych w grupie kapitałowej w 2013 r. miało miejsce podczas pieszego poruszania się. Były to najczęściej potknięcia i poślizgnięcia.

Wypadków tych można byłoby uniknąć, gdyby pracownicy zachowali dostateczną ostrożność. Tego typu wypadki trudno jest eliminować i z wyjątkiem szeroko pojętego edukowania i uświadamiania pracowników pracodawca ma niewielkie możliwości ograniczania ich występowania. Z dodatkowej analizy przyczyn wypadkowości wynika, iż niecałe 60% stanowiły przyczyny bezpośrednio po stronie człowieka, a po ok. 20% przyczyny techniczne i organizacyjne.

Do głównych przyczyn zdarzeń wypadkowych w 2013 r. w Grupie Kapitałowej LOTOS należy zaliczyć m.in.:

- nieprawidłowe zachowania pracowników mogące przejawiać się m.in. w związku z przechodzeniem/przejeżdżaniem w miejscach niedozwolonych, wejściem/wjazdem na obszar zagrożony bez upewnienia się czy nie ma niebezpieczeństwa;
- utrata równowagi lub niewłaściwa koncentracja uwagi na wykonywanych czynnościach zwłaszcza podczas przemieszczania się;
- niedostatecznie częste zgłaszanie nieprawidłowości, które mogą mieć miejsce w miejscu pracy. Skutkiem niezgłaszania sytuacji niebezpiecznych jest potencjalny brak możliwości eliminacji tych zagrożeń;
- rutyna lub pośpiech podczas wykonywanej pracy i obniżenie czujności w stosunku do mogących wystąpić zagrożeń w miejscu pracy;
- brak lub niewłaściwe zastosowanie przez pracownika środków ochrony zbiorowej i indywidualnej;
- niewłaściwa organizacja stanowiska pracy;
- niewłaściwa ogólna organizacja pracy;
- nietypowa budowa elementów technicznych, ukryte wady materiałowe użytkowanego do prac sprzętu.

Wypadki przy pracy

Grupa LOTOS	2011 r.	2012 r.	2013 r.
Liczba zatrudnionych ⁽¹⁾	1.318	1.323	1.344 ✓
Wypadki przy pracy, w tym:	5	13 ⁽²⁾	12 ✓
kobiety	Brak danych ⁽³⁾	2	1 ✓
mężczyźni	Brak danych ⁽³⁾	11	11 ✓
Absencja powypadkowa (dni kalendarzowe) ⁽⁴⁾, w tym:	168	253	302 ✓
kobiety	Brak danych ⁽³⁾	28	11 ✓
mężczyźni	Brak danych ⁽³⁾	225	291 ✓
Choroby zawodowe	Brak	Brak	Brak ✓
Wskaźnik wypadkowości LTIF ⁽⁵⁾ (na 1 mln przepracowanych godzin)	2,1	4,3	4,5 ✓
Wskaźnik wypadkowości LDR ⁽⁶⁾ (na 200 tys. przepracowanych godzin)	0,42	0,9	0,9 ✓
Grupa Kapitałowa LOTOS ⁽⁷⁾	2011 r.	2012 r.	2013 r.
Liczba zatrudnionych ⁽¹⁾	5.004	4.795	4.773 ✓
Wypadki przy pracy, w tym:	31	34	39 ⁽⁸⁾ ✓
kobiety	Brak danych ⁽³⁾	5	7 ✓
mężczyźni	Brak danych ⁽³⁾	29	32 ✓
Absencja powypadkowa (dni kalendarzowe) ⁽⁴⁾, w tym:	1.826	1.651 ⁽⁹⁾	1.238 ✓
kobiety	Brak danych ⁽³⁾	196	174 ✓
mężczyźni	Brak danych ⁽³⁾	1.455	1.064 ✓

Choroby zawodowe	Brak	Brak	Brak ✓
Wskaźnik wypadkowości LTIF ⁽⁵⁾ (na 1 mln przepracowanych godzin)	3,3	3,3	4,4 ✓
Wskaźnik wypadkowości LDR ⁽⁶⁾ (na 200 tys. przepracowanych godzin)	0,7	0,7	0,9 ✓

(1) Średnie zatrudnienie w roku dla spółek objętych raportowaniem wskaźników BHP.

(2) W tym 1 wypadek na równi z wypadkiem przy pracy.

(3) Dane pozyskiwane od 2012 r.

(4) Naliczanie utraconych dni rozpoczyna się z chwilą uzyskania zwolnienia lekarskiego przez poszkodowanego pracownika.

(5) Wskaźnik LTIF – liczba wypadków powodujących niezdolność do pracy $\times 10^6$ / liczba roboczogodzin.

(6) Wskaźnik LDR – liczba wypadków powodujących niezdolność do pracy $\times 2 \times 10^5$ / liczba roboczogodzin.

(7) Spółki objęte raportowaniem wskaźników BHP: Grupa LOTOS, LOTOS Asphalt, LOTOS Kolej, LOTOS Lab, LOTOS Oil, LOTOS Serwis, LOTOS Straż, LOTOS-Air BP, LOTOS Ochrona, LOTOS Paliwa, LOTOS Infrastruktura, LOTOS Terminale, RCEkoenergia, LOTOS Biopaliwa, LOTOS Petrobaltic.

(8) W 2013 r. w Grupie Kapitałowej LOTOS odnotowano 39 wypadków przy pracy (w tym 5 wypadków na równi z wypadkami przy pracy), z czego 36 zakończonych zwolnieniem lekarskim.

(9) W tym 380 dni absencji, która była wynikiem wypadków z 2011 r.

W 2013 r. nie odnotowano w Grupie Kapitałowej LOTOS wypadków ciężkich, zbiorowych i śmiertelnych oraz potwierdzonych przypadków chorób zawodowych.

Wyzwania w perspektywie realizacji strategii do 2015 r.

- Wdrożenie systemu blokad Lockout-Tagout, podczas prowadzenia wytypowanych prac na terenie czynnych instalacji produkcyjnych Grupy LOTOS.
- Wdrożenie zasad kardynalnych BHP mających na celu budowanie właściwych postaw wśród pracowników i wykonawców.
- Modyfikacja systemu zezwoleń na prace z wykorzystaniem narzędzi informatycznych, w ramach prowadzonych działań doskonalących.
- Promocja kultury bezpieczeństwa pracy poprzez organizację i zachęcenie pracowników do udziału w corocznym Dniu Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia w Pracy.
- Organizacja warsztatów BHP dla pracowników administracyjno-biurowych.
- Wdrożenie systemu samokontroli stanowisk pracy w oparciu o tematyczne listy kontrolne.
- Doskonalenie elektronicznego narzędzia monitorowania systemu bezpieczeństwa pracy w Grupie Kapitałowej, tzw. Portal BHP.
- Modyfikacja programów ćwiczeń doskonalących w zakresie właściwego reagowania pracowników w przypadku wypadku przy pracy, ogłoszenia alarmu chemicznego, ewakuacji z budynków, ćwiczenie scenariuszy awaryjnych przy użyciu nowych środków pozoracji.
- Opracowanie metodyki wyliczania kosztów wypadków przy pracy w aspekcie przyczyn technicznych, organizacyjnych i ludzkich.

Perspektywy rozwoju do 2020 r.

- Aktualizacja wymagań i standardów BHP i p.poż. dla wykonawców.
- Benchmarking z zakresu najlepszych praktyk w obszarze bezpieczeństwa pracy.
- Kontynuowanie działań szkoleniowych i profilaktycznych w zakresie bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia, w tym wdrażanie nowych projektów edukacyjnych.
- Wdrożenie systemu szkoleń okresowych oraz szkoleń dodatkowych BHP dla pracowników w postaci e-learningu z zachowaniem ćwiczeń praktycznych.
- Wdrożenie programu uczenia się ze zdarzeń mających miejsce w Grupie LOTOS i na świecie.
- Współpraca z międzynarodowymi korporacjami i konsultantami HSE w obszarze wyznaczania i wdrażania najlepszych światowych praktyk bezpieczeństwa pracy.
- Ujednolicenie standardów bezpieczeństwa pracy w Grupie Kapitałowej LOTOS.
- Budowanie kultury bezpieczeństwa pracy w oparciu o zaangażowanie kadry kierowniczej i pracowników niższego szczebla, a także współpracujących z firmą wykonawców.

Kapitał intelektualny

Kapitał intelektualny LOTOSU

- Zasoby niematerialne związane z marką LOTOS.
- Zasoby niematerialne związane z reputacją LOTOSU.
- Zasoby niematerialne związane z markami produktowymi i znakami towarowymi.
- Zasoby niematerialne bazujące na wiedzy i kompetencjach pracowników.
- Systemy zarządzania, wewnętrzne procedury, polityki.
- Własność intelektualna.

Nasze cele w zakresie gospodarowania kapitałem intelektualnym:

- Wzrost wartości marki LOTOS.
- Wzrost świadomości marki LOTOS jako marki społecznie odpowiedzialnej.
- Zbudowanie u uczestników rynku kapitałowego świadomości, że LOTOS postrzega społeczną odpowiedzialność biznesu jako istotny element zarządzania koncernem.
- Stałe doskonalenie kompetencji pracowników.
- Udoskonalenie sposobu zarządzania poprzez dbałość o transparentność procesów biznesowych oraz zabezpieczanie organizacji przed ryzykiem niezgodności zagrażających jej funkcjonowaniu.

Kluczowe działania:

- Włączanie do działalności firmy rozwiązań i technologii tworzonych poza jej granicami – w formie zakupu patentów, licencji, know-how, współpracy z ośrodkami akademickimi oraz sojuszy strategicznych między przedsiębiorstwami.
- Innowacje produktowe, procesowe, marketingowe i organizacyjne.
- Kompleksowe programy rozwoju pracowników.
- Działalność badawczo-rozwojowa.
- Kompleksowa ocena dojrzałości organizacyjnej.

Dążymy do zrównoważonego rozwoju i profesjonalizacji wszystkich kluczowych rozwiązań organizacyjnych w ramach naszej działalności.

Uzyskiwane wyniki:

Wartość marki LOTOS przekraczająca miliard złotych

Wprowadzone innowacyjne rozwiązania technologiczne, produktowe i zarządcze przyczyniające się do ograniczania kosztów, skali negatywnego oddziaływania firmy na otoczenia, spełniania z wyprzedzeniem rygorystycznych wymogów prawnych, budowania zadowolenia klientów oraz optymalizowania procesów

Wysoko wykwalifikowani pracownicy przygotowani do wdrażania zaawansowanych technologii i stosowania najlepszych dostępnych praktyk operacyjnych. W Grupie LOTOS 57% pracowników ma wyższe wykształcenie, zaś 1% obronił doktorat

Własne patenty produktowe i technologiczne

Rosnący kapitał intelektualny regionów, w których firma długofalowo współpracuje z uczelniami wyższymi, którym przyznano 1,2 mln zł na stypendia naukowe i nagrody dla 234 studentów i doktorantów oraz szkołami średnimi, gdzie m.in. w ramach Jasielskiej Ligi Naukowej z LOTOSEM zgłoszono w 2013 r. 91 projektów badawczo-rozwojowych

Wypowiedź Anny Goliszewskiej

Dyrektora Biura Zarządzania Marką Grupy LOTOS, Lidera Strategii CSR w obszarze partnerstwa z otoczeniem rynkowym w celu uzyskania wzrostu świadomości marki LOTOS, jako marki społecznie odpowiedzialnej

” We współczesnej gospodarce na wartość przedsiębiorstwa nie wpływają wyłącznie uzyskiwane wyniki, ale i sposób, w jaki jest ono postrzegane przez otoczenie zewnętrzne i wewnętrzne. Dlatego podejście do społecznej odpowiedzialności biznesu staje się jedną z ważnych zmiennych w całościowej ocenie firmy, której wartość nawet w 50% może być zależna od jej aktywów niematerialnych. Wśród nich są aktywa, które podwyższają wycenę giełdową firmy - patenty, wzory użytkowe, know-how czy technologie, ale i takie, jak silna marka, szeroka baza klientów, dobre relacje z interesariuszami, różnego rodzaju strategiczne partnerstwa czy profesjonalne podejście do CSR. Jak się szacuje, wartość marek może stanowić obecnie nawet jedną trzecią całkowitego bogactwa światowego. Silna marka to cenny składnik majątku firmy, który odgrywa bardzo ważną rolę, jako źródło stałej przewagi i wzrostu jej wartości.

We współczesnej gospodarce na wartość przedsiębiorstwa nie wpływają wyłącznie uzyskiwane wyniki, ale i sposób, w jaki jest ono postrzegane przez otoczenie zewnętrzne i wewnętrzne. Dlatego podejście do społecznej odpowiedzialności biznesu staje się jedną z ważnych zmiennych w całościowej ocenie firmy, której wartość nawet w 50% może być zależna od jej aktywów niematerialnych. Wśród nich są aktywa, które podwyższają wycenę giełdową firmy - patenty, wzory użytkowe, know-how czy technologie, ale i takie, jak silna marka, szeroka baza klientów, dobre relacje z interesariuszami, różnego rodzaju strategiczne partnerstwa czy profesjonalne podejście do CSR. Jak się szacuje, wartość marek może stanowić obecnie nawet jedną trzecią całkowitego bogactwa światowego. Silna marka to cenny składnik majątku firmy, który odgrywa bardzo ważną rolę, jako źródło stałej przewagi i wzrostu jej wartości.

Wyższą wartość swoim akcjonariuszom przynoszą firmy o silnych markach, ale także te, które są kojarzone z pozytywnie odbieranymi akcjami społecznymi, uczciwym traktowaniem pracowników i dobrą ofertą dla klientów. Odpowiedzialne działania CSR, umiejętne zarządzanie relacjami z klientami czy angażowanie się w programy społeczne może przynieść firmie wymierne korzyści, budując jej reputację i wizerunek. Umacnianie marki LOTOS, jako marki społecznie odpowiedzialnej jest jednym z naszych kluczowych działań, które pozycjonują koncern na rynku.

Staramy się każdy z obszarów działalności naszej grupy kapitałowej wspierać niezależnie od tego, czy są to projekty strategiczne, jak realizowany obecnie Program Efektywność i Rozwój 2013-2015 lub zakończony niedawno Program 10+ czy programy społeczne lub sportowe. Wykorzystujemy promocję marki do informowania o naszych programach społeczno-sportowych, takich jak np. Szukamy następców mistrza – LOTOS Cup w dziedzinie skoków narciarskich. Stosujemy przy tym strategię sponsora tytularnego, co dodatkowo wiąże markę z emocjami towarzyszącymi danej inicjatywie. Zrealizowana w 2013 roku kampania reklamowa, która wykorzystywała wizerunek kierowcy rajdowego Roberta Kubicy, podkreślała nasze zaangażowanie we wspieranie sportu, wzmacniając kojarzenie marki LOTOS z zachowaniami fair play. Równie konsekwentnie angażujemy się w promocje marek produktowych, opierając ich przekaz na skojarzeniach z obszarami, w których jako koncern naftowy mamy najwyższe kompetencje.

Anna Goliszewska

Dyrektor Biura Zarządzania Marką Grupy LOTOS, Lider Strategii CSR w obszarze partnerstwa z otoczeniem rynkowym w celu uzyskania wzrostu świadomości marki LOTOS, jako marki społecznie odpowiedzialnej

Wszystkie te efekty wizerunkowe mają swoje odzwierciedlenie w wymiernym wyniku finansowym, tj. wartości marki LOTOS. Na koniec 2013 roku, według rankingu dziennika Rzeczpospolita, jej wartość przekroczyła miliard złotych. To oznacza, że od 2007 roku dynamika wzrostu wartości marki wyniosła ponad 500%.

Ważnym miernikiem oceny kondycji marki jest opracowany przez nas autorski wskaźnik kapitału marki LOTOS, oparty na czterech najważniejszych aktywach: świadomości marki, postawie i wiedzy o niej oraz jej wizerunku. W 2013 roku osiągnęliśmy 6% wzrost wskaźnika kapitału marki. W ramach monitorowania realizacji strategii CSR mierzymy także wskaźnik kapitału społecznego marki, analizujący trzy zmienne: postrzeganie LOTOSU, jako firmy dbającej o środowisko naturalne, firmy wspierającej kulturę i angażującej się w projekty społeczne które pokazują nasze zaangażowanie w dziedzinie społecznej odpowiedzialności. W 2013 roku zanotowaliśmy 30% wzrost tak mierzonego wskaźnika kapitału społecznego marki.

Nasze podejście do budowania wartości marki zostało w 2013 roku potwierdzone tytułem Business Superbrands 2013/2014 w 7. edycji programu, który wyłania najsilniejsze marki na polskim rynku. Grupa LOTOS otrzymała już po raz kolejny tę nagrodę w kategorii marek korporacyjnych.

Zasoby niematerialne

✔ - dane podlegały weryfikacji

[Zobacz pełen tekst Niezależnego Raportu Atestującego >](#)

Marka

W strategii Grupy Kapitałowej LOTOS na lata 2011-2015 oraz kierunkach rozwoju do 2020 r. budowa wizerunku i silnej marki LOTOS jest jednym z istotnych elementów strategii zarządzania korporacją. Strategia marki korporacyjnej, zgodna ze strategią biznesową Grupy LOTOS, pełni nadrzędną rolę wobec strategii marek produktowych.

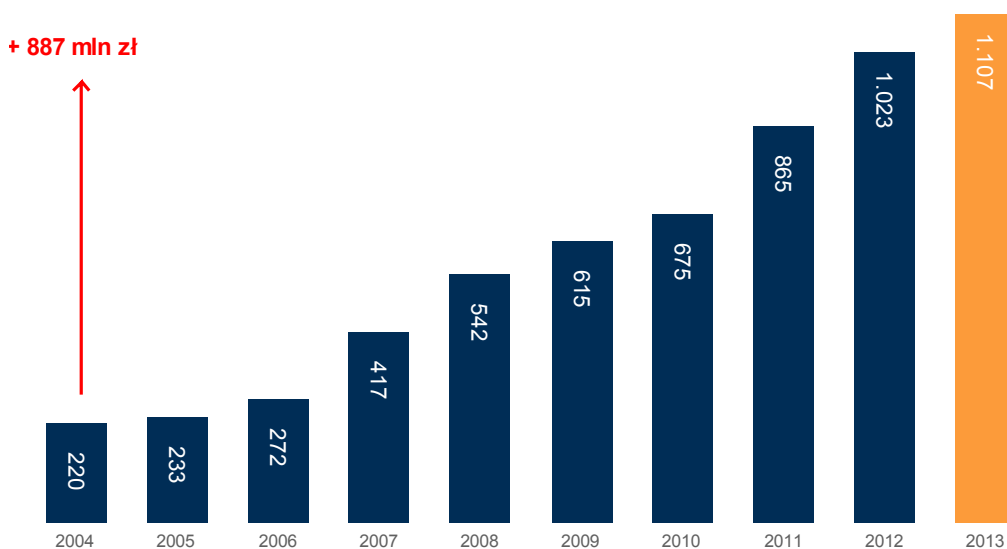
Naszym celem strategicznym jest wzrost wartości marki LOTOS poprzez budowę jej wizerunku jako:

- marki opartej na kluczowych wartościach: nowoczesności, rozwoju i partnerstwie,
- marki działającej w skali międzynarodowej,
- marki wysokiej jakości produktów,
- marki odpowiedzialnej społecznie.

Budowa wizerunku i siły marki LOTOS jest jednym z naszych priorytetów. Prowadzone działania mają na celu wzrost świadomości marki oraz pozycjonowanie Grupy LOTOS jako firmy profesjonalnie zarządzanej, stawiającej na jakość i innowacyjność, ekologię oraz bezpieczeństwo.

W 10. Rankingu Najcenniejszych Polskich Marek, opublikowanym w dzienniku Rzeczpospolita w 2013 r., wartość marki LOTOS wyceniono na 1.107,3 mln zł. Od 2004 r. i pierwszej edycji rankingu, jej wartość wzrosła o 887 mln zł. Marka LOTOS uplasowała się w minionym roku na 9. miejscu w rankingu 330 wycenionych marek. To efekt konsekwentnych działań i myślenia kategoriami budowy silnej marki oraz innowacyjnego, budującego trwałe relacje z konsumentami, podejścia w kreowaniu jej wizerunku.

Wartość marki LOTOS (mln zł)

Źródło: dziennik Rzeczpospolita, 12.2013 r.

W zarządzaniu całokształtem zagadnień związanych ze strategią marki korporacyjnej, marek produktowych, strategią promocji oraz budową wartości i pożądanego wizerunku marki LOTOS, w działalności reklamowej i promocyjnej, sponsoringu oraz prowadzeniu badań marketingowych w Grupie Kapitałowej LOTOS stosujemy zasady:

- przestrzegania obowiązujących przepisów,
- nieprzynoszenia szkody w sposób rozmyślny,
- ponoszenia odpowiedzialności za konsekwencje działalności,
- właściwego wykorzystania wykształcenia, przygotowania zawodowego i doświadczenia pracowników.

Wszystkie działania realizowane są bez używania treści dyskryminujących i kontrowersyjnych, mogących obrażać grupy społeczne lub nadużywać zaufanie odbiorców oraz bez negatywnych emocji. Zasady te stanowią uzupełnienie obowiązujących przepisów prawa, w tym Konstytucji RP i kodeksu cywilnego, ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, ustawy prawo prasowe, ustawy o radiofonii i telewizji, ustawy o ochronie niektórych praw konsumentów, ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną, ustawy o ochronie danych osobowych, ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz ustawy prawa własności przemysłowej.

W działaniach sponsoringowych przestrzegamy standardów określonych w dobrowolnych kodeksach postępowania opracowanych m.in. przez organizacje zrzeszające przedsiębiorców. Jako członek Polskiej Konfederacji Pracodawców Prywatnych Lewiatan stosujemy się w sponsoringu do zasad kanonu etycznego wyznaczonego przez tę organizację. Zawierane przez nas umowy o charakterze sponsoringowym są czytelne i zrozumiałe co do ich charakteru, określają precyzyjnie wszystkie zainteresowane podmioty oraz zobowiązania sponsorowane. Nie angażujemy się w wydarzenia, które mogłyby narazić na uszczerbek obiekty o znaczeniu historycznym lub artystycznym, jak również w wydarzenia, które mogłyby mieć negatywny wpływ na środowisko. Respektujemy wytyczne Kodeksu Sponsoringu Kultury będącego inicjatywą Narodowego Centrum Kultury, PKPP Lewiatan i GPW w Warszawie. Jakość naszej komunikacji z rynkiem podlega także normom postępowania określonym w Kodeksie etyki Grupy Kapitałowej LOTOS.

Korporacyjne zasady postępowania w komunikacji marketingowej obowiązują w Grupie LOTOS oraz w tych spółkach handlowych grupy kapitałowej, które z racji charakteru działalności kierują komunikacją swoich produktów i usług do szerszych grup społeczeństwa. Spółki LOTOS Paliwa i LOTOS Oil, które odpowiadają za komunikację marek produktowych, wprowadziły dodatkowe uregulowania.

W spółce LOTOS Paliwa tworzenie przekazów marketingowych i standardy postępowania, w tym zasady komunikacji z klientami, regulują:

- Strategia pozycjonowania i komunikacji dla stacji paliw LOTOS i LOTOS Optima,
- Strategia pozycjonowania i komunikacji dla marki LOTOS Dynamic,
- Strategia sponsoringowa i obecności w sportach motorowych.

Działania spółek LOTOS Oil i LOTOS Paliwa dotyczące komunikacji marketingowej, z uwzględnieniem reklamy, promocji oraz sponsoringu są prowadzone zgodnie z dobrowolnie stosowanym Kodeksem Etyki Reklamy, opracowanym przez Radę Reklamy i Komisję Etyki Reklamy. LOTOS Asphalt i LOTOS Kolej ze względu na specyfikę rynków, na których działają, nie wdrożyły odrębnych procedur komunikacji marketingowej.

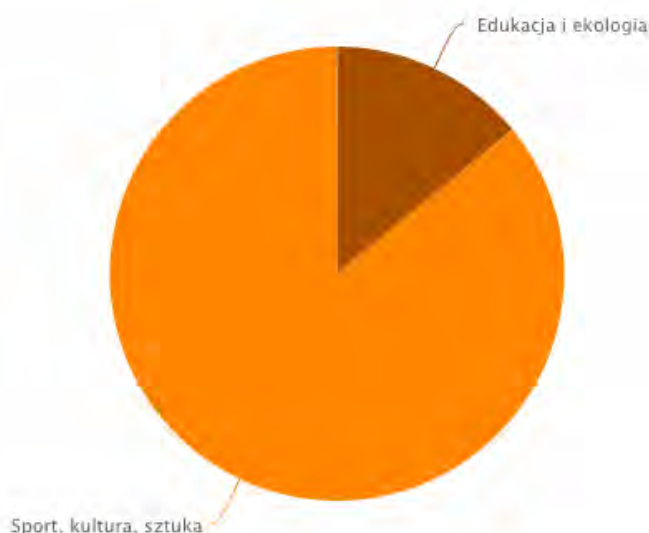
W 2013 r. w Grupie LOTOS oraz w spółkach handlowych: LOTOS Asphalt, LOTOS Kolej, LOTOS Oil i LOTOS Paliwa nie miały miejsca przypadki niezgodności działań promocyjnych i reklamowych z obowiązującym prawem oraz regulacjami i dobrowolnymi kodeksami regulującymi komunikację marketingową.

Sponsoring

Propagowanie i utrwalanie znajomości marek należących do spółek Grupy Kapitałowej LOTOS, zwiększanie stopnia ich rozpoznawalności, budowa pozytywnego wizerunku oraz wspieranie działań reklamowych służących wzrostowi sprzedaży produktów i usług należą do głównych celów naszej działalności sponsoringowej. Prowadzimy ją zgodnie z Planem działalności sponsoringowej zatwierdzanym każdego roku przez Radę Nadzorczą Spółki.

Jesteśmy głównym sponsorem klubów sportowych, wydarzeń sportowych, instytucji kultury oraz wydarzeń kulturalnych w regionach, w których funkcjonują spółki Grupy Kapitałowej LOTOS.

Dziedziny sponsorowane przez Grupę LOTOS w 2013 r. (liczba projektów)

Jednym z kryteriów wyboru działań sponsoringowych jest wymiar społeczny i ich znaczenie dla społeczności lokalnej oraz wpływ na promocję poszczególnych regionów kraju na arenie ogólnopolskiej czy międzynarodowej. W przypadku potencjalnego zaprzestania przez nas tego typu działalności może nastąpićubożenie oferty kulturalnej oraz obniżenie potencjału aktywności sportowej młodych ludzi.

W 2013 r. byliśmy zaangażowani w sponsorowanie sportu kwalifikowanego. Do kluczowych dyscyplin sportu wspieranych przez nas należały: rajdy i wyścigi samochodowe, piłka nożna, narciarstwo, koszykówka, siatkówka i kolarstwo. Najwyższą efektywność wydatkowanych środków, mierzoną wartością zwrotów medialnych zanotowaliśmy w przypadku sportów zimowych (skoki i biegi narciarskie) oraz kolarstwa, piłki nożnej i rajdów samochodowych. Wartość uzyskanego zwrotu medialnego prawie siedmiokrotnie przekroczyła wartość nakładów na sponsoring sportu.

Od 10 lat jesteśmy Generalnym Sponsorem Polskiego Narciarstwa. W ramach współpracy z Polskim Związkiem Narciarskim (PZN) wspieramy skoczków narciarskich będących w kadrze A i młodzieżowej, zawodników i zawodniczki kadry A i młodzieżowej w biegach narciarskich oraz kadrę kombinacji norweskiej. Kamil Stoch, tegoroczny podwójny złoty medalista zimowych igrzysk w Soczi, trzynastokrotny zwycięzca zawodów Pucharu Świata, wielokrotny Mistrz Polski, jest jednocześnie pierwszym stypendystą realizowanego przez nas programu społecznego Szukamy Następców Mistrza. Od 2004 roku wspieramy Narodowy Program Rozwoju Skoków Narciarskich, realizowany wspólnie z PZN.

Grupa LOTOS od 2013 r. jest oficjalnym partnerem Roberta Kubicy, który znalazł się w stawce kierowców walczących o rajdowe mistrzostwo świata WRC i już w swoim pierwszym sezonie zdobył tytuł Mistrza Świata w kategorii WRC2. W 2013 r. Spółka była zaangażowana także w projekt LOTOS Rally Team. To zespół rajdowy reprezentowany w RSMP przez Kajetana Kajetanowicza i pilota Jarosława Barana - czterokrotnych Mistrzów Polski oraz przez Michała Kościuszko z pilotem Maciejem Szczepaniakiem w cyklu WRC. Promowana przez ten zespół marka paliw LOTOS Dynamic w sportach motorowych uwierzytelnia komunikowane korzyści: poprawę dynamiki i osiągnięć, lepsze wykorzystanie mocy samochodu. Działania wspierają wizerunek całej sieci stacji LOTOS i uwiarygodniają przekaz komunikacyjny stacji. W 2013 r. Grupa LOTOS była także sponsorem i partnerem technologicznym cyklu KIA LOTOS Race, wyścigowych mistrzostw Polski. Rozwiązanie to uwiarygadnia technologicznie i jakościowo produkty olejowe poprzez markę samochodu.

W 2013 r. Grupa LOTOS i Lechia Gdańsk podpisały kolejną trzyletnią umowę sponsoringową. Spółka jest głównym sponsorem grającego w ekstraklasie klubu piłkarskiego Lechia Gdańsk od 2010 r. W Trójmieście wspieramy też m.in. siatkarski zespół LOTOS Trefl Gdańsk oraz koszykarską drużynę Trefl Sopot.

Poza sponsoringiem sportu jesteśmy również zaangażowani w działania sponsoringowe w obszarze kultury. Cele aktywności prospołecznej w tej dziedzinie nakierowane są przede wszystkim na wzrost wartości przedsiębiorstwa poprzez promowanie potencjału intelektualnego i kulturowego regionów bliskich firmie. Najważniejsze działania w 2013 r. w zakresie sponsoringu kultury to współpraca w randze Partnera Strategicznego z Operą Bałtycką, sponsoring Festiwalu Solidarity of Arts, Festiwalu Szekspirowskiego, Siesta Festival, wydarzenia „CudaWianki – Lato zaczyna się w Gdyni” Festiwalu „Dwa Teatry”, koncertu zespołu Bon Jovi oraz LOTOS Jazz Festival – Bielska Zadymka Jazzowa.

Marketing społecznie zaangażowany

Spółka LOTOS Paliwa w 2013 r. kontynuowała zapoczątkowaną w 2010 r. współpracę ze Stowarzyszeniem SOS Wioski Dziecięce w Polsce. Każdy uczestnik programu lojalnościowego LOTOS Navigator, dostępnego na stacjach paliw LOTOS, mógł przekazać zgromadzone przez siebie punkty na rzecz osieroconych i opuszczonych dzieci, pozostających pod opieką Stowarzyszenia. Działanie jest zgodne z założeniami naszej strategii społecznej odpowiedzialności.

Środki zebrane z przekazanych przez klientów punktów są przeznaczane na pokrycie kosztów utrzymania, leczenia i edukacji dzieci. W 2013 r. w stałej ofercie nagród w programie Navigator można było odebrać także kubek SOS Wioski Dziecięce. Jeden odebrany kubek (250 pkt) to 2 zł na rzecz Stowarzyszenia.

Stowarzyszenie SOS Wioski Dziecięce w Polsce opiekuje się dziećmi opuszczonymi, osieroconymi oraz zagrożonymi utratą opieki rodzicielskiej. Działa w Polsce od 29 lat i ma pod opieką 1.250 dzieci. Jest częścią międzynarodowej organizacji SOS-Kinderdorf International, obecnej w 132 krajach.

Wiedza i kompetencje pracowników

W celu jak najlepszego wykorzystania kapitału intelektualnego do budowy wartości firmy uważamy za niezbędne tworzenie systemowych rozwiązań umożliwiających pobudzanie innowacyjności pracowników. Ważne jest dla nas także dzielenie się posiadaną przez pracowników wiedzą podczas prac projektowych realizowanych na wskroś organizacji, w tym projektów zespołowych, w których mogą zastosować wiedzę z różnych obszarów firmy, a także pokazać nowe spojrzenie i pomysły na zadania dotychczas realizowane.

Dbamy o podnoszenie kwalifikacji pracowników, zapewniając im możliwość udziału w kursach, szkoleniach, studiach, sympozjach, konferencjach oraz nowo tworzonych i cyklicznych programach rozwojowych w ramach autorskiego projektu szkoleniowo-rozwojowego, jakim jest **Akademia LOTOS**.

Celem Akademii LOTOS jest wszechstronne rozwijanie kompetencji pracowników, identyfikowanie i rozwój talentów, rozpowszechnianie wiedzy eksperckiej oraz budowanie kultury sprzyjającej wzrostowi poziomu satysfakcji i zaangażowania pracowników.

W ramach działalności Akademii zbudowaliśmy kulturę dzielenia się wiedzą, opracowaliśmy program adaptacyjny, system certyfikowania szkoleń w obszarze produkcji i cykl szkoleniowy W drodze do doskonałości. Zaangażowaliśmy w procesy rozwoju doświadczonych pracowników w wieku 50+. Akademia inicjuje i prowadzi programy talentowe, skierowane do różnych grup pracowników, m.in. Program Lider, Program Mistrz, Akademia Menedżera, Program Rozwoju Kompetencji Zarządczych Pracowników Służb Technicznych oraz Program Sukcesji Grupy Kapitałowej LOTOS. Firma inwestuje w profesjonalny rozwój pracowników w zakresie pozyskiwania i wzmacniania wiedzy specjalistycznej oraz umiejętności interpersonalnych, komunikacyjnych, negocjacyjnych, zarządczych, informatycznych, językowych i in.

Kompleksowy system rozwoju pracowników przybliży Grupę LOTOS do miana Organizacji Uczącej się.

Średnia liczba godzin szkoleniowych rocznie na osobę według kategorii zatrudnienia w Grupie LOTOS

Kategoria zatrudnienia	2011 r.	2012 r.	2013 r.
Kierownictwo wyższego szczebla	40,0	41,9	43,0 ✓
Kierownictwo niższego szczebla	38,0	42,8	43,7 ✓
Administracja	30,7	25,8	25,4 ✓
Produkcja	13,2	17,7	12,1 ✓

Średnia liczba godzin szkoleniowych w Grupie LOTOS według płci

Płeć	Rok	Liczba zatrudnionych	Liczba godzin szkoleń	Średnia liczba godzin szkoleń
Kobiety	2012	417	11.096	26,6
Mężczyźni	2012	932	21.936	23,5
Kobiety	2013	416 ✓	12.039 ✓	28,9 ✓
Mężczyźni	2013	929 ✓	17.811 ✓	19,2 ✓

Stosowane przez nas metody, techniki i narzędzia rozwoju pracowników, to przede wszystkim szerokie spektrum szkoleń otwartych i zamkniętych, specjalistycznych oraz związanych z umiejętnościami miękkimi, które realizujemy na podstawie planów rocznych w formie: konferencji, seminariów, warsztatów, sympozjów czy forów.

Wykorzystujemy nowoczesne techniki i technologie wpierające rozwój, takie jak gry symulacyjne, e-learning czy blended learning. Nie mniej istotnym narzędziem rozwoju pracowników są nasze autorskie programy rozwojowe skierowane do określonych grup pracowników, które przygotowujemy w ramach Akademii LOTOS. Z uwagi na to, że politykę szkoleniową firmy cechuje m.in. innymi szeroko rozumiana dostępność, grupami docelowymi są zarówno kadra kierownicza najwyższego i średniego szczebla, mistrzowie jak i koordynatorzy czy specjaliści.

Stosujemy rozwiązania oparte na coachingu i mentoringu, przy czym ten ostatni głównie w obszarze pionu produkcji, gdzie pozyskiwanie wiedzy trwa najdłużej i wymaga wieloletniego doświadczenia. Coachami i mentorami są doświadczeni specjaliści ds. szkoleń operacyjnych, którzy poprzez bezpośredni kontakt, przekazują wiedzę młodszym kolegom zatrudnionym na stanowisku aparatowego.

Pracownikom nieobce też są warsztaty wymiany wiedzy, pozwalające na dzielenie się nią w różnych obszarach funkcjonalnych organizacji. Ponadto, przynajmniej dwa razy w roku, odbywają się seminaria skierowane do kadry kierowniczej, mające na celu zapoznanie z najnowszymi rozwiązaniami w obszarze zarządzania oraz w atrakcyjny sposób łączące teorię z praktyką.

Innowacyjny rozwój zapewniający stałe doskonalenie i wykorzystywanie potencjału intelektualnego i doświadczenia pracowników wpisany jest w misję Grupy LOTOS. Wynika to z przekonania, że innowacyjność odgrywa kluczową rolę w strategii biznesu ukierunkowanego na zrównoważony rozwój.

Innowacyjne podejście LOTOSU przejawia się na kilku płaszczyznach:

- Rozwój kapitału intelektualnego
- Zastosowanie nowoczesnych technologii
- Współpraca mię dzysektorowa i angażowanie interesariuszy

Jako firma operująca w branży wysokich technologii od lat współpracujemy z kluczowymi dla naszej gałęzi przemysłu ośrodkami akademickimi i badawczymi, co przyczynia się do powstania rozwiązań korzystnych zarówno dla nas i innych firm naszej branży, jak i środowiska naukowego.

Stypendysta LOTOS

Z wyższymi uczelniami współpracujemy m.in. w ramach programu Stypendysta LOTOS. Z uwagi na specyfikę naszej działalności i istotną rolę, jaką odgrywamy w budowaniu bezpieczeństwa energetycznego kraju, dzielimy się także wiedzą i doświadczeniem naszych pracowników ze studentami, dając tym samym wyraz troski o przyszłość kolejnych pokoleń specjalistów w branży.

Od roku akademickiego 2004/2005 współpracujemy z Politechniką Gdańską. Zapewniamy stypendia naukowe i praktyki zawodowe pod okiem specjalistów z branży oraz umożliwiamy pisanie prac magisterskich związanych z naszą działalnością, które są recenzowane przez specjalistów Spółki. W roku akademickim 2012/2013 przyznaliśmy 13 stypendiów najlepszym studentom z Wydziału Chemicznego, Wydziału Elektroniki, Telekomunikacji i Informatyki, Wydziału Elektrotechniki i Automatyki oraz Wydziału Mechanicznego oraz 2 nagrody za najlepsze prace magisterskie na Wydziale Chemicznym.

W roku akademickim 2007/2008 podobną współpracę stypendialną podjęliśmy z Akademią Górniczo-Hutniczą im. Stanisława Staszica w Krakowie. W roku akademickim 2012/2013 przyznaliśmy 5 stypendiów najlepszym studentom z Wydziału Geologii, Geofizyki i Ochrony Środowiska, Wydziału Geodezji Górniczej i Inżynierii Środowiska, Wydziału Wiertnictwa, Nafty i Gazu oraz Wydziału Energetyki i Paliw. Ufundowaliśmy także dwie nagrody za najlepsze prace dyplomowe na Wydziale Wiertnictwa, Nafty i Gazu.

Od początku realizacji programu Stypendysta LOTOS przeznaczaliśmy ok. 1,2 mln zł na stypendia naukowe i nagrody dla 234 studentów i doktorantów.

Od początku realizacji programu Stypendysta LOTOS przeznaczyliśmy ok. 1,2 mln zł na stypendia naukowe i nagrody dla 234 studentów i doktorantów.

Elementem naszej współpracy z uczelniami są również bezpłatne praktyki oraz staże standardowe i wakacyjne. W ich trakcie studenci mogą pogłębiać wiedzę pod opieką patrona – specjalisty z danej dziedziny.

W 2013 r. praktyki i staże odbyło w LOTOSIE łącznie 162 studentów, w tym 73 studentów Politechniki Gdańskiej i 16 studentów AGH w Krakowie. Dodatkowo w LOTOS Petrobaltic praktyki odbyło 20 studentów z wielu uczelni, którzy mieli okazję pozyskać doświadczenie zarówno na platformie wiertniczej, jak i w służbie utrzymania ruchu.

Po raz 11. uczestniczyliśmy w lokalnym projekcie wspomagającym studentów i absolwentów inicjowanym przez Prezydenta Miasta Gdańska pt. **Wakacyjny Staż**. Ufundowaliśmy dwumiesięczne staże zawodowe dla uczestników Programu Akademia Energii - projektu edukacyjnego zainicjowany przez Fundację 2065 im. Lesława A. Pagi, w którym udział biorą osoby pasjonujące się energetyką, które z tą branżą wiążą swoją przyszłość zawodową. Ponadto złożyliśmy swój akces w prestiżowym projekcie o zasięgu ogólnopolskim, organizowanym przez firmę PwC i Gazetę Wyborczą – **Grasz o staż**.

W 2013 r. LOTOS Petrobaltic był partnerem Międzynarodowej Konferencji Naukowo-Technicznej DRILLING - OIL – GAS AGH zorganizowanej przez Fundację Wiertnictwo-Nafta-Gaz, Nauka i Tradycje. Dodatkowo w ramach Bałtyckiego Festiwalu Nauki, którego byliśmy partnerem, LOTOS Petrobaltic przeprowadził działania informacyjno-edukacyjne na temat specyfiki działalności poszukiwawczo-wydobywczej.

Ponadto, w ramach współpracy z Zespołem Szkół Przemysłu Spożywczego i Chemicznego w Gdańsku, w 2013 r. ufundowaliśmy 7 stypendiów dla uczniów kształcących się w zawodach technik technologii chemicznej oraz technik analityk, którzy osiągnęli najlepsze wyniki w nauce i wykazali się aktywnością na rzecz szkoły. Przekazaliśmy nagrody w konkursie „Chemia wokół nas” oraz zorganizowaliśmy dla uczniów praktyki zawodowe.

W 2013 r. wspólnie z Urzędem Miasta Jasła rozpoczęliśmy także realizację projektu Jasielska Liga Naukowa z LOTOSEM. To wyjątkowy w skali kraju projekt edukacyjny, którego celem jest wyłonienie najzdolniejszych uczniów i umożliwienie im rozwijania swoich talentów.

Do Jasielskiej Ligii Naukowej z LOTOSEM przystąpiło w 2013 r. 299 uczniów z 9 jasielskich szkół podstawowych i 4 gimnazjów, którzy zgłosili w sumie 91 projektów badawczych.

Dzięki Lidze, uczniowie samodzielnie poszukują odpowiedzi na postawione wcześniej pytania, poprzez szereg działań naukowo-badawczych prowadzonych pod kierunkiem nauczycieli, a ich prace ocenia zespół ekspertów i autorytetów naukowych.

Systemy zarządzania

Zintegrowany System Zarządzania zmienia się dynamicznie w zależności od potrzeb, zapewniając jednocześnie wsparcie realizacji strategii Grupy Kapitałowej LOTOS. Od momentu, gdy w latach 90. zaczęliśmy wdrażać pierwsze systemy zarządzania do dnia dzisiejszego - dobrze zaprojektowane i spójne procesy zarządcze i operacyjne tworzą fundamenty naszej działalności biznesowej, przechodząc jednocześnie poważne transformacje.

Co roku pojawiają się nowe potrzeby w zakresie systemów zarządzania. Niezmiennie dbamy o to, aby wypracowane zasady były jednorodne, a wdrożenie systemów skuteczne, przynosząc organizacji wymierne korzyści ekonomiczne. Usprawniając procesy i wprowadzając do nich zmiany, dążymy do uzyskania efektów synergii w obszarze całej Grupy Kapitałowej LOTOS.

Zintegrowany System Zarządzania
 Dla klienta - jakość produktów i usług
 Dla otoczenia - troska o środowisko
 Dla pracowników - bezpieczeństwo pracy

Systemy zarządzania w Grupie Kapitałowej LOTOS

Stan na 31.12.2013 r.

Nazwa spółki	Wdrożone systemy zarządzania
Grupa LOTOS	Wdrożony i certyfikowany Zintegrowany System Zarządzania zgodny z normami: ISO 9001, ISO 14001, PN-N-18001. Wdrożone wymagania systemu zarządzania energią według normy ISO 50001, wymagania Publikacji Standardyzacyjnej dotyczącej Zapewnienia Jakości AQAP 2110 oraz wymagania Wewnętrznego Systemu Kontroli obrotu materiałami o znaczeniu strategicznym zgodnie z normą PN-N-19001.
LOTOS Asphalt	Wdrożony i certyfikowany Zintegrowany System Zarządzania zgodny z normami: ISO 9001, ISO 14001, PN-N-18001. Wdrożony i certyfikowany system Kładowej Kontroli Produkcji.
LOTOS Kolej	Wdrożony i certyfikowany Zintegrowany System Zarządzania zgodny z normami ISO 9001, ISO 14001, PN-N-18001, System Zarządzania Bezpieczeństwem Przewozów Kolejowych (SMS) zgodny z dyrektywą 2004/49/WE oraz przepisami krajowymi, System Zarządzania Utrzymaniem (MMS) zgodny z dyrektywą 2004/49/WE i rozporządzeniem (UE) nr 445/2011, system jakości w spawalnictwie zgodny z normą EN 15085-2 oraz certyfikowane utrzymanie wagonów towarowych wg wymagań VPI.
LOTOS Lab	Wdrożony i certyfikowany Zintegrowany System Zarządzania zgodny z normami: ISO 9001, ISO 14001, PN-N-18001. Akredytacja Polskiego Centrum Akredytacji zgodna z normą PN-EN ISO/IEC 17025:2005.
LOTOS Ochrona	Wdrożony i certyfikowany Zintegrowany System Zarządzania zgodny z normami: ISO 9001, ISO 14001, PN-N-18001.
LOTOS Oil	Wdrożony i certyfikowany System Zarządzania Jakością zgodny z normą ISO 9001 oraz Publikacją Standardyzacyjną dotyczącą Zapewnienia Jakości AQAP 2110. Ponadto wdrożono wymagania ISO 14001 i PN-N-18001.
LOTOS Petrobaltic	Wdrożony i certyfikowany Zintegrowany System Zarządzania zgodny z normami: ISO 9001, ISO 14001, PN-N-18001. Wdrożone systemy ISM Code (na zgodność z Kodeksem Zarządzania Bezpieczną Eksploatacją Statków i Zapobiegania Zanieczyszczeniom) oraz ISPS Code (System Ochrony Statku i Obiektu Portowego).
LOTOS Serwis	Wdrożony i certyfikowany Zintegrowany System Zarządzania zgodny z normami: ISO 9001, ISO 14001, PN-N-18001. Wdrożone i certyfikowane wymagania systemu jakości w spawalnictwie zgodnie z normą PN-EN ISO 3834-2:2007.
LOTOS Straż	Wdrożony i certyfikowany Zintegrowany System Zarządzania zgodny z normami: ISO 9001, ISO 14001, PN-N-18001.
LOTOS Terminale	Wdrożony Zintegrowany System Zarządzania zgodny z normami: ISO 9001, ISO 14001, PN-N-18001.

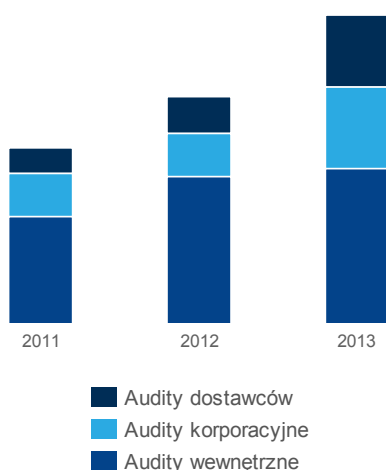
LOTOS Paliwa	Wdrożony i certyfikowany System Zarządzania Jakością zgodny z normą ISO 9001. Ponadto wdrożono wymagania ISO 14001 i PN-N-18001.
LOTOS Infrastruktura	Spółka obecnie wdraża wymagania Zintegrowanego Systemu Zarządzania.
LOTOS-Air BP Polska	Spółka obecnie wdraża wymagania Zintegrowanego Systemu Zarządzania.

Źródło: Opracowanie własne Grupy LOTOS.

Audyty Zintegrowanego Systemu Zarządzania stanowią cenną i obiektywną informację zwrotną na temat oceny funkcjonowania poszczególnych obszarów w organizacji.

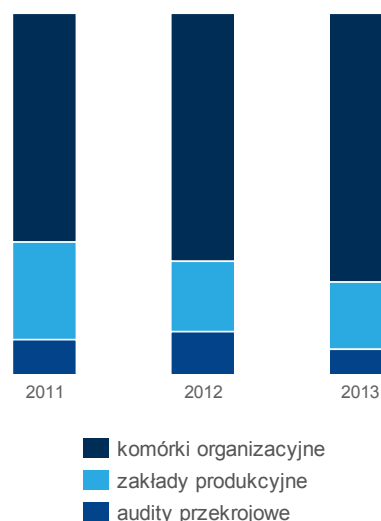
W latach 2011-2013 w Grupie LOTOS przeprowadziliśmy blisko 200 audytów wewnętrznych, korporacyjnych oraz dostawców.

Audyty w latach 2011-2013

Źródło: Opracowanie własne Grupy LOTOS.

Struktura audytów wewnętrznych w latach 2011-2013

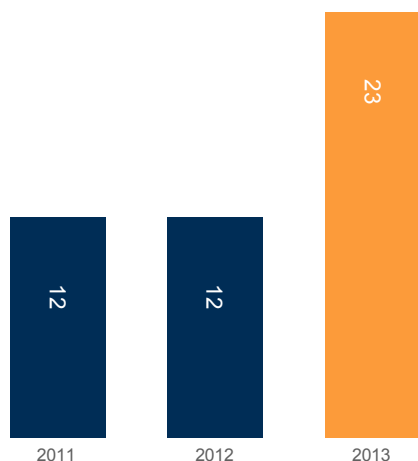

Źródło: Opracowanie własne Grupy LOTOS.

Wyniki audytów wewnętrznych dostarczają informacji zarówno o pozytywnych aspektach naszego systemu, jak również o obszarach, które wymagają doskonalenia. Kierownictwo posiada dzięki temu wiedzę służącą do podejmowania działań korygujących, zapobiegawczych lub korekcyjnych.

Ocena stopnia wdrożenia wymagań i standardów korporacyjnych realizowana jest podczas prowadzonych w spółkach zależnych Grupy LOTOS audytów korporacyjnych. W 2013 r. przeprowadziliśmy dodatkowo audyty dotyczące oceny stopnia spełnienia wymagań w obszarze bezpieczeństwa danych osobowych.

Audyty korporacyjne w latach 2011-2013

Źródło: Opracowanie własne Grupy LOTOS.

W wielu obszarach, w wyniku przeprowadzonych audytów, działania doskonalące prowadzone były w dłuższej perspektywie i wymagały zaangażowania osób z różnych komórek organizacyjnych, co jest dowodem na to, że jesteśmy organizacją, dla której otrzymywane informacje są podstawą do uczenia się.

Dostosowujemy nasz program audytów do zmieniających się uwarunkowań funkcjonowania grupy kapitałowej i do zgłaszanych potrzeb.

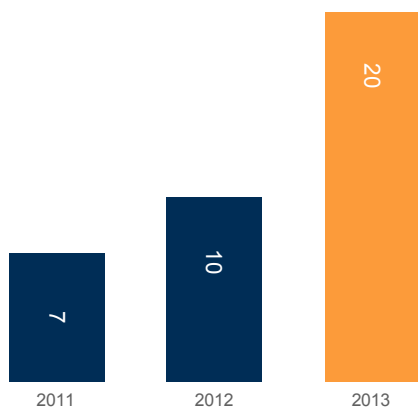
Dokonujemy standaryzacji kompetencji auditorów poprzez szkolenia w ramach Szkoły Auditora, jak również ćwiczenia praktyczne „w trakcie auditu” oraz zdobywanie doświadczeń w ramach wymiany auditorów pomiędzy spółkami.

Wymagania stawiane kontrahentom

Audyty dostawców dostarczają informacji o stopniu spełnienia wymagań jakościowych, jak również bardzo istotnych dla nas wymagań z zakresu bezpieczeństwa pracy i środowiska. Dzięki nim mamy m.in. potwierdzenie, że prace na terenie Grupy LOTOS prowadzone są bezpiecznie, jak również wskazujemy obszary, w których należy wprowadzić usprawnienia.

Mając świadomość, że spełnienie naszych wymagań wymaga dużego zaangażowania ze strony dostawcy, w naszej ocenie z auditu przedstawiamy kontrahentom rzetelną, szczegółową informację dotyczącą badanych obszarów.

Audyty dostawców w latach 2011-2013

Źródło: Opracowanie własne Grupy LOTOS.

Główne zmiany w systemach i strukturach zarządzania procesami w 2013 r.

System zarządzania ryzykiem korporacyjnym (*ang. Enterprise Risk Management, ERM*)

W Grupie Kapitałowej LOTOS funkcjonuje system zarządzania ryzykiem korporacyjnym, który wspomaga bezpieczną i skuteczną realizację celów strategicznych i operacyjnych organizacji. Działania podejmowane w 2013 r. w ramach systemu ERM miały na celu zminimalizowanie zidentyfikowanych ryzyk oraz udoskonalenie funkcjonowania samego systemu i prowadzonego procesu zarządzania ryzykiem. ([Więcej informacji](#))

Zarządzanie procesami

W 2013 r. rozpoczęliśmy komunikowanie wewnątrz organizacji wyników monitorowania procesów, poprzez przeznaczony do tego celu portal procesowy. Dzięki niemu prowadzona jest bezpośrednia komunikacja na temat wdrożenia różnorodnych zadań wynikających m.in. z przeglądu Zintegrowanego Systemu Zarządzania, czy też bieżącej działalności operacyjnej. Zakończyliśmy również wdrażanie jednego z projektów usprawniających działania w łańcuchu dostaw.

Zarządzanie projektami

W 2013 r. przy wdrażaniu zarządzania projektowego w Grupie Kapitałowej LOTOS kierowaliśmy się potrzebą zapewnienia sprawnej realizacji projektów w obszarze całej grupy kapitałowej, skutecznej kontroli postępu prac i osiągnięcia założonych efektów w projektach prowadzonych według określonych korporacyjnych zasad oraz zapewnienia właściwego raportowania w tym zakresie. Rozpoczęliśmy również wdrażanie narzędzia informatycznego wspierającego zarządzanie projektowe w całej grupie kapitałowej.

System zarządzania energią (*ang. Energy Management System, EnMS*)

W 2013 r. zakończyliśmy proces wdrażania systemu zarządzania energią według wymagań normy ISO 50001, którego celem jest wprowadzenie jednolitego standardu postępowania w odniesieniu do działań zmierzających do podnoszenia efektywności energetycznej Grupy LOTOS poprzez:

- usystematyzowane i ustandaryzowane podejście do zarządzania energią (we wszystkich jej postaciach) w różnych obszarach działalności,
- identyfikację znaczących aspektów energetycznych w odniesieniu do działalności Grupy LOTOS,
- dokumentowanie podejmowanych zadań częściowych w obszarach objętych systemem EnMS,
- identyfikację działań modernizacyjno-rozwojowych związanych z efektywnością energetyczną.

Rozwój w perspektywie 2015 r.

Naszym celem nadrzędnym - w obliczu dużej złożoności procesów, projektów i poszczególnych zadań, jakie w szybko zmieniającym się otoczeniu musimy realizować - jest zapewnienie skutecznej i efektywnej komunikacji w ramach Grupy Kapitałowej LOTOS.

Zadanie to będziemy realizować m.in. poprzez wdrażanie zaawansowanych narzędzi informatycznych, odpowiadających potrzebom organizacji i przyjaznych dla użytkowników. Wśród założonych planów jest m.in.:

- doskonalenie systemu zarządzania ryzykiem korporacyjnym (ERM) m.in. poprzez rozwój Portalu ERM pod kątem pojawiających się potrzeb wynikających z rosnącej dojrzałości systemu ERM;
- w zakresie systemu zarządzania energią: realizacja potrzeb szkoleniowych i rozwijanie ogólnie pojętej świadomości energetycznej pracowników Grupy LOTOS oraz wzbogacanie kompetencji auditorskich pracowników grupy kapitałowej. Rok 2014 będzie pierwszym okresem funkcjonowania nowych uregulowań wewnętrznych dotyczących zasad systemu zarządzania energią w Spółce oraz pierwszym rokiem jego doskonalenia w oparciu o cyklicznie pozyskiwane wnioski z monitorowania procesów produkcyjnych, auditów oraz potrzeb zgłaszanych przez uczestników procesów związanych z efektywnością energetyczną;
- utrzymanie i doskonalenie systemu zarządzania projektami, wdrożenie narzędzia informatycznego do wspomagania zarządzania projektami w grupie kapitałowej oraz doskonalenie kompetencji pracowników zaangażowanych w proces zarządzania i realizacji projektów;
- bieżące identyfikowanie procesów wymagających usprawnienia i prowadzenie niezbędnych działań w tym zakresie oraz rozwój zarządzania procesowego w oparciu o najlepsze światowe praktyki. Planujemy również rozpocząć wdrażanie nowego kanału komunikacji z pracownikami w celu usprawnienia zgłaszania uwag na temat funkcjonowania poszczególnych obszarów oraz narzędzia do wizualizacji zbiorczych wyników monitorowania procesów, powiązanych z ryzykami oraz celami strategicznymi i operacyjnymi;
- wdrożenie efektywnego i przyjaznego dla użytkowników narzędzia informatycznego do obiegu dokumentów związanych z wewnętrznymi uregulowaniami.

Lata 2014-2015 będą dla nas okresem realizacji Programu Efektywność i Rozwój, którego powodzenie wspierane jest poprzez właściwie zaprojektowany i efektywny Zintegrowany System Zarządzania.

Dojrzałość organizacyjna

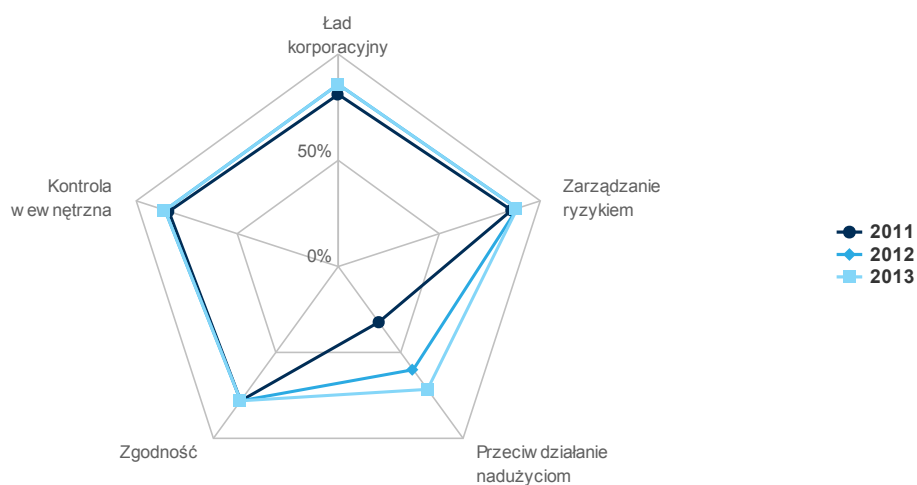
W Grupie LOTOS corocznie dokonujemy oceny dojrzałości organizacyjnej Spółki.

Dojrzałość organizacyjna przedsiębiorstwa rozumiana jest jako osiągnięty przez daną organizację poziom profesjonalizacji kluczowych rozwiązań organizacyjnych, procesów i podejmowanych działań, a także ich zgodności z najlepszymi praktykami w obszarze funkcjonowania organizacji i zarządzania nią, które stanowią czynnik wpływający na możliwość odnoszenia sukcesów w zakresie ochrony i budowania wartości dla interesariuszy.

Dojrzałość organizacyjną kształtują systemy i tworzące je rozwiązania szczegółowe, które mają istotny wpływ na proces tworzenia wartości dla interesariuszy, są ważne w kontekście ochrony wartości firmy oraz mają duże znaczenie dla niezakłóconego, zgodnego z wymogami prawa, prowadzenia bieżącej działalności.

Kryteria te w największym stopniu spełniają funkcjonujące w Grupie LOTOS systemy: kontroli wewnętrznej, zarządzania ryzykiem, zgodności (*compliance*), przeciwdziałania nadużyciom oraz ładu korporacyjnego.

Dojrzałość organizacyjna Grupy LOTOS

Dążymy do zrównoważonego rozwoju i profesjonalizacji wszystkich kluczowych rozwiązań organizacyjnych w ramach naszej działalności.

Wyniki oceny dojrzałości organizacyjnej Grupy LOTOS za 2013 r.

- W ramach systemu kontroli** wewnętrznej zostały ustanowione najważniejsze rozwiązania organizacyjno-procesowe, składające się na ramy tego systemu. Zdefiniowane i funkcjonujące procesy cechuje duży poziom dojrzałości, który przejawia się zaprojektowaniem mechanizmów kontrolnych w sposób adekwatny do celów procesu. Kluczowe rozwiązania kontrolne zostały ustanowione w sposób formalny, zaprojektowano ich funkcjonowanie w ramach wdrożonych w Spółce regulacji wewnętrznych. Przyjęte rozwiązania kontrolne funkcjonują sprawnie i ukierunkowane są na zabezpieczenie wartości oraz zapewnienie uporządkowanego i efektywnego prowadzenia działalności, zgodnie z celami organizacji.
- W ramach systemu zarządzania ryzykiem** ustanowiono kluczowe rozwiązania ważne dla prawidłowego funkcjonowania systemu, które stanowią ważny czynnik dla zapewnienia realizacji jego podstawowego celu, jakim jest wspieranie procesu zarządzania Spółką i kreowania wartości dodanej. Dla poprawnego funkcjonowania systemu zakomunikowano Politykę zarządzania ryzykiem korporacyjnym, wyznaczono uczestników procesu zarządzania ryzykiem, w tym właścicieli ryzyk, koordynatora oraz Komitet zarządzania ryzykiem korporacyjnym. Szczegóły określiła procedura wskazująca na sposób funkcjonowania i podejmowania działań w ramach systemu.
- W ramach systemu zapewnienia zgodności (compliance)** podejmowane są aktywne działania skierowane na zapewnienie zgodności realizowanych działań i ustanowionych regulacji wewnętrznych z przepisami prawa powszechnie obowiązującego. Spółka dba o zapewnienie zgodności faktycznie podejmowanych działań z wymaganiami zdefiniowanymi w funkcjonujących w organizacji regulacjach wewnętrznych.
- W ramach systemu przeciwdziałania nadużyciom** kontynuowano systemowe podejście polegające na kompleksowych i uporządkowanych działaniach w zakresie zarządzania ryzykiem nadużyć i kreowania etycznej kultury organizacji. Funkcjonują rozwiązania ograniczające możliwość występowania nadużyć zarówno o charakterze zewnętrznym, jak i wewnętrznym. Organizacja buduje wiedzę dotyczącą tematyki nadużyć związanych z jej działalnością, rozwija systemowe podejście w zakresie identyfikacji i monitorowania rozwiązań służących zapobieganiu i wykrywaniu nadużyć. Sukcesywne budowanie kultury etycznej poprzez systematyczne podnoszenie świadomości oczekiwanych postaw w pełni wspiera i wpływa na rozwój systemu przeciwdziałania nadużyciom. Osiągnięcie oczekiwanych efektów wymaga czasu i konsekwentnego realizowania przyjętych założeń.
- W ramach ładu korporacyjnego** ustanowiono większość kluczowych rozwiązań zarówno dotyczących relacji pomiędzy organami Spółki, jak i o charakterze wewnętrznym (związanych z podejściem do zarządzania organizacją i jej zasobami), które odpowiadają formułowanym w tym zakresie standardom i stosowanym w praktyce dobrym praktykom. Rozwiązania przyjęte w zakresie funkcjonowania organów Spółki i ich wzajemnych relacji odpowiadają, co do zasady, wymogom zdefiniowanym w Dobrych Praktykach Spółek Notowanych na GPW.

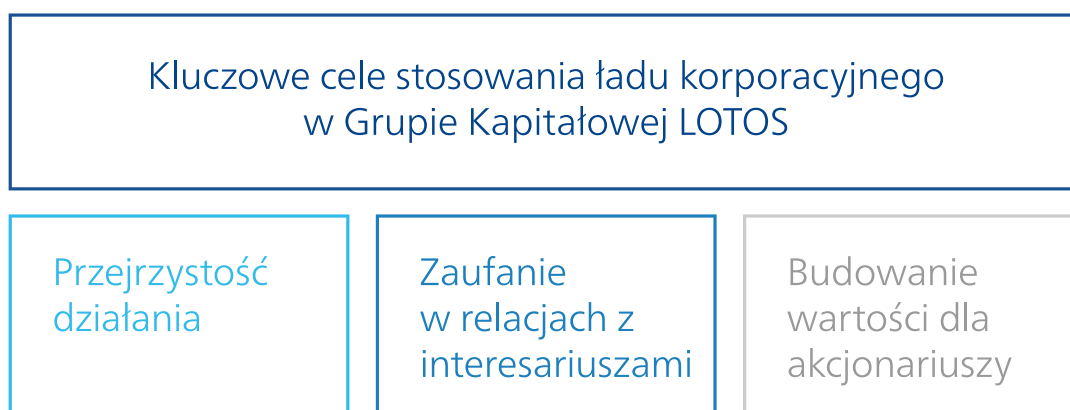
Uzyskana całościowa ocena dojrzałości organizacyjnej wskazuje, że jesteśmy organizacją ukierunkowaną na profesjonalizację podejmowanych działań oraz przyjmowanie rozwiązań stanowiących dobre praktyki w zakresie funkcjonowania organizacji i zarządzania nią. Podejmujemy wysiłki ukierunkowane na ochronę wartości Spółki, co przejawia się znacznym rozbudowaniem rozwiązań składających się na system kontroli wewnętrznej i ład korporacyjny oraz wdrożeniem systemu przeciwdziałania nadużyciom. Kładziemy nacisk na zapewnienie funkcjonowania w sposób niezakłócony i zgodny z prawem.

Ład korporacyjny

Podejście do zarządzania

Ład korporacyjny stanowi dla nas instrument podnoszący wiarygodność Grupy LOTOS, jako podmiotu notowanego na rynku regulowanym GPW w Warszawie, a przez to także konkurencyjność rynkową całej naszej grupy kapitałowej. To powoduje, że uznajemy wdrażanie i realizację dobrych praktyk w tym obszarze za swój żywotny interes.

W swojej działalności dbamy o relacje z inwestorami i dokładamy starań, by budować je w sposób partnerski i satysfakcjonujący dla obu stron, na bazie jednoznacznych i rzetelnych informacji. Polityka informacyjna Grupy LOTOS i jej spółek zależnych ukierunkowana jest na efektywne i skuteczne wspieranie celów realizacji zasad ładu korporacyjnego.

W latach 2005-2007 za obowiązujący przewodnik po zasadach ładu korporacyjnego dla spółek, które pragnęły długotrwale budować solidne relacje z akcjonariuszami uznano zmodyfikowany w toku praktyki, dyskusji i zaleceń Komisji Europejskiej dokument *Dobre praktyki w spółkach publicznych 2005*.

Dobre praktyki to normy utrwalające wysokie standardy obyczajów korporacyjnych, przez co wspomagają organizację w dostosowaniu systemu nadzoru korporacyjnego do rozwiązań przyjętych w Unii Europejskiej.

Od debiutu giełdowego w czerwcu 2005 r. Grupa LOTOS przestrzegała większości zaleceń określonych w tym dokumencie, od początku 2008 r. realizowała *Dobre Praktyki Spółek Notowanych na GPW*, tzw. DPSN ([więcej informacji](#)), zaś w kolejnych latach - zalecenia DPSN w brzmieniu zmienionym Uchwałą Rady Giełdy z dnia 19 października 2011 r., a następnie uchwałą z 21 listopada 2012 r., których aktualna wersja obowiązuje od początku 2013 r.

Zgodnie z wprowadzonymi zasadami informowania, Spółka raportuje wówczas, gdy nastąpi naruszenie którejś z zasad w sposób incydentalny lub trwały. Raporty są publikowane poprzez giełdową platformę Elektroniczna Baza Informacji (tzw. EBI) i umieszczane w dwóch wersjach językowych w internetowym serwisie relacji inwestorskich Spółki. ([więcej informacji](#))

W 2013 r. stosowaliśmy większość obligatoryjnych zasad ładu korporacyjnego zawartych w kodeksie DPSN. Zgodnie z zasadą *comply or explain*, która zakłada, że spółki publiczne powinny stosować wszystkie zasady dobrych praktyk, a raportować jedynie przypadki, gdy nastąpi naruszenie którejś z nich w sposób incydentalny lub trwały, raporty o naruszeniu zasad ładu korporacyjnego są publikowane za pośrednictwem systemu EBI, analogicznie do raportów bieżących na podstawie §29 ust.3 Regulamin GPW w Warszawie.

31 maja 2013 r. przekazaliśmy informację o niezastosowaniu zasady DPSN zawartej w rozdziale IV pkt 10 ust. 1 i 2, dotyczącej zapewnienia akcjonariuszom możliwości udziału w Walnych Zgromadzeniach (WZ) przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej. Nie zapewniamy transmisji obrad WZ w czasie rzeczywistym ani nie udostępniamy jego zapisu audio lub video na stronie internetowej, zgodnie z zasadą zawartą w rozdziale II pkt 1 ust. 9a. ([więcej informacji](#))

W uzasadnieniu poinformowaliśmy, że Statut Grupy LOTOS nie przewiduje możliwości udziału w WZ przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej. Ponadto nie przewidujemy rejestrowania obrad walnego zgromadzenia w formie audio lub video i umieszczania zapisu przebiegu obrad na stronie internetowej, ponieważ w naszej ocenie stosowane do tej pory formy dokumentowania przebiegu walnych zgromadzeń zapewniają transparentność działalności Spółki oraz chronią prawa wszystkich akcjonariuszy. Udostępniamy treść podejmowanych uchwał w raportach bieżących, a także poprzez publikację na naszej stronie internetowej. Zgodnie z postanowieniami § 8 ust. 8 Statutu Zarząd Spółki jest prawnie umocowany, by ewentualnie podjąć decyzję o transmisji obrad WZ w czasie rzeczywistym. Zastosowanie wspomnianych zasad zostanie przeanalizowane w przyszłości.

Zapewniamy stosowanie mechanizmów umożliwiających akcjonariuszom i pracownikom zgłaszanie rekomendacji oraz innego rodzaju uwag bezpośrednio członkom organów odpowiadających za sprawowanie nadzoru nad prawidłowością sposobu zarządzania organizacją. W sposób szczegółowy odnoszą się do tych kwestii m.in., wynikające z Kodeksu spółek handlowych, zapisy Statutu Grupy LOTOS oraz Regulaminu Walnych Zgromadzeń Spółki. Określają one zasady uczestnictwa akcjonariuszy w Walnym Zgromadzeniu i wykonywania przez nich prawa głosu oraz tryb zwoływania i odwoływania Walnego Zgromadzenia, jego otwarcia i przebiegu obrad.

Akcjonariusze mogą wpływać na działalność Spółki oraz dokonywać weryfikacji czynności podejmowanych przez jej organy zarządzające i kontrolne poprzez przysługujące im prawa.

Jednym z najistotniejszych jest prawo akcjonariusza do udziału w Walnym Zgromadzeniu Spółki, z zastrzeżeniem, że przysługuje ono osobom będącym akcjonariuszami Spółki w dniu rejestracji przypadającym na 16 dni przed Walnym Zgromadzeniem. Uprawnieni z akcji imiennych i świadectw tymczasowych oraz zastawnicy i użytkownicy, którym przysługuje prawo głosu, mają prawo uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu, jeżeli są wpisani do księgi akcyjnej w dniu rejestracji uczestnictwa w Zgromadzeniu.

Wraz z prawem udziału w Walnym Zgromadzeniu akcjonariuszom przysługuje prawo m.in. do:

- składania wniosków przed i w trakcie Walnego Zgromadzenia,
- żądania umieszczenia określonych spraw w porządku obrad Walnego Zgromadzenia,
- zgłaszania projektów uchwał dotyczących spraw wprowadzonych do porządku obrad Walnego Zgromadzenia lub spraw, które mają zostać wprowadzone do porządku obrad przed terminem Walnego Zgromadzenia,
- zgłaszania projektów uchwał dotyczących spraw objętych porządkiem obrad Walnego Zgromadzenia oraz wprowadzonych do porządku obrad podczas Walnego Zgromadzenia,
- zabierania głosu podczas Walnego Zgromadzenia,
- zgłaszania sprzeciwu oraz zaskarżenia uchwał Walnego Zgromadzenia.

Ponadto akcjonariusze reprezentujący co najmniej 1/20 kapitału zakładowego mogą żądać zwołania Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia i umieszczenia określonych spraw w porządku jego obrad.

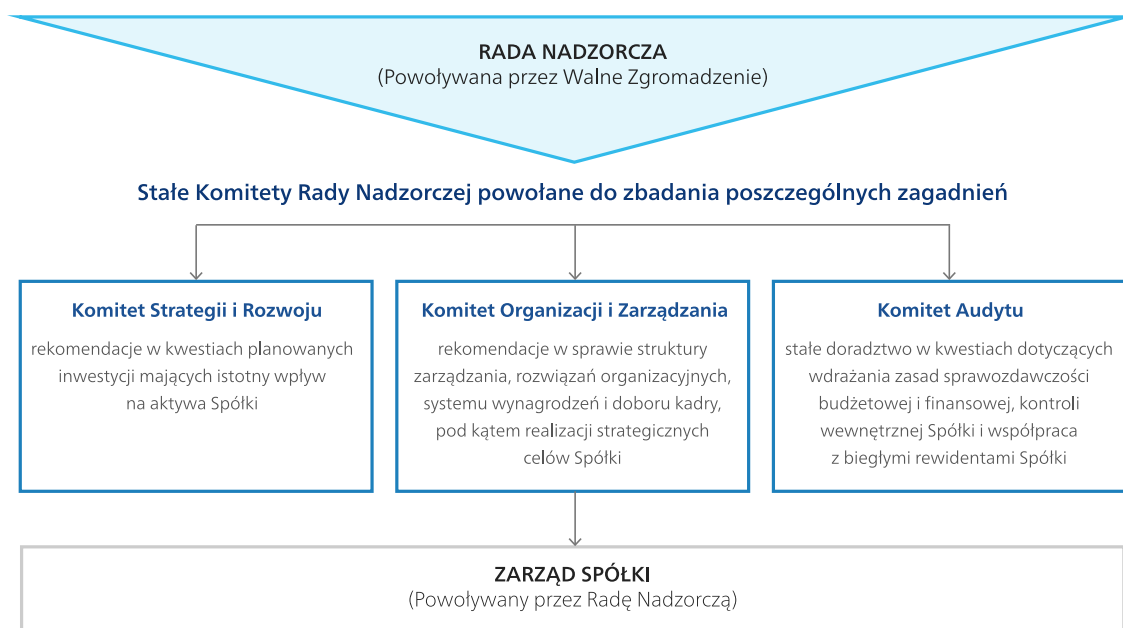
Poza czynnościami wymienionymi w przepisach prawa, również zasady zawarte w DPSN określają mechanizmy mające na celu poprawę jakości komunikacji spółek z inwestorami oraz wzmocnienie ochrony praw akcjonariuszy także w materiałach nie regulowanych przez prawo. Składają się na nie m.in.:

- zamieszczanie na korporacyjnej stronie internetowej informacji związanych z Walnym Zgromadzeniem,
- uczestnictwo w Walnym Zgromadzeniu członków Rady Nadzorczej oraz Zarządu,
- ustalenie miejsca i terminu Walnego Zgromadzenia tak, aby umożliwić udział w obradach jak największej liczbie akcjonariuszy,
- umożliwienie obecności na Walnych Zgromadzeniach przedstawicieli mediów.

W 2013 r. Walne Zgromadzenie obradowało 28 czerwca jako Zwyczajne Walne Zgromadzenie Grupy LOTOS, które to m.in. rozpatrzyło i zatwierdziło sprawozdania finansowe oraz sprawozdanie z działalności Spółki i Grupy Kapitałowej LOTOS za 2012 r., a także zadecydowało o udzieleniu absolutorium członkom Rady Nadzorczej oraz członkom Zarządu. Ponadto ZWZ wyraziło zgodę na zbycie zorganizowanych części przedsiębiorstwa Grupy LOTOS w postaci bazy paliw w Piotrkowie Trybunalskim oraz bazy paliw w Rypinie.

Podczas wspomnianego WZA Spółki Akcjonariusz p. B. Kamola skutecznie skorzystał z prawa zabierania głosu podczas obrad. Zgłaszane przez akcjonariusza wnioski i komentarze dotyczyły działalności Spółki, głównie spraw ekonomiczno-finansowych, strategii grupy kapitałowej, projektu YME, a także zagadnień związanych z ww. bazami paliw. Zadane przez akcjonariusza pytania wraz z odpowiedziami udzielonymi przez Zarząd zostały umieszczone na stronie internetowej Spółki. Ponadto ww. akcjonariusz skorzystał z przysługującego mu prawa zgłoszenia sprzeciwu do uchwały dotyczącej zatwierdzenia sprawozdania Zarządu z działalności Grupy LOTOS za 2012 r.

Struktura nadzoru korporacyjnego w Grupie LOTOS

Kompetencje

Rada Nadzorcza sprawuje stały nadzór nad działalnością Grupy LOTOS we wszystkich dziedzinach działalności Spółki. Rada realizuje swoje zadania kolegialnie, jednak może również delegować swoich członków do samodzielnego pełnienia określonych funkcji oraz powoływać stałe bądź doraźne komitety, sprawujące nadzór nad poszczególnymi sferami działalności Spółki.

Zasady działania organu określa Statut Grupy LOTOS oraz Regulamin Rady Nadzorczej,

- [Statut Grupy LOTOS](#)
- [Regulamin Walnych Zgromadzeń Grupy LOTOS](#)
- [Regulamin Rady Nadzorczej Grupy LOTOS](#)

Członek Rady Nadzorczej przy wykonywaniu obowiązków powinien dołożyć staranności wynikającej z zawodowego charakteru swojej działalności. Stosownie do zapisów Regulaminu Walnych Zgromadzeń oraz zasadą zawartą w dziale I pkt 6 Dobrych Praktyk Spółek notowanych na GPW członek Rady powinien także posiadać należyłą wiedzę i doświadczenie oraz być w stanie poświęcić niezbędny czas na wykonywanie swoich obowiązków.

Skład Rady Nadzorczej

Wiesław Skwarko

Przewodniczący Rady Nadzorczej

Marcin Majeranowski

Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej

Oskar Pawłowski

Sekretarz Rady Nadzorczej

Małgorzata Hirszel

Członek Rady Nadzorczej

Agnieszka Trzaskalska

Członek Rady Nadzorczej

Michał Rumiński

Członek Rady Nadzorczej

Rada Nadzorcza Grupy LOTOS może liczyć od pięciu do dziewięciu członków powoływanych na wspólny okres trzyletniej kadencji przez Walne Zgromadzenie. Skarb Państwa, tak długo jak pozostaje akcjonariuszem Spółki, jest uprawniony do bezpośredniego powoływania i odwoływania jednego członka Rady. Rada może delegować swoich członków do samodzielnego pełnienia określonych funkcji.

Rada Nadzorcza Grupy LOTOS VIII kadencji (1.01.-31.12.2013 r.)

Lp.	Imię i nazwisko	Funkcja
1.	Wiesław Skwarko	Przewodniczący
2.	Marcin Majeranowski	Wiceprzewodniczący
3.	Oskar Pawłowski	Sekretarz
4.	Małgorzata Hirszel	Członek
5.	Agnieszka Trzaskalska	Członek
6.	Michał Rumiński	Członek

Liczba kobiet i mężczyzn zasiadających w Radzie Nadzorczej Grupy LOTOS w latach 2011-2013

Rok	Okres	Ogólna liczba członków	Liczba kobiet	Liczba mężczyzn
2011	1.01.-27.06.	8	2	6
	27.06.-8.11.	7	2	5
	8.11.-31.12.	6	1	5
2012	1.01.-27.01.	6	1	5
	27.01.-29.02.	5	1	4
	29.02.-31.12.	6	2	4
2013	1.01.-31.12.	6	2	4

Stałe komitety Rady Nadzorczej

Komitety na stałe powołane przez Radę Nadzorczą Grupy LOTOS, mające charakter organów pomocniczych, doradczych i opiniotwórczych, to Komitet Audytu, Komitet Strategii i Rozwoju oraz Komitet Organizacji i Zarządzania.

W skład każdego komitetu wchodzi od 3 do 5 osób wybieranych przez Radę Nadzorczą spośród jej członków. Pracami kieruje przewodniczący wybierany przez Radę spośród członków komitetu. Wszyscy członkowie Rady mają prawo uczestniczyć w posiedzeniach poszczególnych komitetów.

Kompetencje komitetów określa Regulamin Rady Nadzorczej oraz Regulaminy Komitetów.

Od 1 stycznia do 31 grudnia 2013 r. skład Komitetów Rady Nadzorczej przedstawiał się następująco:

Komitet Audytu	
Michał Rumiński	Przewodniczący
Oskar Pawłowski	Członek
Wiesław Skwarko	Członek
Marcin Majeranowski	Członek
Komitet Strategii i Rozwoju	
Wiesław Skwarko	Przewodniczący
Małgorzata Hirszel	Członek
Michał Rumiński	Członek
Agnieszka Trzaskańska	Członek
Marcin Majeranowski	Członek
Komitet Organizacji i Zarządzania	
Agnieszka Trzaskańska	Przewodnicząca
Małgorzata Hirszel	Członek
Oskar Pawłowski	Członek
Marcin Majeranowski	Członek
<i>Rada Nadzorcza 18 stycznia 2014 r. powołała do składu Komitetu Organizacji i Zarządzania Michała Rumińskiego.</i>	
<i>W związku z tym o tej dacie Komitet działa w składzie:</i>	
Agnieszka Trzaskańska	Przewodnicząca
Małgorzata Hirszel	Członek
Oskar Pawłowski	Członek
Marcin Majeranowski	Członek
Michał Rumiński	Członek

Wynagradzanie

Ustalanie zasad wynagradzania członków Rady Nadzorczej należy do kompetencji Walnego Zgromadzenia.

Wynagrodzenia członków Rady Nadzorczej Grupy LOTOS podlegają ograniczeniom i zasadom określonym w Ustawie z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi (Dz. U. nr 26 z 2000 r., poz. 306, z późn. zm.). Zgodnie z postanowieniami ustawy, Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie ustaliło w 2000 r. zasady wynagradzania członków Rady Nadzorczej. Zgodnie z nimi:

- członkom Rady przysługuje miesięczne wynagrodzenie w wysokości jednego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w czwartym kwartale roku poprzedniego, ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego,
- wynagrodzenie przysługuje bez względu na częstotliwość zwołanych posiedzeń, jednak nie dotyczy to miesięcy, w których członek Rady nie był obecny z przyczyn nieusprawiedliwionych na żadnym z posiedzeń,
- wynagrodzenie obliczane jest proporcjonalnie do liczby dni pełnienia funkcji w przypadku, gdy powołanie lub odwołanie nastąpiło w czasie trwania miesiąca kalendarzowego,
- Spółka pokrywa koszty poniesione w związku z wykonywaniem przez członków Rady powierzonych im funkcji oraz, zgodnie z ustawą o podatku dochodowym od osób fizycznych, oblicza i pobiera od wynagrodzeń zaliczki na podatek dochodowy.

Zgodnie ze znowelizowanymi przepisami tzw. ustawy kominowej, członkom Rady Nadzorczej w 2013 r. przysługiwało indywidualne wynagrodzenie miesięczne w wysokości, której podstawę ustalono na bazie przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku obowiązującego w IV kw. 2009 r.

Wysokość wynagrodzeń członków Rady Nadzorczej w 2013 r.

Imię i nazwisko	Kwota (tys. zł)
Wiesła w Skwa rko	41
Ma rcin Ma jera nowski	41
Oska r Pa włowski	41
Ma łgorza ta Hirszel	41
Micha ł Rum iński	41
Agnieszka Trza ska lska	41
Razem	246

Status niezależności

Termin „niezależni członkowie rady nadzorczej” zawarty został w odniesieniu do spółek publicznych w zbiorze Dobrych praktyk spółek notowanych na GPW (DPSN), stanowiących wyrażenie tradycji polskiego ruchu corporate governance i mających na celu m.in. umacnianie transparentności spółek giełdowych.

Zgodnie z zasadą nr 6 z działu III DPSN przynajmniej dwóch członków rady nadzorczej powinno spełniać kryteria niezależności określone w Załączniku II do Zalecenia Komisji Europejskiej z 15 lutego 2005 r. dotyczącego roli dyrektorów niewykonawczych lub będących członkami rady nadzorczej spółek giełdowych i komisji rady (nadzorczej). Ponadto nie może być uznana za spełniającą kryteria niezależności w rozumieniu tej zasady, osoba będąca pracownikiem spółki, podmiotu zależnego lub podmiotu stowarzyszonego, a także posiadająca rzeczywiste i istotne powiązanie z akcjonariuszem mającym prawo do wykonywania 5% i więcej ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu.

Termin niezależnego członka rady nadzorczej oznacza osoby niepozostające w jakichkolwiek relacjach z akcjonariuszami, spółką lub jej pracownikami, co mogłyby być dla nich potencjalnym źródłem konfliktu interesu.

Grupa LOTOS nie posiada informacji dotyczących niezależności członków Rady Nadzorczej. Stosowanie przez Spółkę zasady nr 6 z działu III DPSN będzie możliwe po otrzymaniu informacji dotyczącej powołania lub uznania co najmniej dwóch członków rady nadzorczej za członków niezależnych, zgodnie z kryteriami przyjętymi przez Komisję Europejską.

Unikanie konfliktu interesów

Zgodnie z regulacjami wynikającymi z art. 387 Ksh mającymi na celu niedopuszczenie do połączenia funkcji nadzoru i zarządzania, przede wszystkim z punktu widzenia rady nadzorczej, członek zarządu, prokurent, likwidator, kierownik oddziału lub zakładu oraz zatrudniony w spółce główny księgowy, radca prawny lub adwokat nie może być jednocześnie członkiem rady nadzorczej. Norma stanowi o zakazie kumulowania funkcji w organie nadzoru spółki kapitałowej ze stanowiskiem członka zarządu z uwagi na założenie, że nadzorowany nie może być jednocześnie nadzorującym.

Poza czynnościami wymienionymi w przepisach prawa, zgodnie z zasadami nr 2 i 4 zawartymi w dziale III Dobrych praktyk spółek notowanych na GPW członek rady nadzorczej powinien przekazać zarządowi spółki informację na temat swoich powiązań z akcjonariuszem dysponującym akcjami reprezentującymi nie mniej niż 5% ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu. Obowiązek dotyczy powiązań natury ekonomicznej, rodzinnej lub innej, mogących mieć wpływ na stanowisko członka rady nadzorczej w sprawie rozstrzyganej przez radę. Ponadto o zaistniałym konflikcie interesów lub możliwości jego powstania członek rady nadzorczej powinien poinformować radę nadzorczą i powstrzymać się od zabierania głosu w dyskusji oraz głosowania nad uchwałą w sprawie, w której zaistniał konflikt interesów. Opisane działania leżą w gestii członków rad nadzorczych spółek giełdowych.

Członkowie Rady Nadzorczej Grupy LOTOS, na potrzeby przygotowywanych sprawozdań finansowych, składają oświadczenia zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej (MSSF), zawierające ujawnienia dotyczące transakcji z jednostkami powiązаныmi stosownie do uregulowań zawartych w MSR 24 Transakcje z jednostkami. Z oświadczeń członków Rady Nadzorczej Spółki złożonych za 2013 r. wynika, że dwóch członków Rady zatrudnionych jest w Ministerstwie Skarbu Państwa, przy czym oboje oświadczają, że nie ma to wpływu na wykonywanie mandatu. Pozostali oświadczają, iż nie mają powiązań natury ekonomicznej, rodzinnej lub innej, mogącej mieć wpływ na stanowisko członka w sprawach rozstrzyganych przez Radę Nadzorczą, z akcjonariuszem dysponującym akcjami reprezentującymi nie mniej niż 5% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu Grupy LOTOS.

Spółka nie posiada informacji dotyczących kwestii zaistnienia w 2013 r. ewentualnych konfliktów interesów lub możliwości ich powstania, o których członek Rady Nadzorczej w przypadku ich wystąpienia powinien poinformować Radę i w konsekwencji powstrzymać się od zabierania głosu w dyskusji oraz głosowania nad uchwałą w tej sprawie.

Niezależnie od wspomnianych regulacji członkowie Rady Nadzorczej Spółki z chwilą powołania ich do Rady zobowiązani są do składania oświadczeń o niewykonywaniu działalności konkurencyjnej w stosunku do działalności Grupy LOTOS oraz, że nie są współnikami w konkurencyjnej spółce cywilnej lub spółce osobowej ani członkiem organu spółki kapitałowej, czy też członkiem organu jakiegokolwiek innej konkurencyjnej osoby prawnej.

Zaangażowanie w kwestie zrównoważonego rozwoju

Rada Nadzorcza odgrywa ważną rolę w systemie oceny wyników, szans i ryzyk w Grupie LOTOS, pozwalającym na zapewnienie transparentności podejmowanych przez Spółkę działań w ramach zrównoważonego rozwoju.

W 2013 r. Rada objęła analizą kluczowe dla naszej działalności obszary i zagadnienia - zarówno w aspekcie dostępu do surowców naturalnych, jak i społecznego oraz środowiskowego oddziaływania koncernu na otoczenie. Na przestrzeni roku odbyła łącznie 7 posiedzeń, podejmując 43 uchwały.

Do głównych zagadnień omawianych przez Radę Nadzorczą w 2013 r., odnoszących się do oceny wyników, szans i ryzyk Spółki w zakresie zrównoważonego rozwoju, należy zaliczyć:

- realizację Programu Efektywność i Rozwój 2013-2015 zakładającego rozwój i rekonstrukcję kapitałową grupy kapitałowej,
- działalność poszukiwawczo-wydobywczą,
- realizację zadań inwestycyjnych oraz przeprowadzenie postępu remontowego rafinerii,
- bieżące wyniki finansowe oraz realizację budżetu na 2013 r. i budżet na 2014 r.,
- refinansowanie zapasów Spółki,
- finansowanie przez Grupę LOTOS przedsięwzięć społecznych,
- działalność sponsoringową Spółki.

Komitety Rady Nadzorczej, uznając kwestie zrównoważonego rozwoju za istotne dla Spółki oraz dostrzegając znaczenie odpowiedzialnego podejścia do prowadzenia biznesu, w 2013 r. podejmowały się omówienia zagadnień dotyczących m.in.:

- realizacji Strategii Grupy Kapitałowej LOTOS,
- wyników badania oraz przeglądu sprawozdań finansowych Grupy Kapitałowej LOTOS,
- budżetu na 2014 rok,
- prognozy obsługi zadłużenia oraz planu zarządzania płynnością,
- zarządzania majątkiem obrotowym,
- rachunkowości zabezpieczeń,
- obszaru audytu wewnętrznego funkcjonującego w Spółce,
- oceny dojrzałości organizacyjnej,
- obszaru zarządzania ryzykami.

Działania Rady Nadzorczej podlegają ocenie Walnego Zgromadzenia, do którego należy udzielanie jej członkom absolutorium z wykonania przez nich obowiązków. Podstawę decyzji Walnego Zgromadzenia stanowi przedkładana corocznie, zgodnie z Regulaminem Rady i Dobrymi praktykami spółek notowanych na GPW, ocena sytuacji Spółki, zawierająca m.in. zagadnienia odnoszące się do wskazanych wyżej kwestii zrównoważonego rozwoju.

Kompetencje

Zarząd reprezentuje Spółkę wobec osób trzecich oraz prowadzi wszelkie sprawy korporacyjne Grupy LOTOS. Poszczególni członkowie Zarządu działają zgodnie z podziałem kompetencji wynikającym z powierzonych im funkcji operacyjnych. Jednocześnie każdy z nich ma prawo reprezentować Spółkę we wszystkich czynnościach sądowych i pozasądowych z wyłączeniem czynności zastrzeżonych postanowieniami KSH lub Statutem Spółki do kompetencji Walnego Zgromadzenia lub Rady Nadzorczej oraz spraw przekraczających zwykły zarząd przedsiębiorstwem, które wymagają uprzedniej uchwały Zarządu oraz spraw znajdujących się w kompetencjach innego członka Zarządu.

Zarząd działa na podstawie Statutu Grupy LOTOS oraz Regulaminu Zarządu. Dokumenty są publicznie dostępne w serwisie internetowym Spółki.

- [Statut Grupy LOTOS](#)
- [Regulamin Zarządu Grupy LOTOS](#)

Skład Zarządu

Paweł Olechnowicz

Prezes Zarządu

Mariusz Machajewski

Wiceprezes Zarządu

Zbigniew Paszkowicz

Wiceprezes Zarządu

Marek Sokołowski

Wiceprezes Zarządu

Maciej Szozda

Wiceprezes Zarządu

Zarząd Grupy LOTOS może liczyć od trzech do siedmiu członków. Powoływany jest przez Radę Nadzorczą, która również określa liczbę członków Zarządu. Kadencja Zarządu jest wspólna i trwa trzy lata.

Od 1 stycznia do 31 grudnia 2013 r. oraz na dzień przekazania niniejszego Raportu skład Zarządu Grupy LOTOS VIII kadencji przedstawiał się następująco:

Imię i nazwisko	Funkcja
Paweł Olechnowicz	Prezes Zarządu, Dyrektor Generalny
Mariusz Machajewski	Wiceprezes Zarządu, Dyrektor ds. Ekonomiczno-Finansowych
Zbigniew Paszkowicz	Wiceprezes Zarządu, Dyrektor ds. Poszukiwań i Wydobywania
Marek Sokołowski	Wiceprezes Zarządu, Dyrektor ds. Produkcji i Rozwoju
Maciej Szozda	Wiceprezes Zarządu, Dyrektor ds. Handlu

Stanowiska zajmowane przez członków Zarządu w innych spółkach w 2013 r.

Imię i nazwisko	Funkcja w Zarządzie Grupy LOTOS	Spółka	Funkcja w spółce	Okres pełnienia funkcji w 2013 r.
Paweł Olechnowicz	Prezes Zarządu	LOTOS Exploration and Production Norge AS	Przewodniczący Rady Dyrektorów	1.01.-31.12.2013 r. in a dzień przekaza nia niniejszego ra portu
Paweł Olechnowicz	Prezes Zarządu	AB LOTOS Geon a ft a	Przewodniczący Rady Dyrektorów	1.01.-31.12.2013 r. in a dzień przekaza nia niniejszego ra portu
Mariusz Machajewski	Wiceprezes Zarządu	LOTOS Paliwa Sp. z o.o.	Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej	1.01.-31.12.2013 r. oraz na dzień przekaza nia niniejszego ra portu
Mariusz Machajewski	Wiceprezes Zarządu	RCEkoenergia Sp. z o.o.	Przewodniczący Rady Nadzorczej	1.01.-31.12.2013 r. oraz na dzień przekaza nia niniejszego ra portu
Zbigniew Paszkowicz	Wiceprezes Zarządu	LOTOS Petro baltic S.A.	Prezes Zarządu	1.01.-31.12.2013 r. oraz na dzień przekaza nia niniejszego ra portu
Zbigniew Paszkowicz	Wiceprezes Zarządu	LOTOS Exploration and Production Norge AS	Członek Rady Dyrektorów	1.01.-31.12.2013 r. oraz na dzień przekaza nia niniejszego ra portu
Marek Sokołowski	Wiceprezes Zarządu	LOTOS Czechowice S.A. - od 30.07.2013 r. - LOTOS Term in a le S.A.	Przewodniczący Rady Nadzorczej	1.01.-31.12.2013 r. in a dzień przekaza nia niniejszego ra portu
Marek Sokołowski	Wiceprezes Zarządu	LOTOS Biopa liwa Sp. z o.o.	Przewodniczący Rady Nadzorczej	1.01.-31.12.2013 r. oraz na dzień przekaza nia niniejszego ra portu
Maciej Szozda	Wiceprezes Zarządu	LOTOS Paliwa Sp. z o.o.	Przewodniczący Rady Nadzorczej	1.01.-31.12.2013 r. oraz na dzień przekaza nia niniejszego ra portu
Maciej Szozda	Wiceprezes Zarządu	LOTOS Biopa liwa Sp. z o.o.	Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej	1.01.-31.12.2013 r. oraz na dzień przekaza nia niniejszego ra portu

Wynagradzanie

Z uwagi na fakt, iż udział Skarbu Państwa przekracza 50% udziału w kapitale zakładowym Spółki (50% liczby akcji) w stosunku do Grupy LOTOS, w odniesieniu do zasad wynagradzania członków Zarządu zastosowanie mają przepisy Ustawy z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi (Dz. U. nr 26 z 2000 r., poz. 306, z późn. zm.). Zgodnie z ww. Ustawą organem właściwym do ustalania wynagrodzenia miesięcznego prezesa Zarządu jest Walne Zgromadzenie. Natomiast określenie wysokości wynagrodzenia pozostałych członków Zarządu pozostaje w gestii Rady Nadzorczej, stosownie do postanowień Statutu Spółki. Szerzej zasady wynagradzania opisano w Raporcie za 2012 r. ([więcej informacji](#))

Zgodnie ze znowelizowanymi przepisami tzw. ustawy kominowej, członkom Zarządu w 2013 r. przysługiwało indywidualne wynagrodzenie miesięczne w wysokości, której podstawę ustalono na podstawie przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku obowiązującego w czwartym kwartale 2009 r.

Wysokość wynagrodzeń członków Zarządu uzyskanych w Grupie LOTOS w 2013 r.

Imię i nazwisko	Kwota (tys. zł)
Pa weł Olechnowicz	319
Ma riusz Ma chajewski	320
Zbigniew Pa szkowicz	260
Ma rek So kołowski	358
Ma ciej Szozda	323
Razem	1.580

Unikanie konfliktu interesów

W celu uniknięcia konfliktu interesów Spółka stosuje się do przepisów Kodeksu spółek handlowych, postanowień Regulaminu Zarządu, a także Dobrych praktyk spółek notowanych na GPW (DPSN).

W przypadku sprzeczności interesów Spółki z osobistymi interesami członka Zarządu oraz osobami, z którymi jest powiązany osobiście, powinien on wstrzymać się od udziału w rozstrzygnięciu takich spraw. Ponadto członek Zarządu powinien poinformować Zarząd o zaistniałym konflikcie interesów lub możliwości jego powstania oraz powstrzymać się od zabierania głosu w dyskusji i od głosowania nad uchwałą w sprawie. Członkowi Zarządu i osobom bezpośrednio mu podlegającym nie wolno też pełnić jednocześnie funkcji w Radzie Nadzorczej. Uzyskania zgody Rady wymaga zajmowanie przez członków Zarządu stanowisk - funkcji w organach nadzorczych lub zarządzających innych podmiotów.

Dane finansowe

	PLN'000		EUR'000	
	za rok zakończony 31.12.2013	za rok zakończony 31.12.2012 (dane przekształcone)	za rok zakończony 31.12.2013	za rok zakończony 31.12.2012 (dane przekształcone)
Przychody ze sprzedaży	28.597.342	33.111.000	6.791.105	7.933.439
Zysk operacyjny	146.494	312.756	34.788	74.937
Zysk/(Strata) przed opodatkowaniem	(61.979)	366.341	(14.718)	87.776
Zysk netto	39.428	927.876	9.363	222.320
Zysk netto przypisany akcjonariuszom Jednostki Dominującej	39.415	927.849	9.360	222.314
Zysk netto przypisany udziałom niekontrolującym	13	27	3	6
Całkowite dochody ogółem	123.450	1.284.223	29.316	307.702
Całkowite dochody ogółem przypisane akcjonariuszom Jednostki Dominującej	123.439	1.284.210	29.313	307.699
Całkowite dochody ogółem przypisane udziałom niekontrolującym	11	13	3	3
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej	1.436.496	1.347.080	341.129	322.762
Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	(938.414)	(838.051)	(222.848)	(200.798)
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej	(251.102)	(883.278)	(59.630)	(211.635)
Przepływy pieniężne netto razem	246.980	(374.249)	58.651	(89.671)
Podstawowy zysk netto na jedną akcję (w złotych/EUR)	0,30	7,14	0,07	1,71
Rozwodniony zysk netto na jedną akcję (w złotych/EUR)	0,30	7,14	0,07	1,71

	PLN'000		EUR'000	
	Stan na 31.12.2013	Stan na 31.12.2012 (dane przekształcone)	Stan na 31.12.2013	Stan na 31.12.2012 (dane przekształcone)
Aktywa razem	20.299.617	20.027.565	4.894.776	4.898.871
Kapitał własny przypisany akcjonariuszom Jednostki Dominującej	9.189.307	9.065.725	2.215.786	2.217.535
Udziały niekontrolujące	289	699	70	171
Kapitał własny razem	9.189.596	9.066.424	2.215.856	2.217.706

W celu przeliczenia pozycji wykazanych w tabeli "Wybrane dane finansowe" na EUR zastosowano następujące kursy wymiany:

Pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej przeliczono stosując średni kurs NBP obowiązujący w dniu kończącym okres sprawozdawczy:

na dzień 31.12.2013	na dzień 31.12.2012
1 EUR = 4,1472 PLN	1 EUR = 4,0882 PLN

Pozycje sprawozdania z całkowitych dochodów oraz sprawozdania z przepływów pieniężnych przeliczono stosując kurs stanowiący średnią arytmetyczną średnich kursów NBP ustalonych na ostatni dzień każdego miesiąca kalendarzowego okresu sprawozdawczego:

za rok zakończony 31.12.2013	za rok zakończony 31.12.2012
1 EUR = 4,2110 PLN	1 EUR = 4,1736 PLN

GRUPA KAPITAŁOWA LOTOS

**SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE FINANSOWE ZA ROK 2013
SPORZĄDZONE WEDŁUG MIĘDZYNARODOWYCH STANDARDÓW
SPRAWOZDAWCZOŚCI FINANSOWEJ W WERSJI ZATWIERDZONEJ
PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
WRAZ Z OPINIĄ NIEZALEŻNEGO BIEGŁEGO REWIDENTA**

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW	4
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ	5
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH	6
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITALE WŁASNYM	7
DODATKOWE INFORMACJE I OBJAŚNIENIA.....	8
1. Informacje ogólne.....	8
2. Skład Grupy Kapitałowej oraz jego zmiany	8
3. Podstawa sporządzania skonsolidowanych sprawozdań finansowych.....	11
4. Nowe standardy i interpretacje, które zostały opublikowane, ale nie mają zastosowania	12
5. Istotne wartości oparte na profesjonalnym osądzie i szacunkach.....	13
6. Efekt ostatecznego rozliczenia nabycia spółki UAB Manifoldas oraz zmiana danych prezentowanych we wcześniejszych okresach sprawozdawczych, zmiana zasad rachunkowości i korekty błędów	15
7. Zasady rachunkowości	18
7.1 Podstawa konsolidacji	18
7.2 Przychody ze sprzedaży	18
7.3 Przychody z tytułu dywidend	18
7.4 Przychody z odsetek.....	18
7.5 Podatki	18
7.5.1 Podatek dochodowy	18
7.5.2 Podatek od towarów i usług (VAT), podatek akcyzowy i opłata paliwowa	19
7.6 Transakcje w walucie obcej	19
7.7 Rzeczowe aktywa trwałe.....	20
7.8 Wartość firmy.....	21
7.9 Pozostałe aktywa niematerialne.....	21
7.10 Nakłady na poszukiwanie i ocenę zasobów mineralnych	22
7.11 Jednostki wycenianie metodą praw własności oraz jednostki konsolidowane metodą proporcjonalną.....	22
7.12 Leasing.....	23
7.13 Utrata wartości niefinansowych aktywów trwałych	23
7.14 Zapasy	23
7.15 Nieruchomości inwestycyjne.....	24
7.16 Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności i rozliczenia międzyokresowe	24
7.17 Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	24
7.18 Aktywa przeznaczone do sprzedaży	24
7.19 Kapitały własne.....	24
7.20 Kredyty bankowe, pożyczki i obligacje	24
7.21 Świadczenia pracownicze.....	25
7.21.1 Odprawy emerytalne, nagrody jubileuszowe i inne świadczenia.....	25
7.21.2 Podział zysku na cele pracownicze oraz fundusze specjalne	25
7.22 Koszty finansowania zewnętrznego	26
7.23 Aktywa i zobowiązania finansowe	26
7.24 Utrata wartości aktywów finansowych.....	28
7.25 Pochodne instrumenty finansowe	29
7.26 Rachunkowość zabezpieczeń.....	29
7.27 Rezerwy	30
7.27.1 Rezerwa na koszty likwidacji i rekultywacji.....	30
7.28 Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania i rozliczenia międzyokresowe.....	31
7.29 Dotacje	31
7.30 Wspólne przedsięwzięcia.....	31
7.31 Sprawozdawczość dotycząca segmentów operacyjnych.....	31
7.32 Zobowiązania i aktywa warunkowe	32
7.33 Prawa do emisji dwutlenku węgla (CO ₂).....	32
8. Segmenty działalności.....	32
9. Przychody i koszty.....	35
9.1 Koszty według rodzaju	35
9.2 Koszty świadczeń pracowniczych	35
9.3 Pozostałe przychody operacyjne	36
9.4 Pozostałe koszty operacyjne.....	36
9.5 Przychody finansowe	37
9.6 Koszty finansowe.....	37
10. Podatek dochodowy	38
10.1 Obciążenia podatkowe	38
10.2 Podatek dochodowy według efektywnej stawki podatkowej oraz uzgodnienie wyniku brutto do podstawy opodatkowania	38
10.3 Odroczony podatek dochodowy	39
11. Zysk netto przypadający na jedną akcję	41
12. Dywidendy.....	41
13. Rzeczowe aktywa trwałe	42
14. Wartość firmy	50
15. Pozostałe aktywa niematerialne	50
16. Jednostki wyceniane metodą praw własności	55
17. Aktywa przeznaczone do sprzedaży.....	56
18. Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe aktywa.....	57
18.1 Zmiana stanu odpisów aktualizujących wartość należności	58
18.2 Należności z tytułu leasingu finansowego	59
19. Zapasy	59
19.1 Zmiana stanu odpisów aktualizujących wartość zapasów	60

19.2	Zapasy obowiązkowe	60
20.	Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	60
21.	Kapitał podstawowy	61
22.	Nadwyżka ceny emisyjnej nad wartością nominalną akcji	61
23.	Kapitał rezerwowý z wyceny zabezpieczeń przepływów pieniężnych	61
24.	Zyski zatrzymane	61
24.1	Ograniczenia zdolności jednostek zależnych do przekazywania funduszy Jednostce Dominującej w postaci dywidend ..	61
25.	Różnice kursowe z przeliczenia	62
26.	Udziały niekontrolujące	62
27.	Kredyty, pożyczki, obligacje oraz zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	62
27.1	Kredyty bankowe i pożyczki	63
27.2	Obligacje	66
27.3	Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	67
27.3.1	Nieujęte zobowiązania wynikające z zawartych umów leasingu operacyjnego	67
28.	Pochodne instrumenty finansowe	68
29.	Świadczenia pracownicze	68
29.1	Zobowiązania z tytułu nagród jubileuszowych oraz świadczeń po okresie zatrudnienia	69
29.2	Wartość bieżąca zobowiązań z tytułu przyszłych wypłat świadczeń pracowniczych	70
29.3	Łączna kwota kosztów ujętych w wyniku finansowym z tytułu przyszłych wypłat świadczeń pracowniczych	70
29.4	Założenia aktuarialne	70
29.5	Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy	70
29.6	Analiza wrażliwości	71
30.	Zobowiązania z tytułu dostaw i usług, pozostałe zobowiązania i rezerwy	72
30.1	Rezerwy	73
30.2	Dotacje	75
31.	Instrumenty finansowe	76
31.1	Wartość bilansowa	76
31.2	Hierarchia wartości godziwej	77
31.3	Pozycje przychodów, kosztów, zysków i strat ujęte w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w podziale na kategorie instrumentów finansowych	78
32.	Cele i zasady zarządzania ryzykiem finansowym	82
32.1	Ryzyko cen surowców i produktów naftowych	82
32.1.1	Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami cen surowców i produktów naftowych	83
32.2	Ryzyko cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO ₂)	84
32.2.1	Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO ₂) ..	86
32.3	Ryzyko walutowe	87
32.3.1	Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami kursów walut	89
32.4	Ryzyko stopy procentowej	93
32.4.1	Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami stóp procentowych	94
32.5	Ryzyko płynności	95
32.6	Ryzyko kredytowe	98
33.	Zarządzanie kapitałem	98
34.	Uprawnienia do emisji dwutlenku węgla (CO ₂)	99
35.	Zobowiązania i aktywa warunkowe	100
35.1	Informacje o istotnych postępowaniach toczących się przed sądem, organem właściwym dla postępowania arbitrażowego lub organem administracji publicznej i innych ryzykach Jednostki Dominującej lub jednostek od niej zależnych	100
35.2	Pozostałe zobowiązania warunkowe	102
36.	Informacje o podmiotach powiązanych	102
36.1	Informacje o transakcjach z jednostkami powiązаныmi	102
36.2	Podmiot sprawujący kontrolę nad Grupą	102
36.2.1	Transakcje z jednostkami powiązаныmi, w których Skarb Państwa sprawuje kontrolę, współkontrolę lub ma na nie znaczący wpływ	103
36.3	Wynagrodzenie Zarządu i Rady Nadzorczej oraz informacje o pożyczkach i świadczeniach o podobnym charakterze udzielonych osobom wchodzącym w skład organów zarządzających i nadzorujących	103
36.4	Wynagrodzenie wypłacone lub należne pozostałym członkom głównej kadry kierowniczej	104
37.	Istotne zdarzenia następujące po dniu kończącym okres sprawozdawczy	104
38.	Zatwierdzenie skonsolidowanego sprawozdania finansowego	105

GRUPA KAPITAŁOWA LOTOS
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW
za rok 2013

w tysiącach złotych	Nota	za rok zakończony 31 grudnia 2013	za rok zakończony 31 grudnia 2012 (dane przekształcone)
Przychody ze sprzedaży	8	28.597.342	33.111.000
Koszt własny sprzedaży	9.1	(26.913.268)	(30.339.959)
Zysk na sprzedaży		1.684.074	2.771.041
Koszty sprzedaży	9.1	(1.106.746)	(1.051.962)
Koszty ogólnego zarządu	9.1	(433.984)	(446.449)
Pozostałe przychody operacyjne	9.3	30.337	41.963
Pozostałe koszty operacyjne	9.4	(40.659)	(1.084.453)
Efekt rozliczenia stopniowego przejęcia kontroli (GK AB LOTOS Geonafta)	6	-	61.650
Utrata kontroli nad jednostką zależną	2	13.472	20.966
Zysk operacyjny		146.494	312.756
Przychody finansowe	9.5	135.162	302.008
Koszty finansowe	9.6	(342.627)	(248.423)
Udział w stracie netto jednostek wycenianych metodą praw własności	16	(1.008)	-
Zysk/(Strata) przed opodatkowaniem		(61.979)	366.341
Podatek dochodowy od osób prawnych	10.1	101.407	561.535
Zysk netto		39.428	927.876
Inne całkowite dochody			
Pozycje, które w przyszłości mogą zostać zreklasifikowane do wyniku:		84.174	357.244
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych		(13.646)	(39.100)
Zabezpieczenia przepływów pieniężnych	23	120.765	472.197
Podatek dochodowy od innych całkowitych dochodów	10.1	(22.945)	(75.853)
Pozycje, które w przyszłości nie zostaną zreklasifikowane do wyniku:		(152)	(897)
Zyski/(Straty) aktuarialne dotyczące świadczeń pracowniczych po okresie zatrudnienia	29.3	(188)	(1.111)
Podatek dochodowy od innych całkowitych dochodów	10.1	36	214
Inne całkowite dochody (netto)		84.022	356.347
Całkowite dochody ogółem		123.450	1.284.223
Zysk netto przypisany:			
Akcjonariuszom Jednostki Dominującej	11	39.415	927.849
Udziałom niekontrolującym	26	13	27
		39.428	927.876
Całkowite dochody ogółem przypisane:			
Akcjonariuszom Jednostki Dominującej		123.439	1.284.210
Udziałom niekontrolującym	26	11	13
		123.450	1.284.223
Zysk netto przypisany akcjonariuszom Jednostki Dominującej na jedną akcję (w złotych)			
Średnia ważona liczba akcji w tysiącach sztuk	11	129.873	129.873
- podstawowy	11	0,30	7,14
- rozwodniony	11	0,30	7,14

Dodatkowe informacje i objaśnienia do skonsolidowanego sprawozdania finansowego załączone na stronach od 8 do 105 stanowią jego integralną część

GRUPA KAPITAŁOWA LOTOS
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ
za rok 2013

w tysiącach złotych	Nota	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012 (dane przekształcone)	1 stycznia 2012 (dane przekształcone)
AKTYWA				
Aktywa trwałe				
Rzeczowe aktywa trwałe	13	10.048.374	9.685.850	10.523.550
Wartość firmy	14	46.688	46.688	46.688
Pozostałe aktywa niematerialne	15	686.222	548.659	475.580
Jednostki wyceniane metodą praw własności	16	66.222	-	-
Aktywa z tytułu podatku odroczonego	10.3	980.284	1.121.314	400.128
Pozostałe aktywa długoterminowe	18	210.981	107.232	136.291
Aktywa trwałe razem		12.038.771	11.509.743	11.582.237
Aktywa obrotowe				
Zapasy	19	5.731.851	5.966.203	5.855.840
- w tym zapasy obowiązkowe	19.2	4.250.530	4.353.207	4.427.752
Należności z tytułu dostaw i usług	18	1.594.746	1.632.837	2.071.269
Należności z tytułu podatku dochodowego		30.755	90.566	132.876
Pochodne instrumenty finansowe	28	73.935	121.334	37.202
Pozostałe aktywa krótkoterminowe	18	325.079	436.121	224.404
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	20	503.686	268.333	383.680
Aktywa obrotowe razem		8.260.052	8.515.394	8.705.271
Aktywa przeznaczone do sprzedaży	17	794	2.428	109.124
Aktywa razem		20.299.617	20.027.565	20.396.632
KAPITAŁ WŁASNY I ZOBOWIĄZANIA				
Kapitał własny				
Kapitał podstawowy	21	129.873	129.873	129.873
Nadwyżka ceny emisyjnej nad wartością nominalną akcji	22	1.311.348	1.311.348	1.311.348
Kapitał rezerwowý z wyceny zabezpieczeń przepływów pieniężnych	23	61.019	(36.801)	(419.281)
Zyski zatrzymane	24	7.666.833	7.627.427	6.700.396
Różnice kursowe z przeliczenia	25	20.234	33.878	59.100
Kapitał własny przypisany akcjonariuszom Jednostki Dominującej		9.189.307	9.065.725	7.781.436
Udziały niekontrolujące	26	289	699	947
Kapitał własny razem		9.189.596	9.066.424	7.782.383
Zobowiązania długoterminowe				
Kredyty, pożyczki, obligacje oraz zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	27	4.496.190	4.462.098	5.161.474
Pochodne instrumenty finansowe	28	52.876	88.325	127.364
Zobowiązania z tytułu podatku odroczonego	10.3	281.307	322.873	105.226
Świadczenia pracownicze	29	151.425	129.862	115.914
Pozostałe zobowiązania i rezerwy	30	711.845	412.260	337.561
Zobowiązania długoterminowe razem		5.693.643	5.415.418	5.847.539
Zobowiązania krótkoterminowe				
Kredyty, pożyczki, obligacje oraz zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	27	1.715.196	2.094.602	2.427.155
Pochodne instrumenty finansowe	28	21.277	91.000	140.414
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	30	2.396.086	2.174.451	2.812.259
Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego		8.823	5.752	7.420
Świadczenia pracownicze	29	105.057	110.930	94.737
Pozostałe zobowiązania i rezerwy	30	1.169.939	1.068.988	1.244.327
Zobowiązania krótkoterminowe razem		5.416.378	5.545.723	6.726.312
Zobowiązania bezpośrednio związane z aktywami przeznaczonymi do sprzedaży		-	-	40.398
Zobowiązania razem		11.110.021	10.961.141	12.614.249
Kapitał własny i zobowiązania razem		20.299.617	20.027.565	20.396.632

Dodatkowe informacje i objaśnienia do skonsolidowanego sprawozdania finansowego załączone na stronach od 8 do 105 stanowią jego integralną część

GRUPA KAPITAŁOWA LOTOS
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z PRZEPLÝWÓW PIENIĘŻNYCH
za rok 2013
 sporządzone metodą pośrednią

w tysiącach złotych	Nota	za rok zakończony 31 grudnia 2013	za rok zakończony 31 grudnia 2012 (dane przekształcone)
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej			
Zysk netto		39.428	927.876
Korekty:		1.409.414	483.446
<i>Podatek dochodowy</i>	<i>10.1</i>	<i>(101.407)</i>	<i>(561.535)</i>
<i>Udziały w stracie netto jednostek wycenianych metodą praw własności</i>	<i>16</i>	<i>1.008</i>	<i>-</i>
<i>Amortyzacja</i>	<i>9.1</i>	<i>656.065</i>	<i>666.465</i>
<i>(Zyski)/Straty z tytułu różnic kursowych</i>		<i>121.495</i>	<i>(131.686)</i>
<i>Odsetki i dywidendy</i>		<i>193.156</i>	<i>197.801</i>
<i>(Zyski)/Straty z tytułu działalności inwestycyjnej</i>		<i>11.576</i>	<i>977.849</i>
<i>Rozliczenie i wycena instrumentów finansowych</i>	<i>9.5</i>	<i>(112.861)</i>	<i>(117.772)</i>
<i>Zmniejszenie stanu należności z tytułu dostaw i usług</i>		<i>23.023</i>	<i>453.082</i>
<i>Zmniejszenie/(Zwiększenie) stanu pozostałych aktywów</i>		<i>200.717</i>	<i>(197.483)</i>
<i>Zmniejszenie/(Zwiększenie) stanu zapasów</i>		<i>232.696</i>	<i>(108.783)</i>
<i>Zwiększenie/(Zmniejszenie) stanu zobowiązań z tytułu dostaw i usług</i>		<i>238.465</i>	<i>(639.025)</i>
<i>(Zmniejszenie)/Zwiększenie stanu pozostałych zobowiązań i rezerw</i>		<i>(70.378)</i>	<i>(84.497)</i>
<i>Zwiększenie stanu świadczeń pracowniczych</i>		<i>15.859</i>	<i>29.030</i>
Podatek dochodowy zapłacony		(12.346)	(64.242)
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej		1.436.496	1.347.080
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej			
<i>Dywidendy otrzymane</i>		<i>680</i>	<i>567</i>
<i>Odsetki otrzymane</i>		<i>6.988</i>	<i>9.316</i>
<i>Sprzedaż rzeczowych aktywów trwałych i pozostałych aktywów niematerialnych</i>		<i>9.429</i>	<i>27.727</i>
<i>Sprzedaż udziałów</i>		<i>14.910</i>	<i>550</i>
<i>Spłata udzielonych pożyczek</i>		<i>-</i>	<i>1.536</i>
<i>Utrata kontroli nad jednostką zależną po odjęciu zbytych środków pieniężnych</i>		<i>-</i>	<i>78.000</i>
<i>Sprzedaż zorganizowanej części przedsiębiorstwa</i>		<i>3.722</i>	<i>138</i>
<i>Zakup rzeczowych aktywów trwałych i pozostałych aktywów niematerialnych</i>		<i>(976.975)</i>	<i>(757.925)</i>
<i>Zakup udziałów w jednostkach powiązanych</i>		<i>(13.560)</i>	<i>(13.017)</i>
<i>Nabycie jednostki zależnej po odjęciu przejętych środków pieniężnych</i>	<i>2</i>	<i>-</i>	<i>(129.132)</i>
<i>Lokaty zarezerwowane na remont postojowy</i>		<i>-</i>	<i>(45.721)</i>
<i>Depozyty zabezpieczające</i>		<i>134</i>	<i>586</i>
<i>Środki przekazane na fundusz likwidacji kopalń ropy naftowej</i>	<i>30.1</i>	<i>(1.654)</i>	<i>(1.886)</i>
<i>Rozliczenie pochodnych instrumentów finansowych</i>		<i>17.912</i>	<i>(8.790)</i>
Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej		(938.414)	(838.051)
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej			
<i>Wpływy z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek</i>	<i>27.1</i>	<i>963.045</i>	<i>542.530</i>
<i>Emisja obligacji</i>	<i>27.2</i>	<i>203.050</i>	<i>362.367</i>
<i>Przepływy środków pieniężnych wynikające ze zmian w udziale w jednostkach zależnych nie skutkujące utratą kontroli</i>	<i>2</i>	<i>(278)</i>	<i>(182)</i>
<i>Wydatki z tytułu spłaty kredytów i pożyczek</i>	<i>27.1</i>	<i>(1.263.548)</i>	<i>(1.171.040)</i>
<i>Wykup obligacji</i>	<i>27.2</i>	<i>-</i>	<i>(364.000)</i>
<i>Zapłacone odsetki</i>		<i>(176.361)</i>	<i>(205.185)</i>
<i>Płatności zobowiązań z tytułu umów leasingu finansowego</i>		<i>(16.811)</i>	<i>(15.234)</i>
<i>Rozliczenie pochodnych instrumentów finansowych</i>		<i>39.801</i>	<i>(32.534)</i>
Środki pieniężne netto z działalności finansowej		(251.102)	(883.278)
Przepływy pieniężne netto razem		246.980	(374.249)
<i>Zmiana stanu środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych</i>		<i>(1.553)</i>	<i>(27.958)</i>
Zmiana stanu środków pieniężnych netto		245.427	(402.207)
Środki pieniężne na początek okresu		(240.655)	161.552
Środki pieniężne na koniec okresu	20	4.772	(240.655)

GRUPA KAPITAŁOWA LOTOS
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITALE WŁASNYM
za rok 2013

w tysiącach złotych	Nota	Kapitał podstawowy	Nadwyżka ceny emisyjnej nad wartością nominalną akcji	Kapitał rezerwowy z wyceny zabezpieczeń przepływów pieniężnych	Zyski zatrzymane	Różnice kursowe z przeliczenia	Kapitał własny przypisany akcjonariuszom Jednostki Dominującej	Udziały niekontrolujące	Kapitał własny razem
1 stycznia 2013		129.873	1.311.348	(36.801)	7.627.427	33.878	9.065.725	699	9.066.424
<i>Zysk netto</i>		-	-	-	39.415	-	39.415	13	39.428
<i>Inne całkowite dochody (netto)</i>		-	-	97.820	(152)	(13.644)	84.024	(2)	84.022
Całkowite dochody ogółem		-	-	97.820	39.263	(13.644)	123.439	11	123.450
Wykup akcji od udziałowców niekontrolujących	2	-	-	-	143	-	143	(421)	(278)
31 grudnia 2013		129.873	1.311.348	61.019	7.666.833	20.234	9.189.307	289	9.189.596
1 stycznia 2012		129.873	1.311.348	(419.281)	6.700.396	59.100	7.781.436	947	7.782.383
<i>Zysk netto</i>		-	-	-	927.849	-	927.849	27	927.876
<i>Inne całkowite dochody (netto)</i>		-	-	382.480	(897)	(25.222)	356.361	(14)	356.347
Całkowite dochody ogółem		-	-	382.480	926.952	(25.222)	1.284.210	13	1.284.223
Wykup akcji od udziałowców niekontrolujących		-	-	-	79	-	79	(261)	(182)
31 grudnia 2012 (dane przekształcone)		129.873	1.311.348	(36.801)	7.627.427	33.878	9.065.725	699	9.066.424

Dodatkowe informacje i objaśnienia do skonsolidowanego sprawozdania finansowego załączone na stronach od 8 do 105 stanowią jego integralną część

DODATKOWE INFORMACJE I OBJAŚNIENIA

1. Informacje ogólne

Grupa LOTOS Spółka Akcyjna („Grupa LOTOS S.A.”, „Spółka”, „Jednostka Dominująca”) została utworzona 18 września 1991 roku. Siedziba Spółki mieści się w Polsce pod adresem: 80 – 718 Gdańsk, ul. Elbląska 135.

Podstawowym przedmiotem działalności Grupy Kapitałowej Grupy LOTOS S.A. („Grupa Kapitałowa LOTOS” „Grupa Kapitałowa”, „Grupa”) jest wytwarzanie i przetwarzanie produktów rafinacji ropy naftowej oraz ich sprzedaż hurtowa i detaliczna. Grupa prowadzi również działalność w zakresie pozyskiwania oraz eksploatacji złóż ropy naftowej i gazu ziemnego. Według klasyfikacji Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie, Grupa LOTOS S.A. zakwalifikowana jest do sektora paliwowego.

2. Skład Grupy Kapitałowej oraz jego zmiany

Na dzień 31 grudnia 2013 roku w skład Grupy Kapitałowej LOTOS wchodziły: Grupa LOTOS S.A. jako Jednostka Dominująca oraz 34 podmioty o profilu produkcyjnym, usługowym i handlowym w tym:

- 13 spółek zależnych od Grupy LOTOS S.A.,
- 21 spółek pośrednio zależnych od Grupy LOTOS S.A.

Ponadto, Grupa posiada udziały w jednostkach wycenianych metodą praw własności oraz udziały w jednostce konsolidowanej metodą proporcjonalną.

Poniżej przedstawiono informacje na temat siedziby i przedmiotu działalności wymienionych wyżej podmiotów, a także dane na temat procentowego udziału Grupy w ich własności oraz wskazanie stosowanej przez Grupę metody konsolidacji:

Nazwa podmiotu	Siedziba	Przedmiot działalności	Procentowy udział Grupy we własności jednostki	
			31.12.2013	31.12.2012
Jednostka Dominująca				
Grupa LOTOS S.A.	Gdańsk	Wytwarzanie i przetwarzanie produktów rafinacji ropy naftowej (głównie paliw) oraz ich sprzedaż hurtowa	Nie dotyczy	Nie dotyczy
Jednostki bezpośrednio zależne konsolidowane metodą pełną				
• LOTOS Petrobaltic S.A. (spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK LOTOS Petrobaltic S.A.)	Gdańsk	Pozyskiwanie oraz eksploatacja złóż ropy naftowej i gazu ziemnego	99,98% ⁽¹⁾	99,96%
• LOTOS Paliwa Sp. z o.o.	Gdańsk	Sprzedaż hurtowa, detaliczna paliw, lekkiego oleju opałowego, zarządzanie siecią stacji paliw LOTOS	100,00%	100,00%
• LOTOS Oil S.A.	Gdańsk	Produkcja i sprzedaż olejów smarowych i smarów oraz sprzedaż olejów bazowych	100,00%	100,00%
• LOTOS Asphalt Sp. z o.o.	Gdańsk	Produkcja i sprzedaż asfaltów	100,00%	100,00%
• LOTOS Kolej Sp. z o.o.	Gdańsk	Transport kolejowy	100,00%	100,00%
• LOTOS Serwis Sp. z o.o.	Gdańsk	Działalność w zakresie utrzymania ruchu mechanicznego, elektrycznego i automatyki, usługi remontowe	100,00%	100,00%
• LOTOS Lab Sp. z o.o.	Gdańsk	Wykonywanie analiz laboratoryjnych	100,00%	100,00%
• LOTOS Straż Sp. z o.o.	Gdańsk	Ochrona przeciwpożarowa	100,00%	100,00%
• LOTOS Ochrona Sp. z o.o.	Gdańsk	Ochrona mienia i osób	100,00%	100,00%
• LOTOS Terminale S.A. ⁽²⁾ (spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK LOTOS Terminale S.A.)	Czechowice-Dziedzice	Magazynowanie i dystrybucja paliw	100,00%	100,00%
• LOTOS Infrastruktura S.A. ⁽³⁾	Jasło	Magazynowanie i dystrybucja paliw. Wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi	100,00%	100,00%
• LOTOS Gaz S.A. w likwidacji	Kraków	Spółka nie prowadzi działalności operacyjnej	100,00%	100,00%
• LOTOS Park Technologiczny Sp. z o.o.	Jasło	Spółka nie prowadzi działalności operacyjnej	100,00%	100,00%

GRUPA KAPITAŁOWA LOTOS
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok 2013
Dodatkowe informacje i objaśnienia

Nazwa podmiotu	Siedziba	Przedmiot działalności	Procentowy udział Grupy we własności jednostki	
			31.12.2013	31.12.2012
Jednostki pośrednio zależne konsolidowane metodą pełną				
<i>GK LOTOS Terminale S.A.</i>				
• RCEkoenergia Sp. z o.o.	Czechowice-Dziedzice	Wytwarzanie i dystrybucja energii elektrycznej, ciepła i gazu	100,00%	100,00%
• LOTOS Biopaliwa Sp. z o.o.	Czechowice-Dziedzice	Produkcja estrów metylowych kwasów tłuszczowych (FAME)	100,00%	100,00%
<i>GK LOTOS Petrobaltic S.A.</i>				
• LOTOS Exploration and Production Norge AS	Norwegia, Stavanger	Poszukiwanie i wydobycie ropy naftowej na Norweskim Szelfie Kontynentalnym; świadczenie usług związanych z poszukiwaniem i wydobyciem ropy naftowej	99,98% ⁽⁴⁾	99,96%
• Aphrodite Offshore Services N.V.	Curaçao	Świadczenie usług w obszarze transportu morskiego (Spółka nie prowadzi działalności operacyjnej)	99,98% ⁽⁴⁾	99,96%
• Energobaltic Sp. z o.o.	Władysławowo	Produkcja energii elektrycznej, energii cieplnej, LPG oraz kondensatu gazowego	99,98% ⁽⁴⁾	99,96%
• B8 Sp. z o.o.	Gdańsk	Działalność usługowa wspomagająca górnictwo i wydobywanie (Spółka nie rozpoczęła działalności operacyjnej)	99,98% ^(4, 5)	-
• B8 Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością BALTIC S.K.A.	Gdańsk	Poszukiwanie i eksploatacja złóż ropy i gazu (Spółka nie rozpoczęła działalności operacyjnej)	99,98% ^(4, 6)	-
• Miliana Shipholding Company Ltd. (spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK Miliana Shipholding Company Ltd.)	Cypr, Nikozja	Świadczenie usług magazynowania i transportu ropy naftowej oraz innych usług w obszarze transportu morskiego	99,98% ⁽⁴⁾	99,96%
• Technical Ship Management Sp. z o.o. (spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK Technical Ship Management Sp. z o.o.)	Gdańsk	Działalność usługowa wspomagająca transport morski, doradztwo w zakresie eksploatacji statków.	99,98% ⁽⁴⁾	99,96%
• SPV Baltic Sp.z o.o.	Gdańsk	Świadczenie usług w obszarze transportu morskiego	99,98% ^(4, 7)	-
• Miliana Shipmanagement Ltd.	Cypr, Nikozja	Świadczenie usług w obszarze transportu morskiego	99,98% ⁽⁴⁾	99,96%
• Miliana Shipping Group Ltd. (spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK Miliana Shipping Group Ltd.)	Cypr, Nikozja	Zarządzanie posiadanymi aktywami	99,98% ⁽⁴⁾	99,96%
• Bazalt Navigation Co. Ltd.	Cypr, Nikozja	Czarter statku	99,98% ⁽⁴⁾	99,96%
• Granit Navigation Company Ltd.	Cypr, Nikozja	Czarter statku	99,98% ⁽⁴⁾	99,96%
• Kambr Navigation Company Ltd.	Cypr, Nikozja	Czarter statku	99,98% ⁽⁴⁾	99,96%
• St. Barbara Navigation Company Ltd.	Cypr, Nikozja	Czarter statku	99,98% ⁽⁴⁾	99,96%
• Petro Icarus Company Ltd.	Cypr, Nikozja	Czarter statku	99,98% ⁽⁴⁾	99,96%
• Petro Aphrodite Company Ltd.	Cypr, Nikozja	Czarter statku	99,98% ⁽⁴⁾	99,96%
• AB LOTOS Geonafra (spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK AB LOTOS Geonafra)	Litwa, Gargzdai	Poszukiwanie i wydobycie ropy naftowej, świadczenie usług wiertniczych oraz kupno i sprzedaż ropy naftowej	99,98% ⁽⁴⁾	99,96%
• UAB Genciu Nafta	Litwa, Gargzdai	Poszukiwanie i wydobycie ropy naftowej	99,98% ⁽⁴⁾	99,96%
• UAB Manifoldas	Litwa, Gargzdai	Poszukiwanie i wydobycie ropy naftowej	99,98% ⁽⁴⁾	99,96%
Jednostki wyceniane metodą praw własności				
• LOTOS - Air BP Polska Sp. z o.o. ⁽⁸⁾	Gdańsk	Handel paliwem lotniczym oraz usługi logistyczne	50,00% ⁽⁸⁾	100,00%
<i>GK LOTOS Petrobaltic S.A.</i>				
• Baltic Gas Sp. z o.o.	Gdańsk	Górnictwo ropy naftowej i gazu ziemnego (działalność usługowa wspomagająca eksploatację złóż ropy naftowej i gazu ziemnego)	49,99% ^(4, 9)	99,96%
• Baltic Gas spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i wspólnicy sp.k.	Gdańsk	Górnictwo ropy naftowej i gazu ziemnego	81,68% ^(4, 10)	99,96%
Jednostki konsolidowane metodą proporcjonalną				
<i>GK AB LOTOS Geonafra</i>				
• UAB Minijos Nafta	Litwa, Gargzdai	Poszukiwanie i wydobycie ropy naftowej	49,99% ⁽⁴⁾	49,98%

⁽¹⁾ W 2013 roku Grupa LOTOS S.A. kontynuowała proces przymusowego wykupu akcji spółki LOTOS Petrobaltic S.A. W wyniku przeprowadzonych transakcji nabycia akcji spółki LOTOS Petrobaltic S.A. w ramach procesu przymusowego wykupu akcji od udziałowców niekontrolujących Grupa LOTOS S.A. na dzień 31 grudnia 2013 roku posiadała 99,98% w kapitale podstawowym spółki LOTOS Petrobaltic S.A.

⁽²⁾ W dniu 30 lipca 2013 roku zarejestrowano zmianę nazwy spółki LOTOS Czechowice S.A. na LOTOS Terminale S.A.

- ⁽³⁾ W dniu 18 kwietnia 2013 roku zarejestrowano zmianę nazwy spółki LOTOS Jasło S.A. na LOTOS Infrastruktura S.A.
- ⁽⁴⁾ Zmiany kapitałowe opisane w punkcie ⁽¹⁾ miały wpływ na pośredni udział procentowy Grupy we własności jednostek GK LOTOS Petrobaltic S.A.
- ⁽⁵⁾ W dniu 30 grudnia 2013 roku spółka LOTOS Petrobaltic S.A. nabyła 100% udziałów w spółce B8 Sp. z o.o. Nabycie udziałów było związane m.in. z utworzeniem struktury biznesowej w celu umożliwienia finansowania zagospodarowania złoża B – 8 co zostało opisane poniżej.
- ⁽⁶⁾ W dniu 30 grudnia 2013 roku spółka LOTOS Petrobaltic S.A. nabyła 99,5% akcji spółki B8 Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością BALTIC spółki komandytowo-akcyjnej stając się również komandytariuszem tejże spółki. Mniejszościowym akcjonariuszem i komplementariuszem spółki jest spółka B8 Sp. z o.o. posiadająca 0,5% akcji. Nabycie akcji było związane m.in. z utworzeniem struktury biznesowej w celu umożliwienia finansowania zagospodarowania złoża B – 8 co zostało opisane poniżej.
- ⁽⁷⁾ W dniu 20 grudnia 2013 roku Technical Ship Management Sp. z o.o. nabyła 100% udziałów w spółce SPV Baltic Sp. z o.o.
- ⁽⁸⁾ W dniu 25 listopada 2013 roku Grupa LOTOS S.A. zbyła na rzecz BP Europe SE 1.000 udziałów spółki LOTOS Tank Sp. z o.o., stanowiących 50% udziałów w kapitale zakładowym spółki LOTOS Tank Sp. z o.o., co zostało opisane poniżej. W dniu 17 grudnia 2013 roku zarejestrowano zmianę nazwy spółki LOTOS Tank Sp. z o.o. na LOTOS - Air BP Polska Sp. z o.o.
- ⁽⁹⁾ W dniu 17 maja 2013 roku nastąpiła rejestracja umowy sprzedaży przez spółkę LOTOS Petrobaltic S.A. 50% udziałów spółki Baltic Gas Sp. z o.o. na rzecz CalEnergy Resources Poland Sp. z o.o.
- ⁽¹⁰⁾ Zaprezentowany procentowy udział we własności jednostki ustalono na podstawie wartości wkładów wniesionych przez poszczególnych wspólników do sumy wszystkich wkładów na dzień 31 grudnia 2013 roku:
- Baltic Gas Sp. z o.o. (Komplementariusz) (0,002%),
 - LOTOS Petrobaltic S.A. (Komandytariusz) (81,693%),
 - CalEnergy Resources Poland Sp. z o.o. („CalEnergy”) (Komandytariusz) (18,305%).

Procentowy udział Grupy we własności jednostki Baltic Gas spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i wspólnicy sp. k. pośrednio współkontrolowanej wynosi 81,68%.

Spółka Baltic Gas spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i wspólnicy spółka komandytowa ("Baltic Gas Sp. z o.o. i wspólnicy sp.k") jest spółką osobową. W umowie spółki określono uczestniczenie wspólników w jej zyskach i stratach w taki sposób, że Baltic Gas Sp. z o.o. posiada 0,001% udziału w zyskach i 100% w stratach, LOTOS Petrobaltic S.A. posiada 50,9995% udziału w zyskach oraz CalEnergy posiada 48,9995% udziału w zyskach. Jednocześnie nie można wskazać procentowego udziału w głosach, gdyż sprawy pozostające do decyzji wspólników, określone w umowie spółki, wymagają uzyskania jednomyślnej zgody w sprawach, które wyraźnie określa umowa spółki, bądź też jednomyślnej uchwały wspólników w sprawie ustalenia procedury podejmowania decyzji w przypadku pozostałych spraw, nieokreślonych w umowie spółki. W rozumieniu regulacji MSSF spółka Baltic Gas Sp. z o.o. i wspólnicy sp.k ten jest podmiotem współkontrolowanym przez Grupę.

Nabycie akcji serii A spółki LOTOS Petrobaltic S.A.

W 2013 roku Grupa LOTOS S.A. kontynuowała proces przymusowego wykupu akcji spółki LOTOS Petrobaltic S.A. będących w posiadaniu udziałowców niekontrolujących, z wyłączeniem akcji należących do Skarbu Państwa. W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2013 roku Spółka nabyła 2.212 sztuk akcji o łącznej wartości 278 tys. zł stanowiących 0,0223% kapitału podstawowego wpisanych do księgi akcyjnej.

Zgodnie z MSR 27 „Skonsolidowane i jednostkowe sprawozdania finansowe”, wyżej opisane transakcje zostały rozliczone jako transakcje kapitałowe, w wyniku których do zysków zatrzymanych przypisanych Jednostce Dominującej odniesiona została kwota 143 tys. zł oraz zmniejszyła się wartość udziałów niekontrolujących o 421 tys. zł.

W wyniku przeprowadzonych transakcji nabycia akcji spółki LOTOS Petrobaltic S.A. w ramach procesu przymusowego wykupu akcji od udziałowców niekontrolujących Grupa LOTOS S.A. na dzień 31 grudnia 2013 roku posiadała 99,98% w kapitale podstawowym spółki LOTOS Petrobaltic S.A. (9.938.484 sztuk akcji).

Przystąpienie CalEnergy Resources Poland Sp. z o.o. jako komandytariusza do spółki Baltic Gas spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i wspólnicy spółka komandytowa

W dniu 9 kwietnia 2013 roku spółka CalEnergy Resources Poland Sp. z o.o. („CalEnergy”) przystąpiła jako komandytariusz do spółki Baltic Gas spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i wspólnicy spółka komandytowa („Baltic Gas Sp. z o.o. i wspólnicy sp.k”), wcześniej utworzonej przez spółkę LOTOS Petrobaltic S.A. w celu realizacji umowy inwestycyjnej zawartej z CalEnergy w październiku 2012 roku, przewidującej współpracę prowadzoną w formie spółki celowej (umowa została zawarta pod kilkoma warunkami zawieszającymi). Spółka CalEnergy wniosła do spółki Baltic Gas Sp. z o.o. i wspólnicy sp.k wkład pieniężny w wysokości 5 tys. zł. Jednocześnie spółka LOTOS Petrobaltic S.A., jako drugi komandytariusz, podwyższyła swój wkład z kwoty 5 tys. zł do kwoty 52.000 tys. zł, pokrywając podwyższony wkład gotówką w kwocie 295 tys. zł oraz aportem o wartości 51.700 tys. zł. Zawarta umowa o współpracy dotyczy zagospodarowania złóż B - 4 i B - 6. Zgodnie z programem prac przygotowawczych, pozyskanie danych sejsmicznych i wybór wstępnej koncepcji zagospodarowania zaplanowano na lata 2013 i 2014. Po zakończeniu tego etapu, partnerzy będą mogli podjąć ostateczną decyzję inwestycyjną odnośnie zagospodarowania złóż B - 4 i B - 6.

Przystąpienie spółki CalEnergy do spółki Baltic Gas Sp. z o.o. i wspólnicy sp.k oznacza zakończenie okresu przygotowań do wspólnej realizacji działań na obu złożach i uruchomienie zaangażowania finansowego CalEnergy w realizację projektu. W trakcie przygotowań spełniono szereg warunków zawieszających uruchomienie projektu, w tym przeniesienie, za zgodą spółki LOTOS Petrobaltic S.A., na spółkę Baltic Gas Sp. z o.o. i wspólnicy sp.k stosownych koncesji i tak, decyzją Ministra Środowiska z dnia 13 marca 2013 roku na rzecz Baltic Gas Sp. z o.o. i wspólnicy sp.k przeniesiono koncesje:

- na poszukiwanie i rozpoznawanie złóż ropy naftowej i gazu ziemnego w rejonie "Gaz Północ",
- na wydobywanie gazu ziemnego gazolinowego ze złoża B - 4 położonego na obszarze polskiej wyłącznej strefy ekonomicznej Morza Bałtyckiego,
- na wydobywanie gazu ziemnego (gazokondensatu) ze złoża B - 6 położonego na obszarze polskiej wyłącznej strefy ekonomicznej Morza Bałtyckiego.

Zgodnie z warunkami umowy inwestycyjnej, CalEnergy sfinansuje koszty pozyskania danych sejsmicznych, wyboru koncepcji zagospodarowania złoża oraz opracowania dokumentacji projektowej (tzw. FEED, front end engineering design).

Uczestniczenie wspólników w zyskach i stratach oraz procentowy udział we własności jednostki Baltic Gas Sp. z o.o. i wspólnicy sp.k ustalony na podstawie wartości wkładów wniesionych przez poszczególnych wspólników został zaprezentowany powyżej.

Porozumienie dotyczące współpracy przy finansowaniu zagospodarowania złoża ropy naftowej B - 8 na Morzu Bałtyckim. nabywanie akcji oraz udziałów w spółkach celowych

W dniu 7 października 2013 roku spółka LOTOS Petrobaltic S.A. i Polskie Inwestycje Rozwojowe S.A. („PIR”) podpisały Porozumienie dotyczące współpracy przy finansowaniu zagospodarowania złoża ropy naftowej B - 8 na Morzu Bałtyckim. Celem porozumienia jest wypracowanie struktury i warunków finansowania projektu, na którego potrzeby powołana została spółka celowa (tzw. Special Purpose Vehicle, tj. SPV), do której spółka LOTOS Petrobaltic S.A. wniesie prawo użytkowania górniczego i majątek związany z realizacją projektu zagospodarowania złoża B - 8. Projekt realizowany w ramach SPV obejmuje dokończenie prac wiertniczych na złożu, instalację infrastruktury podwodnej dla celów eksploatacji oraz przebudowę platformy wiertniczej Petrobaltic na platformę wydobywczą. Następnie SPV będzie prowadzić eksploatację ze złoża B - 8 oraz sprzedaż wydobytej ropy naftowej i gazu ziemnego. PIR będzie podporządkowany w spłacie bankom jako wierzycielom nadrzędnym. Finansowanie może zostać udzielone w formie programu prywatnej emisji obligacji korporacyjnych z ograniczeniem zbywalności, a okres finansowania nie powinien przekroczyć 10 lat. PIR wyraża swoją gotowość do uczestniczenia w finansowaniu na warunkach rynkowych. Całkowite nakłady na projekt związany ze złożem B - 8, z uwzględnieniem wartości aktywów wnoszonych przez LOTOS Petrobaltic S.A. do SPV, wyniosą około 1.600 mln zł, z czego wartość rynkowa wkładu LOTOS Petrobaltic S.A. wyniesie około 700 mln zł, a łączne finansowanie przez podmioty zewnętrzne, zarówno banków jak i PIR, wyniesie około 900 mln zł. Strony zakładają w porozumieniu, że zaangażowanie finansowe PIR w finansowanie projektu nie przekroczy kwoty 563 mln zł. Intencją stron jest aby wypłata pierwszej transzy finansowania PIR nastąpiła w pierwszej połowie 2014 roku. Ostateczna struktura finansowania transakcji będzie podlegała dalszym analizom i negocjacom oraz zostanie wypracowana we współpracy z bankami zainteresowanymi finansowaniem. Jej ostateczna treść zostanie przekazana do publicznej wiadomości w postaci raportu.

W celu umożliwienia finansowania zagospodarowania złoża B – 8 w dniu 30 grudnia 2013 roku spółka LOTOS Petrobaltic S.A. nabyła 100% udziałów w spółce B8 Sp. z o.o. oraz nabyła 99,5% akcji spółki B8 Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością BALTIC spółki komandytowo-akcyjnej stając się również komandytariuszem tejże spółki. Mniejszościowym akcjonariuszem i komplementariuszem spółki B8 Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością BALTIC spółki komandytowo-akcyjnej jest spółka B8 Sp. z o.o. posiadająca 0,5% akcji.

Sprzedaż udziałów spółki LOTOS Tank Sp. z o.o. (obecnie LOTOS Air - BP Polska Sp. z o.o.) na rzecz podmiotu zewnętrznego

W dniu 25 listopada 2013 roku Grupa LOTOS S.A. zbyła na rzecz BP Europe SE 1.000 udziałów spółki LOTOS Tank Sp. z o.o. (obecnie LOTOS Air - BP Polska Sp. z o.o.), stanowiących 50% udziałów w kapitale zakładowym spółki LOTOS Air - BP Polska Sp. z o.o. Transakcja związana była z zawartą w dniu 25 czerwca 2013 roku przez Grupę LOTOS S.A. i BP Europa SE umową joint venture dotyczącą utworzenia na bazie spółki LOTOS Tank Sp. z o.o. podmiotu, za pośrednictwem, którego obaj partnerzy będą wspólnie prowadzić działalność w zakresie dostaw paliwa lotniczego.

Efekt utraty kontroli nad jednostką zależną został zaprezentowany w pozycji Utrata kontroli nad jednostką zależną w skonsolidowanym sprawozdaniu z całkowitych dochodów za rok 2013 w kwocie 13.472 tys. zł. W skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych za rok 2013 wpływy pieniężne netto w kwocie 14.907 tys. zł z tytułu opisanej powyżej transakcji zostały zaprezentowane w pozycji *Sprzedaż udziałów*. Do dnia utraty kontroli spółka była konsolidowana metodą pełną i wchodziła w skład segmentu produkcji i handlu. Na dzień 31 grudnia 2013 roku udziały w spółce LOTOS – Air BP Polska Sp. z o.o. zostały wycenione metodą praw własności.

W wyniku przeprowadzonej transakcji Grupa zgodnie z MSR 27 „Skonsolidowane i jednostkowe sprawozdania finansowe”, pkt 34.d ujawniła wartość godziwą 50% udziałów wynikającą z ujęcia inwestycji zatrzymanej w jednostce poprzednio zależnej w kwocie 14.907 tys. zł, które zostały zaprezentowane w niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji *Jednostki wycenienie metodą praw własności*.

3. Podstawa sporządzania skonsolidowanych sprawozdań finansowych

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe („skonsolidowane sprawozdanie finansowe”, „sprawozdanie finansowe”) zostało sporządzone zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej („MSSF”) zatwierdzonymi przez Unię Europejską, opublikowanymi i obowiązującymi na dzień 31 grudnia 2013 roku. Biorąc pod uwagę toczący się w Unii Europejskiej proces wprowadzania standardów MSSF oraz prowadzoną przez Grupę działalność, w zakresie stosowanych przez Grupę zasad rachunkowości nie ma różnicy między standardami MSSF, które weszły w życie, a standardami MSSF zatwierdzonymi przez Unię Europejską dla roku 2013 za wyjątkiem pakietu nowych standardów: MSSF 10 „Skonsolidowane sprawozdania finansowe”, MSSF 11 „Wspólne przedsięwzięcia”, MSSF 12 „Ujawnianie informacji na temat udziałów w innych jednostkach”, MSR 27 „Jednostkowe sprawozdania finansowe” oraz MSR 28 „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach”, które Grupa zastosuje dla okresów rocznych rozpoczynających się od 1 stycznia 2014 roku.

W okresach rozpoczynających się po 1 stycznia 2013 roku obowiązują nowe standardy, zmiany w obowiązujących standardach oraz interpretacje, które zostały przyjęte przez Unię Europejską („UE”):

- MSSF 13 „Wycena według wartości godziwej” (ma zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2013 roku lub później),
- Zmiany do MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych: Prezentacja pozycji pozostałych całkowitych dochodów” (mają zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 lipca 2012 roku lub później),

- Zmiany do MSSF 7 „Instrumenty finansowe: ujawnianie informacji: kompensowanie aktywów finansowych i zobowiązań finansowych” (mają zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2013 roku lub później),
- Zmiany do MSR 19 „Świadczenia pracownicze” (mają zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2013 roku lub później),
- KIMSF 20 „Koszty usuwania nadkładu w fazie produkcyjnej w kopalni odkrywkowej” (ma zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2013 roku lub później),
- Zmiany do MSR 12 „Podatek dochodowy: Realizacja podatkowa aktywów” (mają zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2012 roku lub później - w UE najpóźniej dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2013 roku lub później),
- Zmiany do MSSF 1 „Zastosowanie Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej po raz pierwszy: Pożyczki rządowe” (mają zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2013 roku lub później),
- Zmiany wynikające z przeglądu MSSF opublikowane w maju 2012 roku (mają zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2013 roku).

Grupa dokonała weryfikacji powyższych zmian i oceniła, iż nie mają one istotnego wpływu na zasady (polityki) rachunkowości zastosowane do sporządzenia niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego. Wpływ zmian wprowadzonych przez MSR 19 „Świadczenia pracownicze” został zaprezentowany w nocie 6.

Walutą funkcjonalną Jednostki Dominującej i walutą prezentacji skonsolidowanego sprawozdania finansowego jest złoty polski. Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone w tysiącach polskich złotych, a wszystkie wartości, o ile nie wskazano inaczej, podane są w tysiącach złotych.

4. Nowe standardy i interpretacje, które zostały opublikowane, ale nie mają zastosowania

Nowe standardy, zmiany w obowiązujących standardach oraz interpretacje, które zostały przyjęte przez Unię Europejską („UE”):

- MSSF 10 „Skonsolidowane sprawozdania finansowe” (ma zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2013 roku lub później – w UE najpóźniej dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2014 roku lub później),
- MSSF 11 „Wspólne przedsięwzięcia” (ma zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2013 roku lub później – w UE najpóźniej dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2014 roku lub później),
- MSSF 12 „Ujawnianie informacji na temat udziałów w innych jednostkach” (ma zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2013 roku lub później – w UE najpóźniej dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2014 roku lub później),
- MSR 27 „Jednostkowe sprawozdania finansowe” - wersja z 2011 roku (ma zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2013 roku lub później – w UE najpóźniej dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2014 roku lub później),
- MSR 28 „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach” - wersja z 2011 roku (ma zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2013 roku lub później – w UE najpóźniej dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2014 roku lub później),
- Zmiany do MSR 32 „Instrumenty finansowe: prezentacja: kompensowanie aktywów finansowych i zobowiązań finansowych” (ma zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2014 roku lub później),
- Zmiany do MSSF 10, MSSF 11 i MSSF 12 „Przepisy przejściowe” (mają zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2013 roku lub później – w UE najpóźniej dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2014 roku lub później),
- Zmiany do MSSF 10, MSSF 12 oraz MSR 27 „Jednostki inwestycyjne” (mają zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2014 roku lub później),
- Zmiany do MSR 39 „Odnowienie instrumentów pochodnych i kontynuacja rachunkowości zabezpieczeń” wydane w dniu 27 czerwca 2013 roku (mają zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2014 roku lub później),
- Zmiany w MSR 36 „Ujawnienia dotyczące wartości odzyskiwalnej aktywów niefinansowych” wydane 29 maja 2013 roku (mają zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2014 roku lub później).

W związku z obowiązkiem przyjęcia przez Grupę z dniem 1 stycznia 2014 roku nowych standardów: MSSF 10, MSSF 11, MSSF 12, MSR 27 oraz MSR 28, Grupa zaprzestanie stosowania metody konsolidacji proporcjonalnej począwszy od okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2014 roku i udziały w spółce UAB Minijos Nafta ujmie metodą praw własności.

Inwestycja w spółce UAB Minijos Nafta od dnia 1 stycznia 2014 roku będzie prezentowana w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym w pozycji *Jednostki wyceniane metodą praw własności* jako udział Grupy w aktywach netto tej jednostki z uwzględnieniem zmian tych aktywów w ciągu kolejnych okresów sprawozdawczych oraz eliminacji jej transakcji wewnątrzgrupowych z pozostałymi podmiotami powiązаныmi. Grupa zaprzestanie zarazem prezentowania inwestycji na zasadzie udziału w jej aktywach, zobowiązaniach, przychodach i kosztach, które były dotychczas sumowane z podobnymi pozycjami w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku jednostkowe dane finansowe UAB Minijos Nafta wg procentowego udziału Grupy we własności tego podmiotu przedstawia poniższa tabela:

w tysiącach złotych	31 grudnia 2013
Aktywa trwałe	38.222
Aktywa obrotowe	14.728
Zobowiązania	11.056
Aktywa netto	41.894

w tysiącach złotych	za rok zakończony 31 grudnia 2013
Przychody	38.805
Zysk netto	4.730

Nowe standardy, zmiany w obowiązujących standardach oraz interpretacje, które nie zostały przyjęte przez Unię Europejską:

- MSSF 9 „Instrumenty finansowe”: Klasyfikacja i Wycena z późniejszymi zmianami (wejście w życie zostało odroczone przez Radę ds. MSSF bez wskazania planowanego terminu zatwierdzenia),
- Interpretacja KIMSF 21 „Opłaty” wydana w dniu 20 maja 2013 roku (ma zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2014 roku lub później),
- Zmiany wynikające z przeglądu MSSF cykl 2010 - 2012 wydane w dniu 12 grudnia 2013 roku (mają zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 lipca 2014 roku lub później),
- Zmiany wynikające z przeglądu MSSF cykl 2011 - 2013 wydane w dniu 12 grudnia 2013 roku (mają zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 lipca 2014 roku lub później),
- Zmiany do MSR 19 „Programy określonych świadczeń: Składki pracownicze” (mają zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 lipca 2014 roku lub później),
- MSSF 14 „Regulacyjne rozliczenia międzyokresowe” wydany w dniu 30 stycznia 2014 roku (ma zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2016 roku lub później).

Grupa nie zdecydowała się na wcześniejsze zastosowanie żadnego ze standardów, interpretacji lub zmian, które nie weszły dotychczas w życie. Zarząd Spółki jest w trakcie analizy i oceny ich wpływu na stosowane przez Grupę zasady (polityki) rachunkowości oraz przyszłe sprawozdania finansowe Grupy.

5. Istotne wartości oparte na profesjonalnym osądzie i szacunkach

Sporządzenie sprawozdania finansowego zgodnie z MSSF wymaga przyjęcia pewnych założeń oraz dokonania szacunków i osądów, które wpływają na wielkości wykazane w sprawozdaniu finansowym.

Założenia i szacunki są oparte na najlepszej wiedzy kierownictwa na temat bieżących i przyszłych zdarzeń oraz działań, jednak rzeczywiste wyniki mogą się różnić od przewidywanych.

Szacunki i związane z nimi założenia podlegają bieżącej weryfikacji. Zmiana szacunków księgowych jest rozpoznawana w okresie, w którym zostały one zmienione, jeśli dotyczy to wyłącznie tego okresu, lub w okresie bieżącym i przyszłym, jeśli zmiany dotyczą zarówno okresu bieżącego jak i przyszłego. Przyjęte istotne założenia przy dokonywaniu szacunków przedstawione zostały w odpowiednich notach do sprawozdania.

Przyjmując założenia, dokonując szacunków i osądów zarząd Spółki (Zarząd) może kierować się własnym doświadczeniem i wiedzą a także opiniami, analizami i rekomendacjami niezależnych ekspertów.

W procesie stosowania zasad (polityki) rachunkowości wobec zagadnień podanych poniżej, istotne znaczenie, oprócz szacunków, miał profesjonalny osąd kierownictwa.

Świadczenia pracownicze

Zobowiązania z tytułu świadczeń pracowniczych zostały oszacowane za pomocą metod aktuarialnych. Założenia aktuarialne i wycena zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych opisana została w notce 29.4.

Amortyzacja

Wysokość stawek amortyzacyjnych ustalana jest na podstawie przewidywanego okresu ekonomicznej użyteczności składników rzeczowego majątku trwałego oraz aktywów niematerialnych. Grupa corocznie dokonuje weryfikacji przyjętych okresów ich ekonomicznej użyteczności na podstawie bieżących szacunków. Aktualizacja szacunków w tym zakresie, która miała wpływ na sprawozdanie finansowe Grupy za rok 2013 dotyczyła przede wszystkim Jednostki Dominującej, w której nastąpiło zmniejszenie amortyzacji z tego tytułu o 8.619 tys. zł.

Podstawą do naliczania amortyzacji naturalnej składników majątku morskich i lądowych kopalń ropy naftowej i gazu są oceniane przez Grupę, weryfikowane i aktualizowane wielkości zasobów węglowodorów (wg tzw. kategorii 2P zasoby pewne oraz zasoby prawdopodobne) oraz prognozy wydobywania dla poszczególnych złóż ropy naftowej i gazu sporządzane

na podstawie danych geologicznych, w oparciu o próbną eksploatację, późniejszy przebieg produkcji i harmonogram planowanych prac przyjętych w strategii długoterminowej.

W 2013 roku Grupa dokonała korekty szacunków zasobów węglowodorów będących podstawą kalkulacji amortyzacji naturalnej aktywów niematerialnych segmentu wydobywczego w spółkach GK AB LOTOS Geonafte na Litwie. Efekt zmiany szacunków skutkowało zmniejszeniem wartości zasobów będących podstawą amortyzacji naturalnej litewskich licencji poszukiwawczo-wydobywczych w 2013 roku i przełożył się na wzrost wartości amortyzacji tych aktywów wykazanej w niniejszym sprawozdaniu finansowym o 5.669 tys. zł (4.648 tys LTL).

W związku z transakcją nabycia pakietu aktywów Heimdal na Norweskim Szelfie Kontynentalnym zwiększeniu uległy szacowane zasoby ropy naftowej i gazu, co będzie miało wpływ na amortyzację naturalną aktywów wydobywczych Grupy począwszy od dnia 1 stycznia 2014 roku.

Wartość godziwa instrumentów finansowych

Wartość godziwą instrumentów finansowych, dla których nie istnieje aktywny rynek wycenia się wykorzystując odpowiednie techniki wyceny. Przy doborze właściwych dla tych celów metod i założeń Grupa kieruje się profesjonalnym osądem.

Założenia dotyczące wyceny wartości godziwej instrumentów finansowych opisano w nocie 7.23.

Składnik aktywów z tytułu podatku odroczonego

Grupa rozpoznaje składnik aktywów z tytułu podatku odroczonego bazując na założeniu, że w przyszłości zostanie osiągnięty zysk podatkowy pozwalający na jego wykorzystanie. Pogorszenie uzyskiwanych wyników podatkowych w przyszłości mogłoby spowodować, że założenie to stałoby się nieuzasadnione. Zarząd Jednostki Dominującej weryfikuje przyjęte szacunki dotyczące prawdopodobieństwa odzyskania aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego w oparciu o zmiany czynników branych pod uwagę przy ich dokonywaniu, nowe informacje oraz doświadczenia z przeszłości.

Informacje dotyczące aktywów z tytułu podatku odroczonego przedstawiono w nocie 10.3.

Utrata wartości ośrodków wypracowujących środki pieniężne oraz pojedynczych składników rzeczowych aktywów trwałych i aktywów niematerialnych

Każdorazowo na dzień kończący okres sprawozdawczy, zgodnie z postanowieniami standardu MSR 36 „Utrata wartości aktywów”, przeprowadza się analizę pod kątem przesłanek, które mogłyby wskazywać na ewentualną utratę wartości ośrodków wypracowujących środki pieniężne oraz pojedynczych składników aktywów. Przesłanki mogą pochodzić z zewnątrz i dotyczyć na przykład zmiennych rynkowych (w tym: zmiany cen, notowań kursów walut, notowań giełdowych, stóp procentowych, innych zmiennych związanych z bieżącymi trendami gospodarczymi), jak również wynikać z planów, działań i zdarzeń mających miejsce w Grupie, związanych na przykład z decyzjami o zmianie, zaniechaniu, ograniczaniu, czy rozwoju działalności, a także zmianie technologii, działaniach efektywnościowych i inwestycyjnych.

Stwierdzenie utraty wartości wymaga oszacowania wartości odzyskiwalnej składników aktywów lub ośrodków wypracowujących środki pieniężne. Do istotnych założeń uwzględnianych przy szacunkach tej wartości należą takie zmienne jak: stopy dyskontowe, stopy wzrostu, wskaźniki cenowe.

Po przeprowadzeniu analiz przepływów pieniężnych dla poszczególnych ośrodków wypracowujących środki pieniężne i wykonaniu stosownych testów na utratę wartości dla aktywów, które tego wymagały, Grupa dokonała niezbędnych korekt wartości aktywów i zaprezentowała ich efekt w niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Informacje dotyczące składników rzeczowych aktywów trwałych, wartości firmy i pozostałych wartości niematerialnych znajdują się w notach 13, 14 i 15, gdzie opisano założenia i wyniki testów na utratę wartości tych aktywów, przeprowadzonych przez Grupę w roku 2013 i w okresie porównywalnym.

Rezerwa na koszty likwidacji zakładu górniczego i rekultywację terenu

Na każdy dzień kończący okres sprawozdawczy Grupa dokonuje analizy kosztów niezbędnych do poniesienia w celu likwidacji kopalni ropy naftowej i gazu oraz nakładów do poniesienia na przyszłą rekultywację terenu. W wyniku tych analiz Grupa koryguje wartość utworzonej w poprzednich latach rezerwy na rekultywację, urealnając jej poziom do wysokości szacowanych przyszłych, niezbędnych do poniesienia kosztów. Na wzrost rezerwy z tego tytułu wpływ ma również szacunek zmiany wartości pieniądza w czasie. Zasady ujmowania tych rezerw przedstawiono w nocie 7.27.1, natomiast informacje na temat rezerw ujętych w niniejszym sprawozdaniu finansowym za rok 2013 znajdują się w nocie 30.1.

Prawa do emisji dwutlenku węgla (CO₂)

Handel emisjami to jeden z instrumentów polityki ekologicznej, służący ograniczaniu emisji zanieczyszczeń. Obowiązek udziału Polski w systemie EU ETS (z ang. European Union Emissions Trading System/Scheme) wynika z realizacji postanowień tzw. protokołu z Kioto. Protokół z Kioto jest to prawnie wiążące strony porozumienie międzynarodowe, w którym nakreślony został długofalowy scenariusz redukcji całkowitej emisji sześciu gazów cieplarnianych, w tym dwutlenku węgla (CO₂). Mechanizm handlu emisjami zapoczątkowany został w 2005 roku na podstawie z Dyrektywy 2003/87/WE Parlamentu i Rady Europy. Postanowienia przepisów unijnych wprowadzono w Polsce Ustawą z 22 grudnia 2004 roku „O handlu uprawnieniami do emisji do powietrza gazów cieplarnianych i innych substancji”, którą następnie zastąpiono Ustawą z dnia 28 kwietnia 2011 roku o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych. W latach 2012 i 2013 prowadzone były intensywne prace nad nowymi regulacjami w zakresie handlu emisjami a na przełomie grudnia 2013 roku i stycznia 2014 roku projekt nowej

ustawy podlegał konsultacjom społecznym. Proponowane przepisy wprowadzają szereg zmian w systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych w okresie rozliczeniowym 2013 - 2020 (tzw. III faza Europejskiego Systemu Handlu Uprawnieniami do emisji CO₂). Na dzień 31 grudnia 2013 roku zmiany te nie są obowiązujące i nie wpływają na szacunki zawarte w niniejszym sprawozdaniu, jednakże Grupa monitoruje przebieg procesu legislacyjnego i uwzględni jego wynik w procesie zarządzania ryzykiem dotyczącym uprawnień do emisji dwutlenku węgla w okresach, w których zmiany wejdą w życie.

Prawa do emisji dwutlenku węgla (CO₂) są przez Grupę prezentowane w sprawozdaniu finansowym zgodnie z metodą zobowiązań netto. Oznacza to, że w swoim sprawozdaniu finansowym Grupa rozpoznaje tylko zobowiązania wynikające z przekroczenia przez Grupę przyznanego limitów praw do emisji, a zobowiązanie to jest rozpoznawane dopiero w momencie przekroczenia przyznanego Grupie limitu.

W związku z tym, iż przed dniem publikacji niniejszego sprawozdania finansowego, Komisja Europejska zatwierdziła limity uprawnień planowane dla ostatniej grupy krajów członkowskich, w tym Polski, Zarząd jest przekonany, iż Grupa będzie mogła wykorzystać uprawnienia na rok 2013 do rozliczenia emisji zgodnie z ustalonym harmonogramem rozliczenia emisji CO₂ za 2013 rok tj. w terminie do końca kwietnia 2014 roku.

Informacje dotyczące praw do emisji dwutlenku węgla (CO₂) opisano w notach 7.33, 32.2 oraz 34.

6. Efekt ostatecznego rozliczenia nabycia spółki UAB Manifoldas oraz zmiana danych prezentowanych we wcześniejszych okresach sprawozdawczych, zmiana zasad rachunkowości i korekty błędów

Zmiana danych porównawczych w związku z ostatecznym rozliczeniem nabycia udziałów spółki UAB Manifoldas przez spółkę AB LOTOS Geonafta

W dniu 27 września 2012 roku spółka AB LOTOS Geonafta podpisała umowę zakupu 50% udziałów w spółce UAB Manifoldas od osoby fizycznej. Po uzyskaniu zgody litewskiego urzędu antymonopolowego oraz spełnieniu pozostałych warunków umowy, w dniu 28 listopada 2012 roku nastąpiło nabycie przez spółkę AB LOTOS Geonafta dającego kontrolę pakietu 50% udziałów spółki UAB Manifoldas.

Na cenę nabycia wymienionych wyżej 50% udziałów spółki UAB Manifoldas składała się kwota bazowej ceny nabycia w wysokości 101.773 tys. zł, powiększona o kwotę różnicy pomiędzy należnościami a zobowiązaniami spółki UAB Manifoldas w wysokości 7.899 tys. zł.

Po przeprowadzonej transakcji, na dzień 31 grudnia 2012 roku, spółka AB LOTOS Geonafta wchodząca w skład grupy kapitałowej LOTOS Petrobaltic S.A. (GK LOTOS Petrobaltic S.A.) posiadała 100% udziałów w spółce UAB Manifoldas.

Spółka AB LOTOS Geonafta posiada swoją grupę kapitałową (GK AB LOTOS Geonafta) w skład której wchodzi:

- UAB Manifoldas (AB LOTOS Geonafta posiada 100% udziałów w spółce, konsolidacja metodą pełną),
- UAB Genciu Nafta (AB LOTOS Geonafta posiada 100% udziałów w spółce, konsolidacja metodą pełną),
- UAB Minijos Nafta (AB LOTOS Geonafta posiada 50% udziałów w spółce, konsolidacja metodą proporcjonalną).

W związku z faktem, iż przed dniem 28 listopada 2012 roku, spółka AB LOTOS Geonafta posiadała 50% udziałów spółki UAB Manifoldas, opisana wyżej transakcja przejęcia, w rozumieniu przepisów standardu MSSF 3 „Połączenia przedsięwzięć”, rozliczana jest jako połączenie jednostek realizowane etapami. W połączeniu jednostek realizowanym etapami, jednostka przejmująca ponownie wycenia uprzednio należące do niej udziały kapitałowe w jednostce przejmowanej do wartości godziwej na dzień połączenia i ujmuje powstały zysk lub stratę z tego tytułu w sprawozdaniu z całkowitych dochodów.

Początkowego księgowego rozliczenia połączenia jednostek z dnia 28 listopada 2012 roku („dzień nabycia”, „dzień przejęcia”, „dzień połączenia”) dokonano na dzień 31 grudnia 2012 roku. Wg MSSF 3 „Połączenia przedsięwzięć” ostateczne rozliczenie transakcji należy przeprowadzić w ciągu roku od dnia przejęcia. Ostateczne rozliczenie transakcji zostało ujęte w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym retrospektywnie, zatem dokonano korekty okresu porównawczego, związanej z wyceną przejętych aktywów netto do wartości godziwej.

GRUPA KAPITAŁOWA LOTOS
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok 2013
Dodatkowe informacje i objaśnienia

Poniżej przedstawiono ostatecznie ustalone wartości oraz ich wpływ na dane porównawcze na dzień przejścia kontroli, 28 listopada 2012 roku:

w tysiącach złotych	Wstępne ustalenie wartości godziwej na dzień przejścia 28 listopada 2012 roku	Ostateczne ustalenie wartości godziwej na dzień przejścia 28 listopada 2012 roku	Efekt ostatecznego rozliczenia nabycia
Przekazana zapłata według wartości godziwej na dzień nabycia 50% udziałów jednostki przejmowanej (A)	109.672	109.672	-
Wartość godziwa 50% udziałów jednostki przejmowanej, należących uprzednio do jednostki przejmującej, ustalona na dzień połączenia jednostek (B)	109.672	109.672	-
Razem (A+B)	219.344	219.344	-
Udział w kapitale własnym jednostki przejmowanej	100%	100%	
<u>Aktywa i zobowiązania przejętej jednostki:</u>			
Aktywa trwałe, w tym:	213.184	217.274	4.090
<i>Rzeczowe aktywa trwałe</i>	35.121	35.121	-
<i>Aktywa niematerialne</i>	177.725	181.815	4.090
Aktywa obrotowe, w tym:	45.095	45.596	501
<i>Zapasy</i>	1.745	2.246	501
<i>Należności z tytułu dostaw i usług</i>	29.612	29.612	-
<i>Środki pieniężne i ich ekwiwalenty</i>	13.713	13.713	-
Nabyte aktywa razem	258.279	262.870	4.591
Zobowiązania długoterminowe, w tym:	30.414	31.102	688
<i>Zobowiązania z tytułu podatku odroczonego</i>	26.659	27.347	688
<i>Pozostałe zobowiązania i rezerwy</i>	3.755	3.755	-
Zobowiązania krótkoterminowe	8.521	8.521	-
Przejęte zobowiązania razem	38.935	39.623	688
Nabyte aktywa netto (C)	219.344	223.247	3.903
Wartość udziału w nabytych aktywach netto	219.344	219.344	-
Zysk z okazynego nabycia (C-A-B)	-	3.903	3.903

- (A) Reprezentuje wartość godziwą zapłaty za 50% udziałów spółki UAB Manifoldas nabytych w dniu 28 listopada 2012 roku.
(B) Reprezentuje wartość godziwą uprzednio posiadanych przez AB LOTOS Geonafta (przed dniem 28 listopada 2012 roku) 50% udziałów konsolidowanych aktywów netto spółki UAB Manifoldas.
(C) Reprezentuje wartość godziwą możliwych do zidentyfikowania aktywów netto spółki UAB Manifoldas na dzień przejścia.

Grupa ujęła możliwe do zidentyfikowania aktywa niematerialne reprezentujące przyznane spółce UAB Manifoldas koncesje, z których wynika prawo do eksploatacji złóż ropy naftowej na terenie Republiki Litwy. Wartość tych koncesji w kwocie 181.815 tys. zł (152.747 tys. LTL) ustalona została na dzień nabycia z uwzględnieniem efektu podatkowego w kwocie 27.272 tys. zł (22.912 tys. LTL), obliczonego według 15 % stawki podatkowej obowiązującej na terenie Republiki Litwy.

Wartość godziwą koncesji zidentyfikowanych w ramach połączenia oszacowano stosując metodę nadwyżki zysku (ang. „excess earnings method”) z zachowaniem zasady ostrożnej wyceny. Wykonane przez Grupę aktualne ekspertyzy geologiczne zasobów złóż potwierdzone raportami niezależnych ekspertów oraz bieżące prognozy wydobycia, jak również wiarygodne projekcje rynkowych cen ropy naftowej przyjęte do kalkulacji spowodowały, iż ustalona na ich podstawie wartość godziwa koncesji na dzień ostatecznego rozliczenia nabycia spółki UAB Manifoldas była nieznacznie wyższa od pierwotnie oszacowanej. Było to przyczyną ujawnienia nadwyżki wartości przejętych aktywów netto w stosunku do zapłaconej przez Grupę ceny i ujawnieniem zysku z okazynego nabycia.

Rozpoznany przez Grupę zysk z okazynego nabycia w wysokości 3.903 tys. zł (3.279 tys. LTL) został ujęty w sprawozdaniu z całkowitych dochodów jako korekta danych porównywalnych w pozycji *Efekt rozliczenia stopniowego przejścia kontroli (GK AB LOTOS Geonafta)*. Kalkulację korekty danych porównywalnych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej przedstawiono w tabeli poniżej.

GRUPA KAPITAŁOWA LOTOS
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok 2013
Dodatkowe informacje i objaśnienia

w tysiącach złotych	Efekt ostatecznego rozliczenia nabycia	Korekta amortyzacji aktywów niematerialnych za rok 2012 i jej efekt podatkowy	Korekta różnic kursowych z przeliczenia	Korekta w sprawozdaniu z sytuacji finansowej na dzień 31 grudnia 2012 roku
Aktywa				
Aktywa niematerialne	4.090	125	(24)	4.191
Zapasy	501	-	(3)	498
Razem	4.591	125	(27)	4.689
Kapitał własny i zobowiązania				
Zyski zatrzymane	3.903	106	-	4.009
Różnice kursowe z przeliczenia	-	-	(24)	(24)
Zobowiązania z tytułu podatku odroczonego	688	19	(3)	704
Razem	4.591	125	(27)	4.689

Zmiana polityki rachunkowości w związku z zastosowaniem zmienionego MSR 19 Świadczenia pracownicze oraz pozostałe zmiany prezentacyjne związane ze świadczeniami pracowniczymi

Grupa zastosowała zmieniony standard MSR 19 „Świadczenia pracownicze” w sprawozdaniu finansowym za rok 2013 z odpowiednią zmianą okresu porównywalnego zakończonego 31 grudnia 2012 roku. Wprowadzone w Grupie zmiany dotyczyły ujęcia zysków/strat aktuarialnych z wyceny określonych świadczeń pracowniczych po okresie zatrudnienia w innych całkowitych dochodach. Powyższe zmiany, uwzględnione w pozycji *Zyski zatrzymane*, nie miały wpływu na prezentację w sprawozdaniu z sytuacji finansowej oraz w zestawieniu ze zmian w kapitale własnym, natomiast wpływ na sprawozdanie z całkowitych dochodów był nieistotny.

Od 2013 roku Grupa ujmuje koszty dyskonta od zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych w kosztach finansowych a nie jak dotąd w wyniku operacyjnym. Grupa skorygowała odpowiednio dane porównywalne w sprawozdaniu z całkowitych dochodów za 2012 rok. W wyniku korekty koszty finansowe i wynik operacyjny wzrosły o kwotę 6.544 tys. zł.

Pozostałe zmiany

Grupa dokonała reklasyfikacji części kosztów (koszty amortyzacji, remontów, podatku od nieruchomości) wcześniej ujmowanych jako koszty ogólnego zarządu do kosztu własnego sprzedaży. W związku z powyższym Grupa dokonała zmiany danych porównywalnych za rok zakończony 31 grudnia 2012 roku. W wyniku tej zmiany koszty ogólnego zarządu zmniejszyły się, a koszt własny sprzedaży zwiększył się o 17.481 tys. zł.

W sprawozdaniu z sytuacji finansowej Grupa dokonała zmian w zakresie prezentacji wybranych pozycji rozrachunków ujmowanych dotychczas w ramach pozycji *Należności/Zobowiązania z tytułu dostaw i usług*. Przekształcenie danych porównywalnych w wyniku tych zmian spowodowało, że wartość *Należności z tytułu dostaw i usług* odpowiednio spadła a wartość *Pozostałych aktywów krótkoterminowych* wzrosła o kwotę 7.523 tys. zł na dzień 31 grudnia 2012 roku oraz o kwotę 4.293 tys. zł na dzień 1 stycznia 2012 roku, natomiast wartość *Zobowiązań z tytułu dostaw i usług* spadła a wartość *Pozostałych zobowiązań i rezerw* wzrosła o kwotę 4.309 tys. zł na dzień 31 grudnia 2012 roku oraz o kwotę 9.483 tys. zł na dzień 1 stycznia 2012 roku.

Spółka dokonała skompensowania odpowiadających sobie czynnych rozliczeń międzyokresowych i zobowiązań z tytułu ubezpieczeń majątkowych, w związku z czym dane porównywalne na dzień 31 grudnia 2012 roku i 1 stycznia 2012 roku zaprezentowane zostały w formie przekształconej. W sprawozdaniu z sytuacji finansowej pozycje *Pozostałe aktywa krótkoterminowe* oraz *Pozostałe zobowiązania i rezerwy* uległy zmniejszeniu o kwotę 33.503 tys. zł na dzień 31 grudnia 2012 roku oraz o kwotę 26.588 tys. zł na dzień 1 stycznia 2012 roku.

W sprawozdaniu z całkowitych dochodów Grupa ujednoliciła zasady prezentacji zysków i strat wykazywanych w pozycjach *Pozostałych przychodów/kosztów operacyjnych*. Zyski i straty ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych, odpisy z tytułu utraty wartości rzeczowych aktywów trwałych, pozostałych aktywów niematerialnych i należności oraz ich odwrócenie a także wyniki z tytułu zawiązania i rozwiązania rezerw zostały zaprezentowane jednostronnie (netto) w pozycjach: *Pozostałe przychody / koszty operacyjne*. Zmiana została uwzględniona w danych porównywalnych.

7. Zasady rachunkowości

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z zasadą kosztu historycznego, z wyjątkiem instrumentów finansowych, które są wyceniane według wartości godziwej.

Najważniejsze zasady rachunkowości stosowane przez Grupę przedstawione zostały poniżej.

7.1 Podstawa konsolidacji

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone na podstawie sprawozdania finansowego Jednostki Dominującej oraz sprawozdań finansowych jednostek przez nią kontrolowanych, współkontrolowanych a także jednostek stowarzyszonych sporządzonych na dzień 31 grudnia 2013 roku.

Wszystkie znaczące salda i transakcje pomiędzy jednostkami powiązаныmi, w tym istotne niezrealizowane zyski wynikające z transakcji między nimi, zostały w całości wyeliminowane. Niezrealizowane straty są eliminowane, chyba że dowodzą wystąpienia utraty wartości.

Spółki zależne podlegają konsolidacji metodą pełną od momentu objęcia kontroli przez Grupę, natomiast przestają być konsolidowane w momencie utraty nad nimi kontroli. Sprawowanie kontroli przez Spółkę ma miejsce wtedy, gdy posiada ona bezpośrednio lub pośrednio (poprzez swoje jednostki zależne) więcej niż połowę liczby głosów w danej jednostce, chyba że możliwe jest udowodnienie, iż taka własność nie stanowi o sprawowaniu kontroli. Sprawowanie kontroli ma miejsce również wtedy, gdy Spółka nie posiada większości głosów w danej jednostce, jednakże decyduje o jej polityce finansowej i operacyjnej. Na dzień kończący okres sprawozdawczy Spółka posiadała udziały w jednostce współzależnej, konsolidowanej metodą proporcjonalną.

7.2 Przychody ze sprzedaży

Przychody ze sprzedaży ujmowane są w wartości godziwej otrzymanych lub należnych wpływów z tytułu transakcji sprzedaży produktów, towarów lub usług dostarczonych odbiorcom w ramach normalnej działalności gospodarczej, po pomniejszeniu o rabaty, podatek od towarów i usług (VAT) i inne podatki związane ze sprzedażą (podatek akcyzowy, opłata paliwowa). Sprzedaż towarów i produktów ujmowana jest w momencie ich dostarczenia, kiedy znaczące ryzyko i korzyści wynikające z prawa własności towarów i produktów zostały przekazane nabywcy.

7.3 Przychody z tytułu dywidend

Należne dywidendy zalicza się do przychodów finansowych na dzień powzięcia przez właściwy organ jednostki wypłacającej dywidendę uchwały o podziale zysku chyba, że w uchwale określono inny dzień prawa do dywidendy.

7.4 Przychody z odsetek

Przychody z tytułu odsetek są rozpoznawane w momencie ich naliczenia (przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej), jeżeli ich otrzymanie nie jest wątpliwe.

7.5 Podatki

7.5.1 Podatek dochodowy

Na obowiązkowe obciążenia wyniku składają się: podatek bieżący (CIT) oraz podatek odroczony. Bieżące obciążenie podatkowe jest obliczane na podstawie wyniku podatkowego (podstawy opodatkowania) danego roku obrotowego. Zysk (strata) podatkowa różni się od księgowego zysku (straty) netto z powodu występowania tzw. różnic przejściowych między przychodami w ujęciu księgowym i podatkowym tj. przychodów podlegających opodatkowaniu i kosztów stanowiących koszty uzyskania przychodów w innym okresie niż bieżący okres sprawozdawczy oraz tzw. różnic trwałych wynikających z faktu, iż część kosztów i przychodów, ujętych księgowo nigdy nie będzie uwzględniona w rozliczeniu podatkowym. Obciążenia podatkowe są wyliczane w oparciu o stawki podatkowe obowiązujące w danym roku obrotowym.

Na potrzeby sprawozdawczości finansowej, zobowiązanie z tytułu podatku dochodowego jest tworzone metodą zobowiązań bilansowych w stosunku do wszystkich różnic przejściowych występujących na dzień kończący okres sprawozdawczy między wartością podatkową aktywów i pasywów a ich wartością bilansową wykazaną w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Zobowiązanie z tytułu podatku odroczonego ujmowane jest w odniesieniu do wszystkich dodatnich różnic przejściowych:

- z wyjątkiem sytuacji, gdy zobowiązanie z tytułu podatku odroczonego powstaje w wyniku początkowego ujęcia wartości firmy lub początkowego ujęcia składnika aktywów bądź zobowiązania przy transakcji nie stanowiącej połączenia jednostek gospodarczych i w chwili jej zawierania nie mającej wpływu ani na wynik finansowy brutto, ani na dochód do opodatkowania czy stratę podatkową oraz
- w przypadku dodatnich różnic przejściowych wynikających z inwestycji w jednostkach zależnych, współzależnych lub stowarzyszonych i udziałów we wspólnych przedsięwzięciach – z wyjątkiem sytuacji, gdy terminy odwracania się różnic przejściowych podlegają kontroli inwestora i gdy prawdopodobne jest, iż w dającej się przewidzieć przyszłości różnice przejściowe nie ulegną odwróceniu.

Aktywa z tytułu podatku odroczonego ujmowane są w odniesieniu do wszystkich ujemnych różnic przejściowych, jak również niewykorzystanych aktywów podatkowych i niewykorzystanych strat podatkowych przeniesionych na następne lata, w takiej wysokości, w jakiej jest prawdopodobne, że zostanie osiągnięty dochód do opodatkowania, który pozwoli wykorzystać ww. różnice, aktywa i straty:

- z wyjątkiem sytuacji, gdy aktywa z tytułu podatku odroczonego dotyczące ujemnych różnic przejściowych powstają w wyniku początkowego ujęcia składnika aktywów bądź zobowiązania przy transakcji nie stanowiącej połączenia jednostek gospodarczych i w chwili jej zawierania nie mającej wpływu ani na wynik finansowy brutto, ani na dochód do opodatkowania czy stratę podatkową oraz

- w przypadku ujemnych różnic przejściowych z tytułu inwestycji w jednostkach zależnych, współzależnych lub stowarzyszonych oraz udziałów we wspólnych przedsięwzięciach, składnik aktywów z tytułu podatku odroczonego jest ujmowany w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jedynie w takiej wysokości, w jakiej jest prawdopodobne, iż w dającej się przewidzieć przyszłości ww. różnice przejściowe ulegną odwróceniu i osiągnięty zostanie dochód do opodatkowania, który pozwoli na potrącenie ujemnych różnic przejściowych.

Wartość bilansowa składnika aktywów z tytułu podatku odroczonego jest weryfikowana na każdy dzień kończący okres sprawozdawczy i ulega stosownemu obniżeniu o tyle, o ile przestało być prawdopodobne osiągnięcie dochodu do opodatkowania wystarczającego do jego częściowego lub całkowitego zrealizowania.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oraz zobowiązania z tytułu podatku odroczonego wyceniane są z zastosowaniem stawek podatkowych, które według przewidywań będą obowiązywać w okresie, gdy składnik aktywów lub zobowiązań zostanie zrealizowany, przyjmując za podstawę stawki podatkowe (i przepisy podatkowe) obowiązujące na dzień kończący okres sprawozdawczy lub takie, których obowiązywanie w przyszłości jest pewne na dzień kończący okres sprawozdawczy. Wpływ podatku odroczonego dotyczący pozycji ujmowanych bezpośrednio w kapitale własnym jest ujmowany w kapitale własnym poprzez inne całkowite dochody.

Aktywa oraz zobowiązania z tytułu podatku odroczonego prezentowane są w sprawozdaniu z sytuacji finansowej według wartości po skompensowaniu dla poszczególnych jednostek objętych konsolidacją przez Spółkę.

7.5.2 Podatek od towarów i usług (VAT), podatek akcyzowy i opłata paliwowa

Przychody, koszty, aktywa i zobowiązania są ujmowane po pomniejszeniu o wartość podatku od towarów i usług (VAT), podatku akcyzowego i opłaty paliwowej, z wyjątkiem:

- gdy podatek od towarów i usług (VAT) zapłacony przy zakupie aktywów lub usług nie jest możliwy do odzyskania od organów podatkowych (wtedy jest on ujmowany odpowiednio, jako część ceny nabycia składnika aktywów lub jako część pozycji kosztowej) oraz
- należności i zobowiązań, które są wykazywane z uwzględnieniem kwoty podatku od towarów i usług (VAT), akcyzy i opłaty paliwowej.

Kwota netto podatku od towarów i usług (VAT), podatku akcyzowego i opłaty paliwowej możliwa do odzyskania lub należna do zapłaty na rzecz organów podatkowych jest ujęta w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, jako część należności lub zobowiązań.

7.6 Transakcje w walucie obcej

Wyrażone w walutach obcych operacje gospodarcze ujmuje się w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym po przeliczeniu ich na walutę prezentacji (złoty polski) odpowiednio po kursie:

- faktycznie zastosowanym w tym dniu, wynikającym z charakteru operacji - w przypadku sprzedaży lub kupna walut,
- średnim ogłoszonym dla danej waluty przez Narodowy Bank Polski („NBP”) z dnia poprzedzającego ten dzień – w przypadku zapłaty należności lub zobowiązań, jeżeli nie jest zasadne zastosowanie kursu, o którym mowa powyżej, a także w przypadku pozostałych operacji.

Kursem dla faktur zakupu jest średni kurs NBP ogłoszony w ostatnim dniu roboczym poprzedzającym dzień wystawienia faktury, a dla faktur sprzedaży – średni kurs NBP ogłoszony w ostatnim dniu roboczym poprzedzającym datę sprzedaży.

Wszelkie zyski lub straty kursowe powstałe z tytułu przeliczenia są ujmowane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów (w tym także od wewnętrzgrupowych transakcji walutowych), z wyjątkiem różnic kursowych traktowanych jako część kosztów finansowania zewnętrznego kapitalizowanych w wartości rzeczowych aktywów trwałych (różnice kursowe od odsetek i prowizji). Pozycje niepieniężne wyceniane według kosztu historycznego w walucie obcej są przeliczane po kursie wymiany z dnia początkowej transakcji. Pozycje niepieniężne wyceniane według wartości godziwej w walucie obcej są przeliczane po kursie wymiany z dnia ustalenia takiej wartości godziwej.

Spółka osobno ustala wynik z tytułu różnic kursowych dla różnic zrealizowanych i niezrealizowanych, prezentując ostatecznie wynik na łącznych różnicach kursowych w sprawozdaniu z całkowitych dochodów jako zyski lub straty:

- w działalności operacyjnej: w odniesieniu do różnic kursowych dotyczących rozliczenia należności i zobowiązań z tytułu dostaw i usług,
- w działalności finansowej: w odniesieniu między innymi do pozycji kredytów i pożyczek, zobowiązań inwestycyjnych, środków pieniężnych i ich ekwiwalentów.

Różnice kursowe powstałe w związku z wyceną na dzień kończący okres sprawozdawczy inwestycji krótkoterminowych (np. udziałów i akcji, innych papierów wartościowych, udzielonych pożyczek, środków pieniężnych i innych aktywów pieniężnych) oraz należności i zobowiązań w walutach obcych zalicza się do kosztów lub przychodów działalności finansowej i operacyjnej.

Sprawozdania finansowe jednostek zagranicznych przeliczane są na walutę prezentacji skonsolidowanego sprawozdania finansowego w następujący sposób:

- odpowiednie pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej po średnim kursie, ustalonym przez NBP na dzień kończący okres sprawozdawczy („średni kurs NBP na dzień kończący okres sprawozdawczy”),
- odpowiednie pozycje sprawozdania z całkowitych dochodów po kursie stanowiącym średnią arytmetyczną średnich kursów ustalonych przez NBP na każdy dzień kończący miesiąc okresu sprawozdawczego („średni kurs NBP za okres sprawozdawczy”).

Różnice kursowe powstałe w wyniku takiego przeliczenia są ujmowane jako odrębne pozycje w kapitale własnym oraz w innych całkowitych dochodach.

Różnice kursowe powstałe na pozycjach pieniężnych, które stanowią część inwestycji netto w jednostkę działającą za granicą ujmują się w kapitale własnym oraz innych całkowitych dochodach, a w momencie zbycia inwestycji w skonsolidowanym wyniku finansowym, w sprawozdaniu z całkowitych dochodów.

W momencie zbycia podmiotu zagranicznego, zakumulowane różnice kursowe ujęte w kapitale własnym, dotyczące danego podmiotu zagranicznego, są ujmowane w wyniku finansowym.

Wartość firmy oraz korekty wartości godziwej wynikające z nabycia jednostki zlokalizowanej za granicą traktowane są jako składnik aktywów lub zobowiązań tej jednostki i podlegają przeliczeniu na walutę prezentacji sprawozdania finansowego przy zastosowaniu kursu obowiązującego w dniu kończącym okres sprawozdawczy.

Następujące kursy zostały przyjęte dla potrzeb wyceny pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej:

Średni kurs NBP na dzień	31 grudnia 2013 ⁽¹⁾	31 grudnia 2012 ⁽²⁾
USD	3,0120	3,0996
EUR	4,1472	4,0882
NOK	0,4953	0,5552
LTL	1,2011	1,1840

⁽¹⁾ Tabela kursów średnich obowiązująca na dzień 31 grudnia 2013 roku.

⁽²⁾ Tabela kursów średnich obowiązująca na dzień 31 grudnia 2012 roku.

Następujące kursy zostały przyjęte dla potrzeb wyceny pozycji sprawozdania z całkowitych dochodów:

Średni kurs NBP za okres sprawozdawczy	zakończony dnia 31 grudnia 2013 ⁽¹⁾	zakończony dnia 31 grudnia 2012 ⁽²⁾
USD	3,1653	3,2312
EUR	4,2110	4,1736
NOK	0,5357	0,5594
LTL	1,2196	1,2087

⁽¹⁾ Według kursu stanowiącego średnią arytmetyczną średnich kursów ustalonych przez NBP na ostatni dzień każdego zakończonego miesiąca okresu od 1 stycznia 2013 roku do 31 grudnia 2013 roku.

⁽²⁾ Według kursu stanowiącego średnią arytmetyczną średnich kursów ustalonych przez NBP na ostatni dzień każdego zakończonego miesiąca okresu od 1 stycznia 2012 roku do 31 grudnia 2012 roku.

7.7 Rzeczowe aktywa trwałe

Rzeczowe aktywa trwałe, z wyjątkiem gruntów, są wyceniane według ceny nabycia lub kosztu wytworzenia pomniejszonych o umorzenie oraz o odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

Grunty wyceniane są w cenie nabycia pomniejszonej o odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. W przypadku prawa wieczystego użytkowania gruntu przez cenę nabycia rozumie się cenę nabycia tego prawa od osoby trzeciej.

Grupa aktywuje otrzymane bezpłatnie prawo wieczystego użytkowania gruntów w wartości godziwej w księgach rachunkowych.

Wartość początkowa rzeczowych aktywów trwałych obejmuje ich cenę nabycia powiększoną o wszystkie koszty bezpośrednio związane z zakupem i przystosowaniem składnika majątku do stanu zdatnego do używania. W skład kosztu wchodzi również koszt wymiany części składowych maszyn i urządzeń w momencie poniesienia, jeśli spełnione są kryteria rozpoznania. Koszty poniesione po wprowadzeniu składnika rzeczowych aktywów trwałych do użytkowania, jak koszty napraw, przeglądów, opłaty eksploatacyjne, wpływają na wynik finansowy okresu sprawozdawczego, w którym zostały poniesione.

Rzeczowe aktywa trwałe (w tym ich komponenty), z wyjątkiem gruntów oraz rzeczowych aktywów trwałych zaliczanych do infrastruktury wydobywczej ropy naftowej, są amortyzowane liniowo w okresie odpowiadającym szacowanemu okresowi ich użytkowania, który kształtuje się następująco:

Budynki, budowle	powyżej 1 roku – 80 lat
Urządzenia techniczne i maszyny	powyżej 1 roku – 25 lat
Środki transportu, pozostałe	powyżej 1 roku – 15 lat

Rzeczowe aktywa trwałe wchodzące w skład infrastruktury wydobywczej ropy naftowej i gazu amortyzowane są metodą naturalną opartą na odpisywaniu w ciężar kosztów kwoty amortyzacji przypadającej na jednostkę wydobycia. Stawka amortyzacji szacowana jest w odniesieniu do prognozy wydobycia surowca z obszaru geologicznego. W przypadku istotnej zmiany wielkości szacowanych zasobów węglowodorów (wg. kategorii 2P – zasoby pewne oraz prawdopodobne) na dzień kończący okres sprawozdawczy ustala się zaktualizowaną kwotę amortyzacji przypadającą na jednostkę wydobytego surowca i począwszy od nowego roku obrotowego dokonuje amortyzacji według zaktualizowanej stawki.

Dana pozycja rzeczowych aktywów trwałych może zostać usunięta ze sprawozdania z sytuacji finansowej po dokonaniu jej zbycia lub w przypadku, gdy nie są spodziewane żadne ekonomiczne korzyści wynikające z dalszego użytkowania takiego składnika aktywów. Wszelkie zyski lub straty wynikające z usunięcia danego składnika aktywów ze sprawozdania z sytuacji finansowej (obliczone jako różnica pomiędzy ewentualnymi wpływami ze sprzedaży netto a wartością bilansową danej pozycji) są ujmowane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w okresie, w którym dokonano takiego usunięcia.

Wartość końcowa, okres użytkowania oraz metoda amortyzacji składników aktywów poddawane są corocznej weryfikacji i w razie konieczności korygowane z efektem od początku następnego roku obrotowego.

W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym w pozycji rzeczowe aktywa trwałe ujęto aktywa odpowiadające wartości rezerwy na likwidację kopalń ropy naftowej i gazu. Aktywa zostały utworzone zgodnie z przepisami MSR 16 „Rzeczowe aktywa trwałe”, który stanowi, iż „koszt/wartość składnika majątku trwałego składa się m.in. ze wstępnego szacunku kosztu rozbiórki, demontażu/usunięcia rzeczowych aktywów trwałych oraz przywrócenia miejsca jego montażu do pierwotnego kształtu, którego obowiązek poniesienia ciąży na jednostce albo od momentu nabycia rzeczowych aktywów trwałych albo w konsekwencji użytkowania danego składnika rzeczowych aktywów trwałego przez jednostkę przez pewien okres w celu innym niż wytworzenie zapasów w trakcie danego okresu”. Obowiązek poniesienia przez Grupę kosztów likwidacji kopalń ropy naftowej i gazu wynika bezpośrednio z powodów opisanych w MSR 16 „Rzeczowe aktywa trwałe”. Ten sam standard (par. 63) nakłada na stosujących MSSF obowiązek okresowej analizy zmiany wartości aktywa, nie rzadziej niż na dzień kończący okres sprawozdawczy.

Zmiany wartości tak rozpoznanych aktywów mogą wynikać z następujących powodów:

- zmiany w szacowanych wypływach pieniężnych niezbędnych do wywiązania się z obowiązku likwidacji,
- zmiany wysokości bieżącej rynkowej stopy dyskontowej,
- zmiany stopy inflacji.

Rzeczowe aktywa trwałe w toku budowy są wyceniane w wysokości ogółu kosztów pozostających w bezpośrednim związku z ich nabyciem lub wytworzeniem (w tym kosztów finansowych) pomniejszonych o odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. Rzeczowe aktywa trwałe w toku budowy nie są amortyzowane do momentu osiągnięcia przydatności do użytkowania.

Rzeczowe aktywa trwałe w toku budowy (w tym także z tytułu montażu) są wykazywane według cen nabycia lub kosztu wytworzenia.

Koszty finansowe aktywowane w pozycji rzeczowych aktywów trwałych w toku budowy obejmują koszty zgodnie z zasadami opisanymi w nocie 7.22.

Koszty poszukiwania złóż ropy naftowej i gazu ziemnego są aktywowane jako rzeczowe aktywa trwałe w toku budowy do czasu określenia zasobności danego złoża oraz ekonomicznej opłacalności jego eksploatacji. W momencie potwierdzenia istnienia złóż, których eksploatacja jest technicznie możliwa i ekonomicznie opłacalna, nakłady poniesione na poszukiwanie złóż są przenieszone do rzeczowych aktywów trwałych i amortyzowane. W przypadku, gdy wiercenia poszukiwawcze nie doprowadzą do odkrycia złóż, których eksploatacja jest technicznie możliwa i ekonomicznie opłacalna, dokonuje się odpisów aktualizujących wartość rzeczowych aktywów trwałych w toku budowy w wynik okresu, w którym stwierdzono brak możliwości gospodarczego wykorzystania odkrytych złóż.

7.8 Wartość firmy

Jednostka przejmująca ujmuje wartość firmy jednostki przejmowanej na dzień przejęcia i wycenia ją w kwocie nadwyżki stanowiącej różnicę między: (A) kwotą przekazanej zapłaty wycenianej według wartości godziwej na dzień przejęcia z uwzględnieniem wartości wszelkich udziałów nie dających kontroli w jednostce przejmowanej powiększoną o (B) wartość godziwą na dzień przejęcia udziału w kapitale jednostki przejmowanej, należącego poprzednio do jednostki przejmującej (w przypadku połączenia jednostek realizowanego etapami), a (C) kwotą aktywów netto jednostki przejmowanej ustaloną na dzień przejęcia z uwzględnieniem wszystkich możliwych do zidentyfikowania nabytych aktywów i przejętych zobowiązań wycenionych w wartościach godziwych na dzień transakcji.

Wartość firmy = (C) - (A) - (B)

W połączeniu jednostek realizowanym etapami jednostka przejmująca ponownie wycenia uprzednio należące do niej udziały kapitałowe w jednostce przejmowanej do wartości godziwej na dzień przejęcia i ujmuje powstały z tego tytułu zysk lub stratę w sprawozdaniu z całkowitych dochodów.

Po początkowym ujęciu, wartość firmy jest wykazywana według ceny nabycia pomniejszonej o wszelkie skumulowane odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. Test na utratę wartości przeprowadza się raz na rok. Wartość firmy nie podlega amortyzacji.

Na dzień przejęcia nabyta wartość firmy jest alokowana do każdego ze zidentyfikowanych ośrodków wypracowujących środki pieniężne. Utrata wartości ustalana jest poprzez oszacowanie wartości odzyskiwalnej ośrodka wypracowującego środki pieniężne, którego dotyczy dana wartość firmy. W przypadku, gdy wartość odzyskiwalna ośrodka wypracowującego środki pieniężne jest niższa niż wartość bilansowa, ujęty zostaje odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości. W przypadku, gdy wartość firmy stanowi część ośrodka wypracowującego środki pieniężne i dokonana zostanie sprzedaż części działalności w ramach tego ośrodka, przy ustalaniu zysków lub strat ze sprzedaży takiej działalności, wartość firmy związana ze sprzedaną działalnością zostaje włączona do jej wartości księgowej. W takich okolicznościach wartość firmy odnosząca się do zbytej działalności powinna być wyceniana na podstawie względnej wartości zbytej działalności, proporcjonalnie do udziału w zatrzymanej części ośrodka wypracowującego środki pieniężne.

7.9 Pozostałe aktywa niematerialne

Aktywa niematerialne, inne niż wartość firmy, obejmują koncesje na poszukiwanie i wydobycie ropy naftowej na Litwie nabyte w ramach połączenia przedsięwzięć, wartość nakładów poniesionych na koncesje na poszukiwanie ropy naftowej i gazu na Norweskim Szelfie Kontynentalnym, pozostałe koncesje poszukiwawcze i wydobywcze, licencje na programy komputerowe, patenty, znaki towarowe oraz nabyte prawa do emisji CO₂. Początkowe ujęcie aktywów niematerialnych następuje według cen nabycia lub kosztu wytworzenia, jeśli są nabyte w ramach oddzielnej transakcji. Aktywa niematerialne nabyte w ramach

transakcji połączenia przedsięwzięć są ujmowane według wartości godziwej na dzień połączenia. Po ujęciu początkowym aktywów niematerialnych, są one wyceniane z uwzględnieniem umorzenia i odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości.

Wartości litewskich koncesji nabytych w ramach stopniowego przejęcia kontroli nad spółkami GK AB LOTOS Geonafta amortyzowane są metodą naturalną opartą na odpisaniu w ciężar kosztów kwoty amortyzacji przypadającej na jednostkę wydobytej ropy naftowej. Stawka amortyzacji szacowana jest w odniesieniu do prognozy wydobycia surowca z danego złoża ropy naftowej. W przypadku istotnej zmiany wielkości szacowanych zasobów węglowodorów (wg tzw. kategorii 2P – zasoby pewne oraz prawdopodobne) na dzień kończący okres sprawozdawczy ustala się zaktualizowaną kwotę amortyzacji przypadającą na jednostkę wydobytego surowca i począwszy od nowego roku obrotowego dokonuje odpisów amortyzacyjnych według zaktualizowanej stawki.

Wartości nakładów poniesionych na koncesje poszukiwawcze na Norweskim Szelfie Kontynentalnym do czasu potwierdzenia technicznej wykonalności i ekonomicznej zasadności wydobywania, nie są amortyzowane. Polityka rachunkowości dotycząca nakładów na poszukiwania i ocenę zasobów mineralnych zaprezentowana została poniżej.

Pozostałe aktywa niematerialne są amortyzowane liniowo w okresie odpowiadającym szacowanemu okresowi użytkowania. Przewidywany okres użytkowania posiadanych przez Grupę aktywów niematerialnych wynosi od 2 do 40 lat.

Okres i metoda amortyzacji aktywów niematerialnych są weryfikowane na koniec każdego roku obrotowego. Zmiany w oczekiwanym okresie użytkowania lub oczekiwanym sposobie uzyskiwania korzyści ekonomicznych pochodzących z danego składnika aktywów niematerialnych są ujmowane poprzez zmianę odpowiednio okresu lub metody amortyzacji i traktowane jak zmiany wartości szacunkowych.

Nakłady poniesione na aktywa niematerialne wytworzone we własnym zakresie, z wyjątkiem aktywowanych nakładów poniesionych na prace rozwojowe, nie są aktywowane lecz ujmowane w kosztach okresu, w którym zostały poniesione.

7.10 Nakłady na poszukiwanie i ocenę zasobów mineralnych

Poszukiwanie i ocena zasobów mineralnych obejmuje poszukiwanie ropy naftowej, gazu ziemnego i analogicznych nieodnawialnych zasobów oraz potwierdzanie technicznej wykonalności i ekonomicznej zasadności wydobywania zasobów mineralnych.

Od momentu uzyskania prawa do prowadzenia prac poszukiwawczych na określonym obszarze, do czasu udowodnienia technicznej wykonalności i ekonomicznej zasadności wydobycia, nakłady bezpośrednio związane z pracami poszukiwawczymi oraz oceną zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego ujmowane są jako aktywa z tytułu poszukiwania i oceny zasobów mineralnych.

Nakłady te obejmują koszty nabycia praw do poszukiwań, koszty platformy poszukiwawczej, koszty wynagrodzeń, materiałów eksploatacyjnych i paliwa, ubezpieczeń, koszty analiz geologicznych i geofizycznych oraz innych usług obcych.

Grupa klasyfikuje aktywa z tytułu poszukiwania i oceny zasobów mineralnych jako rzeczowe aktywa trwałe lub aktywa niematerialne w zależności od rodzaju nabytych aktywów i stosuje tę zasadę klasyfikacji w sposób ciągły.

Po potwierdzeniu wielkości złoża i zatwierdzeniu planu jego eksploatacji nakłady są przenoszone do odpowiednich pozycji wartości niematerialnych lub rzeczowych aktywów trwałych.

Grupa rozważa potrzebę dokonywania odpisów aktualizujących wartość aktywów z tytułu poszukiwania i oceny zasobów mineralnych dla danego obszaru poszukiwań biorąc pod uwagę to, czy:

- okres, w ciągu którego jednostka miała prawo do prowadzenia poszukiwań zakończył się w bieżącym roku obrotowym lub zakończy się w najbliższej przyszłości, a jego przedłużenia nie przewiduje się,
- nie przewiduje się poniesienia znaczących nakładów na dalsze poszukiwania i ocenę zasobów mineralnych,
- poszukiwanie i ocena zasobów mineralnych nie doprowadziły do odkrycia znaczących z gospodarczego punktu widzenia zasobów mineralnych i jednostka postanowiła zaniechać dalszych poszukiwań,
- dostępne dane wskazują, iż mimo kontynuowania prac rozwojowych, wartość bilansowa aktywów z tytułu poszukiwania i oceny zasobów mineralnych nie zostanie w pełni odzyskana, nawet jeśli pomyślnie zakończą się prace rozwojowe lub nastąpi ich sprzedaż.

7.11 Jednostki wycenianie metodą praw własności oraz jednostki konsolidowane metodą proporcjonalną

Metoda praw własności

Inwestycje w jednostkach wycenianych metodą praw własności są wykazywane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej według ceny nabycia skorygowanej o późniejsze zmiany udziału Grupy w aktywach netto tych jednostek, pomniejszonej o ewentualne odpisy z tytułu utraty wartości. Sprawozdanie z całkowitych dochodów odzwierciedla udział w wynikach działalności tych jednostek natomiast w przypadku zmiany ujętej bezpośrednio w ich kapitale własnym Grupa ujmuje swój udział w każdej zmianie i ujawnia go, jeśli jest to właściwe, w sprawozdaniu ze zmian w kapitale własnym.

Metoda proporcjonalna

Wszystkie aktywa, zobowiązania, przychody i koszty jednostki konsolidowanej metodą proporcjonalną są indywidualnie sumowane z podobnymi pozycjami w sprawozdaniu finansowym, zgodnie z udziałem Grupy w aktywach netto tego podmiotu. Grupa zaprzestaje stosowania konsolidacji proporcjonalnej z chwilą zaprzestania sprawowania współkontroli nad podmiotem.

Wykaz podmiotów wycenianych metodą praw własności i konsolidowanych metodą proporcjonalną zaprezentowano w nocie 2.

7.12 Leasing

Leasing jest klasyfikowany jako leasing finansowy, gdy warunki umowy przenoszą zasadniczo całe potencjalne korzyści oraz ryzyko wynikające z bycia właścicielem przedmiotu leasingu na leasingobiorcę. Wszystkie pozostałe rodzaje leasingu są traktowane przez Grupę jako leasing operacyjny.

Grupa jako leasingodawca

Aktywa oddane w leasing finansowy są prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jako należności w kwocie równej inwestycji leasingowej netto, pomniejszanej o kapitałową część płatności leasingowych dotyczących danego roku obrotowego, skalkulowanych w sposób odzwierciedlający stałą okresową stopę zwrotu dla nierozliczonej części inwestycji leasingowej netto. Przychody finansowe z tytułu odsetek z leasingu finansowego są ujmowane w odpowiednich okresach sprawozdawczych przy uwzględnieniu stałej stopy zwrotu dla wartości netto inwestycji, należnej z tytułu leasingu.

Przychody z tytułu leasingu operacyjnego są ujmowane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów przy zastosowaniu metody liniowej w okresie wynikającym z umowy leasingu.

Grupa jako leasingobiorca

Aktywa użytkowane na podstawie umowy leasingu finansowego są traktowane jak aktywa Grupy i wyceniane w wartości godziwej ustalonej na moment ich nabycia, nie wyższej jednak niż wartość bieżąca minimalnych płatności leasingowych. Powstające z tego tytułu zobowiązanie wobec leasingodawcy jest prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji *Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego*. Płatności leasingowe są podzielone na część odsetkową oraz część kapitałową tak, by stopa odsetek od pozostającego do rozliczenia zobowiązania była wielkością stałą. Koszty finansowe są ujmowane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów.

Płatności z tytułu leasingu operacyjnego są odnoszone w sprawozdanie z całkowitych dochodów przy zastosowaniu metody liniowej w okresie wynikającym z umowy leasingu.

7.13 Utrata wartości niefinansowych aktywów trwałych

Na każdy dzień kończący okres sprawozdawczy Grupa ocenia, czy istnieją jakiegokolwiek przesłanki wskazujące na to, że mogła nastąpić utrata wartości któregośkolwiek ze składników aktywów. W razie stwierdzenia, że przesłanki takie zachodzą, lub w razie konieczności przeprowadzenia corocznego testu sprawdzającego, czy nastąpiła utrata wartości, Grupa dokonuje oszacowania wartości odzyskiwalnej danego składnika aktywów.

Wartość odzyskiwalna składnika aktywów odpowiada:

- wartości godziwej składnika aktywów lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne w ramach którego składnik ten jest użytkowany, pomniejszonej o koszty sprzedaży lub
- wartości użytkowej składnika aktywów lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne w ramach którego składnik ten jest użytkowany

zależnie od tego, która z nich jest wyższa.

Wartość odzyskiwalną ustala się dla poszczególnych aktywów, chyba że dany składnik aktywów nie generuje samodzielnie wpływów pieniężnych, w większości niezależnie od tych, które są generowane przez inne aktywa lub grupy aktywów. Jeśli wartość bilansowa danego składnika aktywów jest wyższa niż jego wartość odzyskiwalna, ma miejsce utrata wartości i dokonuje się wówczas odpisu do ustalonej wartości odzyskiwalnej.

Przy szacowaniu wartości użytkowej prognozowane przepływy pieniężne są dyskontowane do ich wartości bieżącej (przy zastosowaniu stopy dyskontowej i przed uwzględnieniem skutków opodatkowania), która odzwierciedla bieżące rynkowe oszacowanie wartości pieniądza w czasie oraz ryzyko typowe dla danego składnika aktywów. Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości niefinansowych składników majątkowych używanych w działalności ujmują się jako pozostałe koszty operacyjne.

Na każdy dzień kończący okres sprawozdawczy Grupa ocenia, czy występują przesłanki wskazujące na to, że odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości, który był ujęty w okresach poprzednich w odniesieniu do danego składnika aktywów powinien zostać zmniejszony, czy odwrócony w całości. Jeżeli takie przesłanki występują, Grupa ponownie szacuje wartość odzyskiwalną tego składnika aktywów a poprzednio ujęty odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości ulega odpowiedniemu odwróceniu wtedy i tylko wtedy, gdy od czasu ujęcia ostatniego odpisu aktualizującego nastąpiła zmiana wartości szacunkowych stosowanych do ustalenia wartości odzyskiwalnej danego składnika aktywów. W takim przypadku, podwyższa się wartość bilansową składnika aktywów do wysokości jego wartości odzyskiwalnej. Podwyższona kwota nie może przekroczyć wartości bilansowej składnika aktywów, jaka zostałaby ustalona (po odjęciu umorzenia), gdyby w ubiegłych latach w ogóle nie ujęto odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości w odniesieniu do tego składnika aktywów. Odwrócenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości składnika niefinansowych aktywów trwałych ujmują się niezależnie jako pozostałe przychody operacyjne. Po odwróceniu odpisu aktualizującego, w kolejnych okresach odpis amortyzacyjny dotyczący danego składnika jest korygowany w sposób, który pozwala w ciągu pozostałego okresu użytkowania tego składnika aktywów dokonywać systematycznego odpisania jego zweryfikowanej wartości bilansowej pomniejszonej o wartość końcową. Grupa dokonuje kompensaty odpowiadających sobie tytułów pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych zgodnie z MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych” (pkt. 34) i wykazuje w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w wartości netto.

7.14 Zapasy

Zapasy są wyceniane według niższej z dwóch wartości: ceny nabycia lub kosztu wytworzenia i ceny sprzedaży netto.

Koszty poniesione w celu doprowadzenia składników zapasów do ich aktualnego miejsca i stanu ujmowane są w następujący sposób:

- materiały i towary – według ceny nabycia,
- produkty gotowe i produkty w toku – według kosztu bezpośrednich materiałów i robocizny oraz uzasadnionej części pośrednich kosztów produkcji, ustalonej przy normalnym wykorzystaniu zdolności produkcyjnych.

Cena sprzedaży netto jest to możliwa do uzyskania na dzień kończący okres sprawozdawczy cena sprzedaży bez podatku od towarów i usług, podatku akcyzowego i opłaty paliwowej, pomniejszona o rabaty, opusty i tym podobne oraz koszty związane z przystosowaniem składnika do sprzedaży i dokonaniem tej sprzedaży.

Wycena rozchodu zapasów dokonywana jest metodą średniej ważonej.

Grupa wykazuje zapasy obowiązkowe jako aktywa krótkoterminowe ze względu na rotację w krótkim okresie. Dodatkowe informacje dotyczące charakterystyki zapasów obowiązkowych zostały przedstawione w nocie 19.2.

7.15 Nieruchomości inwestycyjne

Nieruchomości inwestycyjne wyceniane są według ceny nabycia pomniejszonej o umorzenie oraz odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

Do nieruchomości inwestycyjnych obejmujących inwestycje w grunty, prawo wieczystego użytkowania gruntów oraz budynki i budowle zalicza się takie nieruchomości, których Grupa nie użytkuje na własne potrzeby, ale które przyniosą korzyści w postaci przyrostu wartości lub przychodów z wynajmu.

7.16 Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności i rozliczenia międzyokresowe

Należności z tytułu dostaw i usług, których termin zapadalności wynosi zazwyczaj od 7 do 60 dni, są ujmowane i wykazywane według kwot pierwotnie zafakturowanych, z uwzględnieniem odpisu na wątpliwe należności. Odpis na należności oszacowywany jest wtedy, gdy ściągnięcie pełnej kwoty należności przestało być prawdopodobne. Należności nieściągalne są odpisywane w ciężar sprawozdania z całkowitych dochodów w momencie stwierdzenia ich nieściągalności.

W przypadku, gdy wpływ wartości pieniądza w czasie jest istotny, wartość należności jest ustalana poprzez zdyskontowanie prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych do wartości bieżącej, przy zastosowaniu stopy dyskontowej brutto odzwierciedlającej aktualne oceny rynkowe wartości pieniądza w czasie. Jeżeli zastosowana została metoda polegająca na dyskontowaniu, zwiększenie należności w związku z upływem czasu jest ujmowane jako przychody finansowe.

Grupa dokonuje czynnych rozliczeń międzyokresowych kosztów, jeżeli dotyczą one przyszłych okresów sprawozdawczych i wykazuje w pozostałych aktywach niefinansowych.

7.17 Środki pieniężne i ich ekwiwalenty

Środki pieniężne w banku i w kasie oraz lokaty krótkoterminowe przechowywane do terminu zapadalności wyceniane są według wartości nominalnej.

Wykazana w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów środków pieniężnych pozycja *Środki pieniężne i ich ekwiwalenty* składa się z gotówki w kasie, kredytów w rachunku bieżącym oraz lokat bankowych o terminie zapadalności nie dłuższym niż 3 miesiące, które nie zostały potraktowane jako działalność lokacyjna.

7.18 Aktywa przeznaczone do sprzedaży

Aktywa trwałe (lub grupy do zbycia) klasyfikuje się jako przeznaczone do sprzedaży, jeśli ich wartość bilansowa zostanie odzyskana raczej w wyniku transakcji sprzedaży niż w wyniku ich dalszego użytkowania. Warunek ten uznaje się za spełniony wyłącznie wówczas, gdy wystąpienie transakcji sprzedaży jest bardzo prawdopodobne, a składnik aktywów (lub grupa do zbycia) jest dostępny do natychmiastowej sprzedaży w swoim obecnym stanie. Klasyfikacja składnika aktywów jako przeznaczonego do zbycia zakłada zamiar kierownictwa spółki do dokonania transakcji sprzedaży w ciągu roku od momentu zmiany klasyfikacji.

Aktywa trwałe (i grupy do zbycia) zaklasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży wycenia się po niższej spośród dwóch wartości: pierwotnej wartości bilansowej lub wartości godziwej, pomniejszonej o koszty związane ze sprzedażą.

7.19 Kapitały własne

Kapitały własne ujmuje się w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym z podziałem na ich rodzaje i według zasad określonych przepisami prawa i postanowieniami aktów założycielskich podmiotów konsolidowanych.

Kapitał podstawowy Grupy Kapitałowej LOTOS stanowi kapitał Jednostki Dominującej i jest wykazywany według wartości nominalnej, w wysokości zgodnej ze Statutem Spółki oraz wpisem do Krajowego Rejestru Sądowego.

7.20 Kredyty bankowe, pożyczki i obligacje

W momencie początkowego ujęcia, wszystkie kredyty bankowe, pożyczki i obligacje są ujmowane według ceny nabycia odpowiadającej wartości godziwej, pomniejszonej o koszty związane z uzyskaniem finansowania.

Po początkowym ujęciu kredyty, pożyczki i obligacje są następnie wyceniane według zamortyzowanego kosztu, przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej. Przy ustalaniu zamortyzowanego kosztu uwzględnia się koszty związane z uzyskaniem finansowania oraz dyskonta, premie uzyskane przy rozliczeniu zobowiązania. Zyski i straty

są ujmowane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów z chwilą usunięcia zobowiązania ze sprawozdania z sytuacji finansowej, a także w wyniku naliczania odpisu z tytułu utraty wartości.

7.21 Świadczenia pracownicze

7.21.1 Odprawy emerytalne, nagrody jubileuszowe i inne świadczenia

Zgodnie z obowiązującym Zakładowym Układem Zbiorowym Pracy, Grupa realizuje wypłaty nagród jubileuszowych, odpraw emerytalnych i rentowych oraz odpraw pośmiertnych.

Ponadto, objętym przez Grupę opieką socjalną pracownikom, emerytom i rencistom, przysługują świadczenia w ramach odrębnego funduszu socjalnego, który tworzony jest zgodnie z obowiązującymi krajowymi przepisami ustawowymi w tym zakresie (Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych, ZFŚS).

Według MSR 19 „Świadczenia pracownicze” odprawy emerytalne, rentowe oraz odpisy na fundusz socjalny tytułem przyszłych świadczeń dla pracowników, w związku z programem socjalnym dla emerytów i rencistów, Grupa kwalifikuje jako programy określonych świadczeń po okresie zatrudnienia, natomiast nagrody jubileuszowe, odprawy pośmiertne oraz świadczenia wypłacane obecnym emerytom i rencistom z funduszu socjalnego zaliczane są do pozostałych świadczeń pracowniczych. Wartość bieżąca zobowiązań z tytułu przyszłych wypłat świadczeń po okresie zatrudnienia na dzień kończący okres sprawozdawczy jest obliczana przez niezależnego aktuarium z zastosowaniem tzw. metody prognozowanych uprawnień jednostkowych i stanowi zdyskontowaną kwotę przewidywanych przyszłych płatności, których dokonanie jest wymagane celem wywiązania się pracodawcy z zobowiązań wynikających z pracy wykonywanej przez pracowników w okresach ubiegłych (do dnia kończącego okres sprawozdawczy), określoną dla każdego pracownika indywidualnie, z uwzględnieniem rotacji zatrudnienia (prawdopodobieństwo odejść pracowników), bez uwzględnienia osób, które zostaną w przyszłości przyjęte do pracy.

W ubiegłych latach wartość zobowiązania z tytułu przyszłych wypłat świadczeń pracowniczych obejmowała nagrody jubileuszowe, odprawy emerytalne i rentowe oraz świadczenia z funduszu socjalnego na rzecz emerytów i rencistów, natomiast wartość ustalona na dzień 31 grudnia 2013 roku obejmuje dodatkowo kwotę szacowanych wypłat z tytułu odpraw pośmiertnych - z uwagi na zwiększenie istotności tej pozycji w szacunkach aktuarialnych.

Nagrody jubileuszowe są wypłacane pracownikom po przepracowaniu określonej liczby lat. Odprawy emerytalne i rentowe są wypłacane jednorazowo, w momencie przejścia na emeryturę lub rentę. Wysokość odpraw emerytalnych i rentowych oraz nagród jubileuszowych zależy od stażu pracy oraz średniego wynagrodzenia pracownika. Wysokość odprawy pośmiertnej uzależniona jest od okresu zatrudnienia zmarłego pracownika, a wypłata przysługuje jego rodzinie, zgodnie z przepisami Kodeksu pracy.

W związku ze zmianami MSR 19 obowiązującymi dla okresów rocznych rozpoczynających się po 1 stycznia 2013 roku, Grupa dokonała zmiany ujęcia zysków i strat aktuarialnych z tytułu świadczeń pracowniczych po okresie zatrudnienia w sprawozdaniu z całkowitych dochodów. Dla okresów rocznych rozpoczynających się po 1 stycznia 2013 roku, zyski i straty aktuarialne rozpoznaje się w innych całkowitych dochodach a nie jak dotąd w wyniku operacyjnym. Zgodnie z zapisami zmienionego standardu, Grupa zastosowała powyższe zasady retrospektywnie, korygując odpowiednio dane porównywalne. Powyższe zmiany, uwzględnione w pozycji *Zyski zatrzymane*, nie miały wpływu na prezentację w sprawozdaniu z sytuacji finansowej oraz w zestawieniu ze zmian w kapitale własnym, natomiast wpływ na sprawozdanie z całkowitych dochodów był nieistotny. Szczegółowa informacja na temat zmian danych porównywalnych w sprawozdaniu z całkowitych dochodów została przedstawiona w notcie 6.

Pracownikom jednostek wchodzących w skład Grupy przysługuje ponadto prawo do urlopów na warunkach określonych w przepisach Kodeksu pracy. Grupa kalkuluje koszty urlopów pracowniczych memoriałowo, stosując metodę zobowiązań. Wartość szacowanego w ten sposób ekwiwalentu z tytułu niewykorzystanych urlopów pracowniczych ujmowana jest w księgach Grupy w oparciu o różnicę pomiędzy faktycznym stanem wykorzystania urlopów przez pracowników a stanem, jaki wynikałby z proporcjonalnego wykorzystania urlopu w czasie i wykazywana w sprawozdaniu finansowym odpowiednio jako krótkoterminowe lub długoterminowe zobowiązanie z tytułu pozostałych świadczeń pracowniczych w okresie zatrudnienia. Zobowiązania z tytułu pozostałych świadczeń pracowniczych w okresie zatrudnienia obejmują ponadto premie i nagrody, które wynikają z funkcjonujących w Grupie placowych systemów motywacyjnych.

Szczegółowe informacje dotyczące świadczeń pracowniczych zawiera nota 29, gdzie poza ujawnieniami poszczególnych pozycji zobowiązań i kosztów z tytułu świadczeń pracowniczych, przedstawiono założenia aktuarialne, a także analizę wrażliwości szacunków na zmianę tych założeń. Grupa ujmuje koszty dyskonta od zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych w kosztach finansowych. Ze względu na odmienny charakter programów emerytalnych w należących do Grupy spółkach zagranicznych: LOTOS Exploration and Production Norge AS oraz spółkach z GK AB LOTOS Geonaftha oraz ich nieistotny wpływ na sumę zobowiązań z tytułu nagród jubileuszowych oraz świadczeń po okresie zatrudnienia, zobowiązania tych spółek zostały zaprezentowane odrębnie w pozycji *„Zobowiązania z tytułu nagród jubileuszowych oraz świadczeń po okresie zatrudnienia w spółkach zagranicznych”*.

7.21.2 Podział zysku na cele pracownicze oraz fundusze specjalne

Zgodnie z polską praktyką gospodarczą akcjonariusze/udziałowcy jednostek mogą dokonać podziału zysku na cele pracownicze w formie zasilania funduszu socjalnego oraz na inne fundusze specjalne. W sprawozdaniu finansowym ta część podziału zysku jest zaliczana do kosztów działalności okresu, którego dotyczy podział zysku.

7.22 Koszty finansowania zewnętrznego

Koszty finansowania zewnętrznego (tj. odsetki oraz inne koszty ponoszone w związku z pożyczaniem środków finansowych) ujmują się jako koszty w okresie, w którym je poniesiono. Wyjątkiem od tej reguły jest ujmowanie kosztów finansowania, które można bezpośrednio przyporządkować nabyciu, budowie lub wytworzeniu dostosowywanego składnika aktywów (w tym różnice kursowe od odsetek i prowizji), które aktywuje się jako część ceny nabycia lub kosztu wytworzenia tego składnika (dostosowywany składnik aktywów to taki, który wymaga znacznego czasu niezbędnego do przygotowania go do zamierzonego użytkowania lub sprzedaży).

W zakresie, w jakim środki finansowe pożyczają się specjalnie w celu pozyskania dostosowywanego składnika aktywów, kwotę kosztów finansowania zewnętrznego, którą można aktywować jako część tego składnika aktywów, ustala się jako różnicę między rzeczywistymi kosztami finansowania zewnętrznego poniesionymi z tytułu danej pożyczki lub kredytu w danym okresie, a przychodami z tytułu tymczasowego zainwestowania pożyczonych środków.

W stopniu, w jakim środki finansowe pożyczają się bez ściśle określonego celu, a następnie przeznaczają na pozyskanie dostosowywanego składnika aktywów, kwotę kosztów finansowania zewnętrznego, które mogą być kapitalizowane, ustala się poprzez zastosowanie odpowiedniej stopy kapitalizacji do nakładów poniesionych na ten składnik majątku.

7.23 Aktywa i zobowiązania finansowe

Aktywa i zobowiązania finansowe klasyfikuje się według następujących kategorii:

- Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności,
- Aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy,
- Udzielone pożyczki i należności własne,
- Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży,
- Zobowiązania finansowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie.

Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności

są to notowane na aktywnym rynku aktywa finansowe niebędące instrumentami pochodnymi o określonych lub możliwych do określenia płatnościach oraz ustalonym terminie wymagalności, które Grupa zamierza i ma możliwość utrzymać w posiadaniu do upływu tego terminu, inne niż:

- wyznaczone przy początkowym ujęciu jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy,
- wyznaczone jako dostępne do sprzedaży,
- spełniające definicję pożyczek i należności.

Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności wyceniane są według zamortyzowanego kosztu przy użyciu metody efektywnej stopy procentowej.

Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności kwalifikowane są jako aktywa długoterminowe, jeżeli ich zapadalność przekracza 12 miesięcy od dnia kończącego okres sprawozdawczy.

Aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy

Składnikiem aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy jest składnik spełniający jeden z poniższych warunków:

- a) jest klasyfikowany jako przeznaczony do obrotu. Składniki aktywów finansowych kwalifikuje się jako przeznaczone do obrotu, jeśli są:
 - nabyte głównie w celu sprzedaży w krótkim terminie,
 - częścią portfela określonych instrumentów finansowych zarządzanych łącznie i co do których istnieje prawdopodobieństwo uzyskania zysku w krótkim terminie,
 - instrumentami pochodnymi, z wyłączeniem instrumentów pochodnych będących elementem rachunkowości zabezpieczeń oraz umów gwarancji finansowych,
- b) został, zgodnie z zapisami standardu MSR 39 „Instrumenty finansowe, ujmowanie i wycena”, zakwalifikowany do tej kategorii w momencie jego początkowego ujęcia.

Wycena aktywów finansowych klasyfikowanych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy polega na ujęciu w wartości godziwej z uwzględnieniem ich wartości rynkowej na dzień kończący okres sprawozdawczy, bez uwzględnienia kosztów transakcji sprzedaży. Zmiany wartości tych instrumentów finansowych ujmowane są w sprawozdaniu z całkowitych dochodów jako przychody lub koszty finansowe.

Jeżeli kontrakt zawiera jeden lub więcej wbudowanych instrumentów pochodnych, cały kontrakt może zostać zakwalifikowany do kategorii aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy. Nie dotyczy to przypadków, gdy wbudowany instrument pochodny nie wpływa istotnie na przepływy pieniężne z kontraktu lub gdy jest rzeczą oczywistą, że gdyby podobny hybrydowy instrument był rozważany jako pierwszy, to oddzielenie wbudowanego instrumentu pochodnego byłoby, z punktu widzenia zasad MSSF, zabronione.

Aktywa finansowe mogą być przy pierwotnym ujęciu zakwalifikowane do kategorii wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeżeli spełnione są poniższe kryteria:

- (i) taka kwalifikacja eliminuje lub znacząco obniża niespójność w zakresie ujmowania lub wyceny (tzw. niedopasowanie księgowo) lub

- (ii) aktywa są częścią grupy aktywów finansowych, które są zarządzane i oceniane w oparciu o wartość godziwą, zgodnie z udokumentowaną strategią zarządzania ryzykiem lub
- (iii) aktywa finansowe zawierają wbudowane instrumenty pochodne, które powinny być oddzielnie ujmowane.

Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy obejmują zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu oraz zobowiązania finansowe pierwotnie zakwalifikowane do kategorii wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy. Zobowiązania finansowe są klasyfikowane jako przeznaczone do obrotu, jeżeli zostały nabyte dla celów sprzedaży w niedalekiej przyszłości. Instrumenty pochodne, włączając wydzielone instrumenty wbudowane, są również klasyfikowane jako przeznaczone do obrotu, chyba że są uznane za efektywne instrumenty zabezpieczające.

Zobowiązania finansowe mogą być przy pierwotnym ujęciu zakwalifikowane do kategorii wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeżeli poniższe kryteria są spełnione:

- (i) taka kwalifikacja eliminuje lub znacząco obniża niespójność traktowania, gdy zarówno wycena jak i zasady rozpoznawania strat lub zysków podlegają innym regulacjom, lub
- (ii) zobowiązania są częścią grupy zobowiązań finansowych, które są zarządzane i oceniane w oparciu o wartość godziwą, zgodnie z udokumentowaną strategią zarządzania ryzykiem, lub
- (iii) zobowiązania finansowe zawierają wbudowane instrumenty pochodne, które powinny być oddzielnie ujmowane.

Zobowiązania finansowe zakwalifikowane jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy są wyceniane z uwzględnieniem ich wartości rynkowej na dzień kończący okres sprawozdawczy, bez uwzględnienia kosztów transakcji sprzedaży. Zmiany w wartości godziwej tych instrumentów są ujmowane w zysku lub stracie jako koszty lub przychody finansowe.

W oparciu o stosowane metody ustalania wartości godziwej, poszczególne składniki aktywów i zobowiązań finansowych Grupa klasyfikuje do następujących poziomów (tzw. hierarchia wartości godziwej):

- **Poziom 1:** Aktywa i zobowiązania finansowe, których wartość godziwa ustalana jest bezpośrednio w oparciu o ceny notowane (nieskorygowane) z aktywnych rynków dla identycznych aktywów lub zobowiązań.
- **Poziom 2:** Aktywa i zobowiązania finansowe, których wartość godziwa ustalana jest za pomocą modeli wyceny, w przypadku gdy wszystkie znaczące dane wejściowe są obserwowalne na rynku w sposób bezpośredni (obserwowane są ceny rynkowe nieskorygowane) lub pośrednio (obserwowane są dane bazujące na cenach rynkowych).
- **Poziom 3:** Aktywa i zobowiązania finansowe, których wartość godziwa wyceniana jest za pomocą modeli wyceny, w przypadku gdy dane wejściowe nie są oparte na możliwych do zaobserwowania danych rynkowych (dane wejściowe nieobserwowalne).

Grupa wykazuje transakcje pochodne o dodatniej wartości godziwej jako aktywa finansowe przeznaczone do obrotu, a transakcje pochodne o ujemnej wartości godziwej wykazywane są jako zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu.

Aktywa i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu wyceniane przez Grupę obejmują następujące rodzaje instrumentów pochodnych: opcje, kontrakty forward (w tym w szczególności forward procentowy), kontrakty futures, transakcje swap (w tym w szczególności swap procentowy), transakcje spot. Wszystkie ww. rodzaje kontraktów terminowych kwalifikowanych do instrumentów pochodnych są zawierane przez Grupę w ramach zarządzania ryzykiem, o czym mowa w dalszej części noty.

Wartość godziwa transakcji typu swap towarowy ustalana jest w oparciu o przyszłe przepływy z tytułu zawartych transakcji kalkulowanych w oparciu o różnicę między średnią ceną rynkową, a ceną transakcyjną. Do wyznaczenia wartości godziwej Grupa przyjmuje ceny notowane z aktywnych rynków przekazane przez firmę zewnętrzną. Według hierarchii wartości godziwej jest to Poziom 2.

Wartość godziwa transakcji typu spot walutowy, forward walutowy oraz swap walutowy ustalana jest w oparciu o zdyskontowane przyszłe przepływy z tytułu zawartych transakcji kalkulowanych w oparciu o różnicę między ceną terminową a ceną transakcyjną. Cena terminowa kalkulowana jest w oparciu o tzw. fixing NBP i krzywą stóp procentowych implikowaną z transakcji fxswap. Według hierarchii wartości godziwej jest to Poziom 2.

Wartość godziwa transakcji terminowych na stopę procentową ustalana jest w oparciu o zdyskontowane przyszłe przepływy z tytułu zawartych transakcji kalkulowanych w oparciu o różnicę między ceną terminową a ceną transakcyjną. Cena terminowa kalkulowana jest w oparciu o tzw. zerokuponową krzywą stóp procentowych opartą o LIBOR 6M lub 3M w zależności od zawartych transakcji. Według hierarchii wartości godziwej jest to Poziom 2.

W ramach zarządzania ryzykiem dotyczącym uprawnień do emisji dwutlenku węgla, Grupa ocenia każdorazowo ryzyko przewidywanego niedoboru uprawnień przyznawanych nieodpłatnie w ramach systemu ograniczenia emisji dwutlenku węgla, o którym mowa w notcie 5 i zarządza ryzykiem cen uprawnień do emisji notowanych na aktywnym rynku.

Dla celów zabezpieczenia ryzyka cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO₂) Grupa zawiera transakcje futures EUA, CER i ERU. Szacowana wartość godziwa tych instrumentów ustalana jest w oparciu o różnicę między ceną rynkową publikowaną na dzień wyceny przez ICE (Intercontinental Exchange). Według hierarchii wartości godziwej jest to Poziom 1.

W razie potrzeby Grupa decyduje o rozliczeniu zawartych, otwartych na dzień kończący okres sprawozdawczy transakcji terminowych na nabycie uprawnień do emisji CO₂ poprzez ich fizyczną dostawę z zamiarem ich ewentualnego umorzenia jako rozliczenie rzeczywistej emisji. Wycena transakcji futures na zakup uprawnień do emisji dwutlenku węgla, planowanych do zrealizowania dostawą fizyczną nie podlega ujęciu w aktywach / zobowiązaniach finansowych w sprawozdaniu finansowym, niemniej jednak Grupa wewnętrznie monitoruje i przeprowadza wycenę takich otwartych transakcji futures w ramach ogólnej oceny efektywności zarządzania ryzykiem CO₂, pozabilansowo.

Informacje na temat limitu nieodpłatnych uprawnień do emisji dwutlenku węgla dla Grupy znajdują się w nocie 34, natomiast opis zarządzania ryzykiem znajduje się w nocie 32.2.

Grupa stosuje rachunkowość zabezpieczeń. Zmiany wartości godziwej pochodnych instrumentów finansowych wyznaczonych do zabezpieczenia przepływów pieniężnych w części stanowiącej efektywne zabezpieczenie odnosi się bezpośrednio na inne całkowite dochody.

W sprawozdaniu z sytuacji finansowej pochodne instrumenty finansowe prezentowane są jako odrębna pozycja bądź w ramach pozostałych aktywów i zobowiązań, jeśli ich wartość jest nieistotna.

Dodatkowe informacje na temat zasad ujmowania i wyceny pochodnych instrumentów finansowych oraz rachunkowości zabezpieczeń znajdują się w notach 7.25 i 7.26.

Pożyczki udzielone i należności własne

Do tej kategorii należą aktywa finansowe niezaliczane do pochodnych instrumentów finansowych o ustalonych lub możliwych do ustalenia płatnościach, nienotowane na aktywnym rynku. Zalicza się je do aktywów obrotowych, o ile termin ich wymagalności nie przekracza 12 miesięcy od dnia kończącego okres sprawozdawczy. Pożyczki udzielone i należności o terminie wymagalności przekraczającym 12 miesięcy od dnia kończącego okres sprawozdawczy zalicza się do aktywów trwałych.

Kategoria obejmuje między innymi: należności z tytułu dostaw i usług, środki pieniężne i ich ekwiwalenty, lokaty, depozyty zabezpieczające, należności inwestycyjne, należności z tytułu kaucji, należności z tytułu leasingu finansowego oraz pozostałe. W sprawozdaniu z sytuacji finansowej są one prezentowane w pozycjach: *Należności z tytułu dostaw i usług, Środki pieniężne i ich ekwiwalenty, Pozostałe aktywa długoterminowe i krótkoterminowe*, a ich ujmowanie i wycena została opisana w notach 7.12, 7.16 oraz 7.17.

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży są ujmowane według wartości godziwej, powiększonej o koszty transakcji, które mogą być bezpośrednio przypisane do nabycia lub emisji składnika aktywów finansowych. W przypadku braku notowań giełdowych na aktywnym rynku i braku możliwości wiarygodnego określenia ich wartości godziwej metodami alternatywnymi, aktywa finansowe dostępne do sprzedaży wyceniane są w cenie nabycia skorygowanej o odpis z tytułu utraty wartości. Dodatnią i ujemną różnicę pomiędzy wartością godziwą aktywów dostępnych do sprzedaży (jeśli istnieje cena rynkowa ustalona na aktywnym rynku albo których wartość godziwa może być ustalona w inny wiarygodny sposób), a ich ceną nabycia, po pomniejszeniu o podatek odroczone, ujmuje się w innych całkowitych dochodach. Spadek wartości aktywów dostępnych do sprzedaży spowodowany utratą wartości ujmuje się jako koszt finansowy.

Nabycie i sprzedaż aktywów finansowych rozpoznawane są na dzień dokonania transakcji. W momencie początkowego ujęcia składnik aktywów finansowych wycenia się w wartości godziwej, powiększonej, w przypadku składnika aktywów niekwalifikowanego jako wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy, o koszty transakcji, które mogą być bezpośrednio przypisane do nabycia.

Składnik aktywów finansowych zostaje usunięty ze sprawozdania z sytuacji finansowej, gdy Grupa traci kontrolę nad prawami umownymi składającymi się na dany instrument finansowy. Ma to zazwyczaj miejsce w przypadku sprzedaży instrumentu lub gdy wszystkie przepływy środków pieniężnych przypisane danemu instrumentowi przechodzą na niezależną stronę trzecią.

Grupa zalicza do tej kategorii udziały i akcje w pozostałych jednostkach i prezentuje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji *Pozostałe aktywa finansowe*.

Zobowiązania finansowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie

Zobowiązania finansowe niebędące instrumentami finansowymi wycenianymi w wartości godziwej przez wynik finansowy, są wyceniane według zamortyzowanego kosztu przy użyciu metody efektywnej stopy procentowej.

Zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu obejmują zaciągnięte kredyty, pożyczki, obligacje, zobowiązania z tytułu leasingu finansowego, zobowiązania z tytułu dostaw i usług, zobowiązania inwestycyjne oraz pozostałe zobowiązania. Zobowiązania te wykazywane są w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycjach: *Kredyty, pożyczki, obligacje oraz zobowiązania z tytułu leasingu finansowego, Zobowiązania z tytułu dostaw i usług, Pozostałe zobowiązania i rezerwy*. Wycena i ujmowanie wymienionych klas w tej kategorii instrumentów opisano w notach 7.12, 7.20 oraz 7.26.

7.24 Utrata wartości aktywów finansowych

Na każdy dzień kończący okres sprawozdawczy Grupa ocenia, czy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych.

Aktywa ujmowane według zamortyzowanego kosztu

Jeżeli istnieją obiektywne przesłanki na to, że została poniesiona strata z tytułu utraty wartości pożyczek i należności wycenianych według zamortyzowanego kosztu, to kwota odpisu aktualizującego z tytułu tej utraty wartości równa się różnicy pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów finansowych a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych (z wyłączeniem przyszłych strat z tytułu nieściągnięcia należności, które nie zostały jeszcze poniesione), zdyskontowanych z zastosowaniem pierwotnej efektywnej stopy procentowej (tj. stopy procentowej ustalonej przy początkowym

ujęciu). Wartość bilansową składnika aktywów obniża się bezpośrednio lub poprzez rezerwę. Kwotę straty ujmuje się w sprawozdaniu z całkowitych dochodów.

Grupa ocenia najpierw, czy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości poszczególnych składników aktywów finansowych, które indywidualnie są znaczące, a także przesłanki utraty wartości aktywów finansowych, które indywidualnie nie są znaczące. Jeżeli z przeprowadzonej analizy wynika, że nie istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości indywidualnie ocenianego składnika aktywów finansowych, niezależnie od tego, czy jest on znaczący, czy też nie, to Grupa włącza ten składnik do grupy aktywów finansowych o podobnej charakterystyce ryzyka kredytowego i łącznie ocenia daną grupę pod kątem utraty wartości zaliczonych do niej składników. Aktywa, które indywidualnie są oceniane pod kątem utraty wartości i dla których ujęto odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości lub uznano, że dotychczasowy odpis nie ulegnie zmianie, nie są brane pod uwagę przy łącznej ocenie grupy aktywów pod kątem utraty wartości.

Jeżeli w następnym okresie odpis z tytułu utraty wartości zmniejszył się, a zmniejszenie to można w obiektywny sposób powiązać ze zdarzeniem następującym po ujęciu odpisu, to uprzednio ujęty odpis odwraca się. Późniejsze odwrócenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości ujmuje się w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w zakresie, w jakim na dzień odwrócenia wartość bilansowa składnika aktywów nie przewyższa jego zamortyzowanego kosztu.

Aktywa finansowe wykazywane według kosztu

Jeżeli występują obiektywne przesłanki, że nastąpiła utrata wartości nienotowanego instrumentu kapitałowego, który nie jest wykazywany według wartości godziwej, gdyż jego wartości godziwej nie można wiarygodnie ustalić, albo instrumentu pochodnego, który jest powiązany i musi zostać rozliczony poprzez dostawę takiego nienotowanego instrumentu kapitałowego, to kwotę odpisu z tytułu utraty wartości ustala się jako różnicę pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów finansowych oraz wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych przy zastosowaniu bieżącej rynkowej stopy zwrotu dla podobnych aktywów finansowych.

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Jeżeli występują obiektywne przesłanki, że nastąpiła utrata wartości składnika aktywów finansowych zakwalifikowanego do kategorii składników dostępnych do sprzedaży, to: kwota stanowiąca różnicę pomiędzy (A) ceną nabycia tego składnika aktywów (pomniejszona o wszelkie spłaty kapitału i amortyzację) i jego (B) bieżącą wartością godziwą, pomniejszoną o wszelkie odpisy z tytułu utraty wartości tego składnika uprzednio ujęte w sprawozdaniu z całkowitych dochodów, (A – B) zostaje wyksięgowana z kapitału własnego i przeniesiona do sprawozdania z całkowitych dochodów. Nie można ujmować w sprawozdaniu z całkowitych dochodów odwrócenia odpisu z tytułu utraty wartości kapitałowych instrumentów finansowych kwalifikowanych jako dostępne do sprzedaży. Jeżeli w następnym okresie wartość godziwa instrumentu dłużnego dostępnego do sprzedaży wzrośnie, a wzrost ten może być obiektywnie łączony ze zdarzeniem następującym po ujęciu odpisu z tytułu utraty wartości w sprawozdaniu z całkowitych dochodów, to kwotę odwracanego odpisu ujmuje się w sprawozdaniu z całkowitych dochodów.

Odpisy z tytułu utraty wartości aktywów finansowych i ich odwrócenie ujmuje się jednostronnie (netto) jako zyski bądź straty odpowiednio w pozycjach pozostałych przychodów bądź kosztów operacyjnych lub przychodów bądź kosztów finansowych w zależności od klasy instrumentów finansowych.

7.25 Pochodne instrumenty finansowe

Instrumenty pochodne, z których korzysta Grupa w celu zabezpieczenia się przed ryzykiem związanym ze zmianą kursów wymiany walut, to przede wszystkim kontrakty walutowe typu forward. Ponadto, Grupa w celu zabezpieczenia się przed ryzykiem związanym z ryzykiem cen surowców oraz produktów naftowych korzysta z transakcji commodity swap. Grupa korzysta z transakcji typu futures w celu zarządzania ryzykiem cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO₂). W celu zabezpieczenia się przed ryzykiem związanym ze zmianą stóp procentowych Grupa korzysta z transakcji typu swap procentowy (IRS) oraz terminowych transakcji stopy procentowej (FRA).

Tego rodzaju pochodne instrumenty finansowe są wyceniane w wartości godziwej, zgodnie z hierarchią wartości opisaną w części dotyczącej zasad wyceny aktywów i zobowiązań finansowych, powyżej. Wartość godziwa walutowych kontraktów forward jest ustalana poprzez odniesienie do bieżących kursów terminowych (kontraktów forward) występujących przy kontraktach o podobnym terminie zapadalności. Wartość godziwa kontraktów na zamianę stóp procentowych jest ustalana poprzez odniesienie do wartości rynkowej podobnych instrumentów. Instrumenty pochodne wykazuje się jako aktywa, gdy ich wartość jest dodatnia, i jako zobowiązania – gdy ich wartość jest ujemna. Zyski i straty z tytułu zmian wartości godziwej instrumentów pochodnych, które nie spełniają zasad rachunkowości zabezpieczeń są bezpośrednio odnoszone na wynik finansowy netto roku obrotowego.

W sprawozdaniu z sytuacji finansowej instrumenty finansowe prezentowane są jako pozycje krótkoterminowe lub długoterminowe z uwzględnieniem przewidywanego okresu realizacji aktywów i zobowiązań zaklasyfikowanych jako przeznaczone do obrotu.

7.26 Rachunkowość zabezpieczeń

Z dniem 1 stycznia 2011 roku Jednostka Dominująca rozpoczęła stosowanie rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych w odniesieniu do kredytu denominowanego w USD wyznaczonego na instrument zabezpieczający dla przyszłych transakcji sprzedażowych denominowanych w USD. W drugim półroczu 2012 roku rozszerzono zakres stosowania rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych poprzez ustanowienie nowych powiązań zabezpieczających w odniesieniu do kredytów walutowych przeznaczonych na finansowanie 10+ wyznaczonych na instrument zabezpieczający dla przyszłych transakcji sprzedaży produktów naftowych denominowanych w USD.

Celem rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych jest zagwarantowanie określonego poziomu wartości złotej generowanych przez nią przychodów ze sprzedaży denominowanej w USD. Zabezpieczaną pozycją jest szereg wysoce prawdopodobnych, planowanych transakcji sprzedaży produktów rafineryjnych denominowanych w USD, w szczególności pierwszy wolumen przychodów (do wysokości desygnowanej raty kapitałowej) z tytułu sprzedaży denominowanej w USD, generowanych w trakcie danego miesiąca kalendarzowego lub w przypadku, gdy kwota przychodów ze sprzedaży w danym miesiącu będzie niewystarczająca w stosunku do desygnowanej raty kapitałowej, pierwszy wolumen przychodów generowany w trakcie trzech kolejnych miesięcy. W przypadku desygnowania kolejnego wolumenu przychodów ze sprzedaży w danym miesiącu kalendarzowym, pozycją zabezpieczaną będzie pierwszy wolumen przychodów ze sprzedaży następujący po uprzednio desygnowanym wolumenie przychodów z tytułu sprzedaży denominowanej w USD w danym miesiącu lub w przypadku, gdy kwota przychodów ze sprzedaży w danym miesiącu będzie niewystarczająca w stosunku do desygnowanej raty kapitałowej, kolejny wolumen przychodów generowany w trakcie trzech kolejnych miesięcy. Pozycja zabezpieczana zostanie przypisana odpowiednio do każdego instrumentu zabezpieczającego zgodnie z indywidualnym dokumentem ustanowienia powiązania zabezpieczającego.

Wyznaczone do rachunkowości zabezpieczeń instrumenty zabezpieczające obejmują zobowiązanie do spłaty zaciągniętego kredytu w walucie USD z datami rozliczenia przypadającymi w dniach roboczych określonego miesiąca kalendarzowego zgodnie z harmonogramem spłat rat kapitałowych.

Zmiany wartości godziwej finansowych instrumentów pochodnych wyznaczonych do zabezpieczenia przepływów pieniężnych w części stanowiącej efektywne zabezpieczenie odnosi się bezpośrednio na inne całkowite dochody. Zmiany wartości godziwej finansowych instrumentów pochodnych wyznaczonych do zabezpieczenia przepływów pieniężnych w części nie stanowiącej efektywnego zabezpieczenia zalicza się do pozostałych przychodów lub kosztów finansowych okresu sprawozdawczego.

W momencie ustanowienia zabezpieczenia Spółka formalnie wyznacza i dokumentuje powiązanie zabezpieczające, jak również cel zarządzania ryzykiem oraz strategię ustanowienia zabezpieczenia. Dokumentacja ta zawiera: (i) identyfikację instrumentu zabezpieczającego, (ii) identyfikację zabezpieczanej pozycji lub transakcji, (iii) określenie charakteru zabezpieczanego ryzyka oraz (iv) określenie sposobu oceny efektywności instrumentu zabezpieczającego w kompensowaniu zagrożenia zmianami wartości godziwej zabezpieczanej pozycji lub przepływów pieniężnych związanych z zabezpieczanym ryzykiem.

Oczekuje się, że zabezpieczenie będzie wysoce skuteczne w kompensowaniu zmian wartości godziwej lub przepływów pieniężnych wynikających z zabezpieczanego ryzyka. Efektywność zabezpieczenia jest oceniana na bieżąco w celu sprawdzenia, czy jest ono wysoce efektywne we wszystkich okresach sprawozdawczych, na które zostało ustanowione.

7.27 Rezerwy

Rezerwy tworzone są wówczas, gdy na Grupie ciąży istniejący obowiązek (prawny lub zwyczajowo oczekiwany) wynikający ze zdarzeń przeszłych, i gdy prawdopodobne jest, że wypełnienie tego obowiązku spowoduje wypływ korzyści ekonomicznych oraz można dokonać wiarygodnego oszacowania kwoty tego zobowiązania. Jeżeli Grupa spodziewa się, że koszty objęte rezerwą zostaną zwrócone, na przykład na mocy umowy ubezpieczenia, wówczas zwrot ten jest ujmowany jako odrębny składnik aktywów, ale tylko wtedy, gdy jest rzeczą praktycznie pewną, że zwrot ten rzeczywiście nastąpi. Koszty dotyczące danej rezerwy są wykazane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów po pomniejszeniu o wszelkie zwroty. W przypadku, gdy wpływ wartości pieniądza w czasie jest istotny, wielkość rezerwy jest ustalana poprzez zdyskontowanie prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych do wartości bieżącej, przy zastosowaniu stopy dyskontowej brutto odzwierciedlającej aktualne oceny rynkowe wartości pieniądza w czasie oraz ewentualnego ryzyka związanego z danym zobowiązaniem. Jeżeli zastosowana została metoda polegająca na dyskontowaniu, zwiększenie rezerwy w związku z upływem czasu jest ujmowane jako koszty finansowe. Utworzone rezerwy, za wyjątkiem rezerw dotyczących likwidacji i rekultywacji, zalicza się odpowiednio do kosztów operacyjnych, pozostałych kosztów operacyjnych, kosztów finansowych, zależnie od okoliczności, z którymi przyszłe zobowiązania się wiążą.

7.27.1 Rezerwa na koszty likwidacji i rekultywacji

Rezerwy na koszty likwidacji i rekultywacji są rozpoznawane kiedy na Grupie ciąży obowiązek likwidacji kopalń ropy i gazu, wykonania rozbiórki, demontażu, usunięcia innych środków trwałych oraz przywrócenia miejsca ich montażu do pierwotnego kształtu i kiedy możliwe jest dokonanie wiarygodnego szacunku kwoty tego obowiązku.

W sytuacji kiedy obowiązek dotyczy nowych rzeczowych aktywów trwałych, takich jak infrastruktura wydobywcza, transportowa (rurociągi), instalacje rafineryjne, zobowiązanie jest rozpoznawane w momencie zakończenia ich budowy bądź instalacji. Podobnie, jeżeli zobowiązanie likwidacyjne dotyczy odwiertu wydobywczego, rozpoznawane jest w momencie jego wykonania niezależnie od efektu uzyskanego przepływu węglowodorów.

Zobowiązanie likwidacyjne może ulec dalszemu doprecyzowaniu w trakcie użytkowania odwiertu, infrastruktury wydobywczej, transportowej itp. w następstwie zmian w przepisach prawa lub w wyniku decyzji o wstrzymaniu pewnych operacji. Rozpoznana wartość stanowi bieżącą wartość oszacowanych przyszłych wydatków określonych zgodnie z miejscowymi uwarunkowaniami i wymaganiami.

Równocześnie z zobowiązaniem tworzone jest, w takiej samej wysokości, aktywo likwidacyjne (uwzględniane w odpowiedniej pozycji rzeczowych aktywów trwałych), które następnie jest amortyzowane w ślad za aktywem, którego dotyczy likwidacja.

Za wyjątkiem odwracania dyskonta od rezerwy, wszelkie zmiany bieżącej wartości szacowanych kosztów likwidacji i rekultywacji są odzwierciedlane w wysokości rezerwy oraz korespondującego aktywa. Zmiany te dotyczą również różnic kursowych z tytułu przeliczenia zobowiązania wyrażonego w walucie obcej, kiedy wiadomo, że zobowiązanie będzie rozliczone w tej walucie.

Okresowe odwracanie dyskonta jest uwzględniane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów jako koszt finansowy. Od wartości rezerwy i odpowiadającego jej aktywa tworzony jest podatek odroczoney.

Na podstawie obowiązującej w Polsce ustawy z dnia 4 lutego 1994 roku (Dz.U.05.228.1947 z późniejszymi zmianami) Prawo Geologiczne i Górnicze Grupa zobowiązana jest do tworzenia Funduszu Likwidacji Zakładu Górniczego. Środki funduszu mogą być wykorzystane wyłącznie w celu pokrycia kosztów likwidacji zakładu górniczego (kopalni ropy) lub jego oznaczonej części. Wysokość odpisu obliczana jest odrębnie dla każdego zakładu górniczego i stanowi równowartość nie mniej niż 3% wartości odpisów amortyzacyjnych od środków trwałych zakładu górniczego, ustalonych stosownie do przepisów o podatku dochodowym od osób prawnych. Przedsiębiorca zobowiązany jest gromadzić środki funduszu na wyodrębnionym rachunku bankowym do czasu rozpoczęcia likwidacji zakładu górniczego.

7.28 Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania i rozliczenia międzyokresowe

Zobowiązania krótkoterminowe z tytułu dostaw i usług wykazywane są w kwocie wymagającej zapłaty.

Grupa wyłącza ze swojego bilansu zobowiązanie finansowe, gdy zobowiązanie wygaśnię – to znaczy, kiedy obowiązek określony w umowie został wypełniony, umorzony lub wygaśnię. Zastąpienie dotychczasowego instrumentu dłużnego przez instrument o zasadniczo różnych warunkach dokonywane pomiędzy tymi samymi podmiotami Grupa ujmuje jako wygaśnięcie pierwotnego zobowiązania finansowego i ujęcie nowego zobowiązania finansowego. Podobnie znaczące modyfikacje warunków umowy dotyczącej istniejącego zobowiązania finansowego Grupa ujmuje jako wygaśnięcie pierwotnego i ujęcie nowego zobowiązania finansowego. Powstającą z tytułu zamiany różnicę odnośnych wartości bilansowych wykazuje się w zysku lub stracie.

Pozostałe zobowiązania niefinansowe obejmują w szczególności zobowiązania wobec urzędu skarbowego z tytułu podatku od towarów i usług, akcyzy i opłaty paliwowej oraz zobowiązania z tytułu otrzymanych zaliczek, które będą rozliczone poprzez dostawę towarów, usług lub środków trwałych. Pozostałe zobowiązania niefinansowe ujmowane są w kwocie wymagającej zapłaty.

Bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów dokonywane są w wysokości prawdopodobnych zobowiązań przypadających na bieżący okres sprawozdawczy. Grupa wykazuje bierne rozliczenia międzyokresowe w pozycji pozostałych zobowiązań niefinansowych, bądź w przypadku rozliczeń dotyczących świadczeń pracowniczych w pozycjach zobowiązań wykazywanych w ramach tych świadczeń.

7.29 Dotacje

Jeżeli istnieje uzasadniona pewność, że dotacja zostanie uzyskana oraz spełnione zostaną wszystkie związane z nią warunki, wówczas dotacje są ujmowane według ich wartości godziwej.

Jeżeli dotacja dotyczy danej pozycji kosztowej, wówczas jest ona ujmowana jako przychód w sposób współmierny do kosztów, które dotacja ta ma w zamierzeniu kompensować. Jeżeli dotacja dotyczy składnika aktywów, wówczas jej wartość godziwa jest ujmowana jako przychody przyszłych okresów, a następnie stopniowo, drogą równych odpisów rocznych, odpisywana do sprawozdania z całkowitych dochodów przez szacowany okres użytkowania związanego z nią składnika aktywów.

7.30 Wspólne przedsięwzięcia

Wspólne przedsięwzięcie jest to relacja umowna, na mocy której Grupa i inne strony podejmują działalność gospodarczą podlegającą wspólnej kontroli, a więc taką, w toku której strategiczne decyzje finansowe i operacyjne wymagają jednogłośnego poparcia wszystkich stron sprawujących wspólnie kontrolę. Kiedy podmiot należący do Grupy podejmuje bezpośrednio działalność w ramach wspólnego przedsięwzięcia, udział Grupy we wspólnie kontrolowanych aktywach i zobowiązaniach ponoszonych wspólnie z pozostałymi wspólnikami przedsięwzięcia ujmowany jest w sprawozdaniu finansowym odpowiedniego podmiotu i klasyfikowany zgodnie ze swoim charakterem. Zobowiązania i koszty ponoszone bezpośrednio wskutek udziału we wspólnie kontrolowanych aktywach rozliczane są metodą memoriałową. Dochód ze sprzedaży lub wykorzystania udziału Grupy w produktach wytworzonych przez wspólnie kontrolowane aktywa oraz udział w kosztach wspólnego przedsięwzięcia ujmuje się w chwili wystąpienia prawdopodobieństwa uzyskania/przekazania przez Grupę korzyści ekonomicznych związanych z odpowiednimi transakcjami, o ile da się je wiarygodnie wycenić. Na dzień 31 grudnia 2013 roku Grupa posiadała wspólne przedsięwzięcia w ramach działalności wydobywczej prowadzonej przez jednostkę zależną LOTOS Exploration and Production Norge AS w Norwegii.

7.31 Sprawozdawczość dotycząca segmentów operacyjnych

Dla celów zarządczych Grupa Kapitałowa LOTOS podzielona jest na jednostki biznesowe w oparciu o segmenty branżowe, natomiast dla celów sprawozdawczości finansowej w ramach działalności operacyjnej Grupy wyróżnia się dwa główne sprawozdawcze segmenty operacyjne:

- segment wydobywczy – obejmuje działalność w zakresie pozyskiwania oraz eksploatacji złóż ropy naftowej i gazu ziemnego,
- segment produkcji i handlu – obejmuje działalność spółek w zakresie wytwarzania, przetwarzania produktów rafinacji ropy naftowej, jak również ich sprzedaży hurtowej i detalicznej oraz działalność pomocniczą, transportową i serwisową.

Sprawozdawcze segmenty operacyjne identyfikowane są na poziomie Grupy Kapitałowej. Jednostka Dominująca wchodzi w skład segmentu produkcji i handlu. Segment wydobywczy obejmuje spółki GK LOTOS Petrobaltic S.A. (za wyjątkiem spółki Energobaltic Sp. z o.o.).

Ocena wyników danego segmentu dokonywana jest na podstawie przychodów ze sprzedaży, wyniku EBIT i EBITDA.

EBIT stanowi zysk/(stratę) operacyjny/(ą).

EBITDA stanowi zysk/(stratę) operacyjny/(ą) przed uwzględnieniem amortyzacji.

Segmentowe przychody ze sprzedaży oraz wyniki segmentów określono przed dokonaniem tzw. korekt międzysegmentowych. Informacje finansowe dotyczące segmentów operacyjnych wykorzystywane w celu ich oceny przez członków kluczowego personelu odpowiedzialnych za podejmowanie decyzji operacyjnych przedstawia nota 8.

7.32 Zobowiązania i aktywa warunkowe

Zgodnie ze stosowanymi przez Grupę zasadami określonymi standardem MSR 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe”, przez zobowiązania warunkowe rozumie się:

- możliwy obowiązek, który powstanie na skutek przeszłych zdarzeń, którego istnienie zostanie potwierdzone dopiero w momencie wystąpienia lub braku wystąpienia jednego lub większej ilości niepewnych przyszłych zdarzeń, które nie w pełni podlegają kontroli jednostki, lub
- obecny obowiązek, który powstaje na skutek przeszłych zdarzeń, ale nie jest ujmowany w sprawozdaniu ponieważ:
 - (i) nie jest prawdopodobnie, aby wypełnienie obowiązku spowodowało konieczność wypływu środków zawierających w sobie korzyści ekonomiczne, bądź
 - (ii) kwoty obowiązku (zobowiązania) nie można wycenić wystarczająco wiarygodnie.

Zobowiązania warunkowe nie są wykazywane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, jednakże ujawnia się informację o zobowiązaniu warunkowym, chyba, że prawdopodobieństwo wypływu środków uosabiających korzyści ekonomiczne jest znikome.

Stosując się do zasad MSSF, Grupa definiuje warunkowy składnik aktywów jako możliwy składnik aktywów, który powstaje na skutek zdarzeń przeszłych, którego istnienie zostanie potwierdzone dopiero w momencie wystąpienia lub braku wystąpienia jednego lub większej ilości niepewnych zdarzeń przyszłych, które nie w pełni podlegają kontroli jednostki.

Należności warunkowe nie są wykazywane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, jednakże ujawnia się informację o należności warunkowej, jeżeli wpływ środków uosabiających korzyści ekonomiczne jest prawdopodobny.

Przykładem aktywów i zobowiązań warunkowych są zobowiązania lub należności wynikające z prowadzonych sporów sądowych, których przyszły wynik nie jest przez jednostkę znany, ani w pełni kontrolowany. Grupa przedstawiła informacje na temat prowadzonych spraw sądowych w nocie 35.1 oraz informacje na temat pozostałych zobowiązań warunkowych w nocie 35.2.

7.33 Prawa do emisji dwutlenku węgla (CO₂)

Prawa do emisji dwutlenku węgla (CO₂) są przez Grupę prezentowane w sprawozdaniu finansowym zgodnie z metodą zobowiązań netto. Oznacza to, że w swoim sprawozdaniu finansowym Grupa rozpoznaje tylko zobowiązania wynikające z przekroczenia przez Grupę przyznaných limitów praw do emisji. Grupa analizuje przyznane limity w okresach rocznych. Zobowiązanie jest rozpoznawane dopiero w momencie przekroczenia przyznanego przez Grupę limitu. Przychody z tytułu sprzedaży niewykorzystanych przez Grupę praw do emisji ujmowane są w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w momencie sprzedaży.

Zakupione dodatkowo uprawnienia do emisji wyceniane są w koszcie nabycia pomniejszonym o ewentualne odpisy z tytułu utraty wartości, uwzględniając wartość rezydualną tych praw i prezentowane, jako aktywa niematerialne.

W przypadku wykorzystania zakupionych praw w celu pokrycia nimi niedoboru zaistniałego na dzień rozliczenia rocznego limitu, wykorzystane prawa według wartości księgowej rozliczane są ze zobowiązaniem wykazanym uprzednio na pokrycie niedoboru.

8. Segmenty działalności

	Segment wydobywczy	Segment produkcji i handlu	Pozostałe ⁽¹⁾	Korekty konsolidacyjne	Skonsolidowane
--	-----------------------	----------------------------------	--------------------------	---------------------------	----------------

w tysiącach złotych

za rok zakończony 31 grudnia 2013

Przychody ze sprzedaży:	623.936	28.587.306	24.474	(638.374)	28.597.342
<i>między segmentami</i>	<i>578.369</i>	<i>43.093</i>	<i>16.912</i>	<i>(638.374)</i>	<i>-</i>
<i>poza Grupę Kapitałową</i>	<i>45.567</i>	<i>28.544.213</i>	<i>7.562</i>	<i>-</i>	<i>28.597.342</i>
Zysk/(Strata) operacyjny/(a) (EBIT)	153.930	13.902	13.937	(35.275)	146.494
Amortyzacja	147.192	500.804	9.860	(1.791)	656.065
Zysk/(Strata) operacyjny/(a) przed uwzględnieniem amortyzacji (EBITDA)	301.122	514.706	23.797	(37.066)	802.559

	Segment wydobywczy	Segment produkcji i handlu	Pozostałe ⁽¹⁾	Korekty konsolidacyjne	Skonsolidowane
--	-----------------------	----------------------------------	--------------------------	---------------------------	----------------

w tysiącach złotych

31 grudnia 2013

Aktywa razem	4.116.495	17.059.568	120.425	(996.871)	20.299.617
<i>- w tym wartość aktywów z tytułu poszukiwań i oceny zasobów mineralnych</i>	<i>381.130</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>381.130</i>

GRUPA KAPITAŁOWA LOTOS
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok 2013
Dodatkowe informacje i objaśnienia

	Segment wydobywczy	Segment produkcji i handlu	Pozostałe ⁽¹⁾	Korekty konsolidacyjne	Skonsolidowane
za rok zakończony 31 grudnia 2012 (dane przekształcone)					
w tysiącach złotych					
Przychody ze sprzedaży:	759.799	32.899.919	27.205	(575.923)	33.111.000
<i>między segmentami</i>	512.675	43.467	19.781	(575.923)	-
<i>poza Grupę Kapitałową</i>	247.124	32.856.452	7.424	-	33.111.000
Zysk/(Strata) operacyjny/(a) (EBIT)	(675.213) ⁽²⁾	984.122	5.397	(1.550)	312.756
Amortyzacja	137.855	520.066	10.339	(1.795)	666.465
Zysk/(Strata) operacyjny/(a) przed uwzględnieniem amortyzacji (EBITDA)	(537.358)	1.504.188	15.736	(3.345)	979.221

	Segment wydobywczy	Segment produkcji i handlu	Pozostałe ⁽¹⁾	Korekty konsolidacyjne	Skonsolidowane
31 grudnia 2012 (dane przekształcone)					
w tysiącach złotych					
Aktywa razem	3.373.334	17.397.475	148.607	(891.851)	20.027.565
<i>- w tym wartość aktywów z tytułu poszukiwań i oceny zasobów mineralnych</i>	150.033	-	-	-	150.033

⁽¹⁾ Zawiera spółki: LOTOS Park Technologiczny Sp. z o.o., LOTOS Gaz S.A. w likwidacji, Energobaltic Sp. z o.o.

⁽²⁾ W tym odpis z tytułu utraty wartości aktywów związanych ze złożem YME w kwocie 935.247 tys. zł (patrz nota 13).

Struktura geograficzna sprzedaży

	Segment wydobywczy	Segment produkcji i handlu	Pozostałe ⁽¹⁾	Skonsolidowane
za rok zakończony 31 grudnia 2013				
w tysiącach złotych				
Sprzedaż krajowa:	6.491	20.370.299	7.562	20.384.352
<i>produkty i usługi</i>	6.257	18.804.309	7.562	18.818.128
<i>towary i materiały</i>	234	1.565.990	-	1.566.224
Sprzedaż zagraniczna:	39.076	8.173.914	-	8.212.990
<i>produkty i usługi</i>	38.201	7.835.360	-	7.873.561
<i>towary i materiały</i>	875	338.554	-	339.429
Razem	45.567	28.544.213	7.562	28.597.342

	Segment wydobywczy	Segment produkcji i handlu	Pozostałe ⁽¹⁾	Skonsolidowane
za rok zakończony 31 grudnia 2012				
w tysiącach złotych				
Sprzedaż krajowa:	304	24.142.354	7.424	24.150.082
<i>produkty i usługi</i>	65	23.107.959	7.424	23.115.448
<i>towary i materiały</i>	239	1.034.395	-	1.034.634
Sprzedaż zagraniczna:	246.820	8.714.098	-	8.960.918
<i>produkty i usługi</i>	207.679	8.368.721	-	8.576.400
<i>towary i materiały</i>	39.141	345.377	-	384.518
Razem	247.124	32.856.452	7.424	33.111.000

⁽¹⁾ Zawiera spółki: LOTOS Park Technologiczny Sp. z o.o., LOTOS Gaz S.A. w likwidacji, Energobaltic Sp. z o.o.

GRUPA KAPITAŁOWA LOTOS
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok 2013
Dodatkowe informacje i objaśnienia

Struktura asortymentowa sprzedaży

w tysiącach złotych	Segment wydobywczy	Segment produkcji i handlu	Pozostałe ⁽¹⁾	Skonsolidowane
za rok zakończony 31 grudnia 2013				
Benzyny	-	5.010.064	-	5.010.064
Benzyna surowa	-	824.241	-	824.241
Oleje napędowe	-	14.365.265	-	14.365.265
Paliwo bunkrowe	-	124.661	-	124.661
Lekki olej opałowy	-	942.434	-	942.434
Ciężki olej opałowy	-	2.037.899	-	2.037.899
Paliwo lotnicze	-	1.474.528	-	1.474.528
Oleje smarowe	-	380.218	-	380.218
Oleje bazowe	-	485.887	-	485.887
Asfalty	-	1.246.061	-	1.246.061
Gazy płynne	-	564.540	-	564.540
Ropa naftowa	32.094	-	-	32.094
Pozostałe produkty, towary i materiały rafineryjne	-	517.155	-	517.155
Pozostałe produkty, towary i materiały	530	292.630	7.523	300.683
Usługi	12.943	291.082	39	304.064
<i>Efekt rozliczenia rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych</i>	-	(12.452)	-	(12.452)
Razem	45.567	28.544.213	7.562	28.597.342

⁽¹⁾ Zawiera spółki: LOTOS Park Technologiczny Sp. z o.o., LOTOS Gaz S.A. w likwidacji, Energobaltic Sp. z o.o.

w tysiącach złotych	Segment wydobywczy	Segment produkcji i handlu	Pozostałe ⁽¹⁾	Skonsolidowane
za rok zakończony 31 grudnia 2012				
Benzyny	-	5.221.788	-	5.221.788
Benzyna surowa	-	1.097.071	-	1.097.071
Reformat	-	458.827	-	458.827
Oleje napędowe	-	16.374.326	-	16.374.326
Paliwo bunkrowe	-	111.347	-	111.347
Lekki olej opałowy	-	1.145.857	-	1.145.857
Ciężki olej opałowy	-	2.226.874	-	2.226.874
Paliwo lotnicze	-	1.855.654	-	1.855.654
Oleje smarowe	-	367.701	-	367.701
Oleje bazowe	-	568.804	-	568.804
Asfalty	-	1.730.266	-	1.730.266
Gazy płynne	-	502.388	-	502.388
Ropa naftowa	239.828	-	-	239.828
Pozostałe produkty, towary i materiały rafineryjne	-	765.660	-	765.660
Pozostałe produkty, towary i materiały	599	172.838	7.386	180.823
Usługi	6.697	274.142	38	280.877
<i>Efekt rozliczenia rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych</i>	-	(17.091)	-	(17.091)
Razem	247.124	32.856.452	7.424	33.111.000

⁽¹⁾ Zawiera spółki: LOTOS Park Technologiczny Sp. z o.o., LOTOS Gaz S.A. w likwidacji, Energobaltic Sp. z o.o.

W 2013 ani w 2012 roku Grupa Kapitałowa LOTOS nie posiadała żadnego odbiorcy, którego udział w przychodach ze sprzedaży ogółem Grupy Kapitałowej LOTOS przekroczył znacząco 10%.

9. Przychody i koszty

9.1 Koszty według rodzaju

w tysiącach złotych	Nota	za rok zakończony 31 grudnia 2013	za rok zakończony 31 grudnia 2012 (dane przekształcone)
Amortyzacja	8	656.065	666.465
Zużycie materiałów i energii		24.223.055	28.191.721
- w tym różnice kursowe ⁽¹⁾	31.3	(76.694)	31.196
Usługi obce		1.253.948	1.135.525
Podatki i opłaty		175.888	175.491
Koszty świadczeń pracowniczych	9.2	677.053	645.983
Pozostałe koszty rodzajowe		160.130	197.513
Wartość sprzedanych towarów i materiałów		1.752.528	1.320.772
Razem koszty według rodzaju		28.898.667	32.333.470
Zmiana stanu produktów oraz korekty kosztu własnego		(444.669)	(495.100)
Razem		28.453.998	31.838.370
w tym:			
Koszt własny sprzedaży		26.913.268	30.339.959
Koszty sprzedaży		1.106.746	1.051.962
Koszty ogólnego zarządu		433.984	446.449

⁽¹⁾ Różnice kursowe dotyczące działalności operacyjnej zostały ujęte w koszcie własnym sprzedaży.

9.2 Koszty świadczeń pracowniczych

w tysiącach złotych	za rok zakończony 31 grudnia 2013	za rok zakończony 31 grudnia 2012 (dane przekształcone)
Koszty bieżących wynagrodzeń	496.130	483.860
Koszty ubezpieczeń społecznych i pozostałych świadczeń pracowniczych	151.468	141.980
Koszty nagród jubileuszowych, świadczeń emerytalnych i innych świadczeń po okresie zatrudnienia	29.455	20.143
Razem koszty świadczeń pracowniczych	677.053	645.983
Zmiana stanu produktów oraz korekty kosztu własnego	(8.209)	(13.534)
Razem	668.844	632.449
w tym:		
Koszt własny sprzedaży	394.493	365.060
Koszty sprzedaży	34.344	32.625
Koszty ogólnego zarządu	240.007	234.764

9.3 Pozostałe przychody operacyjne

w tysiącach złotych	Nota	za rok zakończony 31 grudnia 2013	za rok zakończony 31 grudnia 2012 (dane przekształcone)
Zysk ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych		-	16.706 ⁽²⁾
Dotacje	30.2	2.075	2.059
Rezerwy:		2.900	-
- utworzenie rezerwy na pokrycie niedoboru uprawnień CO ₂	34	(1.527)	-
- utworzenie pozostałych rezerw		(1.276)	-
- rozwiązanie rezerwy na wyłączone z użytkowania instalacje rafineryjne	30.1	5.077	-
- rozwiązanie pozostałych rezerw		626	-
Odwrócenie straty z tytułu utraty wartości należności:	18.1; 31.3	-	5.012
Odwrócenie odpisów		-	8.536
Odpisy		-	(3.524)
Aktualizacja szacunku rezerwy związanej z morską kopalnią ropy naftowej na złożu YME w Norwegii		6.447	-
Odszkodowania		7.988	9.647
Zysk ze sprzedaży zorganizowanej części przedsiębiorstwa		379	-
Zwrot akcyzy		6.143 ⁽¹⁾	-
Pozostałe		4.405	8.539
Razem		30.337	41.963

⁽¹⁾ W tym kwota zwrotu nienależnej akcyzy od dostaw wewnątrzspółnotowych ciężkiego oleju opałowego w wysokości 1.673 tys. zł oraz kwota 3.634 tys. zł tytułem zwrotu akcyzy uprzednio zapłaconej od zużycia energii elektrycznej i dodatków paliwowych w związku z zastosowaniem zwolnienia od akcyzy na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 Ustawy o podatku akcyzowym.

⁽²⁾ W tym 14.469 tys. zł przychodów Grupy LOTOS S.A. związanych ze sprzedażą uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO₂).

9.4 Pozostałe koszty operacyjne

w tysiącach złotych	Nota	za rok zakończony 31 grudnia 2013	za rok zakończony 31 grudnia 2012 (dane przekształcone)
Strata ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych		3.098	-
Strata z tytułu utraty wartości należności:	18.1; 31.3	6.012	-
- odpisy		7.291	-
- odwrócenie odpisów		(1.279)	-
Strata z tytułu utraty wartości rzeczowych aktywów trwałych i pozostałych aktywów niematerialnych:		17.927	1.064.025
Odpisy z tytułu utraty wartości:		74.200	1.064.025
- aktywów związanych ze złożem YME	13	-	935.247
- norweskich koncesji poszukiwawczych	15	4.744	74.481
- litewskich koncesji poszukiwawczo - wydobywczych	15	26.420	14.504
- aktywów związanych ze złożami litewskimi		-	12.837
- aktywów związanych ze złożem B-28	13	26.842	-
- stacji paliw	13	11.912	-
- aktywów związanych z Zakładem Materiałów Hydroizolacyjnych	13	-	22.840
- pozostałe		4.282	4.116
Odwrócenie odpisów z tytułu utraty wartości:		(56.273)	-
- aktywów związanych ze złożami B-4 i B-6, wniesionych aportem do spółki Baltic Gas ⁽¹⁾	13	(48.273)	-
- aktywów związanych z Zakładem Materiałów Hydroizolacyjnych	13	(8.000)	-
Rezerwy:		-	2.116
- utworzenie rezerwy na pokrycie niedoboru uprawnień CO ₂	34	-	-
- utworzenie pozostałych rezerw		-	2.541
- rozwiązanie pozostałych rezerw		-	(1.335)
Kary i odszkodowania		1.277	2.255
Szkody majątkowe związane z normalną działalnością		2.516	3.139
Koszty lat ubiegłych		2.947	5.498
Darowizny na cele społeczne		2.483	2.277
Pozostałe		4.399	5.143
Razem		40.659	1.084.453

⁽¹⁾ Transakcję szerzej opisano w notcie 2.

9.5 Przychody finansowe

w tysiącach złotych	Nota	za rok zakończony 31 grudnia 2013	za rok zakończony 31 grudnia 2012
Otrzymane dywidendy		840	700
Odsetki:		17.361	25.555
- od należności z tytułu dostaw i usług	31.3	5.995	8.804
- od należności z tytułu leasingu finansowego	31.3	193	287
- od środków pieniężnych	31.3	1.267	1.309
- od lokat	31.3	8.413	14.592
- pozostałe		1.493	563
Różnice kursowe:		-	156.112
- od kredytów	31.3	-	167.476
- z przeliczenia pożyczek wewnątrzgrupowych ⁽¹⁾	31.3	-	(19.503)
- od zrealizowanych transakcji w walutach obcych na rachunkach bankowych	31.3	-	25.560
- od obligacji wewnątrzgrupowych ⁽¹⁾	31.3	-	(3.454)
- od środków pieniężnych	31.3	-	(30.144)
- od zobowiązań inwestycyjnych	31.3	-	14.624
- od pozostałych aktywów i zobowiązań finansowych	31.3	-	1.553
Zysk ze zbycia inwestycji		-	150
Aktualizacja wartości aktywów finansowych:		112.861	117.772
- wycena pochodnych instrumentów finansowych	31.3	55.148	159.096
- rozliczenie pochodnych instrumentów finansowych	31.3	57.713	(41.324)
Rezerwy		-	1.699
Pozostałe		4.100	20
Razem		135.162	302.008

⁽¹⁾ Zgodnie z regulacjami MSR 21 „Skutki zmian kursów wymiany walut obcych” różnice kursowe dotyczące walutowych transakcji wewnątrzgrupowych ujmowane są w wyniku netto Grupy.

9.6 Koszty finansowe

w tysiącach złotych	Nota	za rok zakończony 31 grudnia 2013	za rok zakończony 31 grudnia 2012 (dane przekształcone)
Odsetki:		203.183	230.777
- od kredytów	31.3	151.875	169.218
- od pożyczek	31.3	575	817
- od obligacji	31.3	423	1.607
- od zobowiązań z tytułu dostaw i usług	31.3	53	88
- od zobowiązań z tytułu leasingu finansowego	31.3	16.132	20.112
- od faktoringu		11.823	18.215
- od pozostałych zobowiązań finansowych	31.3	125	380
- dyskonto od rezerw na kopalnie ropy naftowej, na rekultywację i pozostałych rezerw	30.1	15.284	12.344
- koszty dyskonta od zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych	29.3	6.138	6.544
- pozostałe		755	1.452
Różnice kursowe:		115.541	-
- od kredytów	31.3	(8.142)	-
- z przeliczenia pożyczek wewnątrzgrupowych ⁽¹⁾	31.3	119.223	-
- od zrealizowanych transakcji w walutach obcych na rachunkach bankowych	31.3	(7.278)	-
- od obligacji ⁽¹⁾	31.3	15.767	-
- od środków pieniężnych	31.3	3.516	-
- od środków pieniężnych zablokowanych na rachunkach bankowych	31.3	(15.075)	-
- od zobowiązań inwestycyjnych	31.3	7.563	-
- od pozostałych aktywów i zobowiązań finansowych	31.3	(33)	-
Prowizje bankowe		19.358	12.856
Pozostałe		4.545	4.790
Razem		342.627	248.423

⁽¹⁾ Zgodnie z regulacjami MSR 21 „Skutki zmian kursów wymiany walut obcych” różnice kursowe dotyczące walutowych transakcji wewnątrzgrupowych ujmowane są w wyniku netto Grupy.

Grupa stosuje zasadę kompensowania podobnych typów transakcji zgodnie z zapisami MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych”, pkt 34 i pkt 35. Grupa wykazuje istotne pozycje przychodów i kosztów ujętych w wyniku finansowym oddzielnie, co zaprezentowano w tabelach powyżej.

10. Podatek dochodowy

10.1 Obciążenia podatkowe

w tysiącach złotych	Nota	za rok zakończony 31 grudnia 2013	za rok zakończony 31 grudnia 2012 (dane przekształcone)
Podatek bieżący		82.471	53.593
Podatek odroczony	10.3	(183.878)	(615.128)
Razem podatek dochodowy wykazany w wyniku netto		(101.407)	(561.535)
Obciążenie podatkowe wykazane w innych całkowitych dochodach (netto), w tym z tytułu:		22.909	75.639
- różnic kursowych z przeliczenia jednostek zagranicznych		-	(13.864)
- zabezpieczeń przepływów pieniężnych	23	22.945	89.717
- zysków/(strat) aktuarialnych dotyczących świadczeń pracowniczych po okresie zatrudnienia		(36)	(214)

Część bieżąca oraz odroczonego podatku dochodowego ustalona została według stawki równej 19% dla podstawy opodatkowania podatkiem dochodowym dla podmiotów działających na terenie Polski.

Dla norweskiej spółki zależnej LOTOS Exploration and Production Norge AS marginalna stopa podatkowa wynosi 78% podstawy opodatkowania. Działalność LOTOS Exploration and Production Norge AS podlega opodatkowaniu w ramach dwóch równoległych systemów podatkowych: systemu podatku dochodowego (stawka podatku 28%) oraz systemu podatku naftowego (dodatkowa stawka podatku 50%).

Dla litewskich spółek zależnych z GK AB LOTOS Geonafta podatek w części bieżącej i odroczonej ustalony został według stawki 15%.

10.2 Podatek dochodowy według efektywnej stawki podatkowej oraz uzgodnienie wyniku brutto do podstawy opodatkowania

w tysiącach złotych	za rok zakończony 31 grudnia 2013	za rok zakończony 31 grudnia 2012 (dane przekształcone)
Zysk przed opodatkowaniem	(61.979)	366.341
Podatek dochodowy według stawki 19%	(11.776)	69.605
Różnice trwale	5.355	11.599
Różnica z tytułu rozliczenia stopniowego przejścia kontroli (GK AB LOTOS Geonafta) ⁽¹⁾	-	(11.716)
Efekt podatkowy strat podatkowych poniesionych w okresie	1.418	101
Efekt podatkowy strat podatkowych odliczonych w okresie	(395)	(1.211)
Efekt podatkowy udziału w zyskach jednostek wycenianych metodą praw własności	191	-
Efekt podatkowy ulgi biokomponentowej ⁽²⁾	(10.935)	(5.518)
Korekty wykazane w bieżącym roku w odniesieniu do podatku z lat ubiegłych	178	(2.978)
Różnica wynikająca z opodatkowania spółek stawkami innymi niż 19%:	(85.949)	(623.130)
- Norwegia	(83.220)	(618.301)
- Litwa	(1.015)	(1.485)
- Cypr	(1.713)	(3.341)
- Antyle Holenderskie	(1)	(3)
Pozostałe różnice	506	1.713
Podatek dochodowy	(101.407)	(561.535)

⁽¹⁾ Dane za 2012 rok dotyczą rozliczenia transakcji objęcia kontrolą spółki UAB Manifoldas przez spółkę AB LOTOS Geonafta. Transakcję szerzej opisano w nocie 6.

⁽²⁾ Grupa wykorzystwała ulgę w większym stopniu niż wynikało to ze wstępnych szacunków będących podstawą do utworzenia związanego z tym aktywa z tytułu podatku odroczonego. W związku z powyższym, na dzień 31 grudnia 2013 roku, wartość aktywa z tytułu podatku odroczonego związanego z ulgą biokomponentową utworzono w pełnej wysokości w oparciu o kwotę ulgi pozostałej do wykorzystania w kolejnych latach. Podstawę oraz zasady korzystania z ulgi biokomponentowej szerzej opisano w nocie 30.2.

10.3 Odroczone podatki dochodowy

Aktywa (zobowiązania) netto z tytułu podatku odroczonego przed kompensatą składają się z następujących pozycji:

	Sprawozdanie z sytuacji finansowej				Zmiana stanu
	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012 (dane przekształcone)	1 stycznia 2012	2013	2012 (dane przekształcone)
	A	B	C	A-B	B-C
w tysiącach złotych					
Aktywa z tytułu podatku odroczonego					
Świadczenia pracownicze	49.561	42.715	36.701	6.846	6.014
Odpisy aktualizujące wartość zapasów	797	448	1.877	349	(1.429)
Odpisy aktualizujące wartość rzeczowych aktywów trwałych i pozostałych aktywów niematerialnych	127.529	100.679	40.995	26.850	59.684
Odpisy aktualizujące wartość aktywów związanych ze złożem YME	710.083	806.962	165.741	(96.879)	641.221
Ujemna wycena pochodnych instrumentów finansowych	13.734	28.905	35.671	(15.171)	(6.766)
Różnice kursowe z przeszacowania pozycji w walutach obcych	6.446	80	320	6.366	(240)
Odpisy aktualizujące wartość należności	16.200	15.693	17.767	507	(2.074)
Leasing finansowy	28.068	32.032	33.765	(3.964)	(1.733)
Rezerwy na likwidację kopalń ropy naftowej i gazu oraz rekultywację terenu	188.828	28.086	20.746	160.742	7.340
Aktywa z tytułu niezrealizowanej marży	8.545	3.120	2.382	5.425	738
Strata podatkowa rozliczona w czasie	1.145.075	986.442	769.794	158.633	216.648
Pozostałe rezerwy	9.619	6.017	6.011	3.602	6
Ulga biokomponentowa	4.463	10.934	15.752	(6.471)	(4.818)
Rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych	-	8.633	98.350	(8.633)	(89.717)
Pozostałe	17.220	21.263	18.726	(4.043)	2.537
Razem	2.326.168	2.092.009	1.264.598	234.159	827.411
Zobowiązania z tytułu podatku odroczonego					
Różnica pomiędzy bieżącą wartością podatkową i księgową rzeczowych aktywów trwałych i pozostałych aktywów niematerialnych	1.468.538	1.114.692	824.651	353.846	290.041
Dodatnia wycena pochodnych instrumentów finansowych	140	2.159	6.088	(2.019)	(3.929)
Leasing finansowy	28.698	31.814	33.527	(3.116)	(1.713)
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych ujęte w kapitale własnym	-	-	13.864	-	(13.864)

GRUPA KAPITAŁOWA LOTOS
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok 2013
Dodatkowe informacje i objaśnienia

	Sprawozdanie z sytuacji finansowej			Zmiana stanu	
	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012	1 stycznia 2012	2013	2012
	A	B (dane przekształcone)	C	A-B	B-C (dane przekształcone)
w tysiącach złotych					
Różnice kursowe z przeszacowania pozycji w walutach obcych	-	34.605	6.312	(34.605)	28.293
Rezerwa z tytułu nabytych litewskich koncesji poszukiwawczo - wydobywczych	57.537	64.736	54.296	(7.199)	10.440
Rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych	14.312	-	-	14.312	-
Naliczone odsetki	43.966	33.128	16.968	10.838	16.160
Pozostałe	14.000	12.434	13.990	1.566	(1.556)
Razem	1.627.191	1.293.568	969.696	333.623	323.872
Aktywa / (Zobowiązania) netto z tytułu podatku odroczonego	698.977	798.441	294.902	(99.464)	503.539

Zmiana stanu aktywów i zobowiązań z tytułu podatku odroczonego wykazana w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	(99.464)	503.539
---	-----------------	----------------

Uzgodnienie różnic pomiędzy zmianą stanu aktywów i zobowiązań z tytułu podatku odroczonego wykazaną w sprawozdaniu z sytuacji finansowej a podatkiem odroczonym wykazanym w sprawozdaniu z całkowitych dochodów

	Nota		
Różnice kursowe z przeliczenia pozycji podatku odroczonego jednostek zagranicznych		122.175	11.651
Efekt rozliczenia ceny nabycia aktywów Heimdal ⁽¹⁾	13	138.115	-
Dekonsolidacja (LOTOS Tank Sp. z o.o.) ⁽²⁾		143	-
Podatek odroczony wykazany w efekcie rozliczenia stopniowego przejęcia kontroli (GK AB LOTOS Geonafte) ⁽³⁾		-	24.299
Podatek odroczony wykazany w innych całkowitych dochodach (netto)	10.1	22.909	75.639

Obciążenie z tytułu podatku odroczonego wykazane w wyniku netto	183.878	615.128
--	----------------	----------------

⁽¹⁾ Rozliczenie podatku do zapłaty wynikającego z przepływów pieniężnych pro & contra wygenerowanych w okresie przejściowym, będące elementem ceny nabycia aktywów Heimdal, poprzez pomniejszenie aktywa podatkowego z tytułu strat podatkowych.

⁽²⁾ Transakcję szerzej opisano w notcie 2.

⁽³⁾ Transakcję szerzej opisano w notcie 6.

Ze względu na to, że spółki Grupy są odrębnymi podatnikami podatek odroczone (aktywa oraz zobowiązania z tytułu podatku odroczonego) obliczany jest indywidualnie w poszczególnych spółkach. Spółki w Grupie kompensują aktywa oraz zobowiązania z tytułu podatku odroczonego. Poniżej zaprezentowano ujęcie podatku odroczonego w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej:

w tysiącach złotych	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012 (dane przekształcone)
Aktywa z tytułu podatku odroczonego	980.284	1.121.314
Zobowiązania z tytułu podatku odroczonego	(281.307)	(322.873)
Podatek odroczone – aktywa (zobowiązania) netto	698.977	798.441

Przewidywany termin wygaśnięcia dodatnich różnic przejściowych przypada na lata 2014 - 2083.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku wartość strat podatkowych, na które w sprawozdaniu z sytuacji finansowej nie ujęto składnika aktywów z tytułu podatku odroczonego wynosiła 33.960 tys. zł (31 grudnia 2012: 43.101 tys. zł). Zmniejszenie wartości powyższych strat podatkowych w roku 2013 wynika z ich częściowego rozliczenia oraz z faktu utraty prawa do ich odliczenia ze względu na upływ okresu, w którym straty mogły być rozliczone zgodnie z przepisami podatkowymi.

11. Zysk netto przypadający na jedną akcję

w tys. zł	za rok zakończony 31 grudnia 2013	za rok zakończony 31 grudnia 2012 (dane przekształcone)
Zysk netto przypisany akcjonariuszom Jednostki Dominującej w tys. zł (A)	39.415	927.849
Średnia ważona liczba akcji w tys. sztuk (B)	129.873	129.873
Zysk netto na jedną akcję (w zł) (A/B)	0,30	7,14

Zysk netto przypadający na jedną akcję dla każdego okresu sprawozdawczego jest obliczony poprzez podzielenie zysku netto za dany okres sprawozdawczy przez średnią ważoną liczbę akcji w danym okresie sprawozdawczym.

Rozwodniony zysk netto na jedną akcję jest równy zyskowi podstawowemu, ponieważ nie występują instrumenty rozwadniające zysk netto na jedną akcję.

12. Dywidendy

W dniu 28 czerwca 2013 roku Walne Zgromadzenie Grupy LOTOS S.A. podjęło uchwałę w sprawie podziału zysku netto Grupy LOTOS S.A. za rok 2012. Zgodnie z treścią uchwały zysk netto Spółki za rok 2012 w wysokości 836.431 tys. zł w całości wyłącza się od podziału pomiędzy akcjonariuszy Spółki i przeznacza na:

- kapitał zapasowy Spółki – w kwocie 834.931 tys. zł,
- zasilenie Funduszu Celowego na finansowanie przedsięwzięć społecznych – w kwocie 1.500 tys. zł.

W niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Spółka zaprezentowała podzielony zysk netto za rok 2012 w pozycji *Zyski zatrzymane*.

Do dnia publikacji niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Zarząd Spółki nie podjął uchwały w sprawie propozycji pokrycia straty netto za rok 2013.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz na dzień 31 grudnia 2012 roku w Grupie LOTOS S.A. wystąpiły ograniczenia do przekazywania funduszy w postaci dywidend. Ograniczenia wynikały z zapisów zawartej w dniu 27 czerwca 2008 roku umowy kredytowej związanej z finansowaniem Programu 10+. Umowa kredytowa ogranicza możliwość wypłaty dywidendy przez Grupę LOTOS S.A. a jej wysokość może być uzależniona od spełnienia określonych warunków, w tym wypracowania odpowiedniej nadwyżki pieniężnej oraz osiągnięcia określonych poziomów wskaźników finansowych.

13. Rzeczowe aktywa trwałe

w tysiącach złotych	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Grunty	456.390	428.922
Budynki, budowle	3.414.803	3.497.440
Urządzenia techniczne i maszyny	4.728.815	4.244.449
Środki transportu, pozostałe	442.857	491.533
Rzeczowe aktywa trwałe w toku budowy	822.818	888.829
Rzeczowe aktywa trwałe z tytułu poszukiwań i oceny zasobów mineralnych	182.691	134.677
Razem	10.048.374	9.685.850

Zmiany stanu w rzeczowych aktywach trwałych

w tysiącach złotych	Grunty	Budynki, budowle	Urządzenia techniczne i maszyny	Środki transportu, pozostałe	Rzeczowe aktywa trwałe w toku budowy	Rzeczowe aktywa trwałe z tytułu poszukiwań i oceny zasobów mineralnych	Razem
Wartość księgową brutto 1 stycznia 2013	443.869	4.623.749	5.637.734	1.093.450	2.097.646	198.975	14.095.423
Zakup	1.234	9.020	15.286	28.892	429.481	76.475	560.388
Nabycie aktywów Heimdal	-	-	339.772	-	-	-	339.772
Z rozliczenia rzeczowych aktywów trwałych w toku budowy	29.692	125.822	196.741	59.885	(427.614)	-	(15.474)
Aport nakładów na zagospodarowanie złóż B-4, B-6 do spółki Baltic Gas Sp. z o.o. i wspólnicy sp.k. ⁽¹⁾	-	-	-	-	(2.363)	(48.287)	(50.650)
Przeklasyfikowanie do aktywów przeznaczonych do sprzedaży ⁽²⁾	(923)	(23.556)	(21.676)	(1.717)	(29.273)	-	(77.145)
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	-	27	(44.968)	(4.054)	(190.671)	(10)	(239.676)
Koszty finansowania zewnętrznego	-	-	-	-	1.842	-	1.842
Aktywa z tytułu likwidacji kopalni ropy naftowej	-	(1.404)	265.345 ⁽³⁾	-	11.995	-	275.936
Sprzedaż	(952)	(3.449)	(6.715)	(2.647)	(33)	-	(13.796)
Likwidacja	-	(5.968)	(13.043)	(186.258) ⁽⁴⁾	(37)	-	(205.306)
Dekonsolidacja (LOTOS Tank Sp. z o.o.) ⁽¹⁾	-	(3.987)	(1.944)	(8.026)	(5)	-	(13.962)
Pozostałe	14	3.196	12.587	(34.670)	(3.875)	(1.994)	(24.742)
Wartość księgową brutto 31 grudnia 2013	472.934	4.723.450	6.379.119	944.855	1.887.093	225.159	14.632.610

⁽¹⁾ Transakcje szerzej opisano w notcie 2.

⁽²⁾ W tym aktywa związane z Zakładem Materiałów Hydroizolacyjnych oraz aktywa związane ze złożem YME, patrz nota 17.

⁽³⁾ W tym kwota 265.709 tys. zł (496.004 tys. NOK) utworzonego aktywa z tytułu likwidacji kopalni ropy naftowej i gazu w związku z nabyciem aktywów Heimdal, szerzej opisano poniżej w informacji dotyczącej nabycia udziałów w norweskich koncesjach wydobywczych i poszukiwawczych – Heimdal.

⁽⁴⁾ W tym likwidacja zużytych katalizatorów w Grupie LOTOS S.A. w kwocie 180.429 tys. zł.

GRUPA KAPITAŁOWA LOTOS
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok 2013
Dodatkowe informacje i objaśnienia

	Grunty	Budynki, budowle	Urządzenia techniczne i maszyny	Środki transportu, pozostałe	Rzeczowe aktywa trwale w toku budowy	Rzeczowe aktywa trwale z tytułu poszukiwań i oceny zasobów mineralnych	Razem
w tysiącach złotych							
Skumulowane umorzenie 1 stycznia 2013	14.006	1.102.084	1.376.212	600.671	-	-	3.092.973
<i>Amortyzacja</i>	1.492	199.073	296.209	90.835	-	-	587.609
<i>Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych</i>	-	1	(20)	(2.999)	-	-	(3.018)
<i>Przeklasyfikowanie do aktywów przeznaczonych do sprzedaży⁽¹⁾</i>	(70)	(3.734)	(4.806)	(960)	-	-	(9.570)
<i>Likwidacja</i>	-	(3.546)	(11.611)	(186.371) ⁽²⁾	-	-	(201.528)
<i>Dekonsolidacja (LOTOS Tank Sp. z o.o.)⁽³⁾</i>	-	(831)	(694)	(241)	-	-	(1.766)
<i>Pozostałe</i>	71	(421)	(5.466)	(732)	-	-	(6.548)
Skumulowane umorzenie 31 grudnia 2013	15.499	1.292.626	1.649.824	500.203	-	-	3.458.152
Odpisy z tytułu utraty wartości 1 stycznia 2013	941	24.225	17.073	1.246	1.208.817	64.298	1.316.600
<i>Utworzenie</i>	952	13.866	2.058	593	1.824	26.842	46.135
<i>Przeklasyfikowanie do aktywów przeznaczonych do sprzedaży⁽¹⁾</i>	(669)	(15.221)	(13.611)	(201)	(19.855)	-	(49.557)
<i>Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych</i>	-	-	-	-	(125.779)	-	(125.779)
<i>Wykorzystanie / Rozwiązanie</i>	(179)	(6.849)	(5.040)	(91)	(732)	(48.672)	(61.563)
<i>Pozostałe</i>	-	-	-	248	-	-	248
Odpisy z tytułu utraty wartości 31 grudnia 2013	1.045	16.021	480	1.795	1.064.275	42.468	1.126.084
Wartość księgowa netto 31 grudnia 2013	456.390	3.414.803	4.728.815	442.857	822.818	182.691	10.048.374

⁽¹⁾ W tym aktywa związane z Zakładem Materiałów Hydroizolacyjnych oraz aktywa związane ze złożem YME, patrz nota 17.

⁽²⁾ W tym likwidacja zużytych katalizatorów w Grupie LOTOS S.A. w kwocie 180.429 tys. zł.

⁽³⁾ Transakcję szerzej opisano w nocie 2.

GRUPA KAPITAŁOWA LOTOS
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok 2013
Dodatkowe informacje i objaśnienia

	Grunty	Budynki, budowle	Urządzenia techniczne i maszyny	Środki transportu, pozostałe	Rzeczowe aktywa trwale w toku budowy	Rzeczowe aktywa trwale z tytułu poszukiwań i oceny zasobów mineralnych	Razem
w tysiącach złotych							
Wartość księgowa brutto 1 stycznia 2012	414.608	4.502.781	5.556.750	1.032.442	1.766.080	138.254	13.410.915
<i>Zakup</i>	-	41	3.309	67.828	591.824	65.264	728.266
<i>Z rozliczenia rzeczowych aktywów trwałych w toku budowy</i>	29.782	115.937	84.385	32.758	(280.799)	-	(17.937)
<i>Objęcie kontrolą (GK AB LOTOS Geonafta) ⁽¹⁾</i>	4	16	33.138	433	2.073	-	35.664
<i>Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych</i>	-	(146)	(8.868)	(11.392)	(36.265)	(147)	(56.818)
<i>Przeklasyfikowanie rzeczowych aktywów z tytułu poszukiwań i oceny zasobów mineralnych ⁽²⁾</i>	-	-	4.396	-	-	(4.396)	-
<i>Koszty finansowania zewnętrznego</i>	-	-	-	-	11.299	-	11.299
<i>Aktywa z tytułu likwidacji kopalń ropy naftowej</i>	-	11.823	(930)	-	56.506	-	67.399
<i>Sprzedaż</i>	(94)	(3.723)	(6.523)	(5.356)	(2.693)	-	(18.389)
<i>Likwidacja</i>	(429)	(3.134)	(3.763)	(6.738)	-	-	(14.064)
<i>Dekonsolidacja (GK AB LOTOS Geonafta) ⁽¹⁾</i>	(2)	(8)	(25.287)	(308)	(1.037)	-	(26.642)
<i>Pozostałe</i>	-	162	1.127	(16.217)	(9.342)	-	(24.270)
Wartość księgowa brutto 31 grudnia 2012	443.869	4.623.749	5.637.734	1.093.450	2.097.646	198.975	14.095.423
Skumulowane umorzenie 1 stycznia 2012	12.456	902.616	1.112.523	493.303	-	-	2.520.898
<i>Amortyzacja</i>	1.488	202.054	279.310	121.268	-	-	604.120
<i>Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych</i>	-	(7)	(1.938)	(7.697)	-	-	(9.642)
<i>Sprzedaż</i>	(25)	(1.033)	(5.866)	(3.406)	-	-	(10.330)
<i>Likwidacja</i>	-	(1.740)	(3.319)	(3.607)	-	-	(8.666)
<i>Dekonsolidacja (GK AB LOTOS Geonafta) ⁽¹⁾</i>	-	-	(6.541)	(92)	-	-	(6.633)
<i>Pozostałe</i>	87	194	2.043	902	-	-	3.226
Skumulowane umorzenie 31 grudnia 2012	14.006	1.102.084	1.376.212	600.671	-	-	3.092.973
Odpisy z tytułu utraty wartości 1 stycznia 2012	408	16.385	2.373	1.037	280.178	66.086	366.467
<i>Utworzenie</i>	940	9.157	15.234	616	943.512	364	969.823
<i>Przeklasyfikowanie do aktywów przeznaczonych do sprzedaży</i>	-	-	-	(390)	-	-	(390)
<i>Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych</i>	-	-	-	-	(12.764)	(119)	(12.883)
<i>Przeklasyfikowanie aktywów z tytułu poszukiwań i oceny zasobów mineralnych ⁽²⁾</i>	-	-	2.033	-	-	(2.033)	-
<i>Dekonsolidacja (GK AB LOTOS Geonafta) ⁽¹⁾</i>	-	-	(2.033)	-	-	-	(2.033)
<i>Wykorzystanie / Rozwiązanie</i>	(407)	(1.317)	(534)	(13)	(2.109)	-	(4.380)
<i>Pozostałe</i>	-	-	-	(4)	-	-	(4)
Odpisy z tytułu utraty wartości 31 grudnia 2012	941	24.225	17.073	1.246	1.208.817	64.298	1.316.600
Wartość księgowa netto 31 grudnia 2012	428.922	3.497.440	4.244.449	491.533	888.829	134.677	9.685.850

⁽¹⁾ Efekt objęcia kontrolą spółki UAB Manifoldas przez spółkę AB LOTOS Geonafta. Transakcję szerzej opisano w Nocie 2 Dodatkowych informacji i objaśnień do skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok 2012.

⁽²⁾ Rzeczowe aktywa z tytułu poszukiwań i oceny zasobów mineralnych dla których potwierdzono techniczną wykonalność i ekonomiczną zasadność wydobycia.

Rzeczowe aktywa trwale użytkowane na podstawie leasingu finansowego

w tysiącach złotych	31 grudnia 2013			31 grudnia 2012		
	Wartość księgową brutto	Skumulowane umorzenie	Wartość księgową netto	Wartość księgową brutto	Skumulowane umorzenie	Wartość księgową netto
Urządzenia techniczne i maszyny, środki transportu	198.737	47.379	151.358	199.202	31.316	167.886

Grupa na podstawie umów leasingu finansowego użytkuje głównie aktywa związane z taborem kolejowym.

W poniższej tabeli przedstawiono pozycje, w których ujęto amortyzację rzeczowych aktywów trwałych:

w tysiącach złotych	za rok zakończony 31 grudnia 2013	za rok zakończony 31 grudnia 2012
Koszt własny sprzedaży	496.122	503.547
Koszty sprzedaży	58.575	52.025
Koszty ogólnego zarządu	21.609	32.207
Zmiana stanu produktów oraz korekta kosztu własnego	11.303	16.341
Razem	587.609	604.120

Na dzień 31 grudnia 2013 roku wartość aktywowanych kosztów finansowania w rzeczowych aktywach trwałych w toku budowy wynosiła 43.009 tys. zł (31 grudnia 2012: 43.211 tys. zł).

W roku 2013 wartość aktywowanych kosztów finansowania w rzeczowych aktywach trwałych w toku budowy wynosiła 1.842 tys. zł (w roku 2012: 11.299 tys. zł).

Na dzień 31 grudnia 2013 roku nie ujęte w sprawozdaniu z sytuacji finansowej przyszłe zobowiązania umowne Grupy dotyczące nakładów na rzeczowe aktywa trwale wynosiły 582.966 tys. zł i dotyczyły głównie nabycia platformy wiertniczej, szerzej opisano w nocie 37 (31 grudnia 2012: 74.594 tys. zł).

Na dzień 31 grudnia 2013 roku wartość rzeczowych aktywów trwałych stanowiących zabezpieczenie zobowiązań Grupy wynosiła 7.877.463 tys. zł (31 grudnia 2012: 7.150.215 tys. zł).

Aktywa z tytułu poszukiwań i oceny zasobów mineralnych

Grupa ponosi nakłady na rzeczowe aktywa trwale związane z poszukiwaniem i oceną zasobów mineralnych. W 2013 roku nakłady w kwocie 76.475 tys. zł dotyczyły głównie aktywów związanych ze złożami B - 8, B - 28 na Morzu Bałtyckim (w roku 2012: 65.264 tys. zł). Wartość przepływów pieniężnych związanych z poniesionymi nakładami na rzeczowe aktywa trwale z tytułu poszukiwań i oceny zasobów mineralnych w roku 2013 wynosiły 74.360 tys. zł (w roku 2012: 64.296 tys. zł), natomiast wartość zobowiązań inwestycyjnych z nimi związanych na dzień 31 grudnia 2013 roku wynosiła 2.115 tys. zł (31 grudnia 2012: 968 tys. zł).

Grupa zalicza rzeczowe aktywa trwale do aktywów tytułu poszukiwania i oceny zasobów mineralnych do czasu gdy uzyska pewność technicznej wykonalności i ekonomicznej zasadności wydobywania odkrytych zasobów. Na dzień 31 grudnia 2013 roku wartość rzeczowych aktywów trwałych, dla których potwierdzono techniczną wykonalność i ekonomiczną zasadność wydobywania zasobów mineralnych wynosiła 102.678 tys. zł (31 grudnia 2012: 109.030 tys. zł), a koszty ich amortyzacji w roku 2013 6.786 tys. zł (w roku 2012: 7.300 tys. zł). Na dzień kończący okres sprawozdawczy aktywa te nie są zatem prezentowane w pozycji rzeczowych aktywów trwałych z tytułu poszukiwań i oceny zasobów mineralnych a w ramach rzeczowych aktywów trwałych wchodzących w skład infrastruktury wydobywczej, amortyzowanych metodą naturalną (odpowiednio wg poszczególnych grup majątku).

Aktywa z tytułu likwidacji i rekultywacji

Grupa w ramach rzeczowych aktywów trwałych wchodzących w skład infrastruktury wydobywczej, amortyzowanych metodą naturalną wykazuje aktywa na przyszłe koszty likwidacji kopalń ropy naftowej i gazu. Na dzień 31 grudnia 2013 roku wartość netto aktywów z tytułu likwidacji kopalń ropy naftowej i gazu wynosiła 421.667 tys. zł (31 grudnia 2012: 188.523 tys. zł) i w przeważającej części dotyczyła aktywów związanych z projektem YME oraz Heimdal w Norwegii, opisanych w dalszej części noty.

Ponadto w ramach rzeczowych aktywów trwałych Grupa wykazuje aktywo na likwidację podwodnego rurociągu eksploatowanego przez spółkę Energobaltic Sp. z o.o. Na dzień 31 grudnia 2013 roku wartość netto tego aktywa wynosiła 3.653 tys. zł (31 grudnia 2012: 4.045 tys. zł).

Odpisy z tytułu utraty wartości rzeczowych aktywów trwałych

W 2013 roku Grupa dokonała aktualizacji wartości rzeczowych aktywów trwałych. Odpisy z tytułu utraty wartości wynosiły ogółem 46.135 tys. zł (w roku 2012: 969.823 tys. zł), natomiast odwrócenie odpisów 58.728 tys. zł (w roku 2012: 1.528 tys. zł).

Segment wydobywczy

W 2013 roku spółka LOTOS Petrobaltic S.A. w związku z brakiem przemysłowego przepływu węglowodorów podjęła decyzję o dokonaniu odpisu z tytułu utraty wartości nakładów poniesionych na strukturę i odwiert na złożu B - 28 w kwocie 26.842 tys. zł. Ponadto spółka LOTOS Petrobaltic S.A. odwróciła w 2013 roku odpis z tytułu utraty wartości aktywów związanych ze złożami gazowymi B - 4, B - 6, które wniosła aportem do spółki Baltic Gas (patrz nota 2). Nakłady na poszukiwania złóż gazowych w obszarach B - 4 i B - 6 ponoszone w ubiegłych latach przez spółkę LOTOS Petrobaltic S.A. w całości były objęte odpisami z tytułu utraty wartości.

W 2012 roku Grupa przeprowadziła testy na utratę wartości projektu YME, w wyniku których dokonano ich odpisania w kwocie 935.247 tys. zł. Szczegółowa informacja na temat projektu YME została przedstawiona w dalszej części noty.

Segment produkcji i handlu

W 2013 roku spółka LOTOS Paliwa Sp. z o.o. dokonała odpisu z tytułu utraty wartości aktywów dotyczących stacji paliw w kwocie 11.912 tys. zł. Wartość odzyskiwalną aktywów trwałych sieci stacji paliw ustalono w oparciu o wartości użytkowe pojedynczych stacji stosując metodę zdyskontowanych przepływów finansowych. Wyliczenie dotyczące przyszłych przepływów pieniężnych, zostało dokonane na podstawie prognoz przepływów pieniężnych na okres 5 lat, przygotowanych w oparciu o projekcje budżetowe na rok 2014 oraz plan wpływów i wypływów środków pieniężnych w latach następnych w oparciu o strategię rozwoju do roku 2018. Wartość rezydualna dla zdyskontowanych przepływów pieniężnych została obliczona w oparciu o wzór renty wieczystej ze wzrostem. Zastosowano ekstrapolację dotyczącą przepływów pieniężnych wykraczających poza okres 5 lat przy użyciu stałej stopy wzrostu w wysokości 1,84% (w roku 2012: 1,94%) w oparciu o ilościową prognozę dynamiki wzrostu konsumpcji paliw w Polsce w latach 2009 – 2020. Średni ważony koszt kapitału WACC netto według struktury finansowania dla spółki LOTOS Paliwa Sp. z o.o. przyjęto na poziomie 7,16% (w roku 2012: 7,53%). Indywidualnie wyliczone dla każdego ośrodka wypracowującego środki pieniężne zdyskontowane przepływy zostały ubruttowione.

Obliczenie wartości użytkowej ośrodków generujących środki pieniężne jest najbardziej wrażliwe na następujące zmienne:

- marża brutto, która bazuje na średnich wartościach marż jednostkowych w okresie poprzedzającym okres budżetowy (przyjęto średni spadek marży w stosunku do roku poprzedzającego o 8%),
- stopy dyskontowe, które odzwierciedlają ryzyka typowe dla ośrodka generującego przepływy pieniężne (przyjęto medianę kwotowań 5 letnich obligacji w PLN z listopada 2013 roku),
- wolumeny bazujące na dynamice wzrostu konsumpcji paliw (założono wzrost o 5%),
- udział w rynku w okresie budżetowym (przyjęto stabilny udział w rynku),
- stopa wzrostu zastosowana do szacowania przepływów pieniężnych poza okres budżetowy, która bazuje na ilościowej prognozie dynamiki konsumpcji paliw w Polsce w latach 2013 – 2020 opartej na raportach GUS, NBP i JBC w przypadku benzyn i na konsensusie prognoz rynkowych PKB.

W przypadku oszacowania wartości użytkowej stacji paliw, Zarząd jest przekonany, że żadna racjonalnie możliwa zmiana jakiegokolwiek kluczowego założenia określonego powyżej nie spowoduje, iż wartość bilansowa znacząco przekroczy ich wartość odzyskiwalną.

W 2012 roku spółka LOTOS Asfalt Sp. z o.o. w związku z wolniejszym tempem dochodzenia do pierwotnie zakładanych wolumenów sprzedaży wyrobów gotowych i ponoszeniem straty w ww. obszarze działalności przeprowadziła test na utratę wartości aktywów związanych z Zakładem Materiałów Hydroizolacyjnych, dokonując analizy zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych planowanych do wygenerowania przez ten zakład w latach 2013 – 2017. W wyniku testu dokonano odpisania aktywów w pełnej wysokości tj. w kwocie 22.840 tys. zł. Test przeprowadzono przy założeniach przewidywanego stopniowego wzrostu wolumenów sprzedaży: o 35% w roku 2013 (w porównaniu z rokiem 2012), o 10% (w latach 2014 - 2017 rok do roku), z uwzględnieniem korekty o przewidywaną inflację na poziomie 2,44% - 2,74% (w latach 2014 - 2017) i z założeniem średnioważonego kosztu kapitału na poziomie 11,17%. W 2013 roku w związku ze sprzedażą ww. aktywów spółka LOTOS Asfalt Sp. z o.o. odwróciła odpis w kwocie 8.000 tys. zł.

Informacja dotycząca udziałów w norweskich koncesjach wydobywczych i poszukiwawczych - YME

Rzeczowe aktywa trwałe w toku budowy obejmują m.in. nakłady poniesione przez należąca do grupy kapitałowej GK LOTOS Petrobaltic S.A. spółkę LOTOS Exploration and Production Norge AS („LOTOS E&P Norge AS”) na zakup udziałów w norweskich koncesjach wydobywczych oraz nakłady na zagospodarowanie dotyczące udziałów w złożu YME w kwocie 1.588 mln zł (3.207 mln NOK).

Grupa przeprowadziła test na utratę wartości projektu YME na dzień 31 grudnia 2013 roku, którego wynik nie wykazał konieczności dokonywania aktualizacji wartości aktywów tego przedsięwzięcia.

Przeprowadzając test na utratę wartości aktywów związanych ze złożem YME na dzień 31 grudnia 2013 roku, Grupa zastosowała taką samą metodę weryfikacji wartości odzyskiwalnej nakładów jak przy dokonywaniu testu na utratę wartości na dzień 31 grudnia 2012 roku.

Test został wykonany w oparciu o szacowane wartości użytkowe, z zastosowaniem metody zdyskontowanych przepływów pieniężnych dla posiadanych przez spółkę LOTOS E&P Norge AS udziałów w zasobach węglowodorów w ramach koncesji wydobywczych obejmujących projekt YME. Dla potrzeb szacunków uwzględniono zmienność notowań cen ropy naftowej o +/-15%/ bbl (za baryłkę ropy) względem prognozowanych cen ropy Brent według stanu na dzień 31 grudnia 2013 roku, a także wahania kursu USD/NOK o +/-15%, i odchyłeń +/-15% względem wielkości zasobów złoża YME oraz średni ważony koszt

kapitału w wysokości 7,5% po uwzględnieniu opodatkowania krańcową stopą opodatkowania 78% (obowiązującą w Norwegii). Dla potrzeb testu na dzień 31 grudnia 2013 roku przyjęto scenariusz zakładający rozpoczęcie produkcji ze złoża YME w 2018 roku.

Przy powyżej określonych założeniach ustalono, że wartość aktywów związanych ze złożem YME na dzień 31 grudnia 2013 roku jest niższa od górnej granicy przedziałów wartości odzyskiwalnych i wobec tego na koniec grudnia 2013 roku nie dokonano odpisu aktualizującego testowane aktywa.

Ponadto w związku z rozważaniem możliwości wyjścia spółki LOTOS E&P Norge AS z projektu zagospodarowania tego złoża, Grupa wyliczyła wartość odzyskiwalną aktywów na podstawie szacowanej wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży związane z przeprowadzeniem transakcji. Na potrzeby określenia możliwej do uzyskania ceny sprzedaży udziałów w złożu YME skalkulowano ich wartość na podstawie potwierdzonych zasobów ropy naftowej (wg kategorii 2P – zasoby pewne i zasoby prawdopodobne) oraz ceny za jednostkę zasobów dla podobnych transakcji rynkowych, dla złóż o zbliżonym poziomie zagospodarowania i przy uwzględnieniu wartości pozycji podatkowej. Ustalona w ten sposób, możliwa do uzyskania cena sprzedaży, potwierdziła realizowalność wartości aktywów związanych ze złożem YME ujętych w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym na dzień 31 grudnia 2013 roku, co jest jednoznaczne z brakiem konieczności dokonywania dalszych odpisów.

Jak przedstawiono w nocie 35.1, w dniu 12 marca 2013 roku, operator złoża YME - spółka Talisman Energy Norge AS („Talisman”, „Operator”) i dostawca platformy MOPU (ang. Mobile Operating and Production Unit) przeznaczonej do eksploatacji złoża YME - spółka Single Buoy Moorings Inc. („SBM”) ogłosiły informację o zawarciu porozumienia w sprawie usunięcia wadliwej i ewakuowanej od połowy lipca 2012 roku platformy ze złoża YME oraz zakończenia obowiązywania wszystkich dotychczas zawartych pomiędzy stronami umów i porozumień w związku z realizacją projektu YME.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku, łączna wartość dotychczasowych odpisów aktualizujących koryguje wartość nakładów związanych z projektem YME o 1.051 mln zł (2.123 mln NOK). Wartość netto wykazywanych w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej nakładów na rzeczowe aktywa trwałe w toku budowy dotyczące YME, z uwzględnieniem odpisu aktualizującego, wynosiła na dzień 31 grudnia 2013 roku 537 mln zł (1.084 mln NOK).

Ze względu na dokonane w ubiegłych latach odpisy aktualizujące wartość poniesionych nakładów inwestycyjnych na złożo YME oraz poniesione wcześniej straty i uzyskane z tego tytułu korzyści podatkowe możliwe do rozliczenia w przyszłości, na dzień 31 grudnia 2013 roku, Grupa rozpoznała w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego w łącznej kwocie 932 mln zł (1.882 mln NOK). Biorąc pod uwagę przepisy podatkowe obowiązujące w Norwegii, które nie ograniczają czasowo realizacji uzyskanych wcześniej korzyści podatkowych możliwych do rozliczenia w przyszłości, a także fakt nabycia w dniu 30 grudnia 2013 roku udziałów w aktywach Heimdal (opisanych w dalszej części noty), w tym udziałów w złożach produkcyjnych, Grupa uważa, iż rozpoznane na dzień 31 grudnia 2013 roku aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego jest w pełni realizowalne w wartości wykazanej w niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

W związku z dużą zmiennością rynku, w szczególności cen ropy naftowej, istnieje możliwość wystąpienia racjonalnie uzasadnionych zmian przyjętych założeń, a zmiany te mogą spowodować w przyszłości konieczność zmniejszenia wartości bilansowej aktywów związanych z projektem YME w wyniku przekroczenia ich wartości odzyskiwalnej. Z uwagi na powyższe, Grupa wskazuje na szereg niepewności, co do wysokości realizacji aktywów ujętych w związku ze złożem YME dotyczących między innymi:

- wahań rynkowych cen ropy naftowej,
- przyjętego przez konsorcjum wariantu nowego planu zagospodarowania złoża YME (tzw. „PDO”, ang. Plans for Development and Operation),
- szacowanej wielkości oraz rynkowej wartości wydobywalnych zasobów węglowodorów ze złoża YME uzależnionych od projektu zagospodarowania złoża,
- szacowanej wartości godziwej aktywów podatkowych uwzględnionych w teście na utratę wartości projektu YME,
- wartości zobowiązań rekultywacyjnych, w tym przejmowanych wraz z elementami podwodnej infrastruktury SBM w ramach porozumienia ogłoszonego 12 marca 2013 roku pomiędzy Operatorem projektu YME a SBM (patrz nota 35.1),
- ewentualnego terminu rozpoczęcia wydobycia ze złoża YME,
- terminu oraz kosztu usunięcia platformy MOPU ze złoża YME,
- zmienności kursów walut NOK/USD,
- stóp dyskontowych.

Informacja dotycząca nabycia udziałów w norweskich koncesjach wydobywczych i poszukiwawczych - Heimdal

18 października 2013 roku spółka należąca do grupy kapitałowej GK LOTOS Petrobaltic S.A. - LOTOS Exploration and Production Norge AS („LOTOS E&P Norge AS”) zawarła umowę z Centrica Resources (Norge) AS/Centrica Norway Limited („Centrica”, „Sprzedający”), podmiotami zależnymi brytyjskiej spółki Centrica Plc., w sprawie nabycia pakietu aktywów Heimdal na Norweskim Szelfie Kontynentalnym. W dniu 18 grudnia 2013 roku spółka LOTOS E&P Norge AS otrzymała zgodę organów administracyjnych w Norwegii na finalizację transakcji a 30 grudnia 2013 roku dostarczyła do Sprzedającego poświadczenie zapłaty oraz ustanowienia zabezpieczenia finansowego w postaci akredytywy stand-by w obrocie zagranicznym na poczet przyszłych zobowiązań likwidacyjnych infrastruktury wydobywczej.

W dniu 30 grudnia 2013 roku („dzień nabycia”) spełnione zostały wszelkie warunki zawieszające wykonanie ww. umowy i nastąpiło przeniesienie na LOTOS E&P Norge AS wszelkich istotnych korzyści i rodzajów ryzyka związanych z prawem własności do nabytych aktywów Heimdal. Transakcja została ujęta w niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym jako nabycie aktywów, zgodnie z regulacjami standardu MSR 31 „Wspólne przedsięwzięcia”.

Pakiet aktywów Heimdal obejmuje udziały w 14 licencjach na następujących złożach w centralnej części Morza Północnego:

Złoża	Status	Licencje	Udziały
Heimdal	infrastruktura przesyłowa (HUB), poszukiwanie	PL036BS	5%
Vale	wydobycie, poszukiwanie	PL036, PL249	25,75%
Skirne/Byggve	wydobycie	PL102	30%
Atla	wydobycie	PL102C	20%
Trell	poszukiwanie	PL102D	20%
Trell	poszukiwanie	PL102E	30%
Trell Carve-out Area	poszukiwanie	PL102F, PL102G	10%
Frigg Gamma Delta	odkryte	PL442	10%
Fulla	odkryte	PL362	50%
Fulla	odkryte	PL035B	50%
Rind	odkryte	PL026, PL026B	7,87%

W ramach licencji na gazowym złożu Heimdal, położonym 212 kilometrów na północny zachód od Stavanger, nie prowadzi się już produkcji, ale zlokalizowana na nim platforma nadal jest centrum przetwarzania i dystrybucji gazu ziemnego z Norweskiego Szelfu Kontynentalnego. Obecnie, ze względu na centralne położenie tego złoża, jego infrastruktura wykorzystywana jest do przetwarzania gazu z innych sąsiadujących złóż: Atla, Skirne, Vale oraz Huldra. Jednocześnie jest to punkt przesyłowy gazu sprzedażowego z systemu Oseberg Gas Transport. Możliwość przetwarzania oraz przesyłu gazu przez tzw. hub Heimdal stanowi około 15-20% eksportu gazu z Norwegii, co oznacza iż Heimdal jest jednym z kluczowych strategicznych punktów eksportu gazu z Norwegii do Europy Centralnej oraz do Wielkiej Brytanii. Operatorem koncesji Heimdal jest Statoil Petroleum AS, a pozostałymi udziałowcami są Total E&P Norge AS, Petoro AS oraz Centrica Norge. Wydobycie ze złóż produkcyjnych Atla, Skirne oraz Vale dla udziału LOTOS E&P Norge AS to około 5 tys. boe/dzień (baryłek ekwiwalentu ropy dziennie) i około 250 tys. toe rocznie (ton ekwiwalentu ropy rocznie).

Ze złóż Skirne/Byggve, Atla oraz Vale prowadzone jest wydobycie gazu ziemnego i kondensatu. Frigg Gamma Delta, Fulla oraz Rind stanowią nowo odkryte złoża, których zagospodarowanie możliwe jest do roku 2020 lub w okresie późniejszym. Ponadto Grupa uzyskała również dostęp do 6 koncesji poszukiwawczych. Na złożu Fulla dla koncesji PL362 oraz PL035 B spółka LOTOS E&P Norge AS ma status operatora, natomiast w ramach pozostałych koncesji występuje w roli partnera.

Rezerwy wydobywalne produkcyjnych złóż gazu (70%) i kondensatu (30%) przypadające na przejęte przez Grupę udziały w kategorii zasobów pewnych i prawdopodobnych (2P) kształtują się na poziomie 9 mln boe. Rezerwy odkrytych obiektów przed zagospodarowaniem określone w kategorii rezerw warunkowych (2C) wynoszą dla udziału LOTOS E&P Norge AS 31 mln boe.

Cena umowna udziałów w ww. 14 koncesjach w ramach transakcji Heimdal została określona przez strony na poziomie 175,8 mln USD, na dzień 1 stycznia 2013 roku, który umownie określa się jako tzw. efektywną, ekonomiczną datę transakcji, co jest zgodne z brzmieniem obowiązujących w Norwegii przepisów prawa podatkowego. Zakup i sprzedaż udziałów we wspólnych przedsięwzięciach na Norweskim Szelfie Kontynentalnym wymaga zatwierdzenia transakcji przez norweskie Ministerstwo Finansów w zakresie konsekwencji podatkowych. Wymóg taki nakładają ustawy o opodatkowaniu ropy naftowej, które dla stron umowy skutkują między innymi tym, że za tzw. efektywną datę transakcji dla celów podatkowych uznaje się dzień 1 stycznia oraz, że poza uzgodnioną ceną zakupu zapłata obejmuje odpowiedni udział w kapitale obrotowym oraz kwotę rozliczeń między dotychczasowymi partnerami wspólnego przedsięwzięcia, którego udziały są zbywane. Okres pomiędzy 1 stycznia (efektywną datą ekonomiczną transakcji) a datą faktycznego rozliczenia transakcji określa się mianem okresu przejściowego. Po sfinalizowaniu transakcji kupujący płaci uzgodnioną cenę nabycia i odbywa się także tzw. rozliczenie pro & contra, w ramach którego strony umowy rozliczają między sobą kapitał obrotowy, kwoty rozrachunków z tytułu rozliczeń z partnerami wspólnego przedsięwzięcia na dzień 1 stycznia oraz odpowiedni udział w pieniężnych przepływach netto z tytułu licencji dokonanych w okresie przejściowym.

Zakup aktywów Heimdal sfinansowano z kredytu bankowego a pozostałą część ceny umownej 175,8 mln USD rozliczono w ramach opisanego wyżej mechanizmu pro & contra, tj. z przejętych przez LOTOS E&P Norge AS przepływów pieniężnych wygenerowanych między efektywną datą umowną zakupu (1 stycznia 2013 roku), a rzeczywistą datą finalizacji transakcji (datą nabycia, tj. 30 grudnia 2013 roku) w kwocie 72,16 mln USD.

W związku z wysokim poziomem aktywa z tytułu podatku odroczonego w księgach LOTOS E&P Norge AS, w roku 2013 nie wystąpi konieczność zapłaty podatku dochodowego od ww. przepływów pieniężnych, natomiast Sprzedający odzyska 278,9 mln NOK nadpłaty podatku dochodowego, po zrealizowanej cesji na LOTOS E&P Norge AS przepływów pieniężnych 72,16 mln USD, zaliczonych na poczet zapłaty ceny sprzedaży 175,8 mln USD. Rozliczenie to wynika ze specyfiki systemu podatkowego Norwegii i pozostaje bez wpływu na wynik finansowy Grupy.

Zaprezentowana w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym łączna wartość nabytych aktywów Heimdal wynosi 710,2 mln zł (1.433,8 mln NOK). Efekt rozliczenia transakcji nabycia pakietu aktywów Heimdal w niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym zaprezentowano w tabeli poniżej:

Pozycja sprawozdawcza	w mln NOK	w mln PLN
I. Rzeczowe aktywa trwałe	634,2	314,1
II. Aktywa niematerialne	303,6	150,4
Wartość nabytych aktywów Heimdal po uwzględnieniu rozliczenia pro & contra z uwzględnieniem aktywowanych kosztów transakcji i szacunkowych przyszłych płatności warunkowych (I + II)	937,8	464,5
III. Aktywo na likwidację	496,0	245,7
Razem (I + II + III)	1.433,8	710,2
<i>Rozliczenie ceny nabycia (A + B):</i>		
A. Zapłacona cena po uwzględnieniu rozliczenia pro & contra (175,8 mln USD - 72,16 mln USD)	910,5	450,9
B. Wynikająca z pro & contra kwota podatku dotycząca przepływów pieniężnych wygenerowanych w okresie przejściowym (kwota zapłacona przez Centrica do urzędu podatkowego w Norwegii, rozliczona z aktywem z tytułu podatku odroczonego LOTOS E&P Norge AS)	631,6	312,8
B. Wynikająca z pro & contra kwota podatku dotycząca przepływów pieniężnych wygenerowanych w okresie przejściowym (kwota zapłacona przez Centrica do urzędu podatkowego w Norwegii, rozliczona z aktywem z tytułu podatku odroczonego LOTOS E&P Norge AS)	278,9	138,1
<i>Aktywowane koszty związane z transakcją (C + D):</i>		
C. Kwota warunkowych przyszłych płatności wg umowy	27,3	13,6
D. Aktywowane koszty transakcyjne	10,2	5,1
E. Rezerwa na likwidację	17,1	8,5
Razem (A+B+C+D+E)	1.433,8	710,2

Nabyte rzeczowe aktywa trwałe obejmują urządzenia infrastruktury wydobywczej (urządzenia techniczne i maszyny), pozostałe nabyte aktywa zaliczono do aktywów niematerialnych z tytułu poszukiwań i oceny zasobów mineralnych.

W ramach rzeczowych aktywów trwałych Grupa ujmuje aktywo na przyszłe koszty likwidacji morskiej kopalni ropy naftowej w kwocie 245.671 tys. zł (496.004 tys. NOK). Wartość tego aktywa zależy od aktualizacji szacunku rezerwy utworzonej z tego samego tytułu.

Kwota ujętej przez Grupę rezerwy rekultywacyjnej stanowi najlepszy możliwy szacunek przyszłych kosztów związanych z rekultywacją terenu i została ujęta w sprawozdaniu finansowym zgodnie z wymogami MSR 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe” oraz realizacją obowiązku wynikającego z międzynarodowych wymogów dotyczących rekultywacji terenu. Szacowany okres rekultywacji w przypadku złóż objętych transakcją będzie miał miejsce w latach 2014-2035, w związku z czym kwota przyszłych kosztów została ustalona przez Grupę przy zastosowaniu 4,5% stopy dyskonta i 2% stopy inflacji. Informacje na temat rezerw na kopalnie ropy naftowej i gazu na Morzu Północnym zaprezentowano w nocie 30.1.

Na potrzeby sfinansowania akwizycji aktywów Heimdal, spółka LOTOS E&P Norge AS w dniu 11 grudnia 2013 roku podpisała umowę kredytu inwestycyjnego na łączną kwotę 110 mln USD. Całkowita kwota wykorzystania kredytu to 105 mln USD i uwzględnia płatności odsetek tytułem odroczonego rozliczenia z Centrica. Ostateczny termin całkowitej spłaty kredytu przypada na 31 grudnia 2016 roku.

Dostarczona Sprzedającemu gwarancja bankowa w formie akredytywy stand-by stanowi zabezpieczenie zobowiązań LOTOS E&P Norge AS wynikających z obowiązku likwidacji działalności na wyeksploatowanych nabytych kopalniach morskich ropy naftowej i gazu. Umowa udzielenia gwarancji bankowej została podpisana z PKO BP S.A. 11 grudnia 2013 roku i opiewa na kwotę 25 mln USD.

Informacja dotycząca perspektyw zagospodarowania złóż gazowych B - 4 i B - 6

Nakłady na poszukiwania złóż gazowych na Morzu Bałtyckim w obszarach B - 4 i B - 6 ponoszone przez Grupę w ubiegłych latach, wykazane na dzień 31 grudnia 2012 roku w pozycji *Rzeczowe aktywa trwałe w toku budowy* w kwocie 593 tys. zł oraz w pozycji *Aktywa z tytułu poszukiwań i oceny zasobów mineralnych* w kwocie 48.672 tys. zł były na dzień 31 grudnia 2012 roku objęte w całości odpisami z tytułu utraty wartości. W 2013 roku, w związku z kontynuacją projektu zagospodarowania złóż B - 4 i B - 6 w ramach umowy inwestycyjnej zawartej przez spółkę LOTOS Petrobaltic S.A. ze spółką CalEnergy Resources Poland Sp. z o.o., Grupa dokonała odwrócenia odpisu aktualizującego wartość tych nakładów w kwocie 48.273 tys. zł i wniesienia ich aportem do powołanej w tym celu spółki Baltic Gas spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i wspólnicy sp. k.

na pokrycie objętych w tym podmiocie udziałów (patrz nota 2). Zgodnie z programem prac przygotowawczych, pozyskanie danych sejsmicznych i wybór wstępnej koncepcji zagospodarowania zaplanowano na lata 2013 i 2014. Po zakończeniu tego etapu, partnerzy będą mogli podjąć ostateczną decyzję inwestycyjną odnośnie zagospodarowania tych złóż.

14. Wartość firmy

Wartość firmy alokowana jest do ośrodków wypracowujących środki pieniężne, co przedstawia poniższa tabela:

w tysiącach złotych	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Wartość firmy powstała przy nabyciu zorganizowanej części przedsiębiorstwa przez spółkę LOTOS Paliwa Sp. z o.o.:		
- LOTOS Gaz S.A. (hurtowa sprzedaż paliw)	10.009	10.009
- sieci stacji paliw ESSO	31.759	31.759
- sieci stacji paliw Sloznaft Polska	1.932	1.932
Razem	43.700	43.700
Wartość firmy powstała w wyniku nabycia jednostek:		
- LOTOS Partner Sp. z o.o.	1.862	1.862
- Energobaltic Sp. z o.o.	1.126	1.126
Razem	2.988	2.988
Razem wartość firmy	46.688	46.688

Na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz na dzień 31 grudnia 2012 roku Grupa przeprowadziła testy na utratę wartości ośrodków wypracowujących środki pieniężne, do których alokowana była wartość firmy i testy te nie wykazały konieczności dokonywania odpisów.

Grupa określa możliwą do odzyskania wartość ośrodków wypracowujących środki pieniężne na podstawie wartości użytkowej, obliczonej przy wykorzystaniu prognozowanych przepływów pieniężnych na okres 5 lat. Wartość rezydualna dla zdyskontowanych przepływów pieniężnych została obliczona w oparciu o wzór renty wieczystej ze wzrostem. Zastosowana została ekstrapolacja przepływów pieniężnych wykraczających poza okres 5 lat przy użyciu stałej stopy wzrostu w wysokości 1,84% (w roku 2012: 1,94%), w oparciu o ilościową prognozę dynamiki wzrostu konsumpcji paliw w Polsce w latach 2009 - 2020. Stopa dyskontowa przyjęta do kalkulacji odzwierciedla średni ważony koszt kapitału WACC (z ang. Weighted Average Cost of Capital) netto na poziomie 7,16% (w roku 2012: 7,53%). Indywidualnie wyliczone dla każdego ośrodka wypracowującego środki pieniężne zdyskontowane przepływy pieniężne zostały ubruttowione.

Najbardziej istotnymi czynnikami wpływającymi na szacunek wartości użytkowej ośrodków wypracowujących środki pieniężne były: marża brutto, stopa dyskonta, prognoza wolumenów, założenia dotyczące udziału w rynku w okresie budżetowym oraz szacowana stopa wzrostu po okresie prognozy.

W przekonaniu Grupy żadna racjonalna zmiana kluczowych parametrów określonych powyżej nie spowoduje utraty wartości firmy.

15. Pozostałe aktywa niematerialne

w tysiącach złotych	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012 (dane przekształcone)
Licencje, patenty, pozostałe koncesje, znaki towarowe	93.607	91.286
Koncesje poszukiwawczo - wydobywcze ⁽¹⁾	357.559	431.073
Aktywa niematerialne z tytułu poszukiwań i oceny zasobów mineralnych ⁽²⁾	198.439	15.356
Pozostałe	36.617 ⁽³⁾	10.944
Razem	686.222	548.659

⁽¹⁾ Koncesje poszukiwawczo-wydobywcze GK AB LOTOS Geonafta związane ze złożami ropy naftowej na terenie Republiki Litwy.

⁽²⁾ W tym norweskie koncesje poszukiwawcze LOTOS E&P Norge AS na Morzu Północnym - 180.401 tys. zł (31 grudnia 2012: 13.896 tys. zł).

⁽³⁾ W tym zakupione przez Grupę LOTOS S.A. uprawnienia do emisji dwutlenku węgla (CO₂) - 23.911 tys. zł.

Aktywa z tytułu poszukiwań i oceny zasobów mineralnych

Grupa ponosi nakłady na aktywa niematerialne w związku z poszukiwaniem i oceną zasobów mineralnych. W 2013 roku poniesione nakłady w kwocie 204.518 tys. zł dotyczyły głównie nabycia aktywów związanych ze złożem YME oraz złożami Heimdal (szerzej opisano w nocie 13). Wartość przepływów pieniężnych związanych z poniesionymi nakładami na aktywa niematerialne z tytułu poszukiwań i oceny zasobów mineralnych w roku 2013 wynosiła 181.632 tys. zł (w roku 2012: 73.714 tys. zł), natomiast wartość zobowiązań inwestycyjnych związanych z tymi nakładami na dzień 31 grudnia 2013 roku wynosiła 21.233 tys. zł.

Grupa klasyfikuje aktywa niematerialne z tytułu poszukiwania i oceny zasobów mineralnych do czasu gdy uzyska pewność technicznej wykonalności i ekonomicznej zasadności wydobywania tych zasobów. Na dzień 31 grudnia 2013 roku wartość aktywów niematerialnych, dla których potwierdzono techniczną wykonalność i ekonomiczną zasadność wydobywania zasobów mineralnych wynosiła 362.438 tys. zł (31 grudnia 2012: 434.949 tys. zł), a koszty ich amortyzacji w roku 2013 wynosiły 55.126 tys. zł (w roku 2012: 49.744 tys. zł). Aktywa te ujmowane są w pozycjach: *Koncesje poszukiwawczo – wydobywcze* oraz *Pozostałe*.

Odpisy z tytułu utraty aktywów niematerialnych

Segment wydobywczy

W 2013 roku Grupa dokonała odpisów z tytułu utraty wartości aktywów niematerialnych w kwocie 31.164 tys. zł (w roku 2012: 88.985 tys. zł). Odpisy dotyczyły norweskich koncesji poszukiwawczych oraz litewskich koncesji poszukiwawczo-wydobywczych, o których szerzej mowa poniżej.

W związku z brakiem pozytywnych rezultatów wierceń w ramach norweskich koncesji poszukiwawczych PL 498 oraz PL 497 Grupa dokonała odpisu z tytułu utraty wartości skapitalizowanych kosztów badań wykonanych w ramach norweskich koncesji poszukiwawczych w kwocie 4.744 tys. zł (8.856 tys. NOK). W roku 2012 wartość odpisu z tytułu utraty wartości tych koncesji wynosiła 74.481 tys. zł (133.145 tys. NOK).

Na dzień 31 grudnia 2013 roku przeprowadzono testy na utratę wartości poszczególnych licencji produkcyjnych związanych z koncesjami litewskimi w spółkach GK AB LOTOS Geonafta: AB LOTOS Geonafta (złoża Girkaliai, Kretinga, Nausodis), UAB Genciu Nafta (złoże Genciu). Grupa ustaliła wartość odzyskiwalną testowanych aktywów na poziomie ich wartości użytkowej oszacowanej metodą zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych.

W przypadku aktywów związanych ze spółką UAB Manifoldas (złoża Kłajpeda, Troba) nie przeprowadzono testów na utratę wartości, ponieważ kluczowe założenia przyjęte do alokacji ceny nabycia związanej z przejęciem przez AB LOTOS Geonafta pakietu kontrolnego spółki UAB Manifoldas nie uległy istotnym zmianom w stosunku do szacunków wykonanych w związku z ostatecznym rozliczeniem transakcji nabycia kontroli (patrz nota 6).

Główne założenia przyjęte do ustalenia wartości odzyskiwanej testowanych aktywów niematerialnych na Litwie na dzień 31 grudnia 2013 roku były następujące:

- okres prognozy przepływów pieniężnych odpowiada okresowi planowanej eksploatacji,
- stopa dyskonta odpowiada średnioważonemu kosztowi kapitału i skalkulowana została na poziomie 11%,
- wolumeny produkcji zgodne z niezależnym raportem złożowym przygotowanym przez Miller & Lents z uwzględnieniem aktualnej informacji geologicznej,
- poziom nakładów inwestycyjnych odpowiada prognozowanej wielkości produkcji.

Na potrzeby szacunków przyjęto następujące założenia cen ropy naftowej w USD/bbl (za baryłkę ropy):

- na lata 2014 – 2016 na poziomie zgodnym z założeniami cenowymi przyjętymi na potrzeby sporządzenia budżetów spółek Grupy Kapitałowej LOTOS z uwzględnieniem średniorocznych notowań z lat 2011 - 2013,
- od roku 2017 ceny ropy naftowej są zbieżne z założeniami przyjętymi na potrzeby akwizycji przez LOTOS E&P Norge AS udziałów w aktywach Heimdal (transakcje nabycia aktywów pakietu Heimdal opisano w nocie 13).

W związku z dużą zmiennością rynku, w szczególności cen ropy naftowej istnieje możliwość wystąpienia racjonalnie uzasadnionych zmian przyjętych założeń i zmiany te mogą spowodować konieczność aktualizacji wartości bilansowej aktywów GK AB LOTOS Geonafta. W celu określenia wpływu kluczowych czynników na wyniki testów przeprowadzono analizę wrażliwości przy następujących założeniach: cena ropy naftowej -15% to +15%, wolumen produkcji -15% to 15%, kurs USD/LTL -15% to +15%. Na dzień 31 grudnia 2013 w wyniku przeprowadzonych testów na utratę wartości dokonano odpisu aktualizującego aktywa w wysokości 26.420 tys. zł (21.663 tys. LTL), związane ze złożem Girkaliai w wysokości 7.943 tys. zł (6.513 tys. LTL) oraz złożami spółki UAB Minijos Nafta w wysokości 18.477 tys. zł (15.150 tys. LTL).

Na dzień 31 grudnia 2012 aktualizacja wartości aktywów niematerialnych związanych z koncesjami litewskimi wynikała przede wszystkim z ujawnienia nowej informacji geologicznej skutkującej obniżeniem szacunku wielkości zasobów złóż. W wyniku przeprowadzonych testów na utratę wartości, które przeprowadzono odrębnie dla każdego aktywa generującego samodzielnie środki pieniężne, tj. dla złóż Girkaliai, Kretinga i Nausodis dokonano odpisu aktualizującego aktywa związane ze złożem Kretinga w wysokości 14.504 tys. zł (12.000 tys. LTL).

Do kalkulacji przyszłych przepływów pieniężnych dla testów wykonanych na dzień 31 grudnia 2012 roku zastosowano profile produkcyjne według aktualnych raportów złożowych sporządzonych przez niezależnego doradcę branżowego (podstawą generowania środków pieniężnych przez ww. testowane aktywa jest wydobycie ropy naftowej a profile produkcyjne warunkują okres szczegółowej prognozy przepływów pieniężnych dla każdego ze złóż). Analizowane przepływy pieniężne w okresach

produkcyjnych uwzględniały przychody ze sprzedaży ropy naftowej, koszty operacyjne oraz nakłady inwestycyjne niezbędne do prowadzenia działalności wydobywczej złóż, a uzyskane wartości przepływów pieniężnych zostały zdyskontowane w celu wyrażenia przyszłych płatności w wartości bieżącej. Do dyskontowania zastosowano średni ważony koszt kapitału po opodatkowaniu, którego wartość oszacowano na poziomie 11%. Ponieważ efekty finansowe eksploatacji danego złoża ropy naftowej wykazują dużą wrażliwość na zmiany cen sprzedaży ropy naftowej a poziom tych cen podlega częstym fluktuacjom rynkowym, w celu uniknięcia sytuacji, w której rewaluacja składników aktywów odbywa się po ich każdorazowej zmianie, Grupa zastosowała podejście przedziałowe w testowaniu wartości posiadanych złóż uwzględniając zmienność następujących parametrów: cena ropy +/- 15%, wolumeny produkcyjne +/- 15%, kurs USD/LTL +/- 15%. Przeprowadzone testy wykazały, iż wartość księgowa złóż Girkaliai i Nausodis mieściła się na dzień 31 grudnia 2012 roku w zakresach określonych testem przedziałów. W przypadku złoża Kretinga wartość bilansowa testowanych aktywów była wyższa niż wartości wyceny przedziałowej tego złoża, co skutkowało dokonaniem ww. odpisu aktualizującego jego wartość.

W poniższej tabeli przedstawiono pozycje, w których ujęto amortyzację pozostałych aktywów niematerialnych:

w tysiącach złotych	za rok zakończony 31 grudnia 2013	za rok zakończony 31 grudnia 2012 (dane przekształcone)
Koszt własny sprzedaży	56.679	51.267
Koszty sprzedaży	472	1.380
Koszty ogólnego zarządu	11.197	9.590
Zmiana stanu produktów oraz korekta kosztu własnego	108	108
Razem	68.456	62.345

Na dzień 31 grudnia 2013 roku wartość pozostałych aktywów niematerialnych stanowiących zabezpieczenie zobowiązań Grupy wynosiła 150.364 tys. zł. Zabezpieczenie ustanowione było na nabytych aktywach Heimdal (szerzej opisano w nocie 13). Na dzień 31 grudnia 2012 roku na aktywach niematerialnych nie ustanowiono zabezpieczeń.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku nie ujęte w sprawozdaniu z sytuacji finansowej przyszłe zobowiązania umowne Grupy dotyczące nakładów na aktywa niematerialne wyniosły 9.263 tys. zł (31 grudnia 2012: 8.039 tys. zł).

Zmiany stanu pozostałych aktywów niematerialnych

w tysiącach złotych	Nota	Licencje, patenty, pozostałe koncesje, znaki towarowe	Koncesje poszukiwawczo - wydobywcze	Aktywa niematerialne z tytułu poszukiwań i oceny zasobów mineralnych	Pozostałe	Razem
Wartość księgowa brutto						
1 stycznia 2013						
(dane przekształcone)						
<i>Zakup</i>		-	-	41.890	25.573 ⁽¹⁾	67.463
<i>Nabycia aktywów Heimdal</i>	13	-	-	162.628	-	162.628
<i>Z rozliczenia rzeczowych aktywów trwałych w toku budowy</i>		12.562	-	-	2.912	15.474
<i>Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych</i>		-	7.612	(30.788)	(473)	(23.649)
<i>Aport nakładów na zagospodarowanie złóż B-4, B-6 do spółki Baltic Gas Sp. z o.o. i wspólnicy sp. k. ⁽²⁾</i>		-	-	(1.430)	(327)	(1.757)
<i>Likwidacja</i>		(179)	-	-	(14)	(193)
<i>Pozostałe</i>		(265)	-	-	308	43
Wartość księgowa brutto						
31 grudnia 2013						
Skumulowane umorzenie						
1 stycznia 2013						
(dane przekształcone)						
<i>Amortyzacja</i>		10.249	54.548	1.411	2.248	68.456
<i>Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych</i>		-	354	-	(293)	61
<i>Aport nakładów na zagospodarowanie złóż B-4, B-6 do spółki Baltic Gas Sp. z o.o. i wspólnicy sp. k. ⁽²⁾</i>		-	-	(1.317)	(87)	(1.404)
<i>Likwidacja</i>		(172)	-	-	(10)	(182)
<i>Pozostałe</i>		(252)	-	-	420	168
Skumulowane umorzenie						
31 grudnia 2013						
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości						
1 stycznia 2013						
<i>Utworzenie</i>		-	26.420	4.744	-	31.164
<i>Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych</i>		-	(196)	(15.079)	-	(15.275)
<i>Wykorzystanie / Rozwiązanie</i>		-	-	(542)	-	(542)
<i>Pozostałe</i>		(28)	-	-	28	-
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości						
31 grudnia 2013						
Wartość księgowa netto						
31 grudnia 2013						
		93.607	357.559	198.439	36.617	686.222

⁽¹⁾ W tym zakupione przez Grupę LOTOS S.A. uprawnienia do emisji dwutlenku węgla (CO₂) w kwocie 23.430 tys. zł.

⁽²⁾ Transakcje szerzej opisano w nocie 2.

GRUPA KAPITAŁOWA LOTOS
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok 2013
Dodatkowe informacje i objaśnienia

w tysiącach złotych	Licencje, patenty, pozostałe koncesje, znaki towarowe	Koncesje poszukiwawczo - wydobywcze	Aktywa niematerialne z tytułu poszukiwań i oceny zasobów mineralnych	Pozostałe	Razem
Wartość księgowa brutto 1 stycznia 2012	150.007	403.716	87.880	29.834	671.437
<i>Zakup</i>	180	-	73.714	805	74.699
<i>Z rozliczenia rzeczowych aktywów trwałych w toku budowy</i>	15.518	-	-	2.419	17.937
<i>Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych</i>	-	(33.245)	(2.289)	(80)	(35.614)
<i>Objęcie kontrolą (GK AB LOTOS Geonafta) ⁽¹⁾</i>	-	184.625	-	-	184.625
<i>Likwidacja</i>	(584)	-	-	(270)	(854)
<i>Dekonsolidacja (GK AB LOTOS Geonafta) ⁽¹⁾</i>	-	(28.042)	-	-	(28.042)
<i>Pozostałe</i>	(1.495)	-	-	270	(1.225)
Wartość księgowa brutto 31 grudnia 2012 (dane przekształcone)	163.626	527.054	159.305	32.978	882.963
Skumulowane umorzenie 1 stycznia 2012	63.340	41.741	6.156	20.280	131.517
<i>Amortyzacja</i>	10.309	49.017	965	2.054	62.345
<i>Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych</i>	-	(4.007)	-	(56)	(4.063)
<i>Likwidacja</i>	(584)	-	-	(270)	(854)
<i>Dekonsolidacja (GK AB LOTOS Geonafta) ⁽¹⁾</i>	-	(4.978)	-	-	(4.978)
<i>Pozostałe</i>	(728)	-	-	-	(728)
Skumulowane umorzenie 31 grudnia 2012 (dane przekształcone)	72.337	81.773	7.121	22.008	183.239
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 1 stycznia 2012	3	-	64.311	26	64.340
<i>Utworzenie</i>	-	14.504	74.481	-	88.985
<i>Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych</i>	-	(296)	(1.964)	-	(2.260)
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 31 grudnia 2012	3	14.208	136.828	26	151.065
Wartość księgowa netto 31 grudnia 2012 (dane przekształcone)	91.286	431.073	15.356	10.944	548.659

⁽¹⁾ Efekt objęcia kontrolą spółki UAB Manifoldas przez spółkę AB LOTOS Geonafta. Transakcję szerzej opisano w Nocie 2 Dodatkowych informacji i objaśnień do skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok 2012.

16. Jednostki wyceniane metodą praw własności

	Procentowy udział Grupy we własności jednostek
	31 grudnia 2013
LOTOS - Air BP Polska Sp. z o.o.	50,00%
GK LOTOS Petrobaltic S.A.	
Baltic Gas Sp. z o.o.	49,99%
Baltic Gas spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i wspólnicy sp.k.	81,68%

Struktura udziałów w podmiotach wycenianych metodą praw własności oraz jej zmiany w okresie sprawozdawczym opisano w nocie 2.

Zmiana stanu udziałów w jednostkach wycenianych metodą praw własności

w tysiącach złotych	LOTOS – Air BP Polska Sp. z o.o.	Baltic Gas Sp. z o.o.	Baltic Gas Sp. z o.o. i wspólnicy sp.k.
1 stycznia 2013	-	5	5
Wniesione wkłady	-	-	52.296
Cena nabycia	14.907	-	-
Podwyższenie kapitału	-	20	-
Sprzedaż udziałów	-	(3)	-
Udział w stracie netto	(488)	(15)	(505)
31 grudnia 2013	14.419	7	51.796

Skrócone informacje dotyczące jednostek wycenianych metodą praw własności

w tysiącach złotych	LOTOS – Air BP Polska Sp. z o.o.	Baltic Gas Sp. z o.o.	Baltic Gas Sp. z o.o. i wspólnicy sp.k.
	31 grudnia 2013		
Aktywa razem	39.226	16	70.782
Zobowiązania razem	23.861	2	7.975
Aktywa netto	15.365	14	62.807

w tysiącach złotych	LOTOS – Air BP Polska Sp. z o.o.	Baltic Gas Sp. z o.o.	Baltic Gas Sp. z o.o. i wspólnicy sp.k.
	za rok zakończony 31 grudnia 2013		
Przychody ze sprzedaży	19.478	-	-
Strata netto	(976)	(28)	(1.009)

17. Aktywa przeznaczone do sprzedaży

w tysiącach złotych	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Segment wydobywczy	794	1.658
Segment produkcji i handlu	-	770
Razem	794	2.428

W 2013 roku Grupa posiadała aktywa przeznaczone do sprzedaży:

- W dniu 1 lipca 2013 roku spółka LOTOS Asfalt Sp. z o.o. (segment produkcji i handlu) sprzedała aktywa związane z Zakładem Materiałów Hydroizolacyjnych w Jaśle za kwotę 8.000 tys. zł. Wpływy pieniężne z tytułu sprzedaży tych aktywów w kwocie 3.050 tys. zł zostały zaprezentowane w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych w pozycji *Sprzedaż zorganizowanej części przedsiębiorstwa*. Na dzień 31 grudnia 2013 roku pozostała część nieuregulowanej należności została wykazana w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji *Krótkoterminowe należności inwestycyjne* w ramach pozostałych aktywów.
- W dniu 15 października 2013 roku podpisana została ze spółką "Wenergy LTD PTE" z Singapuru umowa na sprzedaż urządzenia wiertniczego (WOU) z platformy na złożu YME. Całkowita cena sprzedaży urządzenia wynosiła 15,5 mln USD z czego należność dla LOTOS Exploration and Production Norge AS (segment wydobywczy) stanowiła 3,1 mln USD (20% zgodnie z udziałem w konsorcjum). Wpływy pieniężne z tytułu sprzedaży tych aktywów w kwocie 912 tys. zł (1.842 tys. NOK) zostały zaprezentowane w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych w pozycji *Sprzedaż rzeczowych aktywów trwałych i pozostałych aktywów niematerialnych*. Na dzień 31 grudnia 2013 roku pozostała część nieuregulowanej należności w kwocie 8.211 tys. zł (16.579 tys. NOK) została wykazana w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji *Krótkoterminowe należności inwestycyjne* w ramach pozostałych aktywów.
- Spółka LOTOS Kolej Sp. z o.o. (segment produkcji i handlu) sprzedała tabor kolejowy w kwocie 870 tys. zł. Wpływy pieniężne z tytułu sprzedaży tych aktywów w ww. kwocie zostały zaprezentowane w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych w pozycji *Sprzedaż rzeczowych aktywów trwałych i pozostałych aktywów niematerialnych*.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku ujęte przez Grupę aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży obejmują dwa lokale mieszkalne wraz z przynależnymi udziałami w nieruchomości gruntowej (31 grudnia 2012: łódzie, lokal mieszkalny wraz z przynależną mu nieruchomością gruntową, urządzenia techniczne i maszyny do przerobu tworzyw sztucznych).

18. Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe aktywa

w tysiącach złotych	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012	1 stycznia 2012
Nota	(dane przekształcone)		(dane przekształcone)
Aktywa finansowe			
Długoterminowe aktywa finansowe			
Pozostałe aktywa finansowe:	31.1	194.002	86.435
<i>Należności z tytułu kaucji</i>		23.089	28.555
<i>Należności z tytułu leasingu finansowego</i>	18.2	8.061	6.180
<i>Udziały</i>		9.746	9.756
<i>Fundusz likwidacji zakładu górniczego⁽¹⁾</i>	32.4.1	29.866	27.481
<i>Lokaty</i>		-	-
<i>Depozyty zabezpieczające</i>	32.4.1	11.029	11.163
<i>Środki pieniężne zablokowane na rachunkach bankowych</i>	32.3.1.; 32.4.1.	110.379	-
<i>Pochodne instrumenty finansowe</i>		-	12.098
<i>Pozostałe należności</i>		1.832	3.300
Razem		194.002	86.435
Krótkoterminowe aktywa finansowe			
Należności z tytułu dostaw i usług	31.1	1.594.746	1.632.837
- w tym od jednostek powiązanych	36.1	16.657	2.507
Pozostałe aktywa finansowe:	31.1	185.376	173.238
<i>Należności z tytułu kaucji</i>		23.089	10.483
<i>Lokaty</i>	32.4.1	29.653	122.563
<i>Środki pieniężne zablokowane na rachunkach bankowych</i>	32.3.1.; 32.4.1.	103.559	18.320
<i>Należności inwestycyjne</i>		13.144	2.457
<i>Pozostałe należności</i>		15.931	19.415
Razem		1.780.122	1.806.075
Razem aktywa finansowe		1.974.124	2.316.530
Aktywa niefinansowe			
Długoterminowe aktywa niefinansowe			
Przedpłaty na leasing lokomotyw		6.663	8.990
Pozostałe		10.316	11.807
Razem		16.979	20.797
Krótkoterminowe aktywa niefinansowe			
Należności z tytułu podatku od towarów i usług (VAT)		51.899	165.152
Pozostałe należności budżetowe inne niż podatek dochodowy		632	2.780
Ubezpieczenia majątkowe i inne		4.522	5.704
Przedpłaty na leasing lokomotyw		2.336	2.336
Rozliczenia z tytułu wspólnych przedsięwzięć (złoża norweskie)		27.158	41.756
Akcyza od przesunięć międzymagazynowych		27.237	29.678
Zaliczki na dostawy i usługi		9.588	7.523
Pozostałe		16.331	7.954
Razem		139.703	262.883
Razem aktywa niefinansowe		156.682	283.680
Razem		2.130.806	2.176.190
<i>w tym:</i>			
<i>część długoterminowa</i>		210.981	107.232
<i>część krótkoterminowa:</i>		1.919.825	2.068.958
- z tytułu dostaw i usług		1.594.746	1.632.837
- pozostałe		325.079	436.121

⁽¹⁾ Środki pieniężne gromadzone na koncie bankowym Funduszu likwidacji zakładu górniczego (tworzonego zgodnie z ustawą z dnia 4 lutego 1994 roku - Prawo Geologiczne i Górnicze oraz Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 24 czerwca 2002 roku) w celu pokrycia przyszłych kosztów likwidacji kopalń ropy naftowej, o czym mowa w notce 30.1.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz 31 grudnia 2012 roku na pozycję *Lokaty* składały się głównie lokaty Jednostki Dominującej zakładane na zabezpieczenie spłaty odsetek od kredytów zaciągniętych na finansowanie inwestycji w ramach Programu 10+ oraz na refinansowanie i finansowanie zapasów, o których mowa w nocie 27.1. Ponadto na dzień 31 grudnia 2012 roku Grupa wykazała w ramach lokat środki pieniężne Jednostki Dominującej w kwocie 83.826 tys. zł przeznaczone zgodnie z umowami na finansowanie Programu 10+ na cele remontu postojowego, które zostały wykorzystane w pierwszym półroczu 2013 roku.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku na pozycję *Depozyty zabezpieczające* składał się głównie depozyt zabezpieczający Jednostki Dominującej złożony w BNP Paribas Bank Polska w celu umożliwienia realizacji transakcji na platformie internetowej wykorzystywanej do obrotu instrumentami pochodnymi ICE Futures w kwocie 8.917 tys. zł (31 grudnia 2012: 9.051 tys. zł).

Na dzień 31 grudnia 2013 roku w pozycji *Środki pieniężne zablokowane na rachunkach bankowych* wykazano środki pieniężne ulokowane na wyodrębnionym rachunku escrow w wyniku zawarcia porozumienia między stronami zaangażowanymi w realizację projektu YME w Norwegii (szerzej opisano w nocie 30.1). Łączna kwota zablokowanych środków pieniężnych o których mowa powyżej na dzień 31 grudnia 2013 roku wynosiła 213.938 tys. zł. Na dzień 31 grudnia 2012 roku w pozycji tej Grupa wykazywała środki pieniężne spółki LOTOS Paliwa Sp. z o.o w kwocie 18.320 tys. zł, które zostały zablokowane przez komornika w sprawie postępowania sądowego dotyczącego spółki WANDEKO. W 2013 roku środki te zostały zwolnione (szerzej opisano w nocie 35.1).

Okres spłaty należności z tytułu dostaw i usług związany z normalnym tokiem sprzedaży wynosi 7 - 35 dni.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku na należnościach ustanowiono cesję z tytułu zabezpieczenia zobowiązań Grupy w wysokości 3.156 tys. zł. Na dzień 31 grudnia 2012 roku na należnościach nie ustanowiono cesji z tytułu zabezpieczenia zobowiązań Grupy.

Charakterystyka instrumentów finansowych została zaprezentowana w nocie 7.23. Cele oraz zasady zarządzania ryzykiem finansowym opisano w nocie 32.

Maksymalna ekspozycja na ryzyko kredytowe aktywów finansowych została przedstawiona w nocie 32.6.

Analiza wrażliwości aktywów finansowych na ryzyko rynkowe związane ze zmianami kursów walut została przedstawiona w nocie 32.3.1.

Analiza wrażliwości aktywów finansowych na ryzyko rynkowe związane ze zmianami stóp procentowych została przedstawiona w nocie 32.4.1.

18.1 Zmiana stanu odpisów aktualizujących wartość należności

w tysiącach złotych	za rok zakończony 31 grudnia 2013	za rok zakończony 31 grudnia 2012
Stan na początek okresu	177.152	195.646
Utworzenie	11.998	11.325
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	34	(1.025)
Wykorzystanie	(11.015)	(20.179)
Dekonsolidacja (LOTOS Tank Sp. z o.o.) ⁽¹⁾	(735)	-
Rozwiązanie	(2.141)	(8.615)
Stan na koniec okresu	175.293	177.152

⁽¹⁾ Transakcję szerzej opisano w nocie 2.

Utworzenie i rozwiązanie odpisów aktualizujących wartość należności prezentowane jest w pozostałej działalności operacyjnej w zakresie należności głównych oraz w działalności finansowej w zakresie odsetek za nieterminową płatność.

Na pozycję *Utworzenie* składa się kwota 9.584 tys. zł dotycząca należności głównych (w 2012 roku: 9.898 tys. zł) oraz kwota 2.371 tys. zł dotycząca odsetek (w 2012 roku: 1.416 tys. zł).

Na pozycję *Rozwiązanie* składa się kwota 1.280 tys. zł dotycząca należności głównych (w roku 2012: 8.537 tys. zł) oraz kwota 861 tys. zł dotycząca odsetek (w 2012 roku: 78 tys. zł).

W roku 2013 utworzenie i rozwiązanie odpisu z tytułu utraty wartości należności głównych Grupa ujęła w pozostałych kosztach operacyjnych w kwocie 6.012 tys. zł (w 2012 roku: 5.012 tys. zł w pozostałych przychodach operacyjnych). Ponadto w roku 2013 Grupa skompensowała utworzony odpis w kwocie 2.292 tys. zł z odpowiadającymi pozycjami wynikowymi w ramach pozostałej działalności operacyjnej (w 2012 roku: 6.373 tys. zł).

Analiza wiekowania należności przeterminowanych nieobjętych odpisem aktualizującym przedstawia się następująco:

w tysiącach złotych	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Do 1 miesiąca	47.503	81.742
Od 1 do 3 miesięcy	8.051	11.932
Od 3 do 6 miesięcy	5.694	4.800
Od 6 miesięcy do 1 roku	4.948	2.275
Powyżej 1 roku	6.341	5.357
Razem	72.537	106.106

Należności przeterminowane nie zostały objęte odpisem aktualizującym ponieważ podlegają one zabezpieczeniu przed ryzykiem kredytowym w postaci hipoteki, zastawu, ubezpieczenia, gwarancji bankowej lub poręczenia.

Zarówno na dzień 31 grudnia 2013 roku jak i 31 grudnia 2012 roku udział należności z tytułu dostaw i usług czterech największych odbiorców Grupy na koniec okresu sprawozdawczego nieznacznie przekroczył 20% salda tych należności ogółem. W ocenie Grupy, w odniesieniu do należności z tytułu dostaw i usług, z wyjątkiem należności od ww. odbiorców, nie występuje istotna koncentracja ryzyka kredytowego. Maksymalna ekspozycja Grupy na ryzyko kredytowe na dzień kończący okres sprawozdawczy jest najlepiej reprezentowana przez wartość księgową tych instrumentów. Koncentracja ryzyka związanego z działalnością handlową jest ograniczona ze względu na fakt, iż Grupa zawiera transakcje z dużą liczbą kontrahentów.

18.2 Należności z tytułu leasingu finansowego

Grupa opracowała i wdrożyła System Partnerstwa Handlowego "Rodzina LOTOS", który określa sposób prowadzenia stacji paliw. Grupa zawarła umowy partnerstwa handlowego z podmiotami, nazywanymi Partnerami, prowadzącymi stacje paliw na własne ryzyko i rachunek. Należności z tytułu umów partnerskich dotyczą nakładów poniesionych na wizualizację na stacjach paliw, które zostały oddane do użytkowania na podstawie umów zawieranych na okres 5–10 lat.

w tysiącach złotych	Minimalne opłaty leasingowe		Wartość bieżąca minimalnych opłat leasingowych	
	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Nie dłużej niż jeden rok ⁽¹⁾	3.437	2.716	3.406	2.683
Od 1 roku do 5 lat	7.604	5.970	7.534	5.896
Powyżej 5 lat	532	288	527	284
Razem	11.573	8.974	11.467	8.863
Minus niezrealizowane przychody finansowe	(106)	(111)	-	-
Wartość bieżąca minimalnych opłat leasingowych	11.467	8.863	11.467	8.863
<i>w tym:</i>				
część długoterminowa			8.061	6.180
część krótkoterminowa			3.406	2.683

⁽¹⁾ Wartość bieżąca minimalnych opłat leasingowych wykazana jest w pozycji *Należności z tytułu dostaw i usług*.

19. Zapasy

w tysiącach złotych	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
		(dane przekształcone)
Wyroby gotowe	1.755.650	1.800.849
Półprodukty i produkty w toku	671.636	751.935
Towary	284.497	256.875
Materiały	3.020.068	3.156.544
Razem	5.731.851	5.966.203
<i>w tym zapasy wycenione:</i>		
według kosztu wytworzenia lub ceny nabycia	5.725.835	5.960.708
według ceny sprzedaży netto możliwej do uzyskania	6.016	5.495

Na dzień 31 grudnia 2013 roku wartość zapasów stanowiących zabezpieczenie zobowiązań z tytułu kredytu Jednostki Dominującej na refinansowanie i finansowanie zapasów, o którym mowa w nocie 27.1, wynosiła 5.032.009 tys. zł (31 grudnia 2012: 4.983.260 tys. zł).

19.1 Zmiana stanu odpisów aktualizujących wartość zapasów

w tysiącach złotych	za rok zakończony 31 grudnia 2013	za rok zakończony 31 grudnia 2012
Stan na początek okresu	2.293	11.437
Utworzenie	3.319	1.336
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	3	(85)
Wykorzystanie	(265)	(5.269)
Rozwiązanie	(874)	(5.126)
Stan na koniec okresu	4.476	2.293
<i>w tym:</i>		
<i>Wyroby gotowe</i>	<i>311</i>	<i>332</i>
<i>Półprodukty i produkty w toku</i>	<i>2</i>	<i>40</i>
<i>Towary</i>	<i>68</i>	<i>29</i>
<i>Materiały</i>	<i>4.095</i>	<i>1.892</i>

Efekt aktualizacji wartości zapasów prezentowany jest w koszcie własnym sprzedaży.

19.2 Zapasy obowiązkowe

Grupa utrzymuje zapasy obowiązkowe zgodnie z następującymi aktami prawnymi:

- Ustawa z dnia 16 lutego 2007 roku o zapasach ropy naftowej, produktów naftowych i gazu ziemnego oraz zasadach postępowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego państwa i zakłóceń na rynku naftowym (Dz. U. Nr 52, poz. 343, z dnia 23 marca 2007 roku z późniejszymi zmianami).
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki Pracy i Polityki Społecznej z dnia 12 lutego 2003 roku w sprawie zapasów paliw w przedsiębiorstwach energetycznych (Dz. U. nr 39, poz.338 z późn. zm.).

Powyższe przepisy regulują zasady tworzenia, utrzymywania oraz finansowania zapasów ropy naftowej, produktów naftowych oraz paliw w przedsiębiorstwach energetycznych.

Zapasy obowiązkowe w Grupie obejmują ropę naftową, produkty naftowe (paliwa ciekłe), gaz płynny LPG, węgiel kamienny. Na dzień 31 grudnia 2013 roku wartość brutto zapasów obowiązkowych wynosiła 4.250.530 tys. zł (31 grudnia 2012: 4.353.207 tys. zł).

20. Środki pieniężne i ich ekwiwalenty

w tysiącach złotych	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Środki pieniężne w banku	501.573	267.682
Środki pieniężne w kasie	345	362
Inne środki pieniężne	1.768	289
Razem środki pieniężne i ich ekwiwalenty wykazane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	503.686	268.333
Kredyty w rachunku bieżącym	(498.914)	(508.988)
Razem środki pieniężne i ich ekwiwalenty wykazane w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych	4.772	(240.655)

Środki pieniężne w banku są oprocentowane według zmiennych stóp procentowych, których wysokość zależy od krótkoterminowych stóp procentowych na rynku międzybankowym. Lokaty krótkoterminowe są zakładane na różne okresy, od jednego dnia do jednego miesiąca, w zależności od aktualnego zapotrzebowania Grupy na środki pieniężne i są oprocentowane według ustalonych dla nich stóp procentowych.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku Grupa dysponowała niewykorzystanymi przyznanymi środkami kredytowymi w wysokości 683.147 tys. zł (31 grudnia 2012: 764.086 tys. zł) związanymi z kredytami obrotowymi (w tym przyznany kredyt obrotowy Konsorcjum banków (4), patrz nota 27.1), w odniesieniu do których wszystkie warunki zawieszające zostały spełnione.

Wartość środków pieniężnych na rachunkach bankowych, na których ustanowiono zabezpieczenie zobowiązań Grupy Kapitałowej LOTOS na dzień 31 grudnia 2013 roku wyniosła 2.629 tys. zł (31 grudnia 2012: 1.484 tys. zł).

21. Kapitał podstawowy

Na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz na dzień 31 grudnia 2012 roku kapitał podstawowy składał się z 129.873.362 akcji zwykłych o wartości nominalnej 1 zł za każdą akcję, mających pełne pokrycie w kapitale podstawowym. Każda akcja jest równoważna pojedynczemu głosowi na Walnym Zgromadzeniu i posiada prawo do dywidendy.

22. Nadwyżka ceny emisyjnej nad wartością nominalną akcji

Nadwyżka ceny emisyjnej nad wartością nominalną akcji na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz na dzień 31 grudnia 2012 roku obejmowała nadwyżkę ceny emisyjnej nad wartością nominalną akcji w kwocie 1.320.773 tys. zł z uwzględnieniem kosztów bezpośrednio związanych z emisją akcji, skorygowanych o podatek dochodowy w kwocie 9.425 tys. zł.

23. Kapitał rezerwowy z wyceny zabezpieczeń przepływów pieniężnych

Kapitał rezerwowy z wyceny zabezpieczeń przepływów pieniężnych obejmuje zmiany wyceny kredytów w walutach obcych wykorzystywanych, jako instrumenty zabezpieczające do zabezpieczenia przepływów pieniężnych, pomniejszone o wpływ podatku dochodowego.

w tysiącach złotych	Nota	za rok zakończony 31 grudnia 2013	za rok zakończony 31 grudnia 2012
Stan na początek okresu		(36.801)	(419.281)
Wycena instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne		120.765	472.197
Podatek dochodowy dotyczący wyceny instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne	10.1	(22.945)	(89.717)
Stan na koniec okresu		61.019	(36.801)

24. Zyski zatrzymane

Na zyski zatrzymane składają się kapitały tworzone i wykorzystywane według zasad określonych przepisami prawa i postanowieniami aktów założycielskich oraz wyniki bieżącego okresu sprawozdawczego.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz na dzień 31 grudnia 2012 roku w Grupie LOTOS S.A. wystąpiły ograniczenia do przekazywania funduszy w postaci dywidend, szerzej opisane w notce 12.

Ponadto Grupa prezentuje w zyskach zatrzymanych zyski/straty aktuarialne z wyceny określonych świadczeń pracowniczych po okresie zatrudnienia z uwzględnieniem efektu podatkowego, które w sprawozdaniu z całkowitych dochodów ujmowane są w pozycji *Inne całkowite dochody*.

24.1 Ograniczenia zdolności jednostek zależnych do przekazywania funduszy Jednostce Dominującej w postaci dywidend

W latach 2012 i 2013 w Grupie Kapitałowej LOTOS wystąpiły ograniczenia zdolności jednostek zależnych do przekazywania funduszy Grupie LOTOS S.A. w postaci dywidend, które wynikały z następujących okoliczności:

- Zapisy umowy zawartej w dniu 16 grudnia 2004 roku pomiędzy spółką LOTOS Paliwa Sp. z o.o. a Bankiem Pekao S.A. i PKO BP S.A. ograniczały wartość nadwyżki gotówki wypracowanej w roku obrotowym przez spółkę LOTOS Paliwa Sp. z o.o. z przeznaczeniem na wypłatę dywidendy od spełnienia określonych wskaźników.
- W spółce AB LOTOS Geonafta występują ograniczenia w wypłacie dywidend wynikające z zawartych w dniu 5 kwietnia i 27 września 2012 roku umów kredytowych, które ograniczają taką wypłatę od uzyskania wcześniejszej zgody banku.
- W spółce LOTOS Exploration and Production Norge AS występują ograniczenia w wypłacie dywidend wynikające z zawartych w dniu 17 grudnia 2010 roku i 11 grudnia 2013 roku umów kredytowych oraz zawartej w dniu 11 grudnia 2013 roku umowy ramowej na udzielenie gwarancji bankowych. Zapisy umów ograniczają wypłatę dywidend od uzyskania wcześniejszej zgody banku.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku obowiązywało ograniczenie do wypłaty dywidend przez spółki: LOTOS Paliwa Sp. z o.o., AB LOTOS Geonafta, LOTOS Exploration and Production Norge AS.

25. Różnice kursowe z przeliczenia

Na pozycję *Różnice kursowe z przeliczenia* składają się różnice kursowe związane z przeliczeniem na złote polskie sprawozdań finansowych zagranicznych jednostek i grup kapitałowych.

w tysiącach złotych	za rok zakończony 31 grudnia 2013	za rok zakończony 31 grudnia 2012
Stan na początek okresu	33.878	59.100
Różnice kursowe z przeliczenia	(13.644)	(39.086)
Podatek dochodowy dotyczący różnic kursowych z przeliczenia	-	13.864 ⁽¹⁾
Stan na koniec okresu	20.234	33.878

⁽¹⁾ Rozwiązanie zobowiązania z tytułu podatku odroczonego po dokonaniu przez Grupę w 2012 roku przeglądu zapisów MSR 12 „Podatek dochodowy” (par.40).

26. Udziały niekontrolujące

w tysiącach złotych	za rok zakończony 31 grudnia 2013	za rok zakończony 31 grudnia 2012
Stan na początek okresu	699	947
<i>Udział w wynikach</i>	13	27
<i>Udział w innych całkowitych dochodach (netto)</i>	(2)	(14)
Udział w całkowitych dochodach ogółem	11	13
Sprzedż akcji Jednostce Dominującej ⁽¹⁾	(421)	(261)
Stan na koniec okresu	289	699

⁽¹⁾ Akcje spółki LOTOS Petrobaltic S.A., patrz nota 2.

27. Kredyty, pożyczki, obligacje oraz zobowiązania z tytułu leasingu finansowego

w tysiącach złotych	Nota	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Kredyty bankowe:	27.1	5.851.809	6.373.535
- celowe kredyty inwestycyjne		4.512.290	4.598.145
- kredyty obrotowe		831.739	1.036.012
- kredyt na refinansowanie i finansowanie zapasów		753.296	930.574
- środki zgromadzone na lokatach bankowych zabezpieczających spłatę odsetek oraz rat kapitałowych		(245.516)	(191.196)
Pożyczki	27.1	10.306	17.056
Obligacje	27.2	198.240	-
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	27.3	151.031	166.109
Razem		6.211.386	6.556.700
w tym:			
część długoterminowa		4.496.190	4.462.098
część krótkoterminowa		1.715.196	2.094.602

27.1 Kredyty bankowe i pożyczki

Kredyty bankowe i pożyczki w podziale na waluty według terminu płatności na dzień 31 grudnia 2013 roku

w tysiącach złotych	Kredyty zaciągnięte w EUR	Kredyty zaciągnięte w USD	Kredyty zaciągnięte w PLN	Razem
2014	2.448	1.226.142	449.901	1.678.491
2015	2.444	432.606	60.657	495.707
2016	-	404.569	25.750	430.319
2017	-	801.939	26.000	827.939
2018	-	470.697	24.750	495.447
po 2018	-	1.894.326	39.886	1.934.212
Razem	4.892	5.230.279	626.944	5.862.115

Kredyty bankowe i pożyczki w podziale na waluty według terminu płatności na dzień 31 grudnia 2012 roku

w tysiącach złotych	Kredyty zaciągnięte w EUR	Kredyty zaciągnięte w USD	Kredyty zaciągnięte w PLN	Razem
2013	16.712	1.818.861	239.419	2.074.992
2014	2.409	415.753	74.553	492.715
2015	2.409	444.706	20.382	467.497
2016	-	416.167	17.606	433.773
2017	-	409.554	9.333	418.887
po 2017	-	2.494.643	8.084	2.502.727
Razem	21.530	5.999.684	369.377	6.390.591

Zabezpieczenie spłaty powyższych kredytów stanowią:

- pełnomocnictwo do dysponowania rachunkami bankowymi,
- zastaw rejestrowy na rachunkach bankowych,
- zastaw rejestrowy na zapasach,
- zastaw rejestrowy na ruchomościach istniejących i przyszłych,
- hipoteka,
- przewłaszczenie rzeczowych aktywów trwałych,
- cesja z umów ubezpieczenia zapasów,
- cesja z umów na przechowywanie zapasów,
- cesja praw do odszkodowania od Skarbu Państwa w przypadku obowiązku sprzedaży zapasów obowiązkowych poniżej ich ceny rynkowej,
- cesja z umów ubezpieczenia dotyczących rafinerii w Gdańsku,
- cesja umów licencyjnych,
- cesja umów sprzedaży produktów,
- cesja praw z kontraktów sprzedaży ropy naftowej,
- akcje i udziały w spółkach zależnych,
- oświadczenie o poddaniu się egzekucji,
- weksle in blanco,
- gwarancje bankowe.

Oprocentowanie kredytów jest oparte o:

- dla kredytów zaciągniętych w USD - LIBOR USD 1M, 3M lub 6M w zależności od wybranego w danym momencie okresu odsetkowego,
- dla kredytów zaciągniętych w EUR – EURIBOR 1M lub 3M,
- dla kredytów zaciągniętych w PLN – WIBOR ON, 1M lub 3M.

Marże bankowe dotyczące zaciągniętych kredytów mieszczą się w przedziale 0,3 pp. – 3,75 pp.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku efektywna stopa procentowa kredytów uwzględniająca fakt finansowania w USD i EUR kształtuje się na średnim poziomie około 2,49 % (31 grudnia 2012: 2,47 %). Efektywna stopa procentowa dla kredytów w PLN z wyłączeniem kredytów konsorcjalnych Jednostki Dominującej kształtuje się na średnim poziomie około 3,96 % (31 grudnia 2012: 4,81 %).

Podział kredytów i pożyczek według instytucji udzielających finansowania

w tysiącach złotych	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Część długoterminowa		
Kredyt Bank S.A.	-	8.987
Pekao S.A.	16.101	20.008
PKO BP S.A.	417.424	15.125
NFOŚiGW	-	6.056
WFOŚiGW Gdańsk	3.250	4.250
Nordea Bank Litwa	28.836	44.240
Bank Ochrony Środowiska S.A.	4.844	36.902
Konsorcjum banków (2)	2.598.132	2.988.669
Konsorcjum banków (3)	940.647	1.080.892
Konsorcjum banków (5)	141.667	43.448
Konsorcjum banków (6)	32.723	67.022
Razem część długoterminowa	4.183.624	4.315.599
Część krótkoterminowa		
Kredyt Bank S.A.	-	6.000
Pekao S.A.	3.976	174.866
ING Bank Śląski S.A.	298	4.830
PKO BP S.A.	194.518	308.815
NFOŚiGW	6.056	6.000
WFOŚ Gdańsk	1.000	750
Bank Millennium S.A.	6.529	-
Nordea Bank Polska S.A.	7.379	23.810
Nordea Bank Litwa	14.418	14.747
Bank Ochrony Środowiska S.A.	4.844	-
BRE Bank S.A.	396	10.278
Konsorcjum banków (1)	753.296	930.574
Konsorcjum banków (2)	270.050	207.042
Konsorcjum banków (3)	105.438	83.182
Konsorcjum banków (4)	444.268	409.245
Konsorcjum banków (5)	51.818	43.462
Konsorcjum banków (6)	59.723	42.587
Środki zgromadzone na lokatach bankowych zabezpieczających spłatę odsetek oraz rat kapitałowych*	(245.516)	(191.196)
Razem część krótkoterminowa	1.678.491	2.074.992
Razem	5.862.115	6.390.591

Konsorcjum banków (1):

Pekao S.A., BRE Bank S.A., ING Bank Śląski S.A., Société Générale S.A., Bank Handlowy w Warszawie S.A., Bank Zachodni WBK S.A. – w dniu 20 grudnia 2013 roku skład konsorcjum uległ zmianie, co szerzej opisano poni żej

Konsorcjum banków (2):

Banco Bilbao Vizcaya Argentaria S.A., Bank of Tokyo-Mitsubishi UFJ (Holland) N.V., Pekao S.A., BNP Paribas S.A., Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, Credit Agricole CIB (dawniej Calyon), DnB Nor Bank ASA, DnB Nord Polska S.A., ING Bank Śląski S.A., KBC Finance Ireland, Kredyt Bank S.A., Nordea Bank AB, PKO BP S.A., The Royal Bank of Scotland plc, Société Générale S.A., Bank Zachodni WBK S.A., Rabobank Polska S.A., Bank Gospodarki Żywno ciowej S.A., Sumitomo Mitsui Banking Corporation Europe Ltd.,

Konsorcjum banków (3): Banco Bilbao Vizcaya Argentaria S.A., BNP Paribas S.A.,

Konsorcjum banków (4):

Pekao S.A., PKO BP S.A., BNP Paribas S.A., ING Bank Śląski S.A., Nordea Bank Polska S.A., Rabobank Polska S.A., Bank Gospodarki Żywnościowej S.A.,

Konsorcjum banków (5): Pekao S.A., PKO BP S.A.,

Konsorcjum banków (6): Nordea Bank Finland Plc. Lithuania Branch, Nordea Bank Polska S.A.

* Grupa LOTOS S.A. zgodnie z MSR 32 kompensuje składnik aktywów finansowych ( rodki zabezpieczone na spłatę zobowiązań kredytowych) i zobowiązania finansowe z tytułu otrzymanych kredytów, gdy posiada ważny tytuł prawny do dokonania kompensaty ujętych kwot oraz zamierza jednocześnie zrealizowa  składnik aktywów i wykona  zobowiązanie. Prezentacja netto w sprawozdaniu z sytuacji finansowej służy odzwierciedleniu oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych z rozliczenia dwóch lub więcej instrumentów finansowych.

Kredyty bankowe Jednostki Dominującej

Kredyt na refinansowanie i finansowanie zapasów

Na dzień 31 grudnia 2013 roku wykorzystanie kredytu na refinansowanie i finansowanie zapasów udzielonego przez Konsorcjum banków (1), w kwocie nominalnej wynosi 753 mln zł (250 mln USD).

Grupa LOTOS S.A. w ramach kredytu na refinansowanie i finansowanie zapasów zobowiązana jest do utrzymywania wskaźnika określonego jako Tangible Consolidated Net Worth na poziomie nie niższym niż zapisany w umowie kredytowej. Dodatkowo Spółka w ramach ww. umowy kredytowej zobowiązana jest do utrzymywania wartości wskaźnika finansowego określonego jako Loan to Pledged Inventory Value Ratio na poziomie nie wyższym niż określony umową kredytową. Jednostka Dominująca na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz 31 grudnia 2012 roku spełniała opisane powyżej wytyczne.

Zmiany w umowie kredytowej na refinansowanie i finansowanie zapasów

W dniu 7 listopada 2013 roku Grupa LOTOS S.A. oraz konsorcjum pięciu banków (Konsorcjum banków (1)), w skład którego wchodzi:

- Pekao S.A. z siedzibą w Warszawie,
- BRE Bank S.A. z siedzibą w Warszawie,
- ING Bank Śląski S.A. z siedzibą w Katowicach,
- Nordea Bank AB z siedzibą w Sztokholmie,
- Société Générale S.A z siedzibą w Paryżu,

podpisały umowę zmieniającą, przedłużającą o 12 miesięcy tzn. do dnia 20 grudnia 2014 roku umowę kredytową na refinansowanie i finansowanie zapasów Grupy LOTOS S.A. zawartą w dniu 10 października 2012 roku, przedmiotem której jest kredyt odnawialny na łączną kwotę 400 mln USD (tj. 1.268 mln zł wg kursu średniego NBP na dzień 10 października 2012 roku).

W wyniku porozumienia, z dniem 20 grudnia 2013 roku bank Nordea Bank AB z siedzibą w Sztokholmie przestał być stroną umowy kredytowej, a jego zaangażowanie kredytowe w całości przejęły Bank Handlowy w Warszawie S.A. oraz Bank Zachodni WBK S.A. z siedzibą we Wrocławiu.

Pozostałe warunki prawne umowy kredytowej z dnia 10 października 2012 roku, jak również zapisy dotyczące kar nie uległy zmianie i nie odbiegają od powszechnie stosowanych dla tego typu umów. Warunki finansowe kredytowania dostosowano do aktualnej sytuacji rynkowej.

Kredyty inwestycyjne

Na dzień 31 grudnia 2013 roku kredyty inwestycyjne, udzielone przez Konsorcja banków (2) i (3), wykorzystane były w kwocie nominalnej 3.960,9 mln zł (1.315,0 mln USD). Na dzień 31 grudnia 2012 roku była to kwota 4.412,8 mln zł (1.423,7 mln USD).

Grupa LOTOS S.A. w ramach kredytów związanych z realizacją inwestycji Programu 10+ zobowiązana jest do utrzymywania wskaźnika określonego jako Tangible Consolidated Net Worth (TCNW) na poziomie nie niższym niż zapisany w umowach kredytowych. Jednostka Dominująca na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz 31 grudnia 2012 roku spełniała opisane powyżej wytyczne.

Kredyty obrotowe

Kredyt na finansowanie kapitału obrotowego został udzielony Grupie LOTOS S.A. przez Konsorcjum banków (4), w formie kredytów w rachunkach bieżących i jest wykorzystywany przez Spółkę w miarę zapotrzebowania na kapitał obrotowy.

Ponadto Jednostka Dominująca ma możliwość korzystania z kredytów obrotowych w łącznej kwocie 600 mln zł w ramach umów zawartych z bankami PKO BP S.A. (umowa z dnia 26 czerwca 2009 roku - na łączną kwotę 300 mln zł) oraz Pekao S.A. (umowa z dnia 16 maja 2012 roku - na łączną kwotę 300 mln zł).

Na dzień 31 grudnia 2013 roku Spółka nie wykazywała zobowiązań z tytułu tych umów (31 grudnia 2012: 23.710 tys. zł).

Kredyty bankowe i pożyczki pozostałych spółek Grupy Kapitałowej

Łączna wartość zobowiązań z tytułu kredytów bankowych i pożyczek wykazywanych przez pozostałe spółki Grupy Kapitałowej na dzień 31 grudnia 2013 roku wynosi 995,8 mln zł (31 grudnia 2012: 858,5 mln. zł). Na kwotę tę składają się głównie zobowiązania spółek: LOTOS Exploration and Production Norge AS oraz LOTOS Paliwa Sp. z o.o.

Kredyty bankowe spółki LOTOS Exploration and Production Norge AS

W dniu 11 grudnia 2013 roku pomiędzy LOTOS Exploration and Production Norge AS a bankiem PKO BP S.A. podpisana została umowa kredytu inwestycyjnego na łączną kwotę 110 mln USD, z przeznaczeniem na sfinansowanie zakupu aktywów Heimdal (transakcję szerzej opisano w nocie 13). Spłata całości kredytu ma nastąpić do dnia 31 grudnia 2016 roku. Na dzień 31 grudnia 2013 roku zobowiązania z tytułu powyższej umowy wynosiły 316,9 mln zł (105,0 mln USD).

Spółka LOTOS Exploration and Production Norge AS korzysta ponadto z kredytu obrotowego udzielonego przez PKO BP S.A., przeznaczonego na finansowanie bieżącej działalności operacyjnej i inwestycyjnej. Na dzień 31 grudnia 2013 roku zobowiązania z tego tytułu wynosiły 240,4 mln zł (79,8 mln USD).

Kredyty bankowe spółki LOTOS Paliwa Sp. z o.o.

Dnia 6 marca 2013 roku LOTOS Paliwa Sp. z o.o i konsorcjum banków Pekao S.A. i PKO BP S.A. podpisały umowę kredytową na łączną kwotę 150 mln zł, z przeznaczeniem na refinansowanie i finansowanie zakupu stacji paliw. Termin spłaty kredytu przypada na 30 czerwca 2024 roku, a wartość zobowiązań z tytułu tego kredytu na dzień 31 grudnia 2013 roku wynosiła 150 mln zł.

Ponadto na dzień 31 grudnia 2013 roku LOTOS Paliwa Sp. z o.o. wykazuje zobowiązania z tytułu kredytów inwestycyjnych zaciągniętych w latach poprzednich w bankach PKO BP S.A. oraz Pekao S.A., w łącznej wysokości 73,8 mln zł, a także z tytułu kredytu obrotowego w banku PKO BP S.A., w wysokości 40 mln zł.

Wpływy i wydatki z tytułu kredytów bankowych

W 2013 roku wpływy z tytułu zaciągniętych przez Grupę kredytów wynosiły 963.045 tys. zł (w 2012 roku: 542.530 tys. zł), natomiast wydatki z tytułu spłaty kredytów i pożyczek wynosiły 1.263.548 tys. zł (w 2012 roku: 1.171.040 tys. zł.). Powyższe kwoty zostały zaprezentowane w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych z działalności finansowej odpowiednio w pozycjach: *Wpływy z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek* oraz *Wydatki z tytułu spłaty kredytów i pożyczek*. W roku 2013 oraz w roku 2012 Grupa nie zaciągała pożyczek.

Wpływy z tytułu zaciągniętych kredytów w 2013 roku dotyczyły głównie:

- kredytu inwestycyjnego w spółce LOTOS Exploration and Production Norge AS, przeznaczonego na finansowanie zakupu aktywów Heimdal (343.847 tys. zł),
- kredytu inwestycyjnego w spółce LOTOS Paliwa Sp. z o.o., przeznaczonego na refinansowanie i finansowanie zakupu stacji paliw (150.000 tys. zł),
- kredytów obrotowych Jednostki Dominującej (189.965 tys. zł),
- kredytów obrotowych spółki AB LOTOS Geonafta (255.642 tys. zł).

Wydatki z tytułu spłaty kredytów w 2013 roku dotyczyły głównie:

- kredytów inwestycyjnych Jednostki Dominującej (495.300 tys. zł),
- kredytów obrotowych Jednostki Dominującej (213.675 tys. zł),
- kredytów inwestycyjnych spółki LOTOS Paliwa (61.434 tys. zł),
- kredytów obrotowych spółki LOTOS Petrobaltic S.A. (159.579 tys. zł)
- kredytów obrotowych spółki AB LOTOS Geonafta (286.192 tys. zł).

W roku 2013 roku w Grupie nie wystąpiły zdarzenia dotyczące niespłacenia kredytów lub pożyczek lub naruszenia istotnych postanowień umów kredytu lub pożyczek.

27.2 Obligacje

W 2013 roku spółka LOTOS Petrobaltic S.A. dokonała emisji obligacji średnioterminowych na podstawie umowy zawartej z Bankiem Pekao S.A. w dniu 29 października 2013 roku. W ramach umowy spółka LOTOS Petrobaltic S.A. może dokonać emisji obligacji do równowartości w dolarach amerykańskich kwoty 200 mln zł. Nabywcą wyemitowanych obligacji był Bank Pekao S.A.

Wartość bilansowa wyemitowanych obligacji

w tysiącach	Wartość nominalna w USD	Wartość nominalna w przeliczeniu na PLN	Data emisji	Data wykupu	Oprocentowanie
Seria A	5.000	15.060	07.11.2013	31.12.2014	1M LIBOR USD + marża banku
Seria B	5.000	15.060	07.11.2013	31.12.2015	1M LIBOR USD + marża banku
Seria C	10.000	30.120	07.11.2013	31.12.2016	1M LIBOR USD + marża banku
Seria D	35.000	105.420	07.11.2013	31.12.2017	1M LIBOR USD + marża banku
Seria E	10.898	32.825	09.12.2013	31.12.2017	1M LIBOR USD + marża banku
Razem	65.898	198.485			

Na dzień 31 grudnia 2013 roku wartość zobowiązań z tytułu emisji zaprezentowanych powyżej obligacji wynosiła 198,2 mln zł z uwzględnieniem wartości naliczonych odsetek w wysokości 0,1 mln zł oraz rozliczanej w czasie, opłaconej prowizji przygotowawczej, która pomniejsza wartość zobowiązania, w wysokości (0,4) mln zł.

Ponadto od 2010 roku w Grupie funkcjonuje program emisji obligacji krótkoterminowych w spółce LOTOS Asphalt Sp. z o.o. Czas trwania programu wynosi 5 lat. W 2013 roku spółka LOTOS Asphalt Sp. z o.o. nie dokonywała emisji obligacji w ramach tego programu, natomiast w 2012 roku wyemitowała dla inwestorów spoza Grupy obligacje o wartości nominalnej 364 mln zł. Na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz 31 grudnia 2012 roku spółka LOTOS Asphalt Sp. z o.o. nie wykazywała zobowiązań z tytułu emisji obligacji.

Wpływy z tytułu wyemitowanych przez Grupę obligacji dla inwestorów zewnętrznych, z uwzględnieniem wydatków związanych z emisją obligacji, w 2013 roku wynosiły 203.050 tys. zł (w roku 2012: 362.367 tys. zł). W 2013 Grupa nie dokonywała wykupu obligacji, natomiast w roku 2012 wydatki z tytułu wykupionych przez Grupę obligacji wyniosły 364.000 tys. zł. Wpływy i wydatki z tytułu emisji obligacji zostały zaprezentowane w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych z działalności finansowej odpowiednio w pozycjach: *Emisja obligacji* oraz *Wykup obligacji*.

27.3 Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego

w tysiącach złotych	Minimalne opłaty leasingowe		Wartość bieżąca minimalnych opłat leasingowych	
	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Nie dłużej niż jeden rok	34.994	36.794	21.636	19.610
Od 1 roku do 5 lat	122.836	134.813	96.764	92.155
Powyżej 5 lat	33.816	57.639	32.631	54.344
Razem	191.646	229.246	151.031	166.109
Minus koszty finansowe	(40.615)	(63.137)	-	-
Wartość bieżąca minimalnych opłat leasingowych	151.031	166.109	151.031	166.109
<i>w tym:</i>				
<i>część długoterminowa</i>			129.395	146.499
<i>część krótkoterminowa</i>			21.636	19.610

Grupa na podstawie umów leasingu finansowego użytkuje głównie aktywa związane z taborem kolejowym.

27.3.1 Nieujęte zobowiązania wynikające z zawartych umów leasingu operacyjnego

Na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz 31 grudnia 2012 roku przyszłe minimalne opłaty z tytułu umów nieodwołalnego leasingu operacyjnego przedstawiały się następująco:

w tysiącach złotych	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Nie dłużej niż jeden rok	35.107	58.697
Od 1 roku do 5 lat	36.426	99.824
Powyżej 5 lat	157	2.142
Razem	71.690	160.663

Na podstawie umów leasingu operacyjnego Grupa użytkuje głównie aktywa związane z taborem kolejowym, których wartość na dzień 31 grudnia 2013 roku wynosiła 259.776 tys. zł (31 grudnia 2012: 485.346 tys. zł).

28. Pochodne instrumenty finansowe

w tysiącach złotych	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Krótkoterminowe aktywa finansowe		
Swap towarowy (surowce i produkty naftowe)	736	45
Forwardy i spoty walutowe	34.924	73.452
Swap procentowy (IRS)	-	11.318
Swap walutowy	38.275	36.519
Razem aktywa finansowe	73.935	121.334
Zobowiązania finansowe		
Długoterminowe zobowiązania finansowe		
Futures (emisja CO ₂)	-	1.293
Swap procentowy (IRS)	52.876	87.032
Razem	52.876	88.325
Krótkoterminowe zobowiązania finansowe		
Swap towarowy (surowce i produkty naftowe)	-	337
Futures (emisja CO ₂)	-	2.494
Forwardy i spoty walutowe	1.017	9.161
Swap procentowy (IRS)	19.387	60.975
Swap walutowy	873	18.033
Razem	21.277	91.000
Razem zobowiązania finansowe	74.153	179.325

Charakterystyka pochodnych instrumentów finansowych została zaprezentowana w nocie 7.25. Cele oraz zasady zarządzania ryzykiem finansowym opisano w nocie 32.

Analiza wrażliwości pochodnych instrumentów finansowych na ryzyko rynkowe związane ze zmianami cen surowców i produktów naftowych została przedstawiona w nocie 32.1.1.

Analiza wrażliwości pochodnych instrumentów finansowych na ryzyko rynkowe związane ze zmianami cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO₂) została przedstawiona w nocie 32.2.1.

Analiza wrażliwości pochodnych instrumentów finansowych na ryzyko rynkowe związane ze zmianami kursów walut została przedstawiona w nocie 32.3.1.

Analiza wrażliwości pochodnych instrumentów finansowych na ryzyko rynkowe związane ze zmianami stóp procentowych została przedstawiona w nocie 32.4.1.

Analiza wymagalności pochodnych instrumentów finansowych została przedstawiona w nocie 32.5.

Maksymalna ekspozycja na ryzyko kredytowe pochodnych instrumentów finansowych (aktywa finansowe) została przedstawiona w nocie 32.6.

29. Świadczenia pracownicze

w tysiącach złotych	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Długoterminowe zobowiązania		
Świadczenia po okresie zatrudnienia	32.741	26.286
Nagrody jubileuszowe i pozostałe świadczenia	118.684	103.576
Razem	151.425	129.862
Krótkoterminowe zobowiązania		
Świadczenia po okresie zatrudnienia	3.869	6.201
Nagrody jubileuszowe i pozostałe świadczenia	11.966	9.553
Zobowiązania z tytułu premii, nagród i niewykorzystanych urlopów	72.339	78.619
Zobowiązania z tytułu wynagrodzeń	16.883	16.557
Razem	105.057	110.930
Razem zobowiązania	256.482	240.792

29.1 Zobowiązania z tytułu nagród jubileuszowych oraz świadczeń po okresie zatrudnienia

Grupa wypłaca pracownikom przechodzącym na emerytury kwoty świadczeń po okresie zatrudnienia zgodnie z zakładowymi systemami wynagradzania. Nagrody jubileuszowe są wypłacane pracownikom po przepracowaniu określonej liczby lat. W związku z tym Grupa na podstawie wyceny dokonanej przez profesjonalne firmy aktuarialne lub na podstawie własnych szacunków ujmuje zobowiązania z tytułu nagród jubileuszowych oraz świadczeń po okresie zatrudnienia na poziomie wartości bieżących. Kwotę tych zobowiązań oraz uzgodnienie przedstawiające zmiany stanu w ciągu okresu sprawozdawczego przedstawiono w poniższej tabeli:

w tysiącach złotych	Nota	Świadczenia po okresie zatrudnienia	Nagrody jubileuszowe i pozostałe świadczenia	Razem
1 stycznia 2013		32.018	113.129	145.147
Koszty bieżącego zatrudnienia		1.804	17.277	19.081
Koszty dyskonta	9.6	1.158	4.980	6.138
Koszty przeszłego zatrudnienia		(152)	(793)	(945)
Wypłacone świadczenia		(2.206)	(11.236)	(13.442)
(Zyski)/Straty aktuarialne wykazane w wyniku		-	7.680	7.680
(Zyski)/Straty aktuarialne wykazane w innych całkowitych dochodach		225	-	225
31 grudnia 2013		32.847	131.037	163.884
<i>w tym:</i>				
część długoterminowa		29.132	119.033	148.165
część krótkoterminowa		3.715	12.004	15.719
Zobowiązania z tytułu nagród jubileuszowych oraz świadczeń po okresie zatrudnienia w spółkach zagranicznych ⁽¹⁾		3.802	-	3.802
Dekonsolidacja (LOTOS Tank Sp. z o.o.)		(39)	(387)	(426)
31 grudnia 2013		36.610	130.650	167.260
<i>w tym:</i>				
część długoterminowa		32.741	118.684	151.425
część krótkoterminowa		3.869	11.966	15.835
w tysiącach złotych	Nota	Świadczenia po okresie zatrudnienia	Nagrody jubileuszowe i pozostałe świadczenia	Razem
1 stycznia 2012		34.271	99.903	134.174
Koszty bieżącego zatrudnienia		1.918	7.430	9.348
Koszty dyskonta	9.6	1.560	4.984	6.544
Koszty przeszłego zatrudnienia		(3.879)	11.972	8.093
Nabycie/(Zbycie) jednostek powiązanych		(713)	(2.763)	(3.476)
Wypłacone świadczenia		(2.312)	(11.177)	(13.489)
(Zyski)/Straty aktuarialne wykazane w wyniku		-	2.780	2.780
(Zyski)/Straty aktuarialne wykazane w innych całkowitych dochodach		1.173	-	1.173
31 grudnia 2012		32.018	113.129	145.147
<i>w tym:</i>				
część długoterminowa		25.817	103.576	129.393
część krótkoterminowa		6.201	9.553	15.754
Zobowiązania z tytułu nagród jubileuszowych oraz świadczeń po okresie zatrudnienia w spółkach zagranicznych ⁽¹⁾		469	-	469
31 grudnia 2012		32.487	113.129	145.616
<i>w tym:</i>				
część długoterminowa		26.286	103.576	129.862
część krótkoterminowa		6.201	9.553	15.754

⁽¹⁾ Ze względu na odmienny charakter programów emerytalnych w należących do Grupy spółkach zagranicznych: LOTOS Exploration and Production Norge AS oraz spółkach z GK AB LOTOS Geonafte a także z uwagi na ich nieistotny wpływ na sumę zobowiązań z tytułu nagród jubileuszowych oraz świadczeń po okresie zatrudnienia, zobowiązania tych spółek zostały zaprezentowane odrębnie w pozycji „Zobowiązania z tytułu nagród jubileuszowych oraz świadczeń po okresie zatrudnienia w spółkach zagranicznych”.

29.2 Wartość bieżąca zobowiązań z tytułu przyszłych wypłat świadczeń pracowniczych

w tysiącach złotych	Wartość bieżąca zobowiązań z tytułu przyszłych świadczeń pracowniczych
31 grudnia 2013	167.260
31 grudnia 2012	145.616
31 grudnia 2011	131.801
31 grudnia 2010	107.829
31 grudnia 2009	98.694

Wartość bieżąca zobowiązań z tytułu przyszłych wypłat świadczeń pracowniczych jest tożsama z wartością księgową.

29.3 Łączna kwota kosztów ujętych w wyniku finansowym z tytułu przyszłych wypłat świadczeń pracowniczych

w tysiącach złotych	Nota	za rok zakończony 31 grudnia 2013	za rok zakończony 31 grudnia 2012
Pozycje ujęte w wyniku:			
Koszty bieżącego zatrudnienia		19.081	9.348
Koszty dyskonta	9.6	6.138	6.544
Koszty przeszłego zatrudnienia		(945)	8.093
Efekt spółek zagranicznych		3.639	(78)
(Zyski)/Straty aktuarialne		7.680	2.780
Razem		35.593	26.687
Pozycje ujęte w innych całkowitych dochodach:			
(Zyski)/Straty aktuarialne		188	1.111
Razem		35.781	27.798

29.4 Założenia aktuarialne

Główne założenia przyjęte przez aktuarium na dzień bilansowy do wyliczenia kwoty zobowiązania są następujące:

	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Stopa dyskontowa (%)	4,30%	4,50%
Przewidywany wskaźnik inflacji (%)	2,50%	2,50%
Wskaźnik rotacji pracowników (%)	2,49%	2,60%
Przewidywana stopa wzrostu wynagrodzeń w kolejnym roku (%)	0,00%	2,70%
Przewidywana stopa wzrostu wynagrodzeń w latach następnych (%)	2,76%	2,70%

- Prawdopodobieństwo odejść pracowników przyjęto na podstawie danych historycznych dotyczących rotacji zatrudnienia w Grupie oraz danych statystycznych dotyczących odejść pracowniczych w branży. Wskaźniki rotacji przyjęte przez aktuarium zostały ustalone w podziale na mężczyzn i kobiety oraz na 9 kategorii wiekowych. Obecnie, wskaźnik rotacji pracowników jest prezentowany w wartości uśrednionej.
- Umieralność i prawdopodobieństwo dożycia przyjęto zgodnie z Tablicami Trwania Życia 2012, publikowanymi przez Główny Urząd Statystyczny, przyjmując, że populacja zatrudnionych w Grupie odpowiada średniej dla Polski pod względem umieralności (31 grudnia 2012: Tablicami Trwania Życia 2011).
- Uwzględniono zmiany wynikające ze znowelizowanej Ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tzw. ustawy emerytalnej), w szczególności zmiany dotyczące ustalenia wieku emerytalnego dla kobiet i mężczyzn, w tym wydłużenia tego wieku emerytalnego w zdefiniowanym horyzoncie czasowym do 67 lat zarówno dla kobiet jak i mężczyzn. Nowelizacja ustawy emerytalnej skutkowałą zmianą zasad funkcjonowania poszczególnych programów świadczeń, co spowodowało powstanie kosztów przeszłego zatrudnienia.
- Przyjęto normalny tryb przechodzenia pracowników na emeryturę według szczegółowych zasad zawartych w ustawie emerytalnej, z wyjątkiem tych zatrudnionych, którzy wg informacji dostarczonych przez spółkę spełniają warunki wymagane do przejścia na wcześniejszą emeryturę.
- Na podstawie danych historycznych, przyjęto że statystycznie 60% odpraw pośmiertnych wypłacanych jest w wysokości połowy pełnej kwoty.
- W założeniach przyjęto wielkości z pominięciem przypadków związanych z realizacją zmian organizacyjnych.
- Dodatkowo dokonano oszacowania wartości rezerwy na odprawy pośmiertne na dzień bilansowy 31 grudnia 2012 roku. Efekt tego przeszacowania został wykazany w nocie 29.1 w pozycji *Koszty bieżącego zatrudnienia*.

29.5 Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy

Koszty świadczeń z tytułu rozwiązania stosunku pracy oraz odszkodowania z tytułu zakazu konkurencji w 2013 roku wynosiły łącznie 3.984 tys. zł (w 2012 roku: 4.181 tys. zł).

Wartość rezerw na koszty świadczeń z tytułu rozwiązania stosunku pracy w 2013 roku wynosiła łącznie 74 tys. zł (w 2012 roku: 1.502 tys. zł).

29.6 Analiza wrażliwości

Poniższa tabela przedstawia wyniki kalkulacji przy zmienionych podstawowych założeniach aktuarialnych: stopy wzrostu wynagrodzeń oraz stopy dyskonta finansowego:

Saldo początkowe zobowiązania

w tysiącach złotych

Stopa wzrostu wynagrodzeń	Stopa dyskonta finansowego	Nagrody jubileuszowe	Odprawy emerytalno-rentowe	Odprawy pośmiertne	Fundusz socjalny	Razem ⁽¹⁾
bazowa	bazowa	119.459	29.915	8.742	5.768	163.884
bazowa + 1%	bazowa	129.304	33.309	9.580	6.749	178.942
bazowa - 1%	bazowa	110.898	27.056	8.013	4.986	150.953
bazowa	bazowa + 0,5%	114.552	28.328	8.337	5.348	156.565
bazowa	bazowa - 0,5%	124.753	31.661	9.182	6.243	171.839

Poniższe tabele przedstawiają wyniki kalkulacji przy zmienionych podstawowych założeniach aktuarialnych: stopy wzrostu wynagrodzeń i składek na opiekę medyczną oraz stopy dyskonta finansowego:

Prognozowane na rok 2014 koszty bieżącego zatrudnienia

w tysiącach złotych

Stopa wzrostu wynagrodzeń	Stopa dyskonta finansowego	Nagrody jubileuszowe	Odprawy emerytalno-rentowe	Odprawy pośmiertne	Fundusz socjalny	Razem ⁽¹⁾
bazowa	bazowa	9.138	1.606	668	202	11.614
bazowa + 1%	bazowa	10.178	1.888	757	263	13.086
bazowa - 1%	bazowa	8.253	1.380	593	157	10.383
bazowa	bazowa + 0,5%	8.676	1.488	630	178	10.972
bazowa	bazowa - 0,5%	9.642	1.739	710	229	12.320

Prognozowane na rok 2014 koszty dyskonta

w tysiącach złotych

Stopa wzrostu wynagrodzeń	Stopa dyskonta finansowego	Nagrody jubileuszowe	Odprawy emerytalno-rentowe	Odprawy pośmiertne	Fundusz socjalny	Razem ⁽¹⁾
bazowa	bazowa	4.651	1.126	348	238	6.363
bazowa + 1%	bazowa	5.074	1.271	383	280	7.008
bazowa - 1%	bazowa	4.284	1.003	316	205	5.808
bazowa	bazowa + 0,5%	4.957	1.181	369	246	6.753
bazowa	bazowa - 0,5%	4.311	1.061	324	228	5.924

Łącznie prognozowane na rok 2014 koszty bieżącego zatrudnienia i koszty dyskonta

w tysiącach złotych

Stopa wzrostu wynagrodzeń	Stopa dyskonta finansowego	Nagrody jubileuszowe	Odprawy emerytalno-rentowe	Odprawy pośmiertne	Fundusz socjalny	Razem ⁽¹⁾
bazowa	bazowa	13.789	2.732	1.016	440	17.977
bazowa + 1%	bazowa	15.252	3.159	1.140	543	20.094
bazowa - 1%	bazowa	12.537	2.383	909	362	16.191
bazowa	bazowa + 0,5%	13.633	2.669	999	424	17.725
bazowa	bazowa - 0,5%	13.953	2.800	1.034	457	18.244

⁽¹⁾ Ze względu na odmienny charakter programów emerytalnych w należących do Grupy spółkach zagranicznych: LOTOS Exploration and Production Norge AS oraz spółkach z GK AB LOTOS Geonafte a także z uwagi na ich nieistotny wpływ na sumę zobowiązań z tytułu nagród jubileuszowych oraz świadczeń po okresie zatrudnienia, zobowiązania tych spółek nie zostały uwzględnione w powyższej analizie.

30. Zobowiązania z tytułu dostaw i usług, pozostałe zobowiązania i rezerwy

w tysiącach złotych	Nota	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012 (dane przekształcone)	1 stycznia 2012 (dane przekształcone)
Zobowiązania finansowe				
Długoterminowe zobowiązania finansowe				
Pozostałe zobowiązania finansowe:	31.1	235	1.204	15.194
<i>Zobowiązania inwestycyjne</i>		235	-	13.296
<i>Pozostałe</i>		-	1.204	1.898
Razem		235	1.204	15.194
Krótkoterminowe zobowiązania finansowe				
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	31.1	2.396.086	2.174.451	2.812.259
<i>w tym wobec jednostek powiązanych</i>	36.1	8	138	6.823
Pozostałe zobowiązania finansowe:	31.1	200.455	253.232	197.725
<i>Zobowiązania inwestycyjne</i>		158.385	178.074	172.706
<i>w tym wobec jednostek powiązanych</i>	36.1	32	-	-
<i>Zobowiązania wobec ubezpieczycieli</i>		3.764	3.077	3.671
<i>Rozliczenia z tytułu wspólnych przedsięwzięć (złoża norweskie)</i>		15.926	58.077	-
<i>Pozostałe</i>		22.380	14.004	21.348
<i>w tym wobec jednostek powiązanych</i>	36.1	167	-	-
Razem		2.596.541	2.427.683	3.009.984
Razem zobowiązania finansowe		2.596.776	2.428.887	3.025.178
Zobowiązania niefinansowe				
Długoterminowe zobowiązania niefinansowe				
Rezerwy		698.841	397.967	307.681
Dotacje		11.987	13.089	14.415
Pozostałe		782	-	271
Razem		711.610	411.056	322.367
Krótkoterminowe zobowiązania niefinansowe				
Rezerwy		162.938	21.256	20.790
Zobowiązania budżetowe inne niż podatek dochodowy ⁽¹⁾		720.199	686.520	966.530
Dotacje		30.582	26.359	24.906
Rozliczenia z tytułu wspólnych przedsięwzięć (złoża norweskie)		721	55.092	-
Zaliczki na dostawy		32.005	4.509	9.483
Pozostałe		23.039	22.020	24.893
Razem		969.484	815.756	1.046.602
Razem zobowiązania niefinansowe		1.681.094	1.226.812	1.368.969
Razem		4.277.870	3.655.699	4.394.147
<i>w tym:</i>				
<i>część długoterminowa</i>		711.845	412.260	337.561
<i>część krótkoterminowa:</i>		3.566.025	3.243.439	4.056.586
<i>- z tytułu dostaw i usług</i>		2.396.086	2.174.451	2.812.259
<i>- pozostałe</i>		1.169.939	1.068.988	1.244.327

⁽¹⁾ W tym 541.957 tys. zł zobowiązań z tytułu akcyzy i opłaty paliwowej (31 grudnia 2012: 629.443 tys. zł).

Zobowiązania z tytułu dostaw i usług są nieoprocentowane i zazwyczaj rozliczane w terminach w przedziale 7 - 60 dni. Pozostałe zobowiązania są nieoprocentowane, ze średnim 1 miesięcznym terminem płatności. Kwota wynikająca z różnicy pomiędzy zobowiązaniami a należnościami z tytułu podatku od towarów i usług jest płaconą właściwym władzom podatkowym w okresach miesięcznych. Zobowiązania z tytułu odsetek są zazwyczaj rozliczane w okresach 1 miesięcznych w ciągu całego roku obrotowego.

Analiza wrażliwości zobowiązań z tytułu dostaw i usług oraz pozostałych zobowiązań na ryzyko rynkowe związane ze zmianami kursów walut została przedstawiona w nocie 32.3.1.

Analiza wymagalności zobowiązań z tytułu dostaw i usług oraz pozostałych zobowiązań została przedstawiona w nocie 32.5.

GRUPA KAPITAŁOWA LOTOS
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok 2013
Dodatkowe informacje i objaśnienia

30.1 Rezerwy

		Rezerwy na koszty likwidacji i rekultywacji						
		Rezerwy na wyłączone z użytkowania instalacje rafineryjne	Rezerwa na lądowe kopalnie ropy naftowej Republika Litwy	Rezerwa na morskie kopalnie ropy naftowej i gazu Morze Północne	Rezerwa na morskie kopalnie ropy naftowej Morze Bałtyckie	Fundusz likwidacji zakładu górniczego Morze Bałtyckie	Pozostałe rezerwy	Razem
w tysiącach złotych	Nota							
1 stycznia 2013		41.770	18.268	117.132	180.817	27.481	33.755	419.223
<i>Utworzenie</i>		-	-	265.709	-	-	8.373	274.082
<i>Aktualizacja szacunku kosztów likwidacji</i>		-	723	11.995	(1.404)	-	-	11.314
<i>Zmiany wysokości rezerw wynikające z przybliżenia czasu wykonania zobowiązania (efekt odwracania dyskonta)</i>	9.6	263	895	5.085	9.041	-	-	15.284
<i>Przeniesienie na fundusz likwidacji zakładu górniczego</i>		-	-	-	(1.654)	1.654	-	-
<i>Odsetki od funduszu likwidacji zakładu górniczego</i>		-	-	-	-	731	-	731
<i>Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych</i>		-	254	(49.975)	-	-	(990)	(50.711)
<i>Szacunek kosztów usunięcia platformy MOPU ze złoża YME</i>		-	-	281.859	-	-	-	281.859
<i>Wykorzystanie</i>		(828)	-	(69.537)	-	-	(8.067)	(78.432)
<i>Rozwiązanie</i>		(5.077)	(957)	-	-	-	(5.537)	(11.571)
31 grudnia 2013		36.128	19.183	562.268	186.800	29.866	27.534	861.779
<i>w tym:</i>								
<i>część długoterminowa</i>		35.854	19.183	419.085	186.800	29.866	8.053	698.841
<i>część krótkoterminowa</i>		274	-	143.183	-	-	19.481	162.938

GRUPA KAPITAŁOWA LOTOS
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok 2013
Dodatkowe informacje i objaśnienia

		Rezerwy na koszty likwidacji i rekultywacji						
		Rezerwy na wyłączone z użytkowania instalacje rafinerijne	Rezerwa na lądowe kopalnie ropy naftowej Republika Litwy	Rezerwa na morskie kopalnie ropy naftowej i gazu Morze Północne	Rezerwa na morskie kopalnie ropy naftowej Morze Bałtyckie	Fundusz likwidacji zakładu górniczego Morze Bałtyckie	Pozostałe rezerwy	Razem
w tysiącach złotych	Nota							
1 stycznia 2012		41.641	18.916	59.064	163.522	24.491	20.837	328.471
<i>Utworzenie</i>		140	-	-	-	-	16.581	16.721
<i>Aktualizacja szacunku kosztów likwidacji</i>		-	959	56.506	11.823	-	-	69.288
<i>Zmiany wysokości rezerw wynikające z przybliżenia czasu wykonania zobowiązania (efekt odwracania dyskonta)</i>	9.6	263	1.356	3.324	7.358	-	43	12.344
<i>Przeniesienie na fundusz likwidacji zakładu górniczego</i>		-	-	-	(1.886)	1.886	-	-
<i>Odsetki od funduszu likwidacji zakładu górniczego</i>		-	-	-	-	1.104	-	1.104
<i>Objęcie kontrolą (GK AB LOTOS Geonafta) ⁽¹⁾</i>		-	4.097	-	-	-	-	4.097
<i>Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych</i>		-	(1.424)	(1.740)	-	-	(95)	(3.259)
<i>Wykorzystanie</i>		-	-	(22)	-	-	(1.703)	(1.725)
<i>Rozwiązanie</i>		(274)	(3.588)	-	-	-	(1.908)	(5.770)
<i>Dekonsolidacja (GK AB LOTOS Geonafta) ⁽¹⁾</i>		-	(2.048)	-	-	-	-	(2.048)
31 grudnia 2012		41.770	18.268	117.132	180.817	27.481	33.755	419.223
<i>w tym:</i>								
<i>część długoterminowa</i>		41.497	18.268	117.132	180.817	27.481	12.772	397.967
<i>część krótkoterminowa</i>		273	-	-	-	-	20.983	21.256

⁽¹⁾ Efekt objęcia kontrolą spółki UAB Manifoldas przez spółkę AB LOTOS Geonafta. Transakcję szerzej opisano w Nocie 2 Dodatkowych informacji i objaśnień do skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok 2012.

Rezerwy na wyłączone z użytkowania instalacje rafinerijne dotyczą głównie rezerwy na rekultywację oraz koszty rozbiórki i likwidacji wyłączonych z użytkowania instalacji w spółce LOTOS Terminale S.A. w kwocie 28.933 tys. zł (31 grudnia 2012: 34.839 tys. zł).

Rezerwa na morskie kopalnie ropy naftowej na Morzu Bałtyckim dotyczy rezerwy na przyszłe koszty likwidacji kopalń ropy naftowej na obszarach górniczych B - 3 i B - 8.

Rezerwa na morskie kopalnie ropy naftowej i gazu na Morzu Północnym dotyczy rezerwy na przyszłe koszty likwidacji kopalni ropy naftowej na złożu YME oraz kopalń ropy naftowej i gazu na złożach Heimdal nabytych w 2013 roku.

W dniu 12 marca 2013 roku operator złoża YME - spółka Talisman Energy Norge AS („Talisman”, „Operator”) i dostawca platformy MOPU (ang. Mobile Operating and Production Unit) przeznaczonej do eksploatacji złoża YME - spółka Single Buoy Moorings Inc. („SBM”) ogłosiły informację o zawarciu porozumienia w sprawie usunięcia wadliwej i ewakuowanej od połowy lipca 2012 roku platformy ze złoża YME oraz zakończenia obowiązywania wszystkich dotychczas zawartych pomiędzy stronami umów i porozumień w związku z realizacją projektu YME (patrz nota 35.1). W wyniku porozumienia Grupa ujęła rezerwę na przyszłe koszty usunięcia platformy MOPU ze złoża YME w wysokości 281.859 tys. zł (526.151 tys. NOK), w tym w części krótkoterminowej, która w 2013 roku została częściowo wykorzystana w kwocie 69.527 tys. zł (129.787 tys. NOK).

Prezentowana w sprawozdaniu z sytuacji finansowej na dzień 31 grudnia 2013 roku kwota rezerwy, o której mowa powyżej, w łącznej wysokości 196.319 tys. zł, w tym część długoterminowa: 53.136 tys. zł (107.280 tys. NOK) oraz część krótkoterminowa: 143.183 tys. zł (289.084 tys. NOK) została ustalona przy uwzględnieniu następujących założeń:

- Platforma MOPU zostanie usunięta ze złoża YME nie później niż w 2015 roku,
- Kwota rezerwy pokrywa całość zatwierdzonego przez partnerów licencji YME pozostałego do wykorzystania na dzień 31 grudnia 2013 roku budżetu na usunięcie platformy MOPU ze złoża.

W związku z akwizycją w 2013 roku pakietu aktywów Heimdal na Norweskim Szelfie Kontynentalnym utworzona została rezerwa na przyszłe koszty likwidacji nabytych aktywów wydobywczych w wysokości 265.709 tys. zł (496.004 tys. NOK). Planowany termin likwidacji nowo nabytych aktywów trwałych morskiej kopalni ropy i gazu na złożach projektu Heimdal i rekultywacji terenu przypada na lata 2014 - 2035. Na dzień 31 grudnia 2013 roku w sprawozdaniu z sytuacji finansowej Grupa prezentuje ww. rezerwę w pozycji *Pozostałe zobowiązania i rezerwy* w kwocie 245.671 tys. zł (496.004 tys. NOK, patrz nota 13 informacje dotyczące nabycia udziałów w norweskich koncesjach wydobywczych i poszukiwawczych - Heimdal).

Pozostałe rezerwy

Na dzień 31 grudnia 2013 roku Grupa ujęła rezerwę na zobowiązanie z tytułu warunkowych płatności wynikających z umowy nabycia aktywów Heimdal w kwocie 5.089 tys. zł (10.275 tys. NOK).

Grupa ujęła rezerwę na nieuniknione koszty wynikające z wcześniej zawartej umowy na odbiór i transport ropy naftowej wydobytej ze złoża YME. Rezerwa ta utworzona była w 2012 roku w kwocie 12.492 tys. zł (tj. 22.500 tys. NOK) a w następstwie negocjacji i skrócenia terminu zakończenia kontraktu została ona częściowo rozwiązana. Wykorzystanie w 2013 roku wynosiło 5.353 tys. zł (9.992 tys. NOK) a rozwiązanie 4.912 tys. zł (9.170 tys. NOK). Na dzień 31 grudnia 2013 roku wartość rezerwy wynosiła 1.653 tys. zł (3.338 tys. NOK).

Ponadto na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz na dzień 31 grudnia 2012 roku Grupa wykazuje rezerwę dotyczącą postępowania sądowego z powództwa WANDEKO, którego stroną jest spółka LOTOS Paliwa Sp. z o.o. w kwocie 15.318 tys. zł (szerzej opisano w notce 35.1).

30.2 Dotacje

w tysiącach złotych	Nota	za rok zakończony 31 grudnia 2013	za rok zakończony 31 grudnia 2012
Stan na początek okresu		39.448	39.321
Otrzymane w trakcie roku		5.196	2.186
Ujęte w skonsolidowanym wyniku	9.3	(2.075)	(2.059)
Stan na koniec okresu		42.569	39.448
<i>w tym:</i>			
część długoterminowa		11.987	13.089
część krótkoterminowa		30.582	26.359

Dotacje dotyczą głównie nieodpłatnie otrzymanych licencji oraz dotacji z EkoFunduszu na wykorzystanie gazu odpadowego z morskiej kopalni ropy naftowej do celów grzewczych.

Ponadto Grupa korzysta z pomocy rządowej w rozumieniu MSR 20 „Dotacje rządowe oraz ujawnianie informacji na temat pomocy rządowej”.

W okresie do 30 kwietnia 2011 roku Grupa była beneficjentem ulgi z tytułu produkcji biokomponentów, która wynikała z Ustawy z dnia 15 lutego 1992 roku o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz. U. z 2011 roku, Nr 74, poz. 397 t.j.) - art. 19a. Pomoc publiczna wynikająca z przytoczonych przepisów została zatwierdzona decyzją Komisji Europejskiej nr N 57/08 z 18 września 2009 roku w sprawie zezwolenia na pomoc operacyjną państwa w zakresie biopaliw. Ulga umożliwiała producentom biopaliw odliczanie od należnego podatku dochodowego kwoty stanowiącej maksymalnie 19% nadwyżki wartości wytworzonych biopaliw nad wartością wytworzonych paliw ciekłych o tej samej wartości kalorycznej, obliczonych według cen średnich. Zgoda Komisji Europejskiej na stosowanie ulgi wygasła 30 kwietnia 2011 roku. Nierozliczona kwota ulgi jest rozliczana w bieżących zaliczkach na podatek dochodowy od osób prawnych. Podatek odroczoney dotyczący ulgi biokomponentowej został przedstawiony w nocie 10.3. a efekt podatkowy z tego tytułu w nocie 10.2.

Grupa korzysta z ulgi na nabycie nowych technologii, która wynika z Ustawy z dnia 15 lutego 1992 roku o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz. U. z 2011 roku, Nr 74, poz. 397 t.j.) - art. 18b. Ulga umożliwia odliczenie od podstawy opodatkowania kwoty nie przekraczającej 50% wydatków poniesionych na nabycie nowych technologii. Wpływ ulgi na niniejsze sprawozdanie finansowe Grupy był nieistotny.

31. Instrumenty finansowe

31.1 Wartość bilansowa

31 grudnia 2013	Kategorie instrumentów finansowych					Razem
	Aktywa/Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik - przeznaczone do obrotu	Pożyczki i należności	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży ⁽¹⁾	Zobowiązania finansowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie		
w tysiącach złotych	Nota					
Klasy instrumentów finansowych						
Aktywa finansowe						
Pochodne instrumenty finansowe	28	73.935	-	-	-	73.935
Należności z tytułu dostaw i usług	18	-	1.594.746	-	-	1.594.746
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	20	-	503.686	-	-	503.686
Pozostałe aktywa finansowe	18	-	369.632	9.746	-	379.378
Razem		73.935	2.468.064	9.746	-	2.551.745
Zobowiązania finansowe						
Kredyty, pożyczki, obligacje oraz zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	27	-	-	-	6.211.386	6.211.386
Pochodne instrumenty finansowe	28	74.153	-	-	-	74.153
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	30	-	-	-	2.396.086	2.396.086
Pozostałe zobowiązania finansowe	30	-	-	-	200.690	200.690
Razem		74.153	-	-	8.808.162	8.882.315

GRUPA KAPITAŁOWA LOTOS
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok 2013
Dodatkowe informacje i objaśnienia

31 grudnia 2012 (dane przekształcone)	Kategorie instrumentów finansowych					Razem
	Aktywa/Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik - przeznaczone do obrotu	Pożyczki i należności	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	Zobowiązania finansowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie		
w tysiącach złotych	Nota					
Klasy instrumentów finansowych						
Aktywa finansowe						
Pochodne instrumenty finansowe	28	121.334	-	-	-	121.334
Należności z tytułu dostaw i usług	18	-	1.632.837	-	-	1.632.837
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	20	-	268.333	-	-	268.333
Pozostałe aktywa finansowe	18	-	249.917	9.756	-	259.673
Razem		121.334	2.151.087	9.756	-	2.282.177
Zobowiązania finansowe						
Kredyty, pożyczki oraz zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	27	-	-	-	6.556.700	6.556.700
Pochodne instrumenty finansowe	28	179.325	-	-	-	179.325
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	30	-	-	-	2.174.451	2.174.451
Pozostałe zobowiązania finansowe	30	-	-	-	254.436	254.436
Razem		179.325	-	-	8.985.587	9.164.912

⁽¹⁾ Na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz na dzień 31 grudnia 2012 roku Grupa posiadała udziały w jednostkach pozostałych wyceniane według kosztu historycznego pomniejszonego o utworzone odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz na dzień 31 grudnia 2012 roku wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych nie odbiega istotnie od ich wartości księgowej.

31.2 Hierarchia wartości godziwej

w tysiącach złotych	31 grudnia 2013		31 grudnia 2012	
	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 1	Poziom 2
Aktywa finansowe				
Swap towarowy	-	736	-	45
Forwardy i spoty walutowe	-	34.924	-	73.452
Swap procentowy (IRS)	-	-	-	11.318
Swap walutowy	-	38.275	-	36.519
Razem	-	73.935	-	121.334
Zobowiązania finansowe				
Swap towarowy	-	-	-	337
Futures (emisja CO ₂)	-	-	3.787	-
Forwardy i spoty walutowe	-	1.017	-	9.161
Swap procentowy (IRS)	-	72.263	-	148.007
Swap walutowy	-	873	-	18.033
Razem	-	74.153	3.787	175.538

GRUPA KAPITAŁOWA LOTOS
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok 2013
Dodatkowe informacje i objaśnienia

31.3 Pozycje przychodów, kosztów, zysków i strat ujęte w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w podziale na kategorie instrumentów finansowych

za rok zakończony 31 grudnia 2013 w tysiącach złotych	Nota	Kategorie instrumentów finansowych				Razem
		Aktywa/ Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik - przeznaczone do obrotu	Pożyczki i należności	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	Zobowiązania finansowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie	
Klasy instrumentów finansowych						
Należności z tytułu dostaw i usług:		-	1.111	-	-	1.111
<i>Przychody z tytułu odsetek</i>	9.5	-	5.995	-	-	5.995
<i>Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych ujęte w koszcie własnym sprzedaży</i>	9.1	-	766	-	-	766
<i>Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych</i>	9.6	-	362	-	-	362
<i>Strata z tytułu utraty wartości</i>	9.4	-	(6.012)	-	-	(6.012)
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty:		-	(2.249)	-	-	(2.249)
<i>Przychody z tytułu odsetek</i>	9.5	-	1.267	-	-	1.267
<i>Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych</i>	9.6	-	(3.516)	-	-	(3.516)
Pozostałe aktywa finansowe:		-	(26.237)	-	-	(26.237)
<i>Przychody z tytułu odsetek</i>	9.5	-	8.606	-	-	8.606
<i>Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych</i>	9.6	-	(34.843)	-	-	(34.843)
Pochodne instrumenty finansowe (aktywa/zobowiązania finansowe):		112.861	-	-	-	112.861
<i>Zyski/(Straty) z tytułu wyceny do wartości godziwej pochodnych instrumentów finansowych</i>	9.5	55.148	-	-	-	55.148
<i>Zyski/(Straty) z tytułu realizacji pochodnych instrumentów finansowych</i>	9.5	57.713	-	-	-	57.713

kontynuacja na następnej stronie

GRUPA KAPITAŁOWA LOTOS
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok 2013
Dodatkowe informacje i objaśnienia

za rok zakończony 31 grudnia 2013	Nota	Kategorie instrumentów finansowych				Razem
		Aktywa/ Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik - przeznaczone do obrotu	Pożyczki i należności	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	Zobowiązania finansowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie	
w tysiącach złotych						
Klasy instrumentów finansowych - kontynuacja						
Kredyty, pożyczki, obligacje oraz zobowiązania z tytułu leasingu finansowego:			-	-	-	(132.506)
<i>Koszty z tytułu odsetek</i>	9.6	-	-	-	(169.005)	(169.005)
<i>Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych</i>	9.6	-	-	-	(84.266)	(84.266)
<i>Zyski/(Straty) z tytułu wyceny instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne</i>	23	-	-	-	120.765	120.765
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług:			-	-	-	75.800
<i>Koszty z tytułu odsetek</i>	9.6	-	-	-	(53)	(53)
<i>Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych ujęte w koszcie własnym sprzedaży</i>	9.1	-	-	-	75.928	75.928
<i>Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych</i>	9.6	-	-	-	(75)	(75)
Pozostałe zobowiązania finansowe:			-	-	-	6.672
<i>Koszty z tytułu odsetek</i>	9.6	-	-	-	(125)	(125)
<i>Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych</i>	9.6	-	-	-	6.797	6.797
Razem		112.861	(27.375)	-	(50.034)	35.452

GRUPA KAPITAŁOWA LOTOS
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok 2013
Dodatkowe informacje i objaśnienia

za rok zakończony 31 grudnia 2012	Nota	Kategorie instrumentów finansowych				Razem
		Aktywa/ Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik - przeznaczone do obrotu	Pożyczki i należności	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	Zobowiązania finansowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie	
w tysiącach złotych						
Klasy instrumentów finansowych						
Udziały i akcje:				150	-	150
<i>Zyski/(Straty) z tytułu sprzedaży</i>	9.5	-	-	150	-	150
Należności z tytułu dostaw i usług:			(43.884)	-	-	(43.884)
<i>Przychody z tytułu odsetek</i>	9.5	-	8.804	-	-	8.804
<i>Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych ujęte w koszcie własnym sprzedaży</i>	9.1	-	(54.471)	-	-	(54.471)
<i>Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych</i>	9.5	-	(3.229)	-	-	(3.229)
<i>Odwrócenie straty z tytułu utraty wartości</i>	9.3	-	5.012	-	-	5.012
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty:			(28.835)	-	-	(28.835)
<i>Przychody z tytułu odsetek</i>	9.5	-	1.309	-	-	1.309
<i>Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych</i>	9.5	-	(30.144)	-	-	(30.144)
Pozostałe aktywa finansowe:			(99.575)	-	-	(99.575)
<i>Przychody z tytułu odsetek</i>	9.5	-	14.879	-	-	14.879
<i>Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych</i>	9.5	-	(114.454)	-	-	(114.454)
Pochodne instrumenty finansowe (aktywa/zobowiązania finansowe):		117.772	-	-	-	117.772
<i>Zyski/(Straty) z tytułu wyceny do wartości godziwej pochodnych instrumentów finansowych</i>	9.5	159.096	-	-	-	159.096
<i>Zyski/(Straty) z tytułu realizacji pochodnych instrumentów finansowych</i>	9.5	(41.324)	-	-	-	(41.324)

kontynuacja na następnej stronie

GRUPA KAPITAŁOWA LOTOS
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok 2013
Dodatkowe informacje i objaśnienia

za rok zakończony 31 grudnia 2012	Nota	Kategorie instrumentów finansowych				Razem
		Aktywa/ Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik - przeznaczone do obrotu	Pożyczki i należności	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	Zobowiązania finansowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie	
w tysiącach złotych						
Klasy instrumentów finansowych - kontynuacja						
Kredyty, pożyczki oraz zobowiązania z tytułu leasingu finansowego:		-	-	-	566.386	566.386
<i>Koszty z tytułu odsetek</i>	9.6	-	-	-	(191.754)	(191.754)
<i>Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych</i>	9.5	-	-	-	285.943	285.943
<i>Zyski/(Straty) z tytułu wyceny instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne</i>	23	-	-	-	472.197	472.197
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług:		-	-	-	24.202	24.202
<i>Koszty z tytułu odsetek</i>	9.6	-	-	-	(88)	(88)
<i>Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych ujęte w koszcie własnym sprzedaży</i>	9.1	-	-	-	23.275	23.275
<i>Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych</i>	9.5	-	-	-	1.015	1.015
Pozostałe zobowiązania finansowe:		-	-	-	16.601	16.601
<i>Koszty z tytułu odsetek</i>	9.6	-	-	-	(380)	(380)
<i>Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych</i>	9.5	-	-	-	16.981	16.981
Razem		117.772	(172.294)	150	607.189	552.817

32. Cele i zasady zarządzania ryzykiem finansowym

Grupa narażona jest na ryzyko finansowe obejmujące przede wszystkim:

- ryzyko rynkowe (ryzyko cen surowców i produktów naftowych, ryzyko cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla, ryzyko walutowe, ryzyko stóp procentowych),
- ryzyko płynności,
- ryzyko kredytowe związane z transakcjami finansowymi oraz handlowymi.

Funkcjonujące w strukturach organizacyjnych Jednostki Dominującej Biuro Zarządzania Ryzykiem Finansowym koordynuje oraz sprawuje bieżący nadzór nad procesem zarządzania ryzykiem finansowym Grupy. Ponadto powołany przez Zarząd Komitet Ryzyka Cenowego i Tradingu nadzoruje prace nad opracowaniem polityki i procedur oraz monitoruje realizację strategii Grupy w obszarze swoich kompetencji. W szczególności komitet opiniuje i podejmuje kluczowe inicjatywy z zakresu zarządzania ryzykiem cenowym oraz w działalności tradingowej, przedstawia rekomendacje oraz wnioskuje w zakresie działań wymagających zgody Zarządu. Dodatkowo, w celu efektywnego zarządzania płynnością, strukturą zadłużenia oraz procesem pozyskiwania finansowania zewnętrznego przez spółki Grupy Kapitałowej LOTOS Zarząd powołał Zespół ds. optymalizacji płynności i koordynacji finansowania.

Podstawowymi celami realizowanymi poprzez zarządzanie ryzykiem finansowym są:

- zwiększenie prawdopodobieństwa realizacji celów budżetowych i strategicznych,
- ograniczenie zmienności przepływów pieniężnych,
- zapewnienie krótkoterminowej płynności finansowej,
- maksymalizacja wyniku na zarządzaniu ryzykiem rynkowym przy założonym poziomie ryzyka,
- budowanie wartości firmy w długim okresie czasu.

W związku z realizacją wymienionych wyżej celów Grupa wdrożyła odpowiednie narzędzia i opracowała szereg dokumentów, zatwierdzonych na odpowiednich szczeblach decyzyjnych, które określają ramy konieczne do efektywnego i bezpiecznego funkcjonowania w obszarze finansowym, w tym:

- metodologię wyznaczania ekspozycji w poszczególnych kategoriach ryzyk,
- dopuszczone instrumenty finansowe,
- sposób oceny zarządzania ryzykiem finansowym,
- limity w zarządzaniu ryzykiem,
- sposób raportowania,
- limity kredytowe,
- standardy dokumentacyjne i operacyjne,
- podział odpowiedzialności w zakresie wykonywania transakcji, analizy i kontroli ryzyka oraz dokumentacji i rozliczania transakcji pomiędzy różne komórki organizacyjne.

Jednostka Dominująca monitoruje oraz raportuje w sposób ciągły wszystkie ryzyka rynkowe będące przedmiotem zarządzania. Jednostka Dominująca używa płynnych instrumentów pochodnych, które jest w stanie wycenić za pomocą stosowanych powszechnie modeli wyceny. Wycena pozycji bazowej i instrumentów pochodnych odbywa się na podstawie danych rynkowych otrzymywanych od wiarygodnych dostawców. Nie jest dopuszczone otwieranie pozycji w ramach ryzyk, które nie wynikają z podstawowej działalności Grupy.

Z dniem 1 stycznia 2011 roku Jednostka Dominująca wdrożyła zasady rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych w odniesieniu do kredytów walutowych przeznaczonych na finansowanie Programu inwestycyjnego 10+, wyznaczonych na instrument zabezpieczający dla przyszłych transakcji sprzedaży produktów naftowych denominowanych w USD. W drugim półroczu 2012 roku rozszerzono zakres stosowania rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych poprzez ustanowienie nowych powiązań zabezpieczających o tym samym charakterze.

32.1 Ryzyko cen surowców i produktów naftowych

Szczególne znaczenie dla Grupy ma zarządzanie ryzykiem cen surowców i produktów naftowych.

Spółka identyfikuje następujące czynniki tego ryzyka:

- zmienność marży rafineryjnej, rozumianej jako różnica pomiędzy płynnymi indeksami referencyjnego koszyka produktów naftowych (np. paliwa lotniczego, benzyn, olejów napędowych, olejów opałowych) a płynnym indeksem referencyjnego surowca (np. ropa Ural),
- zmienność poziomu cen w zakresie ilości zapasów surowców i produktów odbiegających od wymaganego poziomu zapasów obowiązkowych i operacyjnych,
- zmienność dyferencjałów pomiędzy indeksami referencyjnymi a indeksami używanymi w kontraktach handlowych (np. dyferencjał Brent / Ural, czyli różnica pomiędzy różnymi gatunkami ropy),
- stosowanie niestandardowych formuł cenowych w kontraktach handlowych.

Chcąc oferować swoim odbiorcom zabezpieczenie cen produktów naftowych dla przyszłych dostaw Grupa wdrożyła system, w ramach którego istnieje możliwość przenoszenia ryzyka z odbiorców na Grupę. Wymaga to jednoczesnego wykonywania odpowiednich transakcji zabezpieczających ryzyko cenowe oraz stosowania procedur zapewniających bezpieczeństwo kredytowe i operacyjne.

W ramach opisanych wyżej działań w latach 2012 i 2013 w powiązaniu ze sprzedażą komponentów asfaltowych po cenach stałych, Grupa zawierała swapy towarowe, co pozwoliło zachować pierwotny profil ryzyka cenowego Grupy. Zawierane we wskazanym okresie transakcje swapowe były rozliczone częściowo w roku ich zawarcia, a częściowo w roku następnym.

GRUPA KAPITAŁOWA LOTOS
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok 2013
Dodatkowe informacje i objaśnienia

Na dzień 31 grudnia 2013 roku otwarte swapy towarowe przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Indeks bazowy	Okres zawarcia transakcji	Okres wyceny	Ilość w tonach w okresie wyceny	Cena średnioważona (USD/tona)	Wartość godziwa (w tys. zł)	
						Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Swap towarowy	3.5 PCT Barges FOB Rotterdam	IX - XI '2013	III - X '2014	20.989	572,90	736	-
Razem						736	-

Wymienione wyżej transakcje swap na łączną ilość 20.989 ton w oparciu o płynny indeks 3.5 PCT Barges FOB Rotterdam w okresie od marca do października 2014 roku związane były z odwróceniem profilu ryzyka cen surowców i produktów naftowych wynikających ze sprzedaży komponentów asfaltowych po cenach stałych.

Na dzień 31 grudnia 2012 roku otwarte swapy towarowe przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Indeks bazowy	Okres zawarcia transakcji	Okres wyceny	Ilość w tonach w okresie wyceny	Cena średnioważona (USD/t)	Wartość godziwa (w tys. zł)	
						Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Swap towarowy	3.5 PCT Barges FOB Rotterdam	XII '2012	VI - XI '2013	14.092	591,25	-	(335)
Swap towarowy	Gasoil .1 Cargoes CIF NWE / Basis ARA	XII '2012	VI - XI '2013	(3.000)	915,00	45	(2)
Razem						45	(337)

Wymienione wyżej transakcje swap w oparciu o płynny indeks 3.5 PCT Barges FOB Rotterdam oraz Gasoil .1 Cargoes CIF NWE / Basis ARA były również związane z odwróceniem profilu ryzyka cen surowców i produktów naftowych wynikających ze sprzedaży komponentów asfaltowych po cenach stałych.

Znaczenie zarządzania ryzykiem cenowym i obszar działań tradingowych w Grupie stale wzrasta. W związku z potrzebą zarządzania nowymi procesami i usprawnienia bieżącego działania w tym obszarze oraz dla podniesienia bezpieczeństwa operacyjnego Grupa wdraża system informatyczny klasy ETRM (z ang. Energy Trading and Risk Management).

32.1.1 Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami cen surowców i produktów naftowych

Analiza wrażliwości na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz na dzień 31 grudnia 2012 roku transakcji finansowych narażonych na ryzyko zmiany cen surowców i produktów naftowych przy założeniu zmiany cen o +/- 10% przedstawiała się następująco:

w tysiącach złotych	Wartość bilansowa	31 grudnia 2013		Wartość bilansowa	31 grudnia 2012	
		Zmiana procentowa 10%	Zmiana procentowa -10%		Zmiana procentowa 10%	Zmiana procentowa -10%
Aktywa finansowe ⁽¹⁾	736	3.695	(3.695)	45	(778)	778
Zobowiązania finansowe ⁽¹⁾	-	-	-	(337)	2.481	(2.481)
Razem	736	3.695	(3.695)	(292)	1.703	(1.703)

⁽¹⁾ Swapy towarowe.

Powyższe odchylenia cen indeksów bazowych skalkulowano na podstawie hipotetycznej zmiany ceny o +/- 10%. Analiza wrażliwości została przeprowadzona na bazie stanu instrumentów posiadanych na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz 31 grudnia 2012 roku. Zbadano wpływ zmian cen indeksów bazowych na wartość godziwą przy niezmiennym poziomie kursów walut.

32.2 Ryzyko cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO₂)

Zarządzanie ryzykiem cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla w Jednostce Dominującej odbywa się zgodnie z założeniami zawartymi w „Strategii zarządzania ryzykiem cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO₂) w Grupie LOTOS S.A.”

Grupa określa tzw. pozycję bazową, która stanowi różnicę pomiędzy ilością uprawnień (posiadanych oraz estymowanych) a emisją dwutlenku węgla (zrealizowaną oraz estymowaną) w ramach poszczególnych okresów rozliczeniowych (tzw. fazy), dla których przyznawane są uprawnienia do emisji.

Wyznaczany w ramach realizacji procedur zarządzania ryzykiem limit ilościowy na pozycję całkowitą w uprawnieniach (pozycja bazowa skorygowana o pozycję transakcyjną tj. zawarte przez Grupę transakcje kupna/sprzedaży praw do emisji) definiowany jest w oparciu o ilość przyznanych uprawnień dla danej fazy. Monitorowana przez Grupę pozycja łączna dla fazy stanowi sumę pozycji całkowitych w poszczególnych latach fazy.

W zależności od sytuacji rynkowej i w ramach ustalonych limitów, Grupa utrzymuje odpowiednią pozycję całkowitą w uprawnieniach za pomocą bieżąco zawieranych transakcji finansowych. Limit określający ryzyko straty w odniesieniu do zawieranych transakcji (limit na maksymalną stratę) jest definiowany przez Grupę w oparciu o jej kapitał własny.

Poniżej zaprezentowano informacje na temat pozycji bazowej, transakcyjnej i całkowitej na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz 31 grudnia 2012 roku.

Pozycja bazowa (w tonach) w uprawnieniach do emisji na dzień 31 grudnia 2013 roku wynosiła:

Okres	EUA*	CER*	ERU*	SUMA
III faza (2013-2020)	(1.238.485)	383	29.000	(1.209.102)

*Zgodnie z systemem handlu emisjami EU ETS (z ang. European Union Emissions Trading System/Scheme):

1 EUA (z ang. Emission Unit Allowance) oznacza uprawnienie do emisji jednej tony CO₂.

1 CER (z ang. Certified Emission Reduction Unit) oznacza ekwiwalent skutecznej redukcji emisji jednej tony ekwiwalentu CO₂ (tCO₂e). Certyfikat redukcji emisji uzyskiwany jest w związku z realizacją inwestycji w krajach rozwijających się, gdzie nie określono limitów emisji CO₂.

1 ERU (z ang. Emission Reduction Unit) oznacza ekwiwalent skutecznej redukcji emisji jednej tony ekwiwalentu CO₂ (tCO₂e). Jest to poświadczona jednostka emisji uzyskiwana w związku z realizacją inwestycji w krajach o niższych kosztach redukcji CO₂.

Określona powyżej pozycja bazowa wynikała z założeń co do ilości uprawnień oraz emisji dwutlenku węgla oraz posiadanych na dzień 31 grudnia 2013 roku uprawnień na koncie w wysokości 993 tys. EUA, 383 CER oraz 29 tys. ERU:

III faza (2013-2020) w tonach	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Razem
Uprawnienia przyznane KPRU ⁽¹⁾	1.521.342	1.492.657	1.462.140	1.428.944	1.396.948	1.366.559	1.335.827	10.004.417
Emisja dwutlenku węgla (CO ₂) ⁽²⁾	(1.676.529)	(1.779.653)	(1.779.653)	(1.779.653)	(1.661.606)	(1.779.653)	(1.779.653)	(12.236.400)
Nadwyżka/niedobór	(155.187)	(286.996)	(317.513)	(350.709)	(264.658)	(413.094)	(443.826)	(2.231.983)

⁽¹⁾ Prognozowana ilość bezpłatnych uprawnień do emisji CO₂ dla Grupy LOTOS na lata 2013 – 2019 według Krajowego Planu Rozdziału Uprawnień do Emisji („KPRU”).

⁽²⁾ Prognozowana emisja CO₂ wyliczona na podstawie danych produkcyjnych dla instalacji objętych systemem handlu emisjami, będąca podstawą dla określenia pozycji bazowej na dzień 31 grudnia 2013 roku.

W 2013 roku, ze względu na brak płynności rynku terminowego oraz niestabilność pozycji bazowej w horyzoncie do 2020 roku (ostatni rok III fazy) okres zarządzania ryzykiem cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla został ograniczony do końca 2019 roku, jednakże wraz z upływem czasu rok 2020 zostanie prawdopodobnie włączony do zarządzania tym ryzykiem.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku Grupa nie otrzymała jeszcze bezpłatnych uprawnień do emisji CO₂ na rok 2013, które powinny były wpłynąć do końca lutego 2013 roku. Grupa zakłada jednak nikłe ryzyko ich nie otrzymania przed datą koniecznego umorzenia, czyli 30 kwietnia 2014 roku w związku z tym, że przed dniem publikacji niniejszego sprawozdania finansowego, tj. 26 lutego 2014 roku, Komisja Europejska poinformowała o zatwierdzeniu limitów uprawnień planowanych dla ostatniej grupy krajów członkowskich, w tym Polski. Dodatkowo Zarząd zwraca uwagę, iż Grupa posiada ok. 60% potrzebnych do umorzenia uprawnień na koncie, a zakup pozostałej części mógłby zostać sfinansowany bez istotnego wpływu na płynność Spółki aż do czasu ich ostatecznego otrzymania.

GRUPA KAPITAŁOWA LOTOS
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok 2013
Dodatkowe informacje i objaśnienia

Pozycja bazowa (w tonach) w uprawnieniach do emisji na dzień 31 grudnia 2012 roku wynosiła:

Okres	EUA	CER	SUMA
II faza (2008-2012)	(520.169)	-	(520.169)
III faza (2013-2020)	(363.376)	-	(363.376)

W 2012 roku oprócz zarządzania kończącą się fazą II rozpoczęto zarządzanie fazą III przypadającą na lata 2013-2020, jednak ze względu na ograniczoną płynność rynku zarządzano tylko latami 2013 i 2014. II faza obejmowała okres do końca roku 2012, a jej rozliczenie nastąpiło w kwietniu 2013 roku, w związku z tym w tabelach zawierających informacje na temat pozycji bazowej jak i instrumentów finansowych pozostawiono podział na dwie fazy.

Na dzień 31 grudnia 2012 roku pozycja bazowa wynikała z następujących założeń co do ilości uprawnień oraz emisji dwutlenku węgla przypadającej na II i III fazę:

II faza (2008-2012) w tonach	2012	Razem
Uprawnienia na koncie	1.458.144	1.458.144
Emisja dwutlenku węgla (CO ₂) ⁽¹⁾	(1.978.313)	(1.978.313)
Nadwyżka/niedobór	(520.169)	(520.169)

⁽¹⁾ Prognozowana emisja CO₂ wyliczona na podstawie danych produkcyjnych dla instalacji objętych systemem handlu emisjami.

III faza (2013-2020) w tonach	2013	2014	Razem
Uprawnienia przyznane KPRU ⁽¹⁾	1.610.712	1.607.843	3.218.555
Emisja dwutlenku węgla (CO ₂) ⁽²⁾	(1.737.054)	(1.844.877)	(3.581.931)
Nadwyżka/niedobór	(126.342)	(237.034)	(363.376)

⁽¹⁾ Prognozowana ilość bezpłatnych uprawnień do emisji CO₂ dla Spółki na lata 2013 – 2014.

⁽²⁾ Prognozowana emisja CO₂ wyliczona na podstawie danych produkcyjnych dla instalacji objętych systemem handlu emisjami.

W ramach zarządzania ryzykiem dotyczącym uprawnień do emisji dwutlenku węgla Grupa ocenia każdorazowo ryzyko przewidywanego niedoboru nieodpłatnych uprawnień przyznawanych w ramach KPRU.

W razie konieczności Grupa decyduje o rozliczeniu zawartych, otwartych na dzień kończący okres sprawozdawczy transakcji terminowych na zakup uprawnień do emisji CO₂ poprzez ich fizyczną dostawę z zamiarem ich ewentualnego umorzenia jako rozliczenie rzeczywistej emisji CO₂. Wycena transakcji planowanych do zrealizowania dostawą fizyczną nie podlega ujęciu w aktywach / zobowiązaniach finansowych w sprawozdaniu finansowym, niemniej jednak Grupa monitoruje i przeprowadza wycenę takich transakcji pozabilansowo w ramach ogólnej oceny efektywności zarządzania ryzykiem CO₂.

Otwarte na dzień 31 grudnia 2013 roku transakcje futures EUA, jak również otwarte na dzień 31 grudnia 2012 roku transakcje futures CER, które Grupa uznała za prawdopodobne do rozliczenia poprzez ich fizyczną dostawę na potrzeby własne nie zostały wykazane w sprawozdaniu finansowym na dzień kończący okres sprawozdawczy, a ich wartość godziwą ujęto wyłącznie pozabilansowo.

Ponadto w 2012 roku Grupa dokonywała transakcji zamiany pomiędzy jednostkami EUA i CER, co było uzasadnione poziomem spreadu między tymi uprawnieniami.

Transakcje otwarte w uprawnieniach do emisji na dzień 31 grudnia 2013 roku przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Okres zawarcia transakcji	Okres rozliczenia transakcji	Ilość uprawnień w okresie	Cena średnioważona (EUR/t)	Faza	Wartość godziwa (w tys. zł)*	
						Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Futures EUA	VIII '2012 - XII '2013	XII '2014 - XII '2017	1.696.000	5,58	III faza	1.182	(5.230)
Razem						1.182	(5.230)

*Wycena pozabilansowa, wyłącznie dla celów statystycznych i monitoringu w zarządzaniu ryzykiem.

Transakcje otwarte w uprawnieniach do emisji na dzień 31 grudnia 2012 roku przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Okres zawarcia transakcji	Okres rozliczenia transakcji	Ilość uprawnień w okresie	Cena średnioważona (EUR/t)	Faza	Wartość godziwa (w tys. zł)*	
						Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Futures CER	XII '2012	III '2013	620.000	0,42	II faza	-	(641)
Razem						-	(641)

*Wycena pozabilansowa, wyłącznie dla celów statystycznych i monitoringu w zarządzaniu ryzykiem.

Typ transakcji	Okres zawarcia transakcji	Okres rozliczenia transakcji	Ilość uprawnień w okresie	Cena Średnioważona (EUR/t)	Faza	Wartość godziwa (w tys. zł)**	
						Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Futures EUA	VIII - XI '2012	XII '2013 - XII '2014	523.000	8,53	III faza	-	(3.787)
Razem						-	(3.787)

** Wycena bilansowa

Biorąc pod uwagę pozycję bazową opisaną powyżej oraz wykonane transakcje, pozycja całkowita (w tonach) w uprawnieniach do emisji na dzień 31 grudnia 2013 roku przedstawiała się następująco:

Okres	Pozycja EUA			Pozycja CER			Pozycja ERU		
	Bazowa	Transakcyjna	Całkowita	Bazowa	Transakcyjna	Całkowita	Bazowa	Transakcyjna	Całkowita
III faza (2013-2020)	(1.238.485)	1.696.000	457.515	383	-	383	29.000	-	29.000

Biorąc pod uwagę pozycję bazową opisaną powyżej oraz wykonane transakcje, pozycja całkowita (w tonach) w uprawnieniach do emisji na dzień 31 grudnia 2012 roku przedstawiała się następująco:

Okres	Pozycja EUA			Pozycja CER		
	Bazowa	Transakcyjna	Całkowita	Bazowa	Transakcyjna	Całkowita
II faza (2008-2012)	(520.169)	-	(520.169)	-	620.000	620.000
III faza (2013-2020)	(363.376)	523.000	159.624	-	-	-

Informacje na temat uprawnień do emisji CO₂ zaprezentowano w nocie 34.

32.2.1 Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO₂)

Na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz na dzień 31 grudnia 2012 roku Grupa posiadała kontrakty futures na zakup uprawnień do emisji dwutlenku węgla.

Analizę wrażliwości na ryzyko zmiany cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla przy założeniu zmiany cen uprawnień do emisji CO₂ o +/- 10% dla oszacowanej wartości godziwej ujętych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej pochodnych instrumentów przedstawiono w tabeli poniżej:

w tysiącach złotych	31 grudnia 2013			31 grudnia 2012		
	Wartość bilansowa	Zmiana procentowa 10%	Zmiana procentowa -10%	Wartość bilansowa	Zmiana procentowa 10%	Zmiana procentowa -10%
Zobowiązania finansowe ⁽¹⁾	-	-	-	(3.787)	1.446	(1.446)
Razem	-	-	-	(3.787)	1.446	(1.446)

⁽¹⁾ Futures EUA.

Powyższe odchylenia cen uprawnień do emisji CO₂ skalkulowano na podstawie hipotetycznej zmiany ceny o +/- 10%. Analiza wrażliwości została przeprowadzona na bazie stanu instrumentów posiadanych na dzień 31 grudnia 2012 roku. Zbadano wpływ zmian cen uprawnień do emisji CO₂ na wartość godziwą przy niezmiennym poziomie kursów walut.

Grupa nie przeprowadza analizy wrażliwości dla wartości godziwej kontraktów futures na zakup uprawnień do emisji dwutlenku węgla, które posiada na dzień kończący okres sprawozdawczy, jeśli zamierza dokonać rozliczenia tych transakcji poprzez fizyczną dostawę na potrzeby własne pokrycia niedoborów w ramach systemu ograniczania emisji. W związku z tym powyższa tabela nie prezentuje analizy wrażliwości instrumentów futures EUA posiadanych na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz instrumentów futures CER posiadanych na dzień 31 grudnia 2012 roku, które zamierzała rozliczyć drogą fizycznej dostawy na pokrycie niedoboru uprawnień do rozliczenia emisji dwutlenku węgla za dany okres.

32.3 Ryzyko walutowe

Zarządzanie ryzykiem walutowym w Grupie odbywa się zgodnie z założeniami zawartymi w „Strategii zarządzania ryzykiem walutowym w Grupie LOTOS S.A.”. Horyzont zarządzania ekspozycją jest związany z okresem, na jaki sporządzany jest budżet Grupy, który w zależności od momentu w roku obejmuje od 3 do 5 kolejnych kwartałów. Okres ten przyjmuje się jako podstawę do określenia horyzontu zarządzania ekspozycją. Mapa bazowa pozycji walutowych uwzględnia przede wszystkim wolumeny i formuły cenowe na zakup surowców i sprzedaż produktów, inwestycje, lokaty i kredyty dewizowe oraz wycenę instrumentów pochodnych, i może być korygowana o współczynnik, który odzwierciedla zmienność cen surowców i produktów naftowych. Strategia zakłada kalkulację następujących limitów:

- limit na pozycję transakcyjną (otwarte transakcje walutowe nie mogą zwiększać pozycji bazowej Spółki i nie mogą przekraczać wolumenu pozycji bazowej),
- limit maksymalnej straty oraz płynnościowy wyrażone są jako procent kapitałów własnych Spółki (limit płynnościowy jest kalkulowany w celu ograniczenia ryzyka związanego z nadmierną kumulacją transakcji finansowych w krótkim okresie, które rozliczając się mogą powodować problemy płynnościowe i operacyjne),
- limity na pozycję walutową całkowitą i globalną brutto dla całego okresu zarządzania, jak również dla podokresów.

Co kwartał, na potrzeby kalkulacji limitów, uwzględniana jest aktualizacja wartości kapitału własnego. Dodatkowo w sytuacji, gdy strata na zarządzaniu ryzykiem przekroczy ustalone progi w celu niedopuszczenia do istotnego przekroczenia limitu maksymalnej straty ustalonej przez Zarząd Jednostki Dominującej następuje natychmiastowa aktualizacja limitów.

W celu optymalizacji wykonywania transakcji walutowych w Grupie Kapitałowej, Jednostka Dominująca oferuje podmiotom zależnym bezpośrednio kwotowanie transakcji walutowych na bazie umów ramowych i w oparciu o obowiązujące procedury operacyjne.

Waluta USD jest używana w kwotowaniach cen rynkowych ropy i produktów naftowych. Z tego też względu uznano, że najważniejszą walutą do zaciągania i spłaty długoterminowych kredytów na finansowanie Programu 10+ jest USD, ponieważ efektem takiego działania będzie zmniejszenie strukturalnie długiej pozycji i w konsekwencji strategicznego ryzyka walutowego.

Pozycja bazowa w walutach to wyodrębnione w procesie identyfikacji ryzyka walutowego wszystkie istotne przepływy pieniężne, których wartość wyrażona w walucie funkcjonalnej Grupy w horyzoncie zarządzania ryzykiem zależy od poziomu kursów walutowych, skorygowane o współczynnik odzwierciedlający malejące z czasem prawdopodobieństwo ich realizacji.

Strukturalnie Grupa posiada długą ekspozycję w USD (zyskuje w przypadku wzrostu kursu USD/PLN) ze względu na to, iż wpływy zależne od kursu USD (głównie z tytułu sprzedaży produktów naftowych) przewyższają odpowiednie wypływy (np. z tytułu zakupu ropy, spłaty kredytu).

Na dzień 31 grudnia 2013 roku Grupa prognozuje również długą ekspozycję w EUR w 2014 roku ze względu na zmianę formuł cenowych zakupu biokomponentów, które w poprzednim okresie sprawozdawczym były oparte o EUR, a obecnie są głównie oparte o USD i przepływy z tego tytułu są uwzględniane w pozycji USD.

Pozycja bazowa w walutach na dzień 31 grudnia 2013 roku dla Jednostki Dominującej przedstawiała się następująco:

Okres	tys. USD	tys. EUR
2014	445.543	2.008

Pozycja bazowa w walutach na dzień 31 grudnia 2012 roku dla Jednostki Dominującej przedstawiała się następująco:

Okres	tys. USD	tys. EUR
2013	654.698	(173.187)

Jednostka Dominująca aktywnie zarządza swoją pozycją walutową, kształtując ją w ramach uzgodnionych limitów i w zależności od przewidywanego rozwoju sytuacji rynkowej.

Spółki Grupy Kapitałowej dokonują transakcji zabezpieczających przed ryzykiem związanym ze zmianą kursów wymiany walut.

W skład transakcji wymiany walutowej wchodzi każdorazowo para transakcji, które w poniższych zestawieniach zostały odpowiednio przypisane do kupna lub sprzedaży w ramach typu transakcji *Swap walutowy*.

GRUPA KAPITAŁOWA LOTOS
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok 2013
Dodatkowe informacje i objaśnienia

Transakcje walutowe otwarte na dzień 31 grudnia 2013 roku przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Kupno/sprzedaż	Okres zawarcia transakcji	Okres rozliczenia transakcji	Para walut (bazowa/zmienna)	Kwota w walucie bazowej (w tys.)	Kurs średnioważony	Kwota w walucie zmiennej (w tys.)	Wartość godziwa (w tys. zł)	
								Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Spot walutowy	Kupno	XII '2013	I ' 2014	USD/PLN	21.000	3,0178	(63.374)	-	(125)
Spot walutowy	Kupno	XII '2013	I ' 2014	EUR/PLN	1.500	4,1500	(6.225)	-	(4)
Forward walutowy	Kupno	XII '2013	I ' 2014	USD/PLN	20.000	3,0551	(61.102)	-	(783)
Forward walutowy	Kupno	XII '2013	I ' 2014	EUR/PLN	4.700	4,1720	(19.608)	-	(105)
Forward walutowy	Sprzedaż	VIII - XI '2013	III - X '2014	USD/PLN	(169.000)	3,2487	549.030	34.924	-
Swap walutowy	Kupno	XII '2013	IX '2014	USD/PLN	25.000	3,0932	(77.330)	-	(845)
Swap walutowy	Kupno	XII '2013	I ' 2014	EUR/USD	1.850	1,3800	(2.553)	-	(18)
Swap walutowy	Sprzedaż	IX - XII '2013	I - XII '2014	USD/PLN	(393.450)	3,1371	1.234.292	38.275	-
Swap walutowy	Sprzedaż	XII '2013	I ' 2014	EUR/USD	(7.500)	1,3764	10.323	-	(10)
							Razem	73.199	(1.890)

Transakcje walutowe otwarte na dzień 31 grudnia 2012 roku przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Kupno/sprzedaż	Okres zawarcia transakcji	Okres rozliczenia transakcji	Para walut (bazowa/zmienna)	Kwota w walucie bazowej (w tys.)	Kurs średnioważony	Kwota w walucie zmiennej (w tys.)	Wartość godziwa (w tys. zł)	
								Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Spot walutowy	Kupno	XII '2012	I '2013	USD/PLN	54.000	3,0951	(167.135)	234	-
Spot walutowy	Kupno	XII '2012	I '2013	EUR/PLN	1.891	4,0925	(7.739)	-	(9)
Forward walutowy	Kupno	IX - XII '2012	I - IV '2013	USD/PLN	110.500	3,1760	(350.948)	57	(7.436)
Forward walutowy	Kupno	VIII - XII '2012	I - VII '2013	EUR/USD	146.000	1,2828	(187.289)	17.029	-
Forward walutowy	Sprzedaż	VIII - XII '2012	I - XI '2013	USD/PLN	(324.000)	3,3091	1.072.148	56.132	(1.381)
Forward walutowy	Sprzedaż	XII '2012	I '2013	EUR/PLN	(15.000)	4,0717	61.076	-	(335)
Swap walutowy	Kupno	VIII - XII '2012	I - VII '2013	USD/PLN	74.000	3,2998	(244.185)	-	(12.672)
Swap walutowy	Kupno	XII '2012	I '2013	EUR/PLN	15.500	4,1474	(64.285)	-	(832)
Swap walutowy	Kupno	X - XII '2012	I - VII '2013	EUR/USD	31.610	1,2948	(40.929)	2.478	-
Swap walutowy	Sprzedaż	VIII - XII '2012	I - VII '2013	USD/PLN	(399.500)	3,1968	1.277.122	34.041	(4.529)
							Razem	109.971	(27.194)

GRUPA KAPITAŁOWA LOTOS
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok 2013
Dodatkowe informacje i objaśnienia

Pozycja całkowita Grupy w poszczególnych walutach na dzień 31 grudnia 2013 roku przedstawiała się następująco:

Okres	Pozycja USD/PLN			Pozycja EUR/PLN		
	Bazowa (w tys. USD)	Transakcyjna (w tys. USD)	Całkowita (w tys. USD)	Bazowa (w tys. EUR)	Transakcyjna (w tys. EUR)	Całkowita (w tys. EUR)
2014	445.543	(422.907)	22.636	2.008	300	2.308

Pozycja całkowita Grupy w poszczególnych walutach na dzień 31 grudnia 2012 roku przedstawiała się następująco:

Okres	Pozycja USD/PLN			Pozycja EUR/PLN		
	Bazowa (w tys. USD)	Transakcyjna (w tys. USD)	Całkowita (w tys. USD)	Bazowa (w tys. EUR)	Transakcyjna (w tys. EUR)	Całkowita (w tys. EUR)
2013	654.698	(654.766)	(68)	(173.187)	180.001	6.814

32.3.1 Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami kursów walut

Struktura walutowa wybranych instrumentów finansowych na dzień 31 grudnia 2013 roku przedstawiała się następująco:

31 grudnia 2013		USD	USD przeliczone na PLN	EUR	EUR przeliczone na PLN	Wartość bilansowa w walucie przeliczona na PLN na dzień bilansowy
w tysiącach	Nota					
Klasy instrumentów finansowych						
Aktywa finansowe						
Należności z tytułu dostaw i usług		121.143	364.884	10.922	45.112	409.996
Pozostałe należności		-	-	15	63	63
Obligacje		59.268	178.516	-	-	178.516
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty		23.339	70.280	8.492	28.635	98.915
Pozostałe aktywa finansowe:		436.078	1.313.611	9.961	41.313	1.354.924
<i>Pożyczki udzielone jednostkom powiązanym</i>		361.974	1.090.321	7.208	29.895	1.120.216
<i>Lokaty</i>		3.105	9.352	603	2.501	11.853
<i>Depozyt zabezpieczający</i>		-	-	2.150	8.917	8.917
<i>Środki pieniężne zablokowane na rachunkach bankowych</i>	18	70.999	213.938	-	-	213.938
Razem		639.828	1.927.291	29.390	115.123	2.042.414
Zobowiązania finansowe						
Kredyty i pożyczki		2.096.295	6.320.969	1.180	4.892	6.325.861
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług		622.316	1.931.556	11.589	50.877	1.982.433
Pozostałe zobowiązania		9.084	27.829	3.909	16.211	44.040
Obligacje		6.674	377.210	-	-	377.210
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego		-	-	21.259	88.164	88.164
Razem		2.734.369	8.657.564	37.937	160.144	8.817.708

Struktura walutowa wybranych instrumentów finansowych na dzień 31 grudnia 2012 roku przedstawiała się następująco:

31 grudnia 2012	USD	USD przeliczone na PLN	EUR	EUR przeliczone na PLN	Wartość bilansowa w walucie przeliczona na PLN na dzień bilansowy
w tysiącach					
Klasy instrumentów finansowych					
Aktywa finansowe					
Należności z tytułu dostaw i usług	87.225	270.367	12.697	51.922	322.289
Pozostałe należności	13	41	154	630	671
Obligacje	53.119	164.647	-	-	164.647
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	5.321	16.416	2.205	8.992	25.408
Pozostałe aktywa finansowe:	371.510	1.151.237	12.313	50.338	1.201.575
<i>Pożyczki udzielone jednostkom powiązanym</i>	359.032	1.112.561	10.099	41.287	1.153.848
<i>Lokaty</i>	12.478	38.676	-	-	38.676
<i>Depozyt zabezpieczający</i>	-	-	2.214	9.051	9.051
Razem	517.188	1.602.708	27.369	111.882	1.714.590
Zobowiązania finansowe					
Kredyty i pożyczki	2.291.949	7.108.363	5.307	21.672	7.130.035
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	573.352	1.777.160	8.456	31.319	1.808.479
Pozostałe zobowiązania	10.070	31.200	10.085	41.172	72.372
Obligacje	53.119	164.162	-	-	164.162
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	-	-	39.885	163.058	163.058
Razem	2.928.490	9.080.885	63.733	257.221	9.338.106

Na potrzeby analizy wrażliwości w zaprezentowanej wyżej strukturze walutowej uwzględniono także wrażliwe na zmiany kursów walut wewnętrzgrupowe transakcje walutowe, które mają wpływ na ryzyko walutowe Grupy w związku z regulacjami MSR 21 „Skutki zmian kursów wymiany walut obcych” w zakresie ujmowania różnic kursowych z tego tytułu w wyniku netto Grupy.

Poza wymienionymi wyżej instrumentami finansowymi Grupa posiadała także wyrażone w walutach obcych pochodne instrumenty finansowe takie jak: swapy towarowe, swapy procentowe, kontrakty futures, a także spoty, forwardy i swapy walutowe. Grupa stosuje odpowiednie metody ustalania wartości godziwej dla poszczególnych rodzajów instrumentów pochodnych, które jednocześnie determinują technikę ustalenia wpływu zmiany kursów walut na wartość tych instrumentów (metody wyceny pochodnych instrumentów finansowych szerzej opisano w nocie 7.21). Zamieszczone poniżej tabele z analizą wrażliwości instrumentów finansowych na ryzyko walutowe na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz 31 grudnia 2012 roku prezentują także wpływ zmiany kursów walut na wartość bilansową instrumentów pochodnych.

GRUPA KAPITAŁOWA LOTOS
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok 2013
Dodatkowe informacje i objaśnienia

Analiza wrażliwości na ryzyko walutowe na dzień 31 grudnia 2013 roku wraz z wpływem na wynik finansowy przy założeniu zmiany kursów USD/PLN i EUR/PLN o +/- 4% przedstawiała się następująco:

31 grudnia 2013	Zmiana kursu o +4% wpływ na wynik roku		Zmiana kursu o -4% wpływ na wynik roku	
	USD	EUR	USD	EUR
w tysiącach złotych				
Klasy instrumentów finansowych				
Aktywa finansowe				
Należności z tytułu dostaw i usług	14.595	1.804	(14.595)	(1.804)
Pozostałe należności	-	3	-	(3)
Pochodne instrumenty finansowe	(75.226)	(41)	75.226	41
Obligacje	7.141	-	(7.141)	-
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	2.812	1.145	(2.812)	(1.145)
Pozostałe aktywa finansowe:	52.544	1.653	(52.544)	(1.653)
<i>Pożyczki udzielone jednostkom powiązanym</i>	43.613	1.196	(43.613)	(1.196)
<i>Lokaty</i>	374	100	(374)	(100)
<i>Depozyty zabezpieczające</i>	-	357	-	(357)
<i>Środki pieniężne zablokowane na rachunkach bankowych</i>	8.557	-	(8.557)	-
Razem aktywa finansowe	1.866	4.564	(1.866)	(4.564)
Zobowiązania finansowe				
Kredyty i pożyczki	96.997 ⁽¹⁾	196	(96.997) ⁽¹⁾	(196)
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	77.262	2.035	(77.262)	(2.035)
Pochodne instrumenty finansowe	(13.591)	(132)	13.591	132
Pozostałe zobowiązania	1.113	648	(1.113)	(648)
Obligacje	15.088	-	(15.088)	-
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	-	3.527	-	(3.527)
Razem zobowiązania finansowe	176.869	6.274	(176.869)	(6.274)
Razem	(175.003)	(1.710)	175.003	1.710

⁽¹⁾ W kalkulacji wpływu zmiany kursu na wskazaną pozycję bilansową uwzględniono efekt rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych. Wpływ zastosowania rachunkowości zabezpieczeń przy założeniu zmiany kursów USD/PLN o +/- 4% potencjalnie spowodowałby zmianę wyceny wartości godziwej kredytów o (158.436) 158.436 tys. zł. Ponadto w szacunku uwzględniono efekt zapłaconych z góry prowizji przygotowawczych (wycenionych wg kursu z dnia zapłaty) pomniejszających zobowiązania z tytułu zaciągniętych kredytów, których wpływ na zmianę wyceny wartości godziwej tych zobowiązań przy założeniu zmiany kursów USD/PLN o +/- 4% wyniósłby 2.593 (2.593) tys. zł.

Powyższe odchylenia wartości bilansowych wyrażonych w PLN a zależnych od kursów walutowych, skalkulowano na podstawie hipotetycznej zmiany kursów o +/- 4%. Analiza wrażliwości została przeprowadzona na bazie stanu instrumentów posiadanych na dzień 31 grudnia 2013 roku.

GRUPA KAPITAŁOWA LOTOS
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok 2013
Dodatkowe informacje i objaśnienia

Analiza wrażliwości na ryzyko walutowe na dzień 31 grudnia 2012 roku wraz z wpływem na wynik finansowy przy założeniu zmiany kursów USD/PLN i EUR/PLN o +/- 4% przedstawiała się następująco:

31 grudnia 2012	Zmiana kursu o +4% wpływ na wynik roku		Zmiana kursu o -4% wpływ na wynik roku	
	USD	EUR	USD	EUR
w tysiącach złotych				
Klasy instrumentów finansowych				
Aktywa finansowe				
Należności z tytułu dostaw i usług	10.815	2.077	(10.815)	(2.077)
Pozostałe należności	2	25	(2)	(25)
Pochodne instrumenty finansowe	(85.181)	29.022	85.181	(29.022)
Obligacje	6.586	-	(6.586)	-
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	657	360	(657)	(360)
Pozostałe aktywa finansowe:	46.049	2.013	(46.049)	(2.013)
<i>Pożyczki udzielone jednostkom powiązanym</i>	<i>44.502</i>	<i>1.651</i>	<i>(44.502)</i>	<i>(1.651)</i>
<i>Lokaty</i>	<i>1.547</i>	-	<i>(1.547)</i>	-
<i>Depozyty zabezpieczające</i>	-	362	-	(362)
Razem aktywa finansowe	(21.072)	33.497	21.072	(33.497)
Zobowiązania finansowe				
Kredyty i pożyczki	110.782 ⁽¹⁾	867	(110.782) ⁽¹⁾	(867)
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	71.086	1.253	(71.086)	(1.253)
Pochodne instrumenty finansowe	1.816	(240)	(1.816)	240
Pozostałe zobowiązania	1.248	1.647	(1.248)	(1.647)
Obligacje	6.566	-	(6.566)	-
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	-	6.522	-	(6.522)
Razem zobowiązania finansowe	191.498	10.049	(191.498)	(10.049)
Razem	(212.570)	23.448	212.570	(23.448)

⁽¹⁾ W kalkulacji wpływu zmiany kursu na wskazaną pozycję bilansową uwzględniono efekt rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych. Wpływ zastosowania rachunkowości zabezpieczeń przy założeniu zmiany kursów USD/PLN o +/- 4% potencjalnie spowodowałby zmianę wyceny wartości godziwej kredytów o (176.513) 176.513 tys. zł. Ponadto w szacunku uwzględniono efekt zapłaconych z góry prowizji przygotowawczych (wycenionych wg kursu z dnia zapłaty) pomniejszających zobowiązania z tytułu zaciągniętych kredytów, których wpływ na zmianę wyceny wartości godziwej tych zobowiązań przy założeniu zmiany kursów USD/PLN o +/- 4% wyniósłby 2.960 (2.960) tys. zł.

Powyższe odchylenia wartości bilansowych wyrażonych w PLN a zależnych od kursów walutowych, skalkulowano na podstawie hipotetycznej zmiany kursów o +/- 4%. Analiza wrażliwości została przeprowadzona na bazie stanu instrumentów posiadanych na dzień 31 grudnia 2012 roku.

32.4 Ryzyko stopy procentowej

Pozycja bazowa w stopie procentowej związana jest z przepływami pieniężnymi, których wysokość zależy od poziomu stóp procentowych w przyszłości. W szczególności pozycja ta wynika z przewidywanego harmonogramu spłat kredytu na refinansowanie i finansowanie zapasów oraz na finansowanie inwestycji w ramach Programu 10+ oraz wysokości odsetek ustalanych na podstawie zmiennej stopy LIBOR USD. Struktura limitów bazuje na współczynniku zabezpieczenia wartości nominalnej pozycji bazowej. W długim horyzoncie efekt częściowego zabezpieczenia został osiągnięty poprzez wybór stałej stopy dla tranzy kredytu inwestycyjnego na finansowanie Programu 10+ (jest to kredyt oznaczony jako Konsorcjum banków (3), patrz nota 27.1).

Pozycja bazowa w stopie procentowej na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz 31 grudnia 2012 roku przedstawiała się następująco:

Okres	Pozycja bazowa w tys. USD	
	2013	2012
2013	-	(1.757.021)
2014	(1.497.343)	(1.267.629)
2015	(1.123.111)	(1.143.396)
2016	(991.787)	(1.012.073)
2017	(856.356)	(876.641)
2018	(708.447)	(728.733)
2019	(542.210)	(562.495)
2020	(374.926)	(395.211)

Transakcje otwarte na stopę procentową na dzień 31 grudnia 2013 roku przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Okres zawarcia transakcji	Okres	Kwota nominalna (w tys. USD)	Spółka płaci	Spółka otrzymuje	Aktywa finansowe (w tys. zł)	Zobowiązania finansowe (w tys. zł)
Swap procentowy (IRS)	III '2009 - V '2009	VII '2011 - I '2018	200.000	3,33% - 4,045%	LIBOR 6M	-	(70.543)
Swap procentowy (IRS)	III ' 2012	I ' 2015 - I '2019	50.000	2,476%	LIBOR 3M	-	(1.720)
Razem						-	(72.263)

Transakcje otwarte na stopę procentową na dzień 31 grudnia 2012 roku przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Okres zawarcia transakcji	Okres	Kwota nominalna (w tys. USD)	Spółka płaci	Spółka otrzymuje	Aktywa finansowe (w tys. zł)	Zobowiązania finansowe (w tys. zł)
Swap procentowy (IRS)	IX '2008 - V '2009	X '2008 - I '2018	600.000	3,33% - 4,22%	LIBOR 6M	-	(141.756)
Swap procentowy (IRS)	III ' 2012	I ' 2015 - I '2019	50.000	2,476%	LIBOR 3M	-	(6.251)
Swap procentowy (IRS)	IX '2008	I ' 2009 - I '2013	(100.000)	LIBOR 6M	4,0%	11.318	-
Razem						11.318	(148.007)

Pozycja całkowita w stopie procentowej na dzień 31 grudnia 2013 roku przedstawiała się następująco:

Okres	Pozycja bazowa (tys. USD)	Kredyty o stałej stopie (tys. USD)	Pozycja transakcyjna (tys. USD)	Depozyty o zmiennej stopie (tys. USD)	Pozycja całkowita (tys. USD)	Współczynnik zabezpieczenia
2014	(1.497.343)	342.014	200.000	88.926	(866.403)	42%
2015	(1.123.111)	307.950	250.000	91.598	(473.563)	58%
2016	(991.787)	271.942	250.000	99.822	(370.023)	63%
2017	(856.356)	234.807	250.000	102.094	(269.455)	69%
2018	(708.447)	194.252	50.000	114.982	(349.213)	51%
2019	(542.210)	148.670	-	117.133	(276.407)	49%
2020	(374.926)	102.802	-	109.312	(162.812)	57%

Pozycja całkowita w stopie procentowej na dzień 31 grudnia 2012 roku przedstawiała się następująco:

Okres	Pozycja bazowa (tys. USD)	Kredyty o stałej stopie (tys. USD)	Pozycja transakcyjna (tys. USD)	Depozyty o zmiennej stopie (tys. USD)	Pozycja całkowita (tys. USD)	Współczynnik zabezpieczenia
2013	(1.757.021)	376.656	200.000	72.300	(1.108.065)	37%
2014	(1.267.629)	347.576	200.000	89.935	(630.118)	50%
2015	(1.143.396)	313.512	250.000	90.750	(489.134)	57%
2016	(1.012.073)	277.504	250.000	97.926	(386.643)	62%
2017	(876.641)	240.369	250.000	98.837	(287.435)	67%
2018	(728.733)	199.814	50.000	111.556	(367.363)	50%
2019	(562.495)	154.233	-	114.608	(293.654)	48%
2020	(395.211)	108.364	-	111.076	(175.771)	56%

32.4.1 Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami stóp procentowych

Analiza wrażliwości na ryzyko zmiany stopy procentowej Grupy przy założeniu zmiany stopy procentowej o +/- 0,2% na dzień 31 grudnia 2013 roku przedstawiała się następująco:

31 grudnia 2013		Wartość bilansowa	Zmiana procentowa	
w tysiącach złotych	Nota		+0,2%	-0,2%
Klasy instrumentów finansowych				
Aktywa finansowe				
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	20	503.686	1.007	(1.007)
Pozostałe aktywa finansowe:		284.486	569	(569)
<i>Fundusz likwidacji zakładu górniczego</i>	18	29.866	60	(60)
<i>Lokaty</i>	18	29.653	59	(59)
<i>Depozyty zabezpieczające</i>	18	11.029	22	(22)
<i>Środki pieniężne zablokowane na rachunkach bankowych</i>	18	213.938	428	(428)
Razem		788.172	1.576	(1.576)
Zobowiązania finansowe				
Kredyty i pożyczki	27.1	5.862.115	9.663 ⁽¹⁾	(9.663) ⁽¹⁾
Obligacje	27	198.240	396	(396)
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	27.3	151.031	302	(302)
Pochodne instrumenty finansowe ⁽²⁾	28	72.263	(6.017)	6.081
Razem		6.283.649	4.344	(4.280)

⁽¹⁾ Wykazane bez uwzględnienia kredytów o stałym oprocentowaniu oraz zapłaconych prowizji przygotowawczych pomniejszających zobowiązania finansowe z tytułu otrzymanych kredytów.

⁽²⁾ Swap procentowy (IRS). Różnica między zmianą wartości wyceny, gdy przesuwają się krzywą stóp procentowych o +/- 0,2% powstaje w momencie dyskontowania przyszłych przepływów (związanych z rozliczeniem transakcji) na dzień kalkulacji wyceny. Dyskontowanie odbywa się w oparciu o różne stopy procentowe (w pierwszym przypadku przesunięcie krzywej powoduje zwiększenie stopy o 0,2%, zaś w drugim przypadku zmniejszenie stopy o 0,2%).

Analiza wrażliwości na ryzyko zmiany stopy procentowej Spółki przy założeniu zmiany stopy procentowej o +/- 0,2% na dzień 31 grudnia 2012 roku przedstawiała się następująco:

31 grudnia 2012	Nota	Wartość bilansowa	Zmiana procentowa	
			+0,2%	-0,2%
w tysiącach złotych				
Klasy instrumentów finansowych				
Aktywa finansowe				
Pochodne instrumenty finansowe ⁽¹⁾	28	11.318	(1)	1
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	20	268.333	537	(537)
Pozostałe aktywa finansowe:		161.207	322	(322)
<i>Fundusz likwidacji zakładu górniczego</i>	18	27.481	55	(55)
<i>Lokaty</i>	18	122.563	245	(245)
<i>Depozyty zabezpieczające</i>	18	11.163	22	(22)
Razem		440.858	858	(858)
Zobowiązania finansowe				
Kredyty i pożyczki	27.1	6.390.591	10.490 ⁽²⁾	(10.490) ⁽²⁾
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	27.3	166.109	332	(332)
Pochodne instrumenty finansowe ⁽¹⁾	28	148.007	(7.693)	7.792
Razem		6.704.707	3.129	(3.030)

⁽¹⁾ Swap procentowy (IRS). Różnica między zmianą wartości wyceny, gdy przesuwają się krzywą stóp procentowych o +/- 0,2% powstaje w momencie dyskontowania przyszłych przepływów (związanych z rozliczeniem transakcji) na dzień kalkulacji wyceny. Dyskontowanie odbywa się w oparciu o różne stopy procentowe (w pierwszym przypadku przesunięcie krzywej powoduje zwiększenie stopy o 0,2%, zaś w drugim przypadku zmniejszenie stopy o 0,2%).

⁽²⁾ Wykazane bez uwzględnienia kredytów o stałym oprocentowaniu oraz zapłaconych prowizji przygotowawczych pomniejszających zobowiązania finansowe z tytułu otrzymanych kredytów.

W przypadku instrumentów pochodnych w analizie wrażliwości na ryzyko stopy procentowej Jednostka Dominująca stosuje przesunięcie krzywej stóp procentowych o hipotetyczną zmianę referencyjnych stóp procentowych (LIBOR 3M, LIBOR 6M). Analiza wrażliwości została przeprowadzona na bazie stanu instrumentów posiadanych na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz na dzień 31 grudnia 2012 roku. Zbadano wpływ zmian stóp procentowych na wartość godziwą przy niezmiennym poziomie kursów walut.

32.5 Ryzyko płynności

Proces zarządzania ryzykiem płynności przez Grupę polega na monitorowaniu prognozowanych przepływów pieniężnych oraz portfela aktywów i zobowiązań finansowych, a następnie dopasowywaniu ich zapadalności, analizie kapitału obrotowego i optymalizacji przepływów w ramach Grupy Kapitałowej. Proces ten wymaga ścisłej współpracy z jednostkami funkcjonującymi w różnych obszarach biznesowych w celu bezpiecznej i efektywnej alokacji posiadanej płynności.

W 2012 roku Grupa wdrożyła cash-pooling rzeczywisty dla większości krajowych podmiotów zależnych. Struktura zawierająca podmioty objęte usługą cash-poolingu jest na bieżąco zarządzana przez Jednostkę Dominującą pod kątem optymalizacji płynności i salda odsetek.

Płynność w horyzoncie budżetowym monitorowana jest w przekroju Grupy na bieżąco w ramach zarządzania ryzykiem finansowym. Płynność w okresie średnio i długoterminowym monitorowana jest w ramach procesu planowania, który wspomaga tworzenie wieloletniej strategii finansowej.

W obszarze ryzyka finansowego obok aktywnego zarządzania ryzykiem rynkowym, Grupa stosuje następujące zasady w zakresie płynności:

- brak depozytów zabezpieczających w handlu instrumentami pochodnymi na rynku pozagiełdowym,
- ograniczenie możliwości wcześniejszego rozwiązania transakcji finansowych,
- limity w zakresie mało płynnych kasowych instrumentów finansowych,
- limity kredytowe dla partnerów transakcji finansowych i handlowych,
- zapewnienie odpowiedniej jakości i zróżnicowania dostępnych źródeł finansowania,
- procesy kontroli wewnętrznej oraz efektywność organizacyjna zapewniająca szybkie działanie w warunkach awaryjnych.

Poniżej zaprezentowano informacje o kontraktowych terminach zapadalności zobowiązań finansowych według stanu na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz 31 grudnia 2012 roku.

GRUPA KAPITAŁOWA LOTOS
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok 2013
Dodatkowe informacje i objaśnienia

Kontraktowe terminy zapadalności zobowiązań finansowych według stanu na dzień 31 grudnia 2013 roku:

31 grudnia 2013		Wartość bilansowa	Kontraktowe przepływy pieniężne	Do 6 miesięcy	6 - 12 miesięcy	1 - 2 lata	2 - 5 lat	Powyżej 5 lat
w tysiącach złotych	Nota							
Kredyty bankowe i pożyczki (poza kredytami w rachunku bieżącym)	27.1	5.363.201	5.674.778	969.472	462.779	501.883	1.774.901	1.965.743
Kredyty w rachunku bieżącym	27.1	498.914	498.914	498.914	-	-	-	-
Obligacje	27	198.240	198.485	-	15.060	15.060	168.365	-
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	27.3	151.031	191.646	18.032	16.962	33.213	89.623	33.816
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	30	2.396.086	2.396.086	2.394.530	1.556	-	-	-
Pozostałe zobowiązania finansowe	30	200.690	200.690	131.576	68.879	235	-	-
Razem		8.808.162	9.160.599	4.012.524	565.236	550.391	2.032.889	1.999.559

Kontraktowe terminy zapadalności zobowiązań finansowych według stanu na dzień 31 grudnia 2012 roku:

31 grudnia 2012 (dane przekształcone)		Wartość bilansowa	Kontraktowe przepływy pieniężne	Do 6 miesięcy	6 - 12 miesięcy	1 - 2 lata	2 - 5 lat	Powyżej 5 lat
w tysiącach złotych	Nota							
Kredyty bankowe i pożyczki (poza kredytami w rachunku bieżącym)	27.1	5.857.893	6.125.075	1.371.533	368.530	499.013	1.340.723	2.545.276
Kredyty w rachunku bieżącym	27.1	532.698	532.698	532.698	-	-	-	-
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	27.3	166.109	229.246	19.342	17.452	34.325	100.488	57.639
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	30	2.174.451	2.174.451	2.173.656	795	-	-	-
Pozostałe zobowiązania finansowe	30	254.436	254.436	239.569	13.663	509	695	-
Razem		8.985.587	9.315.906	4.336.798	400.440	533.847	1.441.906	2.602.915

GRUPA KAPITAŁOWA LOTOS
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok 2013
Dodatkowe informacje i objaśnienia

Analiza wymagalności pochodnych instrumentów finansowych według stanu na dzień 31 grudnia 2013 roku przedstawiała się następująco:

31 grudnia 2013		Wartość bilansowa*	Kontraktowe przepływy pieniężne	Do 6 miesięcy	6 - 12 miesięcy	1 - 2 lata	2 - 5 lat	Powyżej 5 lat
w tysiącach złotych	Nota							
Swap towarowy		736	736	409	327	-	-	-
Forwardy i spoty walutowe	28	33.907	41.180	24.229	16.951	-	-	-
Swap procentowy (IRS)		(72.263)	(73.301)	(20.446)	1.055	(17.772)	(33.866)	(2.272)
Swap walutowy		37.402	43.863	29.416	14.447	-	-	-
Razem		(218)	12.478	33.608	32.780	(17.772)	(33.866)	(2.272)

Analiza wymagalności pochodnych instrumentów finansowych według stanu na dzień 31 grudnia 2012 roku przedstawiała się następująco:

31 grudnia 2012		Wartość bilansowa*	Kontraktowe przepływy pieniężne	Do 6 miesięcy	6 - 12 miesięcy	1 - 2 lata	2 - 5 lat	Powyżej 5 lat
w tysiącach złotych	Nota							
Swap towarowy		(292)	(291)	(24)	(267)	-	-	-
Futures (emisja CO ₂)**	28	(3.787)	(3.787)	-	(2.494)	(1.293)	-	-
Forwardy i spoty walutowe		64.291	75.811	68.656	7.155	-	-	-
Swap procentowy (IRS)		(136.689)	(138.662)	(51.223)	1.543	(19.147)	(50.271)	(19.564)
Swap walutowy		18.486	25.463	23.790	1.673	-	-	-
Razem		(57.991)	(41.466)	41.199	7.610	(20.440)	(50.271)	(19.564)

*Wartość bilansowa (dodatnia wycena pochodnych instrumentów finansowych minus ujemna wycena pochodnych instrumentów finansowych) prezentuje wartość godziwą pochodnych instrumentów finansowych ujętych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej na dzień 31 grudnia 2012 roku (z wyłączeniem futures CER zakupionych z zamiarem rozliczenia).

**Wartość bilansowa futures (emisja CO₂) na dzień 31 grudnia 2012 roku nie obejmuje otwartych transakcji futures CER zakupionych z zamiarem ich rozliczenia poprzez fizyczną dostawę).

32.6 Ryzyko kredytowe

Zarządzanie ryzykiem kredytowym partnerów transakcji finansowych polega na kontroli wiarygodności finansowej obecnych i potencjalnych partnerów tych transakcji oraz na monitorowaniu ekspozycji kredytowej w stosunku do przyznanych limitów. Na ekspozycję kredytową składają się depozyty bankowe oraz wycena instrumentów pochodnych.

Partnerzy transakcji muszą posiadać odpowiedni rating przyznany przez wiodące agencje ratingowe, bądź posiadać gwarancje instytucji spełniających wymóg minimalnego ratingu. Grupa zawiera transakcje finansowe z renomowanymi firmami o dobrej zdolności kredytowej oraz stosuje dywersyfikację instytucji, z którymi współpracuje.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku koncentracja ryzyka u pojedynczego partnera transakcji finansowych Grupy nie przekraczała wartości 249.010 tys. zł (3,49 % kapitałów własnych Jednostki Dominującej), z kolei na dzień 31 grudnia 2012 roku była to kwota 153.189 tys. zł (2,17% kapitałów własnych Jednostki Dominującej). Grupa prezentuje podział kredytów według instytucji udzielających finansowania w nocie 27.1.

W zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym partnerów transakcji handlowych Grupa poddaje wszystkich klientów, którzy wnioskuje o przyznanie limitów kredytowych procedurom weryfikacji ich wiarygodności finansowej i w zależności od jej oceny przyznawane są odpowiednie limity. Jednostka Dominująca określa wytyczne w zakresie procesu zarządzania ryzykiem kredytowym partnerów handlowych w celu utrzymywania odpowiednich standardów w zakresie analizy kredytowej oraz bezpieczeństwa operacyjnego procesu w przekroju całej Grupy.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku koncentracja ryzyka u pojedynczego partnera transakcji handlowych Grupy nie przekraczała wartości 161.066 tys. zł (2,26% kapitałów własnych Jednostki Dominującej).

Miarą ryzyka kredytowego jest kwota maksymalnego narażenia na ryzyko dla poszczególnych klas aktywów finansowych. Wartości księgowe aktywów finansowych reprezentują maksymalną ekspozycję kredytową.

Maksymalna ekspozycja na ryzyko kredytowe aktywów finansowych na dzień kończący okres sprawozdawczy wynosiła:

w tysiącach złotych	Nota	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012 (dane przekształcone)
Pochodne instrumenty finansowe	28	73.935	121.334
Należności z tytułu dostaw i usług	18	1.594.746	1.632.837
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	20	503.686	268.333
Pozostałe aktywa finansowe	18	379.378	259.673
Razem		2.551.745	2.282.177

W ocenie Zarządu, ryzyko zagrożonych aktywów finansowych jest odzwierciedlone poprzez dokonanie odpisów aktualizujących ich wartość. Informacje na temat wartości odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych zostały przedstawione w notach 9.4 i 18.1.

Analiza pod kątem koncentracji ryzyka kredytowego w odniesieniu do należności z tytułu dostaw i usług została przedstawiona w nocie 18.1.

Analiza wiekowania należności przeterminowanych, w przypadku których nie nastąpiła utrata wartości, została przedstawiona w nocie 18.1.

33. Zarządzanie kapitałem

Celem polityki finansowej Grupy Kapitałowej LOTOS jest zapewnienie długoterminowej płynności przy jednoczesnym stosowaniu odpowiedniej dźwigni finansowej, wspomagającej realizację celu nadrzędnego, jakim jest maksymalizacja stopy zwrotu na kapitale przynależnym akcjonariuszom.

Realizacja powyższego celu dokonuje się poprzez dążenie do osiągnięcia pożądanej struktury finansowania na poziomie Grupy Kapitałowej LOTOS.

Grupa Kapitałowa LOTOS monitoruje strukturę finansowania stosując wskaźnik relacji długu do kapitału własnego, który jest liczony jako stosunek zadłużenia netto do kapitału własnego.

Do zadłużenia netto Grupa wlicza kredyty, pożyczki, obligacje oraz zobowiązania z tytułu leasingu finansowego pomniejszone o środki pieniężne i ich ekwiwalenty. Kapitał własny obejmuje kapitał własny należny akcjonariuszom Jednostki Dominującej powiększony o udziały niekontrolujące.

GRUPA KAPITAŁOWA LOTOS
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok 2013
Dodatkowe informacje i objaśnienia

w tysiącach złotych	Nota	za rok zakończony 31 grudnia 2013	za rok zakończony 31 grudnia 2012
Kredyty i pożyczki długoterminowe	27.1	4.183.624	4.315.599
Kredyty i pożyczki krótkoterminowe	27.1	1.678.491	2.074.992
Obligacje	27	198.240	-
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	27.3	151.031	166.109
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	20	(503.686)	(268.333)
Zadłużenie netto		5.707.700	6.288.367
Kapitał własny przypisany akcjonariuszom Jednostki Dominującej		9.189.307	9.065.725
Udziały niekontrolujące		289	699
Kapitał własny razem		9.189.596	9.066.424
Stosunek zadłużenia netto do kapitału własnego		0,62	0,69

Dane za rok zakończony 31 grudnia 2012 roku zmieniły się w porównaniu do sprawozdania finansowego za poprzedni okres w wyniku objęcia wyliczeniem zadłużenia netto również zobowiązań z tytułu leasingu.

Monitoring struktury finansowania dokonywany jest w celu zapewnienia realizacji celu ujętego w Strategii Grupy Kapitałowej LOTOS na lata 2011-2015, która zakłada zmniejszenie wielkości zadłużenia i osiągnięcie wskaźnika relacji długu do kapitału własnego na poziomie nieprzekraczającym 0,4 na koniec okresu objętego Strategią.

34. Uprawnienia do emisji dwutlenku węgla (CO₂)

Zaprezentowane poniżej wielkości uprawnień do emisji CO₂ na lata 2013 - 2020 wynikają z projektów rozporządzeń przygotowanych przez Ministerstwo Ochrony Środowiska. W dniu 26 lutego 2014 roku Komisja Europejska zatwierdziła limity darmowych uprawnień do emisji dwutlenku węgla na lata 2013-2020.

Liczba nieodpłatnych uprawnień do emisji CO₂ na lata 2013 - 2020 oraz rzeczywista emisja CO₂:

w tysiącach ton	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Razem
Uprawnienia przyznane KPRU ⁽¹⁾	1.567	1.543	1.509	1.471	1.436	1.403	1.369	1.328	11.626
Rzeczywista emisja CO ₂ ⁽²⁾	1.745	-	-	-	-	-	-	-	1.745

⁽¹⁾ Prognozowana ilość bezpłatnych uprawnień do emisji CO₂ dla Grupy na lata 2013 – 2020, wg projektu Krajowego Planu Rozdziału Uprawnień („KPRU”) opracowanego przez Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami, uwzględniająca międzysektorowy współczynnik korygujący opublikowany w Decyzji Komisji 2013/448/UE. Projekty opracowanych przez Polskę wykazów instalacji wraz ze wstępnymi wielkościami przydziałów bezpłatnych uprawnień do emisji CO₂ zostały zatwierdzone przez Komisję Europejską, co pozwoli na kontynuowanie uruchomionych wcześniej prac legislacyjnych na szczeblu krajowym zmierzających do sprawnego przekazania uprawnień polskim przedsiębiorcom.

⁽²⁾ Emisja CO₂ wyliczona na podstawie danych produkcyjnych dla instalacji objętych systemem handlu emisjami. Dane będą podlegać weryfikacji zgodnie z art. 59 Ustawy z dnia 28 kwietnia 2011 roku o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych.

Dodatkowo spółki z Grupy posiadają niewykorzystane uprawnienia do emisji CO₂ przyznane bezpłatnie w ramach KPRU na lata 2008-2012 w ilości 143 tys. ton, które mogą być wykorzystane do rozliczenia emisji w latach 2013 – 2020.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku, biorąc pod uwagę limit uprawnień na rok 2013 do przyznania w ramach systemu EU ETS (z ang. European Union Emissions Trading System/Scheme) oraz wielkość emisji dwutlenku węgla w Grupie występował niedobór przyznaných uprawnień do emisji CO₂. W związku z tym w 2013 roku Grupa ujęła kwotę 1.527 tys. zł zobowiązań z tego tytułu. Ponadto, w celu zabezpieczenia pokrycia niedoboru za rok 2013, Grupa nabyła uprawnienia do emisji CO₂ w kwocie 23.430 tys. zł, które w sprawozdaniu z sytuacji finansowej wykazano w pozycji *Pozostałe aktywa niematerialne* (patrz nota 15).

Na dzień 31 grudnia 2012 roku rozpoznana przez Grupę kwota zobowiązania z tego tytułu wynosiła 954 tys. zł. Limity emisji w 2012 roku ustalone były na poziomie 1.989 tys. ton (1.228 tys. ton z KPRU, 761 tys. ton dodatkowych uprawnień przyznaných decyzją Marszałka Województwa Pomorskiego), natomiast emisja CO₂ wyniosła 2.033 tys. ton.

Łącznie uprawnienia do emisji CO₂ przyznane Grupie na lata 2008 – 2012 wyniosły 7.781 tys. ton (6.126 tys. ton z KPRU oraz 1.655 tys. ton dodatkowych uprawnień zgodnie z decyzją Marszałka Województwa Pomorskiego), a rzeczywista emisja CO₂ w Grupie za lata 2008 – 2012 osiągnęła poziom 7.551 tys. ton.

Informacje na temat ryzyka cen uprawnień do emisji CO₂ zaprezentowano w nocie 32.2.

35. Zobowiązania i aktywa warunkowe

35.1 Informacje o istotnych postępowaniach toczących się przed sądem, organem właściwym dla postępowania arbitrażowego lub organem administracji publicznej i innych ryzykach Jednostki Dominującej lub jednostek od niej zależnych

Istotne postępowania sądowe wszczęte przeciwko Grupie LOTOS S.A.

Postępowanie z powództwa PETROECCO JV Sp. z o.o. o odszkodowanie za szkodę doznaną na skutek stosowanych praktyk monopolistycznych

W dniu 22 lutego 2013 roku Sąd oddalił w całości powództwo PETROECCO JV Sp. z o.o. o zasądzenie od Spółki kwoty 6.975 tys. zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 1 maja 1999 roku tytułem odszkodowania za szkodę doznaną na skutek stosowanych przez Spółkę praktyk monopolistycznych polegających na sprzedaży olejów bazowych BS w sposób powodujący uprzywilejowanie niektórych odbiorców poprzez realizowanie ich zamówień w zakresie nieproporcjonalnie większym niż zamówień PETROECCO JV Sp. z o.o. W dniu 26 czerwca 2013 roku PETROECCO JV Sp. z o.o. złożyło apelację do wyroku. Na dzień zatwierdzenia sprawozdania finansowego sprawa jest w toku.

Z uwagi na niewielkie ryzyko niekorzystnego rozstrzygnięcia sprawy Grupa LOTOS S.A. nie tworzyła rezerwy na potencjalne zobowiązania z tego tytułu. Sąd wyrokiem z dnia 22 lutego 2013 roku zasądził na rzecz Grupy LOTOS S.A. 57,6 tys. zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Rozliczenia podatkowe

Rozliczenia podatkowe oraz inne obszary działalności podlegające regulacjom (na przykład sprawy celne czy dewizowe) mogą być przedmiotem kontroli organów administracyjnych, które uprawnione są do nakładania wysokich kar i sankcji. Brak odniesienia do utrwalonych regulacji prawnych w Polsce powoduje występowanie w obowiązujących przepisach niejasności i niespójności. Często występujące różnice w opiniach, co do interpretacji prawnej przepisów podatkowych zarówno wewnątrz organów państwowych, jak i pomiędzy organami państwowymi i przedsiębiorstwami, powodują powstawanie obszarów niepewności i konfliktów. Rozliczenia podatkowe mogą być przedmiotem kontroli przez okres pięciu lat, począwszy od końca roku, w którym nastąpiła zapłata podatku. W wyniku przeprowadzanych kontroli dotychczasowe rozliczenia podatkowe Spółki mogą zostać powiększone o dodatkowe zobowiązania podatkowe.

Postępowania sądowe wszczęte przez oraz przeciwko jednostkom z Grupy Kapitałowej

Postępowanie sądowe z powództwa WANDEKO, którego stroną jest spółka LOTOS Paliwa Sp. z o.o.

Przeciwko spółce LOTOS Paliwa Sp. z o.o. toczy się postępowanie sądowe z powództwa pana Andrzeja Wójcika prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą WANDEKO. W dniu 28 października 2009 roku Sąd Okręgowy w Gdańsku Wydział IX Gospodarczy wydał wyrok zaoczny i zasądził od spółki na rzecz powoda kwotę 1.921 tys. zł wraz z odsetkami umownymi. Spółka LOTOS Paliwa Sp. z o.o. utworzyła w 2009 roku rezerwę na zasądzoną kwotę wraz z odsetkami w wysokości 15.318 tys. zł. Spółka zaskarżyła wyrok składając sprzeciw od wyroku zaocznego do Sądu Okręgowego w Gdańsku w dniu 10 listopada 2009 roku. Postanowieniem z dnia 28 grudnia 2010 roku Sąd Apelacyjny oddalił zażalenie pana Andrzeja Wójcika na postanowienie Sądu Okręgowego w Gdańsku o odmowie uchylenia postanowienia w przedmiocie uchylenia rygoru natychmiastowej wykonalności wyroku zaocznego i zasądził na rzecz spółki LOTOS Paliwa Sp. z o.o. zwrot kosztów postępowania. W okresie sprawozdawczym zakończonym 31 grudnia 2013 roku, w ślad za wcześniejszymi postanowieniami Sądu Okręgowego w Gdańsku i Sądu Apelacyjnego w Gdańsku, Komornik Sądowy wydał postanowienie o uchyleniu, ustanowionego tytułem zabezpieczenia roszczeń powoda w 2009 roku, zajęcia wierzytelności z rachunku bankowego spółki LOTOS Paliwa Sp. z o.o. w kwocie 18.320 tys. zł, w związku z powyższym Grupa zaprzestała prezentacji powyższej kwoty w pozycji *Środki pieniężne zablokowane na rachunkach bankowych* w ramach *Krótkoterminowych aktywów finansowych*, co miało miejsce w sprawozdaniu finansowym za rok 2012, patrz nota 18.

Ostatnia rozprawa sądowa odbyła się w dniu 13 listopada 2013 roku. Sąd postanowił, że następna rozprawa odbędzie się po uzyskaniu opinii biegłego oceniającego jakość prac wykonanych przez WANDEKO na rzecz spółki LOTOS Paliwa Sp. z o.o. Na dzień zatwierdzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego sprawa jest w toku. Na dzień 31 grudnia 2013 roku spółka LOTOS Paliwa Sp. z o.o. wykazuje rezerwę (patrz nota 30.1) na zasądzoną kwotę wraz z odsetkami o której mowa powyżej.

Postępowania, których stroną jest spółka LOTOS Gaz S.A. w likwidacji

W dniu 23 lipca 2009 roku Sąd Rejonowy dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie ogłosił upadłość likwidacyjną KRAK-GAZ Sp. z o.o. Majątkiem spółki zarządza syndyk masy upadłości. Spółka LOTOS Gaz S.A. w likwidacji w dniu 24 września 2009 roku dokonała zgłoszenia wierzytelności. W dniu 13 marca 2012 roku Sędzia komisarz postępowania upadłościowego spółki KRAK-GAZ Sp. z o.o. wydał postanowienie uwzględniające wierzytelności spółki LOTOS Gaz S.A. w likwidacji w łącznej kwocie 23.695 tys. zł, w tym kwotę należności głównej w wysokości 21.435 tys. zł oraz uznał, jako zabezpieczone hipotekami wierzytelności w wysokości 21.132 tys. zł, postanowienie jest prawomocne. Syndyk złożył odrębny plan podziału sumy uzyskanej ze sprzedaży nieruchomości w związku z wnoszonymi przez strony postępowania zarzutami i sprzeciwami do tego planu, nie doszło nadal do jego zatwierdzenia przez Sędziego komisarza. Na dzień zatwierdzenia niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego postępowanie upadłościowe jest w toku i nie ma wpływu na bieżące skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

Postępowania, którego stroną są spółki GK LOTOS Petrobaltic S.A.

Porozumienie, którego stroną jest spółka LOTOS Exploration and Production Norge AS

Spółka LOTOS Exploration and Production Norge AS („LOTOS E&P Norge AS”) była stroną postępowań sądu arbitrażowego w Norwegii dotyczących roszczeń spółki Single Buoy Moorings Inc. („SBM”) - dostawcy platformy MOPU (ang. Mobile Operating and Production Unit) przeznaczonej do eksploatacji złożeń YME przeciwko spółce Talisman Energy Norge AS będącej operatorem złożeń YME („Talisman”, „Operator”) oraz pozostałym udziałowcom projektu YME. Udział LOTOS Exploration and Production Norge AS („LOTOS E&P Norge AS”) w kwocie roszczenia SBM wynosił 20%.

W dniu 12 marca 2013 roku operator złożeń YME - spółka Talisman i właściciel platformy wydobywczej - spółka SBM ogłosiły informację o zawarciu porozumienia w sprawie zakończenia obowiązywania wszystkich dotychczas zawartych w związku z realizacją projektu YME umów i porozumień pomiędzy stronami oraz usunięcia platformy ze złożeń YME. Zgodnie z zapisami porozumienia, SBM zapłacił członkom konsorcjum kwotę 470 mln USD. Talisman działając w imieniu udziałowców koncesji, zobowiązał się do wykonania niezbędnych prac przygotowawczych na platformie i usunięcia jej ze złożeń do punktu przekazania. W zakresie spółki SBM będzie przetransportowanie platformy od punktu przekazania do portu oraz jej utylizacja. Po wykonaniu określonych prac udziałowcy konsorcjum przejmą prawo własności do elementów podwodnej infrastruktury na złożu YME, dostarczonej przez SBM wraz z jednoczesnym zobowiązaniem do wykonania prac rekultywacyjnych (w tym demontażu) związanych z podwodną infrastrukturą po zakończeniu okresu wydobywania. Każda ze stron poniesie koszty uzgodnionego porozumieniem zakresu realizowanych prac. Porozumienie zostało zawarte za zgodą wszystkich udziałowców koncesji YME, w tym LOTOS E&P Norge AS. Częścią porozumienia jest ustalenie dotyczące zakończenia wszystkich istniejących postępowań arbitrażowych (pomiędzy SBM i Talisman oraz pozostałymi udziałowcami projektu YME).

Zgodnie z zapisami porozumienia z SBM, do dnia 31 marca 2013 roku na rachunek LOTOS E&P Norge AS wpłynęła kwota 12,22 mln USD, stanowiąca część przysługującego jej 20% udziału w kwocie 470 mln USD przekazanej przez SBM na rzecz konsorcjantów. Pozostała część przysługującego Grupie udziału w kwocie porozumienia, tj. 81,78 mln USD została ulokowana na rachunku escrow projektu YME i będzie wykorzystywana sukcesywnie na prowadzenie prac związanych z usunięciem platformy i infrastruktury ze złożeń, określonych w porozumieniu. Wyrażona w walucie prezentacji wartości ulokowanej na wyodrębnionym rachunku escrow środków pieniężnych została zaprezentowana w sprawozdaniu z sytuacji finansowej na dzień 31 grudnia 2013 roku w pozycji *Środki pieniężne zablokowane na rachunkach bankowych długoterminowych/krótkoterminowych* odpowiednio w kwotach: 110.379 tys. zł / 103.559 tys. zł (patrz nota 18). Ponadto Grupa wykazała rezerwę na przyszłe koszty usunięcia platformy oraz demontażu aktywów trwałych w pozycji *Pozostałe zobowiązania i rezerwy* w części długoterminowej 53.136 tys. zł oraz w części krótkoterminowej 143.183 tys. zł (patrz nota 30.1, pozycja *Szacunek kosztów usunięcia platformy MOPU ze złożeń YME*).

W dniu 4 grudnia 2013 roku Talisman podpisał umowę na usunięcie platformy MOPU ze spółką Excalibur Maritime Contractors („EMC”). W dniu 5 lutego 2014 roku LOTOS E&P Norge AS otrzymał od Talisman informację o podpisaniu umowy pomiędzy EMC a Single Buoy Moorings Inc. („SBM”) na transport MOPU. Opisane powyżej rezerwy obejmują zobowiązania wynikające z podpisanej umowy na usunięcie platformy MOPU w udziale przynależnym LOTOS E&P Norge AS.

Postępowanie, którego stroną jest spółka LOTOS Petrobaltic S.A.

W dniu 11 marca 2013 roku wpłynęło do spółki LOTOS Petrobaltic S.A. od spółki AGR Subsea Ltd. („AGR”) wezwanie do zapłaty na kwotę około 6,5 mln GBP tytułem wynagrodzenia AGR z tytułu realizacji umowy na odkopanie nóg platformy Baltic Beta. Spółka LOTOS Petrobaltic S.A. zakwestionowała wysokość wynagrodzenia żądanego przez AGR i zaproponowała ustalenie swojego zobowiązania wobec AGR w kwocie 16 mln zł (tj. 3,2 mln GBP według średniego kursu NBP na dzień 31 grudnia 2012 roku). Grupa zaprezentowała powyższe zobowiązanie w sprawozdaniach z sytuacji finansowej na dzień 30 czerwca oraz 30 września 2013 roku. Przedmiotem sporu pomiędzy stronami jest charakter zawartej umowy, przyczyny jej wykonania po terminie i w niepełnym zakresie, jak również zasadność dokonanego przez spółkę LOTOS Petrobaltic S.A. wypowiedzenia, a także żądania zwrotu kosztów poniesionych na wykonawcę zastępczego zaangażowanego przez spółkę LOTOS Petrobaltic S.A. do ukończenia prac. Spółka AGR Subsea Ltd. nie przyjęła proponowanych przez LOTOS Petrobaltic S.A. warunków ugody i skierowała swoje roszczenie na drogę sądową. W dniu 4 listopada 2013 roku doręczono spółce LOTOS Petrobaltic S.A. pozew o zapłatę 6,5 mln GBP z powództwa AGR. Jednocześnie, w dniu 31 października 2013 roku spółka LOTOS Petrobaltic S.A. złożyła do Sądu Okręgowego w Gdańsku pozew przeciwko AGR z powództwem o zapłatę 5,6 mln GBP tytułem wykonania zastępczego.

Mając na względzie skomplikowany charakter sporu trudno oszacować ryzyko związane z prowadzeniem postępowania sądowego, którego skutkiem w przypadku niekorzystnego rozstrzygnięcia dla danej strony postępowania może być dodatkowo

konieczność poniesienia dodatkowych kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego i kosztów egzekucyjnych.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku Grupa w niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu nie wykazuje zobowiązania na rzecz AGR Subsea Ltd.

35.2 Pozostałe zobowiązania warunkowe

- Na dzień 31 grudnia 2013 roku Jednostka Dominująca posiadała złożony do Urzędu Celnego w Gdańsku weksel własny in blanco w kwocie 240.000 tys. zł, jako zabezpieczenie akcyzowe ryczałtowe na kwotę 800.000 tys. zł. Zabezpieczenie jest ważne do dnia 19 sierpnia 2014 roku.
- Na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz 31 grudnia 2012 roku obowiązywała wystawiona w dniu 17 czerwca 2008 roku przez spółkę LOTOS Petrobaltic S.A. bezwarunkowa i nieodwołalna gwarancja na rzecz rządu Norweskiego za działania LOTOS Exploration and Production Norge AS w zakresie poszukiwań i wydobycia na Norweskim Szelfie Kontynentalnym. Spółka Petrobaltic S.A. w wystawionej gwarancji zobowiązuje się ponieść pełną odpowiedzialność finansową tytułem zabezpieczenia wszelkich zobowiązań mogących powstać w związku z działalnością spółki LOTOS Exploration and Production Norge AS w ramach poszukiwań i wydobycia naturalnych złóż znajdujących się pod dnem morza, w tym składowania i transportu przy pomocy innych środków transportu niż statki na Norweskim Szelfie Kontynentalnym.

36. Informacje o podmiotach powiązanych

36.1 Informacje o transakcjach z jednostkami powiązаныmi

w tysiącach złotych	za rok zakończony 31 grudnia 2013	za rok zakończony 31 grudnia 2012
Jednostki współzależne		
Sprzedaż	19.983	6.831
Zakupy	516	35.702
Aport	51.700 ⁽¹⁾	-

⁽¹⁾ Spółka LOTOS Petrobaltic S.A., jako drugi komandytariusz spółki Baltic Gas Sp. z o.o. i wspólnicy sp.k. podwyższyła swój wkład w ww. spółce pokrywając go między innymi aportem aktywów trwałych związanych ze złożami B - 4, B - 6, patrz nota 2.

W 2013 roku Grupa zawierała głównie transakcje sprzedaży ze spółką LOTOS - Air BP Polska Sp. z o.o. (transakcje zawierane były po dniu utraty kontroli nad spółką, patrz nota 2). Transakcje dotyczyły sprzedaży paliwa lotniczego. Wartość transakcji wynosiła 19.533 tys. zł.

W roku 2012 Grupa zawierała głównie transakcje zakupu ropy naftowej od spółki UAB Manifaldas (transakcje zawierane były przed objęciem kontrolą tej spółki w dniu 28 listopada 2012 roku, o czym mowa w Nocie 2 Dodatkowych Informacji i objaśnień do skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok 2012). Wartość zakupu wynosiła 34.651 tys. zł.

w tysiącach złotych	Nota	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Jednostki współzależne			
Należności	18	16.657	2.507
Zobowiązania	30	207	138

Na dzień 31 grudnia 2013 roku Grupa wykazuje głównie należności od spółki LOTOS - Air BP Polska Sp. z o.o. w kwocie 16.321 tys. zł (31 grudnia 2012: UAB Minijos Nafta).

36.2 Podmiot sprawujący kontrolę nad Grupą

Na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz na dzień 31 grudnia 2012 roku Skarb Państwa był właścicielem 53,19% akcji Grupy LOTOS S.A. W latach 2012 i 2013 nie wystąpiły transakcje pomiędzy Grupą LOTOS S.A. a Skarbem Państwa.

36.2.1 Transakcje z jednostkami powiązаныmi, w których Skarb Państwa sprawuje kontrolę, współkontrolę lub ma na nie znaczący wpływ

W 2013 roku Grupa przeprowadziła transakcje z podmiotami powiązаныmi poprzez Skarb Państwa, których łączna wartość była istotna. Transakcje były przeprowadzone na zasadach rynkowych i związane były z bieżącą działalnością operacyjną Grupy. Transakcje dotyczyły głównie sprzedaży paliw, sprzedaży i zakupu usług magazynowania, zakupu usług transportowych, energii, gazu ziemnego oraz innych paliw. W 2013 roku sprzedaż z tytułu ww. transakcji wynosiła 353.978 tys. zł (w 2012 roku: 797.327 tys. zł), natomiast zakupy wynosiły 1.649.885 tys. zł (w 2012 roku: 1.337.438 tys. zł).

36.3 Wynagrodzenie Zarządu i Rady Nadzorczej oraz informacje o pożyczkach i świadczeniach o podobnym charakterze udzielonych osobom wchodzącym w skład organów zarządzających i nadzorujących

Wynagrodzenie wypłacone członkom Zarządu oraz członkom Rady Nadzorczej Spółki

w tysiącach złotych	za rok zakończony 31 grudnia 2013	za rok zakończony 31 grudnia 2012
Zarząd		
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (wynagrodzenia), w tym:	1.580	1.404
- wypłacona nagroda roczna	249 ⁽¹⁾	249 ⁽²⁾
- nagrody jubileuszowe	41	-
Zarząd – jednostki zależne ⁽³⁾		
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (wynagrodzenia)	3.562	3.104
Rada Nadzorcza		
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (wynagrodzenia)	246	242
Razem ⁽⁴⁾	5.388	4.750

⁽¹⁾ Wypłacone w 2013 roku wynagrodzenie z tytułu nagrody rocznej za rok 2012.

⁽²⁾ Wypłacone w 2012 roku wynagrodzenie z tytułu nagrody rocznej za rok 2011.

⁽³⁾ Wynagrodzenie wypłacone członkom Zarządu Spółki z tytułu pełnienia funkcji we władzach spółek bezpośrednio i pośrednio zależnych.

⁽⁴⁾ Wartość wynagrodzenia uwzględnia zmiany w składzie Zarządu (wzrost liczby członków Zarządu) oraz Rady Nadzorczej Spółki.

Pozostałe świadczenia pracownicze

w tysiącach złotych	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Zarząd		
Świadczenia po okresie zatrudnienia, nagrody jubileuszowe i pozostałe świadczenia	522	570
Krótkoterminowe zobowiązania z tytułu nagrody rocznej ⁽¹⁾	311	249
Razem	833	819

⁽¹⁾ Zgodnie z ustawą o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi (tzw. ustawa kominowa). Z uwzględnieniem zmian w składzie Zarządu Spółki (wzrost liczby członków Zarządu).

W roku 2013 oraz 2012 Spółka nie udzieliła pożyczek i świadczeń o podobnym charakterze osobom wchodzącym w skład organów zarządzających i nadzorujących. Ponadto nie wystąpiły inne znaczące transakcje z członkami Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki. Grupa LOTOS S.A. nie uzyskała wiedzy o transakcjach zawartych przez ich małżonków, krewnych lub powinowatych w linii prostej do drugiego stopnia lub związanymi z tytułu opieki, przysposobienia lub kurateli, bądź z innymi osobami, z którymi mają osobiste powiązania ze Spółką lub z podmiotem Grupy Kapitałowej LOTOS.

36.4 Wynagrodzenie wypłacone lub należne pozostałym członkom głównej kadry kierowniczej

Wynagrodzenie wypłacone głównej kadrze kierowniczej (za wyjątkiem członków Zarządu Spółki)

w tysiącach złotych	za rok zakończony 31 grudnia 2013	za rok zakończony 31 grudnia 2012
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (wynagrodzenia), w tym:	30.187	30.205
- wypłacona nagroda roczna	5.606 ⁽¹⁾	7.045 ⁽²⁾

⁽¹⁾ Wypłacone w 2013 roku wynagrodzenie z tytułu nagrody rocznej za rok 2012.

⁽²⁾ Wypłacone w 2012 roku wynagrodzenie z tytułu nagrody rocznej za rok 2011.

Pozostałe świadczenia pracownicze

w tysiącach złotych	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Świadczenia po okresie zatrudnienia, nagrody jubileuszowe i pozostałe świadczenia	8.886	7.457
Krótkoterminowe zobowiązania z tytułu nagrody rocznej	7.163	7.339
Pożyczki i świadczenia o podobnym charakterze	6	16
Razem	16.055	14.812

W roku 2013 oraz 2012 Grupa nie udzieliła pożyczek i świadczeń o podobnym charakterze członkom głównej kadry kierowniczej.

37. Istotne zdarzenia następujące po dniu kończącym okres sprawozdawczy

- W dniu 3 lutego 2014 roku nastąpiło przeniesienie własności na podstawie umowy zakupu z dnia 20 grudnia 2013 roku nowozakupionej platformy na spółkę SPV Baltic Sp. z o.o. (GK LOTOS Petrobaltic S.A.) w wyniku spełnienia warunków umowy z dnia 20 grudnia 2013 roku, w tym m.in. uiszczenia całości ceny. Platforma może prowadzić wiercenia na wodach o głębokości do 105 metrów (350 stóp) i zostanie zaangażowana w realizację projektów poszukiwawczych spółki LOTOS Petrobaltic S.A. na Morzu Bałtyckim. Na dzień 31 grudnia 2013 roku wartość kontraktu uwzględniono w wartości przyszłych zobowiązań umownych Grupy dotyczących nakładów na rzeczowe aktywa trwałe (patrz nota 13). W dniu 26 lutego 2014 roku platforma dotarła do Polski.

38. Zatwierdzenie skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało zatwierdzone do publikacji przez Zarząd w dniu 3 marca 2014 roku.

Podpisy członków Zarządu oraz osoby odpowiedzialnej za prowadzenie ksiąg rachunkowych Grupy LOTOS S.A.

Prezes Zarządu,
Dyrektor Generalny

Paweł Olechnowicz

Wiceprezes Zarządu,
Dyrektor ds. Ekonomiczno - Finansowych

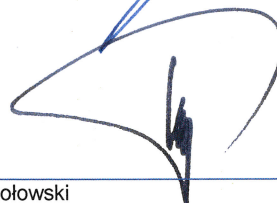
Mariusz Machajewski

Wiceprezes Zarządu ds. Poszukiwań i Wydobywania

Zbigniew Paszkowicz

Wiceprezes Zarządu,
Dyrektor ds. Produkcji i Rozwoju

Marek Sokółowski

Wiceprezes Zarządu,
Dyrektor ds. Handlu

Maciej Szozda

Główny Księgowy

Tomasz Południewski

Użyteczne informacje

Słownik terminów branżowych

A

ACEA

Europejskie Stowarzyszenie Producentów Samochodów ustala kryteria jakościowe w Europie dla olejów samochodowych. ACEA wydanie 2008 - są to opublikowane kryteria jakościowe dla wszystkich olejów samochodowych na rynku europejskim uwzględniające wymagania dla olejów silnikowych do nowych samochodów. Publikacja zawiera podział olejów oraz ustala wszystkie parametry fizykochemiczne oraz testy silnikowe dla każdej klasy jakościowej. Udokumentowanie wynikami badań olejów silnikowych na zgodność z wymaganiami ACEA w akredytowanych laboratoriach pozwala na odpowiedzialne deklarowanie poziomu jakości dla wyprodukowanego oleju silnikowego.

APC

Komputerowy system zaawansowanego sterowania produkcją, w który od 2001 r. wyposażona jest rafineria w Gdańsku. System APC zarządza jednocześnie wieloma parametrami pracy instalacji technologicznych zakładu. Z jego pomocą można optymalizować pracę instalacji, zwiększając uzyski pożądaných produktów i w sposób bezpieczny utrzymywać ich pracę (*ang. Advanced Process Control*).

ARA

Rynek wyznaczony terytorialnie poprzez porty Antwerpia – Rotterdam – Amsterdam.

Asfalty modyfikowane

Asfalty charakteryzujące się polepszonymi właściwościami jakościowymi na skutek oddziaływania asfaltu z zastosowanym modyfikatorem.

Audit recertyfikujący Zintegrowany System Zarządzania (odnawiający)

Audit, którego celem jest ocena zgodności systemu zarządzania z wymaganiami norm. Audit recertyfikujący wykonywany w określonym przez jednostkę certyfikacyjną okresie, w celu przedłużenia okresu ważności oraz wydania nowego certyfikatu ZSZ.

Azot ogólny

Zawartość azotu związanego, w postaci wszystkich możliwych form chemicznych.

B

B100 (paliwa)

Oznaczenie paliwa, które zostało wyprodukowane w 100% na bazie biokomponentu.

Baryłka (ropy naftowej)

Podstawowa wielkość, w jakiej mierzy się wydobycie ropy naftowej. Jedna baryłka to ok.159 litrów.

BAT

(Best Available Technique) Najlepsza Dostępna Technika zgodnie z definicją zawartą w Dyrektywie 96/61/WE to najbardziej efektywny i zaawansowany etap rozwoju i metod prowadzenia danej działalności, który wskazuje możliwe wykorzystanie poszczególnych technik jako podstawy dla dopuszczalnych wartości emisji mający na celu zapobieganie powstawaniu, a jeżeli nie jest to możliwe, ogólne ograniczenie emisji i oddziaływania na środowisko naturalne jako całość.

Biokomponent

Dodatek służący do produkcji biopaliw, pochodzący z przetwórstwa biomasy, np. roślin oleistych czy kukurydzy.

Biopaliwo

Paliwo powstałe poprzez dodanie do benzyny lub oleju napędowego biokomponentu w ilości powyżej 7%.

BREF (BAT Reference Notes)

dokumenty Referencyjne BAT to opracowywane przez Europejskie Biuro IPPC w Sewilli wytyczne BAT. Nie mają one statusu aktów prawnych, a jedynie są wytycznymi przy ocenie i wydawaniu pozwoleń zintegrowanych.

CD Process

Technologia produkcji estrów metylowych kwasów tłuszczowych wykorzystana w instalacji do produkcji biokomponentów w Czechowicach-Dziedzicach (*ang. Continuous Deglycerolization Process*).

CDU/VDU (instalacja)

Podstawowy układ instalacji służący do przerobu ropy naftowej, składający się z instalacji destylacji atmosferycznej (*ang. Crude Distillation Unit, CDU*) i instalacji destylacji próżniowej (*ang. Vacuum Distillation Unit, VDU*).

Cerezyna

powstaje poprzez odolejenie ciężkich gaczków parafinowych. Jest to złożona mieszanina węglowodorów n-parafinowych o temperaturze krzepnięcia około 73°C. Może być stosowana do wyrobu smarów, produktów impregnacyjnych i ochronnych w przemyśle chemicznym a po oczyszczeniu w przemyśle kosmetycznym i farmaceutycznym.

Chemikalia „czerwone”

chemikalia zaliczane do szkodliwych środowisku morskemu substancji zanieczyszczających kategorii „Y”, które znajdują się na liście Komitetu Ochrony Środowiska Morskiego (MEPC.2/Circ.), jak również na liście rozdziału 17. obowiązującego Kodeksu chemikaliów IBC. Chemikalia te uznane są jako stanowiące zagrożenie dla zasobów morskich i życia ludzkiego. Szkodzą usankcjonowanej działalności i prawidłowemu użytkowaniu morza.

Ciężki olej opałowy (COO)

Oleista ciecz będąca pozostałością po destylacji ropy naftowej. COO znajduje zastosowanie jako paliwo w instalacjach przemysłowych dużych zakładów produkcyjnych, przetwórczych oraz elektrociepłowniach. Wykorzystywany jest również jako paliwo dla statków.

D

DAO

Olej powstały na instalacji SDA, stanowiący surowiec do dalszego przerobu w rafinerii. Może być podstawą do produkcji baz olejowych i wsadem do procesów krakingu (*ang. De-Asphalted Oil*).

Destylacja atmosferyczna

Proces fizykochemiczny, wykorzystujący do rozdzielania mieszanin różnice w temperaturach wrzenia poszczególnych składników. W procesie destylacji atmosferycznej ropy naftowej następuje wydzielenie frakcji gazów, benzyn, nafty i olejów napędowych. Węglowodory cięższe stanowią tzw. pozostałość atmosferyczną. Destylacja atmosferyczna prowadzona jest przy ciśnieniu zbliżonym do ciśnienia atmosferycznego.

Destylacja próżniowa

Proces analogiczny do destylacji atmosferycznej, jednak prowadzony przy zmniejszonym ciśnieniu. Wykorzystuje własność zmniejszania się temperatury wrzenia wraz z malejącym ciśnieniem. Umożliwia separację destylatów próżniowych z pozostałości atmosferycznej. Ciężkie pozostałości z procesu destylacji próżniowej stanowią tzw. pozostałość próżniową.

Destylat próżniowy

Frakcja węglowodorowa wydzielona z bardziej złożonej mieszaniny przez destylację pod zmniejszonym ciśnieniem. Destylaty próżniowe otrzymane z ropy naftowej są najczęściej wykorzystywane do produkcji olejów bazowych, a także jako surowiec dla procesów krakingu.

E

Ekstrakcja furfurolem

Technologia stosowana do podwyższania jakości bazowych olejów mineralnych. W procesie następuje oddzielenie niekorzystnych węglowodorów aromatycznych, co prowadzi do podwyższenia tzw. indeksu lepkości.

Estry metylowe kwasów tłuszczowych

Biokomponent służący do produkcji paliw i biopaliw do zasilania samochodów z silnikami wysokoprężnymi. Estry metylowe kwasów tłuszczowych produkuje się w reakcji transestryfikacji olejów roślinnych z metanolem, przy obecności katalizatora (*ang. Fatty Acid Methyl Ester*).

Etanol

Alkohol etylowy używany m.in. jako biokomponent do produkcji paliw i biopaliw do zasilania samochodów z silnikami iskrowymi.

ETBE

Wyskokoktanowy biokomponent służący do produkcji benzyn. Produkowany jest z wykorzystaniem etanolu i izobutylenu (*z ang. Ethyl Tert-Butyl Ether*).

Europejska Agencja Chemikaliów

agencja wspólnotowa odpowiedzialna za realizację rozporządzenia REACH (Registration, Evaluation and Authorisation of Chemicals), w zakresie utworzenia i administrowania systemu rejestracji, oceny oraz udzielania zezwoleń i stosowania ograniczeń w zakresie substancji chemicznych na szczeblu wspólnotowym. Jej głównym zadaniem jest zarządzanie bazą danych substancji chemicznych zgłoszonych do rejestracji: rejestracji wstępnej substancji (proces zakończony) i rejestracji właściwej substancji. Decyzją Rady Europejskiej z 2004 r. Europejska Agencja Chemikaliów ma swoją siedzibę w Helsinkach w Finlandii (*ang. European Chemicals Agency, ECHA*).

F

FAME

Estry metylowe kwasów tłuszczowych (*ang. Fatty Acid Methyl Ester*).

Forties Blend

Gatunek ropy naftowej pochodzącej z Morza Północnego. Ropa Forties Blend jest ropą lekką, niskosiarkową o dużym potencjale w zakresie produkcji benzyn.

Frakcja parafinowa

to nieprzereagowany olej po procesie hydrokrakingu mieszaniny próżniowych destylatów oraz oleju uzyskanego w procesie odasfaltowania rozpuszczalnikowego ciężkiej pozostałości przerobu ropy naftowej. Frakcja parafinowa jest mieszanina węglowodorów nasyconych n-parafinowych, Izo-parafinowych i cyklicznych. Charakteryzuje się niską zawartością siarki poniżej 100 mg/kg i może być stosowana jako surowiec do produkcji baz olejowych lub w procesach krakingu katalitycznego lub hydrokrakingu w celu uzyskania dodatkowej puli paliw.

G

Gacz parafinowy

Półprodukt, który powstaje w procesie przerobu ropy naftowej. Służy do produkcji wosków.

Gaz łupkowy

jeden z trzech rodzajów gazu ze złóż niekonwencjonalnych, uzyskiwany z położonych głęboko pod ziemią łupków osadowych. Skały te cechują się niską przepuszczalnością, dlatego gaz z łupków wymaga bardziej złożonych i zaawansowanych technicznie metod wydobycia.

Gaz ziemny gazolinowy

Gaz ziemny, który oprócz metanu i etanu zawiera także pewne ilości węglowodorów cięższych.

H

HDS

Instalacja hydroodsarczania olejów napędowych (*ang. Hydrodesulphurisation Diesel Unit*).

HGU

Instalacja do produkcji wodoru (*ang. Hydrogen Generation Unit*).

Hydrokraking

Proces rafineryjny służący do produkcji wysokiej jakości komponentów paliwowych poprzez reakcję destylatów próżniowych z wodorem na katalizatorze. Procesy hydrokrakingu przeważnie przebiegają pod bardzo wysokim ciśnieniem i dostarczają komponentów wolnych od siarki i zanieczyszczeń.

Hydrorafinowanie (gaczu parafinowego)

Proces oczyszczania parafin poprzez ich reakcję z wodorem na katalizatorze.

I

Instalacja mycia aminowego LPG

Instalacja do usuwania z frakcji gazów płynnych siarkowodoru.

ISO

Międzynarodowa Organizacja ds. Standaryzacji (*ang. International Organization for Standardization*).

Izomeryzacja benzyn

Proces rafineryjny, który prowadzi do podwyższenia liczby oktanowej frakcji benzynowej poprzez zmianę struktury chemicznej cząsteczek.

J

JET A1

Paliwo lotnicze do silników odrzutowych i turbinowych.

K

KAS (instalacja)

Kompleks aminowo-siarkowy, zespół instalacji do oczyszczania gazów rafineryjnych z siarkowodoru i produkcji płynnej siarki.

Komponent do produkcji asfaltów

Zazwyczaj ciężka próżniowa frakcja naftowa, która może być przerabiana w instalacji do produkcji asfaltów.

Konwersja

Przez procesy konwersji najczęściej rozumie się procesy technologiczne krakingu. W procesach tych z komponentów o wysokich temperaturach wrzenia (ciężkich destylatów) otrzymuje się produkty lekkie, wykorzystywane do produkcji paliw. Najpowszechniej występującymi procesami konwersyjnymi są kraking termiczny, kraking katalityczny i hydrokraking.

L

LCA

Ocena cyklu życia produktu, która ma na celu określenie oddziaływania środowiskowego (emisje gazów cieplarnianych na poszczególnych etapach produkcji, przetwarzania, transportu, itp.). Analiza LCA umożliwia również określenie wpływu na środowisko, jakie niesie za sobą pozyskanie biomasy, transport, przetwarzanie jej w biopaliwa vs. oddziaływaniami powstającymi w cyklu życia paliw kopalnych (*ang. Life Cycle Assessment*).

Lekki olej opałowy (LOO)

Paliwo opałowe pochodzące z procesu przerobu ropy naftowej. W odróżnieniu od ciężkiego oleju opałowego jest paliwem destylacyjnym wolnym od ciężkich pozostałości. LOO stosowany jest głównie w kotłowniach przydomowych oraz w małych i średnich firmach i instytucjach. Sprawdza się również jako paliwo grzewcze w kotłowniach.

LPG

Gaz skroplony będący mieszaniną propanu i butanu, pochodzący z procesu przerobu ropy naftowej. LPG stosowane jest m.in. jako paliwo silnikowe, czy paliwo spalane w domowych kuchenkach gazowych (*ang. Liquefied Petroleum Gas*).

M

Mechanical Completion (MC)

Zakończenie prac budowlano-montażowych zakończone podpisaniem protokołu pomiędzy zleceniodawcą i kontraktorem stwierdzającym, że wszystkie prace zostały wykonane zgodnie z projektem i obowiązującymi przepisami.

MHC

Instalacja hydrokrakingu, która pracuje w nieco łagodniejszych warunkach niż standardowa instalacja hydrokrakingu (*ang. Mild-Hydrocracking Unit*).

MTBE

Nazwa wysokooktanowego komponentu służącego do produkcji benzyn. MTBE nie jest biokomponentem, w odróżnieniu do ETBE (*ang. Methyl Tert-Butyl Ether*).

N

Nafta

Ciekła frakcja ropy naftowej będąca mieszaniną węglowodorów, których cząsteczki zawierają 9-16 atomów węgla. Nafta jest surowcem do produkcji paliwa lotniczego i olejów napędowych.

Narodowy Cel Wskaźnikowy (NCW)

Minimalny udział biokomponentów w ogólnej ilości paliw ciekłych i biopaliw ciekłych zużywanych w ciągu roku kalendarzowego w transporcie, liczony wg wartości opałowej.

O

Olej bazowy

Olej nie uszlachetniony, bez dodatków, pochodzący z przerobu ropy naftowej. Stanowi podstawowy surowiec do produkcji olejów smarowych.

Olej smarowy

Kompozycja składająca się z oleju bazowego i dodatków uszlachetniających. Ilość, rodzaj i wzajemne proporcje tych składników decydują o klasie wytworzonego oleju. Ich głównym zadaniem jest zmniejszenie tarcia między powierzchniami dwóch stykających się i współpracujących ze sobą ruchomych elementów urządzeń mechanicznych. Oleje smarowe znalazły swoje zastosowanie w branży motoryzacyjnej oraz w przemyśle.

P

Parafina

Mieszanina stałych węglowodorów nasyconych, wydzielana z frakcji ropy naftowej. Stosowana jest m.in. do wyrobu świec, past do podłóg oraz jako materiał izolacyjny.

Plastyfikatory

Dodatki uplastyczniające dodawane do produktów polimerowych. Grupa LOTOS produkuje plastyfikatory węglowodorowe dla przemysłu gumowego.

Ppm

Przyjęty na świecie sposób wyrażania stężenia bardzo rozcieńczonych roztworów związków chemicznych. Stężenie to określa ile cząsteczek związku chemicznego przypada na 1 mln cząsteczek roztworu (*ang. parts per million*).

R

REACH

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady Europejskiej dotyczące bezpiecznego stosowania chemikaliów, poprzez ich rejestrację i ocenę oraz w niektórych przypadkach udzielanie zezwoleń i ograniczenia handlu i stosowania niektórych chemikaliów. Weszło w życie 1 czerwca 2007 r. i zastępuje kilkadziesiąt dotychczas obowiązujących wspólnotowych aktów prawnych, zarówno rozporządzeń, jak i dyrektyw wprowadzonych do prawa polskiego ustawą z dnia 11 stycznia 2001 r. o substancjach i preparatach chemicznych.

Ready For Start Up (RFSU)

Stan osiągnięcia przez instalację gotowości do uruchomienia (wprowadzenia mediów procesowych).

REBCO (ropa)

Handlowa nazwa rosyjskiej ropy Ural (*ang. Russian Export Blend Crude Oil*).

Reformat

wysokooktanowy komponent, o liczbie oktanowej od 96-100, stosowany do produkcji benzyn silnikowych. Reformat powstaje w wyniku procesu reformowania benzyny ciężkiej odsiarczonej na instalacji reformingu katalitycznego.

Reforming benzyn

Proces rafinerijny, w którym w wyniku reakcji na katalizatorze następuje tworzenie wysokooktanowych węglowodorów aromatycznych i wodoru.

Ropa naftowa

naturalnie występująca ciekła kopalina, która wydobywana jest spod powierzchni ziemi. Składa się głównie z węglowodorów o różnych masach cząsteczkowych i różnej budowie chemicznej, z niewielkimi domieszkami organicznych związków azotu, tlenu, siarki i kilku innych pierwiastków chemicznych. Ropa naftowa jest podstawowym surowcem przerabianym w rafineriach ropy naftowej w kierunku paliw, a także innych produktów o charakterze węglowodorowym.

ROSE

Technologia, na bazie której w gdańskiej rafinerii funkcjonuje instalacja SDA (*ang. Residual Oil Supercritical Extraction*).

Rozporządzenie CLP

rozporządzenie wprowadzające w Unii Europejskiej nowy system klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin oparty na Globalnie Zharmonizowanym Systemie Klasyfikacji i Oznakowania Chemikaliów opracowanym przez ONZ w 2003 r. Rozporządzenie CLP uzupełnia Rozporządzenie REACH oraz zastępuje system zawarty w Dyrektywach 67/548/EWG i 1999/45/WE. Rozporządzenie weszło w życie 20 stycznia 2009 r. i obowiązuje bezpośrednio, bez potrzeby implementacji do prawa polskiego (*ang. Classification, Labelling and Packaging, CLP*).

S

SDA

(ang. *Solvent Deasphalting*) Instalacja odasfaltowania rozpuszczalnikowego. Służy do rozdzielania pozostałości próżniowej po przerobieniu ropy naftowej na frakcję lżejszą – olej DAO (ang. *De-Asphalted Oil*) i frakcję cięższą – komponent asfaltowy.

Stacje paliw ajencyjne

(ang. *CODO, company-owned, dealer-operated*) Obiekty będące własnością LOTOS Paliwa, zarządzane przez firmy zewnętrzne.

Stacje paliw partnerskie

(ang. *DOFO, dealer-owned, franchise-operated*) Obiekty działające pod marką LOTOS w ramach partnerstwa handlowego na podstawie długookresowej umowy franczyzowej.

Stacje paliw patronackie

(ang. *DODO, dealer-owned, dealer-operated*) Obiekty funkcjonujące w barwach Rafinerii Gdańskiej na podstawie umowy patronackiej.

T

Transestryfikacja olejów

Reakcja chemiczna, w której powstają estry metylowe kwasów tłuszczowych. Reakcja transestryfikacji olejów to reakcja oleju z alkoholem w obecności katalizatora.

Troll Blend (ropa)

Gatunek ropy naftowej pochodzącej z Morza Północnego. Ropa Troll Blend jest ropą średnią, niskosiarkową, o dużym potencjale w zakresie produkcji olejów napędowych.

U

Usługa biletowa

usługa polegająca na tworzeniu i utrzymywaniu, w imieniu klientów, zapasów obowiązkowych paliw. Klienci korzystający z tej usługi spełniają wymogi prawne, nie angażując do tego własnego paliwa.

Z

Zasoby potwierdzone

Wielkości wydobywania ropy naftowej, które na podstawie analiz geologicznych i danych inżynierskich można oszacować z rozsądną pewnością jako komercyjnie wydobywalne od określonej daty, ze znanych horyzontów złożowych i w określonych warunkach gospodarczych, z wykorzystaniem określonych metod operacyjnych i w oparciu o określone regulacje administracyjne.

Zasoby warunkowe

Ilości ropy naftowej, które według szacunków na dany dzień, mogą potencjalnie zostać pozyskane ze znanych akumulacji, ale wobec których dany projekt nie osiągnął jeszcze stopnia zaawansowania pozwalającego na komercyjne zagospodarowanie ze względu na jedno lub więcej uwarunkowań.

Złoże B3

Złoże ropy naftowej i towarzyszącego jej gazu ziemnego leżące ok. 73 km na północ od Rozewia. Eksploatowane od 1992 r. Mieści się na nim Morska Kopalnia Ropy. Główne źródło ropy wydobywanej przez LOTOS Petrobaltic.

Złoże B8

Złoże ropy naftowej i towarzyszącego jej gazu ziemnego, leżące ok. 68 km na północny wschód od Rozewia.

Słownik terminów społecznych

D

Darowizna

Forma umowy, w której darczyńca zobowiązuje się do bezpłatnego świadczenia na rzecz obdarowanego, kosztem swego majątku. Darowizna może być dokonana zarówno przez osoby fizyczne, jak i osoby prawne. Przedmiotem darowizny mogą być nieruchomości i ruchomości, pieniądze, a także prawa majątkowe, nie może być zaś bezpłatne świadczenie usług.

Dialog społeczny

Wymiana informacji i prezentacja stanowisk, dotyczących problemów i zagadnień społecznych pomiędzy stronami, którymi mogą być instytucje publiczne, przedsiębiorcy i organizacje pozarządowe. Jest formą reprezentacji interesów poszczególnych stron. Źródłem jego powodzenia jest rzetelna informacja między stronami oraz współdziałanie.

E

Etyka biznesu

Uwzględnianie aspektu moralnego w biznesie, czyli stosowanie rozwiązań godzących wymogi moralne z interesem strategicznym firmy. Etyka biznesu określa etyczne standardy zachowań, normy, wartości i sposoby postępowania w przedsiębiorstwie.

G

Global Compact

Największa na świecie inicjatywa na rzecz odpowiedzialności korporacyjnej i zrównoważonego rozwoju. W Polsce koordynacją Inicjatywy Sekretarza Generalnego ONZ United Nations Global Compact zajmuje się Biuro Programu Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju (UNDP). Od momentu inauguracji w 2000 r. do inicjatywy przystąpiło ponad 9.000 członków ze 135 krajów. Global Compact kieruje do przedsiębiorstw wezwanie, aby w swojej działalności kierowały się 10 fundamentalnymi zasadami z takich obszarów jak: prawa człowieka, prawa pracownicze, ochrona środowiska, przeciwdziałanie korupcji oraz promocja społecznej odpowiedzialności biznesu.

GRI

Global Reporting Initiative (GRI) jest niezależną instytucją z siedzibą w Holandii działającą na rzecz rozwijania i propagowania tzw. wytycznych zrównoważonego rozwoju (Sustainability Reporting Guidelines). Zastosowanie wytycznych GRI ma zasięg globalny. Mogą z nich korzystać wszystkie firmy, które chcą składać kompleksowe sprawozdania ze swojej ekonomicznej, środowiskowej i społecznej działalności. Od 2006 r. obowiązuje trzecia wersja Wytycznych GRI, tzw. G3. Organizacja wprowadziła trzystopniowy system poziomów aplikacji: od najwyższego, czyli zawierającego największy zakres ujawnianych informacji, tj. ok. 80 wskaźników sprawozdawczych (A, A+), po najniższy, prezentujący niecałe 40 wskaźników (C, C+). Plus przy każdym z trzech poziomów oznacza zewnętrzną weryfikację raportu przez niezależny organ poświadczający.

I

Interesariusz

Osoba lub podmiot zainteresowany działalnością firmy i ponoszący różnego typu ryzyko związane z jej funkcjonowaniem oraz te osoby bądź podmioty, na które firma wywiera poprzez swoją działalność wpływ. Polski odpowiednik angielskiego terminu stakeholder (*stake=stawka*). W przeciwieństwie do akcjonariusza (*ang. shareholder*) zainteresowanego przede wszystkim zyskiem z działalności spółki, interesariusze to grupa o wiele szersza, obejmująca m.in. pracowników, klientów, kredytodawców, dostawców, administrację rządową, a w szerszym kontekście społeczeństwo lokalne, środowisko naturalne, opinię publiczną. Termin wprowadzony przez Stanford Research Institute w 1963 r.

K

Kapitał ludzki

Pracownicy danej firmy, przyczyniający się do jej funkcjonowania i rozwoju, posiadający określoną wiedzę, umiejętności i talenty.

Kodeks etyczny

Zbiór przepisów regulujący sferę życia moralnego. Kodeks etyczny w działalności gospodarczej, oprócz ogólnych wskazań mówiących o rzetelności i uczciwości wymaganych w działalności gospodarczej i o podejmowaniu czynności sprzyjających rozwojowi społecznemu i niesprzecznych z normami moralnymi oraz obyczajami zbiorowości, wskazuje na konkretne „zachowania” organizacji.

Kultura organizacyjna

Zespół norm, wartości, wzorów zachowań, postaw i założeń oraz symboli, które determinują sposób myślenia i działania w danej firmie oraz określają standardy komunikacji i postępowania.

M

Misja firmy

Zestaw trwałych dążeń i celów firmy. Zawiera ona wartości wyznawane przez zarząd firmy i jest podstawową wytyczną jej działań. Misja firmy określa jej tożsamość oraz kulturę organizacyjną.

O

Organizacja pozarządowa

Dobrowolna organizacja, działająca niezależnie od struktur państwowych i politycznych, której funkcjonowanie nie jest nastawione na zysk. Działa ona na rzecz spraw społecznych i dobra publicznego. Jej działalność w dużej mierze opiera się na wolontariacie (*ang. non-governmental organization, NGO*).

P

Program społeczny

Zaplanowane działania mające na celu rozwiązanie lub przeciwdziałanie określonemu problemowi społecznemu. Może być realizowany wspólnie bądź niezależnie przez instytucje publiczne, biznes i organizacje społeczne.

R

Raport społeczny

Raport wydawany przez firmę przedstawiający w sposób całościowy strategię firmy i jej politykę społeczną. Uwzględnia on aspekty: ekonomiczne, społeczne oraz ekologiczne działań firmy.

S

Spółeczna odpowiedzialność biznesu

Strategia, która zakłada dobrowolne uwzględnianie przez firmę interesów społecznych przy dążeniu do osiągnięcia celów ekonomicznych, podejmowaniu decyzji i działań. CSR zakłada dbałość o zasady etyczne, prawa pracowników, prawa człowieka, otoczenie społeczne i środowisko naturalne. Przyjmuje się, że społeczna odpowiedzialność biznesu powinna być, obok ekonomicznych dążeń firmy, integralną częścią polityki przedsiębiorstwa (*ang. Corporate Social Responsibility, CSR*).

Spółeczne zaangażowanie biznesu

Podejmowanie przez firmę kwestii społecznych i udział w rozwiązywaniu problemów społecznych. Jest pojęciem węższym od społecznej odpowiedzialności biznesu. Odnosi się do różnych aktywności podejmowanych przez firmę w społeczności. Obejmuje różne metody zaangażowania firmy, takie jak: wsparcie finansowe, pomoc rzeczową, wolontariat pracowniczy. Zaangażowanie społeczne uwiarygodnia firmę w oczach opinii publicznej i buduje jej pozytywny wizerunek na zewnątrz (*ang. corporate community involvement, corporate community investment*).

Spółeczność lokalna

Zbiorowość ludzi mieszkająca na danym terenie, połączona więzią społeczną, wspólną tradycją oraz kulturą. Spółeczność lokalną tworzą mieszkańcy wsi, miasta, dzielnicy lub gminy.

Sponsoring

Wzajemne zobowiązanie dwóch stron, sponsora i sponsorowanego. Sponsor przekazuje środki finansowe, materialne lub usługi sponsorowanemu, w zamian za świadczenia promocyjne ze strony sponsorowanego. Sponsoring jest działaniem planowanym i świadomym, służącym kreowaniu pozytywnego wizerunku firmy. Często jest też częścią długookresowej strategii marketingowej firmy.

W

Wolontariat pracowniczy

Polega na angażowaniu się pracowników firm w działalność wolontarystyczną na rzecz organizacji społecznych. Pracownicy - wolontariusze świadczą różnego rodzaju prace na rzecz potrzebujących, wykorzystując przy tym swe umiejętności i zdolności, a jednocześnie rozwijając swe talenty w innych dziedzinach. Firma wspiera pracownika w tych działaniach - w zależności od swej kultury organizacyjnej: deleguje pracownika do pracy jako wolontariusza w czasie pracy, przekazuje pomoc rzeczową, wsparcie logistyczne i finansowe (*ang. corporate volunteering*).

Z

Zrównoważony rozwój

Droga rozwoju społeczno-gospodarczego zharmonizowanego ze środowiskiem naturalnym. Idea zrównoważonego rozwoju zakłada umiejętne korzystanie z zasobów (społecznych, ludzkich lub zasobów ziemi) tak, aby mogły być one również wykorzystywane w przyszłości (*ang. sustainable development*).

Tabela treści GRI i zasad Global Compact

Poniższa tabela może być pomocna w precyzyjnym ustaleniu miejsca publikacji treści odnoszących się do konkretnych informacji lub danych wynikowych wymaganych przez Global Reporting Initiative oraz wynikających z przyjęcia i stosowania przez Grupę LOTOS dziesięciu fundamentalnych zasad United Nations Global Compact.

Wskaźniki poziomu spełnienia wymogów raportowania:

pełny / częściowy brak

Wskaźnik Global Reporting Initiative (GRI)	Poziom spełnienia wymogów raportowania	Rozdziały w Raporcie Rocznym 2013	Komentarz	Zasady UN Global Compact	Weryfikacja
--	--	-----------------------------------	-----------	--------------------------	-------------

Strategia i analiza

1.1. Oświadczenie kierownictwa najwyższego szczebla na temat znaczenia zrównoważonego rozwoju dla organizacji i jej strategii.

Organizacja i jej Raport [1]
Strategia wzrostu wartości [2]

1.2. Opis kluczowych wpływów, szans i ryzyk.

Szanse i ryzyka [1]
Strategia wzrostu wartości [2]

Profil organizacji

2.1. Nazwa organizacji.

Organizacja i jej Raport [1]

2.2. Główne marki, produkty i/lub usługi.

Organizacja i jej Raport [1]
Strategia wzrostu wartości [2] [3]

2.3. Struktura operacyjna organizacji, z wyróżnieniem głównych działów,

Organizacja i jej Raport [1]

spółek zależnych, podmiotów powiązanych oraz przedsięwzięć typu joint-venture.

2.4. Lokalizacja siedziby głównej organizacji.

Organizacja i jej Raport [1]
Użyteczne informacje [2]

2.5. Liczba krajów, w których działa organizacja oraz podanie nazw tych krajów, gdzie zlokalizowane są główne operacje organizacji lub tych, które są szczególnie adekwatne w kontekście treści raportu.

Organizacja i jej Raport [1]

2.6. Forma własności i struktura prawna organizacji.

Organizacja i jej Raport [1] [2]

2.7. Obsługiwane rynki z zaznaczeniem zasięgu geograficznego, obsługiwanych sektorów, charakterystyki klientów/konsumentów i beneficjentów.

Organizacja i jej Raport [1]
Strategia wzrostu wartości [2]

2.8. Skala działalności.

Organizacja i jej Raport [1] [2]

2.9. Znaczące zmiany w raportowanym okresie dotyczące rozmiaru, struktury lub formy własności.

Organizacja i jej Raport [1]

2.10. Nagrody otrzymane w raportowanym okresie.

Organizacja i jej Raport [1]
Użyteczne informacje [2]

Parametry raportu

Profil raportu

3.1. Okres raportowania.

Organizacja i jej Raport [1]

3.2. Data publikacji ostatniego raportu.

Organizacja i jej Raport [1]

3.3. Cykl raportowania.	+	Organizacja i jej Raport [1]
3.4. Osoba kontaktowa.	+	Użyteczne informacje [1]
3.5. Proces definiowania zawartości raportu wraz z:	+	Organizacja i jej Raport [1] [2]
<ul style="list-style-type: none"> • ustaleniem istotności poszczególnych kwestii dla organizacji i jej interesariuszy; • priorytetyzacją poszczególnych kwestii; • identyfikacją interesariuszy – adresatów raportu. 		
3.6. Zasięg raportu (np. kraje, oddziały, jednostki zależne, dzierżawione obiekty, przedsięwzięcia typu joint venture, dostawcy).	+	Organizacja i jej Raport [1]
3.7. Oświadczenie w sprawie jakichkolwiek ograniczeń, w zakresie i zasięgu raportu.	+	Organizacja i jej Raport [1]
3.8. Informacja o przedsięwzięciach typu joint venture, podmiotach zależnych, obiektach dzierżawionych, operacjach outsoursowanych i innych jednostkach, które w znaczący sposób mogą wpłynąć na porównywalność działań organizacji w poszczególnych okresach i/lub w stosunku do innych organizacji.	+	Organizacja i jej Raport [1]
3.9. Techniki i przyjęte założenia odnośnie szacunków i kalkulacji wskaźników i innych informacji zawartych w raporcie.	+	Organizacja i jej Raport [1]
3.10. Wyjaśnienia dotyczące efektów jakichkolwiek korekt informacji zawartych w	+	Organizacja i jej Raport [1]

poprzednich raportach z podaniem powodów ich wprowadzenia oraz ich wpływu (np. fuzje, przejęcia, zmiana roku/okresu bazowego, charakteru działalności, metod pomiaru).

3.11. Znaczące zmiany w stosunku do poprzedniego raportu dotyczące zakresu, zasięgu lub metod pomiaru zastosowanych w raporcie.	+	Organizacja i jej Raport [1]
---	---	------------------------------

Indeks treści GRI

3.12. Tabela wskazująca miejsce zamieszczenia Standardowych Informacji w raporcie.	+	Tabela treści GRI i zasad Global Compact
--	---	--

Weryfikacja

3.13. Polityka i obecna praktyka w zakresie zewnętrznej weryfikacji raportu. Jeśli nie zawarto takich danych w niezależnym raporcie poświadczającym, wyjaśnienie zakresu i podstaw zewnętrznej weryfikacji oraz relacji pomiędzy organizacją i zewnętrznym podmiotem poświadczającym.	+	Organizacja i jej Raport [1] [2]
---	---	----------------------------------

Nadzór, zobowiązania i zaangażowanie

Nadzór

4.1. Struktura nadzorcza organizacji wraz z komisjami podlegającymi pod najwyższy organ nadzorczy, odpowiedzialnymi za poszczególne zadania, jak na przykład tworzenie strategii czy nadzór nad organizacją.	+	Ład korporacyjny [1] [2] [3]
--	---	------------------------------

4.2. Wskazanie, czy przewodniczący najwyższego organu nadzorczego jest	+	Ład korporacyjny [1]
--	---	----------------------

również dyrektorem zarządzającym (a jeśli tak, to jakie funkcje pełni w ramach zarządu wraz z uzasadnieniem takiej struktury).

4.3. Liczba członków najwyższego organu nadzorczego z wyróżnieniem niezależnych i/lub niewykonawczych członków (dotyczy organizacji posiadających monistyczną strukturę rady nadzorczej/organu nadzorczego).	+	Ład korporacyjny [1] [2]
4.4. Mechanizmy umożliwiające akcjonariuszom i pracownikom zgłaszanie rekomendacji i wskazówek dla najwyższego organu nadzorczego.	+	Ład korporacyjny [1]
4.5. Związek pomiędzy poziomem wynagrodzeń najwyższego organu nadzorczego, wyższej kadry menadżerskiej oraz zarządu (obejmując system odpraw), a wynikami organizacji (obejmując wyniki społeczne i środowiskowe).	+	Ład korporacyjny [1] [2]
4.6. Procesy pozwalające na uniknięcie konfliktu interesów członków najwyższego organu nadzorczego.	+	Ład korporacyjny [1] [2]
4.7. Proces weryfikacji kwalifikacji i doświadczenia członków najwyższego organu nadzorczego pod kątem wytyczania strategii obejmującej zagadnienia ekonomiczne, środowiskowe i społeczne.	+	Ład korporacyjny [1]
4.8. Wewnętrznie	+	Strategia wzrostu

sformułowana misja lub wartości organizacji, kodeks postępowania oraz zasady odnoszące się do aspektów ekonomicznych, społecznych i środowiskowych funkcjonowania organizacji oraz poziom ich implementacji.

wartości [1]

4.9. Procedury najwyższego organu nadzorczego dotyczące nadzoru identyfikacji i zarządzania kwestiami ekonomicznymi, środowiskowymi i społecznymi, włączając stosowne ryzyka i szanse oraz dostosowanie się lub zgodność z uznanymi międzynarodowymi standardami, kodeksami postępowania i zasadami.

+

Ład korporacyjny [1]

4.10. Proces ewaluacji wyników działań najwyższego organu nadzorczego w odniesieniu do kwestii ekonomicznych, środowiskowych i społecznych.

+

Ład korporacyjny [1]

Zaangażowanie w inicjatywy zewnętrzne

4.11. Wyjaśnienie, czy i w jaki sposób organizacja stosuje zasadę ostrożności.

+

Szanse i ryzyka [1] [2] [3]

4.12. Zewnętrzne, przyjęte lub popierane przez organizację ekonomiczne, środowiskowe i społeczne deklaracje, zasady i inne inicjatywy.

+

Strategia wzrostu wartości [1]

4.13. Członkostwo w stowarzyszeniach (takich jak stowarzyszenia branżowe) i/lub w krajowych/ międzynarodowych organizacjach rzeczniczych, w ramach

+

Strategia wzrostu wartości [1]

których organizacja:

- jest członkiem organów nadzorczych;
- uczestniczy w projektach lub komisjach;
- przekazuje znaczne fundusze poza standardowymi opłatami członkowskimi;
- uznaje członkostwo jako działanie strategiczne.

Angażowanie interesariuszy

4.14. Lista grup interesariuszy angażowanych przez organizację.	+	Strategia wzrostu wartości [1]
4.15. Podstawy identyfikacji i selekcji angażowanych grup interesariuszy.	+	Strategia wzrostu wartości [1]
4.16. Podejście do angażowania interesariuszy, włączając częstotliwość angażowania według typu i grupy interesariuszy.	+	Strategia wzrostu wartości [1]
4.17. Kluczowe kwestie i problemy poruszane przez interesariuszy oraz odpowiedź ze strony organizacji, również poprzez ich zaraportowanie.	+	Strategia wzrostu wartości [1] [2]

Podejście do zarządzania

Ekonomia	+	Strategia wzrostu wartości [1]
Środowisko	+	Strategia wzrostu wartości [1]
Warunki pracy	+	Strategia wzrostu wartości [1] [2]
Prawa człowieka	+	Strategia wzrostu wartości [1] [2]
Społeczeństwo	+	Strategia wzrostu wartości [1]

Odpowiedzialność za produkt

Strategia wzrostu wartości [1]

Wskaźniki wyników

Ekonomiczne aspekty działalności

Aspekt: Wyniki ekonomiczne

EC1. Bezpośrednia wartość ekonomiczna wytworzona i podzielona z uwzględnieniem przychodów, kosztów operacyjnych, wynagrodzenia pracowników, dotacji i innych inwestycji na rzecz społeczności, niepodzielonych zysków oraz wypłat dla właścicieli kapitału i instytucji państwowych.

Tabela treści GRI Strategia wzrostu wartości [1]
Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów [2]

W 2013 r. Grupa LOTOS odprowadziła na rzecz państwa podatki (m.in. podatek dochodowy od osób prawnych, podatek od towarów i usług, akcyza, opłata paliwowa, podatek od nieruchomości) w łącznej wysokości 12.116.635 tys. zł. W roku poprzednim była to kwota 10.867.600 tys. zł. W 2013 r. Grupa Kapitałowa LOTOS odprowadziła na rzecz budżetów państw, w których prowadzi działalność podatki (m.in. podatek dochodowy od osób prawnych, podatek od towarów i usług, akcyza, opłata paliwowa, podatek od nieruchomości) w łącznej wysokości 12.572.829 tys. zł. W roku poprzednim była to kwota 11.362.086 tys. zł.

EC2. Implikacje finansowe i inne ryzyka oraz szanse dla działań organizacji wynikające ze zmian klimatycznych.

Szanse i ryzyka [1][2]

EC3. Pokrycie zobowiązań emerytalnych organizacji wynikających z

Strategia wzrostu wartości [1]

programów o zdefiniowanych świadczeniach.

EC4. Znaczące wsparcie finansowe uzyskane od państwa.

Tabela treści GRI Skonsolidowane sprawozdanie finansowe [1] [2] [3]

[\(link\)](#)

Aspekt: Obecność na rynku

EC5. Wysokość wynagrodzenia pracowników najniższego szczebla według płci w stosunku do płacy minimalnej na danym rynku w głównych lokalizacjach organizacji.

Strategia wzrostu wartości [1]

EC6. Polityka, praktyki oraz udział wydatków przeznaczonych na usługi lokalnych dostawców w głównych lokalizacjach organizacji.

Strategia wzrostu wartości [1]

EC7. Procedury w zakresie zatrudniania pracowników z rynku lokalnego oraz procent wyższego kierownictwa pozyskanego z rynku lokalnego w głównych lokalizacjach organizacji.

Strategia wzrostu wartości [1]

Aspekt: Pośredni wpływ ekonomiczny

EC8. Wkład w rozwój infrastruktury oraz świadczenie usług na rzecz społeczeństwa poprzez działania komercyjne, przekazywanie towarów oraz działania pro-bono. Wpływ tych działań na społeczeństwo.

Strategia wzrostu wartości [1]

EC9. Zidentyfikowanie i opis znacznego pośredniego wpływu ekonomicznego wraz z wyróżnieniem skali i zakresu oddziaływania.

Strategia wzrostu wartości [1] [2]

Aspekt: Zasoby

OG1. Wielkość i rodzaj szacowanych potwierdzonych zasobów i produkcji.

Strategia wzrostu wartości [1]

Środowiskowe aspekty działalności

Aspekt: Surowce/materiały

EN1. Wykorzystane surowce/materiały według wagi i objętości.

Strategia wzrostu wartości [1]

8

EN2. Procent materiałów pochodzących z recyklingu wykorzystanych w procesie produkcyjnym.

Tabela treści GRI i zasad Global Compact

Ze względu na specyfikę prowadzonej działalności Grupa LOTOS jedynie w niewielkim stopniu może wykorzystywać produkty pochodzące z recyklingu. Każda ze spółek grupy kapitałowej prowadząca działalność produkcyjną, podlega ustawowemu obowiązkowi oddawania, poprzez zewnętrzne Organizacje Odzysku, zużytych materiałów do recyklingu. Jednak również w tym przypadku możliwość powtórnego wykorzystania poddanych recyklingowi produktów jest znikoma. Z opisanych przyczyn wskaźnik GRI nie jest raportowany.

8

Aspekt: Energia

EN3. Bezpośrednie zużycie energii według pierwotnych źródeł energii.

Strategia wzrostu wartości [1]

8

OG2. Inwestycje w energię odnawialną ogółem.

Tabela treści GRI i zasad Global Compact

Grupa LOTOS nie inwestowała w 2013 r. w energię odnawialną. Dlatego wskaźnik nie jest raportowany.

OG3. Całkowita ilość wytworzonej energii odnawialnej według źródła.

Tabela treści GRI i zasad Global Compact

Grupa LOTOS nie wytwarza energii ze źródeł odnawialnych. Dlatego wskaźnik nie jest raportowany.

EN4. Pośrednie zużycie energii według pierwotnych źródeł energii.		Strategia wzrostu wartości [1]	8	
EN5. Ilość energii zaoszczędzonej dzięki konserwacji/remontom infrastruktury i poprawie efektywności energetycznej dotychczas stosowanych rozwiązań.	+ / -	Strategia wzrostu wartości [1]	9	
EN6. Inicjatywy podjęte w celu dostarczenia produktów i usług efektywnych energetycznie lub opartych na energii odnawialnej oraz wynikające z tych rozwiązań redukcje zapotrzebowania na energię.	+	Strategia wzrostu wartości [1]	9	
EN7. Inicjatywy podjęte w celu zmniejszenia pośredniego zużycia energii z uwzględnieniem osiągniętego stopnia redukcji.	+	Tabela treści GRI i zasad Global Compact	8	W 2013 r. służby techniczne Grupy LOTOS przeprowadziły modernizację rozdzielnic niskiego napięcia, połączoną z instalacją falowników na zasilaniu silników wentylatorów wszystkich chłodni wentylatorowych jednej z instalacji wody chłodniczej. Działanie to pozwala na optymalizację wydajności procesu chłodzenia oraz oszczędności energii elektrycznej poprzez płynną regulację prędkości obrotowej silników poszczególnych chłodni. Z uwagi na przekazanie systemu do eksploatacji z końcem 2013 r. w chwili obecnej nie jest jeszcze możliwe wskazanie oszczędności z tytułu zrealizowanego projektu. Dodatkowo w 2013 r. kontynuowano próbną eksploatację

oświetlenia LED.

Aspekt: Woda

EN8. Łączny pobór wody według źródła.	+	Strategia wzrostu wartości [1]	8	✓
EN9. Źródła wody znacząco zubożone przez nadmierny pobór wody.	+	Strategia wzrostu wartości [1]		
EN10. Procent i łączna objętość wody podlegającej recyklingowi i ponownemu wykorzystaniu	+	Strategia wzrostu wartości [1]		✓

Aspekt: Usługi ekosystemów, w tym Bioróżnorodność

EN11. Lokalizacja i powierzchnia posiadanych, dzierżawionych lub zarządzanych gruntów zlokalizowanych w obszarach chronionych lub obszarach o dużej wartości pod względem bioróżnorodności poza obszarami chronionymi bądź przylegających do takich obszarów.	+	Strategia wzrostu wartości [1]	8	
EN12. Opis istotnego wpływu działalności, produktów i usług na bioróżnorodność obszarów chronionych i obszarów o dużej wartości pod względem bioróżnorodności poza obszarami chronionymi.	+	Strategia wzrostu wartości [1]	8	
EN13. Siedliska chronione lub zrewitalizowane.	+	Strategia wzrostu wartości [1]	8	
EN14. Strategie, obecne działania i plany zarządzania wpływem na bioróżnorodność.	+	Strategia wzrostu wartości [1]	8	
EN15. Liczba gatunków znajdujących się w Czerwonej Księdze Międzynarodowej Unii Ochrony Przyrody i Jej Zasobów (IUCN) oraz na krajowych listach gatunków zagrożonych,	+	Strategia wzrostu wartości [1]		

zidentyfikowanych na obszarze oddziaływania organizacji według stopnia zagrożenia wyginieciem.

OG4. Liczba i procentowy udział istotnych lokalizacji działalności, w których rozpoznano i monitorowano ryzyko dla bioróżnorodności.	+	Strategia wzrostu wartości [1]	8	
--	---	--------------------------------	---	--

Aspekt: Emisje, ścieki i odpady

EN16. Łączne bezpośrednio i pośrednie emisje gazów cieplarnianych według wagi.	+	Strategia wzrostu wartości [1]	8	✓
--	---	--------------------------------	---	---

EN17. Inne istotne pośrednie emisje gazów cieplarnianych według wagi.	+	Strategia wzrostu wartości [1] [2]	8	✓
---	---	------------------------------------	---	---

EN18. Inicjatywy podjęte w celu redukcji emisji gazów cieplarnianych i uzyskane efekty.	+	Strategia wzrostu wartości [1]	8	
---	---	--------------------------------	---	--

EN19. Emisje substancji zubożających warstwę ozonową według wagi.	+	Strategia wzrostu wartości [1]	8	✓
---	---	--------------------------------	---	---

EN20. Emisja związków NO _x , SO _x i innych istotnych związków emitowanych do powietrza według rodzaju związku i wagi.	+	Strategia wzrostu wartości [1]	8	✓
---	---	--------------------------------	---	---

EN21. Całkowita objętość ścieków według jakości i docelowego miejsca przeznaczenia.	+	Strategia wzrostu wartości [1]	8	✓
---	---	--------------------------------	---	---

OG5. Objętość i sposób pozbywania się wody złożowej i wody powstałej w procesie produkcji.	+	Strategia wzrostu wartości [1]		✓
--	---	--------------------------------	--	---

EN22. Całkowita waga odpadów według rodzaju odpadu oraz metody postępowania z odpadem.	+	Strategia wzrostu wartości [1] [2]	8	✓
--	---	------------------------------------	---	---

EN23. Łączna liczba i objętość istotnych wycieków.	+	Strategia wzrostu wartości [1]	8	✓
OG6. Objętość spalonych w pochodni na wolnym powietrzu i wypuszczonych do atmosfery węglowodorów.	+	Strategia wzrostu wartości [1]	8	✓
OG7. Ilość powstałych odpadów wiertniczych (płuczki wiertniczej oraz zwiercin) oraz sposoby postępowania z nimi i ich utylizacji.	+	Strategia wzrostu wartości [1]	8	✓
EN24. Waga transportowanych, importowanych, eksportowanych lub przetworzonych odpadów uznanych za niebezpieczne oraz procent odpadów przemieszczanych transgranicznie.	+	Strategia wzrostu wartości [1]	8	✓
EN25. Rodzaj, rozmiar, status ochronny oraz znaczenie dla bioróżnorodności akwenów i związanych z nimi siedlisk, na które istotny wpływ ma zrzucana przez organizację raportującą woda i wycieki.	+	Strategia wzrostu wartości [1]	8	
Aspekt: Produkty i usługi				
EN26. Inicjatywy służące zmniejszeniu wpływu produktów i usług na środowisko i zakres ograniczenia tego wpływu.	+	Strategia wzrostu wartości [1]	7, 8, 9	
OG8. Zawartość benzenu, ołowiu i siarki w paliwach.	+	Strategia wzrostu wartości [1]		✓
EN27. Procent odzyskanych materiałów ze sprzedanych produktów i ich opakowań, według kategorii materiału.	+	Strategia wzrostu wartości [1]	8	✓
Aspekt: Zgodność z regulacjami				

EN28. Wartość pieniężna kar i całkowita liczba sankcji pozafinansowych za nieprzestrzeganie prawa i regulacji dotyczących ochrony środowiska.	+	Tabela treści GRI i zasad Global Compact	W 2013 r. na żadną ze spółek Grupy Kapitałowej LOTOS nie były nakładane istotne kary lub sankcje pozafinansowe za przekroczenia lub nieprzestrzeganie prawa i regulacji dotyczących ochrony środowiska.	8
---	---	--	---	---

Aspekt: Transport

EN29. Znaczący wpływ na środowisko wywierany przez transport produktów i innych dóbr oraz materiałów, z których korzysta organizacja w swej działalności oraz transport pracowników.	+	Strategia wzrostu wartości [1]		8
--	---	--------------------------------	--	---

Aspekt: Ogólny

EN30. Łączne wydatki i inwestycje przeznaczone na ochronę środowiska według typu.	+	Strategia wzrostu wartości [1]		8	
---	---	--------------------------------	--	---	--

Społeczne aspekty działalności

PRAKTYKI ZATRUDNIENIA I GODNA PRACA

Aspekt: Zatrudnienie

LA1. Łączna liczba pracowników według typu zatrudnienia, rodzaju umowy o pracę i regionu oraz płci.	+	Strategia wzrostu wartości [1]		6	
LA2. Łączna liczba odejść oraz wskaźnik fluktuacji pracowników według grupy wiekowej, płci i regionu.	+	Strategia wzrostu wartości [1]		6	
LA3. Świadczenia dodatkowe zapewniane pracownikom pełnoetatowym, które nie są dostępne dla pracowników	+	Strategia wzrostu wartości [1]		6	

czasowych lub pracujących w niepełnym wymiarze godzin, według głównych jednostek organizacyjnych.

LA15. Wskaźniki powrotu do pracy oraz stopy retencji pracowników po powrocie z urlopu związanego z urodzeniem dziecka, z uwzględnieniem poci.

Strategia wzrostu wartości [1]

Aspekt: Relacje pomiędzy pracownikami i kierownictwem

LA4. Odsetek zatrudnionych objętych umowami zbiorowymi.

Strategia wzrostu wartości [1]

3

LA5. Minimalne wyprzedzenie, z jakim informuje się o istotnych zmianach operacyjnych wraz ze wskazaniem, czy okresy te są określone w umowach zbiorowych.

Tabela treści GRI i zasad Global Compact

Ustalone przepisami prawa pracy minimalne wyprzedzenie, z jakim mają być przekazywane obowiązkowe informacje związkowemu przedstawicielstwu pracowniczemu wynosi co najmniej 30 dni. 30-dniowe wyprzedzenie w przekazie informacji zostało zapisane w treści porozumienia z 2010 r. określającego zasady współpracy z Radą pracowników. Spotkania z Radą w Grupie LOTOS odbywają się co miesiąc.

3

Aspekt: Bezpieczeństwo i higiena pracy

LA6. Odsetek łącznej liczby pracowników reprezentowanych w formalnych komisjach (w których skład wchodzi kierownictwo i pracownicy) ds. bezpieczeństwa i higieny pracy, które doradzają w zakresie programów bezpieczeństwa i higieny pracy oraz monitorują takie programy.

Strategia wzrostu wartości [1]

6

LA7. Wskaźnik urazów,

Strategia wzrostu

6

chorób zawodowych, dni straconych oraz nieobecności w pracy oraz liczba wypadków śmiertelnych związanych z pracą, według regionów i płci.

wartości [1]

LA8. Edukacja, szkolenia, doradztwo, programy prewencyjne oraz programy kontroli ryzyka, które zapewniają pomoc w przypadku poważnych chorób pracownikom, ich rodzinom lub członkom społeczności lokalnej.

Strategia wzrostu wartości [1]

6

LA9. Kwestie bezpieczeństwa i higieny pracy uwzględnione w formalnych porozumieniach zawartych ze związkami zawodowymi.

Strategia wzrostu wartości [1]

3

Aspekt: Edukacja i szkolenia

LA10. Średnia liczba godzin szkoleniowych w roku przypadających na pracownika według płci oraz struktury zatrudnienia.

Strategia wzrostu wartości [1]

6

LA11. Programy rozwoju umiejętności menedżerskich i kształcenia ustawicznego, które wspierają ciągłość zatrudnienia pracowników oraz ułatwiają proces przejścia na emeryturę.

Strategia wzrostu wartości [1]

6

LA12. Odsetek pracowników podlegających regularnym ocenom jakości pracy i przeglądom rozwoju kariery zawodowej według płci.

Strategia wzrostu wartości [1]

6

Aspekt: Różnorodność i równość szans

LA13. Skład ciał nadzorczych i kadry pracowniczej w

ład korporacyjny [1]
Strategia wzrostu

6

podziale na kategorie wartości [2] według płci, wieku, przynależności do mniejszości oraz innych wskaźników różnorodności.

Aspekt: Równe wynagrodzenie dla kobiet i mężczyzn

LA14. Stosunek podstawowego wynagrodzenia mężczyzn i kobiet według zajmowanego stanowiska.	+	Strategia wzrostu wartości [1]	6
--	----------	--------------------------------	---

RESPEKTOWANIE PRAW CZŁOWIEKA

Aspekt: Procedury odnośnie zamówień i inwestycji

HR1. Procent i całkowita liczba istotnych umów inwestycyjnych zawierających klauzule dotyczące praw człowieka lub które zostały poddane kontroli pod tym kątem.	+	Strategia wzrostu wartości [1]	1, 2
---	----------	--------------------------------	------

HR2. Procent znaczących dostawców i podwykonawców poddanych weryfikacji pod kątem przestrzegania praw człowieka oraz działania podjęte w tej kwestii.	+	Strategia wzrostu wartości [1]	1, 2, 3, 4, 5, 6
---	----------	--------------------------------	------------------

HR3. Całkowita liczba godzin szkoleniowych na temat polityk i procedur regulujących kwestie przestrzegania praw człowieka w zakresie prowadzonej działalności oraz procent przeszkolonych pracowników.	+	Strategia wzrostu wartości [1]	1, 2, 3, 4, 5, 6	✓
--	----------	--------------------------------	------------------	----------

Aspekt: Przeciwdziałanie dyskryminacji

HR4. Całkowita liczba przypadków dyskryminacji oraz działania podjęte w tej kwestii.	+	Tabela treści GRI i zasad Global Compact	W Grupie Kapitałowej LOTOS w 2013 r. nie wystąpiły przypadki dyskryminacji ze względu na rasę, kolor skóry, płeć, religię, poglądy polityczne, pochodzenie narodowe lub społeczne.	6
--	----------	--	--	---

Aspekt: Swoboda zrzeszania się i prawo do sporów zbiorowych

HR5. Działania i znaczący dostawcy zidentyfikowani jako mogący stwarzać zagrożenie dla prawa do swobody zrzeszania się i prawa do sporów zbiorowych lub naruszać te prawa oraz inicjatywy je wspierające.	-	Tabela treści GRI i zasad Global Compact	Grupa LOTOS nie ma możliwości dokonania weryfikacji dostawców pod kątem zagrożeń dla prawa do swobody zrzeszania oraz nie identyfikuje tego rodzaju zagrożenia w swoim otoczeniu. Dlatego wskaźnik nie jest raportowany.
---	---	--	--

Aspekt: Praca dzieci

HR6. Działania zidentyfikowane jako niosące ze sobą istotne ryzyko wykorzystywania pracy dzieci oraz środki podjęte w celu eliminacji takich przypadków.	-	Tabela treści GRI i zasad Global Compact	Grupa LOTOS popiera zniesienie pracy dzieci na świecie. Spółka nie raportuje tego wskaźnika GRI, ponieważ organizacji nie dotyczy ten problem. W 2013 r., podobnie jak w latach poprzednich, w Grupie Kapitałowej LOTOS nie wystąpiły działania, które by zidentyfikowano, jako niosące za sobą istotne ryzyko wykorzystywania pracy dzieci.	5
--	---	--	--	---

Aspekt: Praca przymusowa i obowiązkowa

HR7. Działania zidentyfikowane jako niosące ze sobą istotne ryzyko wystąpienia pracy przymusowej lub obowiązkowej oraz środki podjęte w celu eliminacji takich przypadków.	-	Tabela treści GRI i zasad Global Compact	Grupa LOTOS popiera eliminowanie wszelkich form pracy przymusowej. W 2013 r., podobnie jak w latach poprzednich, w Grupie Kapitałowej LOTOS nie wystąpiły incydenty pracy przymusowej lub obowiązkowej.	4
--	---	--	---	---

Aspekt: Praktyki w zakresie bezpieczeństwa

HR8. Procent personelu odpowiadającego za zapewnienie bezpieczeństwa, przeszkolonego w zakresie polityk i procedur danej organizacji dotyczących różnych aspektów praw człowieka związanych z	+	Strategia wzrostu wartości [1]	1, 2	
---	---	--------------------------------	------	--

prowadzoną działalnością.

Aspekt: Prawa ludności rdzennej

HR9. Łączna liczba przypadków naruszenia praw ludności rdzennej oraz podjęte działania.

Tabela treści GRI i zasad Global Compact

Grupa Kapitałowa LOTOS popiera i przestrzega praw człowieka. Spółka nie raportuje tego wskaźnika, ponieważ organizacji nie dotyczy problem naruszania praw ludności rdzennej.

1, 2

OG9. Miejsca prowadzenia działalności, w których obecna jest ludność rdzenna lub które mają na nią wpływ oraz te, w których wdrożono specjalne strategie angażowania ludności rdzennej.

Tabela treści GRI i zasad Global Compact

Grupa Kapitałowa LOTOS nie identyfikuje na terenie swojej działalności grup o innej tożsamości od dominującej grupy w społeczeństwie. Dlatego wskaźnik nie jest raportowany.

Aspekt: Ocena

HR10. Procent oraz łączna liczba miejsc prowadzenia działalności, które zostały poddane kontroli pod kątem przestrzegania praw człowieka i/lub ocenie wpływu.

Tabela treści GRI i zasad Global Compact

Grupa Kapitałowa LOTOS nie uwzględnia wśród kryteriów wyboru lokalizacji dla prowadzonej działalności kategorii, jaką stanowi przestrzeganie praw człowieka, ponieważ Spółka nie funkcjonuje na terenach charakteryzujących się ryzykiem wystąpienia przypadków łamania praw człowieka. Dlatego wskaźnik nie jest przez Spółkę raportowany.

Aspekt: Działania korygujące

HR11. Liczba skarg związanych z obszarem ochrony praw człowieka, które zostały rozpatrzone i rozwiązane w toku formalnej procedury rozpoznawania skarg.

Tabela treści GRI i zasad Global Compact

Grupa Kapitałowa LOTOS nie zidentyfikowała w 2013 r. ryzyka pojawienia się sporów na temat wpływu swojej działalności i podejmowanych przez nią decyzji na prawa człowieka. Dlatego wskaźnik nie jest przez Spółkę raportowany.

Aspekt: Społeczność lokalna

SO1. Charakter, skala i efektywność programów i praktyk w zakresie oceny i zarządzania wpływem działalności organizacji na społeczność lokalną, włączając wpływ wejścia na dany rynek, prowadzenia i zakończenia działalności.

Strategia wzrostu wartości [1]

SO9. Miejsca prowadzenia działalności mających istotny, potencjalny bądź rzeczywisty, negatywny wpływ na społeczność lokalną.

Strategia wzrostu wartości [1]

SO10. Środki prewencyjne i łagodzące wdrożone w miejscach prowadzenia działalności mających istotny, potencjalny bądź rzeczywisty, negatywny wpływ na społeczność lokalną .

Strategia wzrostu wartości [1]

OG10. Liczba i dokładny opis istotnych sporów prowadzonych ze społecznością lokalną i z ludnością rdzenną.

Tabela treści GRI i zasad Global Compact

W 2013 r. Energobaltic była jedyną spółką w Grupie Kapitałowej LOTOS, która prowadziła spór z przedstawicielem społeczności lokalnej. Dotyczył on powództwa cywilnego wieczystego użytkownika jednej z posesji, przez którą przebiegały ciepłociągi spółki. Powód domagał się usunięcia instalacji ciepłowniczej z jego działki. Na wniosek Energobaltic zebrano dowody dotyczące pozwolenia na budowę sieci ciepłowniczej. Sprawa jest w toku. Spór został uznany za istotny ze względu na wielkość kosztów, jakie spółka musiałaby ponieść w przypadku przegranej sprawy sądowej oraz w

związku z uciążliwościami dla społeczności lokalnej związanymi z konsekwencjami ewentualnej przebudowy instalacji.

OG11. Liczba lokalizacji działalności, które zostały zlikwidowane lub znajdują się w procesie likwidacji.

+

Tabela treści GRI i zasad Global Compact

W 2013 r. w Grupie Kapitałowej LOTOS nie przygotowaliśmy planów likwidacji działalności wydobywczej, nie zlikwidowaliśmy żadnego z miejsc jej prowadzenia, żadne z nich nie znajduje się także w procesie likwidacji.

Aspekt: Korupcja

SO2. Procent i całkowita liczba jednostek biznesowych poddanych analizie pod kątem ryzyka związanego z korupcją.

+

Szanse i ryzyka [1]

10

SO3. Procent pracowników przeszkolonych w zakresie polityki i procedur antykorupcyjnych organizacji.

+

Szanse i ryzyka [1]

10

SO4. Działania podjęte w odpowiedzi na przypadki korupcji.

+

Szanse i ryzyka [1]

10

Aspekt: Udział w życiu publicznym

SO5. Polityka dotycząca udziału w życiu publicznym i lobbingu.

+

Szanse i ryzyka [1] [2]
Strategia wzrostu wartości [3]

10

SO6. Całkowita wartość finansowa i rzeczowa darowizn na rzecz partii politycznych, polityków i instytucji o podobnym charakterze, według krajów.

+

Tabela treści GRI i zasad Global Compact

Zasady określone w Kodeksie etyki Grupy Kapitałowej LOTOS zakładają naszą apolityczność, co znajduje swoje potwierdzenie w fakcie, iż w żaden sposób nie wspieramy ugrupowań politycznych.

10

Aspekt: Naruszenie zasad wolnej konkurencji

SO7. Całkowita liczba podjętych wobec organizacji kroków prawnych dotyczących przypadków naruszeń zasad wolnej konkurencji, praktyk monopolistycznych oraz ich skutki.	+	Tabela treści GRI i zasad Global Compact	W 2013 r. Grupa LOTOS była stroną postanowienia opisanego szerzej w Raporcie Rocznym 2010 (link), w którym pozwem z 18 maja 2001 r. PETROECCO JV Sp. z o.o. wniosła powództwo o zasądzenie od Spółki kwoty 6.975 tys. zł wraz z odsetkami ustawowymi od 1 maja 1999 r. tytułem odszkodowania za szkodę doznaną na skutek stosowanych przez Spółkę praktyk monopolistycznych, polegających na sprzedaży olejów bazowych BS w sposób powodujący uprzywilejowanie niektórych odbiorców poprzez realizowanie ich zamówień w zakresie nieproporcjonalnie większym niż zamówień PETROECCO JV Sp. z o.o. W dniu 22 lutego 2013 r. Sąd oddalił w całości powództwo PETROECCO JV Sp. z o.o. W dniu 26 czerwca 2013 r. PETROECCO JV Sp. z o.o. złożyło apelację do wyroku. Sprawa jest w toku.	10
--	---	--	--	----

Aspekt: Zgodność z regulacjami

SO8. Wartość pieniężna kar i całkowita liczba sankcji pozafinansowych z tytułu niezgodności z prawem i regulacjami.	+	Tabela treści GRI i zasad Global Compact	W 2013 r. Grupa LOTOS oraz spółki Grupy Kapitałowej LOTOS nie płaciły istotnych kar i nie nałożono na nie istotnych niepieniężnych sankcji w związku z niedostosowaniem się do obowiązującego prawa i regulacji.
---	---	--	--

Aspekt: Przymusowe przesiedlenia

OG12. Miejsca	+	Tabela treści GRI i	Z tytułu prowadzonej
---------------	---	---------------------	----------------------

prowadzenia działalności, w których doszło do przymusowych przesiedleń, liczba gospodarstw domowych przesiedlonych w ich trakcie oraz informacja o tym, w jaki sposób wpłynęło to na ich sytuację życiową.

zasad Global Compact

działalności w ramach Grupy Kapitałowej LOTOS nie doszło w 2013 r. do żadnego przypadku przymusowego przesiedlenia.

Aspekt: Integralność aktywów i bezpieczeństwo procesowe

OG13. Liczba przypadków zagrożenia bezpieczeństwa procesowego według rodzaju działalności.

Szanse i ryzyka [1] [2]
 Strategia wzrostu wartości [3]

ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA PRODUKT

Aspekt: Zdrowie i bezpieczeństwo klienta

PR1. Etapy cyklu życia produktu, na których ocenia się wpływ produktów i usług na zdrowie i bezpieczeństwo w celu poprawy wskaźników oraz procent istotnych kategorii produktów i usług podlegających takim procedurom.

Strategia wzrostu wartości [1] [2] [3] [4] [5] [6]

PR2. Całkowita liczba przypadków niezgodności z regulacjami i dobrowolnymi kodeksami w zakresie wpływu produktów i usług na zdrowie i bezpieczeństwo na każdym etapie cyklu życia według rodzaju skutków.

Strategia wzrostu wartości [1] [2] [3] [4] [5]

1

Aspekt: Oznakowanie produktów i usług

PR3. Rodzaj informacji o produktach i usługach wymaganych na mocy procedur oraz procent znaczących produktów i usług podlegających takim wymogom informacyjnym.

Strategia wzrostu wartości [1] [2] [3] [4] [5]

10

PR4. Całkowita liczba

Strategia wzrostu

przypadków niezgodności z regulacjami oraz dobrowolnymi kodeksami dotyczącymi oznakowania i informacji o produktach i usługach według skutków.

wartości [1] [2] [3] [4]

PR5. Praktyki związane z zapewnieniem satysfakcji klienta, w tym wyniki badań pomiaru satysfakcji klienta. +

Strategia wzrostu wartości [1]

Aspekt: Komunikacja marketingowa

PR6. Programy dotyczące przestrzegania prawa, standardów i dobrowolnych kodeksów regulujących kwestie komunikacji marketingowej, z uwzględnieniem reklamy, promocji i sponsoringu. +

Strategia wzrostu wartości [1]

PR7. Całkowita liczba przypadków niezgodności z regulacjami i dobrowolnymi kodeksami regulującymi kwestie komunikacji marketingowej, z uwzględnieniem reklamy, promocji i sponsoringu według rodzaju skutków. +

Strategia wzrostu wartości [1]

Aspekt: Ochrona prywatności klienta

PR8. Całkowita liczba uzasadnionych skarg dotyczących naruszenia prywatności klientów oraz utraty danych. +

Tabela treści GRI i zasad Global Compact

W Grupie Kapitałowej LOTOS w 2013 r. nie zanotowano żadnych skarg dotyczących naruszenia prywatności klientów, a także przypadków wycieków, kradzieży lub utraty ich danych.

Aspekt: Zgodność z regulacjami

PR9. Wartość pieniężna istotnych kar z tytułu niezgodności z prawem i regulacjami dotyczącymi dostawy i użytkowania produktów i usług.

Strategia wzrostu wartości [1] [2] [3] [4]

Aspekt: Zamienniki paliw kopalnych

OG14. Ilość wyprodukowanych i zakupionych biokomponentów spełniających kryteria zrównoważonego rozwoju.

Tabela treści GRI i zasad Global Compact

Grupa LOTOS stosuje definicję biokomponentów zgodną z ustawą z 25.08.2006 r. o biokomponentach i biopaliwach ciekłych. Wszystkie biokomponenty, zakupione przez Grupę LOTOS oraz wyprodukowane przez funkcjonujący w ramach grupy kapitałowej zakład, spełniają kryteria zrównoważonego rozwoju. Należy zaznaczyć, iż Polska nie implementowała dotychczas Dyrektywy 2009/28/WE, co oznacza, że w obecnym stanie prawnym nie istnieją w Polsce systemy certyfikacji biokomponentów w zakresie kryteriów zrównoważonego rozwoju. Z uwagi na tajemnicę handlową nie jest możliwe wskazanie ilości zakupionych i wyprodukowanych biokomponentów.

Kontakt

Dodatkowe informacje na temat działalności ekonomicznej oraz społecznych i środowiskowych aspektów funkcjonowania Grupy Kapitałowej LOTOS udostępniane są na stronie internetowej Grupy LOTOS:

www.lotos.pl

Korespondencję należy kierować na adres głównej siedziby Spółki:

Grupa LOTOS S.A.
ul. Elbląska 135
PL 80-718 Gdańsk

Pytania związane ze społeczną odpowiedzialnością Spółki należy kierować do Grupy LOTOS na adres:

Zespół ds. CSR

e-mail: csr@grupalotos.pl

Pytania związane z relacjami Spółki z mediami należy kierować do Grupy LOTOS na adres:

Biuro Komunikacji

e-mail: informacje@grupalotos.pl

Pytania związane z relacjami inwestorskimi Spółki należy kierować do Grupy LOTOS na adres:

Biuro Relacji Inwestorskich

e-mail: ir@grupalotos.pl

Grupa LOTOS S.A.
ul. Elbląska 135
PL 80-718 Gdańsk
www.lotos.pl